

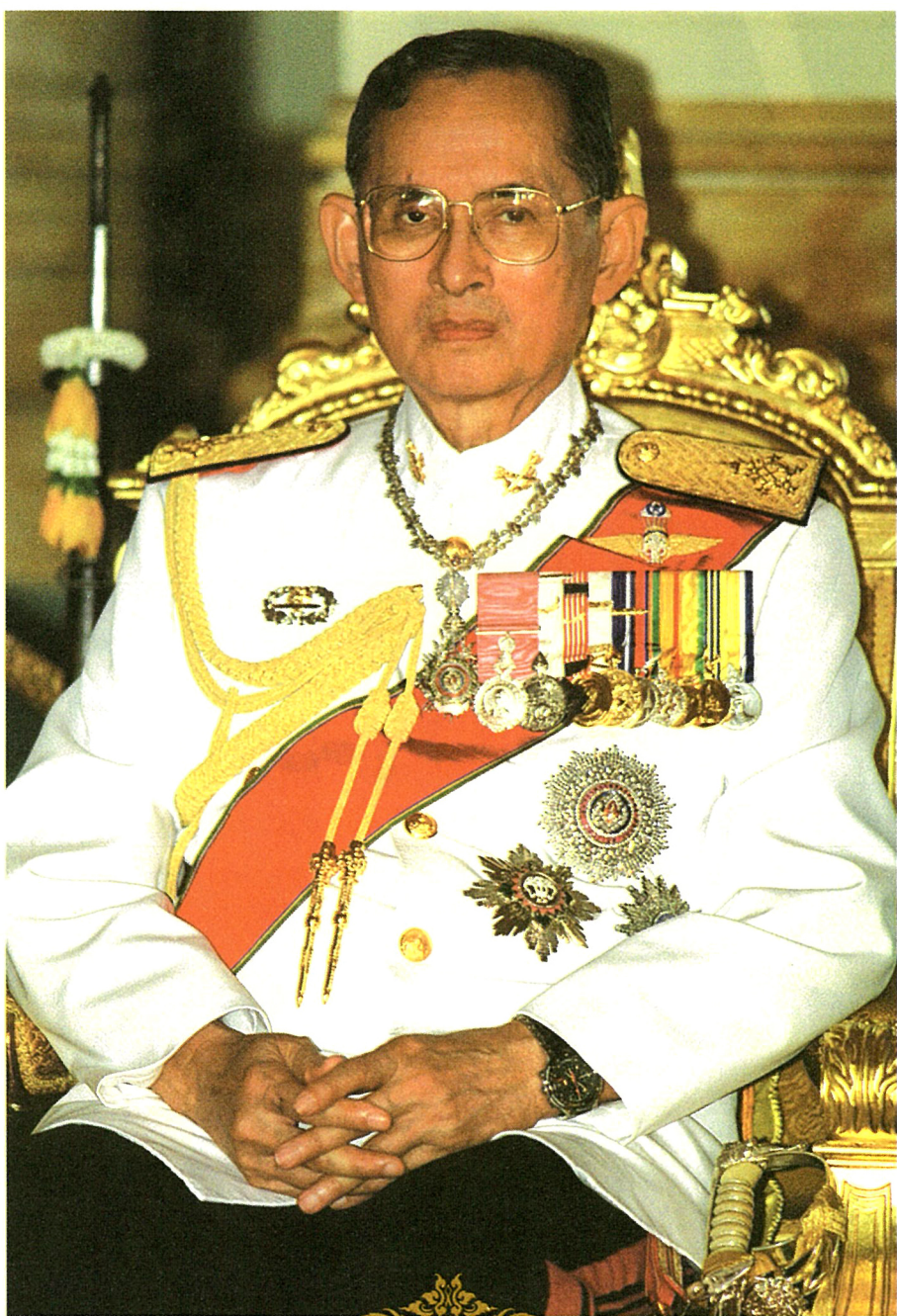
ทฤษฎารุจสุส เตปฏัก

๒๕๔๙ พุทธรุสเส

สุตตนตปฏเก บุททกนิกายสุส
วิมานวตถุ - เปตวตถุ -
เถรคาถา - เถรีคาถาปาลี
ปาลีวิโสธกตถุเถเรหิ วิโสธิตา

ภูมิพลสุส ปรมินุทมหาราชรสุส
ปริญญสฏฐิวิสุส สิริรุชมงคสมหภูมิภาเล
ทฤษฎสงุมมหาเถรสมาคเมน มุททาปีตา

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสนาดาท่องคัมภีร์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธรศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ “คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั้ว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิง ผู้งท่วย มีศรัทธาในพระพุทธรศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากرانกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว...”

พระบรมสัตยาธิภูฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า “ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุงพระพุทธรศาสนา ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า” พอตกพระโอษฐ์ลง พระพาก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...

นำพระราชหฤทัยและพระราชดำรัสของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือพระพุทธรศาสนามาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน

[๒]

ศาสนา อย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามีจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?” “จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อ ๆ กันมาถึง ๒,๒๒๕ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้น เป็นการที่พระองค์จะทำได้”

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

“อันตัวพ่อ	ชื่อว่า	พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก	กู้ชาติ	พระศาสนา
ถวายเป็นดิน	ให้เป็น	พุทธบูชา
แต่พระศาสนา	สมณะ	พระพุทธรูป
ให้ยืนยง	คงถาวร	ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี	ปฏิบัติ	ให้พอสม
เจริญสมณะ	วิปัสสนา	พ่อชื่นชม
ถวายเป็นคัม	รอยบาท	พระศาสนา
คิดถึงพ่อ	พ่ออยู่	คู่กับเจ้า
ชาติของเรา	คงอยู่	คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา	อยู่ยง	คู่องค์กษัตริย์
พระศาสนา	ฝากไว้	ให้คู่กัน”

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

“ตั้งใจจะอุปถัมภ์	ยกย่องพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบเขตทสิมา	รักษาประชาชนและมนตรี”

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย “ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จพระบรมธรรมิกมหาราชารามาทิราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว... ทรงพระราชศรัทธาจะยกหรือวิสายบูชามหาอัณูพิธิ อันขาดประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปรากฏสำหรับแผ่นดินสืบไป จะให้เป็นอรรถตถประโยชน์และปรารถประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้าขอบขัณฑสีมาทั้งปวงจำเริญอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า...”

นำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว “ด้วยกำลังทรงพระมหากรุณาเมตตาเข้ากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณาดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนามพระรัตนตรัยสรณาคมนันอันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง ให้เห็นความจริงในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสรมัคคีรสปรึกษาพร้อมกัน เมื่อเห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวิญญูฉะริยารอบรู้ราชานุวัตร จะเป็นศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา และปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์นั้นขึ้นเสวยมโหสิวรยาธิปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณีต่อไปเถิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้าอย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร...”

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับพระอุณาโลมพระพุทธรูปมหาณัฏฐิการ “การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดชุนเคืองขัดใจเลย พระนครนี้เป็น

[๔]

ถิ่นที่ของถนนับถือพระพุทธศาสนาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโหม่นสน้อยใจด้วยริษยาแก่ พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเอง ถ้า โหม่นสนักก็ชื่อว่าโง่งมเกินไป...”

พระราชปณิธานและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอม-เกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช “ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสนาอื่น นอกจากสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบ ดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมา สัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบกว่าสิ้นชีวิต...”

พระราชนิพนธ์และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ-เกล้าเจ้าอยู่หัว “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้อง ถือด้วยความกตัญญูต่อบิดา มารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา... เมื่อรู้สึก แน่ใจแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้า จะขอแก้ท่านทั้งหลายว่า พุทธศาสนาเป็นของไทย เรามาชวนกันนับถือ พระพุทธศาสนาเถิด... ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาดูถูกยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลง ชาติ... เพราะเหตุฉะนั้น เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทย จะต้องมั่น อยู่ในศาสนาพระพุทธซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...” และพระองค์ได้ พระราชทานความหมายแห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

“ขอรำรำพรรณบรรยาย

ความคิดเครื่องหมาย

แห่งสีทั้งสามงามถนัด

ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์

หมายพระไตรรัตน์

และธรรมะคัมภีร์ไทย...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว “แต่ บ้านเมืองในเวลานี้ถึงกาลวิบัติ พระพุทธศาสนาก็เศร้าหมองจนสงฆ์ฆราวาส

เสื่อมทรามระส่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในมณฑลนี้ มาโดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วน คดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนศีลธรรมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยใน พระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า “เราจะครองแผ่นดิน โดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ได้มีพระราชดำรัสตรัส ลาผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า “โดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนา ประจำชาติของเรา ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนา ที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึง เคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตาม ราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบูรพการีตามคตินิยมด้วย...” และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๓ ว่า “คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีทุกคน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็น ศาสนาประจำชาติ”

การดำเนินงานตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความ บริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องอาศัยความสละสลวยสัมฤทธิ์ภาพด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลี ของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

[๖]

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำได้ยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะทราบได้ที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั่น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐเนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสนาดาทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัฏฐิตกาล เทอญ

สมเด็จพระพุทธปาพจนบดี

7
(สมเด็จพระพุฒาจารย์)

ประธานคณะปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า พระธรรมวินัย พระธรรม ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ พระวินัย ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมา เมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะ เป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหา ปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประจวรจวนจะเสด็จ ดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ใน ตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธอุปัฏฐากว่า

โย โว อานนท มยา ธมโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต,
โส โว มมจฺจุเยน สตฺถา.

แปลความว่า “ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

จากพระพุทธพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสวดทานความ ถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยสังฆานุมัติ พร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธพจน์ ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณา สวดทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

[๘]

เป็นหมวด ไว้ ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า พระไตรปิฎก อันประกอบด้วย พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

พระวินัยปิฎก หมวดพระวินัย ว่าด้วยพระพุทธรบัญญัติที่ทรงวางหลัก ความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวช ประพฤติพรหมจรรย์ขึ้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธานุญาต ตรัสสั่งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบทตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียม ของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดย เคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญๆ นับตั้งแต่ แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ มหาวรรค จุลวรรค และปริวาร โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๔ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๔

พระสุตตันตปิฎก หมวดพระสูตร ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนา ตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็น ประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหาร ตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติ ของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า นิกาย ๕ คือ ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย และขุททกนิกาย โดยพระไตรปิฎกของไทยเรา จัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๕ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก หมวดพระอภิธรรม ว่าด้วยประมวลพระพุทธานุญาต อันเกี่ยวกับหลักปรมาัตถธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็น ประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ ัมมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก และปฏิจจान โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัติสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวัคสัตตสุสาน์ทั้งหมด เป็นปทัฏฐานให้เกิดปฏิบัติสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

“พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับการอุทธรณ์สั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถาฎีกา โยชนา สัททาวีเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้ สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามรถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสนาทมูลวาท ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่...”

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมา ด้วยภาษามคธ หรือภาษาบาลี อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขปาฐ คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยโวหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้ ถ้าในสมัยใดมีความพินเพื่อเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติดิพพิทหลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะต้องเอาเป็นภาระธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระ
 สังฆติกาจารย์ทั้งหลายได้ดำเนียงถึงว่า “ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาอันน้อยลง
 และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาคงน้อยลงด้วย
 ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์
 อักษร” เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครอง
 ประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา
 เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่าง
 ลำเค็ญ มีความผิดเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี
 แต่ท่านเหล่านั้นหาคำเนียงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกัน
 ทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไร
 จะฉับเป็นภตดาหาร ก็ฉับไปไม่แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อ
 สร่ายยาท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้ นั่นทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎก
 ที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะขณะนั้นพระภิกษุสาวกที่
 ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเร็บก็
 ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสร่ายยา
 ทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้ลืมนั่นสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการ
 ทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป
 จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ
 พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษา
 สิงหล แล้วนำสืบเผยแผ่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และ
 ต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็น
 รูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎก
 ฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม
 ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

[๑๒]

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในวโรกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนาตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาถานุกรม และอัมมประเภทแสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอดศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระสอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุคสมัยที่พระบรมมหาราชวังหรือพระที่นั่งสุทไธสวรรย์เป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐานที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้เอกราชจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธานุศาสนเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารภว่าพระไตรปิฎกกระจัดกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจัดกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนาพระเถรานุเถระและเชียวราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูก พร้อมทั้งปิดทองหีบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า **พระไตรปิฎกฉบับทอง** ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า **ฉบับรดน้ำแดง** แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มี**ฉบับรดน้ำเอก** **ฉบับเทพชุมนุม** เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า **ฉบับล่องชาด**

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการส่งคายนาชำระพระไตรปิฎกและปริวรรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่ม รวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๔ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า สยามรฏฐสฺส เตปิฎกํ : พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์ คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมด นับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคธ แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ยังมิได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๔๔๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประชุมกันดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง โดยแปลตามความในพระไตรปิฎกภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๔๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวนเทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมีนัยหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาทปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระจัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในวโรกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า พระพุทธทวณะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความงอกงามรุ่งเรืองอยู่ตราบนั้น จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรม พร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นการธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบวรพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการปาฬิวิโสภกะ คณะกรรมการแห่งสังคีตการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสังฆานุมัติให้ใช้ตำหนักสมเด็จ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ เป็นต้นฉบับสอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตรหรือมาติกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ฉบับฉัฏฐสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตริ์ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า ทฤษฎจุลสูตร สงคีติเตปิฎก ๒๕๓๐ พุทธวสุเส : พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยดังกล่าวนี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายเป็นวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้ง ต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคิตติการกสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กัน กลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่างและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร่ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมีได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่ลักลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นการธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมา ให้คณะศิษย์ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นรูปเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโบราณาจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดทำมาเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธาธิบาย นอกจากนี้ยังได้จัดหาษัตริย์รวมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มาสืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งจะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณจารย์ได้แปลและจัดทำไว้ นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะสมแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจดูคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า *ทิม* ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าวรรคตอนนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอจัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

[๒๐]

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทานแต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ประารกเหตุที่พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธศาสนานอกจากจะทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศึกษา งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษาสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันก่อให้เกิดความดำรงมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาคู่กับชาติไทยตราบเท่าทุกวันนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๙๕ นับเวลาถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐ สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบูลย์รุ่งเรืองวัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม สำนักในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๔ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๑ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๕ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมณี (จุนท์ พรหมคุดโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวณฺโณ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลี ให้ นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันไว้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทย ให้ นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้ว ตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้ ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

[๒๒]

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มี พระธรรมคุณาภรณ์ (เอื้อน ทาสธมฺโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็น ประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มี พระวิสุทฐิวงศาจารย์ (วิเชียร โอนมคุโณ ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัด ปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มี พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปลโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็น ประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียง ตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วย พระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) ทพยรรณจสส สงคีติเตปิฎก (๒๕๓๐ พุทธวสเส) (๒) สยามรรณจสส เตปิฎก (๒๕๒๕ พุทธวสเส) (๓) มหาจุฬาเตปิฎก (อนุสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทธวสเส) และพระไตรปิฎก บาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ฉนฺนสงคีติเตปิฎก (พระไตรปิฎก บาลีอักษรพม่า ฉบับฉนฺนจุลฺลสังคายนา พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๔) (๒) อังคิลิสเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สิทฺธิเตปิฎก (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลันทาทเวนาครีปาลิเตปิฎก (พระ ไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยนาลันทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับ พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม กำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี และฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลี และภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่าสำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออนุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และอนุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตในไศวรราชราชมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดิ์จงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแผ่นดิน ขออาณาประชาราษฎร์และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุข ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจิรัจ्ฐิตกาล เทอญ

สทา ทิปฺปตุ สทุทฺธโม ตถาคตปฺปเวทิตุ

ทสฺเสนโต สพฺพโลกสฺส อุมฺมคฺคํ วิสฺสุทฺธิยา.

ขอพระสัทธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดง
ทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

THE PALI ALPHABET IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

อ = a -ก = ā -ิ = i -ี = ī -ุ = u -ู = ū -เ = e -โ = o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

ก = ka	ข = kha	ค = ga	ฆ = gha	ง = ṅa
จ = ca	ฉ = cha	ช = ja	ฌ = jha	ญ = ña
ฎ = ṭa	ฐ = ṭha	ฑ = ḍa	ฒ = ḍha	ณ = ṇa
ด = ta	ถ = tha	ท = da	ธ = dha	น = na
ป = pa	ฝ = pha	พ = ba	ภ = bha	ม = ma

ย = ya ร = ra ล = la ว = va ส = sa ห = ha ฬ = ḷa ° = ṃ

VOWELS IN COMBINATION

ก = ka กก = kā กิ = ki กิ = kī กุ = ku กู = kū เก = ke โก = ko
 ข = kha ขก = khā ขิ = khi ขิ = khī ขุ = khu ขู = khū เข = khe โข = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทฤษฎารมฺจสฺส เตปิฏกเก สงฺเกตวิญญาปนํ

อ.	=	อังกฺลิสเตปิฏกํ
จ.	=	จณฺฐสงฺคีติเตปิฏกํ
ทย.	=	ทฤษฎารมฺจสฺส สงฺคีติเตปิฏกํ (๒๕๓๐ พุทฺธวสฺเส)
เท.	=	นาลนฺทาเทวนาคริปาลิเตปิฏกํ
โป.	=	โปราณเตปิฏกํ
มหา.	=	มหาจุฬาเตปิฏกํ (อนุสฺสรณียํ ๒๕๐๐ พุทฺธวสฺเส)
สี.	=	สีหพเตปิฏกํ
สยา.	=	สยารมฺจสฺส เตปิฏกํ (๒๕๒๕ พุทฺธวสฺเส)

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต
วิมานวตฺตปาติยา
กิตฺตนปตฺตํ

มัตถิกา

องฺเก

๑. อิตฺถีวิมานํ

๑. ปิจวโก

๑.	ปจฺมปีจวิมานํ	๑
๒.	ทุติยปีจวิมานํ	๒
๓.	ตติยปีจวิมานํ	๓
๔.	จตุตฺถปีจวิมานํ	๕
๕.	กุณฺณชฺรวิมานํ	๖
๖.	ปจฺมนาววิมานํ	๘
๗.	ทุติยนาววิมานํ	๑๐
๘.	ตติยนาววิมานํ	๑๒
๙.	ปทิจวิมานํ	๑๔
๑๐.	ติลทกฺขิณวิมานํ	๑๕
๑๑.	ปจฺมปติพฺพตาวิมานํ	๑๖
๑๒.	ทุติยปติพฺพตาวิมานํ	๑๘
๑๓.	ปจฺมสุณฺนิสาวิมานํ	๑๙
๑๔.	ทุติยสุณฺนิสาวิมานํ	๒๑
๑๕.	อุตฺตราวิมานํ	๒๒

มาติกา

อังกะ

๑๖.	สิริมาวิมาน	๒๔
๑๗.	เปสการิวิมาน	๒๗

๒. จิตตลตาวะคุโ

๑.	ทาสีวิมาน	๒๙
๒.	ลขุมวิมาน	๓๑
๓.	อาจามทายิกาวิมาน	๓๒
๔.	จณฺทาลิวิมาน	๓๓
๕.	ภทฺทิตฺติกาวิมาน	๓๕
๖.	โสณทินฺนาวิมาน	๓๗
๗.	อุโปสถวิมาน	๓๘
๘.	สุนิทฺทาวิมาน	๔๐
๙.	สุทินฺนาวิมาน	๔๑
๑๐.	ปจฺมภิกฺขาทายิกาวิมาน	๔๒
๑๑.	ทุตฺติยภิกฺขาทายิกาวิมาน	๔๓

๓. ปาริณตทวะคุโ

๑.	อุพารวิมาน	๔๕
๒.	อุจฺจุทายิกาวิมาน	๔๖
๓.	ปลฺลงฺกวิมาน	๔๙
๔.	ลตาวิมาน	๕๑
๕.	คฺคฺตฺติลวิมาน	๕๓
(๑)	วตฺตฺตฺตมทายิกาวิมาน	๕๓
(๒)	ปฺปฺปฺตฺตมทายิกาวิมาน	๕๔
(๓)	คณฺฐตฺตมทายิกาวิมาน	๕๕

มาติกา

อङ्กะ

(๔)	ผลุตตมทายิกาวิมาน	๕๖
(๕)	รสุตตมทายิกาวิมาน	๕๗
(๖)	คณฺฐปญฺจคุลิกทายิกาวิมาน	๕๘
(๗)	เอกุโปสถวิมาน	๕๙
(๘)	อุทกทายิกาวิมาน	๕๙
(๙)	อุပ္ปฏฺฐานวิมาน	๖๐
(๑๐)	อปรกมฺมการินีวิมาน	๖๑
(๑๑)	ซีโรทนทายิกาวิมาน	๖๒
(๑๒)	ผาณิตทายิกาวิมาน	๖๓
(๑๓)	อุจฺจุขณฺฑิกทายิกาวิมาน	๖๓
(๑๔)	ติมฺพรุสกกทายิกาวิมาน	๖๓
(๑๕)	กกุการุททายิกาวิมาน	๖๓
(๑๖)	เอพาลุททายิกาวิมาน	๖๓
(๑๗)	วลฺลิลผลทายิกาวิมาน	๖๓
(๑๘)	ผารุสกกทายิกาวิมาน	๖๓
(๑๙)	หตฺถปฺปตาปกทายิกาวิมาน	๖๔
(๒๐)	สากมฺภูจิทายิกาวิมาน	๖๔
(๒๑)	ปฺปผกมฺภูจิทายิกาวิมาน	๖๔
(๒๒)	มุลกทายิกาวิมาน	๖๔
(๒๓)	นิมฺพมฺภูจิทายิกาวิมาน	๖๔
(๒๔)	อมฺพกณฺธิกทายิกาวิมาน	๖๔
(๒๕)	โทณินิมฺมุขชนทายิกาวิมาน	๖๔
(๒๖)	กายพฺนฺธนทายิกาวิมาน	๖๔

มัตติกา

อङ्กะ

(๒๗)	อัมพนุทธทายิกาวิมาน	๖๕
(๒๘)	อโยคปตฺตทายิกาวิมาน	๖๕
(๒๙)	วิฐุปนทายิกาวิมาน	๖๕
(๓๐)	ตาลปณฺณทายิกาวิมาน	๖๕
(๓๑)	โมรหตฺถทายิกาวิมาน	๖๕
(๓๒)	ฉตฺตทายิกาวิมาน	๖๕
(๓๓)	อุปาหนทายิกาวิมาน	๖๕
(๓๔)	ปฐทายิกาวิมาน	๖๕
(๓๕)	โมทกทายิกาวิมาน	๖๖
(๓๖)	สกุขลิกทายิกาวิมาน	๖๖
๖.	ททฺทลฺลวิมาน	๖๗
๗.	เสสวตีวิมาน	๗๐
๘.	มลฺลิกาวิมาน	๗๓
๙.	วิสาณกฺขิวิมาน	๗๔
๑๐.	ปาริฉตฺตกวิมาน	๗๖

๔. มณฺชิฏฺฐกวกุโ

๑.	มณฺชิฏฺฐกวิมาน	๗๘
๒.	ปภสฺสววิมาน	๗๙
๓.	นาควิมาน	๘๐
๔.	อโลมวิมาน	๘๒
๕.	กณฺชิฏฺฐทายิกาวิมาน	๘๒
๖.	วิหารวิมาน	๘๔

มาติกา

องฺเก

๗.	จตุรตถีวิมาน	๘๘
๘.	อมฺพวิมาน	๙๐
๙.	ปีตวิมาน	๙๑
๑๐.	อุจฺจุวิมาน	๙๓
๑๑.	วณฺหนวิมาน	๙๕
๑๒.	รชฺชุมาลาวิมาน	๙๖

๒. ปุริสวิมาน

๕. มหารถคุโศ

๑.	มณฺฑกเทวปฺตฺตวิมาน	๑๐๐
๒.	เรวตวิมาน	๑๐๐
๓.	ฉตฺตมาณวภิมาน	๑๐๕
๔.	กกุฏสทหายภิมาน	๑๑๐
๕.	ทวารปาลภิมาน	๑๑๑
๖.	ปจฺมกรณียวิมาน	๑๑๒
๗.	ทุตฺตกรณียวิมาน	๑๑๒
๘.	ปจฺมสฺสจฺฉิวิมาน	๑๑๓
๙.	ทุตฺตสฺสจฺฉิวิมาน	๑๑๔
๑๐.	ปจฺมนาถวิมาน	๑๑๔
๑๑.	ทุตฺตนาถวิมาน	๑๑๕
๑๒.	ตติยนาควิมาน	๑๑๖
๑๓.	จฺวุพรถวิมาน	๑๑๗
๑๔.	มหารถวิมาน	๑๒๒

มาติกา

อङ्के

๖. ปายาสิกวคฺโค

๑.	ปจฺมอคาริยวิมานํ	๑๒๙
๒.	ทุติยอคาริยวิมานํ	๑๓๐
๓.	ผลทายกวิมานํ	๑๓๑
๔.	ปจฺมอุปสฺสยทายกวิมานํ	๑๓๒
๕.	ทุติยอุปสฺสยทายกวิมานํ	๑๓๓
๖.	ภิกฺขาทายกวิมานํ	๑๓๓
๗.	ยวปาลกวิมานํ	๑๓๔
๘.	ปจฺมกุณฺฑลวิมานํ	๑๓๕
๙.	ทุติยกุณฺฑลวิมานํ	๑๓๖
๑๐.	อุตุตฺตวิมานํ	๑๓๗

๗. สุนิภฺขิตฺตวคฺโค

๑.	จิตฺตลตาวิมานํ	๑๓๙
๒.	นนฺททวิมานํ	๑๔๐
๓.	มณฺธิญฺณวิมานํ	๑๔๑
๔.	สฺวณฺณวิมานํ	๑๔๒
๕.	อมฺพวิมานํ	๑๔๓
๖.	โคปาลวิมานํ	๑๔๕
๗.	กณฺฐกวิมานํ	๑๔๗
๘.	อเนกวณฺณวิมานํ	๑๕๐
๙.	มณฺจกุณฺฑลวิมานํ	๑๕๒
๑๐.	เสริสฺสกวิมานํ	๑๕๕
๑๑.	สุนิภฺขิตฺตวิมานํ	๑๖๗

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุส
เปตวตฺตปาถียา
กิตฺตนปฺตํ

มติก

อง

๑. อรกวโก

๑.	เขตูปมเปตวตฺต	๑๖๙
๒.	สกรเปตวตฺต	๑๖๙
๓.	ปฺตมฺขเปตวตฺต	๑๗๐
๔.	ปฏฐฐฐฐฐฐเปตวตฺต	๑๗๑
๕.	ตโรกฺกฐฐเปตวตฺต	๑๗๑
๖.	ปฏฐฐฐฐฐฐฐฐเปตวตฺต	๑๗๓
๗.	สฐฐฐฐฐฐฐฐเปตวตฺต	๑๗๔
๘.	คณเปตวตฺต	๑๗๕
๙.	มหาเปสการเปตวตฺต	๑๗๖
๑๐.	ขลาตียเปตวตฺต	๑๗๗
๑๑.	นาคเปตวตฺต	๑๗๙
๑๒.	อรคเปตวตฺต	๑๘๒

๒. อพพรวโก

๑.	สสารมจกเปตวตฺต	๑๘๔
๒.	สาร์ปฐฐฐฐฐฐฐฐเปตวตฺต	๑๘๖
๓.	มตฺตาเปตวตฺต	๑๘๙
๔.	นหนทาเปตวตฺต	๑๙๓

มาติกา

อังเก

๔. มหาวกฺโค

๑.	อมฺพสกุขรเปตวตฺถุ	๒๓๙
๒.	เสริสฺสกุเปตวตฺถุ	๒๔๖
๓.	นนฺทิกกาเปตวตฺถุ	๒๔๗
๔.	เรวตีเปตวตฺถุ	๒๖๓
๕.	อุจฺจนฺตเปตวตฺถุ	๒๖๓
๖.	กุมารเปตวตฺถุ	๒๖๕
๗.	ราชปฺตฺตเปตวตฺถุ	๒๖๖
๘.	ปจฺมคฺคฺกขาทกเปตวตฺถุ	๒๖๘
๙.	ทฺตฺติยคฺคฺกขาทกเปตวตฺถุ	๒๖๙
๑๐.	คณเปตวตฺถุ	๒๗๐
๑๑.	ปาฏฺฐลิปฺตฺตเปตวตฺถุ	๒๗๑
๑๒.	อมฺพวนเปตวตฺถุ	๒๗๒
๑๓.	อกฺขรฺกฺขเปตวตฺถุ	๒๗๓
๑๔.	โมคสฺสฺสรเปตวตฺถุ	๒๗๓
๑๕.	เสฏฺฐิปฺตฺตเปตวตฺถุ	๒๗๓
๑๖.	สฺมจฺจิฏฺฐสฺสสเปตวตฺถุ	๒๗๔

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต
เถรคาถาปาติยา
กิตฺตฺนปตฺตํ

มัตถิกา

อังก

๑. เอกกนิปาโต

๑. ปจฺมวคฺค

๑.	สุภูติตฺตเถรคาถา	๒๗๖
๒.	มหาโกฏฐิตตฺตเถรคาถา	๒๗๗
๓.	กงฺขาเรวตตฺตเถรคาถา	๒๗๗
๔.	ปฺปณฺณมฺมฺตานิปตฺตตฺตเถรคาถา	๒๗๗
๕.	ทพฺพตฺตเถรคาถา	๒๗๗
๖.	สีตวณียตฺตเถรคาถา	๒๗๘
๗.	ภลฺลียตฺตเถรคาถา	๒๗๘
๘.	วีรตฺตเถรคาถา	๒๗๘
๙.	ปิลินฺทวจฺจตฺตเถรคาถา	๒๗๙
๑๐.	ปฺปณฺณมฺมฺมาสตฺตเถรคาถา	๒๗๙

๒. ทฺวติยวคฺค

๑.	จฺหวจฺจตฺตเถรคาถา	๒๘๐
๒.	มฺหาวจฺจตฺตเถรคาถา	๒๘๐
๓.	วณฺณวจฺจตฺตเถรคาถา	๒๘๐

มัตติกา

องฺเก

๔.	วณฺวจฺจนฺตฺเถรสามเณรคาคา	๒๘๑
๕.	กฺุณฺทธานตฺเถรคาคา	๒๘๑
๖.	เพลฺลจฺจิสฺสตฺเถรคาคา	๒๘๑
๗.	ทาสกตฺเถรคาคา	๒๘๑
๘.	สิงฺคาลปิตฺตตฺเถรคาคา	๒๘๒
๙.	กฺุพฺตตฺเถรคาคา	๒๘๒
๑๐.	อชิตตฺเถรคาคา	๒๘๒

๓. ตติยวคฺโค

๑.	นิโครธตฺเถรคาคา	๒๘๓
๒.	จิตฺตกตฺเถรคาคา	๒๘๓
๓.	โคสาลตฺเถรคาคา	๒๘๓
๔.	สุคนฺธตฺเถรคาคา	๒๘๓
๕.	นนฺทียตฺเถรคาคา	๒๘๔
๖.	อภยตฺเถรคาคา	๒๘๔
๗.	โลมสทงฺคิยตฺเถรคาคา	๒๘๔
๘.	ชมฺพคามิกปฺตตตฺเถรคาคา	๒๘๔
๙.	หาริตตฺเถรคาคา	๒๘๕
๑๐.	อุตฺตติยตฺเถรคาคา	๒๘๕

๔ จตุตถวคฺโค

๑.	คหฺรตฺตริยตฺเถรคาคา	๒๘๖
๒.	สฺปปฺปิยตฺเถรคาคา	๒๘๖

มัตติกา

อङ्กะ

๓.	โสปากตฺเถรคาถา	๒๘๖
๔.	โปสียตฺเถรคาถา	๒๘๖
๕.	สามณฺณกานิตฺเถรคาถา	๒๘๗
๖.	กุมมาปุตฺตตฺเถรคาถา	๒๘๗
๗.	กุมมาปุตฺตตฺเถรสหายกตฺเถรคาถา	๒๘๗
๘.	ควมฺปติตฺเถรคาถา	๒๘๘
๙.	ติสฺสตฺเถรคาถา	๒๘๘
๑๐.	วฑฺฒมานตฺเถรคาถา	๒๘๘

๕. ปญจมวกุโ

๑.	สิริวฑฺฒตฺเถรคาถา	๒๘๙
๒.	ขทิวณียตฺเถรคาถา	๒๘๙
๓.	สุมงฺคตฺเถรคาถา	๒๘๙
๔.	सानุตฺเถรคาถา	๒๙๐
๕.	รมณียวิหาริตฺเถรคาถา	๒๙๐
๖.	สมิทฺติตฺเถรคาถา	๒๙๐
๗.	อุชฺชยตฺเถรคาถา	๒๙๐
๘.	สณฺฑยตฺเถรคาถา	๒๙๑
๙.	รามณฺเอยกตฺเถรคาถา	๒๙๑
๑๐.	วิมลตฺเถรคาถา	๒๙๑

๖. นฏฐวกุโ

๑.	โคธิกตฺเถรคาถา	๒๙๒
๒.	สุพาหุตฺเถรคาถา	๒๙๒

มาติกา**อังกะ**

๓.	วิสุตียตฺเถรคาถา	๒๙๒
๔.	อุตฺตียตฺเถรคาถา	๒๙๒
๕.	อณฺชนาวนียตฺเถรคาถา	๒๙๓
๖.	กุกฺกิวิหาริตฺเถรคาถา	๒๙๓
๗.	ทุตฺตียกุกฺกิวิหาริตฺเถรคาถา	๒๙๓
๘.	รมณียกุกฺกิตฺเถรคาถา	๒๙๓
๙.	โกสลลวิหาริตฺเถรคาถา	๒๙๔
๑๐.	สีวลิตฺเถรคาถา	๒๙๔

๗. สตฺตมวคฺโค

๑.	วปฺปตฺเถรคาถา	๒๙๕
๒.	วชฺชิตฺตตฺเถรคาถา	๒๙๕
๓.	ปภุชตฺเถรคาถา	๒๙๕
๔.	วิมลโกณฺฑนตฺเถรคาถา	๒๙๕
๕.	อุกฺกเขปภวฺจจตฺเถรคาถา	๒๙๖
๖.	เมฆียตฺเถรคาถา	๒๙๖
๗.	เอกธมฺมสวณียตฺเถรคาถา	๒๙๖
๘.	เอกทานียตฺเถรคาถา	๒๙๖
๙.	ฉนฺนตฺเถรคาถา	๒๙๗
๑๐.	ปฏฺถนตฺเถรคาถา	๒๙๗

๘. อฏฺฐมวคฺโค

๑.	วจฺจปาลตฺเถรคาถา	๒๙๘
๒.	อาตุมตฺเถรคาถา	๒๙๘

มาติกา

อङ्के

๓.	माणวตฺเถรคาถา	๒๙๘
๔.	สุยามนตฺเถรคาถา	๒๙๙
๕.	สุสารทตฺเถรคาถา	๒๙๙
๖.	ปิยฆทตฺเถรคาถา	๒๙๙
๗.	หตุถาโรหปฺตตฺเถรคาถา	๒๙๙
๘.	เมณฑสิริตฺเถรคาถา	๓๐๐
๙.	รกฺขิตตฺเถรคาถา	๓๐๐
๑๐.	อุคฺคตฺเถรคาถา	๓๐๐

๕. นวมวคฺโค

๑.	สมิตฺติคฺตตฺเถรคาถา	๓๐๑
๒.	กสฺสปตฺเถรคาถา	๓๐๑
๓.	สีหตฺเถรคาถา	๓๐๑
๔.	นิตตฺเถรคาถา	๓๐๑
๕.	สุณาคตฺเถรคาถา	๓๐๒
๖.	นาคิตตฺเถรคาถา	๓๐๒
๗.	ปวิฏฺจตฺเถรคาถา	๓๐๒
๘.	อชฺชุนตฺเถรคาถา	๓๐๒
๙.	ปจฺมเทวสภตฺเถรคาถา	๓๐๓
๑๐.	สามิทตตฺเถรคาถา	๓๐๓

๑๐. ทสมวคฺโค

๑.	ปรีปฺปนฺนทตฺเถรคาถา	๓๐๔
๒.	วิชยตฺเถรคาถา	๓๐๔

มาตรา**อรรถ**

๓.	เอรกดตุเถรคาถา	๓๐๔
๔.	เมตตชิตตุเถรคาถา	๓๐๔
๕.	จกขุपालตุเถรคาถา	๓๐๕
๖.	ขนุทสมนตุเถรคาถา	๓๐๕
๗.	ติสฺสตุเถรคาถา	๓๐๕
๘.	อภยตุเถรคาถา	๓๐๕
๙.	อุตฺตียตุเถรคาถา	๓๐๖
๑๐.	ทุตฺตียทวสภตุเถรคาถา	๓๐๖

๑๑. เอกาทสวकुโ

๑.	เพลฏจกานิตฺตุเถรคาถา	๓๐๗
๒.	เสตฺตจฺจนฺตฺตุเถรคาถา	๓๐๗
๓.	พนุทฺฐตฺตุเถรคาถา	๓๐๗
๔.	ชิตกตฺตุเถรคาถา	๓๐๗
๕.	มลิทวมฺภตฺตุเถรคาถา	๓๐๘
๖.	สุหเมนนตฺตุเถรคาถา	๓๐๘
๗.	ธมฺมสํวรตฺตุเถรคาถา	๓๐๘
๘.	ธมฺมสญฺญิตฺตฺตุเถรคาถา	๓๐๘
๙.	สงฺฆรกฺขิตตฺตุเถรคาถา	๓๐๙
๑๐.	อุสภตฺตุเถรคาถา	๓๐๙

๑๒. ทฺวาทสวकुโ

๑.	เชนฺตตฺตุเถรคาถา	๓๑๐
๒.	วจฺจโคตตตฺตุเถรคาถา	๓๑๐

มาติกา

	องฺเก
๓. วนวจุตฺตเถรคาถา	๓๑๐
๔. อธิมุตฺตตฺตเถรคาถา	๓๑๐
๕. มหานามตฺตเถรคาถา	๓๑๑
๖. ปารายปริยตฺตเถรคาถา	๓๑๑
๗. ยสฺตเถรคาถา	๓๑๑
๘. กิณฺพิลตฺตเถรคาถา	๓๑๑
๙. วชฺชิปฺตตฺตเถรคาถา	๓๑๒
๑๐. อีสิตตฺตตฺตเถรคาถา	๓๑๒

๒. ทุกนิปาโต

๑. ปฐมวคฺโค

๑. อุตฺตรตฺตเถรคาถา	๓๑๓
๒. ปิณฺโกลการทวาชตฺตเถรคาถา	๓๑๓
๓. วลฺลียตฺตเถรคาถา	๓๑๓
๔. คงฺคาคีรียตฺตเถรคาถา	๓๑๔
๕. อชินตฺตเถรคาถา	๓๑๔
๖. เมพฺพชินตฺตเถรคาถา	๓๑๔
๗. ราชตฺตเถรคาถา	๓๑๕
๘. สุราชตฺตเถรคาถา	๓๑๕
๙. โคตมตฺตเถรคาถา	๓๑๕
๑๐. วสฺมตฺตเถรคาถา	๓๑๖

มาติกา

อङ्กะ

๒. ทุตียวกุโ

๑.	มหาจุณฑุตเถรคาถา	๓๑๗
๒.	โชติทาสตเถรคาถา	๓๑๗
๓.	หเรญญกานิตุเถรคาถา	๓๑๘
๔.	โสมมิตตตเถรคาถา	๓๑๘
๕.	สพฺพมิตตตเถรคาถา	๓๑๘
๖.	มหากาลตเถรคาถา	๓๑๙
๗.	ติสฺสตเถรคาถา	๓๑๙
๘.	กิมฺพิลตเถรคาถา	๓๑๙
๙.	นนฺทตเถรคาถา	๓๒๐
๑๐.	สิริมตเถรคาถา	๓๒๐

๓. ตติยวกุโ

๑.	อุตฺตรตเถรคาถา	๓๒๑
๒.	ภทฺทชิตฺตเถรคาถา	๓๒๑
๓.	โสภิตตเถรคาถา	๓๒๑
๔.	วลฺลียตเถรคาถา	๓๒๒
๕.	วีตโสภิตตเถรคาถา	๓๒๒
๖.	ปฺปณฺณมาสตเถรคาถา	๓๒๒
๗.	นนฺทกตเถรคาถา	๓๒๓
๘.	ภารตตเถรคาถา	๓๒๓
๙.	ภารทวาชตเถรคาถา	๓๒๓
๑๐.	กณฺหทินฺนตเถรคาถา	๓๒๔

มาติกา

อङ्के

๔. จตุตถกถา

๑.	มิกสิรตฺเถรคาถา	๓๒๕
๒.	สิวกตฺเถรคาถา	๓๒๕
๓.	อุปวาณตฺเถรคาถา	๓๒๕
๔.	อิสินฺนตฺเถรคาถา	๓๒๖
๕.	สมุพฺพลกัจจानตฺเถรคาถา	๓๒๖
๖.	ขิตกตฺเถรคาถา	๓๒๗
๗.	โสณโปฏฺฐิรียปฺตตฺเถรคาถา	๓๒๗
๘.	นิสฺสทตฺเถรคาถา	๓๒๘
๙.	อุสฺสทตฺเถรคาถา	๓๒๘
๑๐.	กปฺปฏฺฐกฺรตฺเถรคาถา	๓๒๘

๕. ปญจมวกฺโก

๑.	กุมารกสฺสปตฺเถรคาถา	๓๓๐
๒.	ธมฺมปาลตฺเถรคาถา	๓๓๐
๓.	พฺรหฺมาลิตฺเถรคาถา	๓๓๐
๔.	โมฆราชตฺเถรคาถา	๓๓๑
๕.	วิสาขปญฺจาสิปฺตตฺเถรคาถา	๓๓๑
๖.	จฺจุพกตฺเถรคาถา	๓๓๒
๗.	อนฺฐปมตฺเถรคาถา	๓๓๒
๘.	วชฺชิตตฺเถรคาถา	๓๓๒
๙.	สนฺธิตตฺเถรคาถา	๓๓๓

มาติกา

อङ्กะ

๓. ติกนิปาโต

๑.	อङ्คณิกภารทวาชตุเถรคาถา	๓๓๔
๒.	ปัจจุยตุเถรคาถา	๓๓๔
๓.	พากุลตุเถรคาถา	๓๓๕
๔.	ธนิยตุเถรคาถา	๓๓๕
๕.	มาตงคปุตตตุเถรคาถา	๓๓๕
๖.	บุชชโสภิตตุเถรคาถา	๓๓๖
๗.	วารณตุเถรคาถา	๓๓๖
๘.	ปัสสิกตุเถรคาถา	๓๓๗
๙.	ยโสชตุเถรคาถา	๓๓๗
๑๐.	สาภูมิตติยตุเถรคาถา	๓๓๘
๑๑.	อุपालิตตุเถรคาถา	๓๓๘
๑๒.	อุตุตรปาลตุเถรคาถา	๓๓๘
๑๓.	อภิญญตตุเถรคาถา	๓๓๙
๑๔.	โคตมตุเถรคาถา	๓๓๙
๑๕.	หาริตตุเถรคาถา	๓๔๐
๑๖.	วิมลตุเถรคาถา	๓๔๐

๔. จตุกกนิปาโต

๑.	นาคสมาลตุเถรคาถา	๓๔๒
๒.	ภคตุเถรคาถา	๓๔๒
๓.	สภียตุเถรคาถา	๓๔๓
๔.	นันทกตุเถรคาถา	๓๔๓

มาติกา

	อङ्กะ
๕. ชมฺพุกตฺเถรคาถา	๓๔๔
๖. เสนกตฺเถรคาถา	๓๔๕
๗. สมฺภูตตฺเถรคาถา	๓๔๕
๘. ราชูลตฺเถรคาถา	๓๔๕
๙. จนฺทนตฺเถรคาถา	๓๔๖
๑๐. ชมฺมิกตฺเถรคาถา	๓๔๖
๑๑. สปปกตฺเถรคาถา	๓๔๗
๑๒. มุทิตตฺเถรคาถา	๓๔๘

๕. ปญจกนิปาโต

๑. ราชทตฺตตฺเถรคาถา	๓๔๙
๒. สุมฺมตตฺเถรคาถา	๓๔๙
๓. คิริมานนทตฺเถรคาถา	๓๕๐
๔. สุมฺนตฺเถรคาถา	๓๕๑
๕. วฑฺฒตฺเถรคาถา	๓๕๒
๖. นทีกสฺสปปตฺเถรคาถา	๓๕๒
๗. คยากสฺสปปตฺเถรคาถา	๓๕๓
๘. วฏฺกสิตฺเถรคาถา	๓๕๔
๙. วิชิตเสนตฺเถรคาถา	๓๕๔
๑๐. ยสทตฺตตฺเถรคาถา	๓๕๕
๑๑. โสณกฺกุฏิกณฺณตฺเถรคาถา	๓๕๖
๑๒. โกสิยตฺเถรคาถา	๓๕๗

มัทติกา

อังกูเร

๖. นกุกนิปาโต

๑.	อูรฺเวลกสฺสสปฺตฺเถรคาถา	๓๕๙
๒.	เตกิจฺจนกานิตฺตฺเถรคาถา	๓๕๙
๓.	มหานาคตฺเถรคาถา	๓๖๐
๔.	กฺกุลฺลตฺเถรคาถา	๓๖๑
๕.	มาลฺลํกยปฺตฺตตฺเถรคาถา	๓๖๒
๖.	สปปทาสนตฺเถรคาถา	๓๖๓
๗.	กาตียานตฺเถรคาถา	๓๖๓
๘.	มิกฺขาลตฺเถรคาถา	๓๖๕
๙.	เชนฺตปฺปโรหิตปฺตฺตตฺเถรคาถา	๓๖๖
๑๐.	สุมฺนตฺเถรคาถา	๓๖๖
๑๑.	นุหตกมฺมฺนิตฺตฺเถรคาถา	๓๖๗
๑๒.	พฺรหฺมทตฺตตฺเถรคาถา	๓๖๘
๑๓.	สิริมณฺฑตฺเถรคาถา	๓๖๙
๑๔.	สพฺพกามิตฺตฺเถรคาถา	๓๖๙

๗. สตฺตกนิปาโต

๑.	สุนฺทรสมฺมทตฺเถรคาถา	๓๗๑
๒.	ลกฺขณฺณภทฺทิตฺตฺเถรคาถา	๓๗๒
๓.	ภทฺทตฺเถรคาถา	๓๗๒
๔.	โสปกตฺเถรคาถา	๓๗๓
๕.	สรมฺภคตฺเถรคาถา	๓๗๔

มัตติกา

อङ्กะ

๘. อฏฺฐกนิปาโต

๑.	มหากัจจายนตุเถรคาถา	๓๗๖
๒.	สิริमितตตุเถรคาถา	๓๗๗
๓.	มหาปณฺณกตตุเถรคาถา	๓๗๗

๙. นวกนิปาโต

๑.	ภุตตตุเถรคาถา	๓๗๙
----	---------------	-----

๑๐. ทสกนิปาโต

๑.	กาฬทายิตฺตเถรคาถา	๓๘๑
๒.	เอภววิหารียตฺตเถรคาถา	๓๘๓
๓.	มหากปฺป็นตฺตเถรคาถา	๓๘๔
๔.	จุฬปณฺณกตฺตเถรคาถา	๓๘๕
๕.	กปฺปตฺตเถรคาถา	๓๘๖
๖.	อุปเสนวํคนฺตปฺปตฺตตฺตเถรคาถา	๓๘๘
๗.	โคตมตฺตเถรคาถา	๓๘๙

๑๑. เอกาทสกนิปาโต

๑.	สงฺกิจฺจตฺตเถรคาถา	๓๙๑
----	--------------------	-----

๑๒. ทฺวาทสกนิปาโต

๑.	สีลวตฺตเถรคาถา	๓๙๓
๒.	สุนีตตฺตเถรคาถา	๓๙๔

มาตรา

อรรถ

๑๓. เतरสกนิปาโต

๑.	โสณโกฬิวิस्तเถรคาถา	๓๙๖

๑๔. จุททสกนิปาโต

๑.	ขทิวณียเรวตตเถรคาถา	๓๙๘
๒.	โคทตตเถรคาถา	๓๙๙

๑๕. โสฬสกนิปาโต

๑.	อญญาโกณฑญญตเถรคาถา	๔๐๒
๒.	อุทายิตเถรคาถา	๔๐๓

๑๖. วิสตินิปาโต

๑.	อริมุตตเถรคาถา	๔๐๖
๒.	ปาราสริยเถรคาถา	๔๐๘
๓.	เตลุกานิตเถรคาถา	๔๑๐
๔.	รฏฐपालเถรคาถา	๔๑๓
๕.	มาลนุภยปุตตเถรคาถา	๔๑๗
๖.	เสลเถรคาถา	๔๒๐
๗.	กาลิโคธาปุตตภทฺทียเถรคาถา	๔๒๓
๘.	องคุลิมาลเถรคาถา	๔๒๔
๙.	อนรุทฐเถรคาถา	๔๒๘
๑๐.	ปาราสริยเถรคาถา	๔๓๑

มาติกา

อङ्के

๑๗. ทีสนิปาโต

๑.	ปฐสตุเถรคาถา	๔๓๕
๒.	สารีปุตตตเถรคาถา	๔๓๘
๓.	อานนทตเถรคาถา	๔๔๒

๑๘. จตุตาฬิสนิปาโต

๑.	มหากัสสปตเถรคาถา	๔๔๗

๑๙. ปญญาสนิปาโต

๑.	ตาลปฏตเถรคาถา	๔๕๒

๒๐. สญฺจิกนิปาโต

๑.	มหาโมคคัลลานตเถรคาถา	๔๖๓

๒๑. มหานิปาโต

๑.	วงฺคีสตเถรคาถา	๔๗๑

สุตฺตหนฺตปิฎกเก ขุทฺทกนิกายสุต
เถรีคาถาปาถียา
กิตฺตฺนปตฺตํ

มคติกา

อङ्กะ

๑. เอกกนิปาโต

๑.	อณฺณตฺราเถรีคาถา	๔๘๑
๒.	มุตฺตาเถรีคาถา	๔๘๑
๓.	ปฺภุณฺณาเถรีคาถา	๔๘๑
๔.	ติสฺสาเถรีคาถา	๔๘๒
๕.	อณฺณตฺราติสฺสาเถรีคาถา	๔๘๒
๖.	ชีราเถรีคาถา	๔๘๒
๗.	อณฺณตฺราชีราเถรีคาถา	๔๘๒
๘.	มิตฺตาเถรีคาถา	๔๘๒
๙.	ภทฺตราเถรีคาถา	๔๘๓
๑๐.	อุปฺสมาเถรีคาถา	๔๘๓
๑๑.	มุตฺตาเถรีคาถา	๔๘๓
๑๒.	ชมฺมทินฺหาเถรีคาถา	๔๘๓
๑๓.	วิสาขาเถรีคาถา	๔๘๔
๑๔.	สุมฺนาเถรีคาถา	๔๘๔
๑๕.	อุตฺตฺราเถรีคาถา	๔๘๔
๑๖.	วุฑฺฒปพฺพชิตฺสุมฺนาเถรีคาถา	๔๘๔

มาติกา

อังก

๑๗.	ธมฺมาเถรีคาถา	๔๘๔
๑๘.	สงฺฆาเถรีคาถา	๔๘๕

๒. ทุกนิปาโต

๑.	อภฺรฺปนฺนหาเถรีคาถา	๔๘๕
๒.	ชนฺตาเถรีคาถา	๔๘๕
๓.	อณฺณตราเถรีคาถา	๔๘๖
๔.	อทุฏฺกาสีเถรีคาถา	๔๘๖
๕.	จิตฺตาเถรีคาถา	๔๘๖
๖.	เมตฺติกาเถรีคาถา	๔๘๗
๗.	มิตฺตาเถรีคาถา	๔๘๗
๘.	อภฺยมาตฺถเถรีคาถา	๔๘๗
๙.	อภฺยาเถรีคาถา	๔๘๘
๑๐.	สามาเถรีคาถา	๔๘๘

๓. ทิกนิปาโต

๑.	อณฺณตราสามาเถรีคาถา	๔๘๙
๒.	อุตฺตมาเถรีคาถา	๔๘๙
๓.	อณฺณตราอุตฺตมาเถรีคาถา	๔๙๐
๔.	ทนฺติกาเถรีคาถา	๔๙๐
๕.	อุพฺพรีเถรีคาถา	๔๙๐
๖.	สุกฺกาเถรีคาถา	๔๙๑

มัตติกา

อङ्กะ

๗.	เสลาเถรีคาถา	๔๙๑
๘.	โสมาเถรีคาถา	๔๙๒

๔. จตุกกนิปาโต

๑.	ภททกาปิลาณีเถรีคาถา	๔๙๓
----	---------------------	-----

๕. ปญจกนิปาโต

๑.	อฉฺฉตฺราเถรีคาถา	๔๙๔
๒.	วิมลเถรีคาถา	๔๙๔
๓.	สีหาเถรีคาถา	๔๙๕
๔.	นันทาเถรีคาถา	๔๙๖
๕.	นันทุตฺตราเถรีคาถา	๔๙๖
๖.	มิตฺตาทาลีเถรีคาถา	๔๙๗
๗.	สกุลาเถรีคาถา	๔๙๘
๘.	โสณาเถรีคาถา	๔๙๘
๙.	ภททากุณฑลเถรีคาถา	๔๙๙
๑๐.	ปฏาจาราเถรีคาถา	๔๙๙
๑๑.	จีสมตฺตาเถรีคาถา	๕๐๐
๑๒.	จันทาเถรีคาถา	๕๐๑

มัทิกา

อังก

๖. นกนิปาโต

๑.	ปณจสตาปฏาจารย์เถรีคาถา	๕๐๒
๒.	วาสิฏฐีเถรีคาถา	๕๐๒
๓.	เขมาเถรีคาถา	๕๐๓
๔.	สุชาตาเถรีคาถา	๕๐๔
๕.	อโนปมาเถรีคาถา	๕๐๕
๖.	มหาปชาปตีโคตมีเถรีคาถา	๕๐๕
๗.	คฤตตะเถรีคาถา	๕๐๖
๘.	วิชยาเถรีคาถา	๕๐๗

๗. สตุตกนิปาโต

๑.	อุตฺตราเถรีคาถา	๕๐๘
๒.	จาลาเถรีคาถา	๕๐๙
๓.	อุปจาลาเถรีคาถา	๕๐๙

๘. อฏฐกนิปาโต

๑.	สีสุปจาลาเถรีคาถา	๕๑๑
----	-------------------	-----

๙. นวกนิปาโต

๑.	วทุฒมาตาเถรีคาถา	๕๑๒
----	------------------	-----

มาติกา

อังก

๑๐. เอกาทสกนิปาโต

๑.	กีสาคอตมิเถรีคาถา	๕๑๓

๑๑. ทเวทสกนิปาโต

๑.	อุปลลวณฺณาเถรีคาถา	๕๑๕

๑๒. โสฬสกนิปาโต

๑.	ปุณฺณิกาเถรีคาถา	๕๑๗

๑๓. วิสติณิปาโต

๑.	อมฺพปาลีเถรีคาถา	๕๑๙
๒.	โรหิณีเถรีคาถา	๕๒๓
๓.	จาปาเถรีคาถา	๕๒๕
๔.	สุนฺทรীเถรีคาถา	๕๒๗
๕.	สุภากมฺมารชิตฺถเถรีคาถา	๕๓๐

๑๔. ตีสณิปาโต

๑.	สุภาชีวกมฺพวนิกาเถรีคาถา	๕๓๔

๑๕. จตุตทาฬีสนิปาโต

๑. อีสิทาสีเถรีคาถา

๕๓๘

๑๖. มหานิปาโต

๑. สุขเมธาเถรีคาถา

๕๔๔

ปทานุกโม

๕๕๓

อสาธารณนามานิ

๕๕๘

คาถานํ ปจฺมปาทา

๕๖๘

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต วิมานวตฺตปาถิ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. อิตฺถีวิมานํ

๑. ปิจวคฺโค

๑. ปจฺมปิจวิมานํ*

- [๑] “ปิจนฺเต”^๑ โสวณฺณณํ อุพารํ
มโนหฺวํ คจฺจติ เยนกามํ
อลงฺกเต มาลฺยชเร”^๓ สุวตฺเถ
โอภาสสิ วิชฺชวริวพฺภกฺกัณฺโณ
- [๒] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อิมิฑฺฒติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา
- [๓] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสญฺตา กิมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพุพฺพิสา ปภาสตีติ.

* ฉ.,เท.,อิ. ปจฺมปิจวิมานวตฺต

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ปิจ เต, เอวมฺปริปิ.

^๓ ฉ.,เท.,อิ. มลฺยชเร, เอวมฺปริปิ.

- [๔] สา เทวตา อตฺตมณา โมคฺคผลลาเนน ปุจฺจिता
ปญฺหิ ปุญฺจา วิทยาภาสิ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๕] “อหิ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสุภตา
อพฺภาคตานาสนํ อทาสี
อภิวาทยี่ อญฺชลิกํ อทาสี
ยถานุภาวญฺจ อทาสี ทานํ.
- [๖] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิธมิชฺฌติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๗] อकुขามิ เต ภิกฺขุ มหานุภาว
มนุสฺสสุภตา ยมกาสิ ปุญฺญํ
เตนมหิ เอวญฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ปจฺม ปิจฺจวิมานํ.

๒. ทุตติยปิจฺจวิมานํ

- [๘] “ปิจฺจนฺเต เวพฺพริยมยํ อุพารํ
มโนชฺว์ คจฺจติ เยนกามํ
อลงฺกเต มาลยฺชเร สุวตฺถเ
โอภาสสิ วิชฺชुरิวพฺภากฺกํ.
- [๙] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อิธมิชฺฌติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.

- [๑๐] ปจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
 มนุสฺสสฺสฏฺฐา กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.
- [๑๑] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคผลลาเนน ปุจฺจิตา
 ปณฺหํ ปุณฺณา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.
- [๑๒] “อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสฏฺฐา
 อพฺภาคตานุสาสนกํ อทาสี
 อภิวาทยீ อณฺชลิกํ โอกาสี
 ยถานุภาวณฺจ อทาสี ทานํ.
- [๑๓] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิทฺมิชฺฌติ
 อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา
- [๑๔] อกุขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว
 มนุสฺสสฺสฏฺฐา ยมกาสิ ปุณฺณํ
 เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

ทุตยํ ปีจวิมาน.

๓. ตติยปีจวิมาน

- [๑๕] “ปิจฺฉเต โสวณฺณมมํ อุพาริ
 มโนชฺวํ คจฺจติ เยนกามํ
 อลงฺกเต มาลฺยชฺเร สุวตฺถเ
 โอภาสสิ วิชฺชรวรพฺภกฺกํ.

- [๑๖] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อิมิขุณฺณติ
อุปปชฺชุนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.
- [๑๗] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสญฺญตา กิมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๘] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคลาเนน ปุจฺฉิตา
ปญฺหํ ปุฏฺฐา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.
- [๑๙] “อปปสฺส กมฺมสฺส ผลํ มเมทํ
เยนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสญฺญตา
ปุริมา ย ชาติยา มนุสฺสโลเก.
- [๒๐] อทฺทสํ วิรชํ ภิกฺขุ วิปฺปสฺสนมฺมनावิลํ
ตสฺส อทาสิหํ ปิจํ ปสฺสนา สเกหิ^๑ ปาณิหิ^๒
- [๒๑] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิมิขุณฺณติ
อุปปชฺชุนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.
- [๒๒] อกฺขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว
มนุสฺสญฺญตา ยมกาสิ ปุณฺณํ
เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ตติยํ ปีธวิมานํ.

^{๑-๒} ฉ.,เท.,อ. เสหิ ปาณิหิ, เอวมฺปิริ.

๔. จตุตถปัจจวิมาน

- [๒๓] “ปัจจนฺเต เวพฺพริยมยํ อุพารํ
มโนชวํ คจฺจติ เยนกามํ
อลงฺกเต มาลยฺชเร สุวตฺถเ
โอภาสสิ วิชฺชวฺรพฺภกฺกมฺ.
- [๒๔] เกณ เต ตาทิโส วณฺโณ เกณ เต อិธฺมิชฺฌติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เป เกจิ มนโส ปิยา.
- [๒๕] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสสฺสวตา กิมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๒๖] สา เทวตา อตฺตมฺนา โมคฺคลลาเนน ปุจฺฉิตา
ปณฺหํ ปุณฺจา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.
- [๒๗] “อปฺปสฺส กมฺมสฺส ผลํ มเมทํ
เยนฺมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสวตา
ปุริมา ย ชาติยา มนุสฺสโลเก.
- [๒๘] อทฺทสํ วิรชํ ภิกฺขุ วิปฺปสฺสนฺนมนาวิลํ
ตสฺส อทาสิทํ ปีจํ ปสฺสนฺนา สเกหิ ปาณิหิ.
- [๒๙] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิธฺมิชฺฌติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เป เกจิ มนโส ปิยา.

- [๓๐] อกฺขามิ ตํ^๑ ภิกฺขุ มหानุภาว
 มนุสฺสภูตา ยากาสิ ปุณฺณ^๒
 เตนมุหิ เอวณฺชลิตานุภาว
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
 จตุตฺถํ ปีสฺวิมานํ.

๕. กุณฺชรวิมานํ

- [๓๑] “กุณฺชโร เต วราโรโห นानารตนกปฺปโน
 รุจิโร ถามวา ชวสมฺปนฺโน อากาสมุหิ สมฺมิตฺติ.
 ปทุมํ ปทุมปตฺตกฺขี^๓ ปทุมปฺปลชฺชติณฺธโร
 ปทุมจฺจุณฺณาภิกิณฺณงฺโก^๔ โสวณฺณโปกฺขรมาลวา.^๕
 ปทุมานุสํ มคฺคํ ปทุมปตฺตวิภูสิตํ^๖
 จิตํ วคฺคฺมณฺคฺชาตี^๗ มิตํ คจฺจติ วารเณ.
 ตสฺส ปกฺกมมานสฺส โสวณฺณกํสา^๘ รติสฺสรา
 เตสํ สยฺยติ นิคฺโขโส ตฺริเย ปณฺจจฺจิเก ยถา.
 ตสฺส นาคสฺส ขนฺธมุหิ^๙ สุจิวตฺถา อลงฺกตา
 มหนฺตํ อจฺจราสงฺฆํ วณฺณเณน อติโรจสิ.

^๑ ฉ., เท., อ. เต

^๒ สย. ยมห์ อกาสิ

^๓ ฉ. ปทุมํ ปทุมปตฺตกฺขี ฉ. ปทุมปฺปลชฺชติณฺธโร เท. ปทุมปฺปลชฺชติณฺธโร

^๔ ฉ., เท., อ. ปทุมจฺจุณฺณาภิกิณฺณงฺโก

^๕ ฉ. โสวณฺณโปกฺขรมาลวา

^๖ ฉ., เท., อ. ปทุมปตฺตวิภูสิตํ

^๗ ฉ., เท. วคฺคฺ มณฺคฺชาตี

^๘ ฉ., เท., อ. โสวณฺณกํสา

^๙ อ. ขนฺธมุหิ

[๓๖]	ทานสฺส เต อิทํ ผลํ
อโธ อณฺชลิกมฺมสฺส	อโธ สีสฺส วา ปน
ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺจिताติ.
[๓๗]	สา เทวตา อตฺตมนา
ปญฺหิ ปุณฺณจา วียากาสิ	โมคฺคผลฺลาเนน ปุจฺจिता
ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
[๓๘]	“ทิสฺวาน คุณฺสมปฺนํ
อทาสี ปุปฺผาภิกิณฺณํ	ฌายี ฌานรตํ สตํ
อาสนํ ทุสฺสสนฺถตํ.
[๓๙]	อุปฺพทฺมปทฺมมालาหิ ^๑
อพฺโปกิริสฺสํ ปตฺเตหิ	อาสนสฺส สมฺนตโต
ปฺนฺสนฺนา สเกหิ ปาณิหิ.
[๔๐]	ตสฺส กมฺมกุสฺลสฺส ^๒
สกุภาโร ครุภาโร จ	อิทํ เม ตาทิสํ ^๓ ผลํ
เทวานํ อปฺจิตา อหํ.
[๔๑]	โย เว สมฺมาวิมุตฺตานํ
ปสนฺโน อาสนํ ทชฺชา	สนฺตานํ พุรฺหมจารินํ
เอวํ นนฺเต ยถา อหํ.
[๔๒]	ตสฺมา หิ อตฺตกาเมน
อาสนํ ทาทพฺพํ โหติ	มหตฺตมภิกงฺขตา
สรีเรนฺติมฺชารินฺนติ.

ปณจมนํ กุณฺชรวิมานํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อุปฺพทฺม ปทฺมมาลาหิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อิทิสํ

^๒ อิ. กมฺมสฺส

๖. ปจมนาวาวิมาน

- [๔๓] “สุวณฺณจฺจนํ นาวํ นาริ อารุหฺห ติฏฺฐสิ
 โอคาพฺพหสิ^๑ ปโกขรณิ ปทุม^๒ จินฺหสิ ปาณินา.
 ภูฏาคารา^๓ นิเวสา เต วิมตฺตา ภาคโส มิตา
 ททฺทลฺลมานา อาภนฺติ สมนฺตา จตุโร ทิสา.”
- [๔๔] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อิธมิชฺฌติ
 อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.
- [๔๕] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหานุภาเว
 มนุสฺสภฺตา กิเมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสา ปภาสตีติ.
- [๔๖] सा तेवता अत्तमना मोकुललानेन पुञ्जिता
 पण्हं पुञ्जा वियाकालि यस्स गम्मस्सिํहं फलं.
- [๔๗] “อหิ มนุสฺสเสสุ มนุสฺสภฺตา
 ปุริมาย ชาติยา มนุสฺสโลเก
 ทิสฺวาน ภิกฺขุ ตลิตเต กิลนฺเต
 อญฺจาย ปาตุํ อุทกํ อทาสี.
- [๔๘] โย เว กิลนฺตาน ปิปาสิตานํ
 อญฺจาย ปาตุํ อุทกํ ททาติ
 สีโตทกา ตสฺส ภวนฺติ นชฺโช
 ปหฺนตมลฺยา พหุပ္พนฺทริกา.

^๑ ฉ., เท., อ. โอคาหสิ, เอวมุปริปิ.^๒ ฉ., เท., อ. ปทุม, เอวมุปริปิ.^{๓-๓} ฉ., เท., อ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ, เอวมุปริปิ.

- [๔๙] ตัม อาปคา อนุปริยนฺติ สพฺพทา
 สีโตทกา วาลุกสนฺถตา นที
 อมฺพา จ สาธา ติลกา จ ชมฺพุโย
 อุทฺทาลกา ปาฏฺฐลิโย จ ผุสฺสลา.
- [๕๐] ตัม ภูมิกาเคหิ อุเปตฺตูป
 วิมานเสฏฺฐจํ ภูสฺสโสมมานํ
 ตสฺสเสว^๑ กมฺมสฺส อยํ วิปาโก
 เอตาทิสํ ปุณฺณกตา^๒ ลภนฺติ.
- กุฎาคารา นิเวสา เม วิภตฺตา ภาคโส มิตา
 ททฺทลลมานา อาภนฺติ สมนฺตา จตุโร ทิสา.
- [๕๑] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อธิมฺชฺฉติ
 อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๕๒] อกุขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว
 มนุสฺสญฺตา ยมฺหาสิ^๓ ปุณฺณ^๓
 เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสา ปภาสตีติ.

ฉฐํ ปจมนาวาวิมาน.

^๑ ฉ., เท., อ. ตสฺสเสว, เอวฺมฺปริปิ.

^๒ ส. กตปุณฺณา

^{๓-๓} สฺยา. ยมฺหํ อกาสิ

๗. ทุติยนาวาวิมาน

[๕๓] “สุวณฺณจฺจนํ นาวํ นาริ อารุยฺห ติฏฺฐจสิ
 โอคาพฺพหสิ ปกฺขรณิ ปทุมํ จินฺทสิ ปาณินา.
 ญฺญาคารา นิเวสา เต วิทตฺตา ภาคโส มิตา
 ททฺทลฺลมาณา อาภนฺติ สมฺนตฺตา จตุโร ทิสสา.

[๕๔] เกณ เต ตาทิโส วณฺเณ เกณ เต อิหมิขุณฺติ
 อูปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.

[๕๕] ปฺจุณามิ ตํ เทวิ มหานุภาเว
 มนุสฺสสฺสฏฺฐา กิมกาสี ปฺญณํ
 เกณาสี เอวณฺชลิตานุภาวํ
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสํ ปภาสตีติ.

[๕๖] สา เทวตา อตตมนา โมคคัลลานะ ปุจฉิตา
 ปณฺหิ ปุณฺจา วิทยาภาสิ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๕๗] “อหิ มนุสฺเสสุ มนุสฺสฏฺฐตา
 ปริมา ย ชาติยา มนุสฺสโลเก
 ทิสฺวาน ภิกฺขุํ ตลิตํ กิลนฺตํ
 อญฺจาย ปาตุํ อุทกํ อทาสี.

[๕๘] โย เว กิลนุตสส ปีปาสิตสส
อญฺญาย ปาตุํ อุกมํ ททาติ
สีโตทกา ตสส ฆวนติ นชฺชโ
ปหุตมลยา พหุပ္พนฺทริกา.

- [๕๙] ตัม อาปคา อนุปริยนุติ สพุพพา
 สีโตทกา วาลุกสนุถตา นที
 อมพา จ สาลา ติลกา จ ชมพุโย
 อุททาลกา ปาฏลิโย จ ผลุลา.
- [๖๐] ตัม ภูมิภาเคหิ อุเปตฺรุปี
 วิมานเสฏฺฐัง ภูสโสภมานัน
 ตสฺเสว^๑ กมฺมสฺส อยัม วิปาโก
 เอตาทิสํ ปุณฺณกตา ลภนฺติ.
- [๖๑] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิทธิขมฺมตี
 อุปฺปชฺชนฺตี จ เม โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๖๒] อกุขามิ เต ภิกฺขุ มหานุภาว
 มนุสฺสสฺสฎฺตา ยมกาสี ปุณฺณัม
 เตนมหิ เอวณฺชลิตานุภาว
 วณฺโณ จ เม สพุพพิสา ปภาสตีติ.
- สตุตมํ ทุตินาวาวิมาน.

^๑ น.,เท. ตสฺสีย

๘. ตติยนาวิมาน

- [๖๓] “สฺวณฺณจฺจนํ นาวํ นาริ อารุหฺห ติฏฺฐสิ
 โอคาพฺพหสิ” ไปกฺขรณิ ปทุมํ จินฺทสิ ปาณินา.
- [๖๔] กุฏฺฐาคารา นิเวสา เต วิภตฺตา ภาคโส มิตา
 ททฺทลฺลมาณา อามนฺติ สมนฺตา จตุโร ทิสา.
- [๖๕] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อิมิขุณฺณติ
 อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.
- [๖๖] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
 มนุสฺสสฺสฏฺฐา กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสา ปภาสตีติ.
- [๖๗] สา เทวตา อตฺตมนา สมฺพุทฺธเชเนว ปุจฺจिता
 ปณฺหํ ปุณฺณา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.
- [๖๘] อหิ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสฏฺฐา
 ปุริมา ย ชาติยา มนุสฺสโลเก
 ทิสฺวาน ภิกฺขุ ตสึเต กิลนฺเต
 อุฏฺฐาย ปาตุํ อุทกํ อทาสี.
- [๖๙] โย เว กิลนฺตาน ปิปาสิตานํ
 อุฏฺฐาย ปาตุํ อุทกํ ททาติ
 สิตฺททกา ตสฺส ภวนฺติ นชฺชโ
 ปหฺตมฺลยา พหุปฺนฺทริกา.

* ฉ.,เท.,อ. โอคาหสิ

- [๗๐] ตัม อาปคา อนุปริยนุติ สพุพพา
 สีโตทกา วาลุกสนุทธา นที
 อมุพา จ สาลา ติลกา จ ชมุพูโย
 อุทฺทาลกา ปาฏลิโย จ ผุละลา.
- [๗๑] ตัม ภูมิภาเคหิ อุเปตฺฐุป
 วิมานเสฏฺฐัง ภูสโสภมานัง
 ตสฺเสว กมฺมสฺส อยัม วิปาโก
 เอตาทิสํ ปุณฺณกตา ฌนฺตฺติ.
- [๗๒] กุฎฏาคารา นิเวสา เม วิภตฺตา ภาคโส มิตา
 ททฺทลลมานา อาภนฺตฺติ สมนฺตา จตุโร ทิสา.
- [๗๓] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิธมิชฺฌติ
 อุปฺปชฺชนฺตฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๗๔] อกุขามิ เต พุทฺธมฺหานุภาว
 มนุสฺสญฺตา ยมกาสิ ปุณฺณัง
 เตนเมหิ เอวณฺชลิตานุภาว
 วณฺโณ จ เม สพุพทิสา ปภาสติ.
 เอตสฺส กมฺมสฺส อยัม วิปาโก^๑
 อุฏฺฐาย^๒ พุทฺโธ อุทกัม อปาสิตี.^๓

อภฺถมํ ตติยนาวิมาน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ผลั มเมทำ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อตุถาย

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อปายีติ

๕. ปทีปวิมาน^๑

[๗๕] “อภิกฺกนฺเตน วณฺณเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐสฺสึ เทวเต
โสภาเสนฺตึ ทิสฺสา สพฺพสา โอสธึ วีย ตารกา.

[๗๖] เกน เต ตาทิสฺโส วณฺโณ เกน เต อิชฺมิชฺฌตฺติ
อุปฺปชฺชนฺตึ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.

[๗๗] เกน ตฺวํ วิมโลภาสา อติโรจสฺสึ เทวเต^๒
เกน เต สพฺพคตฺเตหิ สพฺพสา โสภาสเร^๓ ทิสฺสา.

[๗๘] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสสฺสฎฺตา กิมกาสึ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวญฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

[๗๙] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคผลฺลาเนน ปุจฺฉิตา
ปญฺหํ ปุณฺณจฺา วิทยาการสิ ยสฺส กมฺมสฺสึทํ ผลํ.

[๘๐] “อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสฎฺตา
ปุริมา ย ชาติยา มนุสฺสโลเก
ตมฺนุชการมฺหิ ติมิสฺสีกายํ
ปทีปกาลมฺหิ อหํ ปทีป.^๔

[๘๑] โย อนุชการมฺหิ ติมิสฺสีกายํ
ปทีปกาลมฺหิ ททาติ ทิป

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ทิวิมานวตฺต

^๓ ฉ.,เท.,อิ. โสภาสเร, เอวมฺปปริ.

^๒ ฉ.,เท. เทวตา

^๔ ฉ.,เท. อทาสี ทิป

อุปปชฺชติ โชติรสํ วิมาน
ปหฺมุทมฺลยํ พหุပ္พนฺทริกํ.

- [๘๒] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อธิมิชฺฌติ
อุปปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.
- [๘๓] เตนาคํ วิมโลภาสา อติโรจามิ เทวตา
เตน เม สพฺพคตฺเตหิ สพฺพา โอบาสเร ทิสสา.
- [๘๔] “อกุขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว
มนุสฺสสฺสฏฺฐา ยมกาสิ ปุณฺณํ
เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

นวมํ ปทีปวิมาน.

๑๐. ติลทกฺขิณวิมาน

- [๘๕] “อภิกฺกนฺเตน วณฺณเณ ยา ตฺวํ ติฏฺฐสฺสิ เทวเต
โอบาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.
- [๘๖] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อธิมิชฺฌติ
อุปปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.
- [๘๗] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสสฺสฏฺฐา กิมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๘๘] สา เทวตา อตตมนา โมคคัลลาเนน ปุจจिता
ปญฺหิ ปุฏฺฐา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๘๙] “อหิ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสภฺตฺตา
ปริมาเย ชาตียา มนุสฺสโลเก.

[๙๐] อทฺทสํ วิรชํ พุทฺธํ วิปฺปสฺสนมฺนาวิลํ
อาสชฺช ทานํ อทาสี อกามา ติลทกฺขิณํ
ทกฺขิณฺณยุยสฺส พุทฺธสฺส ปสฺสนา สเกหิ ปาณิหิ.

[๙๑] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิชฺมิขณฺติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.

[๙๒] อกฺขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว
มนุสฺสภฺตฺตา ยมกาสิ ปุณฺณํ
เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

ทสมํ ติลทกฺขิณวิมานํ.

๑๑. ปฐมปติพพตาวิมานํ

[๙๓] “โกญฺจา มยฺรธา^๑ ทิวียา จ หํสา
วคฺคฺสุสฺรา โกกิลา สมฺปตฺนฺติ
ปุปฺผาภิกิณฺณํ รมฺมมิตํ วิมานํ
อเนกจิตฺตํ นรนาโรเสวิตํ.

^๑ น.,เท.,อิ. มยฺรธา

- [๙๔] ตตถจณฺสี เทวี มหานุภาเว
 อิหฺรี วิกุพฺพนฺติ อเนกรูปา
 อิมา จ เต อจฺจราโย สมฺนุตโต
 นจฺจนฺติ คายนฺติ ปโมทยนฺติ.*
- [๙๕] เทวิทฺธิปตฺตาสี มหานุภาเว
 มนุสฺสสฺสฏฺตา กิมกาสี ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.
- [๙๖] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคผลฺลาเนน ปุจฺจิตา
 ปญฺหํ ปุณฺณจฺา วียากาสี ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.
- [๙๗] “อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสฏฺตา
 ปติพฺพตา อนณฺณมฺนา” อโหสี
 มาตาว ปุตฺตํ อนุรทฺทมานา
 กฺทฺธาปิหํ นปฺพรุสฺสํ อโวจํ.
- [๙๘] สจฺเจ จิตฺตา โมสวชฺชํ ปหาย
 ทาเน รตา สงฺคหิตตฺตภาวา
 อนนฺณจ ปานณฺจ ปสนฺนจิตฺตา
 สกกจฺจ ทานํ วิปลํ อทาสี.
- [๙๙] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิทธิชฺฌติ
 อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.
- [๑๐๐] อภฺขามิ เต ภิกฺขุ มหานุภาว
 มนุสฺสสฺสฏฺตา ยมกาสี ปุณฺณํ

* จ.,เท. ปโมทยนฺติ จ, เอามุปริปี.

๒ จ. ปติพฺพตานณฺณมฺนา, อ. อนณฺณมฺนา

เตนมหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
 เอกาทสมํ ปจฺมปติพฺพตาวิมานํ.

๑๒. ทุตฺติยปติพฺพตาวิมานํ

- [๑๐๑] “เวพฺพริยตฺถมมํ ฐจิริ ปภาสฺสํ
 วิมานมารุญฺห อเนกจิตฺตํ
 ตตฺถจฺจนฺสี เทวิ มหानุภาเว
 อฺจุจาวจา อิทฺธิวิภฺพมามา”
 อีมา จ เต อจฺจนฺราโย สมฺนตโต
 นจฺจนฺติ คายนฺติ ปโมทยนฺติ.
- [๑๐๒] เทวิทฺธิปตฺตาสี มหानุภาเว
 มนุสฺสสฺสฏฺตา กิเมกาสี ปุณฺณํ
 เกนาสี เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๐๓] สภา เทวตา อตฺตมณา โมคฺคผลลาเนน ปุจฺจिता
 ปณฺหิ ปุณฺณา วียากาสี ยสฺส กมฺมสฺสสิทํ ผลํ.
- [๑๐๔] “อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสฏฺตา
 อฺปาสิกา จกฺขุมโต อโหสี

* ฉ.,เท.,อ. อิทฺธิ วิภฺพมามา

ปาณาติปาตา วิรตา อโหสี
โลเก อทินนํ ปริวชฺชยิสฺสํ.

[๑๐๕] อมชฺชปา^๑ นปี^๑ มุสา อภาณี
สเกน สามินา อโหสี ตฺมฺญา
อนฺนญจ ปานญจ ปสนฺนจิตฺตา
สกุจฺจ ทานํ วิปลํ อทาสี.

[๑๐๖] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อิธมิชฺฌติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.

[๑๐๗] อกฺขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว
มนุสฺสสฺสฺสตา ยมกาสี^๒ ปุณฺณ^๒
เตนมฺหิ เอวญฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

ทฺวาทสํ ทฺติยปติพฺพตาวิมานํ.

๑๓. ปจรมสฺสนิสาวิมานํ

[๑๐๘] “อภิกฺกนฺเตน วณฺณเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสิ เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสฺสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.

[๑๐๙] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อิธมิชฺฌติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.

[๑๑๐] ปุจฺฉามิ ตํ เทว มหานุภาเว
มนุสฺสสฺสฺสตา กิมกาสี ปุณฺณ

^{๑-๑} ฉ., เท., อ. อมชฺชปา โน จ

^{๒-๒} สฺยา., ยมห์ อกาสี

เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๑๑] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคผลลาเนน ปุจฺจिता
 ปญฺหิ ปุฏฺฐา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๑๑๒] “อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสภูตา
 สฺถนึสา อโหสิ สสรสฺส ชฺมเร.”

[๑๑๓] อทฺทสํ วิรชํ ภิกฺขุ วิปฺปสนฺนมนนาวิลํ
 ตสฺส อทาสิทํ ปุรํ ปสนฺนา สเกหิ ปาณินิ
 ภาคคฺคณฺณาคํ ทตฺวาน โมทามิ นนฺทเน วเน.

[๑๑๔] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อธิรมิขฺฌติ
 อูปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.

[๑๑๕] อกฺขามิ เต ภิกฺขุ มหานุภาว
 เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

เตรสฺมํ สฺถนึสาวิมานํ.

๑๔. ทุติยสุณิสาวิมาน

[๑๑๖] “อภิกุณฺเฑน วณฺเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสิ เทวเต
โสภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ธารกา.

[๑๑๗] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อธิมิตฺตติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.

[๑๑๘] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสสฺสฏฺฐา กิมกาสิ ปุญฺญํ
เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๑๙] สภา เทวตา อตฺตมฺนา โมคฺคผลลาเนน ปุจฺฉิตา
ปญฺหํ ปุฏฺฐา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.

[๑๒๐] “อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสฏฺฐา
สุณิสสา อโหสิ สสุรสฺส ชฺเว.

[๑๒๑] อทฺทสํ วิรชํ ภิกฺขุ วิปฺปสฺสนมฺมनावิลํ
ตสฺส อทาสิทํ ภาคํ ปสฺสนา สเกหิ ปาณิหิ
กุมฺมาสปีณฺทํ ทตฺวาน โมทามิ นนฺทเน วเน.

[๑๒๒] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อธิมิตฺตติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.

[๑๒๓] เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

จฺจทฺทสมํ ทุติยสุณิสาวิมาน.

๑๕. อุตฺตราวิมานํ

- [๑๒๔] “อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสฺส เทวเต
โอมภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธึ วีย ตารกา.
- [๑๒๕] เกน เต ตาทิสฺส วณฺโณ เกน เต อธิมฺขมฺติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๑๒๖] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสสฺสฏฺตา กิมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๒๗] สาทเวตฺตา อตฺตมฺนา โมคฺคฺลลาเนน ปุจฺจิตา
ปญฺหํ ปุณฺณจฺา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผล.
- [๑๒๘] “อิสฺสา จ มจฺจริยมาโน” ปลาสโ
นาโหสิ มยฺหํ ชรมาวสฺนฺติยา
อกฺโกธนา ภตฺตํ วสฺนานวตฺติเน
อุโปสเถ นิจฺจปฺมตฺตา.^๒
- [๑๒๙] จาตุทฺทสึ ปณฺจทสึ ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมฺิ
ปาฏิหาริยปฺกขณฺจ อฏฺฐจฺงคฺคฺสฺสมาคฺคํ.
- [๑๓๐] อุโปสถํ อุปวสี^๓ สทา สีเลสุ สํวฺตา
สณฺณมา สํวิภาคา จ วิมานํ อาวสามหํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. มจฺจเรมโก^๒ สฺยา. นิจฺจปฺมตฺตา^๓ ฉ.,เท.,อิ. อุปวสิสฺส

- [๑๓๑] ปาณาติปาตา วิรตา มุสาวาหา จ สณฺณตา
 เถยฺยา จ อติจารา จ มชฺชปาณา จ อารกา.
- [๑๓๒] ปญฺจสิกฺขาปเท รตา อริยสจฺจาน โกวิทา
 อุปาสิกา จกฺขุมโต โคตมสฺส ยสฺสสินโน.
- [๑๓๓] สาหิ สเกน สีเลน ยสฺสา จ ยสฺสสินิ
 อนุโมมิ สกํ ปุณฺณํ สุชิตา จมฺหิ อนามยา.^๑
- [๑๓๔] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อธิมฺชฺชติ
 อุปปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.
- [๑๓๕] อกฺขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว
 มนุสฺสสฺสวตา ยมฺหิ อกาสิ^๒
 เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาว
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

[๑๓๖] “มม จ ภนฺเต วจเนน ภควโต ปาเท สิริสา
 วนฺเตยฺยาสิ อุตฺตรา นาม ภนฺเต อุปาสิกา ภควโต ปาเท สิริสา
 วนฺทตีติ อนจฺฉริยํ โข ปเนตํ ภนฺเต ยํ มํ ภควา อณฺณตรสฺมี
 สามณฺณผลេ พุยากรายฺยํ ตํ ภควา สกทาคามิผลេ พุยาภาสีติ.

ปณฺณรสมํ อุตฺตราวิมาน.

^๑ ฉ., เท. นามยา

^๒ สยา. ยมกาสิ ปุณฺณํ

๑๖. สิริมาวิมาน

- [๑๓๗] “ยุตฺตา จ เต ปรมอลงฺกตา หยา
อโธมุขา อฆสิ^๑ คมา พลี ขวา
อภินิมมิตา ปญฺจ รถา สตา จ เต
อเนวนฺติ ตํ สารถิโจทิตา หยา.
- [๑๓๘] सा तिग्गुज्जसि रत्नवरे अलङ्कता
ओपासयं चल्मिव चोदिपावगे
पुञ्जामि तं वरतनु ओन्मत्तसुसने
गस्समा^๒ काया अनत्थर्व ओपाकम्.^๓
- [๑๓๙] กามคฺคปตฺตานํ ยมาหุ อนุตฺตรา^๔
นิมฺมาย นิมฺมาย รมนฺติ เทวตา
ตสฺมา กาया อจฺจรา กามวณฺณินิ
อิธาคตา อนत्थर्व นมสฺสิตุ.
- [๑๔๐] กิํ ตวํ ปุเร สุจฺริตมาจรี อิท^๕
เกนาสิ^๖ ตวํ อมิตยสา สุเขจิตา
อิทธี จ เต อนत्थวรา วิหงฺคมา
วณฺโณ จ เต ทส ทิสสา วิโรจติ.
- [๑๔๑] เทเวहि ตวํ ปริวฺตา สกฺกตา จสิ
กุโตะ จุตฺตา สุกตฺติคตาสิ เทเวเต

^๑ ฉ., เท. อฆสิคมา^๓ อ. อิตฺตฺทโท ทิสฺสติ.^๔ ฉ., เท., อ. สุจฺริตมาจรี^๒ ฉ., เท., อ. กสฺมา นุ^๔ ฉ., เท. อนุตฺตร^๖ ฉ., เท., อ. เกนจฺจสิ

กสฺส วา ตูวํ วจนกรานุสาสนี
 อาจิฏฺข เม ตูวํ ยถิ พุทฺธสาวิกาติ.

[๑๔๒] นคนฺตเร นกรวเร สุมาปิเต
 ปริจาริกา ราชวรสฺส สิริมโต^๑
 นจุเจहि^๒ คีเตहि^๒ ปรมสฺสสิฏฺขิตา อหุ
 สิริมาติ มํ ราชคเห อเวทิสฺสุ.

[๑๔๓] พุทฺโธ จ เม อีสินิสโก วินายโก
 อเทสยิ^๓ สมุทฺยทุกฺขนิจุจํ
 อสงฺขตํ ทุกฺขนิโรธ^๔ สสฺสํ
 มคฺคณฺจิม^๕ อกุฏฺฐิล^๖ อณฺชลํ สิว.

[๑๔๔] สุตฺวานหิ อมตปทํ อสงฺขตํ
 ตถาคตสฺส อนนฺธิวรสฺส^๗ สาสนํ
 สีเลสุวาท^๘ ปรมสฺสํวตฺตา อหุ
 ธมฺเม จิตฺตา นรฺวรพฺพุทฺธเทสิเต.

[๑๔๕] ฌตฺวาน ตํ^๙ วิรชํ ปทํ อสงฺขตํ
 ตถาคเตน อนนฺธิวเรน^{๑๐} เทสิตํ
 ตตฺถเวหิ สมณสมฺมาธิมาคฺคิ
 สาเยว เม ปรมนิยามตา อหุ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. สิริมโต

^๓ สุยา. อเทสยิ

^๕ เท. มคฺคํ จิม

^๗ ฉ.,เท. นนฺธิวรสฺส, เอวมุปริปิ.

^๙ ฉ.,เท.,อิ. ฌตฺวานหิ

^{๒-๒} ฉ.,เท.,อิ. นจุเจ คีเต

^๔ ฉ.,เท.,อิ. ทุกฺขนิโรธสสฺสํ

^๖ ฉ.,เท. อกุฏฺฐิลมณฺชลํ

^๘ ฉ.,เท. สีเลสุวาท

^{๑๐} ฉ.,เท. นนฺธิวเรน

- [๑๔๖] ลหุธานห์ อมตวรวิ วิเสสน์
 เอกัสิกา อภิสมเย วิเสสีย
 อัสสยา พหุชนปฺปชิตา อหิ
 ชิตุท^๑ รติ ปจฺจนุโกมนปฺปกิ.
- [๑๔๗] เอวํ อหิ อมตฺรสมฺหิ^๒ เทวตา
 ตถาคตฺตสฺส อนนฺธิวรสฺส สาวิกา
 ธมฺมทฺทสา ปจฺมผล ปตฺติฏฺฐจิตา
 โสตาปนฺนา น จ ปนฺมตฺติ^๓ ทฺถคฺคติ.
- [๑๔๘] สา วนฺทิตุํ อนนฺธิวริ อฺอุปากมี
 ปาสาทิเก กุสฺลเรเต จ ภิกฺขโว
 นฺมสฺสิตุํ สมณสมาคมํ สิวํ
 สคารวา สิริมโต ธมฺมราชิน.
- [๑๔๙] ทิสฺวา มฺหิ มุทิตมฺนฺมฺหิ ปิณฺดา
 ตถาคตํ นรฺวธมฺมสารถิ
 ตณฺหจฺฉิทํ กุสฺลเรตํ วินายกํ
 วณฺทามหิ ปรมฺหิตานุกมฺปกนฺตติ.
 โสฬสํ สิริมาวิมานํ.

^๑ ฉ., เท., อ. ชิตุททา^๓ ฉ., เท., อ. ปนฺมตฺติ^๒ ฉ., เท., อ. อมตทสมฺหิ

๑๗. เปสการีวิมาน^๑

- [๑๕๐] “อิทํ วิมานํ รุจิรํ ปภัสสรํ
เวพฺพริยตฺถมฺภํ สตตํ สุนิมฺมล^๒
สฺวณฺณรฺกฺเขติ สมฺนตโมตฺถตํ
จําณํ มมํ กมฺมวิปากสมฺภวํ.
- [๑๕๑] ตตฺตรูปปฺนฺนา ปฺริมจฺจรา อีมา
สํ สหสฺसानิ สเกน กมฺมฺนา
ตฺวํสิ อชฺฌปคฺตา ยสฺสฺสินี
โอภาสยํ ติฏฺฐสิ ปุพฺพเทวตา.
- [๑๕๒] สสี อธิคฺคยฺห ยถา วิโรจติ
นภฺยตฺตราชาริว ตารกาณํ
ตเถว ตฺวํ อจฺจราสงฺคณํ^๓ อิมํ
ททฺทลฺลมาณา ยสฺสา วิโรจสิ.
- [๑๕๓] กุโต นฺ อาคมฺม อโนมทสฺสเน
อุปปฺนฺนา ตฺวํ ภาวํ มมํ อิทํ
พฺรหฺมํว เทวา ติทฺธา สหินฺทกา^๔
สพฺเพ น ตปฺปามเส ทสฺสเนน ตนฺติ.
- [๑๕๔] ยเมตํ สกฺก อนฺุจฺจเส มมํ
กุโต จฺจตา อิธ^๕ อาคตา ตฺวํ^๕
พาราณสี นาม ปุรตฺถิ กาสินํ
ตตฺถ ปุเร^๖ อโหสี เปสการิกา.^๖

^๑ ฉ.,เท.,อิ. เกสการี

^๓ สี. อจฺจราสงฺคณํ

^{๕-๕} ฉ.,เท.,อิ. ตฺวํ อิธ อาคตาติ

^๒ ฉ.,เท. สุนิมมิต

^๔ สี. สหนฺทกา

^{๖-๖} ฉ.,เท. อโหสี ปุเร เกสการิกา

[๑๕๕] พุทุเช จ ฐมฺเม จ ปสนฺนมานสา
 สงฺฆเ จ เอกนฺตคตา อสฺสยา
 อฆณฺทสิกฺขาปทา อาคตปฺผลา
 สมฺโพธิฐมฺเม นียตา อนามยาติ.

[๑๕๖] ตนฺตฺยาภินนฺทามเส สุวาคตญฺ^๑ เต
 ฐมฺเมน จ ตฺวํ ยสสา วิโรจสิ
 พุทุเช จ ฐมฺเม จ ปสนฺนมานเส
 สงฺฆเ จ เอกนฺตคเต อสฺสเย
 อฆณฺทสิกฺขาปเท อาคตปฺผลเ
 สมฺโพธิฐมฺเม นียเต อนามयेติ.

สตฺตฺรสมํ เปสการีวิมานํ.^๒

ตตฺตฺตฺตฺตฺตฺ

ปญจ ปิจา ตโย นาวา ปทีปา^๓ ติลทกฺขิณา
 เทว ปตี เทว สุณิสสา อุตฺตรา สิริมา เปสการิกา
 วคฺโค เตน ปวฺจจตีติ.

อิตถีวิมานเ ปจโม วคฺโค.

^๑ เท. สุวาคตํ จ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. เกสการีวิมานํ, เอวมฺปริปิ.

^๓ ฉ.,เท. ที่ปติลทกฺขิณา

๒. จิตตลตาวกโค

๑. ทาสีวิมาน

- [๑๕๗] “อปี สกโกว เทวินโท รมเม จิตตลตาวเน
สมนฺตา อนุปริยาสิ นาริณฺณปรุกฺขตา
โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.
- [๑๕๘] เกน เต ตาทิโส วณฺเณ เกน เต อิมิขุณฺตี
อุปฺปชฺชุนฺตี จ เต โมคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๑๕๙] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสญฺตา กิมกาสี ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวญฺชลิตานุภาวา
วณฺเณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๖๐] สาทเวตฺตา อตฺตมฺนา โมคฺคผลฺลาเนน ปุจฺฉิตา
ปณฺหิ ปุณฺณจา วียากาสี ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๑๖๑] “อหิ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสญฺตา
ทาสี อโหสิ ปรเปสฺสียา กุเล.
- [๑๖๒] อุปาสิกา จกฺขุมโต โคตมสฺส ยสฺสสิโน
ตสฺสา เม นิกกโม อาสิ สาสเน ตสฺส ตาทิโน.
- [๑๖๓] “กามิ ภิชฺชตุ ยํ กาโย เนว อตฺเตตฺถ สนฺถนํ
สิกฺขาปทานํ ปณฺจณฺเณ มคฺโค โสวตฺถิโก สิโว.

- [๑๖๔] อกณฺฏโก อคฺคโห โห ุชฺช สพฺภิ ปเวทิตโ
 นิฏฺกมฺมสุส ผลํ ปสฺส ยถิํ ปาปฺพนิตฺติกา.
- [๑๖๕] อามนฺตนิกา รณฺโณมฺหิ สกฺกสฺส วสฺวตฺติโน
 สญฺจิจิ ตฺริยสฺสหาสนานิ ปฏฺวิโพธิํ กโรนฺติ เม.
- [๑๖๖] อาลมฺโพ คคฺคโม^๑ ภิโม สาธุวาที ปสฺสียो^๒
 ปกฺขโร จ สฺสสฺสโร จ วิณฺนาโมกฺขา^๓ จ นาริโย.
- [๑๖๗] นนฺทา เจว สุนฺนทา จ โสณทินฺนา สฺจิมฺหิตา
 อาลมฺพฺสา มิสฺสเกสฺสี^๔ ปุณฺตฺริกาติ ทารุณิ.
- [๑๖๘] เอนิปฺสสา สฺปสฺสา^๕ จ สฺสทฺททา มุทฺทาวที^๖
 เอตา อณฺณา^๗ จ เสยฺยาเส อจฺจรานิ ปโปธิกา.
- [๑๖๙] ตา มํ กาเลนฺปาคนฺตฺวา อภิภาสฺนติ เทวตา
 หนฺท หจฺจาม คายาม หนฺท ตํ รมฺยาสเ.
- [๑๗๐] นยิํ อกตฺปุณฺณานิ กตฺปุณฺณานิเมวํ
 อโสํกํ นนฺทํ รมฺมํ ติทฺธานํ มหาวนํ.
- [๑๗๑] สฺขํ อกตฺปุณฺณานิ อิตฺถ นตฺถิ ปฺรตฺถ จ
 สฺขณฺจ กตฺปุณฺณานิ อิตฺถ เจว ปฺรตฺถ จ.
- [๑๗๒] เตสฺส สหพฺยกาแมนํ กตฺตพฺพํ กุสฺลํ พหุํ
 กตฺปุณฺณา หิ โมทฺนติ สคฺเค โภคสมฺมจฺฉิโนติ.

ปจฺจํ ทาสีวิมานํ.

^๑ ฉ.,เท.,อ. คคฺคโร

^๓ ฉ.,เท. วิณฺนาโมกฺขา

^๕ ฉ.,เท. เอนิยฺสสา สฺสสฺสา จ

^๒ ฉ.,เท.,อ. สาธุวาที จ สฺสโย

^๔ ฉ.,เท.,อ. อลมฺพฺสา มิสฺสเกสฺสี จ

^๖ ฉ.,เท.,อ. มุทฺทาวที^๖ ฉ.,เท.,อ. จณฺณา จ

๒. ลขุมาวิมาน

[๑๗๓] “อภิกุณฺเฑน วณฺเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสิ เทวเต
โสภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โสธี วยิ ตารกา.

[๑๗๔-๑๗๕] เกน เต ตาทีโส วณฺโณ ๗ปฺย
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๗๖] สา เทวตา อุตตมฺนา โมคคฺลลาเนน ปุจฺฉิตา
ปญฺหํ ปุฏฺฐา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๑๗๗] “เกวณฺณทวารานํ นิทฺทมนํ อหํ มยํ นินฺเวสนํ
ตตฺถ สํสรมานานํ” สวากานํ มเหสินํ.

[๑๗๘] โอทณํ กุมฺมาลํ ทากํ โลณโสวีรกญฺจํ
อทาสี อชฺชุตฺเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.

[๑๗๙] จาตุทฺทสึ ปญฺจทสึ ยา จ ปกฺขสฺส อญฺจมี
ปาฏิหาริยปกฺขญฺจ อญฺจจฺจสฺสสมาคตํ.

[๑๘๐] อุโปสถํ อุปวสี^๒ สทา สีเลสุ สํวตา
สญฺญมา สํวิภาคา จ วิมานํ อวสามหํ.

[๑๘๑] ปาณาติปาตา วิรตา มุสาวาหา จ สญฺญตา
เถยฺยา จ อติจารา จ มชฺชปานา จ อารกา.

[๑๘๒] ปญฺจสิกฺขาปเท รตา อริยสจฺจาน โกวิทา
อุปาสิกา จกฺขุมโต โคตมสฺส ยสฺสสินโน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. สญฺจรมานานํ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อุปวสิสฺส, เอวมุปรีปิ.

[๑๘๓-๑๘๔] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕๗๕

วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

มม จ ภนฺเต วจเนน ภควโต ปาเท สิริสา วนฺทเยยาสี
 ลขฺมา นาม ภนฺเต อุปาสิกา ภควโต ปาเท สิริสา วนฺทตีติ
 อนจฺฉริยํ โข ปเนตํ ภนฺเต ยํ มํ ภควา อณฺณตรสฺมี สามณฺณผล
 พฺยากรเยย, ตํ ภควา สกทาคามิผล พฺยาภาสีติ.

ทฺติยํ ลขฺมาวิมานํ.

๓. อาจามทायิกาวิมานํ

[๑๘๕] ปิณฺฑทาย เต จรณฺตสฺส ตฺถุหีภฺตสฺส ติฏฺฐจโต
 ทพิทฺทา^๑ กปณฺา นารี ปราคารํ อวสฺสิตา.^๒

[๑๘๖] ยา เต อทาสี อาจามํ ปสนฺนา สเกหิ ปาณฺิหิ
 सा हित्वा मानुस्सं तेहं कं नु सातिसत्तं कदाति.^๓

[๑๘๗] ปิณฺฑทาย เม จรณฺตสฺส ตฺถุหีภฺตสฺส ติฏฺฐจโต
 ทพิทฺทา กปณฺา นารี ปราคารํ อวสฺสิตา.

[๑๘๘] ยา เม อทาสี อาจามํ ปสนฺนา สเกหิ ปาณฺิหิ
 सा हित्वा मानुस्सं तेहं विप्रमुत्तदा อิโต ज्ञता.

[๑๘๙] นิมนฺานรติโน นาม สนฺติ เทวา มหิทฺธิกา
 ตตฺถ सा สุขิตา นารี โมทิตาจามทायิกา.^๔

^๑ ฉ., เท., อ. ทฬิทฺทา, เอวมฺปริปิ

^๓ อ. อิตฺตสฺสทโท น ทิสฺสตี.

^๒ ฉ., เท. อปสฺสิตา, เอวมฺปริปิ.

^๔ ฉ., เท., อ. โมทิตาจามทायิกา

[๑๙๐] อโห ทานํ วราภียา
ปราคเตน ทาเนน	กสฺสเป สุปตฺติฏฺฐิตํ
อิชฺฌมิตถ วต ทกฺขิณา.
[๑๙๑] ยา มหะสิตฺตํ กเรยฺย ^๑
นารี สพฺพวงฺคกฺลยาณิ
เอตสฺสาจามทานสฺส	จกฺกวตฺตติสฺส ราชนิโน
ภตฺต จาโนมทสฺสิกา
กัลลํ นาคุฆนฺติ ^๒ โสฬสี.
[๑๙๒] สตํ นิฏฺขา สตํ อสฺสา
สตํ กณฺณาสทสฺसानิ
เอตสฺสาจามทานสฺส	สตํ อสฺสตรึ วิทยา
อามตฺตมณฺนิกฺกณฺทลา
กัลลํ นาคุฆนฺติ โสฬสี.
[๑๙๓] สตํ เหมวตา นาคา
สุวณฺณกจฺจา มาตงฺคา
เอตสฺสาจามทานสฺส	อีสา ทนฺตา อรุพฺพหฺวา
เหมกปฺปนิवासสา ^๓
กัลลํ นาคุฆนฺติ โสฬสี.
[๑๙๔] จตฺนํ มหาทีปานิ ^๔
เอตสฺสาจามทานสฺส	อิสฺสรํ โยช การเย
กัลลํ นาคุฆนฺติ ^๕ โสฬสินฺติ.

ตติยํ อาจาบทายิกาวิมานํ.

๔. จณฺหาติวิมานํ

[๑๙๕]	จณฺหาสิ วนฺท ปาทานิ
ตเมว อนุกมฺปาย	โคตมสฺส ยสฺสสิโน
อฏฺฐาสิ อีสิตตฺตโม.
[๑๙๖]	อภิปฺปสาเทหิ มนํ
ขิปป์ ปณฺชลิกา วนฺท	อรหฺนตฺมฺหิ ตาทิเน ^๖
ปริตตํ ตว ชีวิตนติ.

^๑ จ.,เท.,อ. กาเรยฺย

^๒ จ.,เท.,อ. นาคุมติ

^๓ จ.,เท.,อ. เหมกปพนวาสสา

^๔ ฉ.,เท. จตุรุมปิ ที่ปาน อ. จตุรุมปิ จ ที่ปาน

๑๕ จ.,เท.,อ. นาคชนนติ

๖ จ.,เท.,อิ. ตาทิณี

- [๑๙๗] โจทิตา ภาวิตตเตน สรรนฺตมฺชารินา
 จณฺทาลี วฺนฺทิ ปาทานิ โคตมสฺส ยสฺสสิโน.
- [๑๙๘] ตเมนํ อวธี คาวี จณฺทาลี ปณฺชลี จิตํ
 นมฺมสฺमानํ สมฺพุทฺธํ อนฺธกาเร ปภงฺกโร.^๑
- [๑๙๙] ขีณาสวํ วิคตฺรํ อเนญฺช^๒
 เอกํ อารณฺณมฺหิ รโห นิสินฺนํ
 เทวทฺธิปตฺตา อุปสงฺกมิตฺวา
 วฺนฺทามิ ตํ วีร มหानฺถา.^๓
- [๒๐๐] สุวณฺณวณฺณา ชลิตา มหાયสา
 วิมานโมรฺยุห อเนกจิตฺตา
 ปริวาริตา อจฺฉราสงฺคเณน
 กา ตํวํ สุภะ เทวเต วฺนฺทเส มมนฺติ.
- [๒๐๑] อหํ ภทฺตเต^๔ จณฺทาลี ตยา วีเรน เปลิตา
 วฺนฺทํ อรหโต ปาทะ โคตมสฺส ยสฺสสิโน.
- [๒๐๒] สาหํ วฺนฺทิตฺวา ปาทานิ จุตฺตา จณฺทาลโยนิยา
 วิมานํ สพุทฺธโส^๕ ภทฺทํ อุปนฺนํมฺหิ นนฺทเน.
- [๒๐๓] อจฺฉรานํ สหสฺसानิ^๖ ปฺรกุขิตฺวา^๗ มํ ติฏฺฐจฺฉติ^๘
 ตาสาหํ ปวรา เสฏฺฐา วณฺเณน ยสฺสายุณา.

^๑ ฉ., เท. อิตฺตทโท ทิสฺสติ.^๒ ฉ., เท., อ., อเนจ^๓ ฉ., เท. มหานฺถา วฺนฺติ อ. อิตฺตทโท ทิสฺสติ.^๔ ฉ., เท. ภทฺทเต^๕ ฉ., เท. สพุทฺธโต^๖ ฉ., เท., อ. สดสฺสสฺส^{๗-๘} ฉ., เท., อ. ปฺรกุขิตฺวาน ติฏฺฐจฺฉติ.

- [๒๐๔] ปุณฑกตกลยาณา สมุปชานา ปติสสุตา^๑
 มุนี การุณิก โลเก [๒] ฆนเต วณฺหิตุมาคตาติ.
 [๒๐๕] อิทํ วตฺวาน จณฺทาลี กตณฺณกตเวทินี^๒
 วณฺหิตฺวา อรหโต ปาเท ตตฺถวณฺตรชายตีติ.^๔

จตุตถ จณฺทาลีวิมาน.

๕. ภาทิตติกาวิมาน

- [๒๐๖] นีลา ปิตา จ กาพา จ มณฺธิฏฺฐา^๕ อถ โลหิตา
 อุกฺขารจํ วณฺณํ กิณฺชกฺขปริวาริตา.
 [๒๐๗] มนฺทารวานํ ปุปฺผานํ มาลํ ชาเรสิ มุทฺธนิ
 นยิเม อณฺเณสุ กาเยสุ รุกฺขา สนฺติ สุเมธเส.
 [๒๐๘] เกน กายํ อุปฺปนฺนา ตาวตีสํ ยสฺสสินี
 เทวเต ปุจฺจिताจิกฺข กิณฺช กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.
 [๒๐๙] ภาทิตติกาติ มํ อณฺเณสุ^๖ กิมฺพิลาเย อุปาสิกา
 สทฺธาสีเลน สมฺปนฺนา สํวิภาครตา สทา.
 [๒๑๐] อจฺฉาทณฺณจ ภาตฺตณฺจ เสนาสนํ ปทีปียํ
 อทาสี อุกฺกุเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.
 [๒๑๑] จาตุทฺทสี ปณฺจทสี ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
 ปาฏีหารียปฺกขณฺจ อฏฺฐจํคฺคสฺสมาคตํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปฏิสสุตา

^๒ ฉ.,เท.,อิ. กตณฺณ กตเวทินี

^๔ ฉ.,เท.,อิ. มณฺธิฏฺฐา

^๕ ฉ.,เท. ตํ

^๖ ฉ.,เท.,อิ. ตตฺถวณฺตรชายตาติ.

^๗ ฉ.,เท. อณฺเณสุ, เอมุปริปี.

- [๒๑๒] อุโปสถิ อูปวสี สทา สีเล สุสํวตา
 สญฺญมา^๑ สํวิภาคา จ วิมานํ อาวสามหิ.^๒
- [๒๑๓] ปาณาติปาตา วิรตา มุสาวาทา จ สญฺญตา
 เถยฺยา จ อติจารา จ มชฺชปาณา จ อารกา.
- [๒๑๔] ปณฺจสิกฺขาปเท รตา อริยสจฺจาน โกวิทา
 อุปาสิกา จกฺขุมโต อปฺปมาทวิหารินี.

กตาวกาสา^๒ กตกุสลา ตโต จูตา
 สยมฺปภา อนุวิจรามิ นนฺทน.

- [๒๑๕] ภิกฺขุ จาหิ ปรมหิตานุกมฺปเก
 อโฆชยิ ตปสฺสียํ มหามุณี
 กตาวกาสา กตกุสลา ตโต จูตา
 สยมฺปภา อนุวิจรามิ นนฺทน.

- [๒๑๖] อฏฺฐจฺจํ อปริมิตํ สุขาวหิ
 อุโปสถิ สตมฺปาวสี อหิ
 กตาวกาสา กตกุสลา ตโต จูตา
 สยมฺปภา อนุวิจรามิ นนฺทนนฺติ.

ปณฺจจํ ภทฺทิตฺติกาวิมาน.

^{๑-๑} สุยา.,ฉ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ เท.,อิ. กตาวกาสา, เอมฺปปริปิ.

๖. โสณทนนาวิมาน

- [๒๑๗] อภิกุณฑน วณณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสิ เทวเต
โสภาเสนตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.
- [๒๑๘] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อิมิขฺมติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๒๑๙] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสญฺจาทา กิมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๒๒๐] สาทเวตฺตา อตฺตมฺนา โมคฺคผลฺลาเนน ปุจฺจิตา
ปญฺหํ ปุณฺณจาทา วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.
- [๒๒๑] โสณทนนฺนาติ มํ อณฺเณสุ^๑ นาลนฺทายํ อุปาสิกา
สทฺธาสิเลน สมฺปนฺนา สํวิภาครตา สทา.
- [๒๒๒] อจฺฉาทนฺนจ ภาตฺตณฺจ เสนาสนํ ปทีปียํ
อทาสี อชฺชฏเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.
- [๒๒๓] จาตฺตทฺทสี ปณฺจทฺทสี ยา จ ปกฺขสฺส อญฺจมี
ปาฏิหาริยปฺกฺขณฺจ อญฺจงฺคสฺสสมาคตํ.
- [๒๒๔] อุโปสถํ อุปวสี สทา สีเลสุ สํวุตา
สณฺณมา สํวิภาคา จ วิมานํ อวสามหํ.

^๑ น. อณฺเณสุ

[๒๒๕] ปาณาติปาตา วิรตา มุสาวาทา จ สญฺญตา^๑
 เถยฺยา จ อติจารา จ มชฺชปาณา จ อารกา.

[๒๒๖] ปญฺจสิกฺขาปเท รตา อริยสจฺจาน โกวิทา
 อุปาสิกา จกฺขุมโต โคตมสุส ยสฺสสิน.

[๒๒๗-๒๒๘] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๗ปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ฉนฺจํ โสณทินฺนาวิมานํ.

๗. อุโปสถวิมาน

[๒๒๙] “อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสิ เทวเต
 โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.

[๒๓๐-๒๓๑] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๗ปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๒๓๒] สํ เทวตา อตฺตมฺนา โมคฺคฺลฺลาเนน ปุจฺจิตา
 ๗ปย ยสฺส กมฺมสุสฺสีทํ ผล.

[๒๓๓] อุโปสฺถาติ มํ อณฺเณสุ สาเกตายํ อุปาสิกา
 สทฺธาสิเลน สมฺปนฺนา สํวิภาครตา สทา.

[๒๓๔] อจฺจาทนฺนจ ภาตฺตณฺจ เสนาสนํ ปทีปียํ
 อทาสี อชฺชฎเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.

^๑ อ. มุสาวาทา สญฺญตา

- [๒๓๕] จาตุททสี ปณจทสี ยา จ ปกขสฺส อฏฺฐมึ
ปาฏิหาริยปฺกขญจ อฏฺฐจฺจคฺคสฺสมาคตํ.
- [๒๓๖] อุโปสถํ อุปวสี สทา สีเล สฺสํวฺตา
สณฺณมา สํวิภาคา จ วิมานํ อาวสามหิ.
- [๒๓๗] ปาณาติปาตา วิรตา มุสาวาทา จ สณฺณตา
เถยฺยา จ อติจารา จ มชฺชปानา จ อารกา.
- [๒๓๘] ปณจสิกฺขาปเท รตา อริยสจฺจาน โกวิทา
อุปาสิกา จกฺขุมโต โคตมสฺส ยสฺสสินโน.
- [๒๓๙-๒๔๐] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๗ป๗
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๒๔๑] อภิกฺขณํ นนฺทนํ สุตฺวา จนฺโท เม อุปปชฺชถ^๑
ตตฺถ จิตฺตํ ปณิธาย อุปปนฺนมฺหิ^๒ นนฺทนํ.
- [๒๔๒] นากาสี สตฺถุ วจัน พุทฺธสฺสาทิจฺจนฺตฺวโน
หิเน จิตฺตํ ปณิธาย สมฺหิ^๓ ปจฺจณฺตฺวาปิเนติ.
- [๒๔๓] กิวัจิริ วิมานสมึ อิต วสฺสสฺสโปสเถ^๔
เทวเต ปุจฺฉิตาจิภฺย ยทิ ชานาสิ आयโนติ.
- [๒๔๔] สฏฺฐจิวสฺสสทฺสทานิ [^๔] อิต จตฺวา มหามฺนิ
อิตฺ จุตฺตา คมิสฺสสามิ มนุสฺสทานํ สทฺพฺยตฺนฺติ.

^๑ ฉ. อุปปชฺชถ

^๓ ฉ., เท. สามหิ

^๔ ฉ., อ. ทิสโส จ วสฺสโกฏฺโธ

^๒ ฉ. อุปปนฺนามหิ

^๔ ฉ., เท. วจฺจสฺสโปสเถ

[๒๔๕] มา ตฺวํ อุโปสเถ ภยิ สมฺพุทฺธนาสิ พฺยากตา
โสตาปนฺนา วิเสสยิ ปหีนา ตว ทฺวคฺคตฺติ.

สตฺตมํ อุโปสถวิมานํ.

๘. สุนิทฺทาวิมานํ*

[๒๔๖] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐสฺสิ เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสสา สพุพา โอสธี วีย ตารกา.

[๒๔๗-๒๔๘] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ อปฺป
วณฺโณ จ เต สพุพทิสสา ปภาสตฺติ.

[๒๔๙] सा तेवता उत्तमना मोक्षल्लानेन पुञ्जिता
अपप यस्स गम्मस्सित्तां फल्ल.

[๒๕๐] สุนิทฺทาติ^๒ มํ อณฺเฬิสฺสุ ราชคฺคสฺมี อุปาสิกา
สทฺธาสิเลน สมฺปนฺนา สํวิภาครตา สทา.

[๒๕๑] อจฺฉาทณฺณจ ภาตฺตณฺณจ เสนาสนํ ปทีปียํ
อทาสี อชฺชฏเตสฺสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.

[๒๕๒] จาตุทฺทสี ปณฺจทฺทสี ยา จ ปกฺขสฺส อณฺฐมฺมี
ปาฏีหารียปฺกขณฺณจ อณฺฐจฺจสฺสสมาคตํ.

[๒๕๓] อุโปสถํ อุปวสี สทา สีเลสฺสุ สํวฺตา
สณฺณมา สํวิภาคา จ วิมานํ อาวสาหม.

* ฉ.,เท.,อ. นิททาวิมานวตฺต

^๒ ฉ.,เท.,อ. นิททาติ

[๒๕๔] ปาณาติปาตา วิรตา มุสาวาหา จ สณฺณตา
เถยยา จ อติจारा จ มชฺชปาณา จ อารกา.

[๒๕๕] ปณฺจสิกฺขาปเท รตา อริยสจฺจาน โกวิทา
อุปาสิกา จกฺขุมโต โคตมสฺส ยสฺสสินฺ.

[๒๕๖-๒๕๗] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๗ปฺย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

อฏฺฐมํ สุนิหฺนาวิมานํ.

๙. สุนิหฺนาวิมาน

[๒๕๘] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตํวํ จิหฺนฺจสิ เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.

[๒๕๙-๒๖๐] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๗ปฺย
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๒๖๑] सा तेवता उत्तमना मोक्षल्लाने पुञ्जिता
७प्य यस्स गम्मस्सिํ ५.

[๒๖๒] “สุนิหฺนาติ” มํ อณฺเณสิ ราชคหสฺมี อุปาสิกา
สทฺธาสิเลน สมฺปนฺนา สํวิภาครตา สทา.

[๒๖๓] อจฺฉาทนญจ^๒ ภาตฺตญจ เสนาสนํ ปทีปีย
อทาสี อชฺชฎเตสฺ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.

^๑ ฉ., เท., อ. สุนิหฺนาติ

^๒ อจฺฉาทนญจ ๗ปฺย มชฺชปาณา จ อารกา ฉ. (ยถา สุนิหฺนาวิมานํ ตถา วิตถาเรตพฺพ)

- [๒๖๔] จาตุทฺทสี ปณฺจทสี ยา จ ปกฺขสุส อฏฺฐมี
ปาริหาริยปฺกขณฺจ อฏฺฐจฺจสฺสมาคตํ.
- [๒๖๕] อุโปสถํ อุปวสี สทา สีเลสุ สํวตา
สณฺณมา สํวิภาดา จ วิมานํ อาวสามหํ.
- [๒๖๖] ปาณาติปาตา วิรตา มุสาวาทา จ สณฺณตา
เถยฺยา จ อติจารา จ มชฺชปานา จ อารกา.
- [๒๖๗] ปณฺจสิกฺขาปเท รตา อริยสจฺจาน โกวิทา
อุปาสิกา จกฺขมโต โคตมสฺส ยสฺสสิโน.
- [๒๖๘-๒๖๙] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๑ปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

นวมํ สุตินฺนวิมานํ.*

๑๐. ปจฺมกิกฺขาทายิกาวิมานํ

- [๒๗๐] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตวํ ติฏฺฐสิ เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.
- [๒๗๑-๒๗๒] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๑ปย
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๒๗๓] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคฺลลาเนน ปุจฺจिता
๑ปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

* ฉ., เท. สุนิพทา

[๒๗๔] “อหิ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺญตา
ปฺริมา ย ชาติยา มนุสฺสโลเก.

[๒๗๕] อทฺทสํ วิรชํ พุทฺธํ วิปฺปสนฺนมนาวิลลํ
ตสฺส อทาสิหํ ภิกขุํ ปสนฺนา สเกหิ ปาณิหิ.

[๒๗๖-๒๗๗] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๒ปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ทสมํ ปจฺมภิกขาทายิกาวิมานํ.

๑๑. ทุตยภิกขาทายิกาวิมาน

[๒๗๘] อภิกฺกนฺเตน วณฺณเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐจสิ เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วิย ตารกา.

[๒๗๙-๒๘๐] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๒ปย
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๒๘๑] สาทฺ เทวตา อตฺตมฺนา โมคฺคลฺลาเนน ปุจฺจिता
๒ปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๒๘๒] อหิ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺญตา
ปฺริมา ย ชาติยา มนุสฺสโลเก.

[๒๘๓] อทฺทสํ วิรชํ พุทฺธ^๑ํ วิปฺปสนฺนมนาวิลลํ
ตสฺส อทาสิหํ ภิกขุํ ปสนฺนา สเกหิ ปาณิหิ.

^๑ น.,เท.,อิ. ภิกขุ

[๒๘๔-๒๘๕] เตน เม ตาทิโส วณฺเณ ยปย

วณฺเณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

เอกาทสมี ทุติยภิกฺขาทายิกาวิมานํ.

ตตฺตทฺธานํ

ทาสี เจว ลขฺมา จ

อถ อจามทายิกา

จณฺทาสี ภาทิตฺติกา^๑ เจว

โสณทินฺนา อุโปสธา

นินฺททา เจว สฺสทินฺนา^๒ จ

เทว จ ภิกฺขาย ทายิกา

วคฺโค เตน ปวฺจจตีติ.

อิตฺถิวิมานเ ทุติโย วคฺโค.

ปจฺมํ ภาณวาริ.

^๑ ฉ., เท. ภาทิตฺติ เจว

^๒ ส. นนฺทา เจว สุนนฺทา จ ฉ. สุนินฺททา

๓. ปาริฉตตกวกุโ

๑. อุพารวิมาน

- [๒๘๖] อุพาโร เต ยโส วณโณ สพพา โธภาสเต ทิสา
 นาริโย นจจันติ คายนติ เทวปุตฺตา อลงกตา.
- [๒๘๗] โมทนติ^๑ ปริวาระนติ ตว ปุชาย เทวเต
 โสวณฺณานิ วิมานานิ ตวิมานิ สุทฺสฺสเน.
- [๒๘๘] ตุวัปิ^๒ อิสฺสรา เตสํ สพฺพกามสมิทฺธิ^๓
 อภิชาตา มหฺนฺตาสิ เทวกาเย ปโมทสิ.
 เทวเต ปุจฺจिताจิกฺข ยสฺส^๔ กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.
- [๒๘๙] อหิ มนุสฺสเสสุ มนุสฺสญฺจตา
 ปริมาเย ชาติยา มนุสฺสโลเก
 ทฺสฺสึเลกฺเก สฺสณฺนิสา อโหสิ^๕
 อสฺสทฺเชสุ กทริเยสุ อหิ.
- [๒๙๐] สทฺธาสีเลน สมปนฺนา [สํวิภาครตา สทา]^๕
 ปิณฺฑาย จรมานสฺส อปฺปว เต อทาสิทํ.^๖
- [๒๙๑] ตทาทิ สสฺสยาจิกฺขี สมโณ อากโต อิท
 ตสฺส อทาสิทํ ปุว ปสนฺนา สเกหิ ปาณิหิ.

^๑ ฉ., เท. โมทนติ

^๓ ฉ., เท., อ. สพฺพกามสมิทฺธิ

^๔ ฉ. อิม ปาจา ทิสฺสนติ

^๒ ฉ., เท. ตุวัสิ

^๕ ฉ., เท., อ. ทิสฺส

^๖ ฉ., เท. อทาสิท

- [๒๙๒] อิตฺติสุสา สสุสุ ปรีภาสิ อวินีตา^๑ ตฺวํ วฐุ
 น มํ สมฺปฺจุจฺจิตฺตํ อิจฺฉิ สมณฺสสุส ททามหํ.
- [๒๙๓] ตโต เม สสุสุ กุปิตา ปหาสิ มุสเลน มํ
 ญฺญํคณฺจิ^๒ อวชิ มํ นาสกฺขี ธีวิตฺตํ จิริ.
- [๒๙๔] สาหิ^๓ กายสุส เกทา^๓ จ วิปฺปมุตฺตา ตโต จุตฺตา
 ตาวตีสานิ^๔ เทวานิ^๔ อุปฺปนฺนา สหพฺยตํ.
- [๒๙๕] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๗ปฺย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ปจฺมํ อุพฺพารวิมานํ.

๒. อุจฺจุทฺถายิกาวิมานํ

- [๒๙๖] โอภาสยิตฺวา ปจวี สเทวกํ
 อติโรจสิ จนฺทิมสุริยา วิย
 สิริยา จ วณฺเณน ยเสน เตชสา
 พุรหฺมาว เทเว ติทฺเทส สหินฺทเก.
- [๒๙๗] ปุจฺฉามิ ตํ อุปฺปลมฺมาลชารินิ
 อาเวฬฺหิณี กณฺจณสนฺนิกาตฺตเจ
 อลงฺกเต อุตฺตมวตฺตชารินิ
 กา ตฺวํ สุเก เทเวเต วนฺทเส มม.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อวินีตาสิ

^{๓-๓} ฉ.,เท.,อิ. สา อหิ กายสุส เกทา

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ญฺญํคณฺจิ

^{๔-๔} ฉ.,เท.,อิ. เทวานิ ตาวตีสานิ

- [๒๙๘] กิ ตวํ ปุเร กมมํ อทาสี อตฺตนา
 มนุสฺสญฺตา ปุริมาย ชาตียา
 ทานํ สุจิณฺณํ อถ สีลสญฺณมํ
 เกนุปปนฺนา สุคตී ยสฺสสินี
 เทวเต ปุจฺจिताจิกฺข กิสุส กมฺมสฺสสินี ๑ ผลนฺติ.
- [๒๙๙] “อิทานิ ภาณเต อิมเมว คามํ
 ปิณฺฑาย อมฺหากิ^๑ ฃริ อุกฺปาคมิ
 ตโต เต อุจฺจุสฺส อทาสี^๒ ขณฺฑิกิ
 ปสนฺนจิตฺตา อตฺถลาย ปิตฺติยา.
- [๓๐๐] สสฺส^๓ จ ปจฺฉา อณฺุยฺยชเต มมํ
 กหฺนฺนุ อุจฺจํ วฏฺเฏ อวากิ^๔
 น จญฺชิตํ น จ^๕ ขาทิตํ มยา
 สนฺตสฺส ภิกฺขุสฺส สยํ อทาสิหิ.
- [๓๐๑] ตฺยํ อิทํ^๖ อิสฺสรียํ อโถ มมํ^๗
 อิตฺติสฺสา สสฺส ปริภาสเต มมํ
 ปิจฺจ คเหตุวา ปหาริ อทาสี เม
 ตโต จุตฺตา กาลกตมฺหิ^๘ เทวตา.

^๑ ฉ. อมฺหาก^๒ ฉ., เท. อทาสี^๓ ฉ., เท., อ. น จญฺชิตํ โน ปน^๔ ฉ., เท., อ. มม^๕ ฉ., เท. อทาสี^๖ ฉ., เท., อ. อวากิ^๗ ฉ., เท., อ. นฺวิท^๘ ฉ., เท., อ. กาลกตมฺหิ

- [๓๐๒] ตเทว กมมํ กุสลํ กตํ มยา
 สุขญจ กมมํ อนุกาไม อตตนา
 เทเวหิ สหุธี ปริจาริยามหํ
 โมทามหํ กามคฺเณหิ ปญฺจหิ.
- [๓๐๓] ตเทว กมมํ กุสลํ กตํ มยา
 สุขญจ กมมํ อนุกาไม อตตนา
 เทวินฺทคฺคตฺตา ติทฺเตหิ รกฺขิตา
 สมปปีตา กามคฺเณหิ ปญฺจหิ.
- [๓๐๔] เอตาทิสํ ปุณฺณผลํ อนปฺปกํ
 มหาวิปากา มม อุจฺจุทกฺขิณา
 เทเวหิ สหุธี ปริจาริยามหํ
 โมทามหํ กามคฺเณหิ ปญฺจหิ.
- [๓๐๕] เอตาทิสํ ปุณฺณผลํ อนปฺปกํ
 มหาชฺฐติกา^๑ มม อุจฺจุทกฺขิณา
 เทวินฺทคฺคตฺตา ติทฺเตหิ รกฺขิตา
 สหสฺสเนตฺโตริว นนฺทเน วเน.
- [๓๐๖] ตฺวญฺจ ภาเนเต อนุกมฺปกํ วิทฺ
 อุเปจฺจ วนฺที กุสลญฺจ ปุจฺฉิยา^๒
 ตโต เต อุจฺจุสฺส อทาสี^๓ ขณฺฑิกํ
 ปสนฺนจิตฺตา อตฺถลาย ปีติยาติ.

ทฺติยํ อุจฺจุทกฺขิณาวิมานํ.

^๑ ส. มหาชฺฐติกา

^๒ ฉ., เท., อ. อทาสี

^๓ ฉ., เท., อ. อทาสี

๓. ปลงฺกวิมาน

- [๓๐๗] ปลงฺกเสฏฺเฐเจ มณิสวณฺณจิตฺเต^๑
 ปุฬฺหภาภิกิณฺเณ สยเน อุพาเร
 ตตฺถจฺจสิ เทวิ มหानุภาเว
 อุจฺจาวจา อิทฺธิวิภูพฺพมานา.
- [๓๐๘] อีมา จ เต อจฺจรายो สมฺมุตโต
 นจฺจนฺติ คายนฺติ ปโมทยนฺติ
 เทวิทฺธิปตฺตาสิ มหानุภาเว
 มนุสฺสสฺสวตา กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวฺมชฺชิตานฺนภาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพพิสา ปภาสตีติ.
- [๓๐๙] อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสวตา
 อทฺธเม กุเล สฺถิสฺสา อโหสี
 อกฺโกธนา ภตฺตํ วसानฺวตฺตินิ
 อปฺปมตฺตา^๒ อุโปสเถ.^๒
- [๓๑๐] มนุสฺสสฺสวตา ทหรา อปาปิกา
 ปสฺนฺนจิตฺตา ปติมาริราธยิ
 ทิวา จ รตฺโต จ มนาปจารินิ
 อหํ ปุเร สีลวตี อโหสี.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. มณิสวณฺณจิตฺเต^{๒-๒} ฉ.,เท. อุโปสเถ อปฺปมตฺตา อโหสี, เอวฺมปริปิ. อิ. อปฺปมตฺตา อุโปสเถ อโหสี

- [๓๑๑] ปาณาติปาตา วิรตา อโจริยา^๑
 สัสสุททกาเย สจฺจิพฺรหฺมจารินี
 อมชฺชปาณา^๒ จ มุสา อภาณิ^๓
 สิขฺขาปเทสฺส ปรีปฺปรการินี.
- [๓๑๒] จาตุทฺทสี ปณฺจทสี ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
 ปาฏิหาริยปกฺขณฺจ ปสนฺนมานสา อหิ.
- [๓๑๓] อฏฺฐจฺงฺกุเปตํ อนุชฺชมฺมจารินี
 อุโปสถํ ปิติมฺหา อุปาวสี
 อิมฺณจ อริยํ^๔ อฏฺฐจฺงฺควเรหุเปตํ
 สมากฺขยิตฺวา กุสลํ สุขทฺททฺทริยํ.
 ปติมฺหิ กลฺยาณวสานฺวตฺตินี^๕
 อโหสี ปุพฺเพ สุตตสฺส สาวิกา.
- [๓๑๔] เอตาทิสํ กุสลํ ชีวโลเก
 กมฺมํ กริตฺวาน วิเสสภาคินี
 กายสฺส เกทา อภิสมฺปฺรายํ.
 เทวิทฺธิปตฺตา สุตติมฺหิ อาคตา.
- [๓๑๕] วิมานปาสาทวเร มโนเร
 ปรีวาริตา อจฺจนฺราสงฺคเณน
 สยมฺปภา เทวคณา รมนฺติ มํ^๖
 ทิฆายุกี เทววิมานมาคตฺนติ.

ตติยํ ปฺลุลฺลกวิมานํ.

^๑ ฉ., เท., อ. อโจริกา

^๓ ฉ., เท., อ. อภาณิ

^๕ ฉ., เท., อ. กลฺยาณวสานฺวตฺตินี

^๒ ฉ., เท., อ. อมชฺชปา โน จ

^๔ อ. อิมฺณจาริยฏฺฐจฺงฺควเรหุเปตํ

^๖ ฉ., เท., อ. รมนฺติ มํ

๔. ลตาวิมาน

- [๓๑๖] ลตา จ สหชา ปวรา จ เทวตา
 อจฺฉิมุตฺตราชวรสฺส^๑ สิริมโต
 สุตา จ รณโธ เวสฺสวณฺณสฺส ธีตา
 ราชี มตี รมฺมคฺคณฺเหติ โสภิตา.^๒
- [๓๑๗] ปณฺเจตฺถ นาริโย อคมฺสฺ^๓ นุหํยิตฺ
 สีโตทกํ อุปฺปลินี สิวํ นหิ
 ตา ตตฺถ นุหํยิตฺวา รมิตฺวา^๔ เทวตา
 นจฺจิตฺวา คายิตฺวา สุตาลตํ พรวี.
- [๓๑๘] ปฺจุณามิ ตํ อุปฺปลมลธารินิ
 อาเวฬฺหิ กณฺจนสนฺนนิภตฺตเจ
 ติมิรตมฺพกฺขิ นเภา โสภณ
 ทิณฺฑายูกิ เกน กโต ยโส ตว.
- [๓๑๙] เกนาสิ ภทฺเท ปติโน ปิยตรา
 วิสิฏฺฐกฺลยาณิตฺรสฺส รูปโต
 ปทกฺขิณา นจฺจิตฺวาทิตะ^๕
 อาจิกฺข โน ตวํ นรนาโร ปฺจุณิตาติ.
- [๓๒๐] อหิ มนุสฺสเสสฺ มนุสฺสสฺสฏฺตา
 อุพฺพารโกเค กุเล สุณิสฺสา อโหสี
 อกฺโกธนา ภตฺตํ วसानุวตฺติเน
 อุโปสเถ^๖ อปฺปมตฺตา อโหสี.^๖

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อจฺฉิมุตฺตราชวรสฺส^๓ ฉ.,เท. อคมฺสฺ^๕ ฉ. นจฺจนคิตฺวาทิตะ^๒ ฉ.,อิ. โสภณ^๔ ฉ.,เท.,อิ. รมิตฺวา^{๖-๖} สฺยา. อปฺปมตฺตา อุโปสเถ

[๓๒๑] มนุสฺสภฺตา ทฺหฺรา อปฺปิกา
 ปสฺนฺนจิตฺตา ปติมาภิราธยீ
 สเทวรี สฺสสุรํ สทาสกํ
 อภิราธยீ ตมฺหิ กโต ยโส มม.

[๓๒๒] สาหิ เตน กุสเลน กมฺมฺนา
 จตฺตฺตฺติ จาเนหิ วิเสสมชฺฌคา
 อายฺยจ วณฺณณฺจ สฺขํ พลณฺจ
 ขิพฺพ^๑ รติ ปจฺจนฺโหมนปฺปกํ.

[๓๒๓] สฺสํ นุ ตํ ภาสติ ยํ อยํ ลตา
 ยํ โน อาปฺจุณฺมิห^๒ อกิตฺตยิ โน
 ปติโน กิรมฺหากํ วิสิฏฺฐจา นารินฺ^๓
 คติ จ เนสฺส^๔ ปวฺรา จ เทวตา.

[๓๒๔] ปตีสฺส ฐมฺมํ ปริจฺราม^๕ สพฺพา
 ปติพฺพตา ยถาภวณฺติ^๖ อิตฺถิโย
 ปตีสฺส ฐมฺมํ ปริจฺราม^๗ สพฺพา
 ลจฺฉามเส ภาสติ ยํ อยํ ลตา.

[๓๒๕] สีโห ยถา ปพฺพตฺตานฺโคจโร
 มหิณฺธรี ปพฺพตฺตมาวสิตฺวา
 ปสฺยฺห หนฺตฺวา^๘ อิตฺเร จตฺตฺตฺตฺต
 ขุทฺเท มิเค ขาทติ มํสโกชโน.

^๑ ฉ., เท., อ. ขิพฺพทา

^๓ ฉ., เท., อ. วิสิฏฺฐนาริน

^๕ ฉ., เท., อ. ปริจฺราม

^๗ ฉ., เท., อ. ปริจฺรตฺวา

^๒ ฉ., เท., อ. อปฺจุณฺมิห

^๔ ฉ., เท., อ. ตาส

^๖ ฉ., เท., อ. ยตฺตภาวณฺติ

^๘ สย. คนฺตฺวา

[๓๒๖] ตเถว สทุฐา อีธ อริยสาวิกา
 ภตุดาริ นิสฺสาย ปตี อนุพฺพตา
 โกธั วธิตฺวา อภิภุญฺย มจฺเจรึ
 สคฺคมฺหิ सा मोहति ऋमजारिनीति.

จตุตฺถํ ลตาวิมานํ.

๕. กุตุติลวิมาน

(๑.) วตฺตตฺตมทายิกาวิมาน

[๓๒๗] สตฺตตฺตนฺตึ สุมฺฐึ รัมณฺเยยํ อวาจยึ
 โสมนํ รจฺคมฺหิ อวฺเหติ สรณํ เม โหหิ โกสิยาติ.

[๓๒๘] อหํ เต สรณํ โหมิ อหฺมาจฺริยปฺชโก
 น ตํ ชหิสฺสตี สิสุโส สิสฺสมาจฺริย เชสฺสสีตี.

[๓๒๙] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐสิ เทวเต
 โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.

[๓๓๐] เกน เต ตาทีโส วณฺโณ เกน เต อิชฺมิชฺฌตี
 อุปฺปชฺชนฺตี จ เต โภคา เป เกจิ มนฺโส ปิยา.

[๓๓๑] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
 มนุสฺสสฺสฏฺตา กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๓๓๒] सा त्वेता उत्तमना मोक्षल्लानेन पुञ्जिता
 पण्हं पुण्णा वियाकาสि यस्स गम्मस्सिहं फलं.

[๓๓๓] วตฺตตฺตมทายิกา นาริ^๑
 ปวรา โหติ นเรสุ นาริสุ
 เอวํ ปิยฺฐปทายิกา มนาป
 ทิพฺพํ สา ลภเต อฺเปจฺจ จานํ.

[๓๓๔] ตสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจนรา กามวณฺณินิหฺมสมฺมิ
 อจฺจนราสสฺสสาหิ^๒ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากํ.

[๓๓๕] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕ปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๓๓๖] อกฺขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว,
 มนุสฺสสฺสฎฺฐา ยมกาสิ ปุณฺณํ.
 เตนเมหิ เอวํ ชลิตานุภาวา,
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

อิตริ^๓ จตุรวิมานํ ยถา วตฺตตฺตมทายิกาวิมานํ ตถา วิตฺถาเรตพฺพํ.

(๒.) ปุปฺพตฺตมทายิกาวิมานํ

[๓๓๗-๓๓๙] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ๕ปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๓๔๐] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคลฺลาเนน ปุจฺจิตา
 ๕ปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. นาริ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อจฺจนราสสฺสสาหิ, เอวํปริปิ.

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อนนฺตรํ, เอวํปริปิ.

[๓๕๐] ตสุสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจรา กามวณฺณินีหฺมสมิ
 อจฺจราสทสุสาหิ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานิ วิปากิ.

[๓๕๑ - ๓๕๒] เตน เม ตาทิโส วณโณ ชปช
 วณโณ จ เม สพพิสา ปภาสตีติ.

(๔.) ผลุดตุตมททยิกาวีมานัน

[๓๕๓] อภิภูกันเตน วณเณน ยา ตุมฺ ติฏฺฐสิ เทวเต
โสภาเสนตี ทิสสา สพพา โอสธี วีย ตารกา.

[๓๕๔-๓๕๕] เกณ เต ตาทิส วรรณ โณ ๗๗
วรรณ จ เต สัพพทิส ปภาสตีติ.

[๓๕๖] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคลลฺลาเนน ปุจฺฉิตา
 ฯลฯ ยสฺส กम्मสฺสิทํ ผลํ.

[๓๕๗] ผลุตตมทายิกา นารี
 ปวรา โหติ นเรสุ นารีสุ
 เอวํ ปิยรูปทายิกา มนาป
 ทิพพํ สา ลภเต อุเปจฺจ จานํ.

[๓๕๘] ตสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจรา กามวณฺณินีหฺมสฺมิ
 อจฺจราสทสฺสาหิ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากํ.

[๓๕๙ - ๓๖๐] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๗ปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

(๕.) รสตุตมทายิกาวิมาน

[๓๖๑] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสฺสี เทวเต
 โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.

[๓๖๒ - ๓๖๓] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๗ปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๓๖๔] สภา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคผลฺลาเนน ปุจฺจिता
 ๗ปย ยสฺส กมฺมสฺสํ ผลํ.

[๓๖๕] รสตุตมทายิกา นารี
 ปวรา โหติ นเรสุ นารีสุ
 เอวํ ปิยรูปทายิกา มนาปํ
 ทิพฺพํ สภา ลภเต อุเปจฺจ จานํ.

[๓๖๖] ตสฺส เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจรา กามวณฺณินิหฺมสฺมิ
 อจฺจราสทสฺสํ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณํ วิปากํ.

[๓๖๗ - ๓๖๘] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๗ปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

(๖) คณฺฐปญฺจคุลิกทายิกาวิมานํ

[๓๖๙] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐสฺส เทวเต
 ๔ป๔ โอสถิ วีย ตารกา.

[๓๗๐ - ๓๗๑] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๔ป๔
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๓๗๒] สา เทวตา อุตฺตมฺนา โมคคฺลลาเนน ปุจฺจิตา
 ๔ป๔ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.

[๓๗๓] คณฺฐปญฺจคุลิกํ อหฺมทาสี
 กสฺสปสฺส ภควโต ญฺปสฺมิ^๑
 เอว^๒ ปิยรูปทายิกา มนาปํ
 ทิพฺพํ สา ลภเต อุเปจฺจ จานํ.^๒

[๓๗๔] ตสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจรา กามวณฺณินิหฺมสฺมิ
 อจฺจราสทสฺสาหิ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากํ.

[๓๗๕ - ๓๗๖] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๔ป๔
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

อิตถิ^๓ จตุรวิมานํ ยถา คณฺฐปญฺจคุลิกํ^๔ วิมานํ ตถา
 วิตฺถาเรตพฺพํ.

^๑ ฉ. เท. ญฺปมฺหิ

^{๒-๒} สุยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ, เอวฺมฺปริปิ.

^๓ เท. อนนฺตรํ

^๔ เท. คณฺฐปญฺจคุลิกทายิกาวิมานํ

(๗) เอกุโปสถวิมาน

- [๓๗๗ - ๓๗๙] อภิกุณฺเตน วณฺเณน ยปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๓๘๐] สภา เทวตา อตฺตมณา โมคฺคัลลาเนน ปุจฺจिता
 ยปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๓๘๑] ภิกฺขุ จาหํ ภิกฺขุณฺโิย จ
 อทฺทสामी^๑ ปนฺถปฏฺฐิปนฺเน
 เตสํหิ ฅมฺมิ สุตฺวาน
 เอกุโปสฺถํ อุปาสิสฺสํ.
- [๓๘๒] ตสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจรา กามวณฺณินิหฺมสฺมิ
 อจฺจราสทฺสสาหํ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากํ.
- [๓๘๓-๓๘๔] เตน เม ตาทีโส วณฺโณ ยปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

(๘) อุทกทายิกาวิมาน

- [๓๘๕ - ๓๘๗] อภิกุณฺเณน วณฺเณน ยปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๓๘๘] สภา เทวตา อตฺตมณา โมคฺคัลลาเนน ปุจฺจिता
 ยปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

^๑ น.,เท.,อิ. อทฺทสาสี

[๓๘๙] อุทเก จิตา อุทกั อทาสี^๑
 ภิกขุโน จิตฺเตน วิปฺปสฺสนฺเนน
 ๒เอวํ ปิยฺรูปททายิกา มนาป
 ทิพฺพํ สา ลภเต อุเปจฺจ จานั.^๒

[๓๙๐] ตสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺฉรา กามวณฺณินิหฺมสฺมิ
 อจฺฉราสทสฺสาหิ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากิ.

[๓๙๑ - ๓๙๒] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕ปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

(๕.) อุปฺภูจฺานวิมานํ

[๓๙๓ - ๓๙๔] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ๕ปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๓๙๖] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคฺลฺลาเนน ปุจฺฉิตา
 ๕ปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลิ.

[๓๙๗] สสฺสฺสฺจจาหิ สสฺสฺสฺเร จ^๓
 จณฺทิกเก โกธเน จ ผรุเส จ
 อนฺุสฺสฺยฺยิกา อุปฺภูจาสี
 อปฺปมตฺตา สเกน สีเลน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อุทกมทาสี

^{๒-๒} สย. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๓ ฉ.,เท. สสฺสฺสฺวจ

[๓๙๘] ตสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจรา กามวณฺณนีหฺมสฺมิ
 อจฺจราสทสฺสาหิ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานิ วิปากั.

[๓๙๙ - ๔๐๐] เตน เม ตาทิโส วณโณ ๑ปย
 ๑ปย จ เม สัพพทิสสา ปภาสตีติ.

(๑๐.) **อปฺรกรรมกาวินิวิมานํ**

[๔๐๑ - ๔๐๓] อภิภูมุตเทน วณฺณเนน ๗ปฺย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

[๔๐๔] สา เทวตา อุตตมนา โมคฺคลุลาเนน ปุจฺจิตา
 ฯลฯ ยสฺส กम्मสฺสติํ ผลํ.

[๔๐๕] ปรกมฺมารินี^๑ อาสี
 อตุเถนาตนุทิตา ทาสี
 อกุโกธนา อนติมานิ^๒
 สัวิภาคินี สกสส ภาคสส.

[๔๐๖] ตสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจรา กามวณฺณินิหฺมสฺมิ
 อจฺจราสทสฺสาหิ^๓ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากํ.

^๑ จ.,เท.,อ. ประถมมการี

๒-๒ จ.,ท.,อ. นาติมานันท์

^๓ ฉ. อจฺจนราสทสฺสสฺสาหิ เอวมุปริปิ.

[๔๐๗ - ๔๐๘] เตน เมตาทิโส วณฺโณ ๕ปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

(๑๑.) ขีโรทนทายิกาวิมานํ

[๔๐๙] “อภิกฺขุทนฺเตน วณฺเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐจฺสิ เทวเต
 ๕ปย โอสธี วิย ตารกา.

[๔๑๐ - ๔๑๑] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๕ปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๔๑๒] สา เทวตา อุตฺตมฺนา โมคฺคฺคฺลฺลาเนน ปุจฺจिता
 ๕ปย ยสฺส กมฺมสฺสึทํ ผลํ.

[๔๑๓] ขีโรทนมํ อทาสี
 ภิกฺขุโน ปิณฺฑทาย จรณฺตสฺส
 เอวํ กริตฺวาน กมฺมํ
 สุกฺคํ อุปฺปชฺช โมหามิ.

[๔๑๔] ตสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
 อจฺจรา กามวณฺณินิหฺมสฺมิ
 อจฺจราสทสฺสาหํ ปวรา
 ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากํ.

[๔๑๕ - ๔๑๖] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕ปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

อิตรํ ปญฺจวิสตีวิมานํ ยถา ขีโรทนทายิกาวิมานํ ตถา
 วิตฺถาเรตพฺพํ.

(๑๒.) ฆาณิตททยิกาวิมาน

[๔๑๗ - ๔๑๙] อภิกุกนุเตน วณฺเณน ๗เปย

วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๔๒๐] สภา เทวตา อตฺตมณา โมคคฺคฺลลาเนน ปุจฺจิตา
๗เปย ยสฺส กมฺมสฺสลิทํ ผลํ.

[๔๒๑ - ๔๒๘] ฆาณิตํ อหฺมทาสี ๗เปย

(๑๓.) อุจฺจุขณฺฑิกททยิกาวิมาน

[๔๒๙ - ๔๓๖] อุจฺจุขณฺฑิกํ อหฺมทาสี ๗เปย

(๑๔.) ติมฺพรุสกกททยิกาวิมาน

[๔๓๗ - ๔๔๔] ติมฺพรุสํ อหฺมทาสี ๗เปย

(๑๕.) กุกการุททยิกาวิมาน

[๔๔๕ - ๔๕๒] กุกการุํ^๑ อหฺมทาสี ๗เปย

(๑๖.) เอพาลุกททยิกาวิมาน

[๔๕๓ - ๔๖๐] เอพาลุกํ อหฺมทาสี ๗เปย

(๑๗.) วลฺลิสฺสปกุกททยิกาวิมาน

[๔๖๑ - ๔๖๘] วลฺลิสฺสปกุกํ^๒ อหฺมทาสี ๗เปย

(๑๘.) ฆารุสกกททยิกาวิมาน

[๔๖๙ - ๔๗๖] ฆารุสํ อหฺมทาสี ๗เปย

^๑ ฉ.,เท.,อิ. กุกการิ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. วลฺลิสฺส

(๔๙.) หตุถปปตาทิกายวิมาน

[๔๗๗ - ๔๘๔] หตุถปปตาทิกํ อหมทาสี ๒เปฯ

(๕๐.) สากมฺภูจิทายิกายวิมาน

[๔๘๕ - ๔๙๒] สากมฺภูจี้ อหมทาสี ๒เปฯ

(๕๑.) ปุพฺผกมฺภูจิทายิกายวิมาน

[๔๙๓ - ๕๐๐] ปุพฺผกมฺภูจี้ อหมทาสี ๒เปฯ

(๕๒.) มุลกาทายิกายวิมาน

[๕๐๑ - ๕๐๘] มุลกํ อหมทาสี ๒เปฯ

(๕๓.) นิมฺพมฺภูจิทายิกายวิมาน

[๕๐๙ - ๕๑๖] นิมฺพมฺภูจี้ อหมทาสี ๒เปฯ

(๕๔.) อมฺพกณฺฐิกาทายิกายวิมาน

[๕๑๗ - ๕๒๔] อมฺพกณฺฐกํ อหมทาสี ๒เปฯ

(๕๕.) โทณินิมฺมุชฺชนาทายิกายวิมาน

[๕๒๕ - ๕๓๒] โทณินิมฺมุชฺชน^๑ อหมทาสี ๒เปฯ

(๕๖.) กายพนฺธนาทายิกายวิมาน

[๕๓๓ - ๕๔๐] กายพนฺธนํ อหมทาสี ๒เปฯ

^๑ ฉ., เท. โทณินิมมุชฺชน

(๒๗.) อัมพนุชกทายิกาวิมาน

[๕๔๑ - ๕๔๘]

อัมพนุชก^๑ อหมทาสี ๗เปย

(๒๘.) อโยคปตตทายิกาวิมาน

[๕๔๙ - ๕๕๖]

อโยคปตต^๒ อหมทาสี ๗เปย

(๒๙.) วิฐปนทายิกาวิมาน

[๕๕๗ - ๕๖๔]

วิฐปน^๓ อหมทาสี ๗เปย

(๓๐.) ตาลปณฺณทายิกาวิมาน

[๕๖๕ - ๕๗๒]

तालपण्ण^๓ อหมทาสี ๗เปย

(๓๑.) โมรรหตทายิกาวิมาน

[๕๗๓ - ๕๘๐]

โมรรहत^๓ อหมทาสี ๗เปย

(๓๒.) จตตทายิกาวิมาน

[๕๘๑ - ๕๘๘]

จตต^๓ อหมทาสี ๗เปย

(๓๓.) อุปาหนทายิกาวิมาน

[๕๘๙ - ๕๙๖]

อุปาหน^๓ อหมทาสี ๗เปย

(๓๔.) ปุวทายิกาวิมาน

[๕๙๗ - ๖๐๔]

ปุว^๓ อหมทาสี ๗เปย

^๑ จ.,เท. อัมพนุชก^๑ อ. อัมพนุชก

^๒ จ. อโยคปณฺณ

^๓ จ.,เท.,อ. ตาลปณฺณ

(๓๕.) โมทกทายิกาวิมาน

[๖๐๕ - ๖๑๒] โมทกั อหมทาสี ๕เปย

(๓๖.) สกฺขลิกทายิกาวิมาน

[๖๑๓] สกฺขลี^๑ อหมทาสี ๕เปย
ภิกฺขุโน ปิณฑาย จรณฺตสฺส.
เอวํ กริตฺวาน กมฺมํ
สุคตํ อุปฺปชฺช โมหามิ.

[๖๑๔] ดสฺสา เม ปสฺส วิมานํ
อจฺจรา กามวณฺณินิหมสฺมิ
อจฺจราสทสฺสาหํ ปวรา
ปสฺส ปุณฺณานํ วิปากํ.

[๖๑๕ - ๖๑๖] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

[๖๑๗] สุวาคํ วต เม อชฺช สุปฺปภาตํ สุหุฏฺฐิตํ
ยํ อทฺทสํ เทวตาโย อจฺจรา กามวณฺณินิโย.

[๖๑๘] ตาสาหํ ฐมฺมํ สุตฺวาน กาหามิ กุสลํ พหุ
ทาเนน สมจฺริยาย สัณฺเณ ทเมเน จ
สาหํ ตตฺถ คมิสฺสามิ ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเรติ.

ปณฺจมนํ กุตฺตลวิมานํ.

^๑ ฉ., เท. สกฺขลิกํ

๖. ทททลลวิมาน

- [๖๑๙] “ทททลลมานา วณฺเณน ยสฺสสา จ ยสฺสสินี
สพฺเพ เทเว ตาวตีสเ วณฺเณน อติโรจสี.
- [๖๒๐] ทสฺสนํ นาภิชานามิ อิทํ ปจฺมทสฺสนํ
กสฺมา กายา นฺ อาคมฺม นามเณ ภาสเส มมนฺติ.
- [๖๒๑] “อหํ ภทฺเท สุภทฺทาสี ปุพฺเพ มานุสสเก ภเว
สหกรียา จ เต อาสี ภคินี จ กนิฏฺฐกา.”
- [๖๒๒] สาหิ^๒ กายสฺส เกทาย^๒ วิปฺปมุตฺตา ตโต จุตฺตา
นิมฺมานรตฺติเทวานิ^๓ อุปปนฺนา สหพฺยตฺนติ.
- [๖๒๓] “ปฺหุตฺตกตฺถยาณา เต เทเว ยนฺติ ปาณินโน
เยสํ ตฺวํ กิตฺตยิสฺสสิ สุภทฺเท ชาติมตฺตโน.
- [๖๒๔] กถิ^๔ ตฺวํ เกน วณฺเณน เกน วา อนุสาสิตา
กิตฺติสฺสเนว ทาเนน สุพฺพเตน ยสฺสสินี.
- [๖๒๕] ยสํ เอตาทิสํ ปตฺตา วิสฺสํ วิปฺลมชฺฌคา
เทวเต ปุจฺฉิตาจิภฺข กิสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.
- [๖๒๖] “อฏฺฐเจว ปิณฺฑปาตานิ ยํ ทานํ อททํ ปุเร
ทกฺขิณฺเยยสฺส สงฺฆสฺส ปสฺนนา สเกหิ ปาณินิ.
- [๖๒๗ - ๖๒๘] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

^๑ ฉ., เท., อ. กนิฏฺฐิกา, เอวฺมปริปี.^๓ ฉ., เท. นิมฺมมานรตฺติ เทวานิ^{๒-๒} ฉ., เท. สา อหํ กายสฺส เกทา^๔ อถิ

- [๖๒๙] “อหํ ตยา พหุตเร ภิกขุ สมณเต พุรหมจาริโน^๑
ตปฺเปสึ อนฺนปาเนน ปสนฺนา สเกหิ ปาณินิ.
- [๖๓๐] ตยา พหุตรํ ทตฺวา หีนกายูปคา อหํ
กถํ ตวํ อปฺปตฺรํ ทตฺวา วิเสสํ วิปลมฺชฺชคา
เทวเต ปุจฺฉิตาจิขฺย กิสุส กมฺมสุสฺสีทํ ผลนฺติ.
- [๖๓๑] “มโนภาวนีโย ภิกขุ สนฺทิกฺขุโจ เม ปุเร อหุ
ตาหํ ภตฺเตน นิมนฺเตสึ เรวตํ อตฺตนญฺจมํ.
- [๖๓๒] โส เม อตฺถปฺปรุทฺธาโร อนุกมฺปาย เรวโต
‘สงฺฆे เทหิติ มํ อโวจ’^๒ ตสฺสาหํ วจฺนํ กรี.
- [๖๓๓] สฺวา ทกฺขิณา สงฺฆคตา อปฺปเมยฺยา^๓ ปตฺติจฺจิตา
ปุคฺคเลสุ ตยา ทิณฺณํ น ตํ ตว มหปฺพลนฺติ.
- [๖๓๔] “อิทาเนวาทํ ชานามิ สงฺฆे ทิณฺณํ มหปฺพลํ
สาหํ คนฺตฺวา มนุสฺสตฺตํ วทญฺญู วิตมจฺจรา
สงฺฆे ทานํ^๔ ทสฺสามิหํ อปฺปมตฺตา ปุณฺณปฺปนฺนฺติ.
- [๖๓๕] “กา เอสา เทวตา ภทฺเท ตยา มนฺตยเต สห
สพฺเพ เทเว ตาวตีสเ วณฺเณน อติโรจตฺติ.
- [๖๓๖] “มนุสฺสญฺจตา เทวินฺท ปุพฺเพ มานุสเส ภเว
สหกริยา จ เม อาสิ ภคินี จ กนิญฺจกา
สงฺฆे ทานานิ ทตฺวาน กตปฺปญฺญา วิโรจตฺติ.

^๑ ฉ.,เท. พุรหมจารโย^๓ ฉ.,เท.,อิ. อปฺปเมยฺย^๒ ฉ.,เท.,อิ. มํ อโวจ^๔ ฉ.,เท.,อิ. ทานานิ ทสฺสามิ

- [๖๓๗] “ธมฺเมเน ปุพฺเพ ภคินี ตยา ภทฺเท วิโรจสี^๑
 ยํ สงฺฆสมฺมิตฺ^๒ อปฺปเมยฺเย ปติฏฺฐาเปสิ ททฺชิตฺถํ.
- [๖๓๘] ปุจฺฉิตฺโต หิ มยา พุทฺโธ คิञฺฉณกฺกุณฺณสมฺมิตฺ^๓ ปพฺพเต
 วิปากํ สํวิภาคสฺส ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ.
- [๖๓๙] ยชมานานํ มนุสฺसानํ ปุณฺณเปกฺขาน ปาณินํ
 กโรนฺตุ โอปธิกํ ปุณฺณํ ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ.
- [๖๔๐] ตํ เม พุทฺโธ วิทยาการิ ชานํ กมฺมผลํ สกํ
 วิปากํ สํวิภาคสฺส ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ.
- [๖๔๑] จตฺตาริ จ ปฏฺฐิปนฺนา จตฺตาริ จ ผลे จิตฺตา
 เอส สงฺฆเ อชฺชฎฺโต ปณฺณาสีลสฺมาหิโต.
- [๖๔๒] ยชมานานํ มนุสฺसानํ ปุณฺณเปกฺขาน ปาณินํ
 กโรนฺตุ โอปธิกํ ปุณฺณํ สงฺฆเ ทินฺนํ มหปฺพลํ.
- [๖๔๓] เอโส หิ สงฺฆเ วิปฺโล มหคฺคโต
 เอสปฺปเมยฺโย อุตฺธีว สาครโร
 เอเต หิ เสฏฺฐจา นรวิริยสาวกา^๔
 ปภงฺกธา ธมฺมกถํ อุตฺธีรนฺติ.”

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วิโรจติ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. คิञฺฉณกฺกุณฺณสมฺมิตฺ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. ธมฺมมุตฺธีรยนฺติ.

^๒ ฉ.,เท.,อิ. สงฺฆสมฺมิตฺ

^๔ ฉ.,เท. นรวิริยสาวกา

[๖๔๔] เตสํ สุทินฺนํ สุหุตํ สุยฺยจํ
 เย สงฺฆมฺพุทฺติสฺส ททนต์ติ ทานํ
 สา ทกฺขิณา สงฺฆคตา ปติฏฺฐิตา
 มหปฺผลา โลกวิทูหิ^๑ วณฺณิตา.

[๖๔๕] เอตาทิสํ ปุณฺณมณฺสฺสรนฺดา^๒
 เย เวทชาตา วิจรนต์ติ โลเก
 วิเนยฺย มจฺจุณฺธมลํ สมฺมลํ
 อนินฺทิตา สคฺคมฺเปนฺติ จานนฺติ.

ฉฺฉจํ ททฺทลฺลวิมานํ.

๗. เสสวตีวิมานํ ^๓

[๖๔๖] ผลิกรชตเหมชาลฉนฺนํ
 วิวัชฺชิจิตฺตฺรตลฺมทฺทสํ สุรรมํ
 พุยมหํ สุนิมฺมิตํ ไตรญฺญปฺปนํ
 รุจฺจกฺkupกิณฺณมิตํ^๔ สุภํ วิมานํ.

[๖๔๗] ภาติ จ ทส ทิสา นภว สุริโย
 สรเท ตมฺนุโท^๕ สหสฺสรสฺสี
 ตถา ตปฺติมิทํ ตว วิมานํ
 ชลมิว ฐุมสิโข นิเส นภคฺเค.

[๖๔๘] มุสตีว นยนํ สเทริตาว
 อากาเส จปิตฺมิทํ มนฺญณํ

^๑ ฉ.,เท.,อิ. โลกวิทู

^๓ ฉ.,เท. เปสวตีวิมาน

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ตโมนุโท

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ยญฺณมณฺสฺสรนฺดา

^๔ ฉ.,เท.,อิ. รุจฺจกฺkupกิณฺณมิตํ

วีนามุรชสมมตาทพมูจ
อิทุธิ อินฺทปฺริ ยถา ตเวหิ.

[๖๔๙] ปทุมมุตตอปฺปลกวลย^๑
โยธิกาพนฺธกโนชกา จ สนฺติ
สาลกฺขมิตตปฺปิตตา อโสกา
วิวิธมคฺคสฺสคณฺธเสวิตมิตํ.

[๖๕๐] สลพลพฺพชฺชกสฺสยฺยตฺตา^๒
กฺขสฺสพฺพลลิตตาวลฺมพินฺนีหิ
มณฺฑาลสทิสสา ยสฺสสฺสินี
รมา โปกฺขรณิ อปฺภุจिता เต.

[๖๕๑] อุทกฺกรหา จ เยตฺถิ ปฺปฬชาตา
ถลชา เย จ สนฺติ รุกฺขชาตา
มานุสฺสกา อมานุสฺสกา^๓ จ ทิพฺพา
สพฺเพ ตฺยหิ นิเวสนมฺหิ ชาตา.

[๖๕๒] กิสฺส สํยทมสฺส^๔ อยํ วิปาโก
เกนาสิ กมฺมผลนิรूपปฺนฺนา
ยถา จ เต อธิคตมิตํ วิมานํ
ตทณฺทํ อวจาสิ อาพารปฺพเมติ.^๕

[๖๕๓] ยถา จ เม อธิคตมิตํ วิมานํ
โกณจมยฺรจโกโรสงฺฆจริตํ

^๑ ฉ., เท., อิ. ปทุมมุตตอปฺปลกวลย

^๓ ฉ., เท. มานุสฺสกามานุสฺสกา

^๕ ฉ., เท. อวจาสิพารปฺพเมติ อิ. อวจาสิ พารปฺพเมติ.

^๒ ฉ., เท. สลพลพฺพชฺชกสฺสยฺยตฺตา

^๔ ฉ., เท. สํยทมสฺสยํ อิ. สมทมสฺสยํ

ทิพฺพปิลวหํสฺราชจिณฺณ^๑

ทิจการณฺทวโกกิลลาภินาทิตฺ^๒

[๖๕๔]

นानาสนฺตานกปฺปฺพรุกฺขวิวิธา

ปาณฺณลิขมฺพฺโอสฺสกรุกฺขวณฺตํ

ยถา จ เม อธิคตฺมิทํ วิมานํ

ตฺนเต ปเวทิสฺสามิ^๓ สุโณหิ ภาณฺเต.

[๖๕๕]

มคฺชวรปฺรตฺถิเมน

นาลกคามโก^๔ นาม อตฺถิ ภาณฺเต

ตตฺถ อโหสิ ปุเร สุณฺนิสา

เสสวตฺตีติ^๕ ตตฺถ ชานฺนํสุ มมํ.

[๖๕๖]

สาหํ^๖ อปฺจิตตฺถมฺมกฺขลํ

เทวมนฺนํสุสฺสฺสฺสํ มหฺนตํ

อุปฺติสฺสํ นิพฺพุตํ อปฺปเมยฺยํ

มุกฺกิตมฺนา กุสฺสเมหิ อพฺภิกิรี^๗.

[๖๕๗]

ปรมคตฺติคตฺตฺถจ ปุชฺยิตฺวา

อนฺติมเทหฺธรํ อีสํ อุพฺหารํ

ปฺหาย มานุสฺสํ สมนฺนํ

ติทสาคตา^๘ อิทฺมวสฺสามิ จานฺนติ.

สตฺตมํ เสสวตฺตีวิมานํ.

^๑ อ. ทิพฺพปิลวหํสฺราชจิณฺณ

^๓ ฉ., เท. ปเวทยามิ

^๕ เท. เปสวตฺตี

^๗ ฉ., เท. อพฺภิกิรี

^๒ ฉ., เท., อ. ทิจการณฺทวโกกิลลาภินาทิตํ

^๔ ฉ., เท., อ. นาทกคามโก

^๖ ฉ., เท. สหฺมปฺจิตตฺถมฺมกฺขลํ

^๘ ฉ., เท., อ. ติทสคตา

๘. มลลิกาวิมาน

- [๖๕๘] “ปิตวตฺเถ ปิตฺธเช ปิตาลงฺการภฺยสึเต
 ปิตนฺตฺราหิ วคฺคฺหิ อปิลฺนฺชา ว โสภสฺสิ.
- [๖๕๙] กา กมฺพุกาเยวเร กญฺจนาเวพฺภฺยสึเต
 เหมชาลกสณฺณเน^๑ นานารตนมालินี.
- [๖๖๐] โสวณฺณมยา โลหิตงฺกมยา^๒ จ
 มุตฺตามยา เวพฺฐิยามยา^๓ จ
 มसारคลฺลา สหโลหิตงฺกา^๔
 ปาเรวตกฺขีหิ มณีนฺหิ จิตฺตฺตา.
- [๖๖๑] โกจิ โกจิ เอตฺถ มยฺยรสฺสโร
 หัสฺสโร รณฺโณ กรวีกสฺสโร
 เตสฺส สโร สฺยฺยติ วคฺคฺรูป
 ปญฺจคฺคํ ตฺริยมิวปฺปวาทิตํ.
- [๖๖๒] รโถ จ เต สฺโภา วคฺคฺ นานารตนจิตฺตงฺโค^๕
 นานาวณฺณนีหิ^๖ ธาตุหิ สุวิภตฺโต ว โสภติ.
- [๖๖๓] ตสฺมี รเถ กญฺจนพิมฺพวณฺเณ
 ยตฺถ^๗ จิตฺตา ภาสสิมํ ปเทสํ
 เทวเต ปุจฺจิตาจิภฺย กิสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.

^๑ อ. เหมชาลกปจฺจนเน^๓ ฉ., เท. เวพฺฐิยามยา^๕ ฉ., เท., อ. นานารตนจิตฺติโค^๗ ฉ., เท., อ. ยา ตํ^๒ ฉ., เท. โลหิตงฺกมยา^๔ ฉ., เท. สหโลหิตงฺกา^๖ ฉ., เท., อ. นานาวณฺณนาหิ

[๖๖๔] “โสวณฺณชาลํ มณฺโณสนฺณจิตฺตํ^๑
มุตฺตาจิตฺตํ^๒ เหมชาเลน จนนํ
ปรีณิพฺพุเต โคตเม อปฺปเมยฺเย
ปสนฺนจิตฺตา อหมาภิโรปยี้.

[๖๖๕] ตาหํ กมฺมํ กริตฺวาน กุสลํ พุทฺธวณฺณินฺตํ
อเปตโสกา สุขิตา สมฺปโมทามนามยาติ.

อฏฺฐมํ มลฺลิกาวิมานํ.

๕. วิศาลกฺขวิมานํ

[๖๖๖] “กา นาม ตฺวํ วิศาลกฺขี^๓ รมฺเม จิตฺตลตาวเน
สมนฺตา อนุปฺริยาสี นารีคณปฺรกฺขิตา.^๔

[๖๖๗] ยทา เทวา ตาวตีสสา ปวิสฺนติ อิมํ วณฺ
สโยคฺคา สรธา สพฺเพ จิตฺรา โหนฺติ อิธาคตา.

[๖๖๘] ตฺยฺหณฺจ อิธ ปตฺตาย อฺยุยานเ วิจฺรนฺติยา
กาเยน ทิสฺสติ จิตฺตํ เกน รูปํ ตเวทิสํ
เทวเต ปฺจุจฺจิตาจิกฺข กิสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.

[๖๖๙] “เยน กมฺเมน เทวีนฺท รูปํ มยฺหํ คตํ จ เม
อิทฺธิ^๕ จ อานฺุภาโว จ ตํ สุโณหิ ปฺรินฺทท.

[๖๗๐] อหํ ราชคฺเห รมฺเม สฺนฺนทา นามฺปาสิกา
สทฺธาสิเลน สมฺปนฺนา สํวิภาครตา สทา.

^๑ ฉ., เท. มณฺโณสนฺณจิตฺตํ

^๓ ฉ., เท., อ. วิศาลกฺขี

^๕ ฉ., เท. อิทฺธิ, เอวมฺปรีปิ.

^๒ ฉ., เท. มุตฺตาจิตฺ

^๔ ฉ., เท., อ. นารีคณปฺรกฺขิตา

- [๖๗๑] อจฺจนาทณฺณจ ภตฺตณฺณจ เสนาสนํ ปทีปียํ
อทาสี อฺชฺชฏฺเทสฺ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.
- [๖๗๒] จาตุทฺทสึ ปณฺจทสึ ยา จ ปกฺขสฺส อณฺุจมี
ปาฏีหริยปฺกขณฺจ อณฺุจจฺจคฺคสฺสมาคตํ.
- [๖๗๓] อุโปสถํ อุโปสึ สทา สีเลสฺส สํวฺตา
สณฺณมา^๑ สํวิภาคา จ วิมานํ อาวสามหํ.^๒
- [๖๗๔] ปาณาติปาตา วิรตา มุสาวาทา จ สณฺณตฺตา
เถยฺยา จ อติจารา จ มชฺชปานา จ อารกา.
- [๖๗๕] ปณฺจสิกฺขาปเท รตา อริยสจฺจาน โกวิทฺตา
อุปาสิกา จกฺขมโต โคตมสฺส ยสฺสสิโน.
- [๖๗๖] ตสฺสา เม ฌาติกุลํ อาสิ^๓ สทา มาลาภิหารติ
ตาหํ ภควโต ฌุเป สพฺพเมวาทิโรปยิ.
- [๖๗๗] อุโปสเถวหํ^๓ คนฺตุวา มาลาคนฺธวิเลปนํ
ฌุปสฺมี อภิโรเปสึ ปสนฺนา สเกหิ ปาณิหิ.
- [๖๗๘] เตน กมฺเมเน เทวีนฺท รูโป มยฺหํ คตํ จ เม
อิทฺธี จ อานุกาโว จ ยณฺจ มาลาภิโรปยิ.
- [๖๗๙] ยณฺจ สีลวตฺติ อาสิ น ตํ ตาว วิปฺจจติ
อาสา จ ปน เม เทวีนฺท สกทาคามินี ลินฺนติ.

นวมํ วิสาถกขิวิมาน.

^{๑-๑} สยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ ฉ.,เท.,อ. ฌาติกุลลา ทาสี

^๓ ฉ.,เท., อุโปสเถ จหํ อ. อุโปสเถ จ อหํ

คตฺสูทฺททานํ

อุพาริ อฺจุฉฺชลฺลํกั^๑ ลตา จ คฺคุตฺติเลณ จ
 ททฺทลล เสสวตี มลฺลีส^๒ วิสาลกฺขิ ปาริฉตฺตโก
 วคฺโค เตน ปวฺจุจตฺตีติ.

ตติโย ปาริฉตฺตวคฺโค.

^๑ ฉ.,เท. อุพาริ อฺจุฉฺชลฺลํโก

^๒ ฉ.,เท. มลฺลิกา

๔. มณชิฏฺฐกวกุโค

๑. มณชิฏฺฐกวิมานํ

- [๖๘๙] “มณชิฏฺฐเก^๑ วิมานสมิ โสวณฺณวาลุกสนฺนเต^๒
 ปณฺจจฺฉิเกน ตฺริเยน รมสิ สุปฺปวาทีเต.
- [๖๙๐] ตมฺหา วิมานา โอริยุห นิมฺมิตา รตนามยา
 โอคาหสิ สาลวนํ ปุปฺผิตํ สพฺพกาลิกํ.
- [๖๙๑] ยสฺส ยสฺเสว สาลสฺส มฺเเล ติฏฺฐจฺสิ เทวเต
 โส โส มุจฺฉติ ปุปฺผานิ โอนมิตฺวา ทุมฺมตฺตโม.
- [๖๙๒] วาเตริตํ สาลวนํ อาวุตํ ทิชฺเชวิตํ
 วาติ คนฺโธ ทิสสา สพฺพา รุกฺโข มณฺชฺสโก ยถา.
- [๖๙๓] ฌายเส ตํ สุจฺฉินฺธํ รูปํ ปสฺสสิ อมานุสํ
 เทวเต ปุจฺฉิตาจิขฺย กิสุส กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.
- [๖๙๔] “อหํ มนุสฺสเสสุ มนุสฺสญฺจตา
 ทาสี อยฺยิริกฺุเล^๓ อหํ
 พุทฺธํ นิสินฺนํ ทิสฺวาน สาลปุปฺผเหติ โอกิริ.
- [๖๙๕] วฏฺฐิสกณฺจ สุกตํ สาลปุปฺผมยํ อหํ
 พุทฺธสฺส อฺปนาเมสึ ปสนฺนา สเกหิ ปาณฺนิ.
- [๖๙๖] ดาหํ กมฺมํ กริตฺวาน กุสลํ พุทฺธวณฺณิตํ
 อเปตโสกา สุขิตา สมฺปโมทามนามยาติ.

ปรํ มณชิฏฺฐกวิมานํ.

^๑ ส.,อิ. มณชิฏฺฐเก

^๒ ฉ.,เท. โสณฺณ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อยิริกฺุเล

๒. ปกสฺสรวิมาน

- [๖๙๗] “ปกสฺสรวรรณณนิเภา
 สฺรตฺตวตฺตถนิवासเน”
 มหิทฺธิเก จนฺทนรฺรจิริคตฺเต
 กา ตฺวํ สุเภ เทวเต วนฺทเส มมํ.
- [๖๙๘] ปลฺลงฺโก จ เต มหฺลโฆ
 นานารตนจิตฺติโต รุจิโร
 ยตฺถ ตฺวํ นิสินฺหา วิโรจสิ
 เทวราชาริว นนฺทเน วเน.
- [๖๙๙] ก็ ตฺวํ ปฺเร สฺจริตมาจรี” ภาทฺเท
 กิสฺส กมฺมสฺส วิปากํ อนุโฆสิ
 เทวโลกสฺมี เทวเต ปุจฺจิตาจิภฺข
 กิสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.
- [๗๐๐] “ปฺณฺทาย เต จรณฺตสฺส
 มาลํ ผาณิตญฺจ อทฺทํ ฆนฺเต
 ตสฺส กมฺมสฺสิทํ วิปากํ
 อนุโฆมิ เทวโลกสฺมี.
- [๗๐๑] โหติ จ เม อนุตาโป
 อปราริ^๑ ทฺกฺขิตญฺจ เม ฆนฺเต
 สาทํ ฆมฺมํ นาสุโสสี
 สุเทสิตํ ฆมฺมราเชน.

^๑ ฉ., เท. สฺรตฺตวตฺตถนิว^๒ ฉ., เท., อ. สฺจริตมาจรี^๓ ฉ., เท., อ. อปราริ

- [๗๐๒] ตํ ตํ วทามิ ภทฺทหนฺเต
 ยสฺส เม อนฺนํปิโย
 โกจิ ฆมฺเมสุ ตํ สมากฺกเปถ
 สุเทสิตํ ฆมฺมราเชน.
- [๗๐๓] เยสํ อตฺถิ สทฺธา พุทฺธ
 ฆมฺเม จ สงฺฆรตฺเต จ^๑
 เต มํ อตฺติวิโรจนฺติ
 อายุณา ยสฺสา สิริยา.
- [๗๐๔] ปตาเปน วณฺณเณน อุตฺตริตฺตรา
 อณฺเณ มหิทฺธิกิตฺตรา มยา เทวาติ.

ทุติยํ ปกฺสฺสรวิมานํ.

๓. นาควิมานํ

- [๗๐๕] “อลงฺกตา กนกกณฺจนาจิตฺ^๒
 สุวณฺณชาลิจิตฺตํ^๓ มหนฺตํ
 อภिरุญฺห คชวรี สุกปฺปีตํ
 อิธาคมา เวหาสยํ^๔ อนฺตลิกฺข.
- [๗๐๖] นาคสฺส ทนฺเตสุ ทฺเวสุ นิรมิตา
 อจฺจเนทกา^๕ ปทุมิณีโย สุพฺพลลา

^๑ ฉ., เท., อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. มณิกณฺจนาจิตฺ อ. กณฺณิกกณฺจนาจิตฺ

^๓ ฉ., เท. โสวณฺณชาลิจิตฺ

^๔ ฉ., เท. เวหาสํ, เอวมฺปฺริ.

^๕ อ. อจฺจเนทิกา

ปทุเมสุ ตุริยคณา^๑ ปวชฺชเร^๒
อิมมา จ นจฺจนฺติ มโนหราโย.

[๗๐๗]

เทวิทุธิปตฺตาสี มหานุภาเว
มนุสฺสญฺตา กิมกาสี ปุณฺณํ
เกนาสี เอวณฺชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๗๐๘]

พาราณสียํ อุปสงฺกมิตฺวา
พุทฺธสฺสหา^๓ วตฺถยุคํ อทาสี
ปาทานิ วนฺทิตฺวา จมา นิสีหี
จิตฺตา ว^๔ ตํ อณฺชลิเก อกาสี.

[๗๐๙]

พุทฺโธ จ เม กณฺจนสนฺนิภาตฺตโจ
อเทสยิ สมุทฺยทฺกฺขณิจฺจตํ
อสงฺขตํ ทฺกฺขณิโรธสฺสจํ^๕
มคฺคํ อเทสยิ ยโต วิชานิสฺส.

[๗๑๐]

อปฺปายุกี กาลกตา ตโต จฺจตา
อุปฺปนฺนา ติทฺธานํ^๖ ยสฺสสินี
สกกสฺสหา^๗ อณฺณตฺรา ปชาปติ
ยสฺสตุตฺตรา นาม ทิสาสฺสู วิสฺสุตฺตาติ.

ตติยํ นาควิมานํ.

^๑ ฉ., เท., อ. จ

^๓ ฉ., เท. พุทฺธสฺสหา อ. พุทฺธสฺส อหํ

^๕ ฉ., เท., อ. ทฺกฺขณิโรธสฺสจํ

^๗ ฉ., เท. สกกสฺสหา อ. สกกสฺส อหํ

^๒ ฉ., เท., อ. ปพฺพชฺชเร

^๔ ฉ., เท. วิตฺตา จหํ อ. วิตฺตา ว อหํ

^๖ ฉ., เท., อ. ติทฺทคณํ

๔. อโถมวิมาน

[๗๑๑] “อภิกุณฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐจฺสิ เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพทา โอสธี วีย ตารกา.

[๗๑๒-๗๑๓] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ยเปย
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๗๑๔] “สา เทวตา อตฺตมนา โมคคฺคฺลาเนน ปุจฺฉิตา
ยเปย ยสฺส กมฺมสฺสึทํ ผลํ.

[๗๑๕] อหฺมจ พาราณสียํ พุทฺธสฺสาทิจฺจพนฺธุโน
อทาสี สุกฺขกฺมฺมาสํ ปสนฺนา สเกหิ ปาณิหิ.

[๗๑๖] สุกฺขาเย อโถมิกาย จ ปสฺส ผลํ กฺมฺมาสปิณฺฑิตยา
อโถมํ สฺมุทํ ทิสฺวา โก ปุณฺณํ น กริสฺสตี.*

[๗๑๗-๗๑๘] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ยเปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

จตุตถํ อโถมวิมาน.

๕. กณฺฐิกทายิกาวิมาน

[๗๑๙] “อภิกุณฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐจฺสิ เทวเต
ยเปย โอสธี วีย ตารกา.

[๗๒๐-๗๒๑] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ยเปย
วณฺโณ จ เต^๒ สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

* อ. อิตฺสทโท ทิสฺสตี.

^๒ ฉ., เท. เม

- [๗๒๒] “สา เทวตา อตตมนา โมคคัลลาเนน ปุจฺจिता
 ๕เปฯ ยสฺส กम्मสฺสิทํ ผลํ.
- [๗๒๓] อหํ อนฺธกวินฺทสฺมี พุทฺธสฺสาทิจฺจพฺนฺธโน
 อทาสี โกลสมฺปาทํ กณฺชิกํ เถลฐปิຕံ.
- [๗๒๔] ปิปปลฺยา ลสฺสเนน จ มิสฺสํ ลามชฺชเกน^๑ จ
 อทาสี อชฺชภูตสฺมี วิปฺปสนฺเนน เจตฺสา.
- [๗๒๕] ยา มเหสิตํ กาเรยฺย จกฺกวตฺติสฺส ราชนิ
 นาริ สพุพฺพคกฺลยาณิ ภตฺตุ จาโนมทสฺสิกา
 เอตสฺส^๒ กณฺชิกทานสฺส กลํ นาคฺฆนฺติ^๓ โสฬสี.
- [๗๒๖] สตํ นิฏฺษา สตํ อสฺสา สตํ อสฺสตริริธา
 สตํ กณฺณาสทสฺसानิ อามุตฺตมณิกฺกนฺทลา
 เอตสฺส กณฺชิกทานสฺส กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสี.
- [๗๒๗] สตํ เหมวตา นาคา อีสาทนฺตา อรุพฺพหฺวา
 สุวณฺณกจฺจมา ตาตงฺคา เหมกปฺปนฺวาสสา^๔
 เอตสฺส กณฺชิกทานสฺส กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสี.
- [๗๒๘] จตฺนุํปํ ปทีปานิ^๕ อิสฺสรํ โยธ การเย
 เอตสฺส กณฺชิกทานสฺส กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสินฺติ.

ปณฺจมํ กณฺชิกทายิกาวิมาน.

^๑ ฉ., เท., อ. ลามชฺชเกน

^๓ ฉ., เท., อ. นาคฺฆนฺติ, เอวมฺปริปิ.

^๕ ฉ., เท., อ. ทีปานิ

^๒ ฉ., เท. เอกสฺส, เอวมฺปริปิ.

^๔ ฉ., เท., อ. เหมกปฺปนฺวาสสา

๖. วิหารวิมาน

- [๗๒๙] “อภิกุณฺเฑน วณฺเณน ยา ตํ ติฏฺฐสิ เทวเต
 ๔เปย โอสธิ วิย ตารกา.
- [๗๓๐] ตสฺสา เต นจฺจมานาย องฺคมงฺเกหิ สพฺพโส
 ทิพฺพา สทฺทา นิจฺจรณฺติ สวณียา มโนรมา.
- [๗๓๑] ตสฺสา เต นจฺจมานาย องฺคมงฺเกหิ สพฺพโส
 ทิพฺพา คนฺธา ปวายนฺติ สฺสจฺจนฺธา มโนรมา.
- [๗๓๒] วิวตฺตมานา กาเยน ยา เวณีสฺส ปิลนฺธนา
 เตสํ สฺสยฺยติ นิคฺโขโส ตฺริเย ปณฺจจฺจิกเก ยถา.
- [๗๓๓] วฏฺฐสกา วาตฐตา^๑ วาเตน สมฺปกมฺปิตา
 เตสํ สฺสยฺยติ นิคฺโขโส ตฺริเย ปณฺจจฺจิกเก ยถา.
- [๗๓๔] ยাপิ เต สิริส^๒ มาลา สฺสจฺจนฺธา มโนรมา
 วาติ คนฺโธ ทิสสา สพฺพา รุกฺโข มณฺชฺฐสโก ยถา.
- [๗๓๕] ฌายเส ตํ สฺสจฺจนฺธํ รูปํ ปสฺสสิ อมานุสํ
 เทวเต ปุจฺจिताจิกฺข กิสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.
- [๗๓๖] “สาวตฺถิยํ มยฺห” สยิ ภาทฺนฺเต
 สงฺฆสฺส กาเรสิ มหาวิหารํ
 ตตฺถ ปสนฺนา อหฺมานุโมทึ
 ทิสฺวา อการณฺจ ปิยณฺจ เมตํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วาตฐตา^๒ ฉ.,เท.,อิ. สิริสมี^๓ ฉ.,เท. มยฺห

- [๗๓๗] ตาเยว เม สุทฺธนุโมทนาย
 ลหุํ วิมานพฺภุตทสฺสเนยฺย^๑
 สมฺมตโต โสฬสโยชนานิ
 เวหาสยํ คจฺจติ อิทฺธิยา มม.
- [๗๓๘] กุฎาคารา นิเวสา เม วิภตฺตา ภาคโส มิตา
 ททฺทลฺลมานา อาภนฺติ สมฺมตฺตา สตโยชนํ.
- [๗๓๙] โปกฺขรณฺโณ จ เม เอตฺถ ปุณฺณโลมนิเสวิตา
 อจฺโชนกา วิปฺปสนฺนา โสวณฺณวาลุกฺกสนฺนตา.^๒
- [๗๔๐] นานาปทุมสณฺณนา ปุณฺณทรีกสโมตตา
 สุรภี สมฺปวายนฺติ มนุญฺญมาลฺลเตริตา.^๓
- [๗๔๑] ชมฺพุโย ปนฺสา ตาลา นาฬิเกรา วณานิ^๔ จ
 อนฺโต นิเวสเน ชาตา นานารุกฺขา อโรปีตา.^๕
- [๗๔๒] นานาตุรียสงฺฆมฺภุจํ อจฺจราคณฺโฆสิตํ
 โยปิ มํ สุปิเน ปสฺเส โสปิ วิตฺโต ลียา นโร.
- [๗๔๓] เอตาทิสํ อพฺภุตทสฺสเนยฺย วิมานํ สพฺพโส^๖ ปภํ
 มม กมฺเมหิ นิพฺพตฺตํ อลํ ปุณฺณานิ กาทเว.^๗
- [๗๔๔] ตาเยว เต สุทฺธนุโมทนาย
 ลหุํ วิมานพฺภุตทสฺสเนยฺย
 ยา เจว सा ทานมทาสิ นาริ
 ตสฺสา คตฺถิ พฺรหฺมิ กุหิ อุปฺปन्นา สาทิ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วิมานพฺภุตทสฺสเนยฺย, เอวมฺปรี.

^๒ ฉ.,เท. โสวณฺณวาลุกฺกสนฺนตา

^๓ ฉ.,เท.,อิ. มนุญฺญมาลฺลเตริตา

^๔ ฉ.,เท.,อิ. นาฬิเกรวณานิ

^๕ ฉ.,เท.,อิ. อโรปีมา ^๖ อิ. สพฺพโต

^๗ ฉ.,เท.,อิ. อิตฺติสทฺโท ทิสฺสติ.

- [๗๔๕] “ยา สา อหุ มยห^๑ สบี ภทนต์
 สงฺฆสฺส กาเรสิ มหาวิหารี
 วิณฺณวตฺตมฺมา สา อทาสี ทานํ
 อุปฺปนฺนา นิมนฺนารตีสฺส เทเวสุ.
- [๗๔๖] ปชาปตี ตสฺส สฺนนิมิตตสฺส
 อจินฺตียา กมฺมวิปาก^๒ ตสฺสา
 ยเมตํ ปุจฺฉสิ กุหิ อุปฺปนฺนา สาทิ^๓
 ภาเนเต^๔ วิทยาภาสี อนนฺตญญตา อหิ.^๕
- [๗๔๗] เตน หนฺนเยปิ สมหาเปถ
 สงฺฆสฺส ทานานิ ททาถ วิตฺตา
 ฆมฺมญจ สุณฺณถ ปสนฺนมานสา
 สุกฺกัลโล ลทฺโธ มนุสฺสลาโม.
- [๗๔๘] ยํ มคฺคํ มคฺคาธิปตี อเทสยิ
 พุรหฺมสฺสโร กณฺจนสนฺนินฺนาคฺคตฺโต
 สงฺฆสฺส ทานานิ ททาถ วิตฺตา
 มหปฺผลา ยตฺถ ภวฺนฺติ ทกฺขิณา.
- [๗๔๙] เย ปุคฺคลา อฏฺฐสฺสํ ปสฺสฺจา
 จตฺตาริ เอตานิ ยฺยคานิ โหณฺติ
 เต ทกฺขิณฺนุยา สุกฺตสฺส สาวกา
 เอเตสุ ทินฺนานิ มหปฺผลานิ.

^๑ ฉ., เท. มยหิ^๓ อ. อิตฺตทโท น ทิสฺสติ.^๔ อ. อิตฺตทโท ทิสฺสติ.^๒ ฉ., เท. กมฺมวิปากา^๕ ฉ., เท., อ. ตํ เต

[๗๕๐] จตุตาโร จ ปฏิปันหา จตุตาโร จ ผละ จิตา
เอส สงฺโฆ อุชฺฐโต ปณฺณาสีลสมาหิโต.

[๗๕๑] ยชมานัน มนุสฺसानํ ปุณฺณเปกฺขาน ปาณินํ
กโรนฺตํ โอปธิกํ ปุณฺณํ สงฺฆะ ทินฺนํ มหปฺผลํ.

[๗๕๒] เอโส หิ สงฺโฆ วิบุโล มหคฺชโต
เอสปฺเปมฺเยโย อุทฺธิว สาคโร
เอเต หิ เสฏฺฐจา นรวิริยสาวกา^๑
ปภงฺกรา ฆมฺมมฺพุทฺติรยนฺติ.

[๗๕๓] เตสํ สุกินฺนํ สุหุตฺตํ สุยฺยจํ
เย สงฺฆมฺพุทฺติสฺส ททฺหนฺติ ทานํ
สา ทกฺขิณา สงฺฆคตา ปติยฺยจิตา
มหปฺผลา โลกวิฑฺฒิ^๒ วณฺณิตา.

[๗๕๔] เอตาทิสํ ปุณฺณมนุสฺสสรฺนตา^๓
เย เวทชาตา วิจฺรนฺติ โลเก
วิเนยฺย มจฺเจรมลํ สมฺมลํ
อนินฺทิตา สคฺคมฺเปนฺติ จานฺนฺติ.

ฉฐํ วิหารวิมานํ.

ทฺติยํ ภาณวารํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. นรวิรสาวกา

^๒ ฉ.,เท.,อิ. โลกวิฑฺฒ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ยณฺณมนุสฺสสรฺนตา

๗. จตุรិតถีวิมานํ

[๗๕๕ - ๗๕๗] “อภิกุณฺเฑน วณฺเณน ๕เปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๗๕๘] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคลลาเนน ปุจฺจิตา
 ๕เปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๗๕๙] อินฺทิวราณํ หตฺถกํ อหฺมทาสี
 ภิกฺขุโน ปิณฺฑาย จรณฺตสฺส
 เอสิกาณํ อุณฺณตสฺมี นคเร^๑
 วเร ปณฺณกเต รมฺเม.

[๗๖๐ - ๗๖๑] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ. (๑)

[๗๖๒ - ๗๖๔] “อภิกุณฺเฑน วณฺเณน ๕เปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๗๖๕] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคลลาเนน ปุจฺจิตา
 ๕เปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๗๖๖] นีลุปฺพลหตฺถกํ อหฺมทาสี
 ภิกฺขุโน ปิณฺฑาย จรณฺตสฺส
 เอสิกาณํ อุณฺณตสฺมี นคเร^๑
 วเร ปณฺณกเต รมฺเม.

^๑ ฉ., เท., อ. นครวเร, เอวมุปริปิ.

[๗๖๗ - ๗๖๘] เตน เม ตาทีโส วณโณ ๕เปย
 วนโณ จ เม สัพพทิสสา ปภาสตีติ. (๒)

[๗๖๙ - ๗๗๑] “อภิกุณฺเฑน วณฺเณน ๕เปย
 วนโณ จ เต สัพพทิสสา ปภาสตีติ.

[๗๗๒] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคผลาเนน ปุจฺจिता
 ๕เปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๗๗๓] โอทาตมฺลํ หริตปตฺตํ
 อุกกมฺหิ^๑ สเร ชาตํ อหฺมทาสี
 ภิกฺขุโน ปิณฺฑาย จรณฺตสฺส
 เอลิกานํ อุณฺณตสฺมี นคเร
 วเร ปณฺณกเต รมฺเม.

[๗๗๔ - ๗๗๕] เตน เม ตาทีโส วณโณ ๕เปย
 วนโณ จ เม สัพพทิสสา ปภาสตีติ. (๓)

[๗๗๖ - ๗๗๘] อภิกุณฺเฑน วณฺเณน ๕เปย
 วนโณ จ เต สัพพทิสสา ปภาสตีติ.

[๗๗๙] สา เทวตา อตฺตมนา โมคฺคผลาเนน ปุจฺจिता
 ๕เปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๗๘๐] อหํ สุมฺนา สุมฺนสฺส สุมฺนมกฺขานิ
 ทนฺตวณฺณานิ อหฺมทาสี
 ภิกฺขุโน ปิณฺฑาย จรณฺตสฺส
 เอลิกานํ อุณฺณตสฺมี นคเร
 วเร ปณฺณกเต รมฺเม.

^๑ จ.,เท.,อิ. อุทกสมี

[๗๘๑-๗๘๒] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ. (๔)

สตุตมํ จตุริตฺตวิมานํ.

๘. อมฺพวิมานํ

- [๗๘๓] “ทีพฺพนฺเต อมฺพวณฺ รมมํ ปาสาเทตฺถ มหฺลลโก
 นานาตุริยสงฺฆมุจฺโจ อจฺจราคณฺโฆสิโต.
- [๗๘๔] ปทีโป เจตฺถ ชลติ นิจุจํ โสวณฺณโย มหา
 ทุสฺสผลฺเลหิ รุกฺเขหิ สมฺนฺตา ปรีวาริโต.
- [๗๘๕-๗๘๖] เกน เต อมฺพวณฺ รมมํ ปาสาเทตฺถ มหฺลลโก
 เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๗๘๗] सा तेवता उत्तमना मोकुल्लानेन पुञ्जिता
 ๕เปย ยสฺส กम्मสฺसึทํ ผลํ.
- [๗๘๘] อหํ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺจตา
 ปริมาย ชาติยา มนุสฺสโลเก
 วิหารํ สงฺฆสฺส กาเรสี อมฺเพหิ ปรีวาริตํ.
- [๗๘๙] ปรีโยสีเต วิหาเร กาเรนฺเต นิฏฺฐิตे มहे
 อมฺเพหจฺฉาภยิตฺวาน^๑ กตฺวา ทุสฺสมเย ผลे.
- [๗๙๐] ปทีปํ ตตฺถ ชาเลตฺวา โภชยิตฺวา คณฺตุตมํ
 นิยฺยาเทสี ตํ สงฺฆสฺส ปสนฺนา สเกหิ ปาณิหิ.

^๑ ฉ., เท. อมฺเพหิ ฉาภยิตฺวาน

[๗๙๑] เตน เม อมฺพวนํ รมมํ ปาสาทะถ มหุลลโก
 นานาตุริยสงฺฆญฺโจ อจฺจวาคณโฆสิโต.

[๗๙๒] ปทีโป เจตฺถ ชลติ นิจุจํ โสวณฺณโย มหา
 หุสฺสผลเลหิ รุกฺเขหิ สมนฺตา ปริวาริโต.

[๗๙๓-๗๙๔] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

อภฺถมํ อมฺพวิมาน.

๕. ปิตวิมาน

[๗๙๕] “ปิตวตฺถเอ ปิตชเช ปิตาลงฺการภูสิตะ
 ปิตจหนฺทลิตตฺถเค ปิตุปฺปลมธารินี.”^๑

[๗๙๖] ปิตปาสาทสยเน ปิตาสเน ปิตภาชเน
 ปิตจตฺเต ปิตรเถ ปิตสฺเส ปิตวิชเน.

[๗๙๗] กี กมฺมํ อกริ^๒ ภทฺเท ปุพฺเพ มานุสสเก ภเว
 เทวเต ปุจฺจิตาจิขฺช กิสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.

[๗๙๘] “โกสาคี นาม ลตตฺถิ ฆนฺเต ติตฺติกา อนภิชฺฌิตา”^๓
 ตสฺสา จตฺตาริ ปุปฺผานิ ญฺปิ อภิหรี อหํ.

[๗๙๙] สตฺถุ สรีริ อุกฺทิสฺส^๔ วิปฺปสนฺเนน เจตฺสา
 นาสฺส มคฺคํ อเวกฺขิสฺส ตทงฺคมนสา^๕ สตี.

^๑ ฉ., เท. ปิตอุปฺปลมลินี อ. ปิตุปฺปลมลินี

^๒ ฉ., เท. กมฺมมกริ

^๓ ฉ., เท. อนภิจฺฉิตา

^๔ ฉ., เท. สรีรมุกฺทิสฺส

^๕ ฉ., เท., อ. น ตกฺคมนสา

- [๘๐๐] ตโต มํ อวธิ^๑ คาวี ฐปํ อปฺปตฺตมานสํ
ตณฺหาหิ อภิสณฺเญยฺย ภิยฺโย ฐฺน อิตฺโต สียา.
- [๘๐๑] เตน กมฺเมน เทวินฺท มฆวา เทวภูฏชฺร
ปหาย มาณฺสํ เทหิ ตว สหพฺยตมาคตาติ.
- [๘๐๒] “อิทํ สุตฺวา ติทฺธาธิปติ มฆวา เทวภูฏชฺโร
ดาวตฺตีสํ ปสาเทนฺโต มาตลีสํ เอตทพฺรวิ.
- [๘๐๓] ปสฺส มาตลิสํ อจฺเฌรํ จิตฺตํ กมฺมผลํ อิทํ
อปฺปกมฺปิ กตํ เทยฺยํ ปุณฺณํ โหติ มหปฺผลํ.
- [๘๐๔] นตฺถิ จิตฺเต ปสฺนณฺมฺหิ อปฺปกา นาม ทกฺขิณา
ตถาคเต วา สมฺพุทฺธเต อถ วา ตสฺส สวาเก.
- [๘๐๕] เอหิ มาตลิสํ อมฺเหปิ ภิยฺโย ภิยฺโย มเหมหเส^๒
ตถาคตสฺส ชาตฺตโย สุโข ปุณฺณานมฺมจฺจโย.
- [๘๐๖] ติฏฺฐจฺนฺเต นิพฺพุเต วาปี^๓ สเม จิตฺเต สมนํ ผลํ
เจโตปณฺธิเหตุ หิ สตฺตา คจฺฉนฺติ สุคฺคตฺติ.
- [๘๐๗] พหุณฺ्हํ วต อตฺถาย อุปฺปชฺชนฺติ ตถาคตา
ยตฺถ การิ กริตฺวาน สคฺคํ คจฺฉนฺติ ทายกาติ.

นวมํ ปีตวิมาน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อวธิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. จาปี

^๒ ฉ.,เท.,อิ. มเหมเส

๑๐. อุจฺจุวิมาน

[๘๐๘] “โอบาสยิตฺวา ปจวี สเทวกํ
 อติโรจสิ จนฺทิมสุริยา วีย
 สิริยา จ วณฺเณน^๑ ยเสน เตชสา
 พุรุมาว เทเว ติทเส สหินฺทเก.

[๘๐๙] ปุจฺฉามิ ตํ อุปฺปลมลธาริเน^๒
 อาเวพิเน^๓ กณฺจนสนฺนิภตฺตเจ
 อลงฺกเต อุตฺตมวตฺถธาริเน^๔
 กา ตฺวํ สุภะ เทเวเต วนฺทเส มม.

[๕]

[๘๑๐] ทานํ สุจิณฺณํ อถ สีลสณฺณม^๕
 เกนฺอุปฺปนา สุคตฺตี ยสฺสฺสินี
 เทเวเต ปุจฺจิตาจิข กิสฺส กมฺมสฺสินี ฝนฺติ.

[๘๑๑] “อิทานิ ฆนฺเต อิมเมว คามํ
 ปิณฺทาย อมฺหาก ชฺรํ อุปาคมิ
 ตโต เต อุจฺจุสฺส อทาสี^๖ ขณฺฑิกํ
 ปสนฺนจิตฺตา อตุลยา ปิตฺติยา.

[๘๑๒] สสฺสุ จ ปจฺฉา อนุยฺยชฺเต มม
 “กํ หนฺ อุจฺจํ วฐฺ เต อวากิรี^๗

^๑ “สรีรวณฺเณนาติปิ ปาโธ.

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อุปฺปลมลธารินิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อาเวพิเน

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อุตฺตมวตฺถธารินิ

^๕ ฉ.,เท.,อิ. กิ ตฺวํ ปุเร กมฺมมกาสิ อตฺตนา มนุสฺสภูตา ปริมาย ชาติยา.

^๖ ฉ.,เท.,อิ. สีลสณฺณม ^๗ ฉ.,เท.,อิ. อทาสี ^๘ อิ. วฐฺเก อวากิรี ท...อวากิรี

“น จตุทิตํ น ปน ขาทิตํ มยา
สนตฺตสฺส ภิกฺขุสฺส สยํ อทาสิหิ.

[๘๑๓] “ตฺยฺหณฺจิทํ^๑ อิสฺสรียํ อโถ มม
อิติสฺสา สสฺสฺส ปรีภาสเต มมํ
เลทฺทํ คเหตฺวา ปหาริ อทาสิ เม
ตโต จุตฺตา กาลกตมฺหิ เทวตา.

[๘๑๔] ตเทว กมมํ กุสลํ กตํ มยา
สุขณฺจ กมมํ อนฺนโมมิ อตฺตนา
เทเวหิ สทฺธิ ปรีจาริยามหิ^๒
โมทามหิ กามคฺเณหิ ปณฺจหิ.

[๘๑๕] ตเทว กมมํ กุสลํ กตํ มยา
สุขณฺจ กมมํ อนฺนโมมิ อตฺตนา
เทวินฺทคฺคตฺตา ติทเสหิ รกฺขิตา
สมปฺปิตา กามคฺเณหิ ปณฺจหิ.

[๘๑๖] เอตาทิสํ ปุณฺณผลํ อนปฺปกํ
มหาวีปกา มม อุจฺจุทกฺขิณา
เทเวหิ สทฺธิ ปรีจาริยามหิ
โมทามหิ กามคฺเณหิ ปณฺจหิ.

[๘๑๗] เอตาทิสํ ปุณฺณผลํ อนปฺปกํ
มหาชฺฐติกา มม อุจฺจุทกฺขิณา
เทวินฺทคฺคตฺตา ติทเสหิ รกฺขิตา
สทฺสฺสเนตฺโตริว นนฺทเน วเน.

^๑ จ.,เท.,อ. ตฺยหํ นวิทํ

^๒ จ.,เท.,อ. ปรีจาริยามหิ, เอวมฺปรีปิ.

๑๒. รชขุมาลาวิมาน

- [๙๒๖] “อภิกุณฺเฑน วณฺเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสฺสี เทวเต
หตฺถเ ปาเท^๑ จ วิคฺคยฺห นจฺจสฺสี สุปฺปวาทิตเ.
- [๙๒๗] ตสฺสา เต นจฺจมานาย องฺคมฺงฺเคหิ สพฺพโส
ทิพฺพา สทฺทา นิจฺจรณฺติ สวณียา มโนรมา.
- [๙๒๘] ตสฺสา เต นจฺจมานาย องฺคมฺงฺเคหิ สพฺพโส
ทิพฺพา คณฺฐา ปวายนฺติ สจฺจิคณฺฐา มโนรมา.
- [๙๒๙] วิวตฺตมานา กาเยน ยา เวณีสฺส ปิลนฺธนา^๒
เตสํ สฺยุยติ นิคฺโขโส ตฺริเย ปณฺจจฺจิกเก ยถา.
- [๙๓๐] วฏฺฐิสกา วาตฐฺตา^๓ วาเตน สมฺปกมฺปิตา
เตสํ สฺยุยติ นิคฺโขโส ตฺริเย ปณฺจจฺจิกเก ยถา.
- [๙๓๑] สปิ เต สิริสฺ^๔ มาลา สจฺจิคณฺฐา มโนรมา
วาติ คณฺโธ ทิสสา สพฺพา รุกฺโข มณฺชฺสโก ยถา.
- [๙๓๒] ฌายเส ตํ สจฺจิคณฺธํ รูปํ ปสฺสสฺสี อมานุสํ
เทวเต ปุจฺฉิตาจิภฺช กิสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลนฺติ.
- [๙๓๓] “ทาสี อหํ ปุเร อาสี คยายํ พุราหฺมณสฺสทํ
อปฺปปฺญณฺวา อลภฺชิกา รชขุมาลาติ มํ วิทฺ^๕
- [๙๓๔] อุกฺโกसानํ วชานญจ ตชฺชนาย จ อุกฺกตา^๖
กุฏฺฐิ คเหตฺวา นิภฺชมฺม อาคจฺฉิ^๗ อุกฺทหาเรีย.”

^๑ ฉ., เท. หตฺถปาเท^๒ ฉ., เท. ปิพฺพธนา^๔ ฉ., เท., อ. สิริสฺม^๕ ฉ., เท. วิทฺ^๓ ฉ. วาตฐฺตา^๖ “อุคฺคตาติปิ ปาโธ.^{๗-๘} สยา. อาคจฺฉิ อุกฺทหาเรีย

- [๘๓๕] วิปถะ กุณฺโณ นิคุชิปีตวา วนสณฺฑํ อุปากมီ
อิเชวาทิ มริสฺสามิ กวตฺถปิ* ชีวีเตน เม.
- [๘๓๖] ทพฺพปาสั๒ กริตฺวาน อาลมฺพิตฺวาน ปาทเป
ตโต ทิสสา วิโลเกสสี โก หนุ โขว นมสฺสโต.
- [๘๓๗] ตตฺถทฺทสาสี สมฺพุทฺธํ สพฺพโลกหิตํ มุนี
นิสินฺหนํ รุกฺขมฺมูลสมิ ฌายนฺตํ อุกฺโตภยํ.
- [๘๓๘] ตสฺสา เม อหุ สัเวโค อพฺภูโต โลมหฺสโน
“โก หนุ โขว นมสฺสโต มนุสฺโส อุทาทุ เทวตา.
- [๘๓๙] ปาสาทิกิ ปสาทนียํ วนา นิพฺพนมาคตํ
ทิสฺวา มโน เม ปสฺสีทิ นายํ ยาทิสฺสิกิทีโส.”
- [๘๔๐] คฺคตฺตินุทฺริโย ฌานรโต อพฺหิตตมานโส
หิโต สพฺพสฺส โลกสฺส พุทฺโธ อโย ภวิสฺสติ.
- [๘๔๑] ภาเยรวโ ทฺวราสโต สีโหว คุณฺนิสฺสโต๔
ทูลลภายํ ทสฺสนายํ ปุปฺผํ อุทุมฺพริ ยถา.
- [๘๔๒] โส มํ มุทฺธิ วาจาหิ อาลปีตฺวา ตถาคโต
“รชฺชุนาเลติ มํ อโวจ” สรณํ คจฺจน ตถาคตํ.
- [๘๔๓] ตาหิ คิริ สฺสณฺฑิตฺวาน เนลล์ อตฺถวตฺตี สฺสจฺจิ
สณฺฑิ มุทฺถจ วคฺคญฺจ สพฺพโสกาปฺนฺทนํ.
- [๘๔๔] กลฺลจิตฺตญฺจ มํ ญตฺวา ปสนฺหนํ สฺสทฺฆมานสํ
หิโต สพฺพสฺส โลกสฺส อนุสาสิ ตถาคโต.

* ฉ., เท. โก อุตโต

๔ ฉ., เท. คุหมสฺสโต

๒ ฉ., เท. ทพฺพ ปาสั

๔ ฉ., เท. มังโฆจ, เอมฺมปริปิ.

๓ ฉ., เท., อ. ยาทิสฺสิกิทีโส

- [๙๔๕] อิทํ ทุกฺขนฺติ มํ อโวจ อยํ ทุกฺขสฺส สมฺภาโว
 อยํ^๑ ทุกฺขนิโรธो จ^๒ อณฺฺชโส อมโตคฺโช.
- [๙๔๖] อนุกมฺปกสฺส กุสลสฺส โอวาทมฺหิ อหํ จิตฺตา
 อชฺฌมฺภา อมตํ สนฺตํ นิพฺพานํ ปทมจฺจุตํ.
- [๙๔๗] สาทํ อวฺภูจิตา^๓ เปมา ทสฺสเน อวิกมฺปิเน
 มฺภูชาตาย สทฺธาย ธีตา พุทฺธสฺส โอรสา.
- [๙๔๘] สาทํ รมามี กิพฺปามี โมทามิ อกฺุโตภยา
 ทิพฺพมालํ ธารยามี ปิวามี มรฺมฺมทฺทว^๔.
- [๙๔๙] สกฺขจิตฺตริยสทฺสฺสํ ปฏฺิโพชํ กโรนฺติ เม
 อาพมฺโพ คคฺคโร ภีโม สาธฺวาทิ จ สํสโย.
- [๙๕๐] โปกฺขโร จ สฺุผลโส จ วิณฺหา โมกฺขา จ นาริโย
 นนฺทา เจว สฺุณนฺทา จ โสณฺทินฺนา สฺุจิมฺหิตา.
- [๙๕๑] อลมฺพุสา มิสฺสเกสฺสี จ ปุณฺธุรีกาติทารุณิ
 เอณิปฺสุสา สฺุปฺสุสา จ สฺุภทฺทา มุทฺทาวที.^๕
- [๙๕๒] เอตา จณฺเภา จ เสยฺยาเส อจฺจนฺนํ ปโปธิยา^๕
 ตา มํ กาเลนฺปาคนฺตฺวา อภิภาสนฺติ เทวตา.
- [๙๕๓] หนฺท หนฺจจาม คายาม หนฺท ตํ รมยामเส
 นยิทํ อกตปฺญณานํ กตปฺญณานเมวิทํ.

^{๑-๒} ฉ., เท. ทุกฺขนิโรธ มคฺโค จ อ. อยมนิโรธ มคฺโค จ ^๓ สฺยา. อวตฺติตา

^๓ สฺยา. มรฺมฺมทฺทว

^๔ ฉ., เท., อ. มุทฺทาวที

^๕ ฉ., เท. ปโปธิกา

- [๙๕๔] อโสกำ นนทน์ ร่มม ติทธานัน มหาวน
 สุขัม อกตปญญานัน อิธ นตฺถิ ปรตฺถ จ.
- [๙๕๕] สุขณจ กตปญญานัน อิธ เจว ปรตฺถ จ
 เตสํ สหพฺยคามานัน กาตพฺพํ กุสลํ พหุ
 กตปญฺญา หิ โมทนต์ติ สคฺเค โภคสมงฺคิโน.
- [๙๕๖] พหุณัน วต อตฺถาย อุปฺปชฺชนฺติ ตถาคตา
 ทกฺขิณฺเวยยา มนุสฺसानัน ปญฺญกฺเขตฺตานมกรา
 ยตฺถ การิ กริตฺวาน สคฺเค โมทนต์ติ ทายกาติ.

ทวาทสมํ รชชุมาลาวิมาน.

ตสฺสทฺททาน

มณชิฏฐา ปภสฺสรา นาคา อโลมากณฺชิททายิกา
วิหารจตุรุตฺถมฺพา ปีตา อุจฺจนฺทนรชชุมาลา จ
วคฺโค เตน ปวฺจจตีติ.

อิติวิมานเน จตฺตฺโถ มณชิฏฐกวกุโค.

อิติวิมานํ สมตฺตํ.

๒. ปุริสวิมาน

๕. มหารถวคโค

๑. มณฑทุกเทวปุตตวิมาน

- [๙๕๗] “โก เม วนุหติ ปาทานิ อิทฺธิยา ยสสา ชลํ
อภิกฺกนฺเตน วนฺณเนน สพฺพา โอบาสยํ ทิสาดิ.
- [๙๕๘] “มณฑุโกหิ” ปุเร อาสี อุกเก วาริโคจโร
ตว ฅมฺมํ สฺกนฺตสฺส อวธิ” วจฺจปาลโก.
- [๙๕๙] มุหุตฺตํ จิตฺตปสาทสฺส อิทฺธิํ ปสฺส ยสญฺจ เม
อานุกาวยญฺจ เม ปสฺส วณฺณํ ปสฺส ชุตินฺจ เม.
- [๙๖๐] เย จ เต ทิสมมทฺธานํ ฅมฺมํ อสฺสสํ โคตม
ปุตฺตา เต อจฺลภูจฺจํ ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจเรติ.

ปจฺมํ มณฑทุกเทวปุตตวิมาน.

๒. เรวตีวิมาน

- [๙๖๑] “จิริปฺवासิํ ปุริสํ ทฺวโต สโตถิมาคตํ
ฅาตี” มิตฺตา สฺหชฺชา จ อภินนฺทฺติ อาคตํ.
- [๙๖๒] ตเถว กตฺตฺถณฺปิ อสฺมา โลกา ปรี คตํ
ปฺญฺณานิ ปฏฺิคฺคณฺหนฺติ ปิยํ ฅาตีว อาคตํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. มณฑุโกหิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ฅาตีมิตฺตา

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อวธิ

- [๘๖๓] อุฏฺเฐหิ เรวเต สุปาปชฺชเม
 อปารุตฺทวาระ^๑ อทานสีเล
 เนสฺสาม ตํ ยตฺถ ญฺณนฺติ ทฺคฺคตา
 สมปฺปิตา เนรยิกา ทฺกฺเขนาติ.
- [๘๖๔] อิจฺเจว^๒ วตฺวาน ยมสฺส ทฺตา
 เต เทว ยกฺขา โลหิตกฺขา พฺรหฺมตา
 ปจฺเจกพาหาสุ คเหตฺวา เรวตี^๓
 ปกฺกามยีสฺส^๔ เทวคณฺสฺส สนฺติเก.
- [๘๖๕] อาทิจฺจวณฺณํ รุจิริ ปภสฺสรํ
 พฺยุมฺหํ สุภํ กณฺจนาถฉณฺณํ
 กสฺเสตํ อากิณฺณชนํ วิมานํ
 สุริยสฺส รํสีริว โชตมานํ.
- [๘๖๖] นารีคณา จนฺทนสฺสารานฺลิตฺตา^๔
 อุภโต วิมานํ อุปฺโสภยนฺติ
 ตนฺทิสฺสติ สุริยสฺमानวณฺณํ
 โก โมทติ สคฺคปฺปตฺโต วิมานเติ.
- [๘๖๗] “พาราณสียํ นนฺทียो นามาสี อุปาสโก
 อมจฺฉริ ทานปตี วทญฺญ
 ตสฺเสตํ อากิณฺณชนํ วิมานํ
 สุริยสฺส รํสีริว โชตมานํ.

^๑ สยา. อปารุตฺ ทวารํ^๓ ฉ., เท. เรวตี^๔ ฉ., เท., อ. จนฺทนสฺสารลิตฺตา, เอมฺปริปี.^๒ ฉ., เท., อ. อิจฺเจว^๔ ฉ., เท., อ. ปกฺกามยฺ

- [๘๗๔] สมณ พราหมณ จาปี อญญะ จาปี^๑ วณิพพะเก
มฺสาวาเทณ วณฺเจสิ ตํ ปาปํ ปกตํ ตยา.
- [๘๗๕] เตน สํสวโก ลทฺโธ นโรย คมฺภีโร สตปฺริโส
ตตฺถ วสฺสสทฺสทานิ ตฺวํ ปจฺจสิ เรวเต.
- [๘๗๖] หตฺถะปิ จินฺทนฺติ อโถปิ ปาเท
กณฺเณปิ จินฺทนฺติ อโถปิ นาสํ
อโถปิ กาโกลคณา สเมจจ
สงฺกมฺม ขาทนฺติ วิฆฺณฺทมานนฺติ.
- [๘๗๗] สาธุ โข มํ ปฏฺิเนถ กาหามิ กุสลํ พหุํ
ทาเนน สมจฺริยาย สญฺญเมเน ทเมเน จ
ยํ กตฺวา สุขิตา โหนฺติ น จ ปจฺจนาตฺตปฺเรติ.
- [๘๗๘] ปุเร ตฺวํ ปมชฺชิตฺวา อิทานิ ปรีเทวสิ
สยํ กตํ กมฺมานํ วิปากํ อนฺุโฆสฺสสิ.^๒
- [๘๗๙] โก เทวโลกโต มนุสฺสโลกํ
คนฺตุวาน ปุณฺโณ เม เอวํ วเทยย
นิฏฺิขิตฺตทณฺเฑสฺส ททาถ ทานํ
อจฺจาทนํ สยณมถนฺนปานํ^๓
น หิ มจฺจโรโย^๔ โรสโก ปาปชฺมโม
สคฺคูปคานํ ลภติ สหพฺยตํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วาปี

^๓ ฉ.,เท.,อิ. เสยฺยมถนฺนปานํ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๔ ฉ.,เท. มจฺจโร

- [๘๘๐] สาห์ หนูน อีโต คนฺตฺวา โยนี ลทฺธาน มาณฺสี
 วทณฺณ สีสสมฺปนฺนา กาหามิ กุสลํ พหุ
 ทาเนน สมจฺริยาย สณฺณเมเน ทเมเน จ.
- [๘๘๑] อาราmani จ โรปีสุสํ ทฺฤเค สงฺกมฺหานิ จ
 ปปฺนจ อฺทปฺนณจ วิปฺปสนฺเนเน เจตฺสา.
- [๘๘๒] จาทฺททฺสี ปณฺจทฺสี ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
 ปาฏฺฐิหาริยปฺกขณจ อฏฺฐจฺงคฺสฺสมาคตํ.
- [๘๘๓] อฺโปสถํ อฺปวสีสุสํ สทา สีเลสุ สํวฺตา
 น จ ทาเน ปมฺชฺชิสฺสํ สามํ ทิฏฺฐมิตํ มยาติ.
- [๘๘๔] อิจฺเจวํ วิสฺปนฺตฺติจ^๑ ผนฺทมานํ ตโต ตโต
 ขิปฺปีสุ นฺริเย โฆเร อฺทฺธปาหํ อวฺสิรํ.
- [๘๘๕] อหํ ปฺเร มจฺจฺรินี อโหสี
 ปริภาสิกา สมณพฺรหฺมณานํ
 วิตถเนน จ สามิกํ วณฺจยิตฺวา
 ปจฺจามหํ นฺริเย โฆรรูปติ.

ทฺติยํ เรวติวิมานํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วิปฺปสนฺตี

๓. จตุตถาวณวิมาน

- [๘๘๖] “โย วทตํ ปวโร มนุเชสุ
สกุยมุนี ภควา กตกิจโจ
ปารคโต พลวิริยสมงคิ
ตํ สุคตํ สรณตถมุปะหิ.
- [๘๘๗] รากวิราคมเนญชมโสภ
ธมมสงขตมปปฏิญจ^๑
มฐรมิมํ ปคฺณํ สุวิภตตํ
ธมมิมิมํ สรณตถมุปะหิ.
- [๘๘๘] ยตฺถ จ ทินฺนมหปฺผลมาหุ
จตุสฺส สุจิสฺส ปุริสยฺเคสฺส
อฏฺฐ จ ปุคฺคลธมมทฺทสา เต
สงฺฆมิมิมํ สรณตถมุปะหิติ.^๒
- [๘๘๙] น ตถา ตปติ นภสฺมี สุริโย
จนฺโท^๓ น ภาสติ น ผุสฺโส
ยถา ตฺลมิทํ^๔ มหปฺปภาสํ
โก นุ ตวํ ติทิवा มหิมุปากมิ.^๕
- [๘๙๐] ฉินฺหติ จ รัสสิ ปภากรสฺส^๖
สาธิกวิสติ โยชนานิ อาภา
รตฺติมปิ จ ยถา ทิวั กโรติ
ปฺริสฺสทฺธํ วิมลํ สุภํ วิมานํ.

^๑ ฉ., เท., อ. ธมมมสงขตมปปฏิญจ

^๓ ฉ., เท., อ. จนฺโท จ

^๕ ฉ., เท., อ. ติทิवा มหิ อุปาคา

^๒ ฉ., เท., อ. อิติสฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. อตฺลมิทํ

^๖ ฉ., เท., อ. ปภกรสฺส

- [๙๙๑] พหุปทุมวิจิตรปณฺฑรกี^๑
 วัณฺณกณฺโณ กุสุมเมหิ เนกวิจิตฺต^๒
 อรชวิรัชเหมชาลฉนฺน
 อากาเส ตปติ ยถาปิ สุริโย.
- [๙๙๒] รตฺตมฺพรปิตฺตวาสสาหิ^๓
 อคฺคปิยงฺคฺกจฺนฺทฺนฺสฺสทาหิ
 กณฺจณตฺนฺสนฺนิภตฺตจาหิ
 ปริปฺปรี คคณฺว ตารกาหิ.
- [๙๙๓] นรนาโรโย พหุเกตฺถเนกวณฺณนา
 กุสุมวิภูสิตาภรณฺตฺถ สุมนา
 อนิลปมฺภุจिता ปวณฺติ สุรภี^๔
 ตปนียจิตฺตตฺตฺตา สุวณฺณฉนฺนา.
- [๙๙๔] กิสฺส กมฺมสฺส^๕ อโย วิปาโก
 เกนาสิ กมฺมผลเณรฺูปปนฺโน
 ยถา จ เต อธิคตฺมิทํ วิมานํ
 ตทฺนฺรูป^๖ อวจาสิ อิงฺข ปญฺญโจติ.
- [๙๙๕] “สยมิธ” ปเถ สเมจฺจ มาณเวณ
 สตฺถาณฺสาสิ อนฺกมฺปมาโน
 ตว รตฺนวรสฺส ฐมฺมํ สุตฺวา
 กริสฺสามิติ จ อิติ^๗ พุรวิตฺถ จตฺโต.

^๑ ฉ.,เท. เนกจิตฺต^๒ ฉ.,เท.,อิ. สุรภี^๓ ฉ.,เท.,อิ. ตทฺนฺรูป^๔ ฉ.,เท.,อิ. อิติสทฺโต น ทิสฺสติ.^๕ สยยา. รตฺตกมฺพล^๖ ฉ.,เท.,อิ. สยมสฺส^๗ อ. ยมิธ

- [๘๙๖] ชินปวริ อูเปมิ สรณ
 ฐมมญจาปี ตเถว ภิกขุสงฆัม
 โนติ ปจัม อโวจาหิ ฆนเต
 ปจจนา เต วจัน ตเถวกาสิ.
- [๘๙๗] มา จ ปาณวธี วิวิธมาจรสสุ^๑ อสุจี
 น หิ ปาณสสุ อสญญตัม อวณฺณยีสฺสุ สปปญญา
 โนติ ปจัม อโวจาหิ ฆนเต
 ปจจนา เต วจัน ตเถวกาสิ.
- [๘๙๘] มา จ ปรรชนสฺส รกฺขิตมปิ
 อาทาตพพมมณฺณโก อทินน
 โนติ ปจัม อโวจาหิ ฆนเต
 ปจจนา เต วจัน ตเถวกาสิ.
- [๘๙๙] มา จ ปรรชนสฺส รกฺขิตาโย
 ปรรกิริยาโย^๒ อคมา อนริยเมตัม
 โนติ ปจัม อโวจาหิ ฆนเต
 ปจจนา เต วจัน ตเถวกาสิ.
- [๙๐๐] มา จ วิตถัม อญฺญถา อภาณิ^๓
 น หิ มุสสาวาหิ อวณฺณยีสฺสุ สปปญญา
 โนติ ปจัม อโวจาหิ^๔ ฆนเต
 ปจจนา เต วจัน ตเถวกาสิ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วิวิธ จรสฺส

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อภาณิ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ปรรกิริยา

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อโวจาหิ, เอวมุปริปิ.

- [๙๐๑] เยน จ ปุริสสฺส อเปติ สญฺญา
 ตํ มชฺชํ ปริวชฺชยสฺส สพุพฺ
 โนติ ปจฺมํ อโวจาหํ ฆนฺเต
 ปจฺจนา เต วจันํ ตเถวกาสิ.
- [๙๐๒] สุวาทํ อิธ ปณฺณสสิกา ภาริตฺวา
 ปฏิปชฺชิตฺวา ตถาคตสฺส ฌมฺเม
 เทวปถมคมาสิ โจรมชฺเฌ
 เต มํ ตตฺถ วรฺีสุ โภคเหตุ.
- [๙๐๓] เอตฺตกมิตํ อนุสฺสรามิ กุสลํ
 คโต ปรี น เม วิชฺชติ อญฺญํ
 เตน สุจฺริเตน กมฺมุนาหํ
 อุปปนฺโน ติทฺธิเวสุ กามกามี.
- [๙๐๔] ปสฺส ขณฺมุหุตฺตสญฺญมสฺส
 อนุชฺมมปฏิปตฺติยา วิปากํ
 ชลมิว ยสสา สเมกฺขมานา^๑
 พหุกา มํ ปิทยนฺติ หีนชฺมมา.^๒
- [๙๐๕] ปสฺส กติปาย เทสนาย
 สุคตฺติญฺจมฺหิ คโต สุขญฺจ ปตฺโต
 เย จ เต สตตฺตญฺจ^๓ สุณฺนฺติ ฌมฺมํ
 มญฺเฌ เต อมตํ ผุสฺนฺติ เขมฺม.

^๑ สยา. เปกฺขมานา^๒ ฉ.,เท. หีนกมฺมา อ. หีนกามา^๓ ฉ.,เท.,อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

- [๙๐๖] อปฺปกมปิ^๑ กตํ มหาวิปากํ
 วิปุลํ โหติ ตถาคตสฺส ฐมฺเม
 ปสฺส กตปุณฺณตํ จตฺโต
 โอภาเสติ ปจฺวี ยถาปิ สุริโย.
- [๙๐๗] “กิมิํ กุสลํ กิมาจเรม
 อิจฺเจเก หิ สเมจฺจ มนฺตยณฺติ
 เต มยํ ปุณฺทเว ลทฺธา มานุสฺสตํ^๒
 ปฏิปन्นา วิจาเรมฺ^๓ สีลวนฺโต.
- [๙๐๘] พหุกาโร อนุกมฺปโก จ เม^๔ สตุถา
 อิติ เม สติ อคมา ทิวาทิวสฺส
 สุวาทิ อุกโตมฺหิ สจฺจนามํ
 อนุกมฺปสฺส ปุณฺปิ สุโณมิ^๕ ฐมฺมํ.
- [๙๐๙] เยธ^๖ ปชฺชนฺติ กามราคํ
 ภวราคานุสฺสยญฺจ ปหาย โมหํ,
 น จ เต อุกฺเปณฺติ^๗ คพฺผเสยฺยํ
 ปรีนิพฺพานคตา หิ สีติญฺจตาติ.

ตติยํ จตตมาณววิมานํ.

^๑ ฉ.,เท. อปฺปมฺปิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. วิหเรม

^๔ ฉ.,เท.,อิ. สุณฺณม

^๗ ฉ.,เท. ปุณฺมฺเปณฺติ

^๒ ฉ.,เท. ปุณฺเรว ลทฺธ มานุสฺสตํ อิ. ปุณฺทเว ลทฺธ

^๔ ฉ.,เท. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๖ ฉ.,เท. เยจฺจ

๔. กกุฏกรสทหายกวิมาน^๑

- [๙๑๐] “อุจฺจุมิทํ มณฺธิญฺญํ วิมานํ
สมนตโต ทวาทส โยชนานิ
กุฎาคารา สตฺตสตา อุพารา
เวฬุริยตฺถมฺภา รุจิรตฺถตา^๒ สุภา.
- [๙๑๑] ตตฺถอุจฺฉลฺสิ ปิวสฺสิ ขาทสฺสิ จ
ทิวพฺพา จ วีณา ปวทฺหนฺติ วคฺคฺ^๓
ทิวพฺพา รสา กามคฺเชตฺถ ปญฺจ
นารีโย จ นจฺจนฺติ สุวณฺณฉนฺนา.
- [๙๑๒] เกน เต ตาทิสฺโส วณฺโณ เกน เต อิทฺมิชฺฌตฺติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๙๑๓] ปุจฺฉามิ ตํ เทว มหานุภาว
มนุสฺสญฺโต กิมกาสฺสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวญฺชลิตานุภาโว
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.
- [๙๑๔] โส เทวปฺตฺโต อตฺตมโน โมคฺคผลฺลาเนน ปุจฺฉิตो
ปญฺหํ ปุญฺโโจ วียากาสฺสิ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๙๑๕] สตฺติสมฺปฺปาทกโร ทวारे กกุฏโก จิตฺโต
นิญฺจิตฺโต ชาตฺรฺรูปสฺส โสภติ ทสฺปาทโก.
- [๙๑๖] เทน เม ตาทิสฺโส วณฺโณ เทน เม อิทฺมิชฺฌตฺติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.

^๑ เท. กกุฏกรสทหายกวิมาน^๒ ฉ., เท., อี. รุจกตฺถตา^๓ ฉ., เท. วคฺคํ

๖. ปฐมกรณียวิมาน

- [๙๒๖-๙๒๙] อัจจมิทํ มณฺญญํ วิมานํ
สมนฺตโต ทฺวาทส โยชนานิ
ฯเปฯ
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๙๓๐] โส เทวปฺตโต อตฺตมโน โมคฺคลลาเนน ปุจฺฉิโต
ฯเปฯ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๙๓๑] กรณียานิ ปุณฺณานิ ปณฺทิตေန วิชานตา
สมคฺคเตสฺสุ พุทฺเธสฺสุ ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ.
- [๙๓๒] อตฺถาย วต เม พุทฺโธ อรณฺฆา คามมาคโต
ตตฺถ จิตฺตํ ปสาเทตฺวา ตาวตีสฺสปโค อหํ.
- [๙๓๓-๙๓๔] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ฯเปฯ
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
นฏฺฐํ ปฐมกรณียวิมานํ.

๗. ทุตติยกรณียวิมาน

- [๙๓๕-๙๓๘] อัจจมิทํ มณฺญญํ วิมานํ
สมนฺตโต ทฺวาทส โยชนานิ
ฯเปฯ
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๙๓๙] โส เทวปฺตโต อตฺตมโน โมคฺคลลาเนน ปุจฺฉิโต
ฯเปฯ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ

[๙๔๐] กรณียานิ ปุณณานิ ปณฺธิเตน วิชานตา
สมคฺคเตสฺ ภิภูสฺ ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ.

[๙๔๑] อตฺถาย วต เม ภิภู อรณฺฆา คามมากตา^๑
ตตฺถ จิตฺตํ ปสาเทตฺวา ตาวตีสฺสูปโค อหํ.

[๙๔๒-๙๔๓] เตน เม ตาทิสฺส วณฺโณ ยเปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

สตุตมํ ทุตฺติยกรณียวิมานํ.

๘. ปรมลฐจิวิมาน

[๙๔๔-๙๔๗] อุกฺกมิทํ มณฺธิณฺณํ วิมานํ
สมนฺตโต ทฺวาทส โยชนานิ
ยเปย
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

[๙๔๘] สฺส เทวปฺตฺโต อตฺตมโน โมคฺคลฺลาเนน ปุจฺฉิตो
ยเปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๙๔๙] ยํ ททาติ น ตํ โหติ
ยญฺเจว ทชฺชา ตญฺเจว เสยฺโย
สฺสิจิ ทินฺนา สฺสิจิเมว เสยฺโย.

[๙๕๐-๙๕๑] เตน เม ตาทิสฺส วณฺโณ ยเปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

อฏฺฐมํ สฺสิจิวิมานํ.

^๑ น.,เท. คามมากโต

๘. ทุตยสุจิวิมาน

[๙๕๒-๙๕๕]

อุจจมิท มณิณฺณ วิมาน
สมนตโต ทวาทส โยชนานิ
ฯเปฯ

วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๙๕๖] โส เทวปฺตโต อตฺตมโน โมคคฺลลาเนน ปุจฺฉิโต
ฯเปฯ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๙๕๗] อหํ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺโต
ปุริมาย^๑ ชาติยา มนุสฺสโลเก.

[๙๕๘] อทฺทสํ วิรชํ ภิกฺขุ วิปฺปสฺสนมฺนาวิล
ตสฺส อทาสิทํ สุจี ปสฺสนโน สเกหิ ปาณิหิ.

[๙๕๙-๕๖๐] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ฯเปฯ
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

นวมํ ทุตยสุจิวิมาน.

๑๐. ปจมนากวิมาน

[๙๖๑]

สฺสกุกฺขนฺธํ อภิรฺยุห นาคํ
อกาจัน ทนฺติพลี^๒ มหาชว
อารฺยุห คชํ ปวรี^๓ สุกปฺปิตํ
อิธาคมา เวหาสมนตฺติกุเข.^๔

^๑ ฉ., เท. ปุริมชาติยา

^๓ ฉ., เท., อิ. อภิรฺยุห คชวรี

^๒ ฉ., เท., อิ. ทนฺตี พลี

^๔ ฉ., เท. เวหาสมยํ อนตฺติกุเข

[๙๖๒] นาคสฺส ทนฺเตสฺส ทฺเวสฺส นิมฺมิตฺตา
 อจฺจุทกกา ปทุมินิกฺโข สฺมุลฺลา
 ปทุเมสฺส จ ตฺริยคณฺหา ปวชฺชเร
 อิมฺา จ นจฺจนฺติ มโนหฺราโย.

[๙๖๓] เทวทฺธิปตฺโตสิ มหฺนภาโว
 มนุสฺสญฺโต กิเมกาสี ปุณฺณํ
 เกณาสี เอวญฺชลิตานุภาโว
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

[๙๖๔] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคฺคลฺลาเนน ปุจฺฉิตो
 ๕เปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๙๖๕] อญฺเจว มฺหฺจิปฺปผานิ^๑ กสฺสปสฺส ภควโต^๒
 ญฺปสฺมี อภิโรเปยฺ^๓ ปสนฺโน สเกหิ ปาณิหิ.

[๙๖๖-๙๖๗] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

ทสมํ ปจฺมนาควิมานํ.

๑๑. ทุตินาควิมาน

[๙๖๘] มหฺนตํ นาคํ อภิรฺยฺห สพฺพเสตํ คชฺฐตฺตมํ
 วนา วนํ อนฺุปรียาสี นาริคณฺปรุทฺธิโต^๔
 โอภาเสนฺโต ทิสฺสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. มุตตปปผานิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อภิโรเปส

^๒ ฉ.,เท.,อิ. มหฺสโน

^๔ ฉ.,เท.,อิ. นาริคณฺปรุทฺทโต

[๙๖๙-๙๗๐] เกณ เต ตาทีโส วณฺโณ ยเปย

วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๙๗๑] โส เทวปฺตฺโต อตฺตมโน โมคฺคผลาเนน^๑ ปุจฺฉิตो
ยเปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๙๗๒] อหํ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺโต
อุปาสโก จกฺขมโต อโหสิ
ปาณาติปาตา วิรโต อโหสิ
โลเก อทินนํ ปรีวชฺชยิสฺสํ.

[๙๗๓] อมชฺชโป โน จ มุสา อภาณิ
สเกน ทาเรน จ ตฺถุโจ อโหสิ
อนนญจ ปานญจ ปสนฺนจิตฺโต
สกกฺกจฺจ ทานํ วิปลํ อทาสี.

[๙๗๔-๙๗๕] เตน เม ตาทีโส วณฺโณ ยเปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

เอกาทสมํ ทุตฺติยนาควิमानํ.

๑๒. ตติยนาควิमानํ

[๙๗๖] โก นุ ทิพฺเพน ยาเนน สพฺพเสเตน หตฺถินา
ตฺริยตาพิตฺตนิคฺโขโส อนตฺถิกฺเข มหิยฺยติ.^๒

[๙๗๗] เทวตา นุสิ คณฺฐพฺโพ อาหุ^๓ สกโก ปุริณฺทโท
อชานนฺตาทํ ตํ ปุจฺฉาม กถิ ชาเนมฺม ตํ มยฺนฺติ.

^๑ ฉ., เท. วงศ์เสนา

^๒ อ. มหิยฺยติ

^๓ ฉ., เท. อาหุ

- [๙๗๘] นมฺหิ เทโว น คนฺธพโป นาปิ สกโก ปฺรินฺทโท
 สฺฐมฺมา นาม เย เทวา เตสํ อณฺณตโร อหฺนติ.
- [๙๗๙] ปุจฺฉาม เทว สฺฐมฺม^๑ ปุถุํ กตฺวาน อณฺชลิ
 กิ กตฺวา มาณฺเส กมฺมํ สฺฐมฺมํ อุปฺปชฺชสีติ.^๒
- [๙๘๐] อุจฺฉาคารํ ตินฺนาคารํ วตฺถาการณจ โย ทเท
 ตินฺนณฺณณณตโร ทตฺวา สฺฐมฺมํ อุปฺปชฺชสีติ.

ทฺวาทสฺมํ ตติยนาควิมานํ.

๑๓. จูพรถวิมาน

- [๙๘๑] ทพฺพหฺมมฺนิสสารสฺส^๓ ธนุํ โอลุพฺภ ตินฺนจสิ
 ขตฺติโย นฺนํ ราชญโย อาทฺม ลุทฺโธ วนาจโรติ.^๔
- [๙๘๒] อสฺสกาธิปติสฺสหา
 นามํ เม ภิกฺขุ เต พุรฺรมิ สฺสาโต อิติ มํ วิทฺ.
- [๙๘๓] มิเค คเวสฺมาโนหํ โอคาหนฺโต พุรฺรวาณํ
 มิคํ คนฺธะว^๕ นาทกฺขิ ตณฺจ ทิสฺวา อหํ จิโต.
- [๙๘๔] สฺวาคตฺนฺเต มหาปุณฺณ อโธ เต อทฺฐาการํ
 อโธ^๖ อุทกมาทาย ปาเท ปกฺขาลยสฺส เต.
- [๙๘๕] อิหํปิ ปาณิยํ สีตํ อามตํ คิริคพฺภรา
 ราชปุตฺต ตโต ปิตฺวา สนฺถตสฺมี อุปฺวาวิสาติ.

^๑ น.,เท.,อิ. สฺฐมฺม

^๓ น.,เท.,อิ. ทพฺพหฺมมฺนิสสารสฺส

^๔ น.,เท.,อิ. ตณฺจ

^๒ น.,เท.,อิ. อุปฺปชฺชสีติ.

^๔ น.,เท. อาทฺม ลุทฺโธ วนาจโรติ.

^๖ น.,เท.,อิ. เอตฺ

- [๙๘๖] กลยาณี วต เต วาจา สวณียา มหามุณี
เนลา อตฺถวดี วคฺช มนฺตา^๑ อตฺถณฺจ ภาสสิ.
- [๙๘๗] กา เต รติ วเน วิหโรโต
อิสินิสภา วเทหิ ปุณฺโณ
ตว วจนปถํ นิสามยิตฺวา
อตฺถธมฺมปทํ สมาจเรมเสติ.
- [๙๘๘] อหีสสา สพฺพปาณินํ กุมารมฺหาก^๒ รุจฺจติ
เถยฺยา จ อติจารา จ มชฺชปาณา จ อารติ.
- [๙๘๙] อรติ สมจริยา จ พาหุสจฺจํ กตณฺณฺตฺตา
ทิกฺกฺเขว ธมฺเม ปสฺสสา^๓ ธมฺมา เอเต ปสฺสียาติ.
- [๙๙๐] สนฺติเก มรณํ ตฺยํ โอริ มาเสหิ ปณฺจหิ
ราชปฺตฺต วิชานาหิ อตฺตานํ ปรีโมจยาติ.
- [๙๙๑] กตมํ สุวาทํ ชนปทํ คนฺตฺวา กิํ กมํ กิณฺจ^๔ โปริสํ
กาย วา ปน วิชฺชาเย ภเวยฺยํ อชฺรามโรติ.
- [๙๙๒] น วิชฺชเต โส ปเทโส กมํ วิชฺชา จ โปริสํ
ยตฺถ คนฺตฺวา ภเว มจฺโจ ราชปฺตฺตฺตาชฺรามโร.
- [๙๙๓] มหทฺธนา มหาโภคา รณฺณจวนฺโตปิ ขตฺติยา
ปหฺนฺตฺถนธณฺญาเส น เตปิ^๕ อชฺรามรา.

^๑ ฉ., เท. มนฺตฺวา^๓ ฉ., เท., อ. ปาสฺสา^๕ ฉ., เท. เตปิ โน อ. เตปิ น, เอวฺมฺปรีปิ.^๒ ฉ., เท., อ. กุมารมฺหาก^๔ ฉ., เท., อ. กิณฺจ

- [๙๙๔] ยทิ เต สุตา อนนฺทกเวณฺหฺปุตฺตา^๑
 สุรา วีรา วิกฺกนฺตปฺปหาริโน
 เตปิ อายุญฺขยํ ปตฺตา
 วิทฺธสุตา สสฺสตีสมฺมา.
- [๙๙๕] ขตฺติยา พฺราหฺมณา เวสฺสสา สุทฺทา จณฺทาลปฺกกุสา
 เอเต จณฺเณ จ ชาติยา เตปิ น อชฺรามรา.
- [๙๙๖] เป มนฺตํ ปรีวตฺเตนฺติ จพฺงคํ พฺรหฺมจินฺติตํ
 เอเต จณฺเณ จ วิชฺชาย เตปิ น อชฺรามรา.
- [๙๙๗] อีสโย จาปิ เป สนฺตา สณฺณตตฺตา ตปฺสฺสิโน
 สรีรํ เตปิ กาเลน วิชฺชนฺติ ตปฺสฺสิโน.
- [๙๙๘] ภาวิตตฺตาปิ อรหนฺโต กตฺกิจฺจา อนาสวา
 นิทฺธิปฺนฺติ อิมํ เทหํ ปุณฺณปาปปริกฺขยา.
- [๙๙๙] สุภาสิตา อตฺถวตี คาถาโย เต มหามุณี
 นิชฺฌตฺโตมฺหิ สุภฺภูเจน ตฺวณฺจ เม สรณํ ภาวตี.
- [๑๐๐๐] มา มํ ตฺวํ สรณํ คจฺฉ ตเมว สรณํ วช
 สกฺยปฺตฺตํ มหาวีรํ ยมํ สรณํ คโตติ.
- [๑๐๐๑] กตรสฺมี โส ชนฺปเท สตฺถา ตุมฺหาก มาริส
 อหฺมปิ ทฏฺฐํ คจฺฉิสฺสํ ชินํ อปฺปฏฺฐิปปุคฺคณฺติ.
- [๑๐๐๒] ปฺรตฺถิมสฺมี ชนฺปเท โอกฺกากกุสสมฺภโว
 สตฺถาปิ^๒ ปฺริสาชณฺโณ โส จ โข ปรีนิพฺพุโตติ.

^๑ ส.,อ. อนนฺทกเวณฺหฺปุตฺตา^๒ ฉ.,เท. ตตฺถาสี

- [๑๐๐๓] สเจ หิ พุทฺโธ ติฏฺฐเจยฺย สตุถา ตุมฺหาก มาริส
โยชนานิ สหสฺसानิ คจฺเณ^๑ ปยิริปาสิตุ.
- [๑๐๐๔] ยโต จ โข ปรีนิพฺพุโต สตุถา ตุมฺหาก มาริส
ปรีนิพฺพุตฺ^๒ มหาวีรํ คจฺฉามิ สรรณํ อหํ.
- [๑๐๐๕] อุเปมิ สรรณํ พุทฺธํ ฃมมณฺจาปิ อนุตฺตรํ
สงฺฆมณฺจ นรเทวสฺส คจฺฉามิ สรรณํ อหํ.
- [๑๐๐๖] ปาณาติปาตา วิรมามิ ขิปปํ
โลเก อทินฺนํ ปรีวชฺชามิ
อมชฺชโป โน จ มุสา ภณามิ
สเกน ทาเรน จ โหมิ ตุฏฺฐโจิตติ.
- [๑๐๐๗] สหสฺสรํสีว ยถา มหปฺปโก
ทิสํ ยถา ภาติ นภเ อนุกฺกมํ
ตถปฺปกาโร^๓ ตวายํ^๔ มหารโธ
สมนฺตโต โยชนสฺสํ อายโต.^๕
- [๑๐๐๘] สุวณฺณปฏฺฐเหหิ สมนฺตโมณโฏ^๖
อุรฺสฺส มุตฺตาหิ มณฺีหิ จิตฺติโต
เลขา สุวณฺณสฺส จ รุปียสฺส จ
โสภณฺติ^๗ เวพฺพริยมยา สุนิมิตฺตา.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. คจฺเจยฺย^๓ ฉ.,เท. ตถาปากาโร^๕ ฉ.,เท.,อิ. สมนฺตโต โยชนสฺสตฺตมายโต^๗ ฉ.,เท. โสภณฺติ^๒ ฉ.,เท.,อิ. นิพฺพุตฺตมฺปิ^๔ ส.,อิ. จวยํ^๖ ฉ.,เท.,อิ. สมนฺตโมตฺตโต

- [๑๐๐๙] สีสณฺจิทํ เวฬุริยสฺส นิมฺมิตํ
 ยุคณฺจิทํ โลหิตกาย จิตฺติตํ
 ยุตฺตา สุวณฺณสฺส จ รูปิยสฺส จ
 โสภณฺติ อสฺสาปิ จิเม มโนชฺวา.
- [๑๐๑๐] โส ติฏฺฐสฺสิ เหมรเถ อธิฏฺฐจิตฺโต
 เทวานมินฺโทว สหสฺสวาทโน
 ปุจฺฉามิ ตาหํ ยสฺวณฺตโกวิทํ
 กถํ ตยา ลทฺธโร อโย อุพาโรติ.
- [๑๐๑๑] สุชาโต นามหํ ภนฺเต ราชปฺตฺโต ปุเร อหํ
 ตณฺจ^๑ มํ อนุกมฺปาย สณฺณมสฺมี นิเวสยิ.
- [๑๐๑๒] ขีณายุกณฺจ มํ ฃตฺวา สรีรํ ปาทาสิ สตฺถโน
 อิมํ สุชาต ปุชฺเชหิ ตนฺเต อตฺถาย โหหิติ.^๒
- [๑๐๑๓] ตาหํ คนฺเชหิ มาเลหิ ปุชฺชยิตฺวา สมฺยุยฺโก^๓
 ปหาย มานุสฺส เทหํ อุปฺปนฺโนมฺหิ นนฺทเน.^๔
- [๑๐๑๔] นนฺทเน ปวเร^๕ รมฺเม นานาทิชคณฺยาเย
 รมามิ นจฺจคฺคิตฺเทหิ อจฺจราหิ ปุรฺกฺขิตฺตติ.

เตรสมํ จุฬารถวิมาน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ตาณฺจ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. เหหิติ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. สมฺยุยฺโก

^๔ ฉ.,เท.,อิ. นนฺทเน

^๕ ฉ.,เท. นนฺทเน จ วเน อิ. นนฺทโน ปวเน

เตสั สโร สยยติ วคฺคฺรโป
ปญจจกิกั ตฺริยมิวปฺปวาทิตั.

[๑๐๒๐] สิริสุมิ จิตตัม มณิสนฺทกปฺปิตัม^๑
สทา วิสฺสุทฺธัม รุจิริ ปภาสฺสรัม
สฺวณฺณราชิหิ อตีว สงฺคตัม
เวพฺพริยราชิหิ^๒ อตีว โสภติ.

[๑๐๒๑] อิเม จ วาฬิ มณิสนฺทกปฺปิตา^๓
อาโรหกมฺพุ สฺชวา พฺรหฺมุปฺมา^๔
พฺรหา มหนฺตา พลินฺโน มหาชวา
มโน ตวณฺณาย ตเถว สีสเร.

[๑๐๒๒] อิเม จ สพฺเพ สหิตา จตฺกุกมา
มโน ตวณฺณาย ตเถว สีสเร
สมัม วหนฺติ มุกฺกา อนฺนทฺตา
อาโมทมานา ตฺรคานมุตฺตมา.

[๑๐๒๓] ฐนฺนติ วคฺคฺนติ ปวตฺตนฺติ อมฺพเร^๕
อพฺภทฺฐนฺนตา สุกเต ปิลนฺธเน
เตสั สโร สยยติ วคฺคฺรโป
ปญจจกิกั ตฺริยมิวปฺปวาทิตั.

[๑๐๒๔] รถสฺส โขโส อปิลนฺธนา^๖
ขุรสฺส นา^๗ อภิหิสนาย จ

^๑ ฉ., เท., อ. มณิจนฺทกปฺปิตัม

^๒ ฉ., เท., อ. เวพฺพริยราชิ

^๓ ฉ., เท., อ. มณิจนฺทกปฺปิตา

^๔ ฉ., เท., อ. พฺรหฺมุปฺมา

^๕ ฉ., เท. ปตฺนติ จมฺพเร

^๖ ฉ., เท. อปิลนฺธนา^๖ จ อ. จสทฺโท ทิสฺสติ.

^๗ ฉ., เท. นาโท

โฆโส สุวคฺคฺ สมิตสฺส สฺยุยติ
คณฺหพฺพตฺริยานิ วิจิตฺรสนฺเน^๑

[๑๐๒๕] รเถ จิตา ตา มิคมนฺทโลจนา
อาพารปฺมหา หสิตา ปิยฺวทา
เวพฺพริยชาลา วินตา^๒ ตนฺจจฺฉวา
สเทว คณฺหพฺพสุรคฺคปฺปชิตา.

[๑๐๒๖] รตฺตา รตฺตมฺพรปิตฺวาสสา
วิสาลเนตฺตา อภิรตฺตโลจนา
กุเลสุ ชาตา สุตฺนุ สุวิมฺหิตา^๓
รเถ จิตา ปณฺชลิกา อุปฺภุจิตา.

[๑๐๒๗] ตา กมฺพุกายูรธฺรา^๔ สุवासสา
สุมฺชฌิมา อฺอรุณโณปปฺนนา
วฏฺฏงฺคฺลิโย สุมฺชา สุตฺตสนา
รเถ จิตา ปณฺชลิกา อุปฺภุจิตา.

[๑๐๒๘] อณฺเฎา^๕ สุเวณิ สฺสุ มิสฺสเกสิโย^๕
สมํ วิภตฺตาทิ ปภสฺสราหิ จ
อนฺพุพฺพตา^๖ ตา ตว มานเส รตา
รเถ จิตา ปณฺชลิกา อุปฺภุจิตา.

[๑๐๒๙] อาเวพฺนิโย ปทุมฺปฺปลจฺฉนา
อลงฺกตา จนฺทนสารวสิิตา^๗

^๑ ฉ., เท. วิจิตฺรสนฺเน

^๓ ฉ., เท. สุวิมฺหิตา

^{๕-๕} สฺยา. อณฺเฎาสฺ เวณิสุ สฺมิสฺสเกสิโย

^๗ ฉ., เท. อ. จนฺทนสารวสิิตา, เอมฺปริปิ.

^๒ ฉ., เท. เวพฺพริยชาลาตตา

^๔ ฉ., เท. กมฺพุเกยฺรธฺรา

^๖ ฉ., เท. อนฺพุพฺพตา, เอมฺปริปิ.

อนุปุพพตา ตา ตว มานเส รตา
รเถ จิตา ปณชลิกา อุปปฏจิตา.

[๑๐๓๐] ตา มาลินีโย ปทุมบุปผจันทา
อลงกตา จันทนसारโอสิตา
อนุปุพพตา ตา ตว มานเส รตา
รเถ จิตา ปณชลิกา อุปปฏจิตา.

[๑๐๓๑] กณฺเฐสุ เต ยานิ ปิลนฺธนานิ จ^๑
หตฺถेषุ ปาเทสุ ตเถว สีเส
โอภาสยนฺติ ทส สพฺพโต^๒ ทิสา
อพฺภทฺทํ สारทิกาว ภาณฺมา.

[๑๐๓๒] วาตสฺส เวเคน จ สมฺปกมฺปิตา
ภุเชสุ มालา อปิลนฺธนานิ จ
มฺญจฺนฺติ โฆสํ รุจิริํ สุจฺจิํ สุภํ
สพฺเพहि วิญญฺหิ สฺสตฺตฺรูป^๓.

[๑๐๓๓] อุกฺขยฺยานภุมฺยา จ ทวฺวฏฺฐิต^๔ จิตา
รธา จ นาคา ตูริยานิ วาสโร^๕
ตเมว เทวินฺท ปโมทยนฺติ
วีณา ยถา โปกฺขรปตฺตพาหุหิ.

[๑๐๓๔] อิมาสฺсу วีณาสุ พหุสุ วคฺคฺสุ
มฺนุญฺญรฺปาสฺсу หทฺเยริตมฺปิ ตํ^๖

^๑ ฉ., เท., อ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท., อ. สุตพพฺรูป

^๕ "จ สโรติปิ ปาโจ.

^๒ ฉ., เท., อ. สพฺพโส

^๔ ฉ., เท., อ. ทวฺวฏฺฐิต

^๖ ฉ., เท. หทฺเยริตํ ปีตี อ. ปติ, เอมฺปริปิ.

- ปวชฺชมานาสฺ อตีว อจฺจรา
ภมฺนฺติ กณฺเฑา ปทุเมสฺ สิกฺขิตา.
[๑๐๓๕] ยถา จ คีตานิ จ วาทิตานิ จ
นจฺจานิ จิมานิ สเมนฺติ เอกโต
อเถตฺถ นจฺจนฺติ อเถตฺถ อจฺจรา
โอภาสยนฺติ อุภโต ว รตฺติยา.^๑
- [๑๐๓๖] โส โมหสิ ตฺริยคณฺปโปทฺธโน
มหียมานโน วชิราวุชรวิ
อิมาสฺ วิณาสฺ พหุสฺ วคฺคฺส
มนุญฺญรูปาสฺ หทฺเธริตมฺปิ ตํ.
[๑๐๓๗] กิํ ตํ ปุเร กมฺมมกาสิ อตฺตนา
มนุสฺสภูโต ปุริมาย ชาติยา
อุโปสถํ กิํ ว ตํ อุปาวิสิ^๒
กิํ ฐมฺมจริยํ วตมาภิโรจสิ.^๓
- [๑๐๓๘] นยิทํ อปฺปสฺส กตสฺส กมฺมโน
ปฺพเพ สฺสจฺฉินฺนสฺส อุโปสถสฺส วา
อิทฺธานุภาโว วิปฺโล อยํ ทว
ยํ เทวสงฺฆํ อภิโรจเส ภฺสํ.
[๑๐๓๙] ทานสฺส เต อิทํ ผลํ อโถ สีสฺส วา ปน
อโถ อณฺชลิคมมสฺส ตมฺเม อกฺขาติ ปุจฺฉิตฺติ.

^๑ จ.,เท.,อิ. วรฺตติโย^๒ จ.,เท.,อิ. กํ วา ตํ อุปาวิสิ^๓ จ.,เท.,อิ. วตมาภิโรจยิ

[๑๐๔๐] โส เทวปุตโต อตตมโน โมคคัลลานะ ปุจฺฉิตโต
ปญฺหิ ปุญฺโจ วิทยาการิ ยสฺส กम्मสฺสิทํ ผลิ^๑

[๑๐๔๑] ชิตินฺทริยํ พุทฺธมโนมนิกุกมํ
นรุตฺตมํ กสฺสปมคฺคปคฺคลํ
อปาปฺรณฺตํ^๒ อมตสฺส ทวาริ
เทวาติเทวํ สตปฺปญฺญลภฺยณิ.

[๑๐๔๒] ตมททสํ กุญฺชรโมฆตฺติณฺณํ
สฺวณฺณสิงฺคินทพิมฺพสาทิสํ
ทิสฺวาน ตํ ชิปฺปมํ หุํ สฺจุจิมโน
ตเมว ทิสฺวาน สฺภาสิตทฺธชฺ.

[๑๐๔๓] ตมนฺนปานิ อถ วาปิ จีวรํ
สฺจิจิ ปณฺธิตํ รสฺสา อุเปตํ
ปฺปฺผาภิกิณฺณมฺหิ สเก นิवासเน^๓
ปตฺติจฺเปสึ ส อสงฺกมานโส.

[๑๐๔๔] ตมนฺนปาเนน จ จีวเรน จ
ขชฺเชน โภชฺเชน จ สายเนน จ
สนฺตปฺปยิตฺวา ทิปทานมุตฺตมํ
โส สคฺคโส เทวปฺเร รามามหิ.

[๑๐๔๕] เอเตนฺปาเยน อิมํ นิรคฺคลํ
ยญฺญํ ยชิตฺวา ติวริชํ วิสฺสุทฺธํ

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อิติสทโท ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อวาปฺรณฺตํ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. นิเวสเน

ปหายหิ มานุสฺสํ สมุสฺสยํ
อินุทสโม^๑ เทวปุเร รามามหิ.

[๑๐๔๖] อายุญฺจ วณฺณญฺจ สุขํ พลญฺจ
ปณฺธิตรูปํ อภิกงฺขตา มุนิ
อนนฺณญฺจ ปาณญฺจ พหุํ สฺสขฺยตํ
ปติฏฺฐเจตพฺพมสฺงคฺมานโส.^๒

[๑๐๔๗] อิมสฺมี^๓ โลเก ปรสฺมี วา ปน
พฺพุเทน เสฏฺโฐ จ^๔ สโม น วิชฺชติ
อาหุเนยฺยานํ ปรมาหุติ^๕ คโต
ปฺปญฺจตฺถิกานํ วิปฺลปฺพลสินฺนติ.

จตุทสฺมํ มหารถวิมานํ.

ตสฺสทฺธานํ

มณฺฑูโก เรวตี จตฺโต กกฺกฏโก^๖ ทวารปาลโก
เทว กรณียา เทว สฺฐิจิ ตโย นาคา จ เทว รธา
ปุริสานํ ปณฺจโม วคฺโคติ ปจฺโม^๗ วคฺโค^๗ ปวฺจจตฺติติ.

ปณฺจโม มหารถวคฺโค.

ตติยํ ภาณวารํ.

^๑ จ., เท., อ. อินุทูปโม

^๓ จ., เท., อ. นยิมสฺมี

^๕ จ., เท., อ. ปรมาหุติ

^{๗-๗} อ. อิม ปาจา น ทิสฺสนติ.

^๒ จ., เท., อ. สงคฺมานเส.

^๔ จ., เท., อ. ว

^๖ จ., เท., อ. กกฺกฏโ

๖. ปายาสีกวคฺโค

๑. ปฐมอการีวิมาน

- [๑๐๔๘] “ยถา วนํ จิตฺตลตฺถํ ปภาสตี
 อุกฺขยานเสฏฺฐจํ ติทฺธานมุตฺตมํ
 ตถูปมํ ตุกฺขหฺมิตํ วิมานํ
 โอภาสยํ ติฏฺฐจติ อนฺตลิกฺขเ.
- [๑๐๔๙] เทวิทฺธิปตฺโตติสิ มหานุกาโว
 มนุสฺสสุภโต กิเมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวณฺชลิตานุกาโว
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๐๕๐] โส เทวปตฺโตโต อตฺตมโน โมคฺคผลลาเนน ปุจฺฉิตโต
 ปณฺหํ ปุณฺณโจ วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๑๐๕๑] อหฺนฺจ ภริยา จ มนุสฺสโลเก
 โอปานภฺตฺตา ชรมาวสิมฺหา^๑
 อนฺนญจ ปานญจ ปสนฺนจิตฺตา
 สกฺกจจ ทานํ วิปฺลํ อทฺมฺห.
- [๑๐๕๒-๑๐๕๓] เตเน เม ตาทิโส วณฺโณ ชฺแปช
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ปจฺมํ ปฐมอการีวิมาน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ชรมาวสิมฺห, เอวฺมปริปิ.

๒. ทุตติยอการิยวิมาน

[๑๐๕๔] “ยถา วณํ จิตตลตํ ปภาสติ
 อุกุญฺชานเสฏฺฐํ ติทฺธานมุตฺตมํ
 ตถูปมํ ตุญฺหมิทํ วิมานํ
 โสภาสยํ ติฏฺฐติ อนฺตลิกุเข.

[๑๐๕๕] เทวทิฐิปตฺโตสิ มหานุกาโว
 มนุสฺสญฺโต กิมกาสิ ปญฺณํ
 เกนาสิ เอวญฺชลิตานุกาโว
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๐๕๖] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคฺคผลลาเนน ปุจฺฉิตो
 ยเปย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๑๐๕๗] อหญจ ภริยา จ มนุสฺสโลเก
 โอปานญฺตา ชรมาวสิมฺหา
 อนฺนญจ ปานญจ ปสนฺนจิตฺตา
 สกฺกจจ ทานํ วิปฺลํ อทฺมฺห.

[๑๐๕๘-๑๐๕๙] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ยเปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ทุตติยํ อการิยวิมานํ.

๓. ผลทายกวิมาน

- [๑๐๖๐] “อุจฺจมิทํ มณฺญูณํ วิมานํ
สมนฺตโต ทฺวาทส^๑ โยชนานิ
กุฎาคารา สตฺตสตา อุพารา
เวพฺพริยตฺถมฺภา รุจฺจิริตฺถตา^๒ สุภา.
- [๑๐๖๑] ตตฺถจฺจนฺติ ปิวสิ ขาทสิ จ
ทิวพา จ วีณา ปวทฺนติ วคฺช^๓
อฏฺฐจฺจกา ลิกฺขิตา สารุฏฺฐปา
ทิวพา จ กณฺเฒา ติทฺสจฺจรา^๔ อุพารา
นจฺจนฺติ คายนฺติ ปโมทยนฺติ.
- [๑๐๖๒] เทวิทฺธิปตฺโตสิ มหานุภาโว
มนุสฺสสฺสฺสโต กิมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาโว
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๐๖๓] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคฺคลฺลาเนน ปุจฺฉิตो
ปณฺหิ ปุณฺโณ วียากาสิ ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผล.
- [๑๐๖๔] ผลทายี ผลํ วิปฺลํ ลภติ
ททมุชฺชเตสฺส ปสนฺนมานโส
โส ทิ โมทติ สคฺคปตฺโต^๕ ติทฺเท
อนุโมติ จ ปุณฺณผลํ วิปฺลํ.

^๑ ฉ., เท., อี. โพนส^๓ ฉ., เท. วคฺช^๕ ฉ., เท., อี. สคฺคคโคโต^๒ ฉ., เท., อี. รุจฺจิริตฺถตา, เอวมุปริปี.^๔ อี. ติทฺทาวรา

[๑๐๖๕] ตเถวาทิ^๑ มหามุณี อทาสี จตุโร ผล.

[๑๐๖๖] ตสฺมา หิ ผลํ อลเมว ทาทู
 นิจุจํ มนุสฺเสน สุขตฺติเกน
 ทิพฺพานิ วา ปตฺถยตา สุขานิ
 มนุสฺสโสภากุยตฺมิจุจิตา^๒ วาติ.^๓

[๑๐๖๗-๑๐๖๘] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ยเปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

คตฺติยํ ผลทายกวิมานํ.

๔. ปจฺมอุปตฺตยทายกวิมานํ

[๑๐๖๙] “จฺนุโท ยถา วิคฺคตวลาหเก นเม
 โอภาสยํ ติฏฺฐติ^๔ อนฺตลิกฺเข
 ตถูปมํ ตฺยหฺมิตํ วิมานํ
 โอภาสยํ ติฏฺฐติ อนฺตลิกฺเข.

[๑๐๗๐] เทวิทฺธิปตฺโตสิ มหानุภาโว
 มนุสฺสญฺโต กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวญฺชลิตานุภาโว
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๐๗๑] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคฺคผลาเนน ปุจฺจโต
 ยเปย ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.

^๑ ฉ., เท. ตเถวาทิ

^๓ ฉ., เท., อ. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท., อ. มนุสฺสโสภากุยตฺมิจุจิตา

^๔ ฉ., เท., อ. จจฺจติ

[๑๐๗๒] อหณจ ภริยา จ มนุสฺสโลเก
อุปฺสฺสยํ อรหโต อทฺมฺห
อนฺนณฺจ ปาณณฺจ ปสนฺนจิตฺตา
สกุจฺจ ทานํ วิปฺลํ อทฺมฺห.

[๑๐๗๓-๑๐๗๔] เตน เม ตาทีโส วณฺโณ ๒เปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

ปจฺมอุปฺสฺสยทายกวิมานํ จตุตฺถํ.

๕. ทุตฺติยอุปฺสฺสยทายกวิมานํ

[๑๐๗๕-๑๐๗๘] สุริโย ยถา วิคตวลาหเก นภ
๒เปย

(ยถา เหฏฺฐจาวิมานํ* ตถา วิตถาเรตพฺพํ)

[๑๐๗๙-๑๐๘๐] วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

ปณฺจมํ ทุตฺติยอุปฺสฺสยทายกวิมานํ.

๖. ภิกขาทายกวิมานํ

[๑๐๘๑] “อุจฺจมิทํ มณฺนิญฺณํ วิมานํ
สมฺนตโต ทฺวาทส โยชนานิ
กุฎาคารา สตฺตสตา อุพารา
เวฬุริยตุณฺมภา รุจิริตฺถตา สุภา.

* น.เท. ปริมิวิมาน

[๑๐๘๒] เทวอิทธิปตฺโตติสิ มหานุภาโว

ฯเปฯ

วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๐๘๓] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคคฺลลาเนน ปุจฺฉิโต

ฯเปฯ

ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๑๐๘๔]

อหํ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺโต

ทิสฺวาน ภิกฺขุํ ตลิตํ กิลนฺตํ

เอกาหํ ภิกฺขุํ ปฏฺฐิปาทยิสฺสํ

สมจฺจติ ภาตฺเตน ตทา อกาสิ.

[๑๐๘๕-๑๐๘๖] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ฯเปฯ

วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

นญฺจํ ภิกฺขาทายกวิมานํ.

๗. ยวปาลกวิมานํ

[๑๐๘๗-๑๐๘๘] “อุจฺจมิทํ มณฺธิญฺณํ วิมานํ

ฯเปฯ

วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๐๘๙] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคคฺลลาเนน ปุจฺฉิโต

ฯเปฯ

ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.

[๑๐๙๐] อหํ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺโต อโหสิ ยวปาลโก

อทุทสํ วิรชํ ภิกฺขุํ วิปฺปสฺสนนฺนาวิลล์.

[๑๐๙๑] ตสฺส อทาสหิ ภาคํ ปสนฺโน สเกหิ ปาณิหิ
กมุมาสปีณฺทํ ทตฺวาน โมทามิ นนฺทเน วเน.

[๑๐๙๒-๑๐๙๓] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

สตฺตมํ ยวปาลกวิมานํ.

๘. ปจรมกฤษณทลีวิมาน

[๑๐๙๔] “อลงฺกโต มาลุยธโร สุวตฺโธ
สฺสฺสฺสทลี กปฺปิตเกสสมสฺส
อามตฺตหตฺถาภรโณ ยสฺสสี
ทิพฺเพ วิมานมฺหิ ยถาปี จนฺทิมะ.

[๑๐๙๕] ทิพฺพา จ วีณา ปวทนต์ิ วคฺฐ^๑
อฏฺฐกฺกา สิกฺขิตา สาธฺฐปา
ทิพฺพา จ กณฺเฑา ติสจจรา อุพารา
นจจนฺติ คายนฺติ ปโมทยนฺติ.

[๑๐๙๖] เทวทิธิปตฺโตสิ มหानุภาโว
มนุสฺสญฺโต กิมกาสี ปุณฺณ
เกนาสิ เอวญฺชลิตานุภาโว
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๐๙๗] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคคฺลลาเนน ปุจฺฉิต
๕เปย ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.

^๑ น.,เท. วคฺฐํ

[๑๐๙๘] อหิ มนุสฺเสสุ มนุสฺสภูโต
 ทิสฺวาน สมเณ สีลวทุเต^๑
 สมปฺปนวิชาวจรเณ ยสฺสึสี
 พหุสฺสฺเต ตถฺมหกขยฺอุปฺปนเน
 อนฺนญจ ปานญจ ปสนฺนจิตฺโต
 สกุฏจจ ทาณํ วิปุลํ อทาสิ.

[๑๐๙๙-๑๑๐๐] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.
อภฺถมํ ปรมกฺขุทลีวิมานํ.

๕. ทุติยคุณุทลวิมานํ

[๑๑๑] “อลงกโต มัลลยธโร” สุตโต
 สุกกนฺทลี กปิตเกสมสสุ
 อามุตฺตหตฺถาภรโณ ยสฺสตี
 ทิพฺเพ วิมานมฺหิ ยถาปี จนฺทิมฯ

[๑๑๖] ทิพฺพชา จ วิณา ปวทนต์ วคฺค
อภฺจจฺจกา ลิกฺขิตา สาธุปฺปา
ทิพฺพชา จ กณฺเฑา ตีทสจฺจรา อุมฺพารา
นจจฺนติ คายนติ ปโมทยนติ.

[๑๑๓] เทวทุติยโตติสิ มหานุภาโว
มนุสฺสภูโต กิมกาสี ปุณฺณ
เกนาสิ เอวญฺชิตานุภาโว
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

๑) สุยา. สารุรเป อี. สารวนุเต

๒ จ.,ท.,อ. มลยุทธโร

[๑๑๐๔] โส เทวปฺตโต อตฺตมโน โมคฺคลฺลาเนน ปุจฺฉิตโต
 ๔เปฯ ยสฺส กมฺมสฺสึทํ ผลํ.

[๑๑๐๕] อหิ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺโต
 ทิสฺวาน สมณฺเณ สาธุรूपे^๑
 สมฺปนฺนวิชาจรเณ ยสฺสึสี
 พหุสฺสฺเต สีลวนฺเต^๒ ปสนฺเน
 อนฺนญจ ปานญจ ปสนฺนจิตฺโต
 สกฺกจฺจ ทานํ วิปลํ อทาสี.

[๑๑๐๖-๑๑๐๗] เตน เมตาทิสฺว วณฺโณ ๔เปฯ
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺวา ปภาสตีติ.
 นวมํ พุติยญฺญทลีวิมานํ.

๑๐. อุตฺตรวิมาน^๓

[๑๑๐๘] “ยา เทวราชสฺส สภา สุทฺธมา
 ยตฺถจฺฉติ^๔ เทวสงฺโฆ สมคฺโค
 ตถฺปมํ ตุຍหฺมิตํ วิมานํ
 โอภาสยํ ติฏฺฐติ อนฺตลิกฺเข.

[๑๑๐๙] เทวทฺธิปฺตโตสิ มหฺนุภาโว
 มนุสฺสญฺโต กิมกาสี ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวณฺชลิตานุภาโว
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺวา ปภาสตีติ.

^๑ อ. สีลวนฺเต

^๓ ฉ. เท. ปายาสีวิมาน

^๒ อ. ตณฺหฺกฺขยฺยปฺปนโน

^๔ สยา. ยตฺถจฺฉติ

[๑๑๑๐] โส เทวปฺตฺโต อตฺตมโน โมคฺคฺลลาเนน^๑ ปฺจฺฉินฺโต
 ๒เปย ยสฺส กมฺมสฺสทํ ผลํ.

[๑๑๑๑] อหํ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสสฺสวโต
 รณฺเวย ปายาสิสฺส อโหสิ^๒ มาณโว
 ลทฺฐา ฐนํ สํวิภาคํ อกาสิ
 ปิยา จ เม สีลวณฺโต อเหสฺสุ
 อนฺนญจ ปานญจ ปสนฺนจิตฺโต
 สกฺกจฺจ ทานํ วิปฺลํ อทาสี.

[๑๑๑๒-๑๑๑๓] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๒เปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.

ทสมํ อุตฺตรวิมานํ.^๓

ตฺตสฺสทฺททานํ

เทว อคาริโน ผลทายี เทว อุปสฺสยทายี
 ภิกฺขุขาย ทายี ยวปาลโก เจว เทว กุณฺฑลฺลิโน ปายาสีติ.

ฉณฺโง ปายาสิกวฺกโก.

^๑ ฉ.,เท. กุมารกสฺสเปน

^๓ ฉ.,เท. ปายาสีวิมานํ

^๒ สฺยา. อโหสิ

๗. สุนิกฺขิตฺตวคฺโค

๑. จิตฺตลตาวิมานํ

- [๑๑๑๔] “ยถา วณํ จิตฺตลตํ ปภาสติ
 อุตฺตยานเสฏฺฐํ ติทฺธานมุตฺตมํ
 ตณฺณมํ ตุยฺหมิทํ วิมานํ
 โอมาสยํ ติฏฺฐติ อนฺตลิกฺเข.
- [๑๑๑๕] เทวทิธิปตฺโตติสิ มหानุภาโว
 มนุสฺสสฺสวโต กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวญฺชลิตานุภาโว
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๑๑๖] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคฺคผลาเนน ปุจฺฉิตो
 ๕เปย ๕สฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๑๑๑๗] อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสสฺสวโต
 ทลิตฺโต อตาโน กปฺโณ กมฺมกโร อโหสิ
 ชินฺณเณ จ มาตาปิตโร อภี^๑
 ปิยา จ เม สีลวณฺโต อหสิ
 อนนฺนจ ปานนฺนจ ปสนฺนจิตฺโต
 สกฺกจฺจ ทานํ วิปฺลํ อทาสี.
- [๑๑๑๘-๑๑๑๙] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ปจฺม จิตฺตลตาวิมานํ.

^๑ จ.,เท.,อิ. อภี, เอวฺมปริปี.

๒. นนทณวิมาน

- [๑๑๒๐] “ยถา วณํ จิตตลตํ^๑ ปภาสติ
 อุตฺตยานเสฏฺฐจํ ติทฺธานมุตฺตมํ
 ตถูปมํ ตุຍหฺมิมํ วิมานํ
 โอบาสยํ ติฏฺฐจติ อนตฺติกฺขេ.
- [๑๑๒๑] เทวอิธิปตฺโตสิ มหฺนฺภาโว
 มนุสฺสญฺโต กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวญฺชลิตานฺภาโว
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๑๒๒] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคคฺลลาเนน ปุจฺฉิโต
 ๕เปยฺย ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๑๑๒๓] อหํ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสญฺโต
 ทลิตฺทโท อตาโณ กปโณ กมฺมกโร อโหสิ
 ชินฺธุเณ จ มาตาปิตโร อภี
 ปิยา จ เม สီลวณฺโต อหฺลํ
 อนนฺนญจ ปานญจ ปสนฺนจิตฺโต
 สกฺกจฺจ ทานํ วิปลํ อทาสี.
- [๑๑๒๔-๑๑๒๕] เตเน เม ตาทิโส วณฺโณ ๕เปยฺย
 วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

ทุติยํ นนทณวิมาน.

^๑ น.,เท. นนทณํ อี. นนทณํ จิตตลตํ

๓. มณีนุณวิมาน

- [๑๑๒๖] “อุจจมิทำ มณีนุณ วิมาน
สมนุตโต ทวาทส โยชนานิ
กุกคารา สดตสตา อุพารา
เวพริยตมภา รุจิริตตตา สุภา.
- [๑๑๒๗] ตตฺถจฺจสิ ปิวสิ ขาทสิ จ
ทิพฺพา จ วิณา ปวทฺหติ วคฺช
ทิพฺพา รสา กามคฺเชตฺถ ปณฺจ
นาริโย จ นจฺจนฺติ สุวณฺณฉนฺนา.
- [๑๑๒๘-๑๑๒๙] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๒เปฯ
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๑๓๐] โส เทวปฺตฺโต อตฺตมโน โมคคฺลลาเนน ปุจฺฉิโต
๒เปฯ ยสฺส กมฺมสฺสิทำ ผลํ.
- [๑๑๓๑] อหิ มนุสฺเสสฺส มนุสฺสญฺโต
วิวเน ปเถ จงฺกมฺ^๑ อกาสิ
อารามรุกฺขานิ จ โรปยิสฺสํ
ปิยา จ เม สีลวฺนฺโต อเหสิ
อนนฺนจ ปานนฺนจ ปสนฺนจิตฺโต
สกกจฺจ ทานํ วิปฺลํ อทาสี.
- [๑๑๓๒-๑๑๓๓] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ๒เปฯ
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

คตฺถิ มณีนุณวิมาน.

^๑ ฉ., เท., อ. จงกมน

๔. สุวณฺณวิมาน

- [๑๑๓๔] “โสวณฺณมเย ปพฺพตสฺมี วิมานํ สพฺพโต ปภํ
 เหมชาลปฏิจฺจนํ กิงกณิกชาลกปฺปิตํ.
- [๑๑๓๕] อฏฺฐจัสสา สุกตา ฌมฺภา สพฺเพ เวพฺฐิยามยา
 เอกเมกาย อัสสิยา รตนา สดฺต นิมฺมิตา.
- [๑๑๓๖] เวพฺฐิยสุวณฺณสุส ผลิการูปิยสุส จ
 มसारคลุลมุตฺตาทิ โลหิตงฺคณฺนิหิ จ.
- [๑๑๓๗] จิตฺรา มโนรมา ภูมิ น ตตฺตฤทฺธัสติ รโฆ
 โคปาณสีคณา ปิตา ภูฏํ ฐาเรนฺติ นิมฺมิตา.
- [๑๑๓๘] โสปาณานิ จ จตฺตาริ นิมฺมิตา จตุโร ทิสสา
 นานารตนคพฺเภหิ อาทิจฺจวโร วิโรจติ.
- [๑๑๓๙] เวทิกา^๑ จตฺตโส ตตฺถ วิภตฺตา ภาคโส มิตา
 ททฺทลฺลมานา อาภณฺติ สมฺนฺตา จตุโร ทิสสา.
- [๑๑๔๐] ตสฺมี วิมานे ปวเร เทวปฺตฺตา มหปฺปภา^๒
 อติโรจสิ วณฺเณน อุทยนฺโตว ภาณฺมา.
- [๑๑๔๑] ทานสุส เต อิทํ ผลํ อโธ สีลสุส วา ปน
 อโธ อณฺชลิคมฺมสุส ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตฺติ.^๓
- [๑๑๔๒] “โส เทวปฺตฺโต อตฺตมโน โมคฺคัลลาเนน ปุจฺฉิตฺโต
 ปณฺหํ ปุณฺโณ วียากาสิ ยสุส กมฺมสุสิทํ ผลํ.

^๑ ฉ., เท., อ. เวทียา^๓ ฉ., เท. อิติสฺสทโท น ทิสฺสติ.^๒ ฉ., เท., อ. เทวปฺตฺโต มหปฺปภา

[๑๑๔๓] อหิ อนุชกวิณฑสมิ พุทฺธสสาทิจจพณฺฐโน
 วิหาริ สตุฏฺโณ^๑ กาเรสี ปสนฺโน สเกหิ ปาณิหิ.

[๑๑๔๔] ตตฺถ คนฺธญฺจ มาลญฺจ ปจฺจยญฺจ วิเลปนํ
 วิหาริ สตุฏฺโณทาสี^๒ วิปฺปสนฺนเนน เจตสา
 เตน มยฺหิ อิทํ ลทฺธํ วสํ วตฺเตมิ นนฺทเน.

[๑๑๔๕] นนฺทเน ปวเร รมฺเม นานาทิชคณายฺเต
 รมามิ นจฺจคิเตหิ อจฺจนราหิ ปฺรกุชิโตติ.

จตุตฺถํ สุวณฺณวิมานํ.

๕. อมพวิมาน

[๑๑๔๖] “อุจฺจมิทํ มณฺธิญฺณํ วิมานํ
 สมณฺตโต ทฺวาทส โยชนานิ
 กุฎฏาคารา สตฺตสตา อุพารา
 เวพฺพริยตฺถมฺภา รุจิรตฺถตา สุภา.

[๑๑๔๗] ตตฺถจฺจนฺสิ ปิวฺสิ ขาทฺสิ จ
 ทิพฺพา จ วิณฺหา ปวทฺนฺติ วคฺค
 ทิพฺพา รสา กามคฺเชตฺถ ปณฺจ
 นาริโย จ นจฺจนฺติ สุวณฺณฉนฺนา.

[๑๑๔๘-๑๑๔๙] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ ๒เปช
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

^๑ ฉ., เท., อ. สตุฏ

^๒ ฉ., เท. สตุฏ อทาสี.

- [๑๑๕๐] โส เทวปุตฺโต อตฺตมโน โมคฺคผลลาเนน ปุจฺฉิตํ
 ๗เปฯ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๑๑๕๑] คิมฺหํ ปุจฺฉิเม มาเส ปตาปฺนเต ทิวฺงเกร
 ปเรสํ ภตฺโต โปโส อมฺพารามํ อสิญฺจหิ.^๑
- [๑๑๕๒] อถ เตนาคมา ภิกฺขุ สารีปุตฺโตติ วิสฺสุโต
 กิลนฺตฺวโป กาเยน อกิลนฺโตปิ^๒ เจตฺสา.
- [๑๑๕๓] ตถจ ทิสฺวาน อายนฺตํ อโวจ^๓ อมฺพสิญฺจโก
 “สาธุ ตํ ภนฺเต นฺหาเปยฺยํ ยํ มมสฺส สุขาวหิ.
- [๑๑๕๔] ตสฺส เม อนุกมฺปาย นิฏฺธิ รุกฺขมฺลสฺมี นิฏฺธิปิ ปตฺตจิวรี
 ฉายาย เอกจิวโร.
- [๑๑๕๕] ตถจ อจฺเณน วารินา ปสนฺนมานโส เถโร^๔
 นฺหาปยฺย^๕ รุกฺขมฺลสฺมี ฉายาย เอกจิวรี.
- [๑๑๕๖] อมฺโพะ จ สิตฺโต สมฺโณ [๖] นฺหาปิโต
 มยา จ ปุณฺณํ ปสฺสํ อนปฺปกํ
 อิติ โส ปิตฺติยา กายํ สพฺพํ ปรตติ อตฺตโน.
- [๑๑๕๗] “ตเทว เอตฺตํ กมฺมํ อกาสิ ตาย ชาตฺติยา
 ปหาย มาณฺสํ เทหิ อุปปฺนโนมฺหิ นนฺทนํ.
- [๑๑๕๘] นนฺทเน ปวเร^๗ รมฺเม นานาทิชคณายฺเต
 รมามิ นจฺจคิเตหิ อจฺจราหิ ปฺรฏฺฐิตฺติ.

ปญฺจํ อมฺพวิมานํ.

^๑ ฉ. อมฺพารามสิญฺจติ

^๓ ฉ., เท., อ. อโวจ

^๔ ฉ., เท., อ. นฺหาปยฺย

^๗ ฉ., เท., อ. จ วเน อามุคฺคตฺตภากรณํ ยสฺส

^๒ ฉ., เท. อกิลนฺโตว

^๔ ฉ., เท. นโร

^๖ ฉ., เท., อ. จ

๖. โคปาลวิมาน

- [๑๑๕๙] “ทิสวาน เทว ปฏิปฺจุฉิ ภิกฺขุ
อุจฺเจ วิมานมฺหิ จิรฺภูจฺติเก.
- [๑๑๖๐] อามตฺตหตฺถาภรโณ^๑ ยสฺสสี
ทิพฺเพ วิมานมฺหิ ยถาปิ จนฺทิมา.
- [๑๑๖๑] ทิพฺพา จ วิณา ปวทฺหติ วคฺคฺ^๒
อญฺญจฺจกา ลิกฺขิตา สาธฺฐรฺปา
ทิพฺพา จ กณฺเฒา ติทฺสจฺรา^๓ อุพฺพารา
นจฺจนฺติ คายนฺติ ปโมทยนฺติ.
- [๑๑๖๒] เทวทิธิปฺตโตสิ มหानุภาโว
มนุสฺสญฺโต กิเมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวญฺชลิตานุภาโว
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๑๖๓] โส เทวปฺตโต อตฺตมโน โมคฺคผลฺลาเนน ปุจฺฉโต
ฯเปฯ ยสฺส กมฺมสฺสํ ฝลฺล.
- [๑๑๖๔] อหิ มนุสฺสเสสฺส มนุสฺสญฺโต
สงฺกมฺม รกฺขิสฺสํ ปเรสฺส เชนฺโโย
ตโต จ อาคา สมฺโณ มม^๔ สนฺติเก
คาโว จ มาเส อคฺมฺสฺ ขาทิตฺ.
- [๑๑๖๕] ทวฺยชฺชกิจฺจํ อุภยญฺจ การิสฺส^๕
อิจฺเจวหิ ภาเนเต ตทา วิจฺินฺตยิ^๖

^๑ ฉ., เท., อ. อลงกโต มลฺยธโร ^๒ ฉ. วคฺคํ สุวตฺโถ สุกฺกนฺทลล อามตฺตหตฺถาภรโณ ยสฺสสี

^๓ อ. ติทฺสจฺรา ^๔ ฉ., เท., อ. มมนฺติเก

^๕ ฉ., เท., อ. การิย ^๖ ฉ., เท., อ. วิจฺินฺตยิ

ตโต จ สณฺณํ ปฏฺฐิทุชโยนิโส
อทาสี^๑ ฆนฺเตติ ขิปี อนนฺตกํ.

[๑๑๖๖] โส มาสเขตฺตํ ตฺริโต อวาสรี
ปุรายํ ภาณชติ ยสฺสิทํ ฆนํ
ตโต จ กณฺโห อฺรโค มหาวิโส
อทฺสสิ ปาทะ ตฺริตสฺส เม สโต.

[๑๑๖๗] สุวาทํ อฏฺฐมฺหิ ทฺกฺเขน ปิฬิตะ
ภิกฺขุ จ ตํ มุณฺจิตฺวา^๒ อนนฺตกํ
อทาสี^๓ กุมฺมาสํ มมานุกมฺปาย^๔
ตโต จฺโต กาลมกโตมฺหิ^๕ เทวตา.

[๑๑๖๘] ตเทว กมฺมํ กุสลํ กตํ มยา
สุขญฺจ กมฺมํ อนฺุโกมิ อตฺตนา
ตยา หิ ฆนฺเต อนุกมฺปิโต กุสํ
กตญฺญตาย อภิวาทยามิ ตํ.

[๑๑๖๙] สเทวเก โลเก สมารเก จ
อญฺโฆ มฺหิ นตฺถิ ตยานุกมฺปโก
ตยา หิ ฆนฺเต อนุกมฺปิโต กุสํ
กตญฺญตาย อภิวาทยามิ ตํ.

[๑๑๗๐] อิมสฺมี โลเก ปฺรสฺมี วา ปน
อญฺโฆ มฺหิ นตฺถิ ตยานุกมฺปโก

^๑ ฉ., เท. ททามิ อี. ททาทิ

^๓ ฉ., เท., อี. อทาสี

^๕ ฉ., เท. กาลกโตมฺหิ

^๒ ฉ., เท. สามํ มุณฺจิตฺวา นนฺตกํ

^๔ ฉ., เท., อี. มมานุกมฺปาย

ตยา หิ ภานเต อญฺญปิโต ภูสํ
กตญฺญตยา อภิวาทยามิ ตนฺติ.

นฏจํ โคปาลวิมาน.

๗. กณฐกวิมาน

- [๑๑๗๑] “ปฺนุณฺณมาเย” ยถา จนฺโท นกฺขตฺตปริวาริโต
สมนฺตา อญฺปริยาติ ตารกาธิปติ สสี.
- [๑๑๗๒] ตถูปมํ อิทํ พยฺมํ ทิพฺพํ เทวปรฺมฺหิ จ
อติโรจติ วณฺณเณน อุทยนฺโตว รัสสิมา.
- [๑๑๗๓] เวพฺพริยสฺสวณฺณสฺส ผลิการูปิยสฺส จ
มสารถลฺลมฺตฺตาหิ โลหิตจฺมณฺนีหิ จ.
- [๑๑๗๔] จิตฺรา มโนรมา ภูมิ เวพฺพริยสฺส สนฺถตา^๒
กฺุฏาการา สุภา รมฺมา ปาสาโท เต สุมาปิโต.
- [๑๑๗๕] รมฺมา จ เต ปกฺขรณฺนี ปุณฺณลา มจฺจนฺเสวิตา^๓
อจฺจเนทกา วิปฺปสฺสนา โสวณฺณวาลุกสนฺถตา.
- [๑๑๗๖] นานาปทฺมสยฺจณฺนา ปุณฺฑริกสโมคตา^๔
สุรฺภี สมฺปวายนฺติ มนฺดญฺญา มาลฺลเตริตา.
- [๑๑๗๗] ตสฺสา เต อุภโต ปสฺเส วนคฺคฺพา สุมาปิตา
อุเปตา ปุปฺผรฺกฺเขหิ ผลรฺกฺเขหิ จฺญาย.

^๑ ฉ., เท., อ. ปุณฺณมาเส

^๓ ฉ., เท., อ. ปุณฺณโลมนิเสวิตา

^๒ อ. สนฺถิตา

^๔ ฉ., เท., อ. ปุณฺฑริกสโมคตา

- [๑๑๗๘] โสวณฺณปาเท ปลฺลงฺเก มุทฺเฏ โคณสนฺนเต^๑
 นิสินฺนํ เทวราชํ อุตฺตมฺมจฺจนฺติ อจฺจนฺรา.
- [๑๑๗๙] สพฺพปารณสณฺณจฺจนฺนา นานามาลาวิภูสิตา
 รเมณฺติ ตํ มหิทฺธิกํ วสวตฺติว โมทสิ.
- [๑๑๘๐] เภริสฺสงฺขมฺหิงฺคาหิ วิณฺหาหิ ปณฺเวหิ จ
 รเมสิ รติสฺมปฺนโน นจฺจตีเตสุ วาทีเต.
- [๑๑๘๑] ทิพฺพา เต วิวิธา รุปา ทิพฺพา สทฺทา อโถ รสา
 คนฺธา จ เต อธิปฺเปตา โสภฺจฺจพฺพา จ มโนรมา.
- [๑๑๘๒] ตสฺมี วิมานे ปวเร เทวปฺตฺตา มหปฺปภา^๒
 อภิโรจสิ วณฺณเณน อุตฺตมฺมจฺจนฺติ ภาณฺมา.
- [๑๑๘๓] ทานสฺส เต อิทํ ผลํ อโถ สีลสฺส วา ปน
 อโถ อณฺชลิคมมสฺส ตํ เม อภฺยาหิ ปุจฺจโถติ.
- [๑๑๘๔] โส เทวปฺตฺโต อตฺตมโน โมคฺคฺลลาเนน ปุจฺจโถ
 ๗เป๗ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๑๑๘๕] อหํ กปิลวตฺถุสฺมี สากิยานํ ปุจฺจตฺตเม
 สทฺโชนสฺส ปุจฺจตฺตส กณฺจโก สหไซ อหํ.^๓
- [๑๑๘๖] ยทา โส อทฺตมฺมจฺจนฺติ สมฺโพชาย อภินิภฺขมิ
 โส มํ มุทฺธิ ปาณฺนิหิ ชาลิตมฺพนเขหิ^๔ จ.
- [๑๑๘๗] สฏฺฐี อโถ วิยิตฺวาน วห สมฺมาติมฺพริ
 “อหํ โลกํ ตารยิสฺส ปตฺโต สมฺโพชิตมฺมจฺจนฺติ.

^๑ ฉ., เท. โคณกตฺตเต^๓ ฉ., เท., อ. อห.^๒ ฉ., เท. เทวปฺตฺต มหปฺปภา อ. เทวปฺตฺตา มหปฺปภา^๔ อ. ชาลิตมฺพนเขหิ

- [๑๑๘๘] ตํ เม คิริ สฺสณฺตสฺส หาโส เม วิปฺโล อหุ
 อุทคฺคจิตฺโต สฺมโน อภิสึสี ตทา อหํ.
- [๑๑๘๙] อภิสฺสพฺพญจ มํ ฅตฺวา สากฺยปฺตฺตํ มหાયสํ
 อุทคฺคจิตฺโต มฺหิตฺโต วาหิสฺสํ ปฺริสฺสฺตมํ.
- [๑๑๙๐] ปเรสํ วิชิตํ คนฺตฺวา อุคฺคตสฺมี ทิวงฺกร^๑
 มมํ ฅนฺนญจ โธหาย อนาเปกฺโข อปฺกมฺมิ.
- [๑๑๙๑] ตสฺส ตมฺพนฺนเป ปาเท ชีวฺหาย ปฺริเลหิสํ
 คจฺจนฺตญจ มหาวีรํ รฺุทมาโน อุกฺกิชฺสํ.
- [๑๑๙๒] อทสฺสเนนหิ ตสฺส สากฺยปฺตฺตตสฺส สิริมโต
 อลตฺถํ คฺรฺุทปาพาทํ ชิปฺโป เม มรณํ อหุ.
- [๑๑๙๓] ตสฺสเสว อานุภาเวน วิมานํ อาวสामิ^๑
 สพฺพพกามคฺคณฺเฑติ ทิพฺพํ เทวปฺรมฺหิ จ.
- [๑๑๙๔] ยญจ เม อหุ วาหาโส สทฺทํ สุตฺวาน โพธิยา
 เตเนว กุสฺลมฺมฺเลน ผุสฺสิสฺสํ อาสวกฺขยํ.
- [๑๑๙๕] สเจ หิ ภาณฺเต คจฺเจยฺยาสิ สตุถุ พุทฺธสฺส สนฺติเก
 มมาปิ ตํ วจเนน สิรสา วชฺชาสิ วนฺทนํ.
- [๑๑๙๖] อหฺมปิ ทญฺจุํ คจฺฉิสฺสํ ชินํ อปฺปปฏิปฺคฺคํ
 ทูลฺลภํ ทสฺสนํ โหติ โลกนาถาน ตาทินฺนฺติ.
- [๑๑๙๗] โส จ กตญฺญ กตเวทึ สตุถารํ อุปสงฺกมิ
 สุตฺวา คิริ จกฺขุมโต ธมฺมจกฺขุํ วิโสธยิ.

^๑ อ. ทิวาเกร

[๑๑๙๘] วิโสธยิตฺวา ทิฏฺฐิจิตฺตํ วิจิกิจฺฉา^๑ วตานิ จ
 วนฺหิตฺวา สตฺถุโน ปาเท ตตฺถเฆวณฺตรชายถาติ.

สตฺถมํ กณฺฐกวิมานํ.

๘. อเนกวรรณวิมาน

- [๑๑๙๙] อเนกวรรณํ ทรโสกนาสนํ
 วิมานमारุหฺ อเนกจิตฺตํ
 ปริวาริโต อจฺฉรานิ^๒ คณฺเณ
 สุนิมฺมิโต ภูตปติว โมทสิ.
- [๑๒๐๐] สมสฺสโม นตฺถิ กุโตปฺนตฺตโร
 ยเสน ปุณฺณเณ จ อิทธิยา จ
 สพุเพ จ เทวา ติสฺสา คณฺา สเมจฺจ
 ตํ ตํ นมสฺสนฺติ สสีว เทวา
 อีมา จ เต อจฺฉรายเ สมนฺตโต
 นจฺจนฺติ คายนฺติ ปโมทยนฺติ.
- [๑๒๐๑] เทวทิธิปตฺโตสิ มหานุภาโว
 มนุสฺสสฺสฺสโต กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เหาณฺชลิตานุภาโว
 วณฺโณ จ เต สพุพทิสฺสา ปภาสตีติ.
- [๑๒๐๒] โส เทวปตฺโต อตฺตมโน โมคคฺฉลาเนน ปุจฺฉิโต
 ๔เปยฺย ยสฺส กมฺมสฺสํ ผลํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วิจิกิจฺฉ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อจฺฉราสงฺคณฺเณ

- [๑๒๐๓] โสหंपิ ภาเต^๑ อหฺวาสิ ปุพฺเพ
 สุเมธนามสฺส ชินสฺส สาวโก
 ปุณฺณชโน อนฺโพนโหมสมิ^๒
 โส สตฺตวสฺसानิ ปพฺพชิสฺสหํ.^๓
- [๑๒๐๔] โสหํ สุเมธสฺส ชินสฺส สตฺตวโน
 ปรินิพฺพุตสฺสโมติณฺณสฺส^๔ ตาทิโน
 รตนฺจฺจยํ เหมชาเลน ฌนฺนํ
 วนฺทิตฺวา ญฺปฺสมิ มนํ ปสาทยิ.
- [๑๒๐๕] น มาสิ ทานํ น จ ปน^๕ มตฺถิ ทาตุํ
 ปเร จ โข ตตฺถ สมากเปสึ
 ปุเชถ นํ ปุชฺเณยฺยสฺส^๖ ธาตุํ
 เอวํ กิร สคฺคมิโต คมิสฺสถ.
- [๑๒๐๖] ตทฺเวว กมฺมํ กุสฺลํ กตํ มยา
 สุขญจ ทิพฺพํ อนฺุภามี อตฺตนา
 โมทามหํ ติทฺสคณฺสฺส มชฺเฌ
 น ตสฺส ปุณฺณสฺส ขยมฺหิ อชฺฌคาคติ.^๗

อภฺษมํ อนเนกาวณณวิมาน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อหํ ภาเต

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ปริพฺพชิสฺสหํ

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ปนสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๗ ฉ.,เท.,อิ. อชฺฌคณฺติ.

^๒ ฉ.,เท. อนนฺโพนโหมสมิ อิ. อนนโพนโหมสมิ

^๔ ฉ.,เท. ปรินิพฺพุตสฺส มติณฺณสฺส

^๖ ฉ.,เท.,อิ. ปุชฺเณยฺยสฺส

๕. มฏฺฐกฺกณฺทลิวิมานํ

- [๑๒๐๗] อลงฺกโต มฏฺฐกฺกณฺทลิวิมานํ
 มาลาธารี^๑ หริจฺนฺทนฺตฺสโร
 พาหา ปคฺคยฺห กณฺทลิวิมานํ
 วณฺมชฺเฒ กิ ทุฏฺขิโต ตฺวนฺติ.
- [๑๒๐๘] โสวณฺณมโย ปภสฺสโร
 อุกฺกปฺนโน รตฺตปณฺชโร มม
 ตสฺส จกฺกยฺคํ น วิญฺหามิ
 เตน ทุฏฺขเณ ชหิสฺสํ^๒ ชีวิตฺตฺติ.
- [๑๒๐๙] โสวณฺณมยํ มณฺนิมยํ
 โลหิตฺตมยํ^๓ อถ รุปฺปมยํ
 อาจิกฺข เม ตฺวํ^๔ ภทฺทมาณว
 จกฺกยฺคํ ปฏฺฐิลายามิ^๕ เตติ.
- [๑๒๑๐] “โส มาณโว ตสฺส ปาวทิ
 จนฺทิมสฺสุริยา อุกฺกเยตฺถ ทิสฺสเร
 โสวณฺณมโย รโถ มม
 เตน จกฺกยฺเคน โสภตฺตีติ.
- [๑๒๑๑] พาโล โข ตฺวมสิ มาณว
 โย ตฺวํ ปตฺตยสฺสิ^๖ อปตฺตยิ

^๑ ฉ., เท. มาลาธารี

^๓ ฉ., เท. โลหิตกมย

^๔ ฉ., เท. ปฏิปายามิ

^๒ ฉ. ชหามิ อ. ชหิสฺส

^๔ ฉ., เท., อ. อยฺ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๖ ฉ., เท., อ. ปตฺตยเส

มณณามิ ตุวั มริสฺสสิ
 น หิ ตุวั ลจฺจนฺสิ จนฺทิมสฺสุริเยติ.^๑

[๑๒๑๒] คมนาคมนปี ทิสฺสติ
 วณฺณธาทุ อุกฺกยตุถ วิธิยา
 เปโต ปน^๒ กาลกโต น ทิสฺสติ
 โก นีธ กนฺทตํ พาลยตโรติ.

[๑๒๑๓] สจฺจํ โข วเทสิ มาณว
 อหเมว กนฺทตํ พาลยตโร
 จนฺทํ วิย ทารโก รุทํ
 เปตํ กาลกตาภิปตฺถยณฺติ.^๓

[๑๒๑๔] อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ ชตฺสิตฺตํ ปาวกํ
 วารินา วิย โอสิณฺจํ สพฺพํ นิพฺพปาเปย ทร.

[๑๒๑๕] อพฺพพฺพหิ^๔ วต เม สลฺลํ โสกํ หทยนิสฺสิตํ
 โย เม โสกปเรตสฺส ปุตฺตโสกํ อปานฺท.

[๑๒๑๖] สุวาทํ อพฺพพฺพหสฺสโลสฺมิ สิตฺกฺวโตสฺมิ นิพฺพุโต
 น โสจามิ น โรทามิ ตว สุตฺวาน มาณวาติ.

[๑๒๑๗] เทวตา นฺนํสึ คนฺธพฺโพ อาทฺ^๕ สกโก ปุรินฺทโก
 โก วา ตุวั กสฺส วา ปุตฺโต กถํ ชาเนมฺมํ ตํ มยณฺติ.

[๑๒๑๘] ยณฺจ กนฺทสิ ยณฺจ โรทสิ
 ปุตฺตํ อาพาหเน สยํ ททิตฺวา

^๑ ฉ.,เท.,อิ. จนฺทิสฺสุริเย

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อพฺพพฺพ

^๒ ฉ.,เท. ปนสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ.,เท. อทฺ

^๓ ฉ.,เท. กาลกตาภิปตฺถยณฺติ.

สุวาทิ กุสลํ กริตฺวาน กมมํ
ติทฺธานํ สหปุยตํ ปตฺโตติ.

[๑๒๑๙] อปฺปํ วา พหุํ วา น อทฺทสามิ
ทธานํ ททฺตสฺส สเก อคาเร
อุโปสถกมมํ วา ตาทิสํ
เกน กมฺเมน คโตสิ เทวโลกนฺติ.

[๑๒๒๐] อาพาธิโกหิ ทุกฺขิโต คิลานो
อาตุรฺรโปมฺหิ สก นิเวสเน
พฺพุทฺธํ วิคตรธํ วิติณฺณกฺขํ
อทฺทกฺขี สุกตํ อโนมปณฺณํ.

[๑๒๒๑] สุวาทิ มุกฺกิตมโน ปสฺนฺนจิตฺโต
อณฺชลฺลํ อกริํ ตถาคตสฺส
ตาทิ กุสลํ กริตฺวาน กมมํ
ติทฺธานํ สหปุยตํ ปตฺโตติ.*

[๑๒๒๒] อจฺฉริยํ วต อพฺภูตํ วต
อณฺชลฺลํกมฺมสฺส อยมิตฺติโส วิปาโก
อหํปิ มุกฺกิตมโน ปสฺนฺนจิตฺโต
อชฺเชว พฺพุทฺธํ สรณํ วชามิตฺติ.

[๑๒๒๓] อชฺเชว พฺพุทฺธํ สรณํ วชาหิ
ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ ปสฺนฺนจิตฺโต
ตเถว สิग्ขาเย ปทานิ ปญฺจ
อชฺชนฺตพฺพุลลาณี สมายิยสฺสุ.

* ฉ.,เท. คโตติ.

[๑๒๒๔] ปาณาติปาตา วิรมสฺส ขิปเป
 โลเก อทินฺนํ ปริวชฺชยสฺส
 อมชฺชโป โน^๑ จ มุสา ภณานิ
 สเกน ทาเรน น โหหิ ตุญฺโজิติ.

[๑๒๒๕] อตฺถกาโมสิ เม ยกฺข หิตกาโมสิ เทวเต
 กโรมิ ตฺยํ วจนํ ตวํสิ อจฺริโย มม.

[๑๒๒๖] อุเปมิ สรณํ พุทฺธํ ฆมฺมญฺจาปี อนุตฺตรํ
 สงฺฆมฺวจ นรเทวสฺส คจฺฉามิ สรณํ อหิ.

[๑๒๒๗] ปาณาติปาตา วิรมามิ ขิปเป
 โลเก อทินฺนํ ปริวชฺชยามิ
 อมชฺชโป โน จ มุสา ภณามิ
 สเกน ทาเรน จ โหมิ ตุญฺโজิติ.

นวมํ มฏฺฐกฺกณฺฑลีวิมาน.

๑๐. เสริสสกวิมาน

[๑๒๒๘] “สุโณถ ยกฺขสฺส จ วาณิชนํ จ
 สมากโม ยตฺถ ตทา อโหสิ
 ยถา กถํ อิตธีตเรน จาปี
 สุภาสิตํ ตณฺจ สุณฺนาถ สพุเพ.

[๑๒๒๙] โย โส อหุ ราชา ปายาสี นาม
 ภูมฺมานํ สหพฺยุคโต ยสฺสสี

^๑ ฉ., เท., ยิ. มา

โส โมทมานโน ว สเก วิมานเ
อมานุโส มานุเส อชฺชฌภาสีติ.

[๑๒๓๐] สงเก^๑ อรณฺเณ อมนุสฺสจาเน
กนฺตาทเร อปโปทเก อปฺปภกฺเข
สุทฺตคฺคเม วณฺณปถสฺส^๒ มชฺฌเ
วํกมฺภยา นนฺทจมนา มนุสฺสสา.

[๑๒๓๑] นยิธ ผลา มฺลยมยา จ สนฺติ
อุปาทานํ นตฺถิ กุโธธ ภิกรา
อณฺณตฺร ปัสสูหิ จ วาลุกาหิ จ
ตตฺตาทิ อุณฺหาหิ จ ทารฺกฺณาหิ.

[๑๒๓๒] อุชฺชชฺชวลฺลํ ตตฺตมิตฺ^๓ กปาลํ
อนายสํ ปรรโลเกน ตฺลยํ
ลฺลทฺทานมวาสมิตฺ ปฺราณํ
ภุมิปปเทโส อภิลตฺตฺรโป.

[๑๒๓๓] อถ ตฺมเห เกน นุ วณฺณเณน
กิมาสมานา อิมํ ปเทสํ หิ
อนุปวิญฺจา สหสา สเมจจ
โลภา ภยา อถ วา สมฺปญฺญพฺพหาติ.

[๑๒๓๔] มคฺเชสฺส อังเคสฺส จ สตฺถวาทา
อาโรปิยมห^๔ ปณฺธิยํ ปหฺตํ

^๑ ฉ., เท., อี. วงเก

^๓ ฉ., เท., อี. ตตฺตมิตฺ

^๒ ฉ., เท., อี. วณฺณปถสฺส

^๔ ฉ., เท. อาโรปิยิตฺวา

เต ยามเส สินธุโสวีร์ภูมิ
ชนตฤกกา อุทยํ ปตฺถยานา.

[๑๒๓๕] ทิวา ปีปาสันธิवासยนตา
โยคุดานุกมฺปญฺจ สเมกฺขมานา
เอเตน เวเคน อายาม สพุเพ
รตฺถี มคฺคํ ปฏิปนฺนา วิกาเล.

[๑๒๓๖] เต ทุปปยาตา อปรทรมคคา
อนนากุลา วิปปณฺฐจา อรณฺเณ
สํกคฺคเม วณฺณสฺส^๑ มชฺเฌ
ทิสํ น ชานาม ปมฺพหฺจิตฺตา.

[๑๒๓๗] อิทธิยจ ทิสฺวาน อภิภูจฺปฺพุพฺ
 วิมานเสฏฺฐจฺญจ ตฺวญจ ยกฺข
 ตตฺตตฺตริ ธีวิตมาสีสนา^๒
 ทิสฺวา ปตฺติตา สมณา อุทฺทคาติ.

[๑๒๓๘] ปาริ สมุททุสส อิมญจ วณฺ^๓
เวตฺตํ ปริ^๔ สกุปฺถญจ มคฺคํ
นทียเ ปน ปพฺพตฺตานญจ ทคฺคา
ปฺปญฺ ทิสสา คจฺฉณ โภคเหตุ.

[๑๒๓๙] ปกขุนเทียน วิชิต์ ประส
เวรชชเก มานูเส เปกขมานา

^๑ จ.,ท.,อ. วรรณปณสสุ

៣ ជ., កេ., ឱ. វណ្ណៈ

๒ จ.,เท.,อ. ชีวตมาสมานา

๔ จ.,ท.,อ. เวตฺตัจจํ

ยํ โว สุตํ อถ วาปี ทิฏฐํ
อจฺเจรํกํ ตํ โว สุโณม ตาตาติ.

[๑๒๔๐] อิตฺถิปี อจฺเจรตฺรํ กุมาร
น โน สุตํ วา อถ วาปี ทิฏฐํ
อติตฺมานุสฺสกเมว สพฺพํ
ทิสฺวาน ตปฺปาม อโนมวณฺณ.

[๑๒๔๑] เวหาสยํ โปกฺขรณฺโณ สวณฺติ
ปหฺนฺตมาลุยา พหุปฺนฺตฺริกา
ทุมํ จ^๑ เต นิจฺจผลฺลุปฺปนา
อตีว คนฺธา สุรํ ปวายนฺติ.

[๑๒๔๒] เวพฺพริยตฺถมฺภา สตมฺมุสฺสิตาเส
สิลปฺปวาพสฺส จ อายตฺสา
มसारคฺลลา สหโลหิตกา
ถมฺภา อิเม ไชตฺริสามยาเส.

[๑๒๔๓] สหสฺสตฺถมฺภํ อตุลฺลํภาวํ
เตสฺสปฺริ สาธุมิํ วิมานํ
รตนนฺตรํ กณฺจนเวทิมิสฺสํ
ตปฺนียปฏฺฐเหติ จ สาธู ฉนฺนํ.

[๑๒๔๔] ชมฺโพนทฺตตฺถมิทฺ^๒ สุมฺมฺโจ
ปาสาทโสปาณผลฺลุปฺปโน
ทพฺโห จ วคฺคฺช จ สุสฺสคฺโต จ
อตีว นิชฺฌานขโม มนฺณโณ.

^๑ ฉ., เท., อี. จิเม

^๒ ฉ., เท. ชนฺโนนทฺตตฺถตฺถมิทฺ

- [๑๒๔๕] รตนนตรสมี พหุ อนนพาน
 ปรีวาริโต อจฺจราสงฺคณฺเณ
 มุรขอาลมพฺรตฺตริยสงฺฆุจ
 อภิวนฺทิตฺติ ญฺติวนฺทนาย.
- [๑๒๔๖] โส โมทสิ นาริณฺณปโปทโน
 วิมานปาสาทวเร มโนรม
 อจินฺตโย สพฺพคฺคณฺณปนฺโน
 ราชา ยถา เวสฺสวณฺเณ นลฺินยา.^๑
- [๑๒๔๗] เทโว นุ อาสิ อุท วาสิ ยกุโ
 อุทาทุ เทวินฺโท มนุสฺสญฺโต
 ปุจฺจนฺติ ตํ วาณิขสฺสทฺถวาทา
 อาจิกฺข โก นาม ตฺวํสิ ยกุโขติ.
- [๑๒๔๘] เสริสสโก นาม อหฺมฺหิ ยกุโ
 กนฺตาริโย วณฺณปถมฺหิ^๒ คฺคฺตโต
 อิมํ ปเทสํ อภิपालยามี
 วจนฺกโร เวสฺสวณฺณสฺส รณฺโณติ.
- [๑๒๔๙] อธิจฺจลทฺธํ ปริณามชนฺเต
 สยํ กตํ อุทาทุ เทเวหิ ทินฺนํ
 ปุจฺจนฺติ ตํ วาณิขสฺสทฺถวาทา
 กถํ ตยา ลทฺธมฺมิกํ มนุญฺณ.

^๑ ฉ. นลฺินยา^๒ ฉ., เท., อ. วณฺณปถมฺหิ

- [๑๒๕๐] นาธิจฺจลหุ^๑ น ปริณามชนเต^๑
 น สยํ กตํ น หิ เทเวหิ ทินฺนํ
 สเกหิ กมฺเมหิ อปาปเกหิ
 ปุณฺณเมหิ เม ลหุทมิทํ มนุญฺณํ.
- [๑๒๕๑] กิ เต วตํ กิ ปน พุรหฺมจริยํ
 กิสุส สุจิณฺณสุส อยํ วิปาโก
 ปุจฺจนฺติ ตํ วาณิซฺสตถวาทา^๒
 กถํ ตยา ลหุทมิทํ วิมานํ.
- [๑๒๕๒] มม ปายาสีติ อหุ สมณฺญา
 รชฺชํ ยทา การยํ โกสลนํ
 นตฺถิ กุทฺติภูจิ^๓ กทริโย ปาปทฺมโม
 อุจฺเจทวาทิ จ ตทา อโหสิ.
- [๑๒๕๓] สมเณ จ โข อาสิ กุมารกสุสโป
 พหุสสุโต จิตฺตกถิ อุกาโร
 โส เม ตทา ฐมฺมกถํ อภาสิ^๔
 ทิฏฺฐิวิสุทฺธานิ วิโนทยิ เม.
- [๑๒๕๔] ตาหิ ตสุส ฐมฺมกถํ สุณฺติตฺวา
 อฺุปาสกตฺตํ ปฏฺวิเวทยิสฺสํ
 ปาณาติปาตา วิรโต อโหสิ
 โลเก อทินฺนํ ปริวชฺชยิสฺสํ

^๑ ฉ., เท., อี. ปริณามชํ เม^๓ ฉ., เท., อี. นตฺถิกุทฺติภูจิ^๒ ฉ., เท., อี. วาณิชา สตฺถวาทา^๔ ฉ., เท. อภาสิ

อมชชโป โน จ มุสา อภาณึ
สเกน ทาเรน จ โหมิ^๑ ตุฏโจ.

[๑๒๕๕] ตัม เม วตัม ตัม ปน พุทฺทมจริย
ตสฺส สฺสัจฉนฺตสฺส อโย วิปาโก
เตเหว กมฺเมหิ อปาปเกหิ
ปฺปญฺเวยหิ เม ลทฺทมิมิ วิมานนฺติ.

[๑๒๕๖] สจฺจํ กิราหฺมฺสฺ นรา สปญฺญา
อนญฺณตา วจัน ปณฺติตานํ
ยหิ ยหิ คจฺจติ ปฺปญฺญกมฺโม
ตหิ ตหิ โมทติ กามกามิ^๒.

[๑๒๕๗] ยหิ ยหิ โสภปริทฺทโว จ
วโร จ พนฺโร จ ปริกฺกิลโส
ตหิ ตหิ คจฺจติ ปาปกมฺโม
น มจฺจติ ทฺถคฺคิตฺยา กทาจิตฺติ.

[๑๒๕๘] สมฺมุพฺพหฺรโป ว ชโน อโหสิ
อสฺมี มุหฺตเต กลลิกโต จ^๓
ชนสฺสิมสฺส ตฺยฺหณฺจ กุมาร
อปจฺจโย เกน นฺ โข อโหสีติ.

[๑๒๕๙] อิเม จ สิริสฺปวนา ตาตา^๔
ทิพฺพา คนฺธา สุรภี^๕ ปวณฺติ^๖

^๑ จ.,เท. อโหสิ

^๒ อ. กามกามิ

^๓ จ.,เท.,อ. ว

^๔ สฺยา. อิเม สิริสฺปวนา ตาตา อ. อิเมปิ สิริสฺวนา ตาตา

^๕ ส.,อ. สุรภี

^๖ จ.,เท. สมฺปวณฺติ สมฺปวายนฺติปิ.

เต สมฺปวายนฺติ อิํ วิมานํ
ทิวา จ รตฺโต จ ตมํ นิหนฺตฺวา.^๑

[๑๒๖๐] อิมฺสญฺจ โข วสฺสสจฺจเยน
สิปาฏฺฐิกา ผลนฺติ^๒ เอกเมกา
มานุสฺสํ วสฺสสํ อตีตํ
ยทฺคฺเค กายมฺหิ อิธฺปปฺนโน.

[๑๒๖๑] ทิพฺพพานํ^๓ วสฺสสตานิ ปญฺจ
อสมิ วิมานมฺหิ จตฺวาน ตาตา
อายุกฺขยา ปุณฺณกฺขยา จวิสฺสํ
เตเนว โสเกน สมฺจุฉิตฺตสมฺมิตฺติ.^๔

[๑๒๖๒] กถํ นฺุ โสเจยฺย ตถาวิชฺโช โส
ลทฺธา วิมานํ อตุลํ จิรยํ^๕
เย จาปิ โข อิตฺตํ อุปฺปนฺโน
เย นฺุ โสเจยฺย^๖ ปริตฺตปุณฺณชาติ.

[๑๒๖๓] อนฺุจฺฉวี โววทียญฺจ เม ตํ
ยํ มํ ตุมฺเห เปยฺยวาชํ วเทถ
ตุมฺเห จ โข ตาต^๗ มยฺยานุคฺคฺตฺตา
เยนิจฺฉกํ เตน ปเลถ โสตุณฺฑิตฺติ.

^๑ อ. นิหนฺตา

^๒ ฉ., เท., อ. ทิสฺวานํ

^๓ ฉ., เท., อ. จิราย

^๔ ฉ., เท., อ. ตาตา

^๕ ฉ., เท. ผลติ.

^๖ ฉ., เท., อ. ปมฺจุฉิตฺตสมฺมิตฺติ.

^๗ สฺยา. เย นฺุ โสเจยฺย

- [๑๒๖๔] คนตฺวา มยฺ สินฺธุโสวีรภูมี
 ชนตฺติกา อุทฺทยํ ปตฺถยานา
 ยถา ปโยคา ปริปฺปณฺณจาคา
 กาหาม เสริสส มหํ อุพารนฺติ.
- [๑๒๖๕] มา เหว เสริสส มหํ ออกตฺถ
 สพฺพณฺจ โว ภวิสฺสติ ยํ วเทถ
 ปาปานิ กมฺมานิ วิวชฺชยาถ
 ฐมฺมานุโยคณฺจ อธิฏฺฐหาถาติ.
- [๑๒๖๖] อุปาสโก อตฺถิ อิมฺมฺหิ สงฺฆे
 พหุสฺสโต สีลวตฺตูปนฺโน
 สทฺธโร จ จาคี จ สุสฺสโล จ
 วิจกฺขณฺเ สนฺตฺสฺสโต มุตฺติมา.
- [๑๒๖๗] สณฺฑานมาโน น มุสา ภณฺเยย
 ปฺรฺฐปฆาตาย น เจตเยยฺย
 เวฏฺฐิกํ ปิสุณฺโณ โน กเรยฺย
 สณฺฑญฺจ วาจํ สขิลํ ภณฺเยย.
- [๑๒๖๘] สการโว สปปตฺติสฺโส วินฺโต
 อปาปโก อธิสฺสีเล วิสฺสุทฺธโร
 โส มาตฺรํ ปิตฺรญฺจาปี ชนฺตฺ
 ฐมฺเมน โปเสติ อริยวฺตฺติ.
- [๑๒๖๙] มณฺเฆ โส มาตาปิตฺุณํ หิ^๑ การณา
 โภคานิ ปริเยสติ น อตฺตเหตุ

^๑ ฉ., เท., อ. หิสฺสทฺโท น หิสฺสติ.

มาตาปิตุณญจ โย อจฺจเยน
เนกขมมโปโณ จริสฺสติ พุรหมจิริย.

[๑๒๗๐] อุกฺข อวํโก อสฺสจ อมาโย
น เลสกปฺเปน จ โวหเรยฺย
โส ตาทิโส สุกตกมฺมการี
ธมฺเม จิตฺโต กิณฺติ ลเภถ ทุกฺข.

[๑๒๗๑] ตํการณา ปาตุกโตมฺหิ อตฺตนา
ตสฺมา จ มํ^๑ ปสฺสสท วาณิชา เส
อณฺณตฺร เต น^๒ หิ ภสฺสมี ภเวถ
อทฺธากุลา^๓ วิปฺปนฺนุจฺจา อรณฺเณ
ตํ ขิปปมาเนน ลหุํ ปเรณ
สฺสฺสฺส หเว สปฺปริเสน สงฺคโมติ.

[๑๒๗๒] กิณฺนาม โส กิณฺจ กโรติ กมฺมํ
กึ นามเชยฺยํ กึ ปน ตสฺส โคตฺตํ
มยฺมปิ มํ ทฏฺฐกามมฺห ยกฺข
ยสฺसानุกมฺปาย อิทฺธโคตฺติ
ลาภา หิ ตสฺส ยสฺส ตฺวํ ปิเหสีติ.

[๑๒๗๓] โย กปฺปโก สมฺภวนามเชยฺโย
อุปาสโก โกจฺจนภณฺฑุปชีวี^๔
ชานาถ นํ ตุมฺหากํ เปสฺสโย โส
มา จ^๕ โข นํ หีพิตฺถ สฺสฺสฺสโล โสติ.

^๑ ฉ., เท., อ. ธรรม

^๓ ฉ., เท., อ. อนฺธากุลา

^๕ ฉ., เท., อ. จสฺสฺส โท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท., อ. นิน ภสฺสมี

^๔ ฉ., เท., อ. โกจฺจนผลุปชีวี

[๑๒๗๔] ชานามเส ยํ ตํ วเทสิ^๑ ยกข
น โข ตํ ชานามเส 'เอทิสติ
มยมปิ นํ ปุชยิสสาม ยกข
สตุวาน ดุยหิ วจนํ อุพารนฺติ.

[๑๒๗๕] "เย เกจิสมฺมี สพฺเพ^๒ มนุสฺสา
ทหฺรา มหฺนฺตา อถ วาปี มชฺฌิมา
สพฺเพว เต อาลภนฺตุ วิมานํ
ปสฺสนฺตุ ปุณฺณานํ ผลํ กทริยาติ.

[๑๒๗๖] "เต ตตฺถ สพฺเพว อหิ ปุเรติ
ตํ กปฺปกํ ตตฺถ ปุรฺกขิตฺวา
สพฺเพว เต อาลภีสุ^๓ วิมานํ
มสฺกุกสาร์ วีย วาสวสฺส.

[๑๒๗๗] เต ตตฺถ สพฺเพว อหิ ปุเรติ
อุปาสกตํ ปฏฺิเทสยีส^๔
ปาณาติปาตา วิรตา อเหสิ
โลเก อทินนํ ปริวชฺชยีส
อมชฺชปา โน จ มุสา ภณีส
สเกน ทาเรน [^๕] อเหสิ ตุฏฺจา.

^๑ ฉ., เท. ปวเทสิ

^๓ ฉ., เท., อิ. อาลภีสุ

^๕ ฉ., เท., อิ. จ

^๒ ฉ., เท., อิ. สตุเถ

^๔ ฉ., เท., อิ. ปฏฺิเวยีส

[๑๒๗๘] เต ตตถ สพฺเพว อหิ ปุเรติ
 อุปาสกตํ ปฏฺิเทสยิตฺวา^๑
 ปกฺกามิ สตุถา^๒ อนุโมทมาโน
 ยกฺขิทธิยา อนุมโต ปุณฺนปุณฺ.

[๑๒๗๙] คนฺตฺวาน เต สินฺธุโสวีรภูมึ
 ฐนตฺถิกา อุทฺทยํ ปตฺถยานา
 ยถา ปโยคา ปริปฺพณฺณลาภา
 ปจฺจาคมุ ปาตลิตฺตมกฺขตํ.

[๑๒๘๐] คนฺตฺวาน เต สํ ฆรํ โสตุถิวนฺโต
 ปุตุเตหิ ทาเรหิ สมฺภุติภูตา
 อานนฺทจิตฺตา^๓ สุมฺหา ปตฺติตา
 อกํสุ เสริสฺส มหิ อุพาริ
 เสริสฺสํ ปริเวณฺ มาปยีสฺ.

[๑๒๘๑] เอตาทิสสา สปฺปริสํ สเวนา
 มหิทธิยา ฐมฺมคฺณานํ สเวนา
 เอกสฺส อตฺถาย อุปาสกสฺส
 สพฺเพว สตุตา สฺสุติตา อเหสนฺติ.

ทสมํ เสริสฺสกวิมานํ.^๔

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปฏฺิเวทิตฺวา

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อานนฺทจิตฺตา

^๒ ฉ.,เท.,อิ. สตุโต

^๔ สฺยา. เสริสฺสกวิมาน

๑๑. สุนิขิตตวิมาน

- [๑๒๘๒] อุจฺจมิทํ มณฺธิญฺณํ วิมานํ
 สมฺนตฺโต ทฺวาทส โยชนานิ
 ญฺญาคารา สตฺตสตา อุพฺปารา
 เวพฺพริยตฺถมฺภา รุจิริตฺถตา สุภา.
- [๑๒๘๓] ตตฺถจฺจนฺสิ ปิวฺสิ ขาทฺสิ จ
 ทิพฺพวา จ วิณฺนา ปวทฺนฺติ วคฺช
 ทิพฺพวา รสา กามคฺเชตฺถ ปณฺจ
 นาริโย จ นจฺจนฺติ สุวณฺณฉนฺนา.
- [๑๒๘๔] เกน เต ตาทิโส วณฺโณ เกน เต อธิมฺชฺชติ
 อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๑๒๘๕] ปุจฺฉามิ ตํ เทว มหानุภาว
 มนุสฺสญฺโต กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวญฺชลิตานุภาโว
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.
- [๑๒๘๖] โส เทวปฺตฺโต อตฺตมโน โมคฺคฺลลาเนน ปุจฺฉิโต
 ปณฺหํ ปุณฺโณ วิยาการิ ยสฺส กมฺมสฺสิทํ ผลํ.
- [๑๒๘๗] ทุณฺนิขิตฺตํ มํลํ สุนิขิตฺตวา
 ปติญฺจเปตฺวา สุกตฺตสฺส ญฺเป
 มหิทฺธิโก จมฺหิ มหानุภาโว
 ทิพฺเพหิ กามะหิ สมจฺฉิตฺตโต.

[๑๒๘๘] เตน เม ตาทิโส วณฺโณ เตน เม อธิมิชฺฌติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เม โภคา เย เกจิ มนโส ปิยา.

อกุขามิ เต ภิกฺขุ มหानุภาว
มนุสฺสญฺโต ยมहि อกาสิ ะเปย

[๑๒๘๙] เตนมฺหิ เอวณฺชลิตานุภาโว
วณฺโณ จ เม สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

เอกาทสํ สุนิกฺขิตฺตวิมานํ.

สत्ตโม สุนิกฺขิตฺตวคฺโค.

ตตฺตทฺธานํ

เทว^๑ ทลิตฺทา เทว วิหารา ภฏโก โคปาลกณฺฑโก
อเนกาวณฺณมญฺจกฺกณฺฑลํ เสริสสโก สุนิกฺขิตฺตํ
ปุริสานํ สत्ตโม วคฺโคติ.

จตุตฺถํ ภาณวารํ.

วิมานวตฺตปาติ นิฏฺฐิตา.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. เทว ทลิตฺทา วนวิหารา
อเนกาวณฺณมญฺจกฺกณฺฑลํ
ปุริสานํ ตติโย วคฺโค

ภตโก โคปาลกณฺฑโก
เสริสโก สุนิกฺขิตฺตํ
ปวฺจจตีติ.

สุตตันทปิฎก ขุททกนิกายสุต เปตวตถุปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส.

๑. อูรควคฺโค

๑. เขตฺตูปมเปตวตฺถุ

- [๑] “เขตฺตูปมา อรหโต ทายกา กสฺสกุปมา
พีชูปมํ เทยฺยธมฺมํ เอตฺโต นิพฺพตฺตเต ผลํ.
- [๒] เอตํ พีชํ กสิเขตฺตํ เปตานํ ทายกสฺส จ
ตํ เปตา ปริภุชฺชนฺติ ทาตา ปุณฺณเณ วฑฺฒติ.
- [๓] อิธวํ กุสลํ กตฺวา เปเต จ ปฏฺิปปุชฺชีย
สคฺคณฺจ กมฺติ จานํ กมฺมํ กตฺวาน ฆาตฺตกนฺติ.

ปสฺมํ เขตฺตูปมเปตวตฺถุ.

๒. สฺตฺตูปมเปตวตฺถุ^๑

- [๔] “กาโย เต สพุพฺโส วณฺโณ สพุพา โอมาสเต ทิสฺสา
มฺขํ เต สฺตฺตูปมเปตวตฺถุ กิํ กมฺมมกรา^๒ ปุเรติ.”^๓
- [๕] กาเยน สณฺณโต อาสิ วาจาयाสิ อสณฺณโต

^๑ ฉ., เท. สฺตฺตูปมเปตวตฺถุ

^๒ ฉ., เท., อ. กมฺมมกรา

^๓ ฉ., เท., อ. อิตฺตํ โท น ทิสฺสติ.

- เตน เม ตาทิโส วณฺโณ ยถา ปสฺสสิ นารท.
 [๖] ตณฺตยาหํ นารท พุริมา สามํ ทิฏฺฐมิตนฺตยา
 มากาสิ มุขสา ปาปํ มา โข สฺสกรมฺโข อหฺมติ.
 ทฺติยํ สฺสกรเปตวตฺต.

๓. ปุติมุขเปตวตฺต

- [๗] “ทิพฺพํ สุภํ ฐาเรสิ วณฺณธาทูํ
 เวหายสํ ทิฏฺฐสิ อนฺตลิกฺเข
 มุขญจ เต กิมิโย^๑ ปุติคนฺธํ
 ขาทนฺติ กิํ กมฺมมกาสิ ปุพฺเพติ.”^๒
 [๘] “สมโณ อหํ ปาโป” ทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺ
 ตปสฺสิริโป มุขสา อสญฺญโต
 ลทฺธา จ เม ตปสา วณฺณธาทู
 มุขญจ เม เปสฺสนิเยน ปุติ.
 [๙] ตยิทํ ตยา นารท สามํ ทิฏฺฐํ
 อนุกมฺปกา เย กุสลา วเทยฺยํ
 มา เปสฺสนํ มา จ มุสา อภาณิ
 ยกฺโข ตฺวํ โหหิสิ กามกามีติ.

ตติยํ ปุติมุขเปตวตฺต.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. กิมิโย

^๒ ฉ.,เท. อิตฺตทฺทฺทฺทฺ น ทิสฺสติ.

^{๓-๓} ส. ปาโป ทฺทฺทฺทฺทฺทฺ ฉ.,เท.,อิ. ปาโปติ ทฺทฺทฺทฺทฺทฺ

๔. ปิฏฐธีตลิกเปตวตถุ

- [๑๐] “ยงักิณจารมมณั กตวา ทชชชา ทานมมจจรี
 ปุพเพ เปเตว” อารพภ อถ วา วตถุเทวตา
- [๑๑] จตตะโร ว^๒ มหาราเช โลกปาเล ยสสสิโน
 กุเวรี ฐตธฏจณจ วิรูปกข^๓ วิรูปพหัง
 เต เจว ปุชิตา โหนติ ทายกา จ อนิปปผลา.
- [๑๒] น หิ รุณณั วา โสโก วา ยาวณณ^๔ ปริเทวนา
 น ตั เปตสส อตถาย เอวั ติฏฐนติ ฌาตโย.
- [๑๓] อยณจ โข ทกขินา ทินนา สงฆมहि สุปปติฏฐิตา
 ที่มรตตัม หิตายสส จานโส อุปกปปตติ.

จตุตถัม ปิฏฐธีตลิกเปตวตถุ.

๕. ตีโรกุกุทเปตวตถุ

- [๑๔] “ตีโรกุกุท^๔ ติฏฐนติ สนุขิสิงฆาฏเกสุ จ
 ทวารพาหาสุ ติฏฐนติ อากนุตวาน สกั ฆริ.
- [๑๕] ปหุเต อนนปานมहि ขชชโกชเช อุปฏฐิตเต
 น เตสั โกจิ สรติ สตตานิ กมมปจจยา.

^๑ ฉ., เท., อ. เปเต จ

^๓ อ. วิรูปกขณจ

^๔ ฉ., เท. ตีโรกุกุท

^๒ ฉ., เท., อ. จ

^๔ ฉ., เท., อ. ยาจณณา

- [๑๖] เอวํ ททนต์ติ ฌาตีนํ เย โหนต์ติ อนุกมฺปกา
 สฺสจี ปณฺตีตํ กาเลน กปฺปิยํ ปานโกชนํ
 อิทํ โว ฌาตีนํ โหตุ สฺสชิตา โหนต์ตุ ฌาตโย.
- [๑๗] เต จ ตตฺถ สมากนฺตฺวา ฌาติเปตา สมากตา
 ปหฺนฺเต อนฺนปानมฺหิ สกฺกจฺจํ อนุโมทเร.
- [๑๘] จิรํ ชีวนฺตฺว โน ฌาตี เยสํ เหตุ ลภาม เส
 อมฺหากญฺจ กตา ปุชฺชา ทายกา จ อนิพฺผลา.
- [๑๙] น หิ ตตฺถ กสิ อตฺถิ ไครฺยเขตฺถ น วิชฺชติ
 วณฺชิชฺชา ตาทิสี นตฺถิ หิริญฺเฌน กยากยฺ^๑
 อิตฺโต ทินฺนํ ยาเปนฺติ เปตา กาลกตา^๒ ตเหิ.
- [๒๐] อุนฺนเต อุกํ วุฏฺฐํ ยถา นินฺนํ ปวตฺตติ
 เอวเมว อิตฺโต ทินฺนํ เปตานํ อุปกปฺปติ.
- [๒๑] ยถา วาริรหา ปุรา ปริปุเรนฺติ สาครํ
 เอวเมว อิตฺโต ทินฺนํ เปตานํ อุปกปฺปติ.
- [๒๒] อทาสิ เม อทาสิ เม ฌาติมิตฺตา สขา จ เม
 เปตานํ ทกฺขิณํ ทชฺชา ปุพฺพเพ กตมฺนุสฺสรํ.
- [๒๓] น หิ รุณฺณํ วา โสโก วา ยาวญฺจนา ปริเทวนา
 น ตํ เปตสฺส^๓ อตฺถาย เอวํ ติฏฺฐนฺติ ฌาตโย.
- [๒๔] อยญฺจ โข ทกฺขิณา ทินฺนา สงฺฆมฺหิ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 ทิฆรตฺตํ หิตายสฺส จานโส อุปกปฺปติ.

^๑ อี. กยกกย^๒ ฉ.,เท. กาลกตา^๓ ฉ.,เท.,อี. เปตานมตฺถาย

[๒๕] โส ฌาติธมโม จ อัย นิทสสิโต
 เปตาน ปุชา จ กตา อุพารา
 พลญจ ภิกขุณมนุปปทินัน
 ตุมเหติ ปญณํ ปสฺสํ อนุปกนฺติ.

ปณจมํ ติโรกฺขทฺตเปตวตถุ.

๖. ปณจปุตตชาติกเปตวตถุ^๑

[๒๖] “นคฺคา ทฺพพณฺณรฺฐปาสี ทฺคคฺนฺธา ปฺปติ วายสี
 มกฺขิกาหิ ปรีกิตฺตนา^๒ กา ญฺ ตฺวํ อิทฺ ติฏฺฐสฺสิตฺติ.

[๒๗] อหํ ภทฺตเต เปตีมฺหิ ทฺคคฺตา ยมโลกิกา
 ปาปกมมํ กริตฺวาน เปตฺโลกํ อิตฺ คตา.

[๒๘] กาเลน ปณจ ปุตฺตานิ สายํ ปณจ ปุณาปเร
 วิชยิตฺวาน ชาทามิ เตปิ น^๓ โหณฺติ เม อลํ.

[๒๙] ปรีทฺยฺหติ ฐมยติ ชฺชทาย ททํ มม
 ปาณียํ น ลเภ ปาตุํ ปสฺส มํ พยสฺนํ คตฺนฺติ.

[๓๐] “กินฺนุ กาเยน วาจาย มนฺสา ทฺกฺกมฺมํ กตํ
 กิสฺส กมฺมวิปาเกน ปุตฺตมฺसानิ ชาทสฺสิตฺติ.

[๓๑] “สปฺตี เม คพฺภินี อาสิ ตสฺสา ปาปํ อเจตยิ
 สาทํ ปทฺฐจฺมนฺสา อกริ คพฺภปาทนํ.

^๑ จ.,เท. ปณจปุตตชาติกเปตวตถุ

^๒ อ. มกฺขิกาปรีกิตฺตนา วา

^๓ จ.,เท.,อ. นา, เอวฺมปริปิ.

- [๓๒] ตสฺสา เทวมาสิโก คพฺโฆ โลหิตมฺเณว ปคฺฉริ
ตทสฺสา มาตา กุปิตา มยฺหํ ฌาตี สมานยิ
สปลณฺจ มํ อการสิ^๑ ปริภาสาปยิ จ มํ.
- [๓๓] สาหํ โฆรณฺจ สปลํ มุสาวาทํ อภาสิยฺ^๒
ปฺุตตมฺสานิ ขาทามิ สเจตํ ปกตํ มยา.
- [๓๔] ตสฺส กมฺมวิปาเคน^๓ มุสาวาทสฺส จฺญายํ
ปฺุตตมฺสานิ ขาทามิ ปุพฺพโลหิตมกฺขิตาติ.

ฉนฺทจํ ปณฺจปฺุตตขาทิกเปตวตฺถุ.

๓. สดตปฺุตตขาทิกเปตวตฺถุ

- [๓๕] “นคฺคา ทุพฺพณฺณรฺฐปาสิ ทุคฺคณฺธา ปฺุติ วายติ
มกฺขิกาหิ ปริกิณฺณา กา ญฺ ตวํ อิธ ติฏฺฐสฺสีติ.
- [๓๖] อหํ ภทฺนเต เปตีมฺหิ ทุคฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกมิโต คตา.
- [๓๗] กาเลน สดต ปฺุตตานิ สಾಯํ สดต ปฺุณาปเร
วิขายิตฺวาน ขาทามิ เตปิ น โหนฺติ เม อลํ.
- [๓๘] ปรีทฺยหติ ฐมายติ ขุทาย หทฺยํ มม
นิพฺพุตํ นาริคจฺฉามิ อคฺคิทฺทฺเมว อาตเปติ.
- [๓๙] “กินฺนุ กาเยน วาจาย มนฺสา ทุกฺกมฺํ กตํ
กิสฺส กมฺมวิปาเคน ปฺุตตมฺสานิ ขาทสฺสีติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. การสิ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. อภาสิสฺส, เอวมฺปริปิ.

^๓ ฉ.,เท. ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเคน, เอวมฺปริปิ.

- [๔๐] “อหุ มยหิ ทเว ปุตตา อโก สมปตตโยพพนา
 สำหรับ ปุตตพลฺลเปตา สามิกิ อติมณฺณิสฺส.
- [๔๑] ตโต เม สามิกิ กุทฺโธ สปติมณฺณมานยิ^๑
 สา จ คพฺภิ อลภิตถ ตสฺสา ปาปํ อเจตยิ.
- [๔๒] สำหรับ ปทุฏฺจมนสา อกริ คพฺภปาทนํ
 ตสฺสา เตมาสิโก คพฺโภ ปุพฺพลโหิตโก^๒ ปติ.
- [๔๓] ตทสฺสา มาตา กุปิตา มยหิ ฌาตี สมานยิ
 สปลณฺจ มํ อกาเรสิ ปริภาสาปยิ จ มํ.
- [๔๔] สำหรับ โฆรณฺจ สปลํ มุสสาวาทณฺจ ภาสิสฺสํ
 ปุตฺตมํสาณิ ขาทามิ สเจตํ ปกตํ มยา.
- [๔๕] ตสฺส กมฺมวิปาเกน มุสสาวาทสฺส จฺญายํ
 ปุตฺตมํสาณิ ขาทามิ ปุพฺพลโหิตมกฺขิตาติ.

สตตมํ สตตปุตฺตขาติกเปตวตถุ.^๓

๘. โคนเปตวตถุ

- [๔๖] “กินฺहु อุมฺมตฺตรูปาว ลายิตฺวา หริตํ ติณํ
 ขาท ขาทาติ ลปฺสิ คตสฺสตํ ชรคฺควิ.
- [๔๗] น หิ อนฺเนน ปาเนน มโต โคโณ สมฺภูจฺเห
 ตฺวํปิ^๔ พาโล จ ทุมฺเมโธ ยถา อณฺโณ^๕ จ ทุมฺมตีติ.

^๑ ฉ., เท. สปลิ มยห มานยิ

^๓ ฉ. สตตปุตฺตขาติกเปตวตถุ

^๕ ฉ., เท. ตณฺโณว

^๒ ส., ฉ., เท., อ. ปุติโลหิตโก

^๔ ฉ., เท., อ. ตฺวํสิ

- [๔๘] “อิเม ปาทา อิหํ สีลํ อยํ กาโย สวาลริ
 เนตฺตา ตเถว ติฏฺฐนฺติ อยํ โคโณ สมุฏฺจเห
- [๔๙] นยฺยกสฺส หตฺถปาทา กาโย สีสญฺจ ทิสฺสติ
 รุทํ มตฺติกญฺสมี นฺนํ ตวณฺเณว ทุมฺมตีติ.
- [๕๐] “อาทิตฺตํ วต มํ สนฺตํ จตฺติสฺสํ ปาวกํ
 วารินา วีย โอสินฺจํ สพฺพํ นิพฺพปาเปยํ ทรํ.
- [๕๑] อพฺพพฺพหํ วต เม สลฺลํ โสภํ หทยนิสฺสิตํ
 โย เม โสภปเรตสฺส ปิตุโสภํ อปานฺหิ
- [๕๒] สุวาทํ อพฺพพฺพหสฺสโลสมิ^๑ สีติญฺโตสมิ นิพฺพุโต
 น โสจามิ น โรทามิ ตว สุตฺวาน มาณว.
- [๕๓] เอวํ กโรนฺติ สปปญฺญา เย โหณฺติ อญฺกรมฺปกา
 นีวตฺตยนฺติ^๒ โสภมฺหา สุชาโต ปิตรํ ยถาติ.

อญฺกรมํ โคณเปตวตฺถุ.

๕. มหาเปสการเปตวตฺถุ^๓

- [๕๔] “อฺถญฺจ มุตฺตํ รุหฺริญฺจ^๔ ปุพฺพํ
 ปริญฺชติ กิสฺส อยํ วิปาโก
 อยํ นุ กิ กมฺมมกาสิ นาริ
 ยา สพฺพทา โลหิตปฺพพภฺกขา.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อพฺพพฺพหสฺสโลสมิ

^๓ ฉ.,เท. มหาเปสการเปตวตฺถุ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. วินิตฺตยนฺติ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. รุหฺริญฺจ, เอวฺมฺปริปิ.

- [๕๕] นวานิ วตถุณานิ สุภานิ เจว
มุกฺขานิ สุทฺธานิ จ โลมฺसानิ
ทินฺนํหานิ มิสฺสสา กิฏฺฐกา ภวณฺติ
อยํ ญํ กิํ กมฺมมกาสิ นาริตฺติ.
- [๕๖] “ภริยา มเมสสา อหุ ภทฺนฺเต
อทายิกา มจฺจณฺธี กทริยา
สา มํ ททฺนฺตํ สมณพฺรหฺมณานํ
อกุโกสฺติ จ^๑ ปริภาสฺติ จ.
- [๕๗] คฺฤตญจ มุตฺตํ รุทฺธิญจ ปุพฺพํ
ปริภุญฺช ตวํ อสฺสจี สพฺพกาสํ
เอตํ เต ปฺรโลภสฺสมี โหตุ
วตฺถา จ เต กิฏฺฐกา^๒ ภวณฺตุ
เอตาทิสํ ทฺวจฺจริตํ จริตฺวา
อิธาคตา จิรฺรตฺตาย ขาทตฺติ.
- นวมํ มหาเปสการแปดวตถุ.

๑๐. ขลาคติยแปดวตถุ

- [๕๘] “กา ญํ อนฺโตวิมานสฺสมี ติฏฺฐจฺนฺตี ญฺปนิกฺขมิ
อฺปนิกฺขมสฺสสุ ภทฺเท ปสฺสสามิ^๓ ตํ มหิทฺธิกนฺติ.”^๔
- [๕๙] “อฏฺฐฎิยามิ หรายนํ นกฺคา นิกฺขมิตฺตํ พหิ
เกสฺสมหิ ปฏฺฐิจฺจนฺนา ปุณฺณํ เม อปฺปํ กตฺนฺติ.

^๑ สี.,สุยา.,อิ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท.,อิ. กิฏฺฐสฺมา

^๓ ฉ.,เท. ปสฺสสาม อิ. ตวํ ปสฺสสาม, เอวมฺปฺริปี.

^๔ ฉ.,เท. พหิทฺธิกนฺติ.

- [๖๙] อุทฐิ จตุหิ มาเสหิ กาลกิริยา ภวิสสติ
 เอกนตํ กญฺญํ โฆริ นิริยฺปปติสฺสหิ^๑
- [๗๐] จตุกกณฺณํ จตุทวาริ วิภตฺตํ ภาคโส มิตํ
 อโยปการปริยฺนตํ อยสา ปฏิกุชฺชิตํ.
- [๗๑] ตสฺส อโยมยา ภูมิ ชลิตา เตชสา ยุตฺตา
 สมฺนฺตา โยชนสฺสํ ผริตฺวา ติฏฺฐจฺติ สพฺพทา
- [๗๒] ตตฺถาหิ ทิฆมทฺธานิ ทุกฺขํ เวทิสฺส^๒ เวทนํ
 ผลณฺจ ปาปกมฺมสฺส ตสฺมา โสจามิหิ^๓ ภูตฺนฺติ.

ทสมํ ขลาคิยเปตวตถุ.^๔

๑๑. นาคเปตวตถุ

- [๗๓] “ปรโต จ^๕ เสเตน ปเลติ หตฺธินา
 มชฺฌเ ปน อสฺสตรีเรน
 ปจฺฉา จ กณฺญา สิริกาญํ นิยฺยาติ
 โอภาสยฺนฺติ ทส สพฺพโต ทิสฺวา.
- [๗๔] ตุมฺहे ปน มุคฺครหตฺถปาณิโน
 รุทฺทมฺขา ภินฺนปภินฺนคตฺตา
 มนุสฺสภฺตา กิมกตฺถ ปาปํ
 เยนณฺณมณฺณสฺส ปิวาท โลหิตํ (อิตฺติ).
- [๗๕] “ปรโต ว โย คจฺฉนฺติ กุณฺชเรน
 เสเตน นาเคน จตฺตุกเมน

^๑ ฉ.,เท.,อิ. นิริยํ ปติสฺสหิ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. โสจามิหิ ภูตฺนฺติ

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ว

^๒ ฉ.,เท.,อิ. เวทิสฺส

^๔ ฉ.,เท. ขลาคิยเปติ

อมหากัม ปุตโต อหุ โส ปเชฏฐโก^๑
ทหานานิ ทตฺวาน สฺวี่ ปโมทติ.

[๗๖] โย โส มชฺเฌ อสฺสตรีรณ
จตุพฺภิ ยุตฺเตน สุวคฺคิตฺเตน
อมหากัม ปุตโต อหุ มชฺฌิโม โส
อมจฺฉริ ทานปตี^๒ วิโรจติ.

[๗๗] ยา สา [^๓] ปจฺฉา สิริกาย นิยุยาติ
นารี สปญฺญา มิคมนฺทโลจนา
อมหากัม ธีตา อหุ สา กนิฏฺฐา^๔
ภาคทุมฺภาเคน สฺวี่ ปโมทติ.

[๗๘] เอเต จ ทหานานิ อํสํ ปุพฺเพ
ปสฺนณจิตฺตา สมณพฺราหฺมณานํ
มยํ ปน มจฺฉรินฺ อหุมฺหา^๕
ปริภาสกา สมณพฺราหฺมณานํ
เอเต จ ทตฺวา ปริจารยฺนติ
มยญฺจ สฺสสาม นโฬว ทิตฺโตติ.^๖

[๗๙] “กั ตุมหากัม โภชนํ กั สยนํ
กถญฺจ^๗ ยาเปถ สุปาปชฺรมิโน

^๑ ฉ., เท. เชฏฐโปโส อ. เชฏฐโก โส

^๓ ฉ., เท., อ. จ

^๔ ฉ., เท. อหุมหา

^๗ อ. กถัส

^๒ สฺยา. ทานปติ

^๔ ฉ., เท. กนิฏฺฐิกา

^๖ ฉ., เท., อ. ฉินฺโนติ.

ปทุตโกเคสุ อนปฺปกเส
 สุขํ ธีรคาย^๑ ทุกฺขชฺช ปตฺตา.^๒

[๘๐] อณฺณมณฺณํ วธิตฺวาน ปิวาม ปุพฺพโลหิตํ
 พหุํ ปิตฺวา น ทาทา โหม นจฺฉาทิมฺหเส^๓ มยฺ.

[๘๑] อิจฺเจว มจฺจา ปรีเทวณฺติ
 อทายิกา^๔ เปจฺจ ยมสฺส จายโน
 เย เต ธีรจฺจา^๕ อธิคฺมม โภเค
 น ภูณฺชเร นาปี กโรณฺติ ปุณฺณํ.

[๘๒] เต ชุปฺปิปาสุปคตา ปรตฺถ
 ปจฺฉา จิรํ ฌายีเร^๖ ทยฺหมานา
 กมฺมานิ กตฺวาน ทุกฺขทุรยานิ^๗
 อนฺโณนฺติ ทุกฺขํ กฏฺฏกปฺผลานิ.

[๘๓] อิตฺตํ หิ ธนธณฺณํ อิตฺตํ อิตฺ ธีวํ
 อิตฺตํ อิตฺตโรโต ฌตฺวา ทิปํ กยิราถ ปณฺทิตฺ.

[๘๔] เย เต เอวํ ปชานนฺติ นรา ธมฺมสฺส โกวิทา
 เต ทาเน นปฺปมชฺชนฺติ สุตฺวา อรหํ วโจติ.

เอกาทสํ นาคเปตวตฤ.

^๑ ฉ.,เท. ธีรคาย.

^๓ ฉ.,เท.,อิ. นจฺฉาทิมฺหเส

^๕ ส.,อิ. ธีรจฺจา ฉ.,เท. ธีรจฺจ

^๗ ฉ.,เท. ทุกฺขทุรยานิ อิ. ทุกฺขทุรยานิ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ปตฺตาติ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อทายิกา

^๖ ฉ.,เท. ฌายเร

๑๒. อรคเปตตฤ

- [๘๕] “อรโคว ตจํ ชินณํ หิตฺวา คจฺจนฺติ สนฺตณฺ
 เอวํ สรีเร นิพฺพโมเค เปเต กาลกเต สติ.
- [๘๖] ทยฺหมาโน น ชานาติ ฅาตีนํ ปริเทวิตํ
 ตสฺมา เอตํ น โสจามิ^๑ คโต โส ตสฺส ยา คติ.^๒
- [๘๗] อนพฺภิตโต ตโต อาคา นานญฺเฌาโต อิตโต คโต
 ยถาคโต ตถา คโต ตตฺถ กา ปริเทวนา.
- [๘๘] ทยฺหมาโน น ชานาติ ฅาตีนํ ปริเทวิตํ
 ตสฺมา เอตํ น โรทามิ คโต โส ตสฺส ยา คติ.
- [๘๙] สเจ โรเท กิสา อสฺสํ ตตฺถ เม ก็ ผลํ ลียา
 ฅาติมิตฺตสฺสพฺพชานํ ภียโย โน อรตี ลียา.
- [๙๐] ทยฺหมาโน น ชานาติ ฅาตีนํ ปริเทวิตํ
 ตสฺมา เอตํ น โรทามิ คโต โส ตสฺส ยา คติ.
- [๙๑] ยถาปี ทารโก จนฺทํ คจฺจนฺตํ อนฺโรทติ
 เอวํ สมฺปทเมเวตํ โย เปตํ อนฺโสจติ.
- [๙๒] ทยฺหมาโน น ชานาติ ฅาตีนํ ปริเทวิตํ
 ตสฺมา เอตํ น โรทามิ คโต โส ตสฺส ยา คติ.
- [๙๓] ยถาปี พุรฺหฺเม อุกฺกมฺภโก ภินฺโน อปฺปฏิสนฺนุโย
 เอวํ สมฺปทเมเวตํ โย เปตํ อนฺโสจติ.

^๑ ฉ., เท., อ. โรทามิ^๒ อ. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ, เอมฺพริปิ.

[๙๔] ทยุหมานโน น ชานาติ ฌาตีโน ปริเทวิตัง
ตสฺมา เอตัง น โรทามิ คโต โส ตสฺส ยา คตีสฺสิตี.

ทวาทสมํ อรุณเปตวตฺตฺตฺ.

ปจฺจิม อรุณคุโธ.

ตสฺสูกุทานัง

เขตฺตฺตฺปมา^๑ วณฺณา ทฺวเว ชีตลีสํ ทิโรกฺขุทฺทํ
ปฺตฺตฺตฺชาทิกกา โคณคฺคํ ปาสาทํ นาโครค ทวาทสา.

เต วตฺตฺตฺนิ ปจฺจเม วคฺเค อุกุทานัง.^๒

^๑ ฉ., เท., อ. เขตต์ จ สุกร์ ปุติ
ปณจาปี สตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺจ
ตถา ขลฺลภาณียํ นาคํ

^๒ อ. อิทํ อุกุทานัง น ทิสฺสตี.

ปิณฺจ จาปี ทิโรกฺขุ
โคณํ เปสการกณจ
ทวาทสํ อรุณคณฺจเวทิตี.

๒. อุพพรีวคโค

๑. สัมมการโมจกเปตวตถุ*

- [๙๕] “นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาสี กิสา ฌมนิสณฺจิตา^๒
 อุปฺผาสฺสพิเก กิสิเก กา ญฺ ตวํ อิธ ติฏฺฐสฺสตี.
- [๙๖] “อหํ ภทฺตเต เปตฺติมฺหิ ทุคฺคตา ยมโลกิกา
 ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกมิโต คตาติ.”^๓
- [๙๗] “กินฺนุ กาเยน วาจาเย มนฺสา ทุกฺกภูํ กตํ
 กิสฺส กมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิโต คตาติ.
- [๙๘] “อญฺญกมฺปกา มยฺหํ นาหสิํ ภาตเต
 ปิตา มาตา จ อถ วาปี ฌาตกา
 เย มํ นิโยเชยฺยํ ททาหิ ทานํ
 ปสฺนฺนจิตฺตา สมณพฺรหฺมณานํ.
- [๙๙] อิโต อหํ วสฺสสฺตานิ ปณฺจ
 ยํ เอวรูปา วิจฺรามิ นคฺคา
 ขุทฺทาย ตณฺหยา จ ขชฺชมานา
 ปาปสฺส กมฺมสฺส ผลํ มเมทํ.
- [๑๐๐] วนฺทามิ ตํ อยฺย ปสฺนฺนจิตฺตา
 อญฺญกมฺป มํ วีร^๔ มหานุภาว
 ทตฺวา จ เม อาทิส ยํ หิ^๕ กิณฺจ
 โมเจหิ มํ ทุคฺคตฺติยา ภทฺตเตติ.

* จ.,เท. สัมมการโมจกเปตวตถุ

^๒ อ. อิติสทโท น ทิสฺสตี.

^๓ สยา. ยาทิ กิณฺจ

^๒ จ.,เท.,อ. ฌมนิสณฺจิตา, เอวมฺปรีปิ.

^๔ อ. วีร

- [๑๐๑] “สาธฺมฺมํ โส ปฏิสฺสณฺณํ” สาริปฺพุโต อนุกมฺปโก
ภิกฺขุณฺโณ อาโลปํ ทตฺวา ปาณิมตฺตณฺจ จોลกํ
ถาลกสฺส จ ปาณียํ ตสฺสา ทกฺขิณมาทิสฺสิ.
- [๑๐๒] สมณฺหตฺราณุกิฏฺเฏเจ วิปาโก อุปฺปชฺชถ
โมชฺชนจฺฉาทฺนปาณียํ ทกฺขิณาย อิทํ ผลํ.
- [๑๐๓] ตโต สุทฺธา สุจิวนฺหา กาสิกฺขตฺตมชารินี
วิจิตฺตวตฺถุถาภรณฺหา สาริปฺพุตํ อุปฺสงฺกมิ.^๒
- [๑๐๔] อภิกฺกนฺเตน วณฺณเณ ยา ตํวํ ติฏฺฐสฺสิ เทวเต
โอภาเสนฺตํ ทิสฺสา สพฺพปา โอสริ วีย ตารกา.
- [๑๐๕] เกน เต ตาทิสฺส วณฺโณ เกน เต อธิมฺมุตฺติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โมคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๑๐๖] ปุจฺฉามิ ตํ เทวํ มหฺนภาเว
มณฺสฺสญฺญตา กิมกาสิ ปุญฺญํ
เกนาปิ เอวํ ชลิตานุกาเว
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.
- [๑๐๗] “อุปฺปณฺฑุกี กิสํ ฉาตํ” นคฺคสฺสมุฏฺติจฺฉวี^๓
มฺหิ การุณฺโโก โลเก ตํ มํ อทกฺขิ ทกฺขิ.^๔
- [๑๐๘] ภิกฺขุณฺโณ อาโลปํ ทตฺวา ปาณิมตฺตณฺจ จોลกํ
ถาลกสฺส จ ปาณียํ มม ทกฺขิณมาทิสฺสิ.

^๑ สฺยา. “สาธฺมฺมํ โส ตสฺสา ปฏิสฺสณฺณํ

^๒ อ. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๓ ส.อ. นคฺคํ อาปตฺติจฺฉวี ฉ.,เท. นคฺคํ สมปตฺติจฺฉวี

^๔ ฉ.,เท.,อ. ทคฺคํ

- [๑๐๙] อาโลปสฺส ผลํ ปสฺส ภตฺตํ วสฺสสํ ทส
 ภูณฺชามิ กามกามินี อเนกรสพฺพญฺชนํ.
- [๑๑๐] ปาณิมตฺตสฺส โจลสฺส วิปากํ ปสฺส ยาหิสิํ
 ยาวตา นนฺทราชสฺส วิชิตสฺมี ปฏิจฺฉทา.
- [๑๑๑] ตโต พหุตรา ภาเนเต วตฺถานิจฺฉาทนฺนํ^๑ เม
 โกเสยฺยกมฺพลียานิ โขมกปฺปาสิกานิ จ.
- [๑๑๒] วิปฺปลา จ มหคฺฆา จ เตปากาเสว ลมฺพเร
 สาหํ ตํ ปรีทหามิ ยํ ยํ หิ มนฺโส ปิยํ.
- [๑๑๓] ถาลกสฺส จ ปาณียํ วิปากํ ปสฺส ยาหิสิํ
 คมฺภีรา จตฺรสุสา จ โปกฺขรณฺณ^๒ สฺสนิมฺมิตา.
- [๑๑๔] เสโตทกา สฺสปตฺติถา สีตา อปฺปฏิกนฺธิยา
 ปทุมฺปฺปอลสฺสนนฺนา วาริกิณฺชกฺขปฺปรีตา.
- [๑๑๕] สาหํ รามิ กิพามิ โมทามิ อุกฺโขทภยา
 มฺนี การุณฺกํ โลเก ภาเนเต วนฺทิตุมาคตาติ.

ปจฺมํ สํสารโมจกเปตวตฺถุ.

๒. สารีปุตฺตตฺถเธรมาตฺถุเปตวตฺถุ

- [๑๑๖] “นคฺคา ทฺวพฺพณฺณรูปาสิ กิสา ฌมฺนิสฺสนฺจิตา
 อุปฺปาสุพิเก กิสิเก กา นฺ ตํ อิธ ติฏฺฐสีติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วตฺถานิจฺฉาทนฺนํ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. โปกฺขรณฺณ

- [๑๑๗] อหนฺเต สกียา มาตา ปุพฺพเพ อญฺเฆาสฺสุ ชาตีสฺสุ
 อปฺปนฺนา ปิตฺติวีสยํ ขุปฺปิปาสา สมปฺปิตา.
- [๑๑๘] ฉทฺทิตํ ขิปปิตํ เบฬํ สิงฺฆาณิกํ สีเลสุมํ
 วสณฺจ ทยฺหมานานํ วิชาตานณฺจ โลหิตํ.
- [๑๑๙] วณฺิตานณฺจ^๑ ยํ ฆานํ สีสฺสจฺฉินฺนณฺจ^๒ โลหิตํ
 ขุทฺทาปเรตา ภูณฺชามิ อิตฺถิปฺริสนิสฺสิตํ.
- [๑๒๐] ปุพฺพโลหิตํ ภาทฺชามิ^๓ ปสฺสํ มนุสฺसानณฺจ
 อเลณฺา จ อนคารฺา จ นีลมณฺจปรายนา.
- [๑๒๑] เทหิ ปุตฺตก เม ทานํ ทตฺวา อุทฺทิสฺสาหิ^๔ เม
 อปฺเปว นาม มุณฺเจยฺยํ ปุพฺพโลหิตโกชนาติ.
- [๑๒๒] มาตุยา วจฺนํ สุตฺวา อุปฺติสฺโสณุกมฺปโก
 อามนฺตยิ โมคฺคัลลนํ อนฺรุตฺตณฺจ กปฺปิณํ.
- [๑๒๓] จตฺสฺโส ภูฏิโย กตฺวา สงฺฆे จตฺทฺทิสฺเส อทา
 ภูฏิโย อนฺนปฺาณณฺจ มาตุ ทกฺขิณมาทิสฺ.
- [๑๒๔] สมณฺนตฺรานุกฺกฺเจ วิปาโก อุปฺปชฺชถ
 โกชนํ ปาณียํ วตฺถํ ทกฺขิณาย อิทํ ผลํ.
- [๑๒๕] ตโต สฺสทฺธา สฺสจิวสฺสา กาสิกฺกุตฺตมชาริณี
 วิจิตฺตวตฺถาภรณฺา โกลิตํ อุปฺสงฺกมิ.
- [๑๒๖] “อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตวํ ติฏฺฐจฺสิ เทวเต
 โอภาเสนฺตึ ทิสฺสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.

^๑ ฉ.,เท. วณิกานณจ

^๓ ส. ปุพฺพโลหิตภาทชามิ

^๒ ฉ.,เท.,อ. ฆานสีสฺสจฺฉินฺนณฺจ โลหิตํ

^๔ ฉ.,เท. อนฺวาทิสฺสาหิ เม

[๑๒๗] เกณ เต ตาทีโส วณฺโณ เกณ เต อิทธิมุขมิตติ
อุปปชฺชุนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.

[๑๒๘] ปุจฺฉามิ ตํ เทวิ มหानุภาเว
มนุสฺสญฺญตา กิเมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาปี เอวํ ชลิตานุภาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.

[๑๒๙] “สารีปุตฺตสฺสหา มาตา ปุพฺเพ อณฺเฑาสฺส ชาตีสุ
อุปปนฺนา ปิตฺติวิสยํ ขุปฺปิปาสา สมปฺปิตา.

[๑๓๐] ฉทฺทิตํ ขิปีตํ เขฬํ สิงฺฆาณิกํ กิเลสุมํ
วสณฺจ ทฺยหมานานํ วิชาตानณฺจ โลหิตํ.

[๑๓๑] วณฺิตานณฺจ ยํ ฆานํ สีสจฺฉินฺนณฺจ โลหิตํ
ขุทฺทาปเรตา ภฺยชิสุสฺ^๑ อิตฺถิปุริสนิสฺสิตํ.

[๑๓๒] ปุพฺพโลหิตํ ภฺยชิสุสฺ ปสฺสนํ มนุสฺसानณฺจ
อเลณฺา จ อนคารา จ นีลณฺจปฺรายนา.

[๑๓๓] สารีปุตฺตสฺส ทาเนน โมทามิ อุกุโตะภยา
มฺหิ การุณิกํ โลเก ตํ^๒ ภนฺเต วนฺทิตุมาคตาติ.

ทฺติยํ สารีปุตฺตตฺถเณรมาตฺตเปตฺวตฺถุ.

^๑ ฉ., เท. ภฺยชามิ

^๒ ฉ., เท., อิ. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

๓. มตฺตาเปตฺวตฺถุ

- [๑๓๔] “นคฺคา ทุพฺพณฺณรฺฐปาสี กีสฺยา ฌมนิสณฺจิตา
อุปฺผาสฺสพิเก กีสฺสิเก กา นฺ ตวํ อิธ ติฏฺฐสฺสิตฺติ.
- [๑๓๕] “สาหํ มตฺตา ตวํ ติสฺสา สปรตฺตี เต ปุเร อหํ
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตฺโลกํ อิโต คตฺตาติ.
- [๑๓๖] “กีนฺนุ กาเยน วาจาเย มนฺสา ทุกฺกมฺมํ กตํ
กิสฺส กมฺมวิปาเกน เปตฺโลกํ อิโต คตฺตาติ.
- [๑๓๗] “จณฺทึ จ ผรฺุสา จาสี อิสฺสุกึ มจฺฉรี สจฺา^๑
ตาหํ ทฺรฺุตฺตํ วตฺวาน เปตฺโลกํ อิโต คตฺตาติ.
- [๑๓๘] “สจฺจํ^๒ อหํปิ ชานามิ ยถา ตวํ จณฺทิกกา อหุ
อณฺณญจ ไช ตํ ปุจฺฉามิ เกนาสิ ปัสฺสุกฺกุจฺจิตา.”^๓
- [๑๓๙] สีสํ นหาตา ตวํ อาสิ สฺจุจฺจวตฺถา อลงฺกตา
อณฺญจ ไช^๔ อธิมตฺตํ สมลงฺกตฺรา^๕ ตยา.
- [๑๔๐] ตสฺสา เม เปกฺขมานาย สามีเกน สมฺนุติ
ตโต เม อิสฺสา วิปฺลา โกโธ เม สมฺชายถ.
- [๑๔๑] ตโต ปัสฺสุ คเหตฺวาน ปัสฺสุนา ตํ วิกิริหํ^๖
ตสฺส กมฺมวิปาเกน เตนมฺหิ ปัสฺสุกฺกุจฺจิตาติ.
- [๑๔๒] “สจฺจํ อหํปิ ชานามิ ปัสฺสุนา มํ ตวํ โอกิริ
อณฺณญจ ไช ตํ ปุจฺฉามิ เกน ขชฺชาสิ กจฺฉยาติ.

^๑ สี.,อิ. สจี

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ปัสฺสุกฺกุจฺจิตา

^๕ ฉ.,เท. สมลงฺกตฺรา

^๒ สี.,อิ. สพฺพ, เอวมฺปริปิ.

^๔ สี.,อิ. ตํ

^๖ ฉ.,เท.,อิ. หิ โอกิริ

- [๑๔๓] “เกสขุขหาริ อุกโย วนนตํ อคิมฺมเส
 ตํ จ เกสขุขมาหาริ อหณจ^๑ กปิกจฺจนโน.
- [๑๔๔] ตสฺสา ตฺยาชานมานาย เสยฺยํ ตฺยาหํ สโมกิริ
 ตสฺส กมฺมวิปาเกน เตน ขขุขามิ กจฺจุยาติ.
- [๑๔๕] “สจฺจํ อหํปิ ชานามิ เสยฺยํ เม ตํ สโมกิริ
 อณฺณณจ โข ตํ ปุจฺจามิ เกนาสิ นคฺคิยา ตฺวนฺติ.”^๒
- [๑๔๖] “สหายานํ สมโย อาสิ ฌาตึนํ สมิตี อหุ
 ตฺวณฺจ อามนฺติตา อาสิ สสามิ โน จ โข อหํ.
- [๑๔๗] ตสฺสา ตฺยาชานมานาย หุสฺสํ ตฺยาหํ อปานฺทุทํ
 ตสฺส กมฺมวิปาเกน เตนมฺหิ นคฺคิยา อหฺนฺติ.
- [๑๔๘] “สจฺจํ อหํปิ ชานามิ หุสฺสํ เม ตํ อปานฺทุทํ
 อณฺณณจ โข ตํ ปุจฺจามิ เกนาสิ คฺคฺคณฺธินํติ.
- [๑๔๙] “ตว คณฺธณฺจ มาลณฺจ ปจฺจคฺคณฺจ วิเลปนํ
 คฺคฺคณฺเป อชาเรสี^๓ ตํ ปาปํ ปกตํ มยา
 ตสฺส กมฺมวิปาเกน เตนมฺหิ คฺคฺคณฺธินํติ.
- [๑๕๐] “สจฺจํ อหํปิ ชานามิ ตํ ปาปํ ปกตํ ตฺยา
 อณฺณณจ โข ตํ ปุจฺจามิ เกนาสิ หุคฺคตา ตฺวนฺติ.
- [๑๕๑] “อุภินฺนํ สมกํ อาสิ ยํ เคเห วิขฺชเต ธนํ
 สนฺเตสฺส เทยฺยธมฺเมสฺส ทิปํ นากาสิมตฺตโน
 ตสฺส กมฺมวิปาเกน เตนมฺหิ หุคฺคตา อหฺนฺติ.

^๑ อ. อหฺมปิ^๓ ส.อ. อตาเรสี^๒ อ. อิตฺตฺทโท น ทิสฺสติ. เอวฺมฺปริปิ.

- [๑๕๒] “ตทเว มํ ตํ อวจ ปาปกมมํ นิเสวสิ
น หิ ปาเปหิ กมฺเมหิ สฺสกา โหสิ สฺสคตฺตี.^๑
- [๑๕๓] วามโต มํ ตํ ปจฺเจสิ อโถปิ มํ อุตฺตยฺยติ^๒
ปสฺส ปาปานิ กมฺมานิ วิปาโก โหติ ยาทีโส.
- [๑๕๔] เต ชฺรทาสีโย^๓ อาสํ ตาเนวภรณานิเม
เต อญฺเญ ปริวารนฺติ น โภคา โหนฺติ สสฺสตา.
- [๑๕๕] อิทานิ ญฺตสฺส ปีตา อาปณา เคหเมหิตี
อปฺเปว เต ทเท กิณฺจ มา สฺส ตาว อโธ คตา.^๔
- [๑๕๖] นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปามฺหิ กีสฺยา ชฺมนิสฺสณฺจิตา
โกปีนํ เอตํ อิตฺถินํ มา มํ ญฺตปีตาทสฺ.^๕
- [๑๕๗] หนฺท กิ [๖] ตฺยาหํ ทมฺมิ กิ วา จ เต^๖ กโรมฺห
เยน ตํ สฺสชิตา อสฺส สพฺพกามสมฺพิทฺธิ.^๗
- [๑๕๘] จตฺตาโร ภิกฺขุ สงฺฆโต จตฺตาโร ปน ปุคฺคลา
อญฺจ ภิกฺขุ โภชยิตฺวา มม ทกฺขิณมาทิสฺ^๘
ตทาหํ สฺสชิตา เหสฺสํ สพฺพกามสมฺพิทฺธิ.
- [๑๕๙] สาธฺตฺติ สา ปฏิสฺสฺวา โภชยิตฺวา อญฺจ ภิกฺขโว
วตฺถเอหิจฺฉาทยิตฺวาน ตสฺสา ทกฺขิณมาทิสฺ.

^๑ ฉ., เท. โหติ สฺสคตฺตี

^๒ ฉ., เท. เต หวา ตา จ ทาสีโย

^๓ ฉ., เท. อิตฺสทโท ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. เตช

^๕ ฉ., เท. ทกฺขิณมาทิส

^๖ ฉ., เท. อุตฺตยฺย

^๗ ฉ., เท. อคฺคตฺ. อ. อคฺ.

^๘ ฉ., เท. วา

^๙ ฉ., เท. อิตฺสทโท ทิสฺสติ, เอวฺมฺปริ.

- [๑๖๐] สมณนุตรานุกิฏฺเฐ วิปาโก อุปปชฺชถ
โกชนจฉาหนปานิยํ ทกฺขิณาย อิทํ ผลํ.
- [๑๖๑] ตโต สุกฺขา สุกฺขินา กาสิกุตฺตมชารินี
วิจิตฺตวตฺถาภรณา สปัตตํ อุปสงฺกมิ.
- [๑๖๒] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตํวํ ติฏฺฐสฺสี เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสสา สพฺพทา โอสฺสี วีย ตารกา.
- [๑๖๓] เกน เต ตาทิสฺโส วณฺโณ เกน เต อิชฺมิชฺฌตฺติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๑๖๔] ปุจฺฉามิ ตํ เทว มหาณฺฎาเว
มนุสฺสญฺฐตา กิมกาสิ ปุณฺณํ
เกนาสิ เอวํ ชลิตานฺฎาวา
วณฺโณ จ เต สพฺพทิสสา ปภาสตีติ.
- [๑๖๕] “อหํ มตฺตา ตํวํ ติสฺสา สปัตตํ เต ปุเร อหํ
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน สปัตตํ เต ปุเร อหํ
เปตโลกํ อิตฺถ คตา.
- [๑๖๖] ตว ทาเนน ทินฺเนน^๑ โมทามิ อุกฺโขทยา
จิรํ ชีวาหิ ภคินี สห สพฺเพหิ ฌาตฺริ
อโสภํ วิรชํ ฌานํ อาวาสํ วสวตฺตํ.
- [๑๖๗] อิท ฌมฺมํ จริตฺวาน ทานํ ทตฺวาน โสภเณ
วิเนยฺย มจฺจุณฺณมลํ สมฺมลํ
อนินฺทิตา สคฺคมฺเปสิ^๒ ฌานนฺติ.

ตติยํ มตฺตาเปตฺวตฺถุ.

^๑ ฉ.,เท. ตว ทินฺเนน ทาเนน

^๒ ฉ.,เท.,อิ. สคฺคมฺเปหิ

๔. นนทาเปติวตถุ

- [๑๖๘] “กาลี ทพพณฺณรูปาสี ผรุสา ภีรุตสสนา
 ปิงฺคลาสี กพาราสี น ตํ มณฺญามิ มานุสฺสินฺติ.
- [๑๖๙] “อหํ นนฺทา นนฺทเสน ภริยา เต ปุเร อหํ
 ปาปกมมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺถ คตฺตาติ.
- [๑๗๐] “กินฺนุ กาเยน วาจาเยน มนสา ทุกฺกมฺมํ กตํ
 กิสฺส กมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิตฺถ คตฺตาติ.
- [๑๗๑] “จณฺเฑี จ ผรุสา จาสี” ตยิ จาสี” อคารวา
 ตาหํ ทฺวํ วตฺวาน เปตโลกํ อิตฺถ คตฺตาติ.
- [๑๗๒] “หนฺตฺตตฺตริยํ ททามิ เต อิมํ ทฺวํ นินฺวาเสตฺวา
 อิมํ ทฺวํ นินฺวาเสตฺวา เอहि เนสฺสามิ ตํ ชฺวร.
- [๑๗๓] วตฺถุญฺจ อนฺนปानญฺจ ลจฺฉสิ ตวํ ชฺวร คตฺตา
 ปฺตฺเต จ เต ปสฺสิสฺสสิ สฺสนิสฺสโย จ ทกฺขสิ.”
- [๑๗๔] หตฺถเณน หตฺถเณน น มยํ อุปกปฺปติ
 ภิกฺขุ จ สีสฺสมปฺนเน วิตราคเณ พหุสฺสฺเต.
- [๑๗๕] ตปฺเปหิ อนฺนปानเนน มมํ ทกฺขิตฺวา
 ตทามิ สฺสํ เหสฺสํ สพฺพกามสมิทฺติ.
- [๑๗๖] ตโต สารฺฐติ โส ปฏฺฐิตฺวา ทานํ วิปฺลมาทริ
 อนฺนปानํ ขาทนํ วตฺถํ เสนาสฺนานิ จ
 จตฺตํ คนฺธญฺจ มาลญฺจ วิวิธา จ อุปาหนา.

^๑ ส.,อ. จณฺเฑี ผรุสวาจา จ

^๓ ฉ.,เท. อิตฺสทโท ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท. จาปี

^๔ ฉ.,เท.,อ. มม ทกฺขิตฺวา

- [๑๗๗] ภิกขุ จ สีสสมฺปนฺเน วีตฺราเค พหุสฺสุเต
ตปฺเปตฺวา อนฺนปาเนน ตสฺสา ทกฺขิณมาทิสิ.
- [๑๗๘] สมณนฺตฺรานุกฺโข วิปาโก อุปปชฺชถ
โกชนจฺฉาทนฺตานียํ ทกฺขิณาย อิทํ ผลํ.
- [๑๗๙] ตโต สุกฺขา สุจิวนฺนา กาสิกฺกุตฺตมชารินี
วิจิตฺตวตฺถาภรณา สามิกํ อุปสงฺกมิ.
- [๑๘๐] อภิกฺกนฺเตน วณฺเณน ยา ตฺวํ ติฏฺฐจฺสิ เทวเต
โอภาเสนฺตี ทิสฺสา สพฺพา โอสธี วีย ตารกา.
- [๑๘๑] เกน เต ตาทิสฺโส วณฺโณ เกน เต อธิมฺชฺชติ
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต โภคา เย เกจิ มนฺโส ปิยา.
- [๑๘๒] ปุจฺฉามิ ตํ เทว มหาณฺฎาเว
 มนุสฺสสฺสฎฺตา กิมกาสิ ปุณฺณํ
 เกนาสิ เอวํ ชลิตานฺฎาวา
 วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสตีติ.
- [๑๘๓] “อหํ นนฺทา นนฺทเสน ภริยา เต ปุเร อหํ
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺถ คตา.
- [๑๘๔] ตว ทินฺเนน ทาเนน โมทามิ อุกฺโตภยา
จิรํ ชีว คหปติ สห สพฺเพหิ ฌาติภิ
อโสภํ วิรชํ จานํ” อาวาสํ วสวตฺตินํ.

[๑๘๕] อิธ ฌมมํ จริตฺวาน ทานํ ทตฺวา^๑ คหปติ
 วิเนยฺย มจฺจนฺรลฺมลํ สมฺมลํ
 อนินฺทิตฺโต สคฺคฺมฺเปสิ^๒ จานนฺติ.
 จตฺตฺถํ นนฺทาเปตวตฺถุ.

๕. มฏฺฐกฺกฺขณฺทลฺลิตฺเปตวตฺถุ

[๑๘๖-๒๐๖] “อลงฺกโต มฏฺฐกฺกฺขณฺทลฺลิตํ
 ๗เปยฺ
 (วิมานวตฺถุสฺมึ สตฺตมสฺส สฺนิกฺขิตฺตวคฺคสฺส นวมวตฺถุสฺมึ ทฏฺฐพฺพํ)
 มฏฺฐกฺกฺขณฺทลฺลิตฺเปตวตฺถุ ปณฺจมํ.

๖. กณฺหเปตวตฺถุ

[๒๐๗] “อุฏฺฐเจหิ กณฺห กิํ เสสิ โก อตฺถิโก สฺปเนน เต
 โย จ ตฺยหํ สโก ภาตา หทฺยํ จกฺขฺณจ” ทกฺขิณํ
 ตสฺส วาตา พลฺลียนฺติ ฃฏฺเฏ^๔ ฃปฺปติ เกสวาติ.
 [๒๐๘] “ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา โรหิณฺเยยสฺส เกสโว
 ตฺรมาณรฺูปํ วุฏฺฐจาสิ ภาตฺถุ โสเกน อทฺธิโตติ.
 [๒๐๙] “กิํ นุ อุมฺมตฺตฺรโปว เกวลํ ทฺวารกํ อิมํ
 สโส สโสติ ลปสิ กิํทิสํ สสมิจฺฉสิ.

^๑ อี. ทตฺวาน

^๓ อี. จกฺขฺว

^๒ ฉ., เท., อี. สคฺคฺมฺเปหิ

^๔ สี., อี. สส ฃปฺปติ

- [๒๒๙] “กั นุ กาเยน วาจาเย มนสา ทุกฺกภูมึ กตํ
 กิสุส กมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิตฺโต คโตติ.
- [๒๓๐] นครํ อตฺถิ ทสฺสนานํ^๑ ‘เอรฺกจฺจนฺติ วิสฺสุตํ
 ตตฺถ เสฏฺฐิ ปุเร อาสี ‘ชนฺปาโลติ มํ วิทฺ.
- [๒๓๑] อสีติ สกฺกฺวาทานํ หิรณฺยสฺส อโหสิ เม
 ปหฺนุตํ เม ชาตฺรฺรูปํ มุตฺตาเวฬุริยา พหฺ.
- [๒๓๒] ตาว มหฺตฺตฺตสฺสาปิ น เม ทาตุํ ปิยํ อหฺ
 ปิทฺทิตฺวา ทฺวารํ ภาณฺชามิ^๒ มา มํ ยาจฺนกาทฺทสฺ.
- [๒๓๓] อสทฺโธ มจฺจเรี วาสี^๓ กทฺริโย ปริภาสโก
 ททฺนฺตานํ กโรนฺตานํ วารยิสฺสํ พหฺชชนฺ.^๔
- [๒๓๔] วิปาโก นตฺถิ ทานสฺส สัมมสฺส กุโต ผลํ
 โปกฺขรณฺโณทฺพานานิ อารามานิ จ โรปิเต
 ปปาโย จ วินาเสสี ทฺฤเค สงฺกมฺมานิ จ.
- [๒๓๕] สุวาทํ อกตฺตกลฺยาโณ กตฺตาโป ตโต จุโต
 อุปฺปนฺโน ปิตฺติวิสยํ^๕ ขุปฺปิปาสสมปฺปิโต.
- [๒๓๖] ปณฺจปณฺณาสวสฺसानิ ตโต^๖ กาลกโต อหํ
 นาภิชานามิ ภาตฺตํ วา ปีตํ วา ปน ปานิยํ.
- [๒๓๗] โย สัมโม โส วินาโส โย วินาโส โส สัมโม
 เปตา หิ กิร ชานนฺติ โย สัมโม โส วินาโส.

^๑ ฉ.,เท. ปณฺณานํ^๓ ฉ.,เท.,อิ. จาสี^๕ ฉ.,เท.,อิ. เปตฺติวิสยํ^๒ ฉ.,เท. ภาณฺชํ^๔ ฉ.,เท. พหฺชชน.^๖ ฉ.,เท.,อิ. ยโต

- [๒๓๘] อหิ ปุเร สยมิสุสึ นาทาสี พหุเก ธเน
 สนฺเตสุ เทยฺยธมฺเมสุ ที่ปี นากาสิมตฺตโน
 สุวาทิ ปจฺจนาตฺตปปามิ อตฺตกมฺมผลูปโค.
- [๒๓๙] อุทฺธิ จตุหิ มาเสหิ กาลกิริยา ภวิสฺสติ
 เอกนฺตํ กญฺจํ โฆริ นิรยํ ปปตฺติสุสํ.
- [๒๔๐] จตฺตกฺกณฺณํ จตฺตวารี วิภตฺตํ ภาคโส มิตํ
 อโยปการปริยณฺตํ อยสา ปฏิกฺขชิตํ.
- [๒๔๑] ตสฺส อโยมยา ภูมิ ชลิตา เตชสา ยุตฺตา
 สมฺนฺตา โยชนสฺสํ ผริตฺวา ติฏฺฐติ สพฺพทา.
- [๒๔๒] ตตฺถาหิ ที่ชมฺมทฺธานํ ทุกฺขํ เวทิสฺส เวทนี
 ผลํ ปาปสฺส กมฺมสฺส ตสฺมา โสจามหิ ภูสํ.
- [๒๔๓] ตํ โว วทามิ ภทฺทํ โว ยาวนฺเตตฺถ สมากตา
 “มา กตฺถ ปาปกํ กมฺมํ อาวิ วา ยทิ วา รโห.
- [๒๔๔] สเจ ตํ ปาปกํ กมฺมํ กริสฺสถ กโรธ วา
 น โว ทุกฺขา ปมฺมตฺตติ^๑ อุปฺจจาปี ปลายิตฺ^๒.
- [๒๔๕] มตฺเตยฺยา โหถ เปตฺเตยฺยา กุเล เชฏฺฐาปจายิกา
 สามณฺณา โหถ พุรหฺมณฺณา เอวํ สคฺคํ คมิสฺสเถติ.
- น^๓ อนฺตลิกฺเข น สมฺมทฺทเม
 น ปพฺพตานํ วิวรํ ปวิสฺส

^๑ ฉ.,เท. ปมฺมตฺตติ

^๒ ฉ.,เท. อุปฺจจาปี ปลายิตฺ.

^๓ ฉ.,เท.,อิ. “น อนฺตลิกฺเข ๔เปยฺ ปาปกมฺมาติ อิมเ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

น วิชชตี โส ชคติปปเทโส
ยตรฐจิตโต มุญเจยฺย ปापกมฺมาติ.

สตุตมํ ชนฺपालเปตวตฺถุ.

๘. อุพเพฏฐจิตฺตวตฺถุ

[๒๔๖] “นคฺโค กิโส ปพฺพชิตฺตสิ ฆนฺเต
รตฺตี ภูหิ คจฺฉสิ กิสฺส เหตุ
อาจิกฺข เม ตํ อปิ สกฺกณฺณมฺ
สพฺเพน วิตฺตํ ปฏิปาทเย ตฺวนฺติ.

[๒๔๗] พาราณสินฺครํ ทุรฺมฺมจํ
ตตฺถาหิ คหปติ อฑฺฒโก อหุ ทินฺโน^๑
อทาตา เคชิตฺมโน อามิสฺสมี
ทฺสฺสีเลยน ยมวิสยมฺหิ ปตฺโต.

[๒๔๘] โส สฺฐิกาย กิลมิโต เตหิ เตเนว
ณาทิสฺส ยามิ อามิสฺสกิจฺจเหตุ^๒
อทานสึลา น จ สทฺทหนฺติ
ทानํ ผลํ โหติ ปรมฺหิ โลเก.

[๒๔๙] ธีตา จ มยฺหิ ลปเต อภิกฺขณํ
ทสฺสามิ ทานํ ปิตฺตุนํ ปิตามหานํ
อุปฺภฺจิตํ^๓ ปรีวิสยนฺติ พฺราหฺมณา^๔
ยามิหิ อนฺธกาวิณฺหิ ภูตฺตํ.^๕

^๑ ฉ., เท., อ. ที่โน

^๓ ฉ., เท. ตมฺปกฺขตํ อ. อุปกฺขตํ

^๕ ฉ., เท. โภตฺตุนฺตํ อ. โภตฺตํ.

^๒ ฉ., เท. อามิสฺสกิจฺจเหตุ

^๔ อ. พฺราหฺมณ

- [๒๕๐] ตมโวจ ราชา ตวมนุภวิยาน^๑ ตมปิ
 เอยยาสิ ขิปปิ อหมิปิ กริสส ปุชฺ
 อาจิฏข เม ตํ ยทิ อตฺถิ เหตุ
 สทฺธายิตํ เหตุวโจ สฺโณม.^๒
- [๒๕๑] ตถาติ วตฺวา อคมาสิ ตตฺถ
 ญญชฺชิสฺส ภตฺตํ น [^๓] ปทกฺขิณารหา
 ปจฺฉา^๔ คมี ราชคหิ ปุณาปริ
 ปาตุรโหสิ ปุรโต ชนาธิปสฺส.
- [๒๕๒] ทิสฺวาน เปตํ ปุณฺทเว^๕ อาคตํ
 ราชา อโวจ อหิปี กิ ททามิ
 อาจิฏข เม ตํ ยทิ อตฺถิ เหตุ
 เยน ตฺวํ จิรตรํ ปิณฺโณติ ลียา.
- [๒๕๓] พุทฺธญฺจ สงฺฆํ ปรีวสิยาน ราช
 อนฺเนน ปาเนนปิ จีวเรน
 ตํ ทกฺขิณํ อาทิส เม หิตาย
 เอวํ อหิ จิรตรํ ปิณฺโณติ ลียา.^๖
- [๒๕๔] ตโต จ ราชา นิปตติวทา ตาวเทว^๗
 ทานํ สหตฺถา อตฺถลญฺจ ทตฺวา^๘
 สงฺฆเ จ อาโรจยิ^๙ ปกตึ^{๑๐} ตถาคตสฺส
 เปตสฺส ปทกฺขิณํ อาทิสิตถ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ยย ปาโจ น ทิสฺสติ.^๓ ฉ.,เท. จ^๔ อิ. ปุณฺเรว^๕ ฉ.,เท.,อิ. ททิตฺวา สงฺฆ^๒ ฉ.,เท. ฉ.,เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ, อิ. สฺโณม^๔ ฉ.,เท.,อิ. ปจฺฉา คมี^๖ ฉ.,เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ. ^๗ ฉ.,เท.,อิ. ตาวเก^{๘-๙} ฉ.,เท. อาโรจสิ ปกตํ

[๒๕๕] โส ปุชฺชิตอ อติวีย โสภมาโน
 ปาตุโรหสิ ปุโรโต ชนาธิปสฺส
 ยกุโขหมสฺมี ปรมิทฺธิปตฺโต
 น มยหิ อิทฺธิสมสทิสา^๑ มนุสฺสา.

[๒๕๖] ปสฺसानุภาวํ อปริมิตํ มมยิทํ
 ตยานุกุญฺจํ อตุลํ ททิตฺวา^๒ สงฺฆเม
 สัตตปฺปิโต สสทํ สทา พหุหิ
 ยามิ อหิ สฺชิตอ มนุสฺสเทวาทิ.

อภฺรณํ จฺวุพเสฏฺฐีเปตวตฺต.

๕. องฺกุรเปตวตฺต

- [๒๕๗] “ยสฺส อตฺถาย คจฺฉาม กมฺโพชํ ฐนหารกา
 อยํ กามทโท ยกุโข อิมํ ยกุขํ นิยามเส.
- [๒๕๘] อิมํ ยกุขํ คเหตุวาน สาธุเกน ปสฺยุห วา
 ยานํ อารูปยิตฺวาน ขิปปํ คจฺฉาม ทฺวารกนฺติ.
- [๒๕๙] “ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสฺสีเทยฺย สเยยฺย วา
 น ตสฺส สาขํ ภณฺเชยฺย มิตฺตทฺพุโภา หิ ปาปโกติ.
- [๒๖๐] “ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสฺสีเทยฺย สเยยฺย วา
 ขนฺธมฺปิ ตสฺส ฉินฺนเทยฺย อตฺถเก เจ ตาทิโส สียาติ.
- [๒๖๑] “ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสฺสีเทยฺย สเยยฺย วา
 น ตสฺส ปตฺตํ ภินฺนเทยฺย มิตฺตทฺพุโภา หิ ปาปโกติ.

^๑ ฉ., เท. อตฺถิ สมาสทิสา

^๒ ฉ., เท. ทตฺวา

[๒๖๒] “ยสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย นิสีเทยฺย สเยยฺย วา
สมฺมลปิ ตํ อพฺพยุห^๑” อตฺถเปตาทิสฺส ลียาติ.

[๒๖๓] “ยสฺสเสกรตฺตึ หิ^๒” อเว วเสยฺย
ยตฺถนฺนปานิ ปุริสฺส ลเมถ
น ตสฺส ปาปํ มนสาปิ เจตเย^๓
กตญฺจตา สปปุริเสหิ วณฺณิตา.

[๒๖๔] ยสฺสเสกรตฺตึปิ อเว วเสยฺย
อนฺเนน ปาเนน อุปฺภุจฺจิตฺส ลียา
น ตสฺส ปาปํ มนสาปิ เจตเย
อทุพฺพปาณิ ทหเต มิตฺตทุพฺพ^๔.

[๒๖๕] โย ปุพฺเพ กตกลฺยาณํ ปจฺจา ปาเปน หีสติ
อลฺลปาณิหโต โปโส น โส ภาทฺรานิ ปสฺสตีติ.

“โย^๕ อปฺปทฺฏจฺจสฺส นรฺสฺส ทฺสฺสตี
สุทฺธสฺส โปสฺสสฺส อนนฺจณฺสส
ตเมว พาลํ ปจฺเจติ ปาปํ
สุทฺธโม รโห ปติวาทํ ชิตฺตโตติ.”

[๒๖๖] “นาหิ เทเวณ วา มนุสฺสเณ วา
อิสฺสรเณ วาหิ สฺสฺสยฺโย
ยกฺโขหฺมสมฺมิ ปรมิทฺธิปตฺโต
ทฺวเรณ วณฺณพฺลุปฺปนฺนิติ.

^๑ ฉ., เท. อพฺพยุห

^๓ ฉ., เท. จินฺตเย, เอวมฺปริปิ.

^๒ ฉ., เท., อ. ปี

^{๔-๕} ฉ., เท., อ. อิมํ ปาสา น ทิสฺสนฺตี.

- [๒๖๗] ปาณิ เต สพุพโส วณโณ ปญจชาโร มรุตสุโว
 นานารสา ปคฺชนนฺติ มณฺเฒหนฺตํ ปุรินฺททํ.
- [๒๖๘] นมฺหิ เทโว น คณฺธพุโ นปิ สกฺโก ปุรินฺทโท
 เปตํ [°] องฺกุร ชานาหิ โรรวุมฺหา^๒ อิทาคตํ.^๓
- [๒๖๙] กิสิโล กิสมจาโร โรรวุมฺหิ^๔ ปุเร ตวํ
 เกน เต พุรหฺมจริเยน ปุณฺณํ ปาณิมฺหิ อิทฺธตฺติ.^๕
- [๒๗๐] ตณฺทวาโย ปุเร อาสิ โรรวุมฺหิ^๖ ตทา อหํ
 สุกิจฺจวตฺติ กปโณ น เม วิชฺชติ ทาทเว.
- [๒๗๑] นิเวสนณฺจ^๗ เม อาสิ อสยฺหสฺส อุปฺนฺติเก
 สทฺธสฺส ทานปฺติโน กตปฺญณฺสฺส ลชฺชโน.
- [๒๗๒] ตตฺถ ยาจนกา ยนฺติ นานาโคตฺตา วณฺิพฺพกา
 เต จ มํ ตตฺถ ปุจฺฉนฺติ อสยฺหสฺส นิเวสเน.^๘
- [๒๗๓] กตฺถ คจฺฉาม ภทฺทํ โว ตตฺถ^๙ ทานํ ปทียติ
 เตสํ ปุณฺโณ อกฺขามิ^{๑๐} อสยฺหสฺส นิเวสนํ.
- [๒๗๔] ปคฺคยฺห ทกฺขิณํ พาหุ เอตฺถ คจฺฉนฺ ภทฺทํ โว
 เอตฺถ ทานํ ปทียติ เตน ปาณิ กามทโท
- [๒๗๕] เตน ปาณิ กามทโท เตน ปาณิ มรุตฺสุโว
 เตน เม พุรหฺมจริเยน ปุณฺณํ ปาณิมฺหิ อิทฺธตฺติ.^{๑๑}

^๑ ฉ., เท., อ. มํ^๔ ฉ., เท. โรรวุมฺหิ^๗ ส. อ. อาเวสนณฺจ^{๑๐} อ. วกฺขามิ^๒ ส. อ. เภรวุมฺหา^๕ ฉ. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.^๘ สุยา. อสยฺหสฺส นิเวสนํ^{๑๑} ฉ., เท., อ. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.^๓ ฉ., เท., อ. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.^๖ อ. เภรวุมฺหิ^๙ ฉ., เท., อ. กตฺถ

- [๒๗๖] น กิร ตฺวํ อทา ทานํ สกปาณีนํ กสฺสจ
 ปรสฺส ทานํ อนุโมทมานโน ปาณีนํ ปคฺคยห ปาวทํ.
- [๒๗๗] เตน ปาณิ กามทโท เตน ปาณิ มรฺุสฺสโว
 เตน เต^๑ พุรหฺมจริเยน ปุณฺณํ ปาณิมหิ อิทฺตติ.
- [๒๗๘] โย โส ทานมทา ภนฺเต ปสนฺโน สกปาณีนํ
 โส หิตฺวา มานุสฺส เทหํ กิณฺหุ โส ทิสํ คโต.^๒
- [๒๗๙] นาคํ ชานามิ อสยฺหาสาหิโน
 อังคีรสฺส คตฺถิ อาคตฺถิ วา
 สุตํ จ เม เวสฺสวณฺสสฺส สนฺตติเก
 สกฺกสฺส สหพฺยตํ คโต อสยฺโห.^๓
- [๒๘๐] อลเมว กาทํ กุลฺยาณํ ทานํ ทาทํ ยถารหํ
 ปาณีนํ กามททํ ทิสฺวา โก ปุณฺณํ น กริสฺสติ.
- [๒๘๑] โส หิ ญฺหน อิตฺโต คนฺตฺวา อนุปฺปตฺวาน ทวารกํ
 ทานํ ตํ^๔ ปฏฺฐาปยิสฺสามิ ยํ มมสฺส สุขาวหํ.
- [๒๘๒] “ทสฺสามิ อนฺนปानญจ วตฺถเสนาสนานํ จ
 ปปญฺจ อุทปานญจ ทฺคฺเค สงฺกมฺมานํ จาติ.
- [๒๘๓] “เกน เต อังคฺลํ กุณฺทา^๕ มฺุขญจ กุณฺทลิกํ
 อุกฺขิณิ จ ปคฺคฆรฺนติ กิ ปาปํ ปกตํ ตยาติ.
- [๒๘๔] “อํคีรสฺส คหปติโน สทฺทสฺส ฆรเมสินโน
 ตสฺสสํ ทานวิสฺสคฺเค ทาเน อธิกโต อหุ.^๖

^๑ สยฺา. เม

^{๒,๓} ฉ.,เท. อิตฺสทโท ทิสฺสติ.

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ. เอวฺมุปริปี ^๕ ฉ.,เท. กุณฺา

^๖ ฉ.,เท.,อิ. อหุ.

- [๒๙๔] โก ฉตติจฉติ คนธญจ โก มาลั โก อุปาหณ
 อิติ สุ ตตถ โฆเสนติ กปฏกา สุมมาคธา
 สทา สายญจ ปาโต จ องกรสส นิเวสเนติ.^๑
- [๒๙๕] “สุขั สุปติ องกรุโร อิติ ชานาติ มั ชโน
 ทุกขั สุปามิ สินธุรก”^๒ ยั น ปสสามิ ยาจเก.
- [๒๙๖] สุขั สุปติ องกรุโร อิติ ชานาติ มั ชโน
 ทุกขั สินธุรก สุปามิ อปฏเก สุ วณิพพเกติ.
- [๒๙๗] “สกุโก เจ เต วร ทชชา ตาวดีसानมิสสโร
 กิสส สพพสส โลกสส วรมาโน วร วเรติ.
- [๒๙๘] “สกุโก เจ เม วร ทชชา ตาวดีसानมิสสโร
 กาลุญจิตสส เม สโต สิริยัคคมนั ปติ
 ทิพพา ภกขา ปาตุภเวยยุ สีลวนโต จ ยาจกา.
- [๒๙๙] ททโต เม น ขีเยถ ทตฺวา นานตปเปยฺยาหิ
 ทท จิตฺตํ ปสาเทยฺย”^๓ เอว สกุก^๔ วร วเรติ.
- [๓๐๐] “น สพพิวิตตานิ ปเร ปเวจเจ
 ทเทยฺย ทานญจ ฌนญจ รกฺข
 ตสฺมา หิ ทานา ฌนเมว เสยโย
 อติปปทาเนน กุลา น โหนติ.
- [๓๐๑] อิทานมติทานญจ น ปัสสนติ ปณฺทิตา
 ตสฺมา หิ ทานา ฌนเมว เสยโย
 สเมน วตฺเตยฺย ส ธีรธมฺโมติ.

^๑ ฉ.,เท. อิติสทโท น กิสสติ.

^๓ สยา. ปสาเทยฺย

^๒ ฉ.,เท.,อิ. สินธุรก, เอวมุปริปิ.

^๔ ฉ.,เท. เอตํ สกุกํ อิ. เอว สกุกํ

- [๓๐๒] “อโห วตาเร อหเมว ทชฺช^๑
 สนโต หิ^๒ มํ สปริสา ภาชเยยฺย^๓
 เมโฆว นินฺหานิ หิ^๔ ปฺรยฺนโต
 สนตปฺเปย สพฺพวณิพฺพกานํ.
- [๓๐๓] “ยสฺส ยาจนเก ทิสฺวา มุขวณฺโณ ปสฺสิตติ
 ทตฺวา อตฺตมโน โหติ ตํ ชฺรํ วสโต สุขํ.
- [๓๐๔] ยสฺส ยาจนเก ทิสฺวา มุขวณฺโณ ปสฺสิตติ.
 ทตฺวา อตฺตมโน โหติ เอสา ยณฺณสฺส^๕ สมฺปทา.
- [๓๐๕] ปุพฺพเพว ทานา สุขมโน ททํ จิตฺตํ ปสาทเย
 ทตฺวา อตฺตมโน โหติ เอสา^๕ ยณฺณสฺส สมฺปทาติ.
- [๓๐๖] สญฺญิวิหาสฺสทฺสฺสานิ องฺกุรสฺส นิเวสเน
 โภชนํ ทียเต นิจฺจํ ปุณฺณเปกฺขสฺส ชนฺตโน.
- [๓๐๗] ติสฺสทฺสฺสานิ สฺสฺทานิ^๕ อามตฺตมณิกฺกุณฺฑลา
 องฺกุรํ อฺปชฺชานฺติ ทาเน ยณฺณสฺส ปาวฏฺา.^๖
- [๓๐๘] สญฺญิปริสฺสทฺสฺสานิ อามตฺตมณิกฺกุณฺฑลา
 องฺกุรสฺส มหาทาเน กญฺจํ ฝาเลนฺติ มาณวา.
- [๓๐๙] โสฬสฺสิตฺติสทฺสฺสานิ สพฺพาลงฺการญฺสิตา
 องฺกุรสฺส มหาทาเน วิธา ปิณฺฑเทนฺติ นาริโย.

^๑ ฉ., เท. จ^๒ ส., อ. ปุณฺณสฺส^๓ ฉ., เท., อ. สฺสฺทานิ^๔ ฉ., เท. ปริปฺรยฺนโต อ. ปริปฺรยฺนโต^๕ อ. โส^๖ ฉ., เท., อ. วาฏฺา

- [๓๑๐] โสฬสติดิสหสฺสานิ สพฺพาลงฺการภูสิตา
 อังกรสฺส มหาทาเน ทพฺพิกคาหา อุปฺภุจिता.
- [๓๑๑] พหุํ พหฺนํ ปาทาสี จิรํ ปาทาสี ขตฺติโย
 สกุกจจฺฉจ สหตฺถา จ วิตฺติ^๑ กตฺวา ปฺนปฺปฺนํ.
- [๓๑๒] พหฺมาเส จ ปกฺเข จ อุตฺตสฺวจฺจรานิ จ
 มหาทานํ ปวตฺเตสิ อังกุโร ทิฆมนฺตรํ.
- [๓๑๓] เอวํ ทตฺวา ยชิตฺวา จ อังกุโร ทิฆมนฺตรํ
 โส หิตฺวา มานุสํ เทหํ ตาวตฺตีสฺสโปโค อหฺนฺติ.^๒
- [๓๑๔] กญฺจจฺฉกฺกํ ทตฺวาน อนฺนรฺทสฺส อินฺทโก
 โส หิตฺวา มานุสํ เทหํ ตาวตฺตีสฺสโปโค อหฺ.
- [๓๑๕] ทสฺหิ จาเนหิ อังกุรํ อินฺทโก อติโรจติ
 รุเป สทฺเท รเส คนฺธเ โผฏฺจพฺเพ จ มโนเร.
- [๓๑๖] อายฺยนา ยสฺสา เจว วณฺเณน จ สุเขน จ
 อาธิปจฺเจน อังกุรํ อินฺทโก อติโรจตฺติ.
 มหาทานํ^๓ ตยา ทินฺนํ อังกุรํ ทิฆมนฺตรํ
 อวิหฺนฺเร นิสินฺโนสิ อากจฺฉ มม สนฺติเกติ.^๓
- [๓๑๗] ตาวตฺตีสฺส ยทา พุทฺโธ สิลายํ ปณฺตฺกมฺพเล
 ปาริฉตฺตกมฺมุลมฺหิ วิหาสิ ปุริสฺสฺสฺสโม.
- [๓๑๘] ทสฺสุ โลกธาตฺสฺส สนฺนิปตฺติวาน เทวตา
 ปยฺริปาสนฺติ สมฺพุทฺธํ วสนฺตํ นคฺมฺพุทฺธินิ.

^๑ ฉ., เท., อ. จิตฺตีกตฺวา

^๒ ฉ., เท. อิตฺตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^{๓-๓} ฉ., เท., อ. อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

- [๓๑๙] น โกจิ เทโว วณณน สมพุทฺธํ อติโรจติ
สพฺเพ เทเว อติกมฺม^๑ สมพุทฺธโร วิโรจติ.
- [๓๒๐] โยชนานิ ทส เจว อํกุโรยํ ตทา อหุ
อวิทุเรว พุทฺธสฺส^๒ อินฺทโก อติโรจติ.
- [๓๒๑] โอโลเกตฺวาน สมพุทฺธโร อํกรณฺจาปิ อินฺทกํ
ทกฺขิณฺเอยํ สมภาเวนฺโต^๓ อิทํ วจนมพฺพวิ.^๔
- [๓๒๒] มหาทานํ ตยา ทินฺนํ อํกร ทิฆมนฺตรํ
อติทุเร นิสินฺโนสิ อาคจฺจ มม สนฺติกนฺติ.^๕
- [๓๒๓] โจทิตอ ภาวิตตฺเตน อํกุโร อิทมพฺพวิ
กิ มยฺหิ เตน ทาเนน ทกฺขิณฺเอยเณ สญฺจติ.
- [๓๒๔] อยํ โส อินฺทโก ยกฺโข ทชฺชา ทานํ ปริตฺตกํ
อติโรจติ อมฺเหหิ จนฺโท ดารคณฺเย ยถาติ.
- [๓๒๕] อุชฺชงฺคเล ยถา เขตฺเตน พิซํ พหุํปิ โรปิตํ
น ผลํ วิปลํ โหติ^๖ นปิ โตเสติ กสฺสํ.
- [๓๒๖] ตเถว ทานํ พหุํ ทุสฺสีเลสุ ปติฏฺฐิตํ
น ผลํ วิปลํ โหติ นปิ โตเสติ ทายกํ.
- [๓๒๗] ยถาปิ ภทฺทเก เขตฺเตน พิซํ อปฺปมฺปิ โรปิตํ
สมมาจาริ ปเวจฺจนฺเต ผลํ โตเสติ กสฺสํ.

^๑ ส.,อ. อธิคยห^๒ อ. ปภาเวนฺโต^๔ ฉ.,เท.,อ. สนฺติเกติ.^๒ อ. สมพุทฺธสฺส^๔ ฉ.,เท.,อ. วจนพฺพวิ, เอมฺพปริป.^๖ ฉ.,เท.,อ. น วิปลผลํ โหติ, เอมฺพปริป

- นาม อังกูรเปตวตฺต.**

[๓๓๑]	ทิวาวิหาคคตํ ภิภุขํ ตํ เปตํ อุปสงกมฺม	คงคาตีเร นิสินฺนํ ทพฺพพณฺณา ภีรุตสฺสนา.
[๓๓๒]	เกสา จสฺสา อติทึฆา เกเสหิ सा ปฏิจจนฺนา	ยาว ภูมฺมวาลมฺพเร สมณฺเ อेतมพฺรวิติ.*
[๓๓๓]	“ปญฺจปณฺณาสวสฺसानิ นาภิขานามิ ภูตตํ วา เทหิ ตฺวํ ปาณียํ ฆนฺเต	ยโต กาลกตา อหํ ปีตํ วา ปน ปาณียํ ตลิตา ปาณียาย เมติ.
[๓๓๔]	อโย สิตฺตทกา ^๒ คงคา ปิว เอตโต คเหตุวาน	หิมวณฺตโต ^๓ สนฺทติ กํ มํ ยาจสิ ปาณียนติ. ^๔

๒ จ.ท.อ. สีโตธิกา

๔ อ. อิติสทโท น ทิสฺสติ. เอมฺพริป.

- [๓๓๕] “สจหา^๑ ฆนเต คงคาย สยิ คณหามิ ปานียิ
 โลหิตํ เม ปริวตตติ ตสฺมา ยาจามิ ปานียนติ.
- [๓๓๖] “กินฺहु กาเยน วาจาเยน มนสา ทุกฺกมฺหิ กตํ
 กิสฺส กมฺมวิปาเกน คงคา เต โหติ โลหิตนติ.
- [๓๓๗] ปุตฺโต เม อุตฺตโร นาม สทฺธโร อาสิ อุปาสโก
 โส จ มยุหิ อกามาย สมณานํ ปเวจฺจติ
- [๓๓๘] จีวรํ ปิณฑปาตญฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
 ตมํ ปริภาสามิ มจฺเจเรน อุปทฺททา.
- [๓๓๙] ยนฺตํ^๒ มยุหิ อกามาย สมณานํ ปเวจฺจสิ
 จีวรํ ปิณฑปาตญฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ.
- [๓๔๐] เอตฺนเต ปรโลกสฺมี โลหิตํ โหตุ อุตฺตร
 ตสฺส กมฺมวิปาเกน^๓ คงคา เม โหติ โลหิตนติ.

ทสมํ อุตฺตรมาตุเปตฺตฤ.

๑๑. สุตตเปตตฤ

- [๓๔๑] “อหํ ปุเร ปพฺพชิตสฺส ภิกฺขุโน
 สุตฺตํ อทาสิ อุปคฺคมฺ^๔ ยาจิตา
 ตสฺส วิปาโก วิปฺลํ ผลฺลฺพลพฺภติ
 พหุ^๕ จ เม อุปปชฺชเร วตฺถโกฏฺเฏโย.

^๑ น.,เท.,อิ. ยํ ตฺวํ

^๒ น.,เท.,อิ. อทาสี อุปสงฺกมม

^๓ น.,เท. ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน

^๔ น.,เท. พหฺกา

[๓๔๒]

ปุปฺผาภิกิณฺณํ รมิตํ วิมานํ
อเนกจิตฺตํ นรนาโรเสวิตํ
สาหิ ภูณฺชามิ จ ปารุปามิ จ
ปฺหุตฺตวิตฺตํ น จ ตาว ชียติ.

[๓๔๓]

ตสฺสฺเสว กมฺมสฺส วิปាកมฺมวฺยา
สุขญฺจ สาทญฺจ อิชฺฐปฺลพฺภติ
สาหิ คนฺตฺวา ปฺนฺทฺว มานุสํ
กาหามิ ปุณฺณานิ นยฺยฺยปฺตฺต มนฺติ.

[๓๔๔]

สตุตฺตํ ตุวํ วสฺสสฺสตา อิชฺฉาคตา
ชิณฺณนา จ วุฑฺฒนา จ ตหิ ภาวิสฺสสิ
สพฺเพว เต กาลกตา จ ฆาตกา
ตฺวํ^๑ ตตฺถ คนฺตฺวาน อิตฺถ กริสฺสสิตี.

[๓๔๕]

“สตุเตว วสฺसानิ อิชฺฉาคตํ เม
ทิพฺพญฺจ สุขญฺจ สมปฺปิตาย
สาหิ คนฺตฺวา^๒ ปฺนฺเรว มานุสํ
กาหามิ ปุณฺณานิ นยฺยฺยปฺตฺต มนฺติ.

[๓๔๖]

โส ตํ คเหตฺวาน ปสฺยฺห พาทายํ
ปจฺจฺจานยิตฺวาน ปฺนฺเรว^๓ เถรี สุทฺตพฺพลํ
วชฺเชสิ อณฺณปฺปี ชนํ อิชฺฉาคตํ
กโรถ ปุณฺณานิ สฺชูปฺลพฺภตฺตีติ.^๔

^๑ ฉ., เท., อ. กิ

^๔ ฉ., เท., อ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท. คนฺตฺวา

^๔ ฉ., เท. อิตฺตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

[๓๔๗] ทิฏฐจา มยา อกเตน สาธุนา
 เปตา วิหณณนฺติ ตเถว มานุสา
 กมฺมณฺจ กตฺวา สุขเวทนียํ
 เทวา มนุสฺสา จ สุขเข จิตา ปชาติ.

เอกาทสมํ สุตฺตเปตวตฺต.

๑๒. กณฺณมฺลฑเปตฺวตฺต

[๓๔๘] “โสวณฺณโสปาณผลกา”^๑ โสวณฺณวาลุกสนฺถตา
 ตตฺถ โสคนฺธิยา วคฺชฺญ สจฺจิณฺธา มโนรมา.
 [๓๔๙] นานารุกฺเขหิ สณฺณนฺนา นานาคณฺธสเมริตา
 นานาปทุมสณฺณนฺนา ปุณฺธุริกสโมหตา.^๒
 [๓๕๐] สุรภี^๓ สมฺปวายนฺติ มนุญฺญา มาลฺูเทริตา
 หัสโกณฺจาภิริทา จ จกฺกวากาภิกุชิตา.
 [๓๕๑] นานาทิชคณาภินฺนา นานาสรรคณายูตา
 นานาผลธฺรา รุกฺขา นานามาลธฺรา^๔ วนา.
 [๓๕๒] น มนุสฺเสสฺสุ อีทิสํ นครํ ยาทิสํ อิทํ
 ปาสาทา จ^๕ พหฺวกา ตฺยหิ โสวณฺณรูปฺยมยา^๖
 ททฺทลฺลมานา อาเภณฺติ สมฺนฺตา จตฺุโร ทิสา.
 [๓๕๓] ปญฺจ ทาสีสตา ตฺยหิ ยา เตมา ปริจาริกา
 ตา กมฺพุกายูธฺธา กณฺจนาเจลภฺฐิตา.^๗

^๑ ฉ.,เท.,อิ. โสณฺณโสปาณผลกา

^๓ ฉ.,เท. สุรภี

^๔ ฉ.,เท.,อิ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๗ ฉ.,เท.,อิ. กณฺจนาเวภฺฐิตา

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ปุณฺธุริกสโมตตา

^๔ ฉ.,เท.,อิ. นานาปฺปธฺรา

^๖ ฉ.,เท.,อิ. โสวณฺณรูปฺยามยา, เอวฺมุปริปิ.

[๓๕๔] ปลฺลงฺกา พหฺกา ตฺยหํ กทลีมิกสณฺณนา	สฺวณฺณรูปฺยมา สชฺชา โคณกสณฺณตา.
[๓๕๕] ยตฺถ ตฺวํ วาสุปคตา สมฺปตฺตาย อทฺมรตฺตาย	สพฺพกามสมิทฺธิ ตโต อุกฺกฺขาย คจฺฉสิ.
[๓๕๖] อฺยฺยานภฺมึ คนฺตฺวาน ตสฺสา ตีเร ตฺวํ จาสิ	โปกฺขรณฺวา สมฺนตฺโต หริเต สทฺทเล สุเม.
[๓๕๗] ตโต เต กณฺณมฺมฺนฺทโ อ ยทา จ ขายิตา อาสิ โอคาหสิ โปกฺขรณฺ	สุนฺโข องฺคมฺงคานิ ขาทติ อฺภูจิสฺขลิกา กตา โหติ กาโย ยถา ปฺเร.
[๓๕๘] ตโต ตฺวํ องฺคปจฺจจฺตี ^๑ วตฺถเนน ปารุปีตฺวาน	สุจารุ ปิยทสฺสนา อายาสิ มม สนฺติกํ.
[๓๕๙] กิณฺहु กาเยน วาจา กิสฺส กมฺมวิปาเกน	มนฺสา ทุกฺกมฺํ กตํ กณฺณมฺมฺนฺทโ สุนฺโข ตว ^๒ องฺคมฺงคานิ ขาทตฺติ.
[๓๖๐] “กิมฺพิลาย” คหปติ ตสฺสํ ภาริยา อาสิ	สทฺโธ อาสิ อฺปาสโก ทฺสฺสีลา อติจารินิ.
[๓๖๑] เอวมาติจรมานาย ^๓ เนตํ ฉนฺนํ ปฏฺฐึ	สามิโก เอตทพฺพวิ ^๔ ยํ ตฺวํ อติจราสิ มํ.
[๓๖๒] สํ ฆอระณจ สปถํ นาหนฺตํ อติจรามิ	มุสฺสาวาท ^๕ อภาสิสฺส ^๖ กาเยน อฺท เจตสา.

^๑ ฉ., เท. องฺคปจฺจจฺคา อ. ตฺวํ องฺคปจฺจจฺคา

^๓ ฉ., เท. กิมฺลย

^๔ ฉ., เท., อ. เอตทพฺพวิ

^๒ สุยา. จ สุนฺโข

^๕ ฉ., เท. โส มํ เอติจรมานาย

^๖ ฉ., เท. มุสฺสาวาทจ ภาสิสฺ

- [๓๖๓] สจหาหนุํ อติจรามิ กาเยน อุท เจตสา
 อัยํ กณฺณมฺมณฺโตะ^๑ สฺนโฆ องฺคมงฺคานิ ขาทตุ.
- [๓๖๔] ตสฺส กมฺมสฺส วิปากํ มุสาวาทสฺส จฺญายํ
 สตฺตวสฺสสตานิ^๒ จ อนฺภตํ ยโตปิ เม
 กณฺณมฺมณฺโตะ จ สฺนโฆ องฺคมงฺคานิ ขาทตฺติ.^๓
- [๓๖๕] ตวญฺจ เทว พหุปรกาโร อตฺถาย เม อิธาคโต
 สฺมุตฺตาทํ กณฺณมฺมณฺทสฺส อโสกา อฏฺโฏภยา.
- [๓๖๖] นาหิ เทว นมสฺสามิ ยาจามิ อญฺชลิกิตา
 ภูฏช อมานุสฺส กาเม รม เทว มยา สหาคิ.
- [๓๖๗] ภูตฺตา อมานุสฺสา กามา รมิโตมุหิ ตยา สห
 ตาหิ สฺภเค ยาจามิ ขิปปํ ปฏฺินยาหิ มนฺติ.

ทวาทสฺม กณฺณมฺมณฺทเปตวตฺถุ.

๑๓. อุพฺพรีเปตวตฺถุ

- [๓๖๘] อุหฺ ราชฯ พุรฺหมทตฺโต ปญฺจาลานํ รเถสโภ
 อโหฺรตฺตานมจฺจยา ราชฯ กาลมกฺขุพฺพธ.^๔
- [๓๖๙] ตสฺส อาพาหนํ คนฺตวฯ ภริยา กนฺทติ อุพฺพรี
 พุรฺหมทตฺตํ อปฺสฺสนฺตี พุรฺหมทตฺตาติ กนฺทติ.
- [๓๗๐] อีสิ จ ตตฺถ อาคจฺฉิ สมนฺนจฺรณํ มฺนิ
 โส จ ตตฺถ อปฺปจฺฉิตฺถ ยะ ตตฺถ สฺ สมากตา.

^๑ อ. กณฺณมฺมณฺโตะยํ สฺนโฆ

^๒ ฉ., เท., อ. อิตฺสทฺโตะ น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท., อ. สตฺเตว

^๔ ส. อ. กาลํ กริ ตทา

- [๓๗๑] กสฺส จิห์^๑ อาพาหนํ นานาคนฺธสเมริตํ
 กสฺสายํ กนฺทติ ภริยา อิโต ทูรคตํ ปตี
 พุรหฺมทตฺตํ อปสฺสนนฺตี พุรหฺมทตฺตาติ กนฺทติ.
- [๓๗๒] เต จ ตตฺถ วิทยาํสํ เย ตตฺถ สฺส สมากตา
 พุรหฺมทตฺตสฺส ภาทเต พุรหฺมทตฺตสฺส มาริส.
- [๓๗๓] ตสฺส อิห์ อาพาหนํ นานาคนฺธสเมริตํ
 ตสฺสายํ กนฺทติ ภริยา อิโต ทูรคตํ ปตี
 พุรหฺมทตฺตํ อปสฺสนนฺตี พุรหฺมทตฺตาติ กนฺทตฺติ.^๒
- [๓๗๔] ฉพาสีตีสหสฺसानิ พุรหฺมทตฺตสฺส นามกา
 อิมสฺมี อาพาหเน ททฺธมา เตสํ กํ อนุโสจสีติ.
- [๓๗๕] “โย ราชา จุพฺนีปฺตโต ปณฺจาลานํ รเถสโก
 ตํ ภาทเต อนุโสจามิ ภตฺตารํ สพุพฺกามทนฺติ.”^๒
- [๓๗๖] สพุเพวเหสฺสุ ราชานो พุรหฺมทตฺตสฺส นามกา
 สพุเพว จุพฺนีปฺตตา ปณฺจาลานํ รเถสกา.
- [๓๗๗] สพุเพสฺส อนุปฺพุเพน มहेสิตฺตํ อการยิ
 กสฺมา ปุริมเก หิตฺวา ปจฺฉิมํ อนุโสจสีติ.
- [๓๗๘] อาตฺตเม อิตฺถิฏฺฏาย ทิฆรตฺตาย มาริส
 ยสฺสา เม อิตฺถิฏฺฏาย สํสาเร พหุ ภาสสีติ.
- [๓๗๙] อหุ อิตฺถิ อหุ ปุริโส ปสฺโยเนปิ อาคมา
 เอวเมตํ อตฺตทานํ ปริยนฺโต น ทิสฺสตฺติ.^๓

^๑ เท. กสฺส อิห์^๒ ฉ., เท. อิตฺตสฺสทโท น ทิสฺสติ.^๓ อ. อิตฺตสฺสทโท น ทิสฺสติ.

- [๓๘๐] อาทิตตัม วต มํ สนฺตํ สมตสิตตัม ปาวกํ
วารินา วีย โอสิณฺจํ สพฺพํ นิพฺพาปเย ทฺร.
- [๓๘๑] อพฺพพฺพ^๑ วต เม สลฺลํ โสกํ หทยนิสฺสิตํ
โย เม โสภปรเตาย ปติโสกํ อปานุท.
- [๓๘๒] สาหํ อพฺพพฺพสฺสลาสฺมิ สีตติฏฺฐาตฺสฺมิ นิพฺพตา
น โสจามิ น โรทามิ ตว สุตฺวา มหามฺหานีติ.
- [๓๘๓] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา สมณสฺส สุภาสิตํ
ปตฺตจิวรรมาทาย ปพฺพชชี อนคาริย.
- [๓๘๔] สา จ ปพฺพชชีตา สนฺตา อคารสฺมา อนคาริยํ
เมตฺตํ จิตฺตํ อภาเวสิ พุทฺธมฺโลกุปปตฺติยา.
- [๓๘๕] คามา คามํ วิจฺรณฺตี นิคมเ ราชธานีโย
อฺรุเวลล์^๒ นาม โส คาโม ยตฺถ กาลมกรฺพพฺพ.
- [๓๘๖] เมตฺตจจิตฺตํ อภาเวตฺวา พุทฺธมฺโลกุปปตฺติยา
อิตฺถิจิตฺตํ วิราเชตฺวา พุทฺธมฺโลกุปคา อหฺนฺติ.

เตรสมํ อพฺพพรีเปตวตฺถ.

ทฺติโย อพฺพพรีวคฺโค.

ตสฺสขุทฺธานํ

ปณฺฑิตมาตา^๓ ปติยา จ นนฺทิกิ ภูณฺทลลินา สมโต
เทวเสฏฺฐี ตนฺตวาโย^๔ วิหารสฺสุตฺตโสวานอพฺพพรีติ.

^๑ ฉ.,เท. อพฺพพฺพ^๑ อ. อพฺพพฺพ^๑

^๓ ฉ.,เท. โมจกํ มาตา มตฺตา จ นนฺทา

^๒ ฉ. อฺรุเวพา เท.,อ. อฺรุเวลา

^๔ เท.,อ. ตุนฺนวาโย อุตฺตรสฺสุตฺตกถณฺนอพฺพพรีติ

๓. จุฬาลงกรณ์

๑. อภิธรรมมานเปตวตถุ

- [๓๘๗] “อภิธรรมมานเน วาริมุหิ คจฺจาย อิธ คจฺจสิ
นคฺโค ปุพฺพพตฺตเปโตว มาลาธารี อลงฺกโต
กฺขี คมิสฺสสิ เปโต” กตฺถ วาโส ภวิสฺสตีติ.
- [๓๘๘] “จุนฺทฏฺฐิ” คมิสฺสสามิ เปโต โส อิติ ภาสติ
อนฺตเร วาสภคามํ พาราณสียา” ว สนฺติเก.
- [๓๘๙] ตณฺจ ทิสฺวา มหามตฺโต โกลิโย อิติ วิสฺสุโต
สตุตฺตมตฺตณฺจ เปตสฺส ปิตกณฺจ ยุกฺ อทา.
- [๓๙๐] นาวาย ติฏฺฐจฺมานาย กปฺปกสฺส อทาปิ
กปฺปกสฺส ปทินฺนมุหิ จาเน เปตสฺส ทิสฺสธ.
- [๓๙๑] ตโต สุวตฺถวสโน มาลาธารี อลงฺกโต
จาเน จิตฺตสฺส เปตสฺส ทกฺขิณา อุปกปฺป
ตสฺมา ทชฺเชถ เปตานํ อนุกมฺปาย ปุณฺนปฺปุนฺนติ.^๔
- [๓๙๒] สาธุณฺวาสีโน^๕ เอเก อณฺเณ เกสนีวาสีโน^๖
เปตา ภตฺตตาย คจฺจนฺติ ปกฺกมฺนฺติ ทิโส ทิสฺ.
- [๓๙๓] ทูเรเปเก^๗ ปชาวิตฺวา อลทฺธา จ นีวตฺตเร
ฉาตา ปมฺจุฉิตฺตา คนฺตฺวา^๘ ภูมียํ ปฏฺฐิสฺสุมฺภิตา.

^๑ ฉ., เท., อิ. เปต

^๓ ฉ., เท. พาราณสี จ

^๕ ฉ., เท. สาธุณฺวสนา อิ. สาธุณฺวสนา

^๗ ฉ., เท., อิ. ทูเร เอเก

^๒ อิ. จุนฺทฏฺฐิ

^๔ ฉ., เท. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสตี.

^๖ ฉ., เท., อิ. เกสนีวสนา

^๘ ฉ., เท., อิ. ภนฺตา

- [๓๙๔] เกจิ^๑ ตตถ จ ปติตา^๒ ภูมียํ ปฏิสุมภิตา
 ปุพฺเพ อกตกลยาณา อคฺคิทพฺพาว อาตเป.
- [๓๙๕] มยํ ปุพฺเพ ปาปธมฺมา ฆรณิ กุลมาตโร
 สนฺเตสฺส เทยฺยธมฺเมสฺส ทิปี นากมฺห อตฺตโน.
- [๓๙๖] ปหฺนํ อนุทฺตปํ ทิ อปิสฺส อวกิริยติ
 สมคฺคเต ปพฺพชิตฺเต น จ กิณฺณิ อทมฺหเส.
- [๓๙๗] อกมฺมกามา อลสา สารุกฺกามา มหคฺขสา
 อาโลปปีณฺสหทาตาโร ปฏิคฺคเห ปริภาสิตา.^๒
- [๓๙๘] เต ฆรา ตาว^๓ ทาสิโย ตาเนวภรรณานิ โน
 เต อญฺเฆ ปริจาเรณฺติ มยํ ทุกฺขสฺส ภาคิโน.
- [๓๙๙] เวณิ วา อวญฺญา โหนฺติ รถการี จ ทฺวฏฺฐิกา
 จณฺทาลิ กปณฺา โหนฺติ กปฺปกา จ ปฺนปฺปณฺ.
- [๔๐๐] ยานิ ยานิ นิหีนานิ^๔ กุลานิ กปณฺานิ จ
 เตสฺส เตเสว ชายนฺติ เอสา มจฺจุริโน คติ.
- [๔๐๑] ปุพฺเพ จ กตกลยาณา ทายกา วิตมจฺจรา
 สคฺคนฺเต ปริปฺพุเรณฺติ โอภาเสนฺติ จ นนฺทณฺ.
- [๔๐๒] เวชยนฺเต จ ปาสาทฺเต รमितฺวา กามกามิโน
 อุจฺจาकुเลสฺส ชายนฺติ สโกเคสฺส ตโต จฺจตา.
- [๔๐๓] กุฎฺฐาคาเร จ ปาสาทฺเต ปลลฺงเก โคณกตฺถเต
 วิชิตฺตฺวา โมรหตฺถเก หิ กุเล ชาตา ยสฺสสิโน.

^{๑-๑} น.,เท. เต จ ตตถ ปติตา อ. เกจิ ตตถ ปติตา ^๒ น.,เท.,อ. ปริภาสิตมฺหเส

^๓ น.,เท.,อ. จ ^๔ อ. นหามินี

- [๔๐๔] องคโต องค^๑ คจจันติ มาลาธารี อลงกตา
ชาติโย^๒ อุปติฏฐนติ สายั ปาตัม สุเขสิโน.
- [๔๐๕] นยิทํ อกตปญฺญานํ กตปญฺญานเมวิทํ
อโสภํ นนฺทหนํ รมมํ ติทธานํ มหาวนํ.
- [๔๐๖] สุขํ อกตปญฺญานํ อิธ นตฺถิ ปฺรตฺถ จ
สุขญจ กตปญฺญานํ อิธ เจว ปฺรตฺถ จ.
- [๔๐๗] เตสํ สหพฺยการมานํ กตฺตพฺพํ กุสลํ พหุ
กตปญฺญา หิ โมทนติ สคฺเค โภคสมฺมจฺฉิโนติ.

ปจฺมํ อภิขฺขมานเปตวตถุ.

๒. สำนวนวลิตุเถรเปตวตถุ

- [๔๐๘] กุณฺฑินคฺริโย เถโร สำนวนวลินิवासโก^๓
โปฏฺฐปาโทติ นามเณ สมโณ ภาวิตินุทฺติโย.
- [๔๐๙] ตสฺส มาตา ปิตา ภาคา ทุคฺคตา ยมโลภิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลภํ อิตฺถ คตา.
- [๔๑๐] เต ทุคฺคตา สฺฐิจิกฺกุฉา กิลนฺตา นคฺฉิโน กิสา
โอตฺตปฺปนฺตา^๔ มหตฺตาสา^๕ น เทสฺสนติ^๕ กุรฺริโน.
- [๔๑๑] ตสฺส ภาคา วิตฺติตฺวา นคฺโค เอกปฺเภกโก
จตุกฺกุณฺฑิโก ภวิตฺวาน เถรสฺส ทสฺสยิตฺมํ.

^๑ อ. องคโต องค

^๓ อ. สำนวนวลินิवासโก

^๕ ฉ., เท. ทสฺสสนติ, เอวมุปริปิ.

^๒ สย. ชาติโย

^{๔-๕} ฉ., เท., อ. อุตฺตสนฺตา มหตฺตาสา, เอวมุปริปิ.

- [๔๑๒] เถโร จามนสิกตฺวา ตฺถุหิฏฺโต อติฏกมิ^๑
 โส จ วิญญาปยิ เถร มาตา เปต^๒ คโต อห.
- [๔๑๓] มาตา ปิตา จ เต ฆนฺเต ทฺคฺคตา ยมโลกิกา
 ปาปกมมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺ คตา.
- [๔๑๔] เต ทฺคฺคตา สฺวจิกฺกฺจา กิลนฺตา นคฺคิโน กิสา
 โอตฺตปฺปนฺตา มหตฺตาสา น เทสฺสนฺติ กุรฺริโนติ.
- [๔๑๕] อนุกมฺปสฺสุ การุณิโก ทตฺวา อนฺวาทิสาหิ โน
 ตว ทินฺเนน ทาเนน ยาเปสฺสนฺติ กุรฺริโนติ.
- [๔๑๖] เถโร จริตฺวา ปิณฺทาย ภิกฺขุ อญฺเฆ จ ทฺวาทส
 เอกขมฺ สนฺนิปตฺตีสฺสุ ภตฺตวิสฺสคฺคการณา.
- [๔๑๗] เถโร สพฺเพปิ เต อาห ยถา ลหุํ ททาถ เม
 สงฺฆภตฺตํ กริสฺสามิ อนุกมฺปาย ฌาตึน.
- [๔๑๘] นิยฺยาทยีสฺสุ เถรสฺส เถโร สงฺฆํ นิมนฺตยิ
 ทตฺวา อนฺวาทิสิ เถโร ปิตุ มาตุ จ ภาตฺตโน
 อิทํ เม ฌาตึนํ โหตุ สฺขิตา โหนฺตุ ฌาตโย.
- [๔๑๙] สมณฺตฺรานุทิกฺกฺเจ โภชนํ อุปปชฺชถ
 สฺสจี ปณฺตีตํ สมฺปนฺน อเนกรสพฺพญฺชน.
- [๔๒๐] ตโต อุกฺทิสฺสตี^๓ มาตา วณฺณวา พลวา สฺขี
 ปหฺนฺตี โภชนํ ฆนฺเต ปสฺส นคฺคมฺหเส มย
 ตถา ฆนฺเต ปรฏกมม^๔ ยถา วตฺถํ ลภามฺหเส.^๕

^๑ อ. อปฏกมิ^๔ ฉ., เท. ปรฏกม^๒ อ. เปตคโต^๕ ฉ., เท. ลภามฺหเสติ.^๓ ฉ., เท. อุกฺทิสฺสยิ

- [๔๓๐] ทททลลมานา อาภนฺติ สมนฺตา จตุโร ทิสสา
ตถา ภนฺเต ปรกกม ยถา ปาณํ ลภามเส.^๑
- [๔๓๑] เถโร กรกั^๒ ปุเรตฺวา สงฺฆे จาตุทฺทิสเ อทา
ทตฺวา อนฺวาทิสิ เถโร ปิตุ มาตุ จ ภาคฺโน
อิทํ เม ฌาตึนํ โหตุ สฺขิตา โหนฺตุ ฌาตโย.
- [๔๓๒] สมณฺตฺรานุทิกฺกุเจ ปาณียํ อุปปชฺชถ
คมภีรา จตฺรสุสา จ ปุทฺธชฺชณฺเฏ สุนิมมิตา.
- [๔๓๓] สิตฺตทกา สุปตฺติตถา จ^๔ สิตา อปฺปฏิกฺขนฺธิยา
ปทุมฺปฺปสสณฺณนา วาริกิณฺชกฺขปฺปิตา.
- [๔๓๔] ตตฺถ นฺหาตฺวา ปิวิตฺวา เถรสฺส ปฏฺฐิสฺสยํ
ปหฺนฺติ ปาณียํ ภนฺเต ปาปา^๕ ทฺวักขผลนฺติ โน.
- [๔๓๕] อาหิณฺตฺมานา ขณฺชาม สกฺขเร กุสฺสกณฺณเก
ตถา ภนฺเต ปรกกม ยถา ยานํ ลภามเส.^๖
- [๔๓๖] เถโร สิปปาณฺทิกํ ลทฺธา สงฺฆे จาตุทฺทิสเ อทา
ทตฺวา อนฺวาทิสิ เถโร ปิตุ มาตุ จ ภาคฺโน
อิทํ เม ฌาตึนํ โหตุ สฺขิตา โหนฺตุ ฌาตโย.
- [๔๓๗] สมณฺตฺรานุทิกฺกุเจ เปตา รเถน มาคมุ
อนุกมฺปิตมฺห ภทฺนฺเต ภตฺเตน ฌาทเนน จ.

^๑ ฉ.,เท. อิตฺตทโท ทิสฺสติ.^๒ ฉ.,เท. ปุทฺธชฺชณฺเฏ^๓ ฉ.,เท.,อิ. ปาทา ทฺวักขา^๔ ฉ.,เท. กรณ^๕ ฉ.,เท. จสฺสทโท น ทิสฺสติ.^๖ ฉ.,เท. อิตฺตทโท ทิสฺสติ.

[๔๓๘] ชมเรน ปาณียทาเนน ยานทาเนน จูมย์
 มุณี การุณิก โลเก ตี^๑ ภาเนต วนทีตุมาคตาคติ.
 ทุตยิ์ สานวาสิตเถรเปตวตถุ.^๒

๓. รถการีเปตวตถุ

[๔๓๙] “เวพฺพริยตถมมํ รุจิรํ ปภัสสรํ
 วิมานมารูห อเนกจิตตํ
 ตตฺถจฺจนฺสี เทว มหาณฺणाเว
 ปถทฺธนิ ปณฺณรเสว จนฺโท.

[๔๔๐] วณฺโณ จ เต กนฺกสฺส สนฺนิโก
 อุตฺตมวฺฐโป^๓ ภูสทสฺสเนยโย
 ปลฺลงฺกเสฏฺฐเจ อตุลฺเล นิสินฺนา
 เอกา ตฺวํ นตฺถิ^๔ ตฺยหํ สามิโก.

[๔๔๑] อีมา จ เต โปกฺขรณฺณา สมฺนุตโต^๕
 ปฺหุตฺตมาสา^๖ พหุปฺปณฺทริกา
 โสวณฺณจฺจนฺณเณหิ สมฺนุตโมตฺตา^๗
 น ตตฺถ ปงฺโก ปณฺณโก^๘ จ วิชฺชติ.

[๔๔๒] หํสาปิเม ทสฺสนียา มโนรมา
 อุกทกฺสมิ อนุปริยฺนติ สพฺพพา
 สมยฺย วคฺคฺยปนฺทนฺติ สพฺพเพ
 พินฺทสฺสรา ทฺนทฺถินํ ว โฆโส.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อัย ปาโง น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท. สานวาสิตเถรเปตวตถุ

^๓ ฉ.,เท. อุตฺตตตฺวโป อิ. อุกคตฺวโป

^๔ ฉ.,เท.,อิ. นตฺถิ จ

^๕ ฉ.,เท. โปกฺขรณฺ สมฺนุตตา อิ. โปกฺขรณฺณา สมฺนุตตา ^๖ ฉ.,เท.,อิ. ปฺหุตฺตมฺลยา

^๗ ฉ.,เท. สมฺนุตโมตฺตาคา

^๘ ฉ.,เท.,อิ. ปณฺโก

- [๔๔๓] ทททลลมานา ยสสา ยสสสินี
 นาวาย จ ตวั อวลมพ ติฏฐสิ
 อาพารปมเห หสิเต ปิยวเท
 สพพงคกถยาณิ ภูสั วิโรจสิ.
- [๔๔๔] อิทํ วิมานํ วิรชํ สเมฏจิตํ
 อูยฺยานวนนํ^๑ รตินนทวทฺธมนํ
 อิจฺฉามิ เต^๒ นาริ อโนมทสฺสเน
 ตยา สห นนทเน อิท มอทิตฺตุนฺติ.
- [๔๔๕] “กโรหิ กมฺมํ อิท เวทนียํ
 จิตฺตญจ เต อิท นิตญจ”^๓ โหตุ
 กตฺวาน กมฺมํ อิท โมทนียํ^๔
 เอวํ มมํ ลจฺฉสิ กามกามินินฺติ.
- [๔๔๖] “สาธฺฐติ โส ตสฺสา ปฏิสฺสุณฺติวา
 อกาสิ กมฺมํ ตหิ^๕ เวทนียํ
 กตฺวาน กมฺมํ ตหิ เวทนียํ
 อุปฺปชฺชติ [๖] มาณโว ตสฺสา สหพฺยตฺนฺติ.

ตติยํ รกการีเปตวตฺถุ.

ทฺตติยํ ภาณวารํ.

^๑ อ. อูยฺยานวนนํ

^๒ ฉ., เท. นตญจ

^๓ อ. สหเวทนียํ

^๔ ฉ., เท., อ. อิจฺฉามหิ

^๕ ฉ., เท. เวทนียํ

^๖ ฉ., เท. โส

๔. ภูสเนตวตถุ

[๔๔๗] “ภูสานิ เอโก สาลี ปุณาปโร
 อยณจ นารี สกมัสโลหิต
 ตวณจ คุถิ อสจี้ อกนต
 ปริภุณชสิ กิสส อย วิปาโกติ.

[๔๔๘] อย ปุเร มาตรึ หีสติ อย ปน ภูฏวณนิโซ
 อย มंसานิ ขาทิตวา มุสวาทน วนเจติ.

[๔๔๙] อหิ มนุสเสส มนุสสภูตา
 อคารินี สพพกุลสส อิสสวา
 สนเตส ปริญยามิ มา จ กิณจิ อิตอ อหิ.

[๔๕๐] มุสวาทน ฉาเทมิ นตถิ เอต มม เคเห
 สเจ สนต ปริญยามิ^๑ คุถิ^๒ เม โหตุ โภชน.

[๔๕๑] ตสส กมมวิปาเกน มุสวาทสส จุภย
 สคนธสาลิโน ภตต คุถิ^๒ เม ปวิตตติ.

[๔๕๒] อวชชานิ^๓ จ กมมานิ น หิ กมม วิณสสติ
 ทุคคณฐ กิมีน มีพห^๔ ภูณชามิ จ ปิวามิ จาติ.

จตุตถิ ภูสเนตวตถุ.

^๑ จ.,เท.,อิ. นินุหามิ

^๓ จ.,เท.,อิ. อวณณานิ

^๒ จ.,เท.,อิ. คุโถ

^๔ จ.,เท. มีพ

๕. กุมารเปตวตถุ

- [๔๕๓] อจฺเณรूपิ สุคตสฺส ฌาณํ
 สตถา ยถา ปุคฺคํ พยาภาสิ
 อุตฺตมณฺเฑนปิ ภวนฺติ เหเก
 ปริตตปฺณณปิ ภวนฺติ เหเก.
- [๔๕๔] อยํ กุมารโ สิวตฺติกาย ฌทฺทิตฺโต
 อังคุฏจเสณฺเหณ ยาเปสิ^๑ รตฺตี
 น ยกฺขภูตา น สิริสปา^๒ วา
 วิเหจเยยฺยํ กตปฺณณกุมาริ.^๓
- [๔๕๕] สุนฺหาปิ อิมสฺส ปลิหีสฺส ปาเท
 ธงฺกา สิงฺคาลา ปริวตฺตยณฺติ.
 คพฺภาสยํ ปกฺขิคฌา หรณฺติ
 กากา ปน อกฺขิมลํ หรณฺติ.
- [๔๕๖] น อิมสฺส รกฺขํ วิทฺทิสฺส เกจิ
 น โอสถิ^๔ สาสปรูปนํ วา
 นกฺขตตโยคํ ปน^๕ อุกฺคเหสฺสุ
 น สพฺพธณฺณานิปี อากิริสฺส.
- [๔๕๗] เอตาทิสํ อุตฺตมกิจฺจปตฺตํ
 รตฺตมาภตํ สิวตฺติกาย ฌทฺทิตํ

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ยาเปติ

^๓ ฉ.,เท. กตปฺณณํ กุมาริ

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ปี น

^๒ ฉ.,เท. สิริสปา อิ. สิริสปา

^๔ ฉ.,เท. โอสถิ

นวนิตปิณฑ^๑ วีย เวธมาน
สัสสย^๒ ชีวิตสาวเสส.

[๔๕๘] ตมททส เทวมนุสสุปฐิโต
ทิสฺวา ปน^๒ พยากริ ฐริปณโณ
อัย^๓ กุมาโร นครสุสิมสุส
อคฺคกุลิโก ภวิสฺสติ โภควา^๓ จ.

[๔๕๙] “กิสฺส วต^๑ กิ ปน พุรหุมจริย^๒
กิสฺส สุจิณฺณสุส อัย^๓ วิปาโก
เอตาทิสฺส พุยสนํ ปาปฺณิตฺวา
ตํ ตาทิสฺส ปจฺจนฺโฆสฺสติทุทฺตินฺติ.

[๔๖๐] พุทฺธปฺปมฺขสุส ภิกฺขุสงฺฆสุส
ปฺฐิ อภาสิ ชนฺตา อุพาริ
ตตฺรสุส จิตฺตสุส อหุ อญฺญตตฺตํ
วาจํ อภาสิ ผรุสํ อสพฺภํ.

[๔๖๑] โส ตํ วิตกฺกํ ปฏฺวิโนทฺยิตฺวา
ปีติปสาทํ ปฏฺฐิลทฺธา ปจฺฉา
ตถาคตํ เชตวเน วสนฺตํ
ยาคุยา อุปฏฺฐาสิ โส^๔ สตฺตฺรตฺตํ.

[๔๖๒] ตสฺส วต^๑ ตํ ปน พุรหุมจริย^๒
ตสฺส สุจิณฺณสุส อัย^๓ วิปาโก

^๑ จ., เท. โนนิตปิณฑว ปเวธมาน อ. โนนิตปิณฑ ^๒ จ., เท. จ ตํ อ. ว ตํ

^๓ จ., เท., อ. โภคโต

^๔ จ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

เอตาทิสํ พยสนํ ปาปุณิตวา
 ตํ ตาทิสํ ปจฺจนฺโฆสฺสตีทธี.

[๔๖๓] จตุวาน โส วสฺสสํ อิว
 สพฺเพหิ กาเมหิ สมงฺคิฏฺโตะ
 กายสุส เกทา อภิสมฺปรายํ
 สหพฺยตํ คจฺฉติ วาสวสฺสาติ.

ปณฺจมนํ กุมารเปตวตฺถุ.

๖. เสรีนเปตวตฺถุ

- [๔๖๔] “นคฺคา ทุพฺพณฺณรูปาสิ กิสา ฆมนิสฺนุถตา”
 อุปฺผาสฺสลิเก กิสิเก กา นฺ ตวํ อิธ ติฏฺฐสฺสตี.^๒
- [๔๖๕] “อหํ ภทฺนฺเต เปตีมฺหิ ทุคฺคตา ยมโลกิกา
 ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิโต คตาติ.
- [๔๖๖] กิณฺนุ กาเยน วาจา ยมสนา ทุกฺกมฺมํ กตํ
 กิสุส กมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิโต คตาติ.
- [๔๖๗] อนวชฺเชสุ^๓ ติตฺถेषฺสุ วิจินิ^๔ อชฺชตฺตมาสกํ
 สนฺเตสุ เทยฺยฆมฺเมสุ ทิป นากาสิมตฺตโน.
- [๔๖๘] นทึ อุเปมิ ตสิตา ริดฺดกา ปริวตฺตติ
 ฉายํ อุเปมิ อุณฺเหสุ อาตโป ปริวตฺตติ.

^๑ อ. ฆมนิสฺนุจิตา

^๓ ฉ., เท., อ. อนวตฺเตสุ

^๒ ฉ., เท., อ. อิตฺตฺสทฺโท ทิสฺสตี.

^๔ ฉ., เท., อ. วิจินิ

- [๔๖๙] อคฺคิวนฺโณ จ เม วาโต ททฺหนฺโต อุปวายติ
เอตถจ ฆนฺเต อรหามิ อณฺณณจ ปาปํ ตโต.
- [๔๗๐] คนฺตฺวาน หตฺถินีปฺร^๑ วชฺเชสิ มยฺหํ มาตรํ
ธีตา จ เต มยา ทิฏฺฐา ทุคฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺโต คตา.
- [๔๗๑] อตฺถิ จ^๒ เม เอตถ นิกฺขิตฺตํ อนกฺขาตณฺจ ตํ มยา
จตุตาริ สตสฺสหาสนิ ปลฺลงฺกสฺส จ เหมฺจโต.
- [๔๗๒] ตโต เม ทานํ ททาตุ ตสฺสา จ โหตุ ชีวิกา
ทานํ ทตฺวา จ เม มาตา ทกฺขิณํ อนฺวาทิสฺสตุ^๓ เม^๔
ตทาหิ สฺขิตา เหสฺสํ สพฺพกามสมิทฺธิเนติ.
- [๔๗๓] “สาธฺมฺมิ โส ตสฺสา^๕ ปฏฺฐิตฺวา คนฺตฺวาน” หตฺถินีปฺร^๑
ตสฺสา อโวจ มาตรํ ทุคฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน.
- [๔๗๔] เปตโลกํ อิตฺโต คตา สา มํ ตตฺถ สมากเปสิ.
คนฺตฺวาน หตฺถินีปฺร^๑ วชฺเชสิ มยฺหํ มาตรํ
ธีตา จ เต มยา ทิฏฺฐา ทุคฺคตา ยมโลกิกา
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺโต คตา.
- [๔๗๕] อตฺถิ จ เม เอตถ นิกฺขิตฺตํ อนกฺขาตณฺจ ตํ มยา
จตุตาริ สตสฺสหาสนิ ปลฺลงฺกสฺส จ เหมฺจโต.

^๑ ฉ., เท. หตฺถินี ปฺร, เอวฺมปริปิ.

^๓ ฉ., เท. อนฺนฺทิจฺฉ.

^๔ ฉ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. จสฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ., เท., อ. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^{๖-๖} ฉ., เท. อิม ปาสา น ทิสฺสณฺติ.

[๔๗๖] ตโต เม ทานํ ททาตุ ตสฺสา จ โหตุ ชีวิกา
 ทานํ ทตฺวา จ เม มาตา ทกฺขิณํ อนฺวาทิสฺสตุ เม
 ตทาหํ สุขิตา เหลสุํ สพฺพกามสมิทฺธิเนติ.

[๔๗๗] ตโต หิ सा ทानं अहासि^๑ तत्त्वा^๒ च^๓ तस्सा तक्खिण्णमाहिสิ
 पेत्ति^๔ ज सुखिता आसि तस्सा जापि सुชีविकादि.

นฏจํ เสรีนีเปตวตถุ.^๕

๗. ปรมมิกลฺลททกเปตวตถุ

[๔๗๘] “นรนาเรปฺรภโต ยฺวา
 รชนีเย^๑ กามคฺเณหิ^๒ โสภสิ
 ทิวสํ อนฺุโสสิ การณํ
 กิ อกาสิ ปฺริมาย ชาตียาติ.

[๔๗๙] “อหํ ราชคเห รมฺเม
 รมณียเ คิริพฺพเช
 มิคลฺลทโท ปฺเร อาสิ
 โลหิตปาณิ ทารุणे.

[๔๘๐] อวิโรธกเรสุ ปาณิสฺสุ
 ปุณฺณสฺสเตสุ^๑ ปทฺฐจฺมานโส
 วิจริ^๒ อติทารุणे สทา
 พรหีสาย รโต อสญฺญโต.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ทานมทา

^๓ ฉ.,เท. เสรีณีเปตวตถุ

^๔ อิ. ปุณฺณสฺสเตสุ

^{๒-๒} ฉ.,เท.,อิ. อิม ปาจา น ทิสฺสนติ.

^{๔-๔} ฉ.,เท.,อิ. รชนีเยหิ กาเมหิ

^๖ ฉ.,เท.,อิ. วิจรี

- [๔๘๑] ตสฺส เม สหาโย สุหฺทโย
 สทฺธโร อาสิ อุปาสโก
 โส หิ^๑ มํ อนุกมฺปนฺโต
 นิวาเรสิ ปุณฺนปุณฺ.
- [๔๘๒] มากาสิ ปาปกํ กมฺมํ
 มา ตาต ทฺตุคฺคํ อคา
 สเจ อิจฺฉสิ เปจฺจ สุขํ
 วิรม ปาณวํ อสฺยมฺ.^๒
- [๔๘๓] ตสฺสํ วจํ สุตฺวา
 สุขกามสฺส หิตานุกมฺปิโน
 นากาสี สกลานุสาสนี
 จิรปาปํ ภิรโต อพฺพุทฺธิมา.
- [๔๘๔] โส มํ ปุณฺ ภูริสฺสเมวโส
 อนุกมฺปาย สฺยเม นิเวสยิ
 สเจ ทิवा หนฺสิ ปาณโน
 อถ เต รตฺตี ภาวตฺ สฺยโม.
- [๔๘๕] สุวํ ทิवा หนิตฺวาน ปาณโน
 วิรโต รตฺตี อโหสิ สฺยโต
 รตฺตํ ปรีหาเรมิ^๓
 ทิवा ขชฺชามิ ทฺตุคฺคโต.

^๑ ฉ., เท. ปี. อ. จ

^๓ ฉ., เท., อ. ปรีหาเรมิ, เอวมุปริปี.

^๒ ฉ., เท., อ. ปาณวณฺ อสฺยมา, เอวมุปริปี.

[๔๘๖] ตสฺส กมฺมสฺส กุสลสฺส
 อนฺโณมิ รตฺตี อมานุสึ
 ทิवा ปฏฺฐิตาว กุกฺกุรา
 อุปชวานฺติ สมฺนตา ขาทิตุํ.

[๔๘๗] เย จ เต สตตานฺยุโยคิโน
 ชฺรํ ปยุตฺตา สุคตสฺส สาสนเน
 มณฺณามิ เต อมตเมว เกวลํ
 อธิจฺจนฺติ ปทํ อสงฺขตฺนติ.
 สตฺตมํ ปจฺมมิกฺลฺลทฺทเปตวตฺถุ.

๘. ทุตติยมิกลฺลทฺทกเปตวตฺถุ

[๔๘๘] “กฺกุฏาการเ จ ปาสาทเ ปลลฺลเก โคนฺสณฺธิเต”
 ปญฺจจฺติเกน ตฺริเยน รณสิ สุปฺปวาทิตเ.
 [๔๘๙] ตโต รตฺยา วิวसानเ^๒ สฺริยฺคฺคฺคฺมนํ ปติ
 อปฺริวฺจเ^๓ สฺสานสฺมี พหุํ ทุกฺขํ นิคจฺจนฺติ.
 [๔๙๐] กิณฺณุ กาเยน วาจาเย มนฺสา ทุกฺกฺกํ กตํ
 กิสฺส กมฺมวิปาเกน อิทํ ทุกฺขํ นิคจฺจนฺตีติ.
 [๔๙๑] “อหํ ราชคฺเห รณเม รณเณเย คิริพฺพเช
 มิกฺลฺลทฺโท ปุเร อาสิ ลฺลทฺโท อาสิ อสณฺณโต.
 [๔๙๒] ตสฺส เม สหาโย สฺหทโย สทฺโธ อาสิ อุปาสโก
 ตสฺส กุลฺลปโก ภิกฺขุ อาสิ โคตมสาวโก

^๑ ฉ.,เท.,อิ. โคนกตฺถเต

^๒ อิ. วยวสานเ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อปฺริวฺจเ

- โส หิ มํ อนุกมฺปนฺโต นีวาเรสิ ปฺนปฺปนํ.
 [๔๙๓] มากาสี ปาปกํ ฐมมํ มา ตาต ทฺคฺคตํ อคา
 สเจ อิจฺจนสิ เปจฺจ สฺขํ วิรม ปาณวธํ อสฺยมํ.
 [๔๙๔] ตสฺสาหํ วจันํ สุตฺวา สุขกามสฺส หิตานุกมฺปิโน
 นากาสี สกลานุสาสนี จิรปาปาภีรโต อพฺพุทฺธิมา.
 [๔๙๕] โส มํ ปฺน ภูริสฺสเมธโส อนุกมฺปาย สฺยเม นิเวสยิ
 สเจ ทิวา หนฺสิ ปาณโน อถ เต รตฺตํ ภาวตุ สฺยโม.
 [๔๙๖] สุวํ ทิวา หนฺติภา ปาณโน วิรโต รตฺติ อโหสิ สฺยโต
 รตฺตาหํ ปริหาเรมิ ทิวา ขขฺชามิ ทฺคฺคโต.
 [๔๙๗] ตสฺส กมฺมสฺส กุสฺลสฺส อนุกฺโกมิ รตฺตํ อมานุสํ
 ทิวา ปฏฺวิหตาว กุกฺกุรา อฺปฺชวณฺติ สมฺนฺตา ขาทิตุํ.
 [๔๙๘] เย จ เต สสฺตานุกโยคิโน
 ชฺวํ ปยฺตฺตา สฺคตสฺส สาสเน
 มณฺเฑมิ เต อมตเมว เกวลํ
 อธิจฺจนฺติ ปทํ อสงฺขตฺนฺติ.
 อฏฺฐมํ ทฺติยมิคฺคทุกฺกเปตวตฺถุ.

๕. ภูฏาวินิจจนยกเปตวตถุ

- [๔๙๙] “มาลี กิริฎี” กายูรี คตฺตา เต จนฺทฺนุสฺสทา
 ปสนฺนมุขวณฺโณสิ สฺริยวณฺโณว โสภสิ.

* น.,เท. กิริฎี

๑๐. ชาติวิวัฒนาการ

- [๕๐๗] “อนตลิกษสฺมี ติฏฺฐจฺนโต ทฺวคฺคนฺโธ ปฺปติ วายสิ
มฺขณฺจ เต กิมีโย ปฺปติคฺคณฺธํ ขาทนฺติ กิ กมฺมมกาสิ ปฺพเพ.
- [๕๐๘] ตโต สตถํ คเหตฺวาน โยกนฺตฺนติ ปฺนปฺปนํ
ขารณํ ปรีปฺโผสิตฺวา โยกนฺตฺนติ ปฺนปฺปนํ.
- [๕๐๙] กิณฺहु กาเยน วาจาเย มนสา ทฺวคฺคณฺทํ กตํ
กิสฺส กมฺมวิปาเกน อิทํ ทฺวคฺคณฺทํ นิคฺคจฺจสิ.”
- [๕๑๐] อหํ ราชคฺเห รเมเม รเมณฺเเย คิริพฺพเช
อิสฺสโร ธนธณฺยสฺส สฺสพฺพุตสฺส มาริส.
- [๕๑๑] ตสฺสํ เม ภริยา จ ธีตา จ สฺสณฺนิสา จ เม
ตมาลํ^๒ อฺปฺปณฺณจาปี ปจฺจคฺคณฺจ วิเลปนํ
ณฺปิ หรณฺติโย วาเรสิ ตํ ปาปํ ปกตํ มยา.
- [๕๑๒] จพาสีติสทฺสฺสานิ มยํ ปจฺจตฺตเวทนา
ณฺปปุชฺชํ วิวณฺณตฺวา ปจาม นิริเย ภูสํ.
- [๕๑๓] เย จ โข ณฺปปุชฺชาย วตฺตนฺเต อรหฺโต มเห
อาทินํ ปกาเสนฺติ วิเวจเยถ โน^๓ ตโต.
- [๕๑๔] อีมา จ ปสฺส อายนฺติโย มาลธาริ อลฺกฺกตา
มาลาวิปากํ อนฺุณฺตโย สมิทฺธา ตา ยสฺสฺสินโย^๔
- [๕๑๕] ตณฺจ ทิสฺวาน อจฺเณรํ อพฺภุตํ โลมหํสนํ
นโม กโรนฺติ สปฺปณฺณา วนฺทนฺติ ตํ มหามฺณิ.

^๑ น.,เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺส.

^๓ น.,เท.,อิ. เน

^๒ น.,เท.,อิ. ตา มาลํ

^๔ น.,เท. ยสฺสฺสินโย

[๕๑๖] โสหิ ฐุน อิตโต คนฺตวา โยนี ลทฺธาน มานุสี
 ฐุปปฺชั กริสฺสามิ อปฺปมตฺโต ปุณฺนปฺปุนฺนติ.

ทสมํ ธาตุวิวิธณเปตวตฺถุ.

ตติโย จุฬวคฺโค.

ตตฺตทฺทานํ

อภิขฺชมาโน โกณฺทญฺเอย^๑ รกการี ภูเสน จ
 กุมาโร ภณิกา^๒ เจว เทว ลุทฺทา ปิฎฺฐิปปุชโย
 วคฺโค เตน วุจฺจตีติ.^๓

^๑ ฉ.,เท.,อิ. กุณฺทโย

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ปุจฺจตีติ.

^๒ ฉ.,เท. คณิกา

๔. มหาวคฺโค

๑. อมฺพสฺสขรเปตวตฺถุ

[๕๑๗] “เวสาลิ นาม นครตฺถิ วชฺชีนํ
ตตฺถ อหุ ลิจฺฉวิ อมฺพสฺสขรโ”
ทิสฺวาน เปตํ นครสฺส พาหิรํ
ตตฺถเวย ปุจฺฉิตฺถ ตํ การณตฺถิกอ.

[๕๑๘] เสยฺยา นิสฺซชา นยิมสฺส อตฺถิ
อภิกฺกโม นตฺถิ ปฏิกฺกโม จ^๒
อสีตปีตํ ขายิตวตฺถโกคา
ปริจาริกา^๓ สปิ อิมสฺส นตฺถิ.

[๕๑๙] เย ฆาตกา ทิฏฺฐสฺสตา สฺหชฺชา
อนุกมฺปกา ยสฺส อหฺลํ ปุพฺเพ
ทฏฺฐปิ^๔ ทานิ น ลภนฺติ ตํปิ^๕
วิราชิตตฺโต หิ ชเนน เตน.

[๕๒๐] น ทุคฺคตสฺส^๕ ฆานฺติ มิตฺตา
ชฺหนฺติ มิตฺตา วิกลํ วิทิตฺวา
อตฺถมฺจ ทิสฺวา ปริวารยนฺติ
พหุ จ มิตฺตา อุกฺคตสฺส^๖ โหนฺติ.

^๑ เท. อมฺพสฺสกาโร

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ปริจารณา

^๕ ฉ.,เท. น โอคฺคตตฺตสฺส

^๒ อิ. วา

^{๔-๕} ฉ.,เท. ทฏฺฐมฺปิ เต ทานิ น ตํ ลภนฺติ

^๖ ฉ.,เท.,อิ. อุกฺคตตฺตสฺส

- [๕๒๑] นิหีนตุโธ^๑ สพุพโฆเคหิ กิจโน
สมมกฺขิโต สंपริภินฺนคตฺโต
อุสฺสาวพินฺทว ปลิมฺปมาโน
อชฺช สุเว ชีวิตฺตฺสฺสฺสปโรโร.^๒
- [๕๒๒] เอตาทิสํ อุตฺตมกิจฺจปตฺตํ
อุตฺตาสิตํ ปุจิมฺหฺนฺตฺสฺส สฺสุเล
อถ ตฺวํ เกน วณฺณเณน วเทสิ
ยกฺข ชีว โฆ ชีวิตเมว เสยฺโยติ.
- [๕๒๓] “สาโลหิโต เอโส อโหสิ มยฺหํ
อหํ สรามี ปุริมาย ชาตียา
ทิสฺวา จ เม การุญฺณํ อโหสิ
ราช มา ปาปธมฺโม นิริยํ ปตาย.
- [๕๒๔] อิตฺโต จุโธ ลิจฺฉวิ เอส โปโส
สตฺตฺตฺสฺสทํ นิริยํ โฆรรูป
อุปฺปชฺชติ ทุกฺกฏกมฺมการี
มหาภิตาปี กฏฺฏกํ ภยานกํ.
- [๕๒๕] อเนกภาเคน คฺกุณฺเณน เสยฺโย
อยเมว สฺสุโล นิริเยน เตน
มา^๓ เอกนตฺตฺกฺขํ กฏฺฏกํ ภยานกํ
เอกนตฺติปฺปํ นิริยํ ปตาย.

^๑ ฉ., เท., อ. นิหีนตุโธ^๒ ฉ., เท., อ. ชีวิตตฺสฺสฺสปโรโร^๓ ฉ., เท. มาสทฺโท น ทิสฺสติ.

- [๕๒๖] อิทญจ สุตฺวา วจัน มเมโส
 ทุกฺขปฺนีโต วิชฺเหยฺย ปาป^๑
 ตสฺมา อหํ สนฺติเก น ภณามิ
 มา เมกโต ชีวิตสฺสปรโรชติ.^๒
- [๕๒๗] “อณฺณโต เอโส ปุริสสฺส อตฺโถ
 อณฺณปิ อิจฺฉามเส ปุจฺฉิตฺตุํ ตฺวํ
 โอภาสกมฺมํ มม โน สเจ กโรสี^๓
 ปุจฺฉามิห^๔ น จ โน กุชฺฌิตพฺพ^๕.”
- [๕๒๘] อทฺธา ปฏฺฏิณฺวา เม ตทา อหุ^๖
 อจิกฺขนา^๗ อปฺปสนฺนสฺส โหติ
 อกามา สทฺธะยฺยวโจติ กตฺวา
 ปุจฺฉสฺส มํ กามํ ยถา วิสยฺหนฺติ.
- [๕๒๙] “ยํ กิณฺจาหํ จกฺขฺนา ปสฺสิสฺสามิ
 สพฺพํปิ ตาหํ อภิสทฺทเหยฺยํ
 ทิสฺวาปิ ตํ โนปิ เจ สทฺทเหยฺยํ
 กเรยฺยาสิ เม ยกฺข นิยสฺสกมฺมณฺติ.
- [๕๓๐] “สจฺจปฏฺฏิณฺวา ตว เม सा โหตุ
 สุตฺวาน ฌมฺมํ ลภสฺส ปสาทํ
 อณฺณตฺถิโก โน จ ปทฺฐจฺจิตฺโต

^๑ ฉ., เท., อ. ปาณ

^๓ ฉ., เท., อ. โอภาสกมฺมํ สเจ โน กโรสี

^๔ ฉ., เท. อิตฺติสทฺโท ทิสฺสติ.

^๗ ฉ., เท., อ. นาจิกฺขนา

^๒ ฉ., เท. อิตฺติสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. ปุจฺฉาม ตํ อ. ปุจฺฉามิ ตํ

^๖ ฉ., เท. อทฺธา ปฏฺฏิณฺวา ตเมตฺถิ ตทาหุ

ยนุเต สุตํ อสุตํ วาปี ฐมมํ
สพฺพํ อกุขิสฺสํ ยถา ปชานํ.^๑

[๕๓๑] เสเตน อสุเสน อลงฺกเตน
อุปยาสิ สฺฐาวุตกสฺส สนฺติเก
ยานํ อิทํ อพฺภูตํ ทสฺสเนยฺยํ
กิสฺเสตํ กมฺมสฺส อयํ วิปาโก.^๑

[๕๓๒] เวสาลิยา ตสฺส^๒ นครสฺส มชฺเฌ
จิฏฺขลฺลมคฺเค นคร^๓ อโหสิ
โคสีสเมกาหํ ปสนฺนจิตฺโต
เสตฺ^๔ คเหตุวา นครสฺมี^๕ นิคุชิปี.

[๕๓๓] เอตสฺมี ปาทานิ ปติฏฺจเปตฺวา
มยญฺจ อญฺเฌ จ อติกุภิมิห
ยานํ อิทํ อพฺภูตํ ทสฺสเนยฺยํ
ตสฺเสว กมฺมสฺส อयํ วิปาโก.^๖

[๕๓๔] วณฺโณ จ เต สพฺพทิสฺสา ปภาสติ
คณฺโธ จ เต สพฺพทิสฺสา ปวายติ
ยกุชิทฺธิปตฺโตสิ มหानุภาโว
นคฺโค จาสิ กิสฺส อयํ วิปาโก.

[๕๓๕] อกุโกธโน นิจฺจปสนฺนจิตฺโต
สณฺหาหิ วาจาหิ ชนํ อุเปมิ

^๑ ฉ., เท., อี. อิติสฺสทโท ทิสฺสติ.

^๓ ฉ., เท., อี. นรํ

^๕ ฉ., เท., อี. นรกสฺมี

^๒ ฉ., เท. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. เสตํ

^๖ ฉ., เท., อี. อิติสฺสทโท ทิสฺสติ, เอมฺบุปริปิ.

ตสฺเสว กมฺมสฺส อัย วิปาโก
ทิจฺจโพ เม วณฺโณ สตตํ ปภาสติ.

[๕๓๖] ยสฺสจ กิตฺติญฺจ ฐมฺเม จิตานํ
ทิสฺวาน มนุเตมิ ปสฺนุนจิตฺโต
ตสฺเสว กมฺมสฺส อัย วิปาโก
ทิจฺจโพ เม คนฺโธ สตตํ ปวายติ.

[๕๓๗] สหายานํ ติตฺถสฺมี นหายนฺตานํ
ถเล คเหตุวา นิตฺทิสฺส ทุสฺสํ
ชิตฺตทตฺถิโก โน จ ปทฺฐจฺจิตฺโต
เตนฺมฺหิ นคฺโค กสิรา ปวฺตติ.^๑

[๕๓๘] โย กิพฺมานो จ กโรติ ปาปํ
ตสฺสึทิสฺส กมฺมวิปากมาหุ
อกิพฺมานो ปน โย กโรติ
กิ ตสฺส กมฺมสฺส วิปากมาหุ.^๒

[๕๓๙] เย ทฺฐจฺสงฺกปฺปมนา มนุสฺสา
กาเยน วาจา ย จ สงฺกิลิฏฺฐา
กายสฺส เกทา อภิสฺมปฺรายํ
อัสฺสยํ เต นิริยํ อุเปนฺติ.

[๕๔๐] อปฺเร ปน สุกตึ อาสิสฺมานา^๓
ทาเน รตา สงฺคหิตตฺตภาวา

^๑ น.,เท.,อ. จ วุตฺตติ.

^๒ น.,เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๓ อ. อาสมานา

กายสส เกทา อภิสมปราย
อัสสยํ เต สุกตํ อุเปนุติติ.^๑

[๕๔๑] “ตํ กิณฺติ ชาเนยฺยํ อหํ อเวจฺจ
กฺลฺยาณปาปสฺส อยํ วิปาโก
กํ วาหํ ทิสฺวา อภิสทฺทเหยฺยํ
โก วาปิ มํ สทฺทหาเปยฺย เอตฺนฺติ.”^๒

[๕๔๒] “ทิสฺวา จ สุตฺวา อภิสทฺทหสฺสุ
กฺลฺยาณปาปสฺส อยํ วิปาโก
กฺลฺยาณปาเป อุมายะ อสนฺเต
สฺยา นุ สตฺตา สุกตฺตา ทฺกฺคตฺตา วา.

[๕๔๓] โน เจตฺถ กมฺมานิ กเรยฺยํ มจฺจา
กฺลฺยาณปาปานิ มนุสฺสโลเก
นาเหสิ^๓ สตฺตา สุกตฺตา ทฺกฺคตฺตา วา
หิณา ปณฺีตา จ มนุสฺสโลเก.

[๕๔๔] ยสฺมา จ กมฺมานิ กโรนฺติ มจฺจา
กฺลฺยาณปาปานิ มนุสฺสโลเก
ตสฺมา [๔] สตฺตา สุกตฺตา ทฺกฺคตฺตา วา
หิณา ปณฺีตา จ มนุสฺสโลเก.

[๕๔๕] ทฺวยญฺจ^๔ กมฺมานํ วิปากมาหุ
สฺบสฺส ทฺกฺขสฺส จ เวทนียํ

^๑ อ. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๓ อ. ตสฺมาหิ, เอวมฺปิ.

^๔ ฉ., เท., อ. ทฺวยชฺช

^๒ อ. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท., อ. หิ

นिरूपธิ สพฺพปญฺจชีโณ
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺตโต ชฺฐติมา.

[๕๕๑] อปฺปญฺญาโต ทิสฺวาปิ น สุชาโน
 มุนีติ น วชฺชิสฺส โวหรนฺติ
 ชานนฺติ ตํ ยกฺขญฺตา อนนฺชํ
 กลยาณธมฺมํ วิจฺรณฺตํ โลเก.

[๕๕๒] ตสฺส ตฺวํ เอกํ ยฺยํ ทฺว เว วา
 มมฺหุทิสฺสิตฺวาน สเจ ทเทถ
 ปฏฺิคฺคหิตานิ จ ตานิ อสฺสุ
 มมญฺจ ปสฺเสถ สันทฺททฺสสนฺติ.*

[๕๕๓] “กสฺมี ปเทเส สมณํ วสนฺตํ
 คนฺตฺวาน ปสฺเสมุ มยํ อิทานิ
 ส^๒ มชฺช กงฺขํ วิจิกิञฺจิตญฺจ
 ทิฏฺฐิจิวิญฺญานานิ โก วิโนทเย เจติ.”^๓

[๕๕๔] “เอโส นิสินฺโน กปฺปนจฺจนายํ
 ปรีวาริโต เทวตาหิ พหุหิ
 ธมฺมิกถํ ภาสติ สจฺจนาโม
 สกสฺมิ อจฺเจรเก^๔ อปฺปมตฺโตติ.

[๕๕๕] “ตถาหํ กสฺสามิ คนฺตฺวา อิทานิ
 อจฺฉาทยิสฺสํ สมณํ ยฺยเคน

* อ. อิติสฺสทโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. โย

^๓ ฉ., เท. วิโนทเนยฺยาติ อ. วิโนทเย เม

^๔ ฉ., เท. มาเจรเก

ปฏฺิคฺคหิตานิ จ ตานิ ปสฺส
ตฺวณฺจ ปสฺสเสมฺม สันทฺขทฺขสฺสนฺติ.

[๕๕๖] มา อภฺขณฺ ปพฺพชิตํ อุปาคมิ
สาธุ โว ลิจฺฉวิ เนส ฐมฺโม
ตโต จ กาลे อุปสงฺกมิตฺวา
ตตฺถเว ปสฺสามิ^๑ รโห นิสินฺนฺติ.

[๕๕๗] ตถา หิ วตฺวา อคฺมาสิ ตตฺถ
ปริวาริโต ทาสคณฺเณ ลิจฺฉวิ
โส ตํ นครํ อุปสงฺกมิตฺวา
วาสุปคณฺณิตฺถ สเก นิเวสเน.

[๕๕๘] ตโต จ กาลे คิหิกิจฺจานิ กตฺวา
นฺหาตฺวา ปิวิตฺวา จ ขณฺเณ ลภิตฺวา
วิเจยฺย เปพฺโต จ ยฺยคานิ อญฺจ
คาหาปยิ ทาสคณฺเณ ลิจฺฉวิ.

[๕๕๙] โส ตํ ปเทสํ อุปสงฺกมิตฺวา
ตํ อทฺทส สมณํ สนฺตจิตฺตํ
ปฏฺิฏฺกนฺตํ โคจรโต นีวตฺตํ
สีติฏฺฏํ รุกฺขมฺเณ นิสินฺน.

[๕๖๐] ตเมเน อโวจ อุปสงฺกมิตฺวา
อปฺปาพาธํ ฆาสฺสวิหารณฺจ ปุจฺฉิ
เวสาสิยํ ลิจฺฉวิ อหํ ภทฺนฺเต
ชานนฺติ มํ ลิจฺฉวิ อมฺพสภฺขโร.

^๑ ฉ., เท. ปสฺสาหิ

- [๕๖๑] อิมานิ เม อญฺจ ยุกานิ ฆนเต^๑
 ปฏิกคณฺห ฆนเต ททามิ ตฺยหํ
 เตเนว อตฺเถน อิธาคโตสฺมิ
 ยถา อหํ อตฺตมโน ภเวยฺย.^๒
- [๕๖๒] ทูโรโตว สมณพฺรหฺมณฺหา จ
 นิเวสนนฺเต ปริวชฺชยฺนติ
 ปตฺตานิ ภิชฺชนฺติ ตว นิเวสเน
 สงฺฆาภฺมิโย จาปิ วิทาลยฺนติ.
- [๕๖๓] อถาปเร ปาทกฺขทาริกาหิ^๓
 อวสิรา สมณฺหา ปาภฺยิยฺนติ
 เอตาทิสํ ปพฺพชิตฺ^๔ วิหเส^๕
 ตยา กตํ สมณฺหา ปาปฺณนฺติ.
- [๕๖๔] ติเณน เตลฺลปิ น ตฺวํ อทาสิ
 มฺพหฺสฺส^๔ มคฺคํปิ น ปาวทาสิ
 อนฺธสฺส ทณฺฑํ สยมาทียาสิ
 เอตาทิสํ กทริโย อสฺสุโต [๖].
 อถ ตฺวํ เกน วณฺเณน กีเมว ทิสฺวา
 อมฺเหหิ สห สํวิภาคํ กโรสิ.^๗
- [๕๖๕] ปจฺเจมิ ฆนเต ยํ ตฺวํ วเทสิ
 วิโมสยิ^๘ สมณพฺรหฺมณฺหา จ

^๑ น., เท., อ. สุกานิ^๔ น., เท., อ. ปพฺพชิตา^๗ น., เท. อิตฺตทโท ทิสฺสติ.^๒ น., เท. อิตฺตทโท ทิสฺสติ. ^๓ น., เท. ปาทกฺขจาริกาหิ^๔ น., เท. มฺพหฺสฺส^๕ น., เท., อ. วิหสยิ^๖ น., เท. ตฺวํ

ชิตฺตฺตฺติโก โน จ ปทฺฐจฺจิตฺโต
เอตํปี เม ทฺวักขเมว ภาณเต.

[๕๖๖] ชิตฺตฺทาย โข ปสฺสวิตฺวาน ปาปํ
เวเทติ ทฺวักขํ อปฺปมตฺตโมคฺคิ^๑
ททโร ยฺว นคฺคณิยสฺส ภาคิ
กีสฺส ตโต ทฺวักขตฺรสฺส โหติ.

[๕๖๗] ตํ ทิสฺวา สํเวคมลฺมตฺถํ ภาณเต
ตปฺปจฺจยา วาปี^๒ ททามิ ทานํ
ปฏฺิคฺคณฺห ภาณเต วตฺถยฺกานิ อฏฺจ
ยกฺขสฺสิมาคจฺฉนฺตุ ทกฺขิณาโย.^๓

[๕๖๘] อทฺธา หิ ทานํ พหฺวธา ปสฺสจฺจ
ททโต จ เต อกฺขยธมฺมตฺถุ
ปฏฺิคฺคณฺหามิ เต วตฺถยฺกานิ อฏฺจ
ยกฺขสฺสิมาคจฺฉนฺตุ ทกฺขิณาโย.^๔

[๕๖๙] ตโต หิ โส อาจฺมยิตฺวา ลิจฺฉวิ
เถรสฺส ทตฺวาน ยฺกานิ อฏฺจ
ปฏฺิคฺคหิตานิ จ ตานิ วาสฺสึ^๕
ยกฺขณฺจ ปสฺสเสถ สันทฺททฺสสฺ.

[๕๗๐] ตมทฺทส จนฺทนสสารลิตฺตํ
อาชณฺณมารุญฺห อฺพารวณฺณํ

^๑ ฉ., เท., อ. อสมตฺตโมคฺคิ

^๓ ฉ., เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. อสฺส อ. ... จ

^๒ อ. ตาหิ

^๕ ฉ., เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

อลงกตํ สารุณิวตถุทสุสํ
ปรีวาริตํ ยกขมहिทธิปตตํ.

[๕๗๑] โส ตํ ทิสฺวา อตฺตมโน อุทฺถโค
ปหฺมุจฺจิตฺโตว^๑ สุภคฺคฺฐโป
กมฺมณฺจ ทิสฺวาน มหาวิปากํ
สนฺทิกฺกฺกํ จกฺขฺนา สจฺฉิกตฺวา.

[๕๗๒] ตเมนมวโจ อุปสงฺกมิตฺวา
ทสฺสามิ ทานํ สมณพฺรหฺมณฺหา
น จาปี เม กิณฺณิ อเทยฺยมตฺถิ
ตุวณฺจ เม ยกฺข พหฺุปกาโร.^๒

[๕๗๓] ตุวณฺจ เม ลิจฺฉวิ เอกเทสํ
อทาสิ ทานานิ อโมฆเมตํ
สุวาทํ กริสฺสามิ ตยา ว สกฺขี
อมานุโส มานุสเสน สทฺธี.^๓

[๕๗๔] คติ จ พนฺธ จ ปฺรายนณฺจ
มิตฺโต มมาสิ อถ เทวตาสิ^๔
ยาจามิ ตํ ปณฺชลิโก ภวิตฺวา
อิจฺฉามิ ตํ ยกฺข ปุณฺหาปี ทมฺมจฺจุ.^๕

[๕๗๕] สเจ ตฺวํ อสฺสทฺโธ ภวิสฺสสิ
กทริยฺฐโป วิปฺปฏฺิพนฺนจิตฺโต

^๑ ฉ., เท., อี. จ

^๓ ฉ., เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๕ ฉ., เท., อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. เทวตา เม

เตเนว^๑ มํ ลิจฺฉวิ^๒ ทสฺสนาย
ทิสฺวา จ ตํ โนปิ^๓ จ อาลปิสุสฺ.

[๕๗๖] สเจ ตฺวํ ภาวิสฺสสิ ฐมฺมการโว
ทาเน รโต สงฺคหิตตฺตภาโว
โอปานญฺโต สมณพฺรหฺมณานํ
เอวํ มมํ ลิจฺฉวิ ทสฺสนาย.

[๕๗๗] ทิสฺวา จ ตํ อาลปิสุสฺ ภาทฺเต
อิมญจ สฺสโต ลหุํ ปมฺญจ
ยโตนิทานํ อกริมฺห สกฺขี
มณฺณามิ สฺสลาจฺจกสฺส การณา.

[๕๗๘] เต อณฺณมณฺณํ อกริมฺห สกฺขี
อยญจ สฺสลาจฺจโต^๔ ลหุํ ปมฺตุโต
สกฺกจจ ฐมฺมานิ สมาจฺรณโต
มฺญฺเจยฺย^๕ โส นิริยา^๖ ตมฺหา
กมฺมํ สียา อณฺณตฺร สเวทนียํ.^๗

[๕๗๙] กปฺปิตกญฺจ อุปสงฺกมิตฺวา
เตน^๘ สห สํวิภาชิตฺวาน กาเล
สยํ มุเขน อุปนีสซช ปุจฺฉ
โส เต อภฺยิสฺสติ เอตมตฺถํ.

^๑ ฉ.,เท. ตฺวํ เนว

^๓ อี. นาปิ

^๕ ฉ.,เท.,อี. มฺญฺเจยฺย

^๗ ฉ.,เท.,อี. เวทนีย

^๒ ฉ.,เท.,อี. ลจฺฉสิ, เอวฺมฺปริปิ.

^๔ ฉ.,เท. สฺสโต

^๖ ฉ.,เท.,อี. จ

^๘ ฉ.,เท.,อี. เตเนว

- [๕๘๐] ตเมว ภิกขุ อุปสงกมิตวา ปุณฺณสฺส
 ปุณฺณตฺถิโก^๑ โน จ ปทฺฐจฺจิตฺโต
 โส เต สุตํ อสฺสตณฺจาปิ ฌมมํ
 สพฺพปี อภิสสฺสตี ยถา ปชานํ^๒
 สฺสโต^๓ จ ฌมมํ สฺสคฺคิ อภิสสฺส.^๓
- [๕๘๑] โส ตตฺถ รหสฺสํ สมุจฺจลปิตฺวา
 สกฺขี กริตฺวาน อมานุสฺเสน
 ปกฺกามิ โส ลิจฺฉวีเน สกาธํ
 อถ พุริ ปริสํ สนฺนินฺนํ.
- [๕๘๒] สฺสณฺฑํ โภโกโต มม เอกวากุยํ
 วรํ วริสฺสํ ลภิสฺสามิ อตฺถํ
 สฺสลาวุโต ปุริโส ลุทฺทกมฺโม
 ปณฺีตทณฺโฑ อนุสฺสตฺตฺวโป.
- [๕๘๓] เอตฺตาวตฺตา วีสฺติรตฺติมตฺตา
 ยโต อาวุโต เนว ชีวตี น มโต
 ตาหิ โมจยิสฺสามิ ทานิ
 ยถา มตฺตี อนุชานาตุ สงฺโฆ.^๔
- [๕๘๔] เอตณฺจ อณฺณณฺจ ลหุํ ปมฺภจ
 โก ตํ วเทถ^๕ จ ตถา กโรนฺตํ
 ยถา ปชานาสิ ตถา กโรหิ
 ยถา มตฺตี อนุชานาติ สงฺโฆ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อณฺณตฺถิโก^{๓-๓} ฉ.,เท. อิม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.^๕ ฉ.,เท.,อิ. วเทถาติ^๒ ฉ.,เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสตี.^๔ ฉ.,เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสตี. เอวมฺปริปิ.

- [๕๘๕] โส ตํ ปเทสํ อุปสงฺกมิตฺวา
 สุลลวตฺตํ โมจยิ ขิปฺปเมว
 มา ภายิ สมฺมาติ จ ตํ อโวจ
 ติกิจฺจนกานญจ อุปฺนฺจเปสฺสิ.
- [๕๘๖] กปฺปิตกณฺจ อุปสงฺกมิตฺวา
 เตน^๑ สห สํวิภชิตฺวาน^๒ กาเล
 สยํ มุขเนว อุปนฺนิสฺซชฺช ลิจฺจนวิ
 ตตฺถเณว ปุจฺจนตฺถน^๓ การณตฺถิโก.
- [๕๘๗] สุลลวตฺโต ปุริโส ลุทฺทกมโม
 ปณฺนิตทณฺโตะ อนุสฺสตฺตรูป
 เอตฺตาวตฺตา วิสฺติริตฺติมตฺตตา
 ยโต อวฺวโต เนว ชีวติ น มโต.
- [๕๘๘] โส โมจิตฺโต คนฺตฺวา มยา อิทานิ
 เอตฺตสฺส ยกฺขสฺส วโจติ^๔ ภาณฺเต
 ลียา นุ โข การณํ กิณฺณจิทฺเว
 เยน โส นิริยํ โน วเชยฺย.
- [๕๘๙] อากิฺข ภาณฺเต ยถิ อตฺถิ เหตุ
 สทฺธายิตํ เหตุ วโจติ^๕ สุโณม
 น เตสํ กมฺมานํ วินาสมตฺถิ
 อเวทยิตฺวา อิท พยฺหนฺติภาโว.^๕

^๑ ฉ., เท., อี. เตเนว สห สํวิภชิตฺวา^๒ ฉ., เท., อี. วโจ หิ^๓ ฉ., เท. อิตฺติสทฺโท ทิสฺสติ.^๔ ฉ., เท., อี. ตเถว ปุจฺจนตฺถน^๕ ฉ., เท., อี. อิตฺติสทฺโท ทิสฺสติ.

[๕๙๑] สเจ โส^๑ ฐมมานิ สมาจเรยย
 สกุกจจํ รตติณทิวํ อปฺปมตฺโต
 มุญฺเจยย โส นิรยา จ ตมฺหา
 กมฺมํ สียา อณฺณตฺร เวทนียํ.

[๕๙๑] อณฺณาโต เอโส ปุริสสุส อตฺโถ
 มมฺปิทานิ อนุกมฺป ภานฺเต
 อนุสาส มํ โอวท ภูริปณฺณ
 ยถา อหํ โน นิรยํ วเชยฺย.^๒

[๕๙๒] อชฺเชว พุทฺธํ สรณํ อุเปหิ
 ฐมฺมณฺจ สงฺฆณฺจ ปสฺนฺนจิตฺโต
 ตเถว สิกฺขาปทานิ ปณฺจ
 อขณฺฑผลฺลานิ สมาทียสุส.

[๕๙๓] ปาณาติปาตา วิรมฺมสุส ขิปปํ
 โลเก อทินฺนํ ปริวชฺชยสุส
 อมชฺชโป มา จ มุสา อภาสี^๓
 สเกน ทาเรน จ โหหิ ตุฏฺโฐ
 อิมณฺจ^๔ อฏฺฐจฺจวโร อุเปตฺ^๕
 สมาทียาหิ กุสลํ สุขินฺทริยํ.^๕

[๕๙๔] จีวรํ ปิณฺฑปาตณฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
 อนฺนปानํ ขาทนียํ วตถํ เสนาสนานิ จ
 ททาหิ อุชฺฐเตสฺส สทา^๖ ปุณฺณํ ปวทฺธมฺติ.^๖

^๑ ฉ.,เท.,อิ. สเจ ส

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อภาณี

^๕ ฉ.,เท.,อิ. สุขุททริยํ

^๒ ฉ.,เท. อิตฺติสทฺโท ทิสฺสติ.

^{๔-๕} ฉ.,เท.,อิ. อิมณฺจ อริยํ อฏฺฐจฺจวเรณฺเปตํ

^{๖-๖} ฉ.,เท.,อิ. วิปฺปสฺนฺนเนน เจตสา

[๕๙๕] ภิกฺขุ จ สึลสมฺปนฺเน วีตฺราเค พหุสฺสฺเต
ตปฺเปหิ อนฺนปาเนน สทา ปุณฺณํ ปวตฺตติ.

[๕๙๖] เหวญจ ฅมฺมานิ สมาจฺรฺโต
สภฺกจฺจํ รตฺติณฺทิวํ อปฺปมตฺโต
มุญฺเจยฺย โส นิรยา จ ตมฺหา
กมฺมํ สียา อญฺจตฺร เวทนีย^๑.

[๕๙๗] อชฺเชว พุทฺธํ สรณํ อุเปมิ
ฅมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ ปสฺนฺนจิตฺโต
ตเถว สิกฺขาปทานิ^๒ ปญฺจ
อชฺฅตฺตพฺพุลฺลานิ สมาทียามิ.

[๕๙๘] ปาณาติปาตา วิรมามิ ขิปปํ
โลเก อทินฺนํ ปริวชฺชามิ
อมชฺชโป โน จ มุสา ภณามิ
สเกน ทาเรน จ โหมิ ตฺถุโจ
อิมญฺจ อริยํ อญฺจจฺจวํ อุเปตํ
สมาทียามิ กุสลํ สฺชินฺทริยํ.

[๕๙๙] จีวรํ ปิณฺฑปาทญฺจ ปจฺจยํ สยนาสนํ
อนฺนปानํ ขาทนียํ วตฺถํ เสนาสนานิ จ.

[๖๐๐] ภิกฺขุ จ สึลสมฺปนฺเน วีตฺราเค พหุสฺสฺเต
ททามิ น วิภกฺกปฺปามิ^๓ พุทฺธานํ สาสเน รโต.

^๑ ฉ., เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท., อ. สิกฺขาย ปทานิ

^๓ ฉ., เท. วิกมฺปามิ

[๖๐๑] เอตาทิสฺส ลิจฺฉวิ อมฺพสฺสขโร
 เวสาลิยํ อณฺณตโร อุปาสโก
 สทฺโธ มฺหํ การกโร จ ภิกฺขุ
 สงฺฆมณฺจ สกฺกจฺจ ตทา อุปฏฺฐหิ.

[๖๐๒] สฺฐาวุโต จ อโรโค หุตฺวา
 เสรี สฺขี ปพฺพชฺชํ อุปาคมิ
 [*]อาคมม กปฺปิตกฺกุตฺตมํ อุโภปิ
 สามณฺณผลานิ อชฺฉคฺ.

[๖๐๓] เอตาทิสฺสา สปรฺริสฺสานํ เสวนา
 มฺหปฺผลา โหติ สตํ วิชานตํ
 สฺฐาวุโต อคฺคผลํ ผุสฺสติ^๒
 ผลํ กนิฏฺฐํ ปน อมฺพสฺสขโรติ.
 ปจฺมํ อมฺพสฺสขรเปตวตฺต.

๒. เสริสฺสกกเปตวตฺต

[๖๐๔ - ๖๕๗] “สุโณถ ยกฺขสฺส จ วาณิชาน จ
 ฯเปฯ

(วิมานวตฺตสฺสมี สตฺตมสฺส สฺนิกฺขิตฺตวคฺคสฺส ทสมวตฺตสฺสมี ทฏฺฐพฺพ).

ทฺติยํ เสริสฺสกกเปตวตฺต.

ตฺติยํ ภาณวาริ.

^๑ ฉ.,เท. วิกรมปามิ

^๒ ฉ.,เท. อผสฺสยิ

๓. นนฺทิกาเปตวตฺต^๑

- [๖๕๘] “ราชา ปิงฺคโลกโก นาม สุรฎฺฐจํ อธิปติ อหุ
โมรียานํ อุฏฺฐจํ คนฺตวา สุรฎฺฐจํ ปุณฺราคมา.
- [๖๕๙] อุณฺเห มชฺฌนฺติเก^๒ กาเล ราชา ปงฺก^๓ อุปาคมิ
อทฺทส มคฺคํ รมณียํ เปตานํ วณฺณนาปถิ.^๔
- [๖๖๐] สารถิ อามนฺตยิ ราชา ‘อโย มคฺโค รมณียโ
เขโม โสวตฺตโก สิโว
อิมินาว สารถิ ยาหิ^๕ สุรฎฺฐจํ สนฺติเก อิตฺ.
- [๖๖๑] เตน ปายาสิ โสรวุจฺ เสนาย จตฺตฺรคินียา
อุพฺพิคฺคฺฐโป ปุริโส สุรฎฺฐจํ เอตทพฺพุวิ.
- [๖๖๒] “กุมคฺคํ ปฏฺวิปนฺนมหา กีสนํ โลมหฺสนํ
ปรโต ปทิสฺสติ มคฺโค ปจฺจโต จ น ทิสฺสติ.
- [๖๖๓] กุมคฺคํ ปฏฺวิปนฺนมหา ยมปุริสํ สนฺติเก
อมาณฺโส วายติ คนฺโธ โฆโส สฺวยติ ทารุณ.
- [๖๖๔] สํวิคฺโค ราชา สุรวุจฺ สารถิ เอตทพฺพุวิ
“กุมคฺคํ ปฏฺวิปนฺนมหา กีสนํ โลมหฺสนํ
ปรโตว ทิสฺสติ มคฺโค ปจฺจโต จ น ทิสฺสติ.
- [๖๖๕] กุมคฺคํ ปฏฺวิปนฺนมหา ยมปุริสํ สนฺติเก
อมาณฺโส วายติ คนฺโธ โฆโส สฺวยติ ทารุณ.

^๑ ฉ., เท., อี. นนทกเปตวตฺต^๒ ฉ., เท., อี. วงฺก^๓ ฉ., เท. ยาม^๔ ฉ., เท. มชฺฌนฺติก^๕ ฉ., เท. วณฺณนาปถิ

- [๖๖๖] หตถิกุขนธณจ อารุยห โอโลเกนโต จตฺตทิสสา
 อททส^๑ รุกขํ นิโครธ^๒ ปาทปํ ฉายสมปนฺโน
 นีลพฺภวณฺณสทิสํ เมฆวณฺณสิรินฺนิภ^๓.
- [๖๖๗] สารถิ อามนฺตยิ ราชา กิ เอโส ทิสฺสติ พฺรหา
 นีลพฺภวณฺณสทิสो เมฆวณฺณสิรินฺนิภ
- [๖๖๘] นิโครธो โส มหาราช ปาทปํ ฉายสมปนฺโน
 นีลพฺภวณฺณสทิสो เมฆวณฺณสิรินฺนิภ.
- [๖๖๙] เตน ปายาสิ สุรฺฏฺโง เยน โส ทิสฺสติ^๓ พฺรหา
 นีลพฺภวณฺณสทิสो เมฆวณฺณสิรินฺนิภ.
- [๖๗๐] หตถิกุขนธโต โอริยห ราชา รุกขํ อุปาคามิ
 นิสฺสิทฺธิ รุกขมฺลสมฺมึ สามจุจโ สปริชโน
 ปุริ ปาณียกรก^๔ ปุเว จิตฺเต^๕ จ อททส.
- [๖๗๑] บุริโส จ เทวณฺณิ สพฺพภวณฺณสิโต
 อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ โสรัจฺจํ เอตทพฺรุวิ.
- [๖๗๒] “สฺวาคตฺตเต มหาราช อโถ เต อทฺธาคตํ
 ปิวตฺตํ เทโว ปาณียํ ปุเว ชาท อรินฺทม.
- [๖๗๓] ปิวิตฺวา ราชา ปาณียํ สามจุจโ สปริชโน
 ปุเว ชาทิตฺวา ปิวิตฺวา จ สุรฺฏฺโง เอตทพฺรุวิ.
- [๖๗๔] “เทวตา นฺนฺสิ คณฺธพฺโพ อาทุ สกฺโก ปุริณฺทโท
 อชานนฺโต^๖ ตํ ปุจฺฉาม กถํ ชาเนมฺมุ ตํ มยิ.”^๗

^{๑-๒} ฉ.,เท.,อิ. อททส นิโครธ รมณีย^๓ ฉ. -สิรินฺนิภ, เอมฺบุปริปิ.^๓ ฉ.,เท. ทิสฺสเต^๔ ฉ.,เท.,อิ. ปาณียกรก^๕ ฉ.,เท. วิตเต^๖ ฉ.,เท.,อิ. อชานนฺตา^๗ ฉ.,เท. อิตฺตทโท ทิสฺสติ.

- [๖๗๕] นมฺหิ เทโว น คนฺธพฺโพ นาปิ สกฺโก ปุริณฺทโท
เปโต อหํ มหาราช สุรฎฺฐจา อธิมาคโต.^๑
- [๖๗๖] กิสีโล กิสมาจโร สุรฎฺฐสฺมี ปุเร ตูวํ
เกน เต พุรหฺมจฺริเยน อานุกาโว อยํ ตว.^๒
- [๖๗๗] ตํ สุโณหิ มหาราช อริณฺทม รฎฺฐจวฑฺฒน
อมจฺจา ปาริสชฺชา จ พุราหฺมโณ จ ปุโรหิตो.
- [๖๗๘] สุรฎฺฐสฺมี อหํ เทว ปุริโส ปาปเจตโส
มิจฺฉาทิฎฺฐิจิ จ ทุสฺสีโล กทริโย ปริภาสโก
- [๖๗๙] ททนฺตานํ กโรนฺตานํ วารยิสฺสํ พหุชนํ
อญฺเฆสํ ททมานานํ อนฺตรายํ กโรมหํ.
- [๖๘๐] วิปาโก นตฺถิ ทานสฺส สัมมสฺส กุโต ผลํ
นตฺถิ อจฺริโย นาม อทนฺตํ โก ทมิสฺสติ.
- [๖๘๑] สมตฺถุยานิ ภูตานิ กุเล^๓ เชฎฺฐจาปจายิก
นตฺถิ ผลํ วิริยํ วา กุโต อญฺจานปฺริสํ.
- [๖๘๒] นตฺถิ ทานผลํ นาม น วิโสเชติ เวรีนํ
ลทฺเชยฺยํ ลภเต มจฺโจ นียติ ปริณามชํ.
- [๖๘๓] นตฺถิ มาตา ปิตา ภاتا โลโก นตฺถิ อิตโต ปรี
นตฺถิ ทินฺนํ นตฺถิ หุตํ สุนิหิตํปิ น วิชฺชติ.
- [๖๘๔] โยปิ หนฺเอยฺย ปฺริสํ ปฺริสสฺส^๔ ฉินฺทเต สิริ
น โกจิ กญฺจิ หนฺติ สตฺตุนฺนํ วิวรมฺนฺตเร.

^๑ ฉ.,เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๓ ฉ.,เท.,อิ. กุโต

^๒ ฉ.,เท. อิตฺสทฺโท ทิสฺสติ.

^๔ ฉ.,เท.,อิ. ปฺรสฺส

- [๖๘๕] อจฺเจชฺชโช อเมชฺชโช^๑ ชีโว อญฺจโส คุพฺพปริมณฺฑลโ
โยชนานิ สตา^๒ ปณฺจ โก ชีวํ เจตุมรหติ.
- [๖๘๖] ยถา สุตฺตคฺคฺเพ ชิตฺเต นิพฺเพเจนฺตํ ปลายติ
เอวเมวํปิ โส ชีโว นิพฺเพเจนฺโต ปลายติ.
- [๖๘๗] ยถา คามโต นิग्ฆมฺม อญฺณํ คามํ ปวิสติ
เอวเมวํปิ โส ชีโว อญฺณํ กาย^๓ ปวิสติ.
- [๖๘๘] ยถา เคหโต นิग्ฆมฺม อญฺณํ เคหํ ปวิสติ
เอวเมวํปิ โส ชีโว อญฺณํ โพนฺที นีวีสติ.^๔
- [๖๘๙] จูฬาสีติ มหากปฺปิโน สตสฺสสฺसानิ ยะ พาลา ยะ จ ปณฺหิตา
สํสาร์ เขปยิตฺวาน ทุกฺขสฺสหนฺตํ กริสฺสเร.
- [๖๙๐] มิตานิ สฺขทุกฺขานิ โทณฺเหหิ ปิฎฺเฑหิ จ
ชินฺโน สพฺพํ ปชานาติ สมฺมพฺพหา อิตฺรา ปชา.
- [๖๙๑] เอวํทิกฺกุจิ ปุเร อาสี สมฺมพฺพโห โมหปารุโต
มิจฺจฉาทิกฺกุจิ จ ทฺถสฺสีโล กทริโย ปริภาสโก.
- [๖๙๒] โอโร เม จฺหิ มาเสหิ กาลกิริยา ภวิสฺสติ
เอกนฺตํ กญฺจํ โฆโร นิริยํ ปปตฺติสฺสห^๕.
- [๖๙๓] จตฺตูกฺกณฺเณ จตฺตทวารํ วิภตฺตํ ภาคโส มิตํ
อโยปการปริยฺหนฺตํ อยฺสา ปฏิกฺขชิตํ.
- [๖๙๔] ตสฺส อโยมยา ภูมิ ขลิตา เตชสา ยุตฺตา
สมนฺตฺตา โยชนสํ ฝริตฺวา ติฎฺฐจติ สพฺพพา.

^๑ อ. อจฺเจชฺชเมสชโช^๒ จ., เท., อ. โพนฺที, เอวเมวํปิ.^๓ จ., เท., อ. ปปตฺติสฺสหา^๔ จ., เท., อ. โยชนานํ สตํ^๕ จ., เท. ปวิสติ

- [๖๙๕] วสฺสตสฺสทสฺสทานิ^๑ โฆโส สฺยติ ตาวเท
 ลกฺโข เอโส มหาราช สตภาคา วสฺสโกฏฺเฏโย.^๒
- [๖๙๖] โกฏฺฐตสฺสทสฺสทานิ นิริเย ปจฺจเร ชนา
 มิจฺฉาทิฏฺฐิ จ ทุสฺสีลา เย จ อริยุปวาทีโน.
- [๖๙๗] ตตฺถาหํ ทิฆมทฺธานํ ทุกฺขํ เวทิสฺสึ^๓ เวทนํ
 ผลํ ปาปสฺส กมฺมสฺส ตสฺมา โสจามหํ ภูสึ.
- [๖๙๘] ตํ สุโณหิ มหาราช อรินฺทม รฏฺฐจวฑฺฒน
 ธีตา มยฺหํ มหาราช อุตฺตรา ภาทฺทมตฺถุ เต.
- [๖๙๙] กโรติ ภาทฺทกํ กมฺมํ สีเลสุโปสเถ รตา
 ทานรตา^๔ สํวิภาติ จ วทณฺญ วีตมจฺจรา.
- [๗๐๐] อชณฺทการี สิภฺขายํ สุนฺหา ปรฺกฺเลสฺ จ
 อฺปาสิกา สกฺยมนฺโน สมฺพุทฺทสฺส สิริมโต.
- [๗๐๑] ภิกฺขุ จ สีลสมฺปนฺโน คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ
 โอกฺขิตฺตจกฺขุ สติมา คฺคตฺทวโร สฺสํวโต.
- [๗๐๒] สปทานํ จรมาโน อคฺมา ตํ นิเวสนํ
 ตมทฺทส มหาราช อุตฺตรา ภาทฺทมตฺถุ เต.
- [๗๐๓] ปุริ ปาณียกรํ ปฺปเว จิตฺเต จ สา อทา
 ปิตา เม กาลกโต ภาเนเต ตสฺเสตํ อฺปกปฺปตฺถุ.

^๑ น.,เท.,อิ. วสฺสทานิ สตสฺสทสฺสทานิ

^๓ น.,เท.,อิ. เวทิสฺส

^๒ น.,เท.,อิ. สตภาคาวสฺสโกฏฺเฏโย

^๔ น.,เท.,อิ. สยฺยตฺตา

- [๗๐๔] สมณนตฺรานุทิจฺเจ วิปาโก อุปปชฺชถ
 ภูณฺชามิ กามกามิ^๑ ราชชา เวสฺสวโน ยถา.
- [๗๐๕] ตํ สุโณหิ มหาราช อรินฺทม รฏฺฐจวฑฺฒน
 สเทวกสฺส โลกสฺส พุทฺโธ อคุโธ ปวฺจุจติ
 ตํ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉ สปรตฺตทาโร อรินฺทม.
- [๗๐๖] อฏฺฐจฺจุคิเณ มคฺเคน ผุสฺสนฺติ อมตํ ปทํ
 ตํ ฐมฺมํ สรณํ คจฺฉ สปรตฺตทาโร อรินฺทม.
- [๗๐๗] จตฺตทาโร จ ปฏฺฐิปนฺนา จตฺตทาโร จ ผลे จิตา
 เอส สงฺโฆ อชฺชภูโต ปญฺญาสึลลสมาหิโต
 ตํ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉ สปรตฺตทาโร อรินฺทม.
- [๗๐๘] ปาณาติปาตา วิรมสฺสุ ขิปป
 โลเก อทินฺนํ ปริวชฺชยสฺสุ
 อมชฺชโป โน^๒ จ มุสา อภาณิ
 สเกน ทาเรน จ โหหิ ตฺถุจฺเจ.^๓
- [๗๐๙] อตฺถกาโมสิ เม ยกฺข หิตกาโมสิ เทวเต
 กโรมิ ตฺยหิ วจฺนํ ตวฺมสิ อาจริโย มม.
- [๗๑๐] อุเปมิ สรณํ พุทฺธํ ฐมฺมญฺจาปี อนุตฺตรํ
 สงฺฆญฺจ นรเทวสฺส คจฺฉามิ สรณํ อหิ.
- [๗๑๑] ปาณาติปาตา วิรมามิ ขิปป
 โลเก อทินฺนํ ปริวชฺชยามิ

^๑ ฉ.,เท.,อิ. กามกามิหิ^๒ ฉ.,เท.,อิ. มา^๓ ฉ.,เท. อิติสฺสทโท ทิสฺสติ.

อมชฺชโป โน จ มุสา ภณามิ
สเกน ทาเรน โหมิ ตฺตฺวจฺ.

[๗๑๒] โอฬฺหามิ มหาวาเต นทียา วา^๒ สีมคามิยา
วามิ ปาปํ^๓ ทิฏฺฐิ พุทฺธานํ สาสเน รโต.

[๗๑๓] อิทํ วตฺวาน สฺสรฺมฺมโจ วิรมิตฺวา ปาปทสฺสนํ^๔
นโม ภควโต กตฺวา ปาโมกฺโข รตฺมารุญฺหิติ.

ตติยํ นนฺทิกาเปตวตฺตฺ.

๔. เรวตีเปตวตฺตฺ

[๗๑๔ - ๗๓๖] อุฏฺฐเจहि เรวเต สฺปาปธฺมเม
ฯเปฯ

(วิมานวตฺตฺสฺมี ปญฺจมสฺส มหารถวคฺคสฺส ทฺตฺติยวตฺตฺสฺมี ทฏฺฐพฺพํ)

จตฺตถํ เรวตีเปตวตฺตฺ.

๕. อุจฺจนฺเปตวตฺตฺ

[๗๓๗] “อิทํ มม อุจฺจนฺนํ มหนตํ
นิพฺพตฺตติ ปุณฺณผลํ อนปฺปํ
ตํ ทานิ เม น ปริโหคํ อุเปติ^๕
อาจิกฺข ภนฺเต กิสฺส อयํ วิปาโก.

^๑ เท. ตฺตฺจ

^๓ ฉ.,เท. ปาปํ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. ปริโหคเมติ

^๒ ฉ.,เท. วาสทโท น ทิสฺสติ.

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ปาปทสฺสนา

[๗๓๘] วิหณณามิ^๑ ขชชามิ จ วายมามิ จ
 ปริสกุคามิ ปริภูณชิตุं กิณจิ
 สุวาทิ ฉินฺหาตุโม^๒ กปโณ ลาลปามิ
 กิสฺส กมฺมสุส อยฺ วิปาโก.

[๗๓๙] วิฆาโต จาหิ ปรีปตามิ ฉมายํ
 ปรีวตตามิ วาริจโรว ฌมฺเม
 รุทโต จ เม อสฺสูกานิ คณฺหิติ^๓
 อาจิกุข ภานฺเต กิสฺส อยฺ วิปาโก.

[๗๔๐] ฉาโต กิลฺนฺโต จ ปีปาสีโต จ
 สัตฺติโต สาทสฺสํ น วิหฺเท
 ปุจฺฉามิ ตํ เอตมตฺถํ ภานฺเต
 กถนฺนํ อุกฺกุปรโภคํ ลภะยฺย^๔.

[๗๔๑] ปุเร ตฺวํ กมฺมมกาสิ อตฺตนา
 มนุสฺสญฺโต ปุริมาย ชาติยา
 อหฺมจ ตํ เอตมตฺถํ วทามิ
 สุตฺวาน ตฺวํ เอตมตฺถํ วิชาน^๕.

[๗๔๒] อุกฺกุ ตฺวํ ขาทมานิ ปยาโต
 ปุริโส จ เต ปิฏฺฐิจิโต อนุคณฺฉิ
 โส จ ตํ ปจฺจาสนฺโต กเถสิ
 ตสฺส ตฺวํ น กิณฺจิ อาลปีตถ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. หณณามิ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ฉินฺหาโม

^๓ ฉ.,เท.,อิ. รุทโต จ เม อสฺสูกา นิคฺคณฺหิติ ^๔ ฉ.,เท. อิตฺติสทฺโท กิสฺสติ.

^๕ ฉ.,เท.,อิ. วิชาน

- [๗๔๓] โส จ ตํ อภณนตํ อยาจิ
 เทเหยย อุจฺจนฺติ จ ตํ อโวจ
 ตสฺส ตุวํ ปิฏฺฐิโต อุจฺจํ อทาสิ
 ตสฺเสตํ กมฺมสฺส อยํ วิปาโก.
- [๗๔๔] อิงฺฆ ตวํ คนฺตวาน ปิฏฺฐิโต คณฺเหยฺยาสี^๑
 คเหตุวาน ขาทสฺส ยาวทตฺถิ
 เตเนว ตวํ อตฺตมโน ภวิสฺสสิ
 หมฺโห อุทคฺโค^๒ จ ปโมทิตฺโต จ.^๓
- [๗๔๕] คนฺตวาน โส ปิฏฺฐิโต อคฺคเหสิ
 คเหตุวาน ตํ ขาทิ ยาวทตฺถิ
 เตเนว โส อตฺตมโน อโหสิ
 หมฺโห อุทคฺโค จ ปโมทิตฺติ.

ปณฺจมนํ อุจฺจนฺเปตวตถุ.

๖. กุมารเปตวตถุ

- [๗๔๖] “สาวตฺถิ นาม นครํ หิมวฺตสฺส ปสฺสโต
 ตตฺถาสฺมึ เทว กุมารา ราชปฺตฺตาติ เม สุตํ.
- [๗๔๗] ปมตฺตา^๔ รชนิเยสฺส กามสฺสาทาภินนฺทิโน
 ปจฺจุปฺปนฺเน สฺวเป คิทฺธา น เต ปสฺสึสฺส นาคตํ.
- [๗๔๘] เต จุตฺตา^๕ จ มนุสฺสตฺตา ปรโลกํ อิตฺถ คตา
 เต จ^๖ โฆเสนฺตฺติ น ทิสฺสนฺโต^๗ ปุพฺเพ ทุกฺกมฺมตฺตโน.

^๑ อ. ตวํ ปิฏฺฐิโต คณฺห อุจฺจํ

^๒ ฉ., เท. จุทคโค

^๓ ฉ., เท. อิตฺสทโท ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., อ. สมฺมตฺตา เท. สมฺปตา

^๕ สฺยา. ปุตฺตา

^๖ ฉ., เท., อ. เตช

^๗ ฉ., เท. โฆเสนตฺ ทิสฺสนฺตา อ. โฆเสนตฺยทิสฺสนฺตา

- [๗๔๙] พหุสฺ วต สนฺเตสฺ เทยฺยธมฺเม อุปฏฺฐิจิเต
 นาสกุขิมฺหา จ อตฺตानํ ปริตฺตโสตฺถิ^๑ กาทํ สุขาวหํ.
- [๗๕๐] กิํ ตโต ปาปกํ อสฺส ยนฺโน ราชกุลา จูตา
 อุปปฺนฺนา เปตฺวิสยํ ขุปฺปิปาสาสมปฺปิตา.
- [๗๕๑] สามิโน อิทฺ หุตฺวาน โหณฺติ อสฺสามิโน ตฺหิ
 มรณฺติ^๒ ขุปฺปิปาสาย มนุสฺสา อุณฺนโตนฺตา.
- [๗๕๒] เอวมาทึนฺว^๓ ฌตฺวา อิสฺสรมานสมฺภวํ
 ปหาย อิสฺสรมทํ ภเว สคฺคคโต นโร
 กายสฺส เกทา สปฺปญฺโฆ สคฺคํ โส อุปฺปชฺชตีติ.

ฉจฺจํ กุมารเปตวตฺต.

๗. ราชปุตฺตเปตวตฺต

- [๗๕๓] “ปุพฺเพ กตํ กมฺมานํ วิปาโก มถเย มนํ
 รุเป สทฺเท รเส คนฺธเ โผฏฺฐพฺเพ จ มโนรมเ.
- [๗๕๔] นจฺจํ คีตํ รตี ขิฑฺฑํ อนฺนํจฺจ อนฺนปฺปกํ
 อญฺยานเ ปรีจาริตฺวา ปวิสฺสนโต คิริพฺพชฺ.
- [๗๕๕] อีสึ สฺเนตฺตมทฺทกฺขิ อตฺตทนฺตํ สฺมาหิตํ
 อปฺปิจฺฉํ หิริสมฺปนฺนํ อญฺเ ปตฺตคเต รตํ.
- [๗๕๖] หตฺถิกฺขนฺธโต โอริยุห ลทฺธา ภาณฺเตติ จ พฺรุวิ
 ตสฺส ปตฺตํ คเหตฺวาน อจฺจํ ปคฺคยฺห ขตฺติโย.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปริตฺตํ

^๓ ฉ.,เท. เอตมาทึนฺว

^๒ ฉ.,เท. ภมฺนฺติ อิ. จรณฺติ

- [๗๕๗] ถณฺทิลเ ปตฺตํ ภินฺทิตฺวา หสฺมาโน อปฺกมฺมิ
 รมฺโย เกตวสฺสาหํ ปุตฺโต กิํ มํ ภิกฺขุ กริสฺสสิ.
- [๗๕๘] ตสฺส กมฺมสฺส ผรฺสสฺส วิปาโก กมฺโม อหุ
 ยํ ราชปุตฺโต เวทสิ นิริยมฺหิ สมปฺปิโต.
- [๗๕๙] ฉเพว จตุราริํติ วสฺसानิ นหุตานิ^๑ จ
 ภูสํ ทุกฺขํ นิคจฺฉินฺนโจ นิริเย กตฺติพฺพิโส.
- [๗๖๐] อุตฺตาไนฺปิ จ ปจฺจิตฺถ นิกฺขชฺช วามทกฺขิณเ
 อุกฺกปาทอ จิตฺเต เจว จิรํ พาลเ อปฺจจิตฺ.^๒
- [๗๖๑] พหฺนุ นิสฺสสทฺสฺसानิ ปุคฺคานิ นหุตานิ จ
 ภูสํ ทุกฺขํ นิคจฺฉินฺนโจ นิริเย กตฺติพฺพิโส.
- [๗๖๒] เอตาทิสํ โข กมฺมํ อปฺปทฺตฺวปฺปทฺตํ
 ปจฺจันตฺติ ปาปกมฺมนตา อิสฺสิ อาสชฺช สฺพพฺพตํ.
- [๗๖๓] โส ตตฺถ พหฺวสฺसानิ เวทยิตฺวา พหฺวทุกฺขํ
 ฐปฺปิปาสาทโต นาม เปโต อาสิ ตโต จุตฺโต.
- [๗๖๔] เอวมาทินํ ฌตฺวา อิสฺสสมทสมฺภวํ
 ปหาย อิสฺสสมทํ นีวาทมนฺวตฺตเย.
- [๗๖๕] ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม ปาสํโส โย พุทฺธสฺส สคฺการโว
 กายสฺส เกทา สปฺปณฺโณ สคฺคํ โส อปฺปชฺชตฺติ.

สตฺตมํ ราชปุตฺตเปตวตฺตุ.

^๑ ฉ., เท. นหุตานิ

^๒ ฉ., เท., อ. อปฺจจิต

๘. ปฐมภูตบาทกเปตวตถุ

- [๗๖๖] “อุถกูปโต อุกคณฺตฺวา โโก ญฺ ทิฏฺฐโฆว”^๑ ติฏฺฐจสิ
นิสฺสํยํ ปาปกมฺมนฺโต กิณฺณํ สทฺทหเส^๒ ตฺวานฺติ.
- [๗๖๗] อหํ ภทฺทเต เปโตมฺหิ ทฺกคโต ยมโลกิกโก
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺ คโตติ.”
- [๗๖๘] กิ ญฺ กาเยน วาจาเย มนสา ทฺกฏกฺกํ กตํ
กิสฺส กมฺมวิปาเกน อิทํ ทฺกขํ นิคจฺจนฺสีติ.
- [๗๖๙] อหุ อวาสิโก มยฺหํ อิชฺสํกํ กุลมจฺจรี
อชฺโฆสิโต มยฺหํ ฆเร กทริโย ปริภาสโก.
- [๗๗๐] ตสฺสาหํ วจนํ สุตฺวา ภิกฺขโว ปริภาสิสฺส
ตสฺส กมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิตฺ คโตติ.
- [๗๗๑] “อมิตฺโต มิตฺตวณฺณเณน โย เต อาสิ กุฏฺฐปโก
กายสฺส เกทา ทฺปฺปณฺโณ กิณฺณํ เปจฺจ คตฺตี คโตติ.
- [๗๗๒] “ตสฺเสวาทํ ปาปกมฺมสฺส สีสฺเส ติฏฺฐจามิ มตฺถเก
โส จ ปรวิสํยํ ปตฺโต มเมว ปริวารโก.”^๔
- [๗๗๓] ยํ ภทฺทเตหนฺตณฺเณ^๕ เอตํ เม โหตุ^๖ โภชนํ
อหฺมจฺ โข ยํหนามิ^๗ เอตํ โส อุปชีวตฺติติ.

อภฺจมนํ ปฐมภูตบาทกเปตวตถุ.

^๑ ฉ., เท., อ. ทิโน ปติฏฺฐจติ^๒ ฉ., เท., อ. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสติ.^๓ ฉ., เท., อ. ภทฺทเตหนฺตณฺเณ, เอวฺมฺปริปิ.^๔ ฉ., เท., อ. หทฺทามิ, เอวฺมฺปริปิ.^๕ ฉ., เท. สทฺทหเส, เอวฺมฺปริปิ.^๖ ฉ., เท., อ. ปริจารโก, เอวฺมฺปริปิ.^๗ ฉ., เท., อ. โหติ

๕. ทุตฺติยคฺคชาทกเปตวตฺต^๑

- [๗๗๔] “อฺถกฺกปโต อุกฺคนฺตวา กา นฺ ทิฏฺฐจาว” ติฏฺฐจสิ
 นิสฺสยํ ปาปกมฺมนฺตา กิณฺณํ สหุทฺทยเส ตฺวนฺติ.
- [๗๗๕] “อหํ ภทฺนฺเต เปตฺติมฺหิ ทฺคฺคตา ยมโลกิกา
 ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺถ คตาติ.
- [๗๗๖] “กิ นฺ กาเยน วาจาเยน มนฺสา ทฺกฺกมฺมํ กตํ
 กิสฺส กมฺมวิปาเกน อิหํ ทฺกฺกขํ นิคจฺจนฺตฺติ.
- [๗๗๗] “อหํ อาวาสโก มยฺหํ อิสฺสูกิ กุลมจฺจรี
 อหฺมโลสิโต มยฺหํ พฺรหฺม กทฺริโย ปริภาสโก.
- [๗๗๘] ตสฺสวาทํ วจฺนํ สุตฺวา ภิกฺขโว ปริภาสิสฺสํ
 ตสฺส กมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิตฺถ คตาติ.
- [๗๗๙] อมิตฺโต มิตฺตวณฺณเณน โย เต อาสิ กุสฺสปโก
 กายสฺส เกทา ทฺปฺปญฺโณ กิณฺณํ เปจฺจ คตฺถ คโตติ.
- [๗๘๐] ตสฺสเสวาทํ ปาปกมฺมสฺส สีสฺเส ติฏฺฐจามิ มตฺถเก
 โส จ ปฺรวิสยํ ปตฺโต มเมว ปฺรวิวารโก.
- [๗๘๑] ยํ ภทฺนฺเตหฺนฺนตฺถมฺเณ เอตํ เม โหตุ โภชนํ
 อหฺมจฺจ โข ยํหฺนามิ เอตํ โส อฺปชฺวีตฺติ.

นวมํ ทุตฺติยคฺคชาทกเปตวตฺต.

^๑ ฉ., เท. ทุตฺติยคฺคชาทกเปตวตฺต^๒ ฉ., เท., อ. ทีณา ปติฏฺฐจสิ

๑๐. คณเปตวตถุ

- [๗๘๒] “นคคา ทุพพณฺณรูปาถ กิสา ฆมนิสณฺจิตา
 อุปฺปาสฺสลิกา กิสิกา เก ญฺ ตุมฺเหถ มารีสาติ.
- [๗๘๓] “มยฺ ภทฺตเต เปตมฺหา ทุคฺคตา ยมโลกิกา
 ปาปกมฺมํ กิริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺถ คตาติ.
- [๗๘๔] “กิ ญฺ กาเยน วาจาเย มนฺสา ทุกฺกมฺมํ กตํ
 กิสุส กมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิตฺถ คตาติ.
- [๗๘๕] “อนาวชฺเชสฺส^๑ ติตฺถสฺส วิจิณฺมทฺตมฺมาสกํ
 สนฺเตสฺส เทยฺยฆมฺเมสฺส ทิปี นากมฺหมตฺตโน.
- [๗๘๖] นทึ อุเปม ตสิตา วิตฺตกา ปริวตฺตติ
 ฉายํ อุเปม อุณฺhesฺส อาตโป ปริวตฺตติ.
- [๗๘๗] อคฺคิวนฺโณว โน วาโต ททฺตโน อุปฺวาเยติ
 เอตญฺจ ภทฺเต อรหาม อญฺญญจ ปาปกํ ตโต.
- [๗๘๘] อปี โยชนานิ คจฺฉาม ฉาตา อาหารคิทธิโน^๒
 อลทฺธา เยว นีวตฺตาม อโห โน อปฺปปฺญตฺตา.
- [๗๘๙] ฉาตา ปมฺจุฉิตฺตา ภทฺเต^๓ ภูมียํ ปฏิสุมฺภิตา
 อุตฺตนา ปติกิราม อวทฺชชา ปตามเส.
- [๗๙๐] เต จ ตตฺถเถว ปติตา ภูมียํ ปฏิสุมฺภิตา
 อุรํ สีสญฺจ ฆมฺมมฺม อโห โน อปฺปปฺญตฺตา.

^๑ ฉ., เท. อนาวาเสสฺส^๓ ฉ. ภทฺตา^๒ ฉ., เท. อาหารคิทธิโน

[๗๙๑] เอตถจ ภนฺเต อรหาม อณฺณจ ปาปํ ตโต
สนฺเตสฺ เทยฺยธมฺเมสฺ ทึเป นากมฺหมตฺตโน.

[๗๙๒] เต หิ ญฺน อิตฺถ คณฺตฺวา โยนี ลทฺธาน มานุสี
วทญฺญู สีลสมฺปนฺนา กาหาม กุสลํ พหฺนฺติ.

ทสมํ คณเปตวตถุ.

๑๑. ปาฐลึปุตตเปตวตถุ

[๗๙๓] “ทิจฺฐจา ตยา นิริยา ตีรจฺฉานโยนี
เปตา อสุรา วาปี มนุสฺสเทวา^๑
สยมทฺทส กมฺมวิปากมตฺตโน
เนสฺสามิ ตํ ปาฐลึปุตฺตมกฺขตํ
ตตฺถ คณฺตฺวา กุสลํ กโรหิ กมฺมมฺนฺติ.”^๒

[๗๙๔] อตฺถกาโมสี เม ยกฺข หิตกาโมสี เทวเต
กโรมิ ตฺยํ วจนํ ตฺวเมสี อจฺริโย เม.”^๓

[๗๙๕] ทิจฺฐจา มยา นิริยา ตีรจฺฉานโยนี
เปตา อสุรา วาปี มนุสฺสเทวา
สยมทฺทส^๔ กมฺมวิปากมตฺตโน
กาหามิ ปุณฺณานิ อนฺนปฺปกาณิตี.

เอกาทสมํ ปาฐลึปุตตเปตวตถุ.

^๑ จ.,เท.,อิ. อถ วาปี มนุสฺส เทวา, เอวฺมปริปี.

^๒ จ.,เท. อิตฺสทฺโท น ทิสฺสตี. อิ. “ตตฺถ ๔เปยฺย กมฺมมฺนฺตีติ อิมํ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๓ จ.,เท.,อิ. มม

^๔ จ.,เท. สยมทฺทส

๑๒. อมพวนเปตวตถุ

- [๗๙๖] “อญจ เต โปกุขรณิ สุมมา
 สมา สุปฺปติตถา^๑ จ มโหทกา จ
 สุปฺปิตา ฆมรคณานุกิณฺณา
 กถิ ตยา ลทฺธา อยิ มนุญฺญา.
- [๗๙๗] อิทญจ เต อมพวนิ สุมม
 สพุโพตุกั ธารยติ^๒ ผลานิ
 สุปฺปิติ ฆมรคณานุกิณฺณ
 กถิ ตยา ลทฺธมิท วิมานนฺติ.”
- [๗๙๘] “อมพปโกทกั ยาคุ สิตจฺฉาย^๔ มโนรม
 ฐิตาย ทินฺนทาเนน เตเน เม อิธ ลพฺภาตฺติติ.”^๕
- [๗๙๙] สนฺทิฏฺฐิกิ เอว ปสฺสธ ทานสฺส
 ทมสฺส สัมมสฺส วิปากิ
 ทาสี อหิ อญฺญกุเลสุ หุตฺวา
 สุนิสสา โหมิ อคารสฺส อิสฺสรชาติ.
- อสาตี^๖ สาตรูเปน ปิยฺรูเปน อปฺปิย
 ทุกฺขิ สุขสฺส รูเปน ปมตฺตํ อติวตฺตตฺติติ.”^๖
- ทวาทสมํ อมพวนเปตวตถุ.

^๑ “สุตฺติตถาตฺติปิ ปาโฐ.^๒ ฉ.,เท. ธารยเต^๓ ฉ.,เท. อิตฺตทฺโท น ทิสฺสติ. ^๔ ฉ.,เท.,อิ. สิตจฺฉายา มโนรมา^๕ ฉ.,เท. อิตฺตทฺโท น ทิสฺสติ. ^{๖-๖} ฉ.,เท.,อิ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

๑๓. อกฺขรูกฺขเปตวตฺต

[๘๐๐] “ยํ ททาติ น ตํ โหติ เทเถว ทานํ ทตฺวาน
อุมยํ ตรติ อุมยํ เตน ทาเนน^๑ คจฺจติ
ชาครถ มา ปมชฺชถาติ.

เตรสมํ อกฺขรูกฺขเปตวตฺต.

๑๔. โภคสํหเรตวตฺต

[๘๐๑] “มยํ โภเค สํหริมห สเมน วิสเมน จ
เต อญฺเญ ปริภุญฺชนฺติ มยํ ทุกฺขสฺส ภาคินีติ.

จตุทฺทสมํ โภคสํหเรตวตฺต.

๑๕. เสฏฺฐิปุตุตเปตวตฺต

[๘๐๒] “สฺสฺสจฺจํ วสฺสสทฺสสาณิ ปริปฺนฺณณานิ สพฺพโส
นิริเย ปจฺจมานานํ กทา อนฺโต ภวิสฺสติ.

[๘๐๓] นตฺถิ อนฺโต กุโต อนฺโต น อนฺโต ปฏฺิทิสฺสติ
ตถา हि ปกตํ ปาปํ มม ตฺยฺหญฺจ มาริส.^๒

[๘๐๔] ทฺวชฺชิวิตมชฺชิวมฺห เย สนฺเต^๓ น ททมฺหเส
สนฺเตสฺสุ เทยฺยธมฺเมสฺสุ ทิปํ นากมฺหมตฺตโน.

[๘๐๕] โส हि ญฺหน อิตฺโต คนฺตฺวา โยนี ลทฺธาน มานุสี
วทญฺญู สีลสมฺปนฺโน กาหามิ กุสลํ พหฺนฺติ.

ปณฺณรสมํ เสฏฺฐิปุตุตเปตวตฺต.

^๑ ฉ.,เท. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท. มาริส

^๓ “เหล่ โนติปิ ปาโจ.

๑๖. สกฺขิจิณฺณสทฺตสเปตวตฺถุ

- [๘๐๖] “กินฺนุ อุมฺมตฺตฺรโป มิคเ ภนฺโตว ชาวลี
นิสฺสยํ ปาปกมฺม^๑” กินฺนุ สทฺททยเส ตฺวนฺติ.
- [๘๐๗] “อหิ ภนฺเต เปโตมฺหิ ทฺวคฺโคโต ยมโลกโก
ปาปกมฺมํ กริตฺวาน เปตโลกํ อิตฺโ คโต.
- [๘๐๘] สกฺขิจิณฺณสทฺตสทฺตานิ ปริปฺปณฺณานิ สพฺพโส
สีเส มยฺหิ นิปตฺนฺติ เต ภินฺทนฺติ จ มตฺถกนฺติ.
- [๘๐๙] “กินฺนุ กาเยน วาจาเย มนฺสา ทฺวกฺกมฺมํ กตํ
กิสฺส กมฺมวิปาเกน เปตโลกํ อิตฺโ คโตติ.”^๒
- [๘๑๐] “สกฺขิจิณฺณสทฺตสทฺตานิ ปริปฺปณฺณานิ สพฺพโส
สีเส ตฺยฺหิ นิปตฺนฺติ เต ภินฺทนฺติ จ มตฺถกนฺติ.
- [๘๑๑] อถทฺทสาสี สมฺพุทฺธํ สฺวเนตฺตํ ภาวิตินฺทริยํ
นิสินฺหนิ รุกฺขมฺมุลสมฺมึ ฌายนฺตํ อกฺุโตภาย.
- [๘๑๒] สาลิตฺตตฺกปฺปหาเรน ภินฺทิสฺสํ ตสฺส มตฺถกํ
ตสฺส กมฺมวิปาเกน อิทํ ทฺวกฺขํ นิคฺจฺจิสฺส^๓.
- [๘๑๓] สกฺขิจิณฺณสทฺตสทฺตานิ ปริปฺปณฺณานิ สพฺพโส
สีเส มยฺหิ นิปตฺนฺติ เต ภินฺทนฺติ จ มตฺถกนฺติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปาปกมฺมฺโค^๒ ฉ.,เท.,อิ. อิทํ ทฺวกฺขํ นิคฺจฺจิสฺ^๓ ฉ.,เท.,อิ. นิคฺจฺจิสฺ

[๙๑๔] “ธมฺเมเน เต กาปฺริส

สฏฺฐิ กุฏฺฐสทฺธานิ ปริปุณฺณานิ สพฺพโส
 สีเส ตฺยํ นิปตฺตํ เต ภินฺทํติ จ มตฺถกนฺติ.

โศภณัม สฏฺฐิจิณฺณสทสฺสเปตวตฺตญฺ.

จตุตฺโธ มหาวคฺโค.

ตลุตฺตฺทฺทานํ

อมฺพสฺสทฺทโร เสริสฺสโก จ ปิงฺคโล เรวติ อจฺจุ
เทว กุมารรา ทฺวเ คฺฐา คณปารฺวลิ อมฺพวณฺ
อภฺขรฺกฺขโกคสฺสฺหรา เสฏฺฐจิปฺตฺตา สฏฺฐิจฺญา
อิติโสฬสวตฺถุณี วคฺโค เตน ปวฺจจฺติตี.^๑

๑๓. วัตถุประสงค์

อรุโณ อปริวโค
 วตฺถุณี เอกปณฺณาสํ

จุฬมหาดิฉตฺธา
 จตฺธา ภาณวารโธ.

ເປຕວຕຸຖຸປາຕີ ນິຣູຈິຕາ.

สยา. อมพสทฺขโร เสริสฺสโก จ ปังคโล เวรตี จจุฑาบทโก
เทว กุมารา เทว คุตโภชนา ปาณฺธิโปกฺษรณี จ
อภฺยโต โภคสํหรา สเมจิปุตฺตา สมฺมจิภูฏาสทฺธานิ
วคฺโค เตน ปวฺจจตีติ.

มหาวคโค จตุตถ.
เปตวตถุ สมตติ.

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต เถรคาถาปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

นิทานคาถา

สีหानว นทนต์าน	ทาจัน คิริคพฺภเว
สุณนถ ภาวิตตฺตาน	คาถา อตฺตูปนํยิกา ^๑
ยถานํมา ยถาโคตฺตา	ยถาธมฺมวิหาริโน
ยถาธมฺมตฺตา สปปญฺญา	วิหริสฺส อตฺตุนิคา
ตตฺถ ตตฺถ วิปฺสสิตฺวา	มุสิตฺวา อจฺจุตํ ปทํ
กตฺนตํ ปจฺจเวกฺขนฺตา	อิมมตฺถํ อภาสิสฺส ^๒

๑. เอกกนิปาโต

๑. ปฐมวคฺโค

๑. สุญฺญิตฺเถรคาถา

[๑] “ฉนฺนา เม กุญฺญิกา สุขา นีวาตา วสฺส เทว ยถาสฺม
จิตฺตํ เม สฺสสมาหิตํ วิมุตฺตํ อาตาปี วิหรามิ วสฺสเทวาติ.

^๑ อ. อตฺตูปนํยิกา

^๒ ฉ., เท., อ. ภาสิสฺส

๒. มหาโกฏฐิตตฺเถรคาถา

- [๒] อุปสนฺโต อุปฺรโต มนฺตภาณิ อนุทฺธโต
 ฐนาติ ปาปเก ฐมฺเม ทุมปตฺตํ มาลุโตติ.
 อิตฺถํ สุทํ อายสฺมา มหาโกฏฐิตโต^๑ เถโร คาลํ อภาสิตฺถ.^๒

๓. กงฺขารเวตตฺเถรคาถา

- [๓] “ปญฺณํ อิมํ ปสฺส ตถาคตานิ
 อคฺคิ ยถา ปชฺชลิโต นิสฺสเว”^๓
 อาโลกทา จกฺขุททา ภวนฺติ
 เย อาคตานิ วินยฺนฺติ กงฺขนฺติ.
 อิตฺถํ สุทํ อายสฺมา กงฺขารเวโต เถโร คาลํ อภาสิตฺถ.

๔. ปุณฺณมนฺตานิปฺตฺตตฺเถรคาถา

- [๔] “สพฺภิรว สมาสฺส ปณฺตฺติเตหตฺถทสฺสิภิ
 อตฺถํ มหนฺตํ คมฺภีรํ ทฺททสํ นิปฺปณฺ อณฺ
 ธีรา สมฺภิกฺขจฺจนฺติ อปฺปมตฺตา วิจกฺขณาติ.
 อิตฺถํ สุทํ อายสฺมา ปุณฺณเณ มนฺตานิปฺตฺโต เถโร คาลํ อภาสิตฺถ.

๕. ทพฺพตฺเถรคาถา

- [๕] “โย ทฺททมโย ทเมน ทนฺโต
 ทพฺโพ สนฺตุสิโต วิติณฺณกฺงฺโข

^๑ จ., เท. มหาโกฏฐิโก^๒ จ., เท. อภาสิตฺถาติ. เอวมฺปริปิ.^๓ จ., เท., อ. นิสฺสเว, นิสฺสเวติปิ.

วิชิตาวิ อเปตเภาโว หิ
ทพฺโพ โส ปรีนิพฺพุโต จิตฺตฺโตติ.

อิตฺถํ สุทํ อายสฺมา ทพฺโพ เถโร คาคํ อภาสิตฺถ.

๖. สัตวนิยตฺเถรคาถา

[๖] “โย สัตฺวนํ อุปาคา ภิกฺขุ
เอโก สนฺตฺสึโต สมหิตฺตฺโต
วิชิตาวิ อเปตโลมฺหฺโส
รกฺขํ กายคตาสตี ธีติมาติ.

อิตฺถํ สุทํ อายสฺมา สัตฺวนิโย เถโร คาคํ^๑ อภาสิตฺถ.”

๗. ภคฺคิยตฺเถรคาถา

[๗] “โย ปาณฺทิกิ มจฺจุราชสฺส เสนํ
นพเสตฺถํ สุทฺตฺพฬํ มโหโฆ
วิชิตาวิ อเปตเภาโว หิ
ทนฺโต โส ปรีนิพฺพุโต จิตฺตฺโตติ.

อิตฺถํ สุทํ อายสฺมา ภคฺคิโย เถโร คาคํ^๑ อภาสิตฺถ.”

๘. วีรตฺเถรคาถา

[๘] “โย ทฺวทฺทมโย ทเมน ทนฺโต
ธีโร^๒ สนฺตฺสึโต วิติณฺณกฺโข

^{๑-๑} สฺยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๒ น., เท., อ. วีโร

วิชิตาวิ อเปตโลมหังโส

วีตราโค^๑ ปรินิพพุโต จิตตโตติ.

วีโร เถโร.

๕. ปิณินทวจุณตเถรคาถา

[๙] “สุวาคตัม นาคคตัม” นยิทัม ทุมมนติตัม มม
ปวิภตเตสสุ^๓ ฐมเมสสุ ยัม เสฏฺฐจัม ตทูปาคมินฺตติ.

ปิณินทวจุณ เถโร.

๑๐. ปุณณมาสตุเถรคาถา

[๑๐] “วิหริ อเปกฺขัม อิท วา หุริ วา
โย เวทญฺญ สนฺตฺตฺสิตโต^๔ ยตตฺโต
สพฺเพสสุ ฐมเมสสุ อณฺุปลิตฺโต
โลกสฺส ชญฺเฌว อุกฺกยพฺพยญฺจาติ.

ปุณณมาโส เถโร.

ปจฺจิม วคฺโค.

ตสฺสทฺททานัม

สฺสญฺญติ โกญฺญจิตโต ^๕ เถโร	กฺขชาเรวตปุณฺณโก ^๖
มนฺุตานิปปตฺโต ทพฺโพ จ	สีตวณฺิโย จ ภลฺลฺลฺโย
วีโร ปิณินทวจุณ จ	ปุณฺณมาโส ตโมณฺุโพติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วีโร โส

^๓ ฉ.,เท.,อิ. สัมวิภตเตสสุ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. โกญฺญจิตโต

^๒ ฉ.,เท. น ทุราคตัม

^๕ ฉ.,เท.,อิ. สมิตโต

^๖ ฉ.,เท. กฺขชาเรวตสมฺมโต อิ. กฺขชาเรวตสฺสพฺพโต

๒. ทุตियวคโค

๑. จุพพจตุเถรคาถา

- [๑๑] “ปามุชชพหุโล ภิกขุ ฌมเม พุทฺธปฺปเวทิตะ
อริคฺคจฺเณ ปทํ สนฺตํ สงฺขารูปสมํ สฺขนฺติ.

จุพพจฺโณ^๑ เถโร.

๒. มหาวจตุเถรคาถา

- [๑๒] “ปญฺญาพลี สีสฺวตฺตูปปนฺโน
สมาหิตो ฌานรโต สตีมา
ยทตฺถิยํ โภชนํ ญฺญชฺชมาโน
กงฺเขต^๒ กาลํ อิท วีตฺราโคติ.

มหาวจฺโณ^๓ เถโร.

๓. วนวจตุเถรคาถา

- [๑๓] “นีลพฺภาวณฺเณ รุจฺจิรา สีสฺตวารี สฺสจฺฉินฺธรา
อินฺทโคปกสฺสยจฺฉนฺนา เต เสลา รมยฺนฺติ มนฺติ.

วนวจฺโณ เถโร.

^๑ อ. จุพพจฺโณ

^๓ อ. มหาวจฺโณ

^๒ อ. กงฺเขต

๔. วนวจนฺตฺเถรสามเณรคาถา

[๑๔] “อุปชฺฌาโย มํ อวจาสิ”^๑ อิตฺถ คจฺฉามิ^๒ สิวก
 คาเม เม วสฺติ กาโย อรณฺณํ เม คโต มโน
 เสมานโกปิ คจฺฉามิ นตฺถิ สงฺโก วิชานตฺถนฺติ.

วนวจนฺตฺส เณรสฺส สามเณโร.

๕. กุณฺฑชานตฺเถรคาถา

[๑๕] “ปญฺจ จินฺเห ปญฺจ ชเห ปญฺจ จุตฺตริ ภาวเย
 ปญฺจสงฺคาติโค ภิกฺขุ ‘โอฆตฺถิณฺโณติ วุจฺจตีติ.

กุณฺฑชานโน เถโร.

๖. เฟลฏฺฐสีตตฺเถรคาถา

[๑๖] “ยถาปิ ภทฺโท อาชณฺโณ นงฺคลาวตฺตนี สีขี
 คจฺฉนฺติ อปฺปกฺสิเรน เอวํ รตฺตินฺทิวา มม
 คจฺฉนฺติ อปฺปกฺสิเรน สุเข ลทฺเช นิรามิเสติ.

เฟลฏฺฐสีโส เถโร.

๗. ทาสกตฺเถรคาถา

[๑๗] “มิทฺธี ยทา โหติ มหคฺคฺโส จ
 นิทฺทายิตา สมฺปริวตฺตสายี
 มหาวราโห นีวาปฺปญฺโจ
 ปฺนปฺปนํ คพฺภมฺเปติ มนฺโทติ.

ทาสโก เถโร.

^๑ ฉ., เท. อวจ

^๒ ฉ., เท. คจฺฉาม

๘. สิงคาลปิตุตฺเถรคาถา

[๑๘] “อหุ พุทฺธสฺส ทายาโท ภิกฺขุ เภสกะพาวเน
 เกวลํ อญฺญิสมณาย อฟรี ปจวี อิมํ
 มณฺเฑหิ กามราคมฺ โส ขิปฺปเมว ปหิยตีติ.^๑”

สิงคาลปีตา เถโร.

๙. กุพฺพตฺเถรคาถา

[๑๙] “อุทกํ หิ นยฺนติ เนตฺติกา อสุการา นมยฺนติ เตชนํ
 ทารุํ นมยฺนติ ตจฺจนกา อตฺตानํ ทมยฺนติ สุพฺพตฺตาติ.

กุโฬ เถโร.

๑๐. อชิตฺตเถรคาถา

[๒๐] “มรณฺ เม ภยํ นตฺถิ นิกฺกนฺติ นตฺถิ ชีวเต
 สนฺเทหิ นิกฺขิปฺปิสฺสามิ สมปฺชาโน ปตฺติสฺสโตติ.

อชิโต เถโร.

ทฺติโย วคฺโค.

ตสฺสุทฺธานํ

จฺหวจฺจโน มหาวจฺจโน	วณฺวจฺจโน จ สีวโก
กุณฺฑทฺธาโน จ เพลญฺจิ	ทาสโก จ ตโต ปรี ^๒
สิงคาลปีติโก เถโร	กุโฬ จ อชิโต ทสฺสาติ.

^๑ ฉ.,เท. ปหิสฺสตีติ

^๒ ฉ.,เท. ปรี

๓. ตติยวคฺโค

๑. นิโครตฺเถรคาถา

[๒๑] “นาหิ ภัยสฺส ภายามิ สตุถา โน อมตสฺส โกวิโท
ยตุถ ภัยํ นาวตฺถิภูจฺติ เตน มคฺเคน วชฺหติ ภิกฺขวโรติ.
นิโครโธ เถโร.

๒. จิตฺตกตฺเถรคาถา

[๒๒] “นีลา สุคฺีวา สีขิโน โมรา การวียิ^๑ อภินทฺหติ
เต สีตวาทกฺลิตา^๒ สุตฺตํ ฌาน^๓ นิโพเชนฺตฺติ.
จิตฺตโก เถโร.

๓. โคธาลตฺเถรคาถา

[๒๓] “อหิ โข เวพฺพคฺคฺมพฺสมี ภูตฺวาน มรฺุปายาส^๔
ปทกฺขิณํ สมฺมสนฺโต ขนฺธานํ อุทฺยพฺพยํ
สานุํ ปฏฺิคฺคฺมิสฺสามิ วิเวกมฺนุพฺรหฺมณฺติ.
โคธาลเถ เถโร.

๔. สุกนฺตฺเถรคาถา

[๒๔] “อนฺวสฺสีโก ปพฺพชฺชิตฺโต ปสฺส ฐมฺมสฺสฐมฺมตํ
ติสฺโส วิชฺชา อนฺุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนฺติ.
สุกนฺโธ เถโร.

^๑ ฉ., เท. การมฺภียิ อ. การวียิ

^๓ ฉ., เท., อ. ฌายิ

^๒ ฉ., เท. สีตวาทกฺลิตา

^๔ ฉ., เท. มรฺุปายาส

๕. นนทียตฺเถรคาถา

[๒๕] “โอภาสชาติ ผลคัม จิตตัม ยสฺส อภินฺหาโส
 ตาทิสํ ภิกฺขุมาสซช กณฺห ทุกฺขํ นิคจฺจสีติ.
 นนทียโย เถโร.

๖. อภยตฺเถรคาถา

[๒๖] “สุตฺวา สุภาสิตํ วาจํ พุทฺธสฺสาทิจฺจนฺทโน
 ปจฺจพฺยาธึ ทิ นิปฺปณฺ วาลคฺคํ อุสุนา ยถาติ.
 อภโย เถโร.

๗. โลมสทกฺกยตฺเถรคาถา

[๒๗] “ทพฺพํ กุสํ โปฏฺฐกิลฺลํ อุสึรํ มุณฺชปพฺพชํ
 อฺรสา ปนฺทหิสฺสามิ วิเวกมณฺฑปฺรหฺนติ.
 โลมสทกฺกโย เถโร.

๘. ชมฺพคามีกปฺตตฺเถรคาถา

[๒๘] “กจฺจิ โน วตฺถปสฺสโต กจฺจิ โน ภูสณารโต
 กจฺจิ สีลมยํ คนฺธํ ตฺวํ วาสี^๑ เนตฺรา ปชาติ.
 ชมฺพคามีกปฺตโต เถโร.

^๑ ฉ., เท. กิ ตฺวํ วายสิ

๕. หาริตตฺเถรคาถา

[๒๙] “สมฺมุนฺนํมยฺมตฺตานํ อุตฺตกาโรว เตชนํ
จิตฺตํ อุกฺกํ กริตฺวาน อวิชฺชํ ภิณฺท^๑ หาริตาติ.
หริโต เถโร.

๑๐. อุตฺตยตฺเถรคาถา

[๓๐] “อาพาเช เม สมฺปฺปนฺเน สติ เม อุปฺปชฺชถ
อาพาโห เม สมฺปฺปนฺโน กาโล เม นปฺปมชฺชิตฺตุนฺติ.
อุตฺติโย เถโร.

ตติโย วคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

นิโครโห จิตฺตโก เถโร โคสาลตฺเถโร สุกนฺโห
นฺนทฺธิโย อภโย เถโร เถโร โลมสทฺถกฺติโย
ชมฺพคามาภิกปฺตฺโต จ หริโต อุตฺติโย อีสิตฺติ.

^๑ อี. ฉินฺท

๔. จตุตถกาคโค

๑. กหุรติริยตฺเถรคาถา

[๓๑] “ผุฏฺโฐ จํเสหิ มกเสหิ อรณฺณสฺมี พุรฺหาเวเน
นาโค สงฺคามสีเสว สโต ตตฺตราชิวาสเยติ.

กหุรติริโย เถโร.^๑

๒. สุปฺปิยตฺเถรคาถา

[๓๒] “อชฺรํ ชีรมาเนน ตปฺปมาเนน นิพฺพุตตี
นिरามิสฺส^๒ ปรมํ สนฺตี โยคกฺเขมํ อนุตฺตรนฺติ.

สุปฺปิโย เถโร.

๓. โสปากตฺเถรคาถา

[๓๓] “ยถาปิ เอกปฺตตฺสมี ปิยสฺมี กุสฺลี ลียา
เอวํ สพฺเพสฺสุ ปาณฺเนสฺสุ สพฺพตฺถ กุสโล ลียาติ.

โสปาโก เถโร.

๔. โปสิยตฺเถรคาถา

[๓๔] “อนาสนฺนฺวรา เอตา นิจฺจเมว วิชานตา
คามา อรณฺณมาคมฺม ตโต เคหํ อุปาวิสี^๓
ตโต อุฏฺฐาย ปกฺกามิ^๔ อนามนฺเตตฺวา โปสิโยติ.

โปสิโย เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. กหุรติริโย ภิกขุ

^๓ ฉ.,เท. อุปาวาสิ

^๒ ฉ.,เท. นิมฺมยํ อิ. นิมฺมิสฺส

^๔ ฉ.,เท. ปกฺกามิ

๕. สามณณกานิตุเถรคาถา

[๓๕] “สุขํ สุขตโถ ลภเต ตทาจรั
กิตติญจ ปปโปติ ยสสส วฑฒติ
โย อริยมญฺจจติกมณฺหสํ อุชฺฐํ
ภาเวติ มคฺคํ อมตสฺส ปตฺติยาติ.
สามณณกานิ เถโร.

๖. กุมาปุตตตถุเถรคาถา

[๓๖] “สาธุ สุขํ สาธุ จริตํ
สาธุ สทา อนิเกตวิหาโร
อตฺถปฺพจณํ ปทกฺขิณกมมํ
เอตํ สามณญํ อภิณฺจนสฺสาติ.
กุมาปุตโต เถโร.

๗. กุมาปุตตตถุเถรสหยกตถุเถรคาถา

[๓๗] “นानาชนปํ ยนฺติ วิจรฺนตา อสณฺณตา
สมาธิญจ วิราเชนฺติ กิสุ รณฺณจริยา กริสฺสติ.
ตสฺมา วิเนยฺย สารมฺภํ ฌายะยฺย อปฺรกุขโตติ.
กุมาปุตตตถุเถรสฺส สหยโก เถโร.

๘. ความปติตฺเถรคาถา

[๓๘] “โย อิทฺธิยา สรภุ อฏฺฐเปสิ
 ความปติ^๑ โส อสิโต อเนช
 ตํ สพุพสงฺคาตคตํ มหามุณี
 เทวา นมสฺสนฺติ ภาสสฺส ปารคฺคฺคฺติ.
 ความปติ เถโร.

๙. ติสฺสตฺเถรคาถา

[๓๙] “สตุติยา วีย โอมฏฺโฐ ทยฺหมาเนว^๒ มตฺถเก
 กามราคปฺพานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ.
 ติสฺสโส เถโร.

๑๐. วฑฺฒมานตฺเถรคาถา

[๔๐] “สตุติยา วีย โอมฏฺโฐ ทยฺหมาเนว มตฺถเก
 ภาวราคปฺพานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ.
 วฑฺฒมานโน เถโร.
 จตฺตฺโถ วคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

คหฺรตฺธิโย^๓ สุปฺปิโย โสปาโก จ^๔ โปสิโย จ^๔
 สามณฺณกานิ กุมาปฺตฺโต กุมาปฺตฺตสหายโก
 ความปติ ติสฺสตฺเถโร วฑฺฒมานโน มหายโสติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. โส ความปติ

^๓ ฉ.,เท. คหฺรตฺธิโย

^๔ ฉ.,เท. จสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ.,เท. ทยฺหมาเนว, เอวมุปริปิ.

^๔ ฉ.,เท. เจว

๕. ปญจมวคโค

๑. สิริวฑฺฒนคฺคเถรคคาถา

[๔๑]

“วิวรมนุปตฺตนิ วิชฺชุตฺตา
เวภารสฺส จ ปณฺทวสฺส จ
นคฺควิวรคโต จ ฉายติ
ปฺตฺตโต อปฺปฏิมสฺส ตาทิโนติ.

สิริวฑฺฒ โฉม เถโร.

๒. ขทิวรณียคฺคเถรคคาถา

[๔๒] “หเล^๑ อุปฺหเล สีสฺสฺปฺหเล หลา^๒ อุปฺหลา สีสฺสฺปฺหลา
ปติสฺสตฺติกา^๓ นุ โข วิหฺรถ อาคโต โว วาลํ วิย เวรียตีติ.”

ขทิวรณโย เถโร.

๓. สุมงฺกสฺสคฺคเถรคคาถา

[๔๓] “สมฺมตฺติโก สมฺมตฺติโก สาหุ สมฺมตฺติโกมฺหิ ตีหิ ขุฑฺฑเกหิ
อสิตาสฺส มยา นงฺคลาสฺส มยา ขุฑฺฑกฺขุฑฺฑทาสฺส มยา.
ยทิปี อิชฺเมว อิชฺเมว อถ วาปี อลฺเมว อลฺเมว
ฉาย สุมงฺกสฺส ฉาย สุมงฺกสฺส อปฺปมตฺตโต วิหฺร สุมงฺกสฺสคฺค.

สุมงฺกสฺส โฉม เถโร.

^๑ ฉ., เท., อ. จาเล อุปฺจาเล สีสฺสฺจาเล

^๓ ฉ., เท. ปติสฺสตา

^๒ ฉ., เท., อ. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

^๔ ฉ., เท., อ. เวรียตี

๔. สำนุตุเถรคาถา

[๔๔] “มตัง วา อมม โรทนต์ โย วา ชีวัน น ทิสฺสติ
 ชีวันตัง มํ อมม ทิสฺสนฺติ” กสฺมา มํ อมม โรทสฺสีติ.
 สำนุ เถโร.

๕. รมณียวิหาริตุเถรคาถา

[๔๕] “ยถาปี ภทฺโท อาชณฺโณ ขลิตฺวา ปฏฺติฏฺฐติ
 เอวํ ทสฺสนสมฺปนฺนํ สมฺมาสมฺพุทฺธสวากนฺติ.
 รมณียวิหารี เถโร.

๖. สมิทฺธิตุเถรคาถา

[๔๖] “สทฺธายาห์ ปพฺพชฺโิต อคารสฺมา อนคาริยํ
 สติ ปญฺญา จ เม วุฑฺฒา จิตฺตญฺจ สฺสมาหิตํ.
 กามํ กรสฺสุ รุปานิ เหนว มํ พฺยาชยิสฺสสฺสีติ.
 สมิทฺธิ เถโร.

๗. อุชฺชยตุเถรคาถา

[๔๗] “นโม เต พุทฺธวีรตฺถุ วิปฺปมฺตฺโตสิ สพฺพชฺ
 ตฺยหาปทาเน วิหริ วิหรามิ อนาสวฺวติ.
 อุชฺชโย เถโร.

* ฉ.,เท. ปสฺสนฺติ

๘. สณฺขยตฺเถรคาถา

[๔๘] “ยโต อหํ ปพฺพชฺชิตอ อคารสฺมา อนคาริยํ
 นาภิชานามิ สงฺกปฺปํ อนริยํ โทสสํหิตนฺตติ.
 สณฺขโย เถโร.

๙. รามณฺเอยยตฺเถรคาถา

[๔๙] “วิหวิหาภินทิตะ^๑ สิปฺปิกาภิรฺเตหิ จ
 น เม ตํ ฆนฺทติ จิตฺตํ เอกตฺตํ นิริตฺ^๒ หิ เมตติ.
 รามณฺเอยโย เถโร.

๑๐. วิมลตฺเถรคาถา

[๕๐] “ธรรณิ^๓ สิจฺจติ^๔ วาติ มาลฺลโต วิชฺชุตฺตา จรติ นภะ
 อุปสมฺมมฺนฺติ วิตกฺกา จิตฺตํ สฺสมาหิตํ มมฺนฺติ.^๕
 วิมโล เถโร.

ปณฺจโม วคฺโค.

ตตฺถสฺสทฺถานํ

สิริวฑฺฒโน เรวโต เถโร ขทฺธิรานิโย สุมงฺคโล^๖
 สานฺ^๗ รมณิยวิหารี จ สมิทฺธิ อุชฺชยสณฺขโย^๘
 รามณฺเอยโย โส เถโร วิมโล จ รณณฺชโหติ.

^๑ ฉ., เท. จิหจฺหาภินทิตะ

^๓ ฉ., เท., อ. ธรรณี จ

^๔ ฉ., เท., อ. มมาติ

^๗ ฉ., เท., อ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท., อ. เอกตฺตนิรต

^๔ ฉ., เท., อ. สิญฺจติ

^๖ ฉ., เท., อ. สุมงฺคโล สานฺสุทฺทโย

^๘ ฉ., เท. สณฺขยา อ. อุชฺชยสณฺขยา

๖. นฏฐวกุโ

๑. โคธิกตฺเถรคาถา

[๕๑] “วสฺสติ เทโว ยถา สุกฺคิํ ฌนฺนา เม กุฎฺฐิกา สุขา นีวาตา
จิตฺตํ สฺสมาหิตญฺจ มยฺหํ อถ เจ ปตฺถยสิ ปวสฺส เทวาติ.
โคธิกโก เถโร.

๒. สุพาหุตฺเถรคาถา

[๕๒] “วสฺสติ เทโว ยถา สุกฺคิํ ฌนฺนา เม กุฎฺฐิกา สุขา นีวาตา
จิตฺตํ สฺสมาหิตญฺจ มยฺหํ” อถ เจ ปตฺถยสิ ปวสฺส เทวาติ.
สุพาหุ เถโร.

๓. วิลลียตฺเถรคาถา

[๕๓] “วสฺสติ เทโว ยถา สุกฺคิํ ฌนฺนา เม กุฎฺฐิกา สุขา นีวาตา
ตสฺสํ วิหรามิ อปฺปมตฺโต อถ เจ ปตฺถยสิ ปวสฺส เทวาติ.
วลลียโย เถโร.

๔. อุตฺตียตฺเถรคาถา

[๕๔] “วสฺสติ เทโว ยถา สุกฺคิํ ฌนฺนา เม กุฎฺฐิกา สุขา นีวาตา
ตสฺสํ วิหรามิ อุตฺตียโย อถ เจ ปตฺถยสิ ปวสฺส เทวาติ.
อุตฺตียโย เถโร.

๕. อณณาวนียกถากถา

[๕๕] “อาสนนุกถิกัม กถวา โอคยห อณณาวนิน
 ติสโส วิชชา อนุปปตตะวา กตัม พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
 อณณาวนินโย เถโร.

๖. กุฎฐิกกถากถา

[๕๖] “โก กุฎฐิกายัม ภิกขุ กุฎฐิกายัม วีตธาโค สฺสมาหิตจิตฺโต
 เอวံ ชานาหิ อาวุโส อโมฆา เต กุฎฐิกา กตาคี.
 กุฎฐิกาวรี เถโร.

๗. พุตฺติยกุฎฐิกกถากถา

[๕๗] “ออยมาหุ ปุราณิยา กุฎฐิกา^๑ อณณํ ปตฺถยเส นวํ กุฎฐี
 อาสํ กุฎฐิยา วิราชย พุทฺธา ภิกขุ ปุณฺ นวา กุฎฐิตี.
 กุฎฐิกาวรี^๒ เถโร.

๘. รณณียกถากถา

[๕๘] “รณณิยา เม กุฎฐิกา สทฺธาเทยฺยา มโนรมา
 น เม อตฺถโถ กุมารีหิ เยสํ อตฺถโถ ตหิ คจฺจนฺถ นาริโยติ.
 รณณียกถิกโก เถโร.

^๑ ฉ., เท., อ. กุฎฐิ

^๒ ฉ., เท., อ. พุตฺติยกุฎฐิกาวรี

๕. โกศลวิหริตุเถรคาถา

[๕๙] “สพฺพธายาหํ ปพฺพชิตํ อรณฺเณ เม กุฎฺฐิกา กตา
 อปฺปมตฺโต จ อาตาปี สมฺปชาโน ปติสฺสโตติ.
 โกศลวิหริํ เถโร.

๑๐. สิวลิตุเถรคาถา

[๖๐] “เต เม อิหฺมึสฺส สงฺกปฺปา ยทตฺโต ปาวีสึ กุฎฺฐิ
 วิชฺชาวิมุตฺตี ปจฺเจสฺสึ มานานุสยมฺมุชฺชหนฺติ.
 สิวลึ เถโร.

ฉนฺฺนโธ วคฺโค.

ตตฺตทฺททานํ

โคธิโก จ สุพาหุ จ วลฺลियो อุตฺตโย อิสสิ
 อณฺฺชนาวนฺนิโย เถโร ทฺวเ กุฎฺฐิวิหริโน
 รณฺณียกุฎฺฐิโก^๑ เถโร^๒ โกศลลวฺหยสิวลิตฺติ.

^๑ ฉ.เท. รณณียกุฎฐิโก

^๒ อ. อยฺ ปาโธ น ทิสฺสติ.

๗. สุตตมวคฺโค

๑. วปฺปตฺเถรคาถา

[๖๑] “ปสฺสตี ปสฺโส ปสฺสนตฺตํ อปสฺสนตฺตญจ ปสฺสตี
 อปสฺสนโต อปสฺสนตฺตํ ปสฺสนตฺตญจ น ปสฺสตีติ.
 วปโป เถโร.

๒. วชฺชิปฺตฺเถรคาถา

[๖๒] “เอกกา มยํ อรญฺเณ วิหราม
 อปวิทุจฺฉ วณสฺมี ทารุกํ
 ตสฺส เม พหุกา ปิหยนฺติ
 เหนรียกา วีย สคฺคคามินฺนติ.
 วชฺชิปฺโต^๑ เถโร.

๓. ปกฺขตฺเถรคาถา

[๖๓] “จุตา ปตฺนติ ปติตา คิทฺธา จ ปุณฺราคตา
 กตฺทิจฺจํ รตฺตมมํ สุเขนฺนวาคตํ สุขนฺติ.
 ปกฺโข เถโร.

๔. วิมลโกณฑนญฺญตฺเถรคาถา

[๖๔] “ทุมวฺหยาเย อุปฺปนฺโน ชาโต ปณฺฑิตฺเกตุนา
 เกตุหา เกตุนา เยว มหาเกตุํ ปชฺสยฺตี.
 วิมลโกณฑนญฺโญ เถโร.

^๑ สฺยา. วชฺชิปฺตฺโก

๕. อุกุเขปกฏวจุณตุเถรคาถา

[๖๕] “อุกุเขปกฏวจุณสส สงฺกิลิตํ พหุหิ วสุเสหิ
 ตํ ภาสติ คหภูจัน สุนิสินโน อุพารปาโมชฺชิตี.
 อุกุเขปกฏวจุโน เถโร.

๖. เมฌิยตุเถรคาถา

[๖๖] “อนุสาสิ มหาวีโร สพฺพธมฺมาน ปารคฺค
 ตสฺสาหํ ธมฺมํ สุตฺวาน วิหาสี สนฺติเก รโต^๑
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
 เมฌิโย เถโร.

๗. เอกธมฺมสวณียตุเถรคาถา

[๖๗] “กิเลสา ฉาปีตา มยุหํ ภวา สพฺเพ สมฺมุตฺตา
 วิกุชีเณ ชาติสฺสาโร นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ.
 เอกธมฺมสวณิโย เถโร.

๘. เอกุทานียตุเถรคาถา

[๖๘] “อริเจตโส อปฺปมชฺชโต มุนิโน โมนปฺเภสุ ลิกฺขโต
 โสภา น ภวนฺติ ตาทิโน อุปฺสนฺตสฺส สทา สติมโตติ.
 เอกุทานิโย เถโร.

^๑ น.,เท. สโต

๕. จนนตเถรคาถา

[๖๙] “สุตฺวาน ฐมฺมํ มหโต มหารสํ
 สพฺพญฺตญฺยานวเรน เทสิตํ
 มคฺคํ ปปฺชชี่ อมตสฺส ปตฺติยา
 โส โยคกฺเขมสฺส ปถสฺส โกวิโทติ.
 จนนฺ เถโร.

๑๐. ปุณณตเถรคาถา

[๗๐] “สีลเมว อิธ อคฺคํ ปญฺญา ปน อุตฺตโม
 มนุสฺเสสฺส จ เทเวสฺส สีลปญฺญาณโต ชยฺหนฺติ.
 ปุณฺณเณ เถโร.

สตฺตโม วคฺโค.

ตสฺสทุทฺธานํ

วปฺโป จ วชฺชิปฺตฺโต จ ปกฺโข วิมลโกณฺฑณฺโณ
 อุกฺเขปกฺกฺวจฺโณ จ เมฆิโย เอกธมฺมิโก
 เอกุทธานิยจฺจนฺโ^๑ จ ปุณฺณตเถโร มหพฺพโลติ.

^๑ เอกุทธานิยจฺจนฺนา

๘. อฏฺฐมวคฺโค

๑. วจฺณปาถตฺเถรคาถา

[๗๑] “สุสฺสขุมนิปฺปตฺตตฺถสฺสสินา
มตฺตีกุสเลน นินฺวาตวตฺตตินา
สํเสวิตพฺพุทฺธสีลินา
นิพฺพุพานํ น หิ เตน พุทฺธลภานฺติ.
วจฺณปาโล เถโร.

๒. อาตุํมตฺเถรคาถา

[๗๒] “ยถา กลีโร สุสฺส วฑฺฒิตคฺโค
ทฺุณฺณิกฺขโส^๑ โหติ ปสาชชาโต
เอวํ อหํ ภริยายานีตาย
อนุมณฺณ^๒ มํ ปพฺพชฺชิตมฺหิทานีติ.
อาตุโม เถโร.

๓. มาณวตฺเถรคาถา

[๗๓] “ชฺชิตฺถณฺณจ ทิสฺวา ทฺุฏฺฐิตตฺถจ พฺยาริธํ
มตตฺถจ ทิสฺวา คตมายฺสขฺยํ
ตโต อหํ นิกฺขมิตฺถน ปพฺพชฺช
ปหาย กามานิ มโนรมานีติ.
माणโว เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อ. ทฺุณฺณิกฺขโม

^๒ ฉ.,เท. อนุมณฺณ

๔. สยามนตฺเถรคาคา

[๗๔] “กามฉนฺโท จ พยาปาโท ถีนมิตฺตญจ ภิกฺขุโน
อุทฺตจจํ วิจิกิจฺฉา จ สพฺพโสว น วิชฺชตีติ.
สฺยามโน เถโร.

๕. สุตารทตฺเถรคาคา

[๗๕] “สาธุ สุวhitานํ^๑ ทสฺสนํ กงฺขา ฉิขฺชติ พุทฺธิ วฑฺฒติ
พาลมปิ กโรนฺติ ปณฺหิตํ ตสฺมา สาธุ สตํ สมากโมติ.
สฺสสารโท เถโร.

๖. ปิยณฺขทตฺเถรคาคา

[๗๖] “อุปฺปตฺตนฺเตสฺส นิปเต นิปตฺตนฺเตสฺส อุปฺปเต
วเส อวสฺमानेสฺส รมฺมานेสฺส โน รเมติ.
ปิยณฺขโท เถโร.

๗. หตฺถาโรหปฺตตฺตฺเถรคาคา

[๗๗] “อิทํ ปุเร จิตฺตมจาริ จาริกํ
เยนิจฺฉกํ ยตฺถกามํ ยถาสฺขํ
ตทชฺชหํ นิคฺคหิสฺสามิ โยนิสฺโส
หตฺถี ปภินฺนํ วีย องฺกุสคฺคาโหติ.
หตฺถาโรหปฺตโต เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. สุวhitาน

๘. เมณฑสิรตุเถรคาถา

[๗๘] “อเนกชาติสังสารัง สนฺธาวิสฺสํ อนิพฺพิสํ
 ตสฺส เม ทุกฺขชาตสฺส ทุกฺขกฺขนฺโธ ปฺรทฺธโตติ.”
 เมณฑสิโร เถโร.

๙. รกฺขิตตุเถรคาถา

[๗๙] “สพฺโพ ราโค ปหิโน เม สพฺโพ โทโส สมฺมฺหโต
 สพฺโพ เม วิคโต โมโห สิตฺติญฺโตะสฺมิ นิพฺพุโตติ.
 รกฺขิตโต เถโร.

๑๐. อุคฺคตุเถรคาถา

[๘๐] “ยํ มยา ปกตํ กมฺมํ อปฺเป วา ยถิ วา พหุ
 สพฺพเมตํ ปริกฺขิณํ นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ.
 อุคฺโค เถโร.

อฏฺฐโม วคฺโค.

ตสฺสุทฺถาทนํ

วจฺจนปาโล จ โย เถโร อาตุโม มาณโว อิสฺสิ
 สุยามโน สุสารถโ เถโร โย จ ปิยญฺชโ
 อาโรหปฺพุโต เมณฑสิโร รกฺขิตโต อุคฺคสวฺหโยติ.

* น.,เท.,อิ. อปรทฺธโ

๕. สุนาคตฺเถรคาถา

[๘๕] “จิตฺตนิมิตฺตสฺส โกวิโท ปวิเวกรสํ วิชาเนย
 ฌายํ นิปโก ปติสฺสโต อริคฺจเฉยฺย สฺขํ นิรามิสฺนติ.
 สุนาโค เถโร.

๖. นาคิตตฺเถรคาถา

[๘๖] “อิโต พหิทฺธา ปุณฺณญฺวาทินํ
 มคฺโค น นิพฺพานคโม ยถา อโย
 อิติสฺสํ สงฺฆํ ภควานุสาสตี
 สตฺถา สยํ ปาณิตเลว ทสฺสยฺนติ.
 นาคิตโต เถโร.

๗. ปวิฏฺฐตฺเถรคาถา

[๘๗] “ขนฺธา ทิฏฺฐา ยถาภูตํ ภวา สพฺเพ ปทาลิตา
 วิกุชีโน ชาติสฺสโร นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ.
 ปวิฏฺฐโ จ เถโร.

๘. อชฺชุนตฺเถรคาถา

[๘๘] “อสฺสขี วต อตฺตานํ อชฺชาตํ อชฺกา ถลํ
 วุญฺหามาโน มโหโฆว* สจฺจานิ ปฏฺวิวิฆฺณฺหนติ.
 อชฺชุนโน เถโร.

* ฉ.,เท.,อิ. มโหฆา

๕. ปจฺมเทวสภตฺเถรคาถา

[๘๙] “อุตฺตติณฺณา ปงฺกา ปลิปา ปาตาลา ปริวชฺชิตา
มุตฺโต โอฆา จ คณฺธา จ สพฺเพ มานา วิสฺสทาติ.
เทวสภเณโร.

๑๐. สามิทตฺตตฺเถรคาถา

[๙๐] “ปญฺจกฺขนฺธา ปรีณฺดาตา ติฏฺฐจฺนฺติ จินฺนมฺมูลกา
วิกฺขีณฺ ชาติสฺสโร นตฺถิทานิ ปุณฺณภวฺติ.
สามิทตฺโต เณโร.

นวโม วคฺโค.

ตสฺสทฺธานํ

เณโร สมิตฺตคฺคฺโต จ	กสฺสโป สีสฺสวฺหโย
นีโต สุนาโค นาติโต	ปวิญฺโจอชฺชโน อีสิ
เทวสภเณโร จ โย เณโร	สามิทตฺโต มหพฺพโลติ.

๑๐. ทสรวกฺโข

๑. ปริปัญณกตฺเถรคาถา

- [๙๑] “น ตถามตฺ^๑ สตรสํ สุทฺถนํ ยํ มยชฺช ปริภุตํ
อปริमितทสฺสินา โคตเมน พุทฺธเชน เทสิโต ฐมฺโมติ.
ปริปัญณโก เถโร.

๒. วิชยตฺเถรคาถา

- [๙๒] “ยสฺสาสวา ปริกฺขีณา อาหาเร จ อนิสฺสิโต
สุญฺญโต อนิมิตฺโต จ วิโมกฺโข ยสฺส โคจโร
อากาเสว สกฺกุนตานํ ปทนต์สฺส ทฺรณวณฺติ.
วิชโย เถโร.

๓. เอรกตฺเถรคาถา

- [๙๓] “ทุกฺขา กามา เอรก น สุขา กามา เอรก
โย กาเม กามยติ ทุกฺขํ โส กามยติ เอรก
โย กาเม น กามยติ ทุกฺขํ โส น กามยติ เอรกาติ.
เอรโก เถโร.

๔. เมตฺตชิตฺเถรคาถา

- [๙๔] “นโม หิ ตสฺส ภควโต สกฺยปฺตฺตสฺส สิริมโต
เตนํ ยํ อคฺคปฺตฺเตน^๒ อคฺคฐมฺโม สุเทสิโตติ.
เมตฺตชิตฺ เถโร.

^๑ น. ตถา มตฺ

^๒ น., เท., อ. อคฺคปฺตฺเตน

๕. จกขุปาลตเถรคาถา

[๙๕] “อนุโรหิ หตเนตโตสุมิ กนฺตารทฺธาน ปกฺขนฺโต”
 สยมาโนปิ คมิสฺส^๑ น สหาเยน ปาเปนาติ.
 จกขุปาโล เอโร.

๖. ขณฺทสมฺมตเถรคาถา

[๙๖] “เอกํ ปุปฺผํ จชิตฺวาน อสฺสิตฺวสฺสโกฏฺเฏโย”
 สคฺเคสฺส ปรีจาเรตฺวา เสสเกณฺมฺหิ นิพฺพุตฺติ.
 ขณฺทสมฺมโน เอโร.

๗. ติสฺสตุเถรคาถา

[๙๗] “หิตฺวา สตปัลลํ กํลํ โสวณฺณํ สตราชิกํ
 อคฺคหิ มตฺติกาปตฺตํ อิทํ ทฺติยาภิสฺสจฺจนฺตฺติ.
 ติสฺโส เอโร.

๘. อภยตุเถรคาถา

[๙๘] “รूपํ ทิสฺวา สติ มฺภฺจฺจา ปิยนิมิตฺตํ มนสิกรโธ
 สารตฺตจิตฺโต เวเทติ ตณฺจ อชฺฌเณสฺส ติฏฺฐจฺติ
 ตสฺส วทฺถนฺตฺติ อาสวา ภวฺมุโลปคามีโนติ.
 อภโย เอโร.

^๑ ส.,อ. ปกฺขนฺโน น.,เท. ปกฺขนฺโท

^๒ น.,เท.,อ. คจฺจิสฺส

^๓ ส.,อ. อสฺสิตฺ วสฺสโกฏฺเฏโย

๕. อุตฺติยตุเถรคาถา

[๙๙] “สพฺทำ สุตฺวา สติ มุฏฺจา ปิยนิมิตฺตํ มนสิกรโธโต
 สารตฺตจิตฺโต เวเทติ ตณฺจ อชฺฌส ติฏฺฐติ
 ตสฺส วฑฺฒนฺติ อาสวา สํสารํ อุปคามิโนติ.

อุตฺติโย เถโร.

๑๐. ทุตฺติยเทวสภตฺตเถรคาถา^๑

[๑๐๐] “สมฺมปฺปชานสมฺปนฺโน สติปฏฺจानโคจโร
 วิมุตฺติกุสุมสฺสณฺณโน ปรีนิพฺพายิสฺสตฺยนาสโวติ.”^๒

เทวสโภ เถโร.

ทสโม วคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

ปรีปฺถุณโก จ วิชโย เอวโก เมตฺตซี มุนิ
 จกฺขปาโล ขณฺทสฺสมโน ติสฺโส อภโย จ^๓
 อุตฺติโย มหาปญฺญเ

เถโร เทวสโภปิ จาติ.

^๑ สฺยา. เทวสภตฺตเถรคาถา

^๒ น.,เท.,อิ. ปรีนิพฺพิสฺสตฺยนาสโวติ

^๓ น.,เท. ติสฺโส จ อภโย ตถา

๑๑. เอกาทสวคฺโค

๑. เพลฎฺฐกานิฺตฺเถรคาถา

[๑๐๑]

“หิตฺวา คิหิตฺวํ” อนฺโวลิตตฺโต
มฺขนฺงคฺลึ โอทริโก กุสฺสิตฺโต
มหาวราโหว นินฺวาปฺปญฺโญ
ปฺนปฺปนฺนิ คพฺภมฺมเปตฺติ มนฺโทตฺติ.

เพลฎฺฐกานิ^๑ เถโร.

๒. เสตฺตจฺจนฺตฺเถรคาถา

[๑๐๒]

“มานนฺ วณฺจิตาเส สงฺขารสฺสุ สงฺกิลิฺสฺสมานาเส
ลามาลาเกน มถิตา สมารี นาริตฺตจฺจนฺตฺติ.

เสตฺตจฺจโน เถโร.

๓. พนฺธุรฺตฺเถรคาถา

[๑๐๓]

“นาหิ เอเตนฺ อตฺถิโก สฺสขิตฺโต ฐมฺมรเสนฺ ตปฺปิโต
ปีตฺวาน รสคฺคมฺมตฺตมํ น จ กาหามิ รเสน^๒ สนฺถวณฺตฺติ.

พนฺธุโร เถโร.

๔. ชิตกตฺเถรคาถา

[๑๐๔]

“ลหุโก วต เม กาโย ผุฏฺฐโ จ ปิตฺติสฺสฺเขน วิปฺปฺเลน
ตุลฺลมิว เอริตฺตํ มาลูเตน ปิลวติว เม กาโยตฺติ.

ชิตโก เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อ. คิหิตฺตํ

^๒ ฉ.,เท.,อ. เพลฎฺฐกานิโก

^๓ ฉ.,เท.,อ. วิเสน

๕. มลิตวมฺภตฺเถรคาถา

- [๑๐๕] “อุกุกณฺธิโตปิ น วเส รมมาโนปิ ปกุกเม
 น เตววานตฺถสฺสทิตฺติ วเส วาสํ วิจฺจขโณติ.
 มลิตวมฺภเ ภโร.

๖. สุเหมนฺตตฺเถรคาถา

- [๑๐๖] “สตฺถิลิงคสฺส อตฺถสฺส สตลภฺชณฺชาริโน
 เอกงฺคทสฺสี ทุมเมโธ สตทสฺสี จ ปณฺธิโตติ.
 สุเหมนฺโต เภโร.

๗. ฐมฺมสํวรตฺเถรคาถา

- [๑๐๗] “ปพฺพชฺชี ตฺถยิตฺวาน อคารสฺมา อนคาริยํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนติ.
 ฐมฺมสํวโร^๑ เภโร.

๘. ฐมฺมสญฺปิตุตฺเถรคาถา

- [๑๐๘] “ส วิสฺวสฺสสฺติโก ปพฺพชฺชี อนคาริยํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนติ.
 ฐมฺมสญฺปิตุเถโร.^๒

^๑ น.,เท.,อิ. ฐมฺมสโว

^๒ ฐมฺมสวปิตุเถโรติปิ

๕. สงฺฆรกฺขิตตฺเถรคาคา

[๑๐๙] “น นูนายํ ปรมหิตานุกมฺปิโน
 รโหคโต อนฺนุวิกณฺเติ สาสนํ
 ตถา หยํ วีหฺรติ ปากติณฺหุริโย
 มิตฺติ ยถา ตฺรณชาติกา วเนติ.
 สงฺฆรกฺขิตโต เถโร.

๑๐. อุตฺถกตฺเถรคาคา

[๑๑๐] “นคา นคคฺเคสฺ สุสํวิภูพฺพา
 อุกคฺคเมฆเณ นเวน สิตฺตฺตา
 วิเวกคามสฺส อรณฺณสณฺณิโน
 ชเนติ ภิกฺขุโย อุตฺถาสฺส กลยตฺนติ.
 อุตฺถโม เถโร.

เอกาทสโม วคฺโค.

ตตฺถสฺสทฺธานํ

เพลฺลฏจกานิ ^๑ เสตฺตจฺโณ	พนฺธุโร ชิตโก อิติ
มลิตวมฺโภ สุเหมนนฺโต	ธมฺมสํวโร ^๒ ธมฺมสจฺจปิตา
สงฺฆรกฺขิตตฺเถโร จ	อุตฺถโม จ มหามุนีติ.

^๑ ฉ.,เท. เพลฺลฏจกานิโก

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ธมฺมสํวโร ธมฺมสวปิตา

๑๒. ทวาทสมวคฺโค

๑. เซนุตฺตเถรคาถา

[๑๑๑] “ทุปฺปพฺพชฺชํ เว ทุริทฺทวสา เคหา
 ฐมฺโม คมฺภีโร ทุริทฺทมา โภคา
 กิจฺจนา วุตฺติ โน อิตฺตเรเนว
 ยุตฺตํ จินฺเตตฺถํ สตตมฺนิจฺจตฺนฺติ.
 เซนฺโต เถโร.

๒. วจฺจโคตฺตเถรคาถา

[๑๑๒] “เตวฺวิชฺไชหิ มหาณายี เจโตสมฺมโกวิโท
 สทฺธโต เม อนฺุปฺปตฺโต กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนฺติ.
 วจฺจโคตฺโต เถโร.

๓. วนวจฺจเถรคาถา

[๑๑๓] “อจฺจโนทิกา ปุณฺณสิลา โคนงฺกุลมิกายุตฺตา
 อมฺพุเสวาลสญฺจนฺนา เต เสลา รมยฺนฺติ มนฺติ.
 วนวจฺจโน เถโร.

๔. อธิมฺตฺตเถรคาถา

[๑๑๔] “กายทฺฏจฺจุลฺลครุโน หิยฺยมานมฺหิ ชีวฺเต
 สรรีสุขคิทฺธสฺส กุโต สมณสาธฺตาทิ.*
 อธิมฺตฺโต เถโร.

* น. สมณสาธฺตาทิ

๕. มหานามตุเถรคาถา

[๑๑๕] “เอสาวหิยเส ปพพเตน พหุภูชสฺสลฺลิกเณ”
 เนสาทเกณ คิริณา ยสฺสสิณา ปริจฺจนเณติ.
 มหานาโม เถโร.

๖. ปาราปริยตุเถรคาถา

[๑๑๕] “ณ ผสฺสายตเน หิตฺวา คฺคฺตทฺวารโ สฺสํวโต
 อฆมฺมํ วเมตฺวาน” ปตฺโต เม อาสวกฺขโยติ.
 ปาราปริโย เถโร.

๗. ยสตุเถรคาถา

[๑๑๕] “สฺวลิตฺโต สฺวสนโน สพฺพพารณภูสิตโ
 ติสฺโส วิชฺชา อชฺฌมคฺมี กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
 ยโส เถโร.

๘. กิมพิลตุเถรคาถา

[๑๑๕] “อภิสตฺโตว” นิปตติ วโย
 ฐปํ อญฺญมिव ตเถว สนฺตํ
 ตสฺสเสว สโต อวิปฺปวสโต
 อญฺญสฺสเสว สรามิ อตฺตตานนฺติ.
 กิมพิโล เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อ. พหุภูชสฺสลฺลิกเณ

^๒ ฉ.,เท.,อ. วเมตฺวาน

^๓ ฉ.,เท. อภิสตฺโต

๕. วชชิปุตตตฺเถรกาถา

[๑๑๙] “รูกฺขมุลคหฺนํ ปสฺสทฺธิย^๑
 นิพฺพานํ หทยสฺมึ โอปิย^๒
 ฌาย โคตม มา จ ปมาโท
 กิณฺเต พิพิพิพิกา กริสฺสตีติ.
 วชชิปุตฺโต เถโร.

๑๐. อีสิตตตฺเถรกาถา

[๑๒๐] “ปญฺจกฺขนฺธา ปริณฺฆาตา ติฏฺฐจฺหนฺติ จินฺนมฺมูลกา
 ทฺฤกฺขกฺขโย อนฺุปฺปตฺโต ปตฺโต เม อาสวกฺขโยติ.
 อีสิตตฺโต เถโร.

ทฺวาทสโม วคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

เชนฺโต จ วจฺจโคตฺโต จ วจฺโณ จ นาคสวฺหโย^๓
 อธิมุตฺโต มหานาโม ปาราบรีโย ยโสปี จ
 กิเมพิโล วชชิปุตฺโต จ อีสิตตฺโต มหายโสติ.

เอกกนิปาโต นิฏฺฐิตฺโต.

ตตฺตรฺททานํ ภวตี.

วีสฺสตุตฺตรสฺสํ เถรา กตทิจฺจา อนาสวา
 เอกเกว นิปาตมฺหิ สฺสสงฺคีตา มหะสิมฺหิตี.

^๑ ฉ., เท., อี. ปสฺสทฺธิย

^๒ อี. โอปิย

^๓ ฉ., เท. วนสวฺหโย อี. วนปฺวหโย

๒. ทุกนิปาโต

๑. ปจวมวคโค

๑. อุตฺตรตฺเถรคาถา

[๑๒๑] “นตฺถิ โกจิ ภโว นิจุโจ สงฺขารธา วาปี สสฺสตา
อุปฺปชฺชนฺติ จ เต ขนฺธา จวนฺติ อปรารปฺริ.

[๑๒๒] เอตมาทึนฺว ฅตฺวา ภเวนฺมฺหิ อนตฺถิโก
นิสฺสํโฏ สพฺพกาเมหิ ปตฺโต เม อาสวกฺขโยติ.

อิตฺถํ สฺมํ อายสฺมา อุตฺตรโร เถโร คาถาโย อภาสิตฺถาติ.

๒. ปิณฺโฑลภารทฺวาชตฺเถรคาถา

[๑๒๓] “นยิทํ อนเยน ชีวิตํ นาหาโร หทยสฺส สนฺติโก
อาหารภูจิติโก สมฺมสฺสโย อิติ ทิสฺวาน จรามิ เอสนํ.

[๑๒๔] ปงฺโกติ หิ นํ อเวทญฺ์^๑ ยายํ วนฺทนฺนฺชนา กุเลสุ
สุขมํ สลฺลํ ทฺรพฺพหํ สกฺกาโร กามฺปฺริเสน ทฺรชฺชโหติ.

อิตฺถํ สฺมํ อายสฺมา ปิณฺโฑลภารทฺวาโช เถโร คาถาโย อภาสิตฺถาติ.

๓. วถฺถิยตฺเถรคาถา

[๑๒๕] “มกฺกโฏ ปณฺจทฺวารายํ กุฎฺฐิกายํ ปสฺกฺขิย^๒
ทฺวารเณ อนฺนปฺริเยติ ฅมฺมญฺยนฺโต มุหํ มุหํ.

^๑ จ.,เท. ปเวทญฺ์

^๒ จ.,เท.,อิ. ปสฺกฺกิย

[๑๒๖] ตัญญู มกุกฏ มา ธาวิ น หิ เต ตัม ยถา ปุเร
 นิคคหิตสึ ปญญาเย เนว^๑ ทูรํ คมิสฺสสึตี.

วลลียเ ภโร.

๔. กงฺคาติริยตุเถรคาถา

[๑๒๗] “ติณฺณํ เม ตาลปตฺตานํ กงฺคาตีเร กุฏี กตา
 ฉวสิตฺโตว เม ปตฺโต ปัสสฺสณฺจ จีวรํ.

[๑๒๘] ทูรินฺนํ อนฺตรวสฺसानํ เอกวาจา เม ภาสิตา
 ตติเย อนฺตรวสฺสมฺหิ ตโมกฺขนฺโธ ปทาลิโตติ.

กงฺคาติริโย เภโร.

๕. อชินตุเถรคาถา

[๑๒๙] “อปี เจ โหติ เตวิฑฺโธ มจฺจุหาयी อนาสโว
 อปฺปญฺญาโตติ นํ พาลา อวชานนฺติ อชานกา.^๒

[๑๓๐] โย จ โข อนนฺปानสฺส ลาภี โหติธ ปุคฺคโล
 ปาปธฺมโมปี เจ โหติ โส เนสํ โหติ สกุกโตติ.

อชินเ ภโร.

๖. เมพชินตุเถรคาถา

[๑๓๑] “ยทาหํ ฐมฺมมสฺสึสสี ภาสฺमानสฺส สตฺถุโน
 น กงฺขมภิชานามิ สพฺพพญฺญ อปฺราชิเต.

^๑ อี. เนโต

^๒ ฉ., เท., อี. อชานตา

- [๑๓๒] สตถวาเห มหาวีเร สารถีนํ วรุตฺตเม
มคฺเค ปฏฺฐิพหายํ วา กงฺขา มยฺหํ น วิชฺชตีติ.
เมพฺพิโน เถโร.

๗. ราชตฺเถรคาถา

- [๑๓๓] “ยถา อการํ ทฺวจฺจนฺนํ วุฏฺฐิจิ สมติวิชฺฌติ
เอวํ อภาวิตํ จิตฺตํ ราโค สมติวิชฺฌติ.
[๑๓๔] ยถา อการํ สฺวจฺจนฺนํ วุฏฺฐิจิ น สมติวิชฺฌติ
เอวํ สฺภาวิตํ จิตฺตํ ราโค น สมติวิชฺฌตีติ.
ราโช เถโร.

๘. สุราชตฺเถรคาถา

- [๑๓๕] “ขีณํ हि มยฺหํ ชาติ วุสิตํ ชินสาสนํ
ปหิโน ชาลสงฺขาโต ภวเนตฺติ สมฺมุตฺตา.
[๑๓๖] ยสฺสสตฺถาย ปพฺพชฺชิตอ อการสฺมา อนคาริยํ
โส เม อตฺถโก อนุปฺปตฺโต สพฺพสํโยชนกฺขโยติ.
สุราโช เถโร.

๙. โคตมตฺเถรคาถา

- [๑๓๗] “สุขํ สฺสปนฺติ มฺนโย เย อิตฺถีสฺสุ น พชฺฌเร
สทา เว รกฺขิตพฺพาสฺสุ ยาสุ สจฺจํ สฺสุทฺถลภํ.

[๑๓๙] วธั จริมห เต กาม อนณาทานิ เต มยั
 คจณามทานิ นิพพานั ยตุถ คนตุวา น โสจตติ.
 โคตโม เถโร.

๑๐. วสภตฺเถรคาถา

[๑๓๙] ปุพฺเพ หนติ อตฺตานั ปจฺฉา หนติ โส ปเร
 สฺหตํ หนติ อตฺตานั วิตฺเสเนว ปกฺขิมา.
 [๑๔๐] น พฺราหฺมณฺ พหิวนฺ อนฺโตวณฺ หิ พฺราหฺมณฺ
 ยสฺมี ปาปานิ กมฺมานิ ส เว กณฺโห สุขุมปตฺติ.
 วสโภ เถโร.

ปจฺโหม วคฺโค.

ตสฺสทฺธานั

อุตฺตโร เจว ปิณฺโฑโล วลฺลโย ตีริโย อิสสิ
 อชิโน จ เมพฺพิโน ราโช สฺราโช โคตโมปิ จ^๑
 วสเกณ อิเม โหนติ ทส เถรา มหิทธิกาติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

๒. ทูติยวคฺโค

๑. มหาอนุตตเจรคาถา

[๑๔๑] “สุสฺสฺสา สุตวทฺธนี สุตํ ปณญาย วทฺธนี
ปณญาย อตฺถํ ชานาติ มาโต อตฺโถ สุขาวโห.

[๑๔๒] เสวถ ปนฺตานิ เสนาสนานิ
 จเรยฺย สํโยชนวิปฺปโมกฺขํ
 สเจ รตฺติ นาทิจจุเจยฺย ตตฺถ
 สงฺฆเ วเส รกฺขิตตโต สตีมาติ.

มหาจุฬโท เกโร.

๒. โขติทาสตุเถรคาถา

[๑๔๓] “เย [๑] ไช เต เวณมิสฺเสน” นานตุเถณ” จ กมฺมฺนา
มฺนุสฺเส อุปฺปจฺจติ ผรุสฺสปกฺกมา ชนา
เตปิ ตเถว กิรฺนติ น हि กมฺมํ ปนสฺสติ.

[๑๔๔] ยัม กโรติ นโร กมัม กลุยาณิ ยทิ ปาปกัม
 ตสฺส ตสฺสเสว ทายาโท ยัม ยัม กมัม ปกุพฺพตฺติติ.

โชติหาโส เกโร.

๑ กตเมจิ จ

^๒ จ.,เท. เวจมิสเสน. “เวจมิสเสนาติปิ ปาโจ.

๓ จ.,เท. นานตเตน

๓. เหรณณกานิตฺเตรคาถา

- [๑๔๕] “อจฺจยฺนติ อโหฺรตฺตา ชีวํติ อฺปฺรชฺฆติ
 อายุ ชียติ มจฺจํ น กุณฺหนํ โอทกํ.
- [๑๔๖] อถ ปาปานิ กมฺมานิ กรํ พาโล น พุชฺฌติ
 ปจฺจาสฺส กฏฺฏกํ โหติ วิปาโก หิสฺส ปาปโกติ.
- เหรณณกานิ เถโร.

๔. โสมมิตฺตตฺเตรคาถา

- [๑๔๗] “ปริตฺตํ ทารุมาธฺยฺห ยถา สีเท มหณฺณเว
 เอวํ กุสฺสิตมาคมฺม สารุชชีวิปิ สีทติ
 ตสฺมา ตํ ปริวชฺเชยฺย กุสฺสํ หีนวีริยํ.
- [๑๔๘] วิวิตฺเตหิ^๑ อริเยหิ ปหิตตฺเตหิ ฉายิหิ
 นิจฺจํ อารทฺธวีริเยหิ ปณฺฑิตฺเตหิ สหาวเสติ.
- โสมมิตฺโต เถโร.

๕. สพฺพมิตฺตตฺเตรคาถา

- [๑๔๙] “ชโน ชนสฺมี สมฺพนฺโท^๒ ชนเมวสฺสิตโต ชโน
 ชโน ชเนน เหจฺยติ เหเจติ จ ชโน ชนํ.
- [๑๕๐] โก หิ ตสฺส ชเนนตฺถโก ชเนน ชนิตฺเตน วา
 ชนํ โอหาย คจฺเจยฺย^๓ เหจฺยิตฺวา พหุํ ชนนฺติ.
- สพฺพมิตฺโต เถโร.

^๑ น.,เท.,อิ. ปวิตเตหิ

^๒ น.,เท.,อิ. สมพทโท

^๓ น.,เท.,อิ. คจฺจนฺติ

๖. มหากาสตุเถรคาถา

[๑๕๑] “กาฬี อิตถี พุรหตี ชงฺกฐปา
 สตุถิณฺจ เกตุวา อปรณฺจ สตุถี
 พาหณฺจ เกตุวา อปรณฺจ พาหุ^๑
 สีสณฺจ เกตุวา ทธิถาลกัว
 เอสา นิสินฺนา อภิสทฺทหิตฺวา.”^๒

[๑๕๒] โย เว อวิทฺวา อุปฺปึ กโรติ
 ปุณฺนปุณฺนํ ทุกฺขมฺเปติ มนฺโท
 ตสฺมา ปชานํ อุปฺปึ น กยิรา
 มาหิ ปุณฺนํ ภินฺนสิโร สยิสฺสนฺติ.

มหากาโล เถโร.

๗. ติสฺสตุเถรคาถา

[๑๕๓] “พหุ สปตฺเต ลภติ มุณฺโฑ สงฺฆาภิปารุโต
 ลาภี อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส สยณสฺส จ.

[๑๕๔] เอตมาทึนฺว ฌตฺวา สกฺกาเรสุ มหพฺภยํ
 อปฺปลาโก อนวสฺสโต สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ.

ติสฺโส เถโร.

๘. กิมพิลตเถรคาถา

[๑๕๕] “ปาจิณฺวีสทายมฺหิ สกฺยปฺตฺตา สหายกา
 ปหายนฺปปเก โภเค อญฺฉาปตฺตาคเต รตา.

^๑ ฉ.,เท. พาหุ

^๒ อ. อภิสทฺทหิตฺวา

- [๑๕๖] อารทฐวีรียา ปหิตตตฺตา นิจุจํ ทพฺพปรกฺกมา
 รมนฺติ ฌมฺมรติยา หิตฺวาน โลกียํ รตินฺติ.

กิมฺพิโล เถโร.

๕. นนฺตฺตฺเถรคาถา

- [๑๕๗] “อโยนิโส มนสิการา มณฺทนํ อนุญฺชิสฺส
 อฺทฺธโต จปโล จาสี กามราเคน อฏฺฐิตो.
- [๑๕๘] อฺปายกฺสเลนาคํ พุทฺธเณนาทิจฺจพฺพนฺธนา
 โยนิโส ปฏฺิปปชฺชิตฺวา ภเว จิตฺตํ อทฺทพฺพหิณฺติ.

นนฺโท เถโร.

๑๐. สิริมตฺตฺเถรคาถา

- [๑๕๙] “ปเร จ นํ ปสฺสณฺติ อตฺตฺตา เจ อสฺมาหิโต
 โมฆํ ปเร ปสฺสณฺติ อตฺตฺตา หิ อสฺมาหิโต.
- [๑๖๐] ปเร จ นํ ครหณฺติ อตฺตฺตา เจ สฺสฺมาหิโต
 โมฆํ ปเร ครหณฺติ อตฺตฺตา หิ สฺสฺมาหิโตติ.

สิริมา เถโร.

ทฺฐิตโย วคฺโค.

ตสฺสทฺททานํ

จฺนฺโท จ ไซติทาโส จ เถโร เหรณฺณกานิ โย^๑
 โสสมมิตฺโต สพฺพมิตฺโต กาโล ติสฺโส จ กิมฺพิโล
 นนฺโท จ สิริมา เจว ทส เถรา มหิทฺธิกาติ.

^๑ น.,เท. จ.

๓. ตติยวคฺโค

๑. อุตฺตรตฺตฺเถรคาคา

- [๑๖๑] “ขนฺธา มยา ปริณฺญาตา ตณฺหา เม สฺขมฺหตา
ภาวิตา มม โพชฺฌนฺตา ปตฺโต เม อาสวภโย.
[๑๖๒] โสหิ ขนฺธฺเถ ปริณฺญาย อพฺภิตฺวาน^๑ ชาลินี
ภาวยิตฺวาน โพชฺฌนฺเต นิพฺพายิสฺส อนาสวฺจติ.

อุตฺตรโร เถโร.

๒. ภทฺทชิตฺตฺเถรคาคา

- [๑๖๓] “ปนาโท นาม โส ราชาย สฺส ยฺโย สุวณฺณโย^๒
ติริยํ โสพสฺสพฺเพชฺ^๓ อจฺจมาหุ^๔ สหสฺสธา.
[๑๖๔] สหสฺสภณฺโท สตฺเตนฺทุ^๕ ฐชาลฺลํ หริตามโย
อนจฺจุํ ตตฺถ คนฺธพฺพา ฉสฺสสฺสานิ สตฺตฺธาติ.

ภทฺทชิตฺตฺเถโร.

๓. โสภิตตฺตฺเถรคาคา

- [๑๖๕] “สตีมา ปณฺณวา ภิกฺขุ อารทฺทพฺลวียโร
ปณฺจ กปฺปสฺตานาหิ เอกรตฺตี อนฺนสฺสรี.

^๑ น.,เท.,อิ. อพฺภิตฺวาน

^๓ ส.,อิ. โสพสฺสพฺเพชฺ

^๕ อิ. สหสฺสภณฺทุ สตฺเตนฺทุ

^๒ น.,เท.,อิ. สุวณฺณโย

^๔ น.,เท. อจฺจมาหุ

- [๑๖๖] จตฺตารอ สติปฏฺจาเน สตฺต อฏฺฐ จ ภาวยํ
ปญฺจ กปฺปสฺตานาหํ เอกรตฺตี อนฺนสฺสรินฺตฺติ.

โสภิตอ เถโร.

๔. วถฺถิยตฺตฺเถรคาถา

- [๑๖๗] “ยํ กิจฺจํ ทพฺพหฺวีริเยน ยํ กิจฺจํ โพธิมิจฺจตา
กริสฺสํ นาวรชฺฌิสฺสํ ปสฺส วิริยํ ปรกกมํ.
- [๑๖๘] ตวญฺจ เม มคฺคมกฺขาหิ อญฺชสํ อมโตคฺธํ
อหํ โมนเนน โมนิสฺสํ คงฺคาโสโตว สาครนฺตฺติ.

วถฺถิโย เถโร.

๕. วิตโสกตฺตฺเถรคาถา

- [๑๖๙] “เกเส เม โอลิขิสฺสนฺตฺติ กปฺปโก อุปสงฺกมิ
ตโต อาทาสมาทาย สรีรํ ปจฺจเวกฺขิสฺ.
- [๑๗๐] ตฺวจฺฉ โกาโย อทิสฺสิตฺถ อนฺธกาเร^๑ ตโม พฺยคา^๒
สพฺเพ โจพา สมฺมจฺฉินฺนา นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ.

วิตโสโก เถโร.

๖. ปุณฺณมาสตฺตฺเถรคาถา

- [๑๗๑] “ปญฺจ นีวรเณ หิตฺวา โยคกฺขेमสฺส ปตฺติยา
ชฺมมาทาสํ คเหตฺวาน ฌาณทสฺสนมตฺตโน.

^๑ ฉ.,เท. อนฺธกาโร

^๒ ส. พฺยโค

- [๑๗๒] ปจฺจเวกฺขี อิมํ กายํ สพฺพํ สนฺตรพาทิรํ
 อชฺชตฺตตฺตญจ พหิทฺธา จ ตฺวจฺฉเน กาโย อทิสฺสเถตติ.
 ปุณฺณมาโส เถโร.

๓. นนฺทกตฺเถรคาถา

- [๑๗๓] “ยถาปิ ภทฺโท อาชณฺโณ ขลิตฺวา ปตฺติตฺถุจฺติ
 ภิกฺขุโย ลทฺธานํ สํเวคํ อทีโน วหเต ฐูรํ.
 [๑๗๔] เอวํ ทสฺสนสมฺปนฺนํ สมฺมาสมฺพุทฺธสวากํ
 อาชานียํ มํ ฐาเรถ ปุตุตฺตํ พุทฺธสฺส โอโรสนฺติ.
 นนฺทโก เถโร.

๔. ภารตตฺเถรคาถา

- [๑๗๕] “เอहि นนฺทก คจฺฉาม อฺปชฺฌายสฺส สนฺติกํ
 สีหนาทํ นทิสฺสาม พุทฺธเสฏฺฐจฺจสฺส สมฺมุขา.
 [๑๗๖] ยาย โน อหฺนุภฺมปาย อมฺเห ปพฺพาชยิ มฺหิ
 โส โน อตฺถโก อหฺนุปฺปโต สพฺพสํโยชนกฺขโยติ.
 ภารโต^๑ เถโร.

๕. ภารทวาชตฺเถรคาถา

- [๑๗๗] “นทฺนฺติ เอวํ สปฺปญฺญา สีหาว คิริคพฺภเว
 ธีรา^๒ วิชิตฺสงฺคามา เชตฺวา มารี สวาทนํ.”^๓

^๑ ฉ., เท., อ. ภารโต

^๒ ฉ., เท., อ. วีรา

^๓ ฉ., เท. สวาทนํ

[๑๗๙] สตถา จ ปริจิณฺโณ เม ฌมโม สงฺฆโม จ ปุชฺชิตो
 อหฺมจ จิตฺโต^๑ สฺมโน ปุตฺตํ ทิสฺวา อนาสวณฺติ.
 ภารทวาชโ เถโร.

๑๐. กณฺหทินฺนตุเถรคาถา

[๑๗๙] “อุปาสิตา สปปริสา สุตตา ฌมฺมา อภินฺนโส
 สุตฺวาน ปฏิปชฺชิสฺส อณฺชสํ อมโตคฺคํ.
 [๑๘๐] ภวราคะหตฺสส เม สโต ภวราโค ปุณฺ เม น วิชฺชติ
 น จาหุ น จ เม ภวิสฺสติ น จ เม เอตฺรหิปี^๒ วิชฺชตฺติติ.
 กณฺหทินฺโน เถโร.

ตติโย วคฺโค.

ตสฺสทุทฺธานํ

อุตฺตโร ภทฺทชิ เถโร โสภิตो วลฺลियो อิสฺสิ
 วิตฺโสโก จ โส เถโร ปุณฺณมาโส จ นนฺทโก
 ภารโต^๓ ภารทวาชโ จ กณฺหทินฺโน มหามฺหานีติ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วิตโต

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ภารโต

^๒ ฉ.,เท. ปิสทโท น ทิสฺสติ.

๔. จตุตถวคโค

๑. มิกสิรตเถรคาถา

- [๑๘๑] “ยโต อหิ ปพพชิตวา” สมมาสมพุทฺธสาสนเ
 วิกฺขจมาโน อุกฺคจฺฉิ กามชาตํ อุปฺปจฺจํ.
 [๑๘๒] พุทฺธมฺโน เปกฺขมานสฺส ตโต จิตฺตํ วิกฺขจฺจิ เม
 อกฺุปฺปา เม วิกฺขตฺตํ สพฺพสํโยชนกฺขยาติ.

มิกสิโร เถโร.

๒. สิวกตเถรคาถา

- [๑๘๓] “อนิจฺจา นิ คหกานิ ตตฺถ ตตฺถ ปุณฺณํ
 คหการํ คเวสนํโต ทุกฺขา ชาติ ปุณฺณํ.
 [๑๘๔] คหการกํ ทิฏฺฐจฺฉิ ปุณฺ เคหํ น กาสสิ
 สพฺพา เต ผาสฺสกา ภคฺคา ญฺณิรา จ ปทาลิตา^๒
 วมริยาทิกตํ จิตฺตํ อิชฺว วมิสฺสตีติ.

สิวกโก เถโร.

๓. อุปวาณตเถรคาถา

- [๑๘๕] “อรหํ สุกโต โลเก วาเตหาพาชิตो มุนิ
 สเจ อญฺโหทกํ อตฺถิ มุนิโน เทหิ พุราหุมน.

^๑ ฉ., เท., อ. ปพพชิต

^๒ ฉ., เท. ญฺณิกา จ วิทาสิตา

- [๑๘๖] ปุชิตโต ปุชเนยยานัน สกุกเรยยาน สกุกโต
 อปจิตโต อปจิเนยยานัน^๑ ตสฺส อิจฺฉามิ หาดเวติ.
 อุปวาโณ เถโร.

๔. อิติทินฺนตฺเถรคาถา

- [๑๘๗] “ทิกฺขฺจา มยา ฆมฺมธฺรา อุปาสกา
 กามา อนิจฺจา อิติ ภาสमानา
 สารตฺตรตฺตา มณิกฺกฺขลฺลสฺสุ
 ปฺตฺเตสฺสุ ทาเรสฺสุ จ เต อเปกฺขา.
 [๑๘๘] อทฺธา น ชานนฺติ ยโต^๒ จ ฆมฺม
 กามา อนิจฺจา อิติ จาปิ อาหุ
 ราคณฺจ เตสํ น พลตฺถิ เณตฺตุ
 ตสฺมา สิตา ปฺตฺตทาร์ ฆนญฺจาติ.
 อิติทินฺโน เถโร.

๕. สมฺพุลกฺขจฺจานตฺเถรคาถา

- [๑๘๙] “เทโว จ วสฺสติ เทโว จ คพฺคพายติ
 เอกโก จาหํ เภรเว พิลฺเล วิหฺรามิ
 ตสฺส มยฺหํ เอกกสฺส เภรเว พิลฺเล วิหฺรโต
 นตฺถิ ภยํ वा ฉมฺภิตตฺตํ वा โลมฺหํโส वा.

^๑ ฉ., เท. ปเจยยานัน

^๒ ฉ., เท. ยโตถ ฆมฺม อ. ยตาว ฆมฺม

- [๑๙๐] ฐมมตา มเมสา ยสฺส เม เอกกสฺส เภรวะ พิละ
 วิหโรโต นตฺถิ ภายํ วา จมฺภิตตํ วา โลมหํโส วาติ.
 สมฺพุลกจฺจาโน เถโร.

๖. ชิตกถกถา

- [๑๙๑] “กสฺส เสฎฺฐปมํ จิตฺตํ จิตํ นานุปกมฺปติ
 วัชรตํ รชนีเยสฺส กุปฺปนีเย น กุปฺปติ
 ยสฺสเสวํ ภาวิตํ จิตฺตํ กุโต ตํ ทุกฺขเมสฺสตีติ.
- [๑๙๒] มม เสฎฺฐปมํ จิตฺตํ จิตํ นานุปกมฺปติ
 วัชรตํ รชนีเยสฺส กุปฺปนีเย น กุปฺปติ
 มเมวํ ภาวิตํ จิตฺตํ กุโต มํ ทุกฺขเมสฺสตีติ.

ชิตโก^๑ เถโร.

๗. โสณโปฏฐิรียปุตตตถกถา

- [๑๙๓] “น ตาว สุปฺปิตุํ โหติ รตฺติ นกฺขตฺตมาลีนิ
 ปฏฺฐิชาคฺคิตฺตเมเวสา รตฺติ โหติ วิชานตา.
- [๑๙๔] หตฺถิกฺขนฺนาวปตฺติตํ กุณฺนโร เจ อนุกฺกเม
 สงฺคามะ เม มตํ เสยฺโย ยญฺเจ ชีเว ปราชิตฺติ.
- โสณโปฏฐิรียปุตโต เถโร.

^๑ ฉ., เท. นิตโก

๘. นิสกตเถรคาถา

- [๑๙๕] “ปญจ กามคุณํ หิตฺวา ปิยฐเป มโนรเม
 สหุทาย ชฺวรา นิภขมฺม^๑ ทุกฺขสฺสหนฺตโกโร ภเว.
- [๑๙๖] นากินนฺทามิ มรณํ นากินนฺทามิ ชีวิตํ
 กาลญจ ปฏิกงฺขามิ สมฺปชาโน ปติสฺสโตติ.
- นิสโก เถโร.

๙. อุสภเถรคาถา

- [๑๙๗] “อมฺพปฺลุลวสงฺกาสํ อํเส กตฺวาน จีวรํ
 นิสินฺโน หตฺถิคิ์วายํ คามํ ปิณฺฑทาย ปาวีสี.
- [๑๙๘] หตฺถิกฺขนฺธโต โอรุญฺห สํเวคํ อลภี ตทา
 โสหํ ทิตฺโต ตทา สนฺโต ปตฺโต เม อาสวกฺขโยติ.
- อุสโก เถโร.

๑๐. กปฺปฏฺฐเถรคาถา

- [๑๙๙] “อฺยมิติ กปฺปโฏ กปฺปฏฺฐโร
 อจฺฉาย อจฺจํภาย^๒
 อมตฺตขณฺณิกายํ ฐมฺมกฏฺฐปตฺโต^๓
 กฏฺฐปํ ฌานานิ โอเจตุ.

^๑ อ. สหุทาย อภินิภขมฺม

^๒ จ.,เท.,อ. อติภริตาย

^๓ จ.,เท.,อ. ฐมฺมกฏฺฐมตฺโต

[๒๐๐]

มา โข ตวํ กปฺปฏฺฐ ปจาลลสิ
 มา ตํ^๑ อุปกณฺณมฺหิ^๒ ตาเพสฺสํ
 น หิ ตวํ กปฺปฏฺฐ มตฺตมณฺเฑสํ
 สงฺฆมชฺฌมฺหิ ปจลยามาไนติ.

กปฺปฏฺฐกุโร เถโร.

จตุตฺถโถ วคฺโค.

ตสฺสอุทฺตทานํ

มิตฺติโร สิวโก จ	อุปวาโณ จ ปณฺตฺติโต
อิตฺติโนโน จ กจฺจาโน	ชิตโก จ มหาวสํ
โปฏฺฐิริยปฺตฺโต นิสฺโส	อุสโส กปฺปฏฺฐกุโรติ.

^๑ ฉ., เท. ตวํ

^๒ ฉ., เท. อุปกณฺณมฺหิ

๕. ปณจมวโกโค

๑. กุมารกสฺสปตฺตเธรคาถา

- [๒๐๑] “อโห พุทฺธา อโห ฐมา อโห โน สตฺถุ สมฺปทา
ยตฺถ เอตาทิสฺ ฐมมํ สวโก สจฺฉิกาหิตี.
- [๒๐๒] อสงฺเขยฺเยสุ กปฺเปสุ สกฺกาयाธิตตา อหฺม^๑
เตสมยฺ ปจฺฉิมโก จริโมยฺ สมฺมสุโย
ชาติมรณสฺสโร นตฺถิทานิ ปนฺนพฺภาวติ.

กุมารกสฺสโป เถโร.

๒. ฐมฺมปาตตฺตเธรคาถา

- [๒๐๓] “โย หเว ททโร ภิกฺขุ ยฺยชติ พุทฺธสาสนเ
ชาคโร ส หิ สุตฺเตสุ^๒ อโมฆนฺตสฺส ชีวิตํ.
- [๒๐๔] ตสฺมา สทฺธญฺจ สีลญฺจ ปสาทํ ฐมฺมทสฺสนํ
อนฺยุญฺเชถ เมธาวิ สรํ พุทฺธาน สาสนนฺติ.

ฐมฺมปาโล เถโร.

๓. พุรฺหมาลิตฺตเธรคาถา

- [๒๐๕] “กสฺสินฺหุริยานิ” สมถํ คตานิ
อสุสา ยถา สารถินา สฺสทฺตา
ปหีนฺมานสฺส อนาสวสฺส
เทวาปิ ตสฺส ปิทยนฺติ ตาทิโน.

^๑ ฉ., เท. อหุ

^๒ ส., อ. ปติสฺสุตเตสุ

^๓ “ผสฺสินฺหุริยานีติปิ ปาโจ.

[๒๐๖] มยหินุทริยานิ สมถิ คตานิ
 อสุสา ยถา สารธินา สุนทตา
 ปหีนมานสฺส อนาสวสฺส
 เทวาปิ มยหิ ปิทยนฺติ ตาทิโนติ.
 พรหมาลิ เถโร.

๔. โมฆราชตฺเถรคาถา

[๒๐๗] “ฉวิปาปก จิตฺตมทุกทก โมฆราช สตตํ สมาหิโต
 เหมนฺตีกสีกกาลรตฺติโย ภิกขุ ตฺวสิ กถํ กริสฺสสิ.
 [๒๐๘] สมฺปนฺนสฺสสา มคฺชา เกวลา อิติ เม สุตํ
 ปลาลจฺฉนฺนโก เสยฺยํ ยถญฺเณ สุขชีวิโนติ.
 โมฆราชา เถโร.

๕. วิสาขปณจาลิปุตตตเถรคาถา

[๒๐๙] “น อุกฺขิเป โน จ ปริกฺขิเป ปเร
 น โอกฺขิเป ปารคตํ น เอรเย
 น จตฺตวณฺณํ ปริสาสุ พฺยาหเร
 อนนฺทโรโต สมฺมิตภาณิ สุพฺพโต.
 [๒๑๐] สฺสขุมนิปฺปนฺตถทสฺสินา มติกฺุสเลน นีวาทวฺตฺตินา
 สํเสวิตพฺพทฺทสฺสินา^๑ นิพฺพานํ น หิ เตน ทูลลภนฺติ.
 วิสาโข ปณจาลิปุตฺโต เถโร.

^๑ ฉ., เท. สํเสวิตพฺพทฺทสฺสินา

๖. จุพกตฺเถรคาถา

[๒๑๑] “นทนต์ติ โมรา สฺสชิชา สฺสเปชฺฌนา
 สฺสเนลคฺคิชา สฺสมุชา สฺสคชฺชโน
 สฺสสทฺทลา จาปี มหามหิ อยฺ
 สฺสพฺยาปีตมพฺ สุวลาหํ นมํ.

[๒๑๒] สฺสกลลฺลรูป สฺสมนสฺส ฌายิตํ
 สฺสนิกฺกโม^๑ สาธุ สฺสปุทฺธสาสเน
 สฺสสฺสกสฺสกํ นิปฺปณํ สฺสทฺททสํ
 ผุสาหิ ตํ อุตฺตมมจฺจุตํ ปทนต์ติ.

จุพโก เถโร.

๗. อนุปมตฺเถรคาถา

[๒๑๓] “นนุทมานาคตํ จิตฺต^๒ สฺสุมารูปมานกํ”
 เตน เตะเนว วชฺสี เยน สฺสูลํ กลิงฺครํ.

[๒๑๔] ตาหํ จิตฺต^๔ กลี พฺรุมิ ตํ พฺรุมิ จิตฺตทพฺรูกํ
 สตฺถา เต ทูลลโม ลทฺโธ มานตฺถเ มํ นิโยชยิตฺติ.

อนุปโม เถโร.

๘. วชฺชิตตฺเถรคาถา

[๒๑๕] “สํสรํ ทิฆมทฺธานํ คตีสฺส ปรีวตฺติสํ
 อปสฺสํ อริยสจฺจจานิ อนนฺธฏฺโถ ปุณฺณชฺชโน.

^๑ อ. สฺสนิกฺขโม

^๓ ฉ., เท. สฺสุมารูปมานกํ

^๒ ฉ., เท. จิตฺต

^๔ ฉ., เท., อ. จิตฺตกลี

๓. ตึกนิปาโต

๑. องค์การบริหารทิวาชตุเถรคาถา

[๒๑๙]	“อโยนิสุทฺถิมเนวสํ
สุทฺถิมคํ อชานนุโต	อคฺคิ ปริจรี วเน
อกาสี อปรี” ตป.
[๒๒๐]	ตํ สุเขน สุขํ ลทฺธํ
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา	ปสฺส ฐมฺมสุทฺถมฺมตํ
กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
[๒๒๑]	พฺรหฺมพฺนฺธ ปุเร อาสี
เตวิฑฺโฆ นฺหาตโก จมฺหิ	อิทฺธานิ โขมฺหิ พฺรหฺมโณ
โสตฺถิโย” จมฺหิ เวทคฺคฺติ.

องคมนตรีมหาทวาท ไชยโร.

๒. ปัจจัยตุณรคาคา

[๒๒๒]	“ปณจาทาหิ ปพฺพชิตो
วิहारิ เม ปวิฏฺฐสฺส	เสกฺโข อปฺปตฺตมานโส
เจตโส ปณฺธิ อหุ.
[๒๒๓]	นาสิสฺสํ น ปิวิสุสामी
น ปี ปสฺสํ นิปาเตสฺสํ	วิहारโต น นิภฺขเม
ตณฺหาสลฺเล อนฺนุหเต.
[๒๒๔]	ตสฺส เมว วิหโรโต
ติสฺโส วิชฺชา อนฺนปฺปตฺตา	ปสฺส วิริยปรกฺกมํ
กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺตติ.

ປາຈຸຈໂຍ ເຄໂຣ.

^๑ จ.,ท.,อ. อมร

๒ จ.ท. โสคติโย

๓. พากุลตฺเถรคาถา

- [๒๒๕] “โย ปุพฺเพ กรณียานิ ปจฺฉา โส กาตุมิจฺจติ
 สุขา โส ฐสฺเต จานา ปจฺฉา จมฺนฺตปฺปติ.
- [๒๒๖] ยณฺหิ กยิรา ตณฺหิ วเท ยํ น กยิรา น ตํ วเท
 อกโรนฺตํ ภาสฺमानํ ปริชานนฺติ ปณฺทิตา.
- [๒๒๗] สุสฺสํ วต นิพฺพานํ สมฺมาสมฺพุทฺธเทสิตํ
 อโสภํ วิรชํ เขมํ ยตถ ทฺวํ นีรฺุชฺฌตีติ.
- พากุโล เถโร.

๔. ฐนียตฺเถรคาถา

- [๒๒๘] “สุขญฺเจ ชีวิตุํ อิจฺฉเ สามญฺณสฺมี อเปกฺขวา
 สงฺฆิกํ นาทิมญฺเอยยุ จีวรํ ปานโกชนํ.
- [๒๒๙] สุขญฺเจ ชีวิตุํ อิจฺฉเ สามญฺณสฺมี อเปกฺขวา
 อหิ มฺลิกโสฬสํ เสเวถ สยนาสนํ.
- [๒๓๐] สุขญฺเจ ชีวิตุํ อิจฺฉเ สามญฺณสฺมี อเปกฺขวา
 อิตฺตเรณ ตฺถสฺเสยุ เอกธมฺมญฺจ ภาวयेติ.
- ฐนีย เถโร.

๕. มาตงฺกปุตฺตตฺเถรคาถา

- [๒๓๑] “อติสํตํ อติอุณฺหํ อติสายมิทํ อหุ
 อิติ วิสฺฐจกมฺมนฺเต ขณฺหา อจฺเจนฺติ มาณเว.

[๒๓๒] โย จ สัตถจ อุนฺหจ ตินา ภียโย น มณฺณติ
กริ ปุริสกิจจานิ โส สุขา น วิหายติ.

[๒๓๓] ทพพ์ กุสั โปฏุกิลั อุสิริ มุณขปพพขั
 อรสา ปนุทหิสสามิ^๑ วิเวกมนุพฺพหยนติ.

มาตงคปุตโต เถโร.

៦. បុគ្គលិកតុលាការ

[๒๓๔] “เย จิตฺตกถี พหุสฺสุตตา สมณ ปาตลিপุตฺตวาสิโน
เตสฺสณฺณตโรยมายูวาทุวาทเร ติฏฐจติ ชุชฺชโสภิตอ.

[๒๓๕] เย จิตฺตกถี พหุสฺสุตตา สมณ ปาตลিপุตฺตวาสิโน
 เตสญฺญตโรยมายูว ทฺวาเร ติฏฺฐติ มาลฺลูเทริโต.

[๒๓๖] สยทุธเรน สยัญเจน สงคามวิชเยน จ
 พรหมจรียนจณณน เอวายํ สยเมตตีติ.

ឃុំឃុំស្រែភិប្រៃ ពេរ្យ.

๓. วารณตุเถรคาถา

[๒๓๗] “โยธ โกจิ มนุสเสสุ ปรปณานิ หีสติ
 อสุมา โลกา ประมุหา จ อูยา ชัสเต นโร.

[๒๓๘] โย จ เมตฺเตน จิตฺเตน สพฺพปาณานุกมฺปติ
พหุํ หิ โส ปสวติ ปุณฺณํ ตาทิสโก นโร.

^๑ จ.,เท. ปันทุทิศฺสามิ

- [๒๓๙] สุภาสิตตฺสฺส ลิกฺขเขถ สมณฺปาสนสฺส จ
 เอกาสนสฺส จ รโห จิตฺตฺวูปสมสฺส จาติ.
 วารโณ เถโร.

๘. ปสฺสติกตฺเถรคาถา

- [๒๔๐] “เอโกปิ สทฺโธ เมธาวิ อสฺสทฺธานํ จ” ฌาตินิ
 ฌมมฺภูโจ สิลสมฺปนฺโน โหติ อตฺถาย พนฺธฺนํ.
 [๒๔๑] นิคฺคยฺห อนุกมฺปาย โจทิตา ฌาตโย มยา
 ฌาติพนฺธวเปเมน การํ กตฺวาน ภิกฺขุสฺ.
 [๒๔๒] เต อพฺภทิตฺตา กาลกตา ปตฺตา เต ติทิวิ สฺขํ
 ภาตโร มยฺหํ มาตา จ โมทฺหติ กามกามิโนติ.
 ปสฺสิโก เถโร.

๙. ยโสชตฺเถรคาถา

- [๒๔๓] “กาลาปพฺพทฺสงฺกาโส กิโส ฌมฺนิสฺสณฺจิตฺ”
 มตฺตตฺถญฺญ อนฺนปानสฺมี อลีนมนฺโส^๓ นโร.
 [๒๔๔] ฌุญฺโจ ฌํเสหิ มกฺเสหิ อรณฺณสฺมี พุรฺหาเวเน
 นาโค สงฺคามสีเสว สโต ตตฺตราชิวาสเย.
 [๒๔๕] ยถา พุรฺหฺมา ตถา เอโก ยถา เทโว ตถา ทฺเว
 ยถา คาโม ตถา ตโย โกลาหลํ ตตฺตตฺตริณฺติ.
 ยโสช เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อสฺสทฺธานิ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ฌมฺนิสฺสณฺโต

^๓ ฉ.,เท.,อิ. อทินมนฺโส

๑๐. สาส์มัตติยตุเถรคาถา

- [๒๔๖] “อหุ ตุยหิ ปุเร สหุชา सा ते अथ न विच्छति
 ยํ ตุยหิ ตุยหमेवेतํ नत्ति तुज्जितं मम.
- [๒๔๗] อนิจจา हि जला सहसा एवํ विद्वा जा हि सा मया
 रत्नरुतिपि विरत्नरुति तत्तु गी चियเต मुनि.
- [๒๔๘] ปจจติ มุณีโน ภาตตํ โลกํ โลกํ गुले गुले
 ปิณฑิกาย จริสสามิ อตติ ชงฺขพลं มมาติ.

สาส์มัตติโย เถโร.

๑๑. อุปาติตุเถรคาถา

- [๒๔๙] “สหุชาย อภินิขมฺม นวปพฺพชิตो นโว
 มิตเต ภาเซยฺย กลฺยาณ สหุชาชีเว อตฺตุนฺติเต.
- [๒๕๐] สหุชาย อภินิขมฺม นวปพฺพชิตो นโว
 สงฺขสมิ วิหริ ภิกฺขุ ลิกฺเขถ วินยํ พุโส.
- [๒๕๑] สหุชาย อภินิขมฺม นวปพฺพชิตो นโว
 กปฺปากปฺเปสฺส กุสโล จเรยฺย อปฺรภฺชิตติ.

อุปาติ เถโร.

๑๒. อุตฺตรปาถตุเถรคาถา

- [๒๕๒] “ปณฺหิตํ วต มํ สนฺตํ อลฺมตฺตวิจฺจิตกํ
 ปณฺจ กามคฺคณา โลเก สมฺโมหา ปาตยีสฺส มํ.

- [๒๕๓] ปกฺขนุโน^๑ มารวิสเย ทพฺพหสฺสลสมปฺปิโต
 อสฺสกี มจฺจุราชสฺส อหิ ปาสา ปมฺจุจิตฺตํ.
 [๒๕๔] สพฺเพ กามา ปหีนา เม ภวา สพฺเพ ปทาสิตา
 วิกฺขีเณ ชาติสฺสારो นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ.
 อุตฺตรปาโล เถโร.

๑๓. อภิภูตตฺเถรคาถา

- [๒๕๕] “สุณฺหาถ ฅาตโย สพฺเพ ยาวนฺเตตฺถ สมากตา
 ฐมฺมํ โว เทสยิสฺสามิ ทุกฺขา ชาติ ปฺนปฺปฺนํ.
 [๒๕๖] อารภถ^๒ นิภฺขมถ ยฺยชฺช พุทฺธสาสเน
 ฐฺนาถ มจฺจุโน เสนํ นพาคารํ กุณฺชโร.
 [๒๕๗] โย อิมสฺมี ฐมฺมวินเย อปฺปมตฺโต วิหะสฺสติ
 ปหาย ชาติสฺสาร์ ทุกฺขสฺสหนฺตํ กริสฺสตีติ.
 อภิภูโต เถโร.

๑๔. โคตมตฺเถรคาถา

- [๒๕๘] “สํสรํ หิ นิริยํ อคฺคจฺฉิํ
 เปตโลกมคมํ ปฺนปฺปฺนํ
 ทุกฺขมมฺหิปี ติริจฺฉานโยนิยา
 เนกธา หิ วุสิตํ จิริ มยา.

^๑ ฉ.,เท. ปกฺขนุโท

^๒ ฉ. อารมฺภถ

- [๒๕๙] มานุโสปี จ ภโวภีราธิต
 สคคกายมคม สกีสกีส
 รูปฐาตุสุ อรูปฐาตุสุ
 เนวสณณิส อสณณิสฺสุจิตฺ.
 [๒๖๐] สมภวา สุวิทิตา อสาร์กา
 สงฺขตา ปจฺจิตา สเทริตา
 ตํ วิทิตฺวา มหฺมตฺตสมภวํ
 สนฺติเมว สติมา สมชฺชณฺณติ.
 โคตโม เถโร.

๑๕. หาริตตฺเถรคาถา

- [๒๖๑] “โย ปุพฺเพ กรณียานิ ปจฺจา โส กาทุมิจฺจติ
 สุขา โส ธีสฺเต จานา ปจฺจา จมนฺตปฺปติ.
 [๒๖๒] ยณฺหิ กยิรา ตณฺหิ วเท ยํ น กยิรา น ตํ วเท
 อกโรนฺตํ ภาสมานํ ปริชานนฺติ ปณฺหิตา.
 [๒๖๓] สุสฺสํ วต นิพฺพานํ สมฺมาสมฺพุทฺธเทสิตํ
 อโสภํ วิรชํ เขมํ ยตถ ทุกฺขํ นิรุชฺชตีติ.
 หาริตฺ เถโร.

๑๖. วิมลตฺเถรคาถา

- [๒๖๔] “ปาปมิตฺเต วิวชฺเชตฺวา ภเชยฺยตฺตมปฺปคฺคเล”
 โอวาทে จสฺส ติฏฺฐเจยฺย ปตฺเถนฺโต อจลํ สฺขํ.

* เท. ภเชยฺยตฺตมปฺปคฺคลํ

- [๒๖๕] ปริตฺตํ ทารุมารุยุห ยถา สีเท มหณฺณเว
 เอวํ กุสีตมาคมฺม สารุชชีวปี สีทติ
 ตสฺมา ตํ ปริวชฺเชยฺย กุสีตํ หีนวีริยํ.
- [๒๖๖] ปวิวิตฺเตหิ อริเยหิ ปหิตตฺเตหิ ฉายิหิ
 นิจุจํ อารทฺชวีริเยหิ ปณฺตติเตหิ สหาวเสติ.

วิมโล เถโร.

ติกนิปาโต นิฏฺฐิโต.

ตสฺสอุทฺตทานํ

องฺคณิกโก ภารทฺวาไซ	ปจฺจโย พากฺกุลो อิสฺสิ
ชนฺโณ มาตงฺคปฺปฺโต จ	โสภิตो วารโณ อิสฺสิ
ปสฺสสิโก จ ยโสไซ จ	สาภูมิยตฺตติยฺูปาลิ จ
อุตฺตรปาโล อภิภูโต	โคตโม หาริตฺตปิ จ
เถโร ติกนิปาตมฺหิ	นิพฺพานเณ วิมโล กโต
อภฺยจฺจตาฬิสา คาถาโย	เถรา โสฬส กิตฺติตฺตาติ.

๔. จตุกกนิปาโต

๑. นาคสมาลตุเถรคาถา

- [๒๖๗] “อลงกตา สุวสนา มาลินี จันทนุสสุทา
 มชฺฌเม มหาปถะ นาริ ตุริเย นจฺจติ นฏฺฏกั.
- [๒๖๘] ปิณฑิกาย ปวิฏฺโฆจํ คจฺจนฺโต นํ อุทฺธิกขิสํ
 อลงกตํ สุวสนํ มจฺจุปาสวํ โอยฺยทิตํ.
- [๒๖๙] ตโต เม มนสิกาโร โยนิโส อุปปชฺชถ
 อาทีนโว ปาตุรหุ นิพฺพิทา สมตฺติฏฺจถ.^๑
- [๒๗๐] ตโต จิตฺตํ วิมฺบุจิจิ เม ปสฺส ฌมฺมสุฌมมตํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
- นาคสมาลเถ เถโร.

๒. ภคฺคตุเถรคาถา

- [๒๗๑] “อหํ มิทฺเธน ปกโต วิหารา อุปนิภขมึ
 จงฺกมํ อภิฐฺหนฺโต ตตฺถเถว ปปตฺตี จมา.
- [๒๗๒] คตฺตานิ ปริมชฺชิตฺวา ปุณ ปารุยฺห จงฺกมํ
 จงฺกมึ จงฺกเม^๒ โสหํ อชฺฌตฺตํ สฺสมาหิตเ.
- [๒๗๓] ตโต เม มนสิกาโร โยนิโส อุปปชฺชถ
 อาทีนโว ปาตุรหุ นิพฺพิทา สมตฺติฏฺจถ.

^๑ อ. สมตฺติฏฺจติ

^๒ จ., เท., อ. จงฺกเม จงฺกมึ

[๒๗๔] ตโต จิตฺตํ วิมฺจุจิจิ เม ปสฺส ฐมฺมสฺส ฐมฺมํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
 ภคฺ อุโร.

๓. สกฺยตฺเถรคาถา

[๒๗๕] “ปเร จ น วิชานนฺติ มยเมตฺถ ยมามฺหเส^๑
 เย จ ตตฺถ วิชานนฺติ ตโต สมฺมณฺติ เมตฺตา.
 [๒๗๖] ยทา จ อวิชานนฺตา อิริยนฺตฺยมฺรา วิย^๒
 วิชานนฺติ จ เย ฐมฺมํ อาตุเรสุ อนาตุรา.
 [๒๗๗] ยงฺกิลฺลิจิ สิกฺขิณํ กมฺมํ สงฺกิลฺลิจฺฉนฺจ ยํ วตฺ
 สงฺกสฺสริ พฺรหฺมจิริยํ น ตํ โหติ มหปฺพลํ.
 [๒๗๘] ยสฺส สพฺรหฺมจาริสุ คารโว นฺุปลพฺภติ
 อารกา โหติ สทฺธมฺมา นภํ ปจฺวิยา ยถาติ.
 สกฺยโย อุโร.

๔. นนทกตฺเถรคาถา

[๒๗๙] “ธิตฺถุ ปฺปูเร ทฺถคฺคนฺธเ มारปฺกฺเข อวสฺสฺเต
 นว สฺโตนฺนิ เต กาเย ยานิ สนฺทนฺติ สพฺพทา.
 [๒๘๐] มา ปุราณํ อมณฺยิตฺโถ มาสาเทสิ ตถาคเต
 สคฺเคปิ เต น รชฺชนฺติ กิมํคํ ปน มานุเส.

^๑ ฉ., เท., อ. ยมามเส

^๒ ฉ., เท. วิทยา

- [๒๘๑] เย จ โข พาลา ทุมเมธา ทุมมนตี โมหปารุตา
 ตาทิสา ตตถ รชชนติ มารชิตตสุมิ พนฺธเน.
- [๒๘๒] เยสํ ราโค จ โทโส จ อวิชฺชา จ วิราชิตา
 ตาทิ ตตถ น รชชนติ ฉินฺนสตฺตา อพนฺธนาติ.

นนฺทโก เถโร.

๕. ขมฺพุกฺกุเธรคาถา

- [๒๘๓] “ปญฺจปญฺญาส วสุธานี รโชชุลลมธารยิ
 ภูณฺชนโต มาสิกกตฺตํ เกสมสฺสํ อโลจยิ.
- [๒๘๔] เอกปาเทน อฏฺฐาสี อาสนํ ปรีวชฺชยิ
 สุกฺขณฺณานิ จ ขาทิ อุกฺกุเทสณฺจ น สาทิยิ.
- [๒๘๕] เอตาทิสํ กริตฺวาน พหุํ ทุกฺคตฺติคามินํ
 วุญฺหมาโน มโหเขน พุทฺธํ สรณฺมาคมนํ.
- [๒๘๖] สรณฺคมนํ ปสฺส ปสฺส ฅมฺมสฺสฺสมฺมตํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนฺนปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนติ.

ขมฺพุกโก เถโร.

๖. เสนกฺกุเธรคาถา

- [๒๘๗] “สุวาคตํ วต เม อาสิ คยายํ คยผคฺคฺคา
 ยํ อทฺทสาสิ สมฺพุทฺธํ เทเสนตํ ฅมฺมมุตฺตมํ.
- [๒๘๘] มหปฺปภํ คณาจริยํ อคฺคปฺปตฺตํ วินายกํ
 สเทวกสฺส โลกสฺส ชินํ อตฺตลทสฺสนํ.

- [๒๘๙] มหานาคํ มหาวีรํ มหาชุตินาสวํ
 สพฺพาสวปริกฺขีณํ สตุถารมกุโตนํ.
 [๒๙๐] จิรสงฺกิลิฏฺจํ วต มํ ทิฏฺฐิจินฺทานสนฺธิตํ^๑
 วิโมจยิ โส ภควา สพฺพคนฺเถहि เสนกนฺติ.

เสนโก เถโร.

๙. สมภูตตฺเถรคาถา

- [๒๙๑] “โย ทนฺธกาเล ตรติ ตรณียะ จ ทนฺธเย
 อโยนิโสสฺสัวิธานเณ พาโล ทุกฺขํ นิคจฺจติ.
 [๒๙๒] ตสฺสตุถา ปริหายนฺติ กาพปุกฺเขว จนฺทิมะ
 อายสฺสกุญฺจ ปปโปติ มิตฺเตหิ จ วิรุชฺฌติ.
 [๒๙๓] โย ทนฺธกาเล ทนฺเธติ ตรณียะ จ ตารเย
 โยนิโสสฺสัวิธานเณ สุขํ ปปโปติ ปณฺหิโต.
 [๒๙๔] ตสฺสตุถา ปริปฺพุเรนฺติ สุกฺกปุกฺเขว จนฺทิมะ
 ยโส กิตฺติญฺจ ปปโปติ มิตฺเตหิ น วิรุชฺฌตีติ.

สมภูโต เถโร.

๑๐. ราชูลตฺเถรคาถา

- [๒๙๕] “อุภาเยเนว สมฺปนฺโน ราชูลภทฺโทติ มํ วิฑู
 ยญฺจมฺหิ ปุตุโต พุทฺธสฺส ยญฺจ ฌมฺเมสุ จกฺขมา.
 [๒๙๖] ยญฺจ เม อาสวา ขีณา ยญฺจ นตฺถิ ปุณฺพภาโว
 อรหา ทกฺขิณฺณโยมฺหิ เตวิชฺโช อมตททโส.

^๑ จ., เท. -พนฺธิตํ อ. สนฺธิตํ

- [๒๙๗] กามนฺธา ชาลสญจนฺนา^๑ ตณฺหาณทณฺหาทิตา
 ปมตฺตพฺนุรฺนา พทฺธา มจฺฉาว กุมินามฺเช.
 [๒๙๘] ตํ กามํ อหฺมชฺชุตฺวา เจตฺวา มารสฺส พนฺธนํ
 สมฺมัลลํ ตณฺหํ อพฺพยุห สิตฺถิฏฺโฏสฺส นินฺพุทฺตติ.

ราหุโล เถโร.

๕. จนฺทนต์เถรคาถา

- [๒๙๙] “ชาตฺรฺเปณ สญจนฺนา ทาสีคณฺปรกฺขตา
 องฺเกณ ปตฺตมาทาย ภริยา มํ อุปาคมิ.
 [๓๐๐] ตณฺจ ทิสฺวาน อายนฺตี สกปฺตตสฺส มาตรํ
 อลงฺกตํ สุวสนํ มจฺฉุปาสํว โอบุทฺทิตํ.
 [๓๐๑] ตโต เม มนสิกาโร โยนิโส อุปปทฺชถ
 อาทินฺโว ปาตฺรหุ นินฺพุทฺทา สมตฺติฏฺจถ.
 [๓๐๒] ตโต จิตฺตํ วิมฺจุจิ เม ปสฺส ฐมฺมสุฐมฺมตํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.

จนฺทโน เถโร.

๑๐. ฐมฺมิกเถรคาถา

- [๓๐๓] “ฐมฺโม หเว รกฺขติ ฐมฺมจารี
 ฐมฺโม สุจิณฺโณ สุขมาวหาติ
 เอสานิสฺโส ฐมฺเม สุจิณฺเณ
 น ทุคฺคตี คจฺจติ ฐมฺมจารี.

^๑ ฉ., เท. ชาลปจฺจนฺนา

[๓๐๔] น หิ ฐมโม อฐมโม จ อุโก สมวิปาकिनो
อฐมโม นिरยํ เนติ ฐมโม ปาเปติ สุกตตี.^๑

[๓๐๕] ตสฺมา หิ ฐมเมสุ กเรยฺย จนฺทํ
อิติ โมทมานो สุกเตน ตาทินา
ฐมเม จิตา สุกตวรสุส สาวกา
นियฺยนฺติ วีรา สรณฺวรคฺคคามิโน.

[๓๐๖] วิปฺโผลฺหิตอ คณฺหมฺลโล ตณฺหาชาโล สมฺมฺหโต.
โส ชีณสฺสํสํโร น จตฺถิ กิณฺจณํ
จฺนฺโท ยถา โทสินาปฺปณฺณมาสิยาติ.^๒
ฐมฺมิโก เถโร.

๑๑. สปปกตเถรคาถา

[๓๐๗] “ยทา พลาภา สุจิปญฺฑรจฺจนฺทา
กาฬสุส เมฆสุส ภาเยน ตชฺชิตา
ปเลหิติ อาลยมาลเยสินี
ตทา นทํ อชกรณํ รเมติ มํ.

[๓๐๘] ยทา พลาภา สุวิสุทฺฐปญฺฑรธา
กาฬสุส เมฆสุส ภาเยน ตชฺชิตา
ปริเยสติ เลณฺมเลณฺทสฺสินี
ตทา นทํ อชกรณํ รเมติ มํ.

[๓๐๙] กนฺนุ ตตฺถ น รเมนฺติ ฐมฺพุโย อุภาโต ตหิ
โสภณฺติ อาปคาฏลํ มหาเลณฺสุส^๓ ปจฺจโต.

^๑ ฉ., เท., อ. สุกตตี

^๒ ฉ., เท. -สียนฺติ.

^๓ ฉ., เท. มม เลณฺสุส

[๓๑๐] ตามตมทสงฺฆสฺสปปหีนา
 ภกกา มนุทวตี ปนาทยนฺติ
 นาชฺช คีรินทธี วิปฺปวาสสมโย
 เขมา อชกรณี สีวา สุรมฺมาติ.
 สปปโก เถโร.

๑๒. มุทิตตฺเถรคาถา

[๓๑๑] “ปพฺพชฺี ชีวิกตฺโถหํ ลทฺธาน อุปสมฺปทํ
 ตโต สทฺธํ ปฏฺฐลภี ทพฺพหวิโร ปรกฺกมํ.
 [๓๑๒] กามํ ภิชฺชตฺถํ กาโย มํสเปสฺสี วิสียํ
 อุโภ ชนฺนุภกสนฺธิหิ ชงฺฆาโย ปตฺตนฺตฺ เม.
 [๓๑๓] นาสิสฺสํ น ปิวิสฺสามิ วิหารา จ น นิภฺขเม
 นปิ ปสฺสํ นิปาเตสฺสํ ตณฺหาสฺสเล อนฺนุหเต.
 [๓๑๔] ตสฺส เมว วิหโรโต ปสฺส วิริยปรกฺกมํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนฺนปฺตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนติ.
 มุทิตฺโต เถโร.

จตุกฺกนิปาโต นิฏฺฐิตฺโต.

ตสฺสทฺธานํ

นาคสฺมาโล ภคฺ จ สภฺโย นนฺทโกปิ จ
 ชมฺพุโก เสนโก เถโร สมฺภูโต ราหุโลปิ จ
 ภวติ จนฺทโน เถโร ทเสเต พุทฺธสาวกา.
 ชมฺมิโก สปปโก เถโร มุทิตฺโต จาปิ เต ตโย
 คาถาโย เทว จ ปณฺณาส เถรา สพฺเพปิ เตรสฺสชาติ.

๕. ปณจกนิปาโต

๑. ราชทตฺตเถรคาถา

- [๓๑๕] “ภิกขุ สิวถิกิ คนฺตฺวา อทฺทส^๑ อิตฺถิมุขฺฌิตํ
 อปวิทุจฺฉิ สฺสฺสานสฺสมี ขชฺชนฺตํ กิมิหิ ฌุญฺ.
- [๓๑๖] ยํ หิ เอเก ชิคฺคฺจนฺตํ มตํ ทิสฺวาน ปาปกํ
 กามราโค ปาตุรหุ อนฺโฆว สวตี อหุ.^๒
- [๓๑๗] โอรัม โอทนปาทมฺหา ตมฺหา จานา อปกฺกมํ
 สตีมา สมฺปชาโนหํ เอกมฺนตํ อุปาวิสี.
- [๓๑๘] ตโต เม มนสิกาโร โยนิโส อุปฺปชฺชถ
 อาทินโว ปาตุรหุ นิพฺพิทา สมตฺติฏฺจถ.
- [๓๑๙] ตโต จิตฺตํ วิมฺจุจํ เม ปสฺส ฌมฺมสุทฺธมฺมตํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนฺุปฺตตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนติ.

ราชทตฺโต เถโร.

๒. สุกฺกตเถรคาถา

- [๓๒๐] “อโยเค ยฺยชฺมตฺตานํ ปุริโส กิจฺจมิจฺจโก^๓
 จรัม เจ นาธคฺคเจยฺย ตํ เว^๔ ทฺพฺพคฺคกฺขณํ.
- [๓๒๑] อพฺพุพฺพุ อฆตฺตวิตฺ^๕
 เอกญฺเจ โอสฺสชฺชเชยฺย กลีว สียา

^๑ อ. อทฺทส

^๔ ฉ., เท., อ. เม

^๒ ฉ., เท., อ. อหุ

^๕ ฉ., เท. อฆตฺต วิชิตํ

^๓ ส., อ. กิจฺจมิจฺจโก

อ. อฆตฺต วิชิตํ

สพพานิปี เจ โอสสชชเยยุย อนโธว สียา
สมวิสมสฺส อทสฺสนโต.

[๓๒๒] ยณฺหิ กยิรา ตณฺหิ วเท ยํ น กยิรา น ตํ วเท
อกโรนฺตํ ภาสमानํ ปริชานนฺติ ปณฺทิตา.

[๓๒๓] ยถาปี รุจิริ ปุปฺผํ วณฺณวนฺตํ อคฺคณฺทํ
เอวํ สุภาสิตา วาจา อผลา โหติ อกุพฺพโต.

[๓๒๔] ยถาปี รุจิริ ปุปฺผํ วณฺณวนฺตํ สคฺคณฺทํ^๑
เอวํ สุภาสิตา วาจา สผลา โหติ สุกุพฺพโตติ.^๒

สุญฺโต เถโร.

๓. กิริมานนุทตฺตเธรคาถา

[๓๒๕] “วสฺสติ เทโว ยถา สุกีตํ
ฉนฺนา เม กุญฺจิกา สุขา นิวาตา
ตสฺสํ วิหรามิ วุปฺสนโต
อถ เจ ปตฺถยสี ปวสฺส เทว.

[๓๒๖] วสฺสติ เทโว ยถา สุกีตํ
ฉนฺนา เม กุญฺจิกา สุขา นิวาตา
ตสฺสํ วิหรามิ สนฺตจิตฺโต
อถ เจ ปตฺถยสี ปวสฺส เทว.

[๓๒๗] วสฺสติ เทโว ะเปย
ตสฺสํ วิหรามิ วิตฺตราโค ะเปย

^๑ ฉ., เท. สคฺคณฺทํ

^๒ ส., อ. สุกุพฺพโต ฉ., เท. กุพฺพโต

[๓๒๘] วสฺสติ เทโว ๕เปย
 ตสฺสํ วิหารามิ วีตโทโส ๕เปย

[๓๒๙] วสฺสติ เทโว ๕เปย
 ตสฺสํ วิหารามิ วีตโมโห
 อถ เจ ปตฺถยสิ ปวสฺส เทวาติ.
 คิริมานนฺโท เถโร.

๔. สมนตฺเถรคาถา

[๓๓๐] “ยํ ปตฺถยมาโน^๑ ฌเมสฺส อุปชฺฌาโย อนุกฺคหิ
 อมตํ อภิกงฺขนฺตํ กตํ กตฺตพฺพกํ มยา.

[๓๓๑] อนุปฺปตฺโต สจฺฉิกโต สยํ ฌมโม อนินฺติโห
 วิสฺสุทฺธยาโน^๒ นิฏฺกงฺโข พฺยากรมฺมิ ทวณฺติเก.

[๓๓๒] ปุพฺพเพนิวาสํ ชานามิ ทิพฺพจกฺขุ วิโลธิตํ
 สทฺธโต เม อนุปฺปตฺโต กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.

[๓๓๓] อปฺปมตฺตสฺส เม สิग्ขา สฺสสฺสตา ทว สาสนเ
 สพฺเพ เม อาสวา ขีณา นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโว.

[๓๓๔] อนุสาสิ มํ อริยวตา อนุกมฺปํ อนุกฺคหิ
 อโมโฆ ตุมฺหโมวาโท^๓ อนฺเตवासิมฺหิ สิग्ขาโตติ.

 สมนโน เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปตฺถยาโน

^๓ ฉ.,เท.,อิ. ตุมฺหโมวาโท

^๒ ฉ.,เท. วิสฺสุทฺธยาโน

๕. วฑฺฒตฺเถรคาถา

- [๓๓๕] “สาธุ หิ กิร เม มาตา ปโตทำ อูปทำสยิ
 ยสฺสาหํ วจันํ สุตฺวา อนุสฺมิญฺโจะ ชเนตฺติยา
 อารทฺธวิริโย ปหิตตฺโต ปตฺโต สมุโพธิมุตฺตมํ.
- [๓๓๖] อรหา ทกฺขิณเณยโยมฺหิ เตวิชฺโช อมตทฺทโส
 เชตฺวาน^๑ มจฺจุโน เสนํ วิหฺรามิ อนาสโว.
- [๓๓๗] อชฺฌตฺตณฺจ พหิทฺธา จ เย เม วิชฺชีสุ อาสวา
 สพุเพ อเสสา อฺจุฉินฺนา น จ อฺปฺปชฺชเร ปฺน.
- [๓๓๘] วิสารถา ไช ภคินี เอตมตฺถํ อภาสยิ
 อปีหา นฺน มยิปิ วนโถ เต น วิชฺชติ.
- [๓๓๙] ปริยนตฺกตํ ทุกฺขํ อนฺติโมยํ สมฺมสฺสโย
 ชาติมรณสํสํโร นตฺถิทานิ ปฺนพฺภวโต.

วฑฺโฒ เถโร.

๖. นทีกสฺสปตฺเถรคาถา

- [๓๔๐] “อตฺถาย วต เม พุทฺโธ นทึ เนรณฺชํ อคา
 ยสฺสาหํ ฌมฺมํ สุตฺวาน มิจฺฉาทิฏฺฐี วิวชฺชยิ.
- [๓๔๑] ยชึ อฺจุจาวเจ ยณฺเณ อคฺคิหุตํ ชฺหิ อหํ
 “เอสา สุกฺขีตติ มณฺณนฺโต อนฺธญฺโต ปฺนุชฺชโน.
- [๓๔๒] ทิฏฺฐิจฺคณฺณปฺกฺขนโน^๒ ปรามาสฺเสน โมหิตो
 อสฺสุทฺธิ มณฺณิสํ สุกฺขี อนฺธญฺโต อวิทฺทสุ.

^๑ อ. ชิตฺวา

^๒ ฉ., เท. - ปกฺขนโน

[๓๔๓] มิจฉาทิฏฐิ ปหีนา เม ภวา สพฺเพ ปทาลิตา^๑
ชฺหามิ ทกฺขิณฺณยุยคฺติ นมฺมสฺสามิ ตถาคตํ.

[๓๔๔] โมหา สพฺเพ ปหีนา เม ภวตณฺหา ปทาลิตา
วิกฺขิโณ ชาติสฺสโร นตฺถิทานิ ปุณฺณวาตติ.

นทีกสฺสโป เถโร.

๗. คยากสุสปัตเตรคาถา

[๓๔๕] “ปาโต มชฺฌนุติกํ สายํ ติกฺขตฺตํ ทิวสฺสสฺหํ
โอตธี อุกํ โสฬ^๒ คยาย คยผคฺคฺยุยา.

[๓๔๖] ยํ มยา ปกตํ ปาปํ ปุพฺเพ อณฺณาสฺส ชาติสฺส
ตณฺหานีธ ปวาหมิ เอวํทิฏฺฐิ ปุเร อหํ.

[๓๔๗] สุตฺวา สุภาสิตํ วาจํ ฐมฺมตฺถสฺสทิตํ ปทํ
ตถํ ยาถาวต^๓ อตฺถํ โยนิโส ปจฺจเวกฺขิสฺ.

[๓๔๘] นิินฺหาตสพฺพปาโปมฺหิ นิมฺมโล ปยโต สฺจ
สุทฺโธ พุทฺธสฺส^๔ ทายาโท ปุตฺโต พุทฺธสฺส โอโรโส.

[๓๔๙] โอคฺยหฺมจฺจํคิกํ โสตํ สพฺพํ ปาปํ ปวาหยิ
ติสฺโส วิชฺชา อชฺฌคฺมึ กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนฺติ.

คยากสุสโป เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วิทาลิตา

^๓ ฉ.,เท. ยาถาวกํ

^๒ อิ. โสตํ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. สฺสพฺพสฺส

๘. วกฺกถิตฺตฺเถรคาถา

- [๓๕๐] “วาทโรคาภินีโต ตฺวํ วิหริํ กานเน วเน
 ปวิฏฺฐโคจเร” ลฺล
 กถํ ภิกฺขุ กริสฺสสฺสี.
- [๓๕๑] ปิติสฺส
 ลฺล
 วิหริสฺส.
- [๓๕๒] ภาเวนุโต สติปญฺญาเน อินฺทฺริยานิ พฺลานิ จ
 โพชฌนฺคานิ จ ภาเวนุโต วิหริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส.
- [๓๕๓] อารทฺธวิริเย ปหิตตฺเต นิจฺจํ ทพฺพปรกฺกเม
 สมคฺเค สหิตเต ทิสฺวา วิหริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส.
- [๓๕๔] อนุสฺสรนุโต สมพฺพุทฺธํ อตฺตทณฺตํ^๒ สฺมาหิตํ
 อตฺตทณฺตํ รตฺตทณฺตํ วิหริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส.

วกฺกถิตฺตฺเถโร.

๙. วิชิตเสนตฺตฺเถรคาถา

- [๓๕๕] โอลคฺคิสฺส
 เต จิตฺตํ^๓ อาณิทฺวาเรว หตฺถินํ
 น ตํ ปาเป นิโยชิสฺสํ กามชาลํ^๔ สรีรชฺ.
- [๓๕๖] ตฺวํ โอลคฺโค น คจฺฉสิ^๕
 ทฺวารวิวรํ คโชนํ อลภนุโต

^๑ อ. ปวิฏฺฐโคจเร

^๒ ฉ., เท., อ. จิตฺต

^๓ อ. คิณฺณสิ

^๔ ฉ., เท. อคฺคํ ทนฺตํ อ. อคฺคทณฺตํ

^๕ ฉ., อ. กามชาล สรีรช

น จ จิตฺตกลิ ปฺนปฺปฺนํ
ปสฺหิ^๑ ปาปรโต จริสฺสสิ.

[๓๕๗] ยถา คุณฺชรํ อทฺนตํ
นวกคฺคหิ อํกุสคฺคโห
พลฺวา อวตฺเตติ อกามํ
เอวํ อวตฺตยิสฺสนตํ.

[๓๕๘] ยถา วรหยมกุสโล
สารถิ ปวโร ทเมติ อาชณฺณํ
เอวํ ทมยิสฺสนตํ
ปติฏฺฐิโต ปณฺจสุ พเลสุ.

[๓๕๙] สติยา ตํ นิพนฺธิสฺสํ
ปยตฺตโต^๒ เต^๓ ทมิสฺสามิ
วิริยธฺรณคฺคหิโต นยิโต^๔
ทฺหุํ คมิสฺสเส จิตฺตาติ.
วิจิตฺตเสโน เถโร.

๑๐. ยสทตฺตตฺเถรคาถา

[๓๖๐] “อุปารมฺภจิตฺโต ทุมเมโธ สุณฺหาติ ชินสาสนํ
อารกา โหติ สทฺธมฺมา นภาโส ปจวี ยถา.

^๑ จ.,เท. ปสฺสูก

^๓ อ. โว

^๒ จ.,เท. ปยุตฺโต

^๔ จ.,เท. น ยิโต

- [๓๖๑] อุปารมฺภจิตฺโต ทุมฺเมโธ สุณฺหาติ ชินฺสาสนํ
 ปริหายติ สทฺธมฺมา กาพฺปกฺเขว จนฺทิมฺมา.
- [๓๖๒] อุปารมฺภจิตฺโต ทุมฺเมโธ สุณฺหาติ ชินฺสาสนํ
 ปริสฺสุสฺสติ สทฺธมฺเม มจฺจุเน อปฺโปทฺเก ยถา.
- [๓๖๓] อุปารมฺภจิตฺโต ทุมฺเมโธ สุณฺหาติ ชินฺสาสนํ,
 น วิรฺฐติ สทฺธมฺเม เขตฺเต พิชฺว ปฺตีกํ.
- [๓๖๔] โย จ คฺคฺเตน^๑ จิตฺเตน สุณฺหาติ ชินฺสาสนํ
 เขเปตฺวา อาสเว สพฺเพ สจฺฉิกิตฺวา อกฺุปฺปตํ
 ปปฺปยุยฺย ปรมํ สนฺตํ ปรินิพฺพาติ อนาสวฺติ.

ยสทตฺโต เถโร.

๑๑. โสณกฺกุฏิกณฺณตฺถเธรคาถา

- [๓๖๕] “อุปสมฺปทา จ เม ลทฺธา วิมฺุตโต จมฺหิ อนาสวํ
 โส จ เม ภควา ทิฏฺฐโจ วิหารเ จ สหาวสี.
- [๓๖๖] พหุเทว รตฺตี ภควา อพฺโฆกาเสตินามยิ
 วิหารกฺุสโล สตฺถา วิหารํ ปาวีสึ ตทา.
- [๓๖๗] สนฺถิริตฺวาน สงฺฆาฏี เสยฺยํ กปฺเปสิ โคตโม
 สีโห เสลคฺุหายวํ ปหีนภยเภาวโ.

^๑ ฉ., เท., อ. ตฺกุณฺ

- [๓๖๘] ตโต กลยาณวาทกรโณ สมมาสมพุทฺธสาวโก
 โสโณ อภาสิ สหุทฺธมํ พุทฺธเสฏฺฐจสฺส สมมุขา.
 [๓๖๙] ปณฺจกฺขนฺธเช ปริณฺณาย ภาสยิตฺวาน^๑ อณฺชสํ
 ปปฺปยุย ปรมํ สนฺตํ ปรินิพฺพายิสฺสตฺยนาสไวติ.^๒
 โสโณ กุฎฺฐิกณฺโณ เถโร.

๑๒. โกติยตุเถรคาถา

- [๓๗๐] “โย เว ครุณํ วจนณฺณํ ธีโร
 วเส จ ตมฺหิ ชนฺเยถ เปมํ
 โส ภตฺติมา นาม จ โหติ ปณฺฑิโต
 ฌตฺวา จ ฌมฺเมสฺสุ วิเสสิ อสฺส.
 [๓๗๑] ยํ อาปทา อุปฺปติตา อุพฺพารา
 นกฺขมฺภายนฺเต ปฏฺฐิสฺสงฺขยฺนตํ
 โส ฌามวา นาม จ โหติ ปณฺฑิโต
 ฌตฺวา จ ฌมฺเมสฺสุ วิเสสิ อสฺส.
 [๓๗๒] โย เว สมฺมทฺโทว จิตฺโต อเนชํ
 คมฺภีรปณฺโณ นิปฺพนตฺถทสฺสี
 อสฺสํหริโก^๓ นาม จ โหติ ปณฺฑิโต
 ฌตฺวา จ ฌมฺเมสฺสุ วิเสสิ อสฺส.
 [๓๗๓] พหุสฺสุโต ฌมฺมชโร จ โหติ
 ฌมฺมสฺส โหติ อณฺฐมฺมจารี

^๑ ฉ., เท., อี. ภาวิตฺวาน

^๒ ฉ., เท., อี. ปรินิพฺพิสฺสตฺยนาสไว

^๓ อี. อสฺสํหริโย

โส ตาทีโส นาม จ โหติ ปณฺหิโต
 ฌตฺวา จ ฌมฺเมสฺสุ วิเสสิ อสฺส.

[๓๗๔]

อตุถญจ โย ชานาติ ภาสิตสฺส
 อตุถญจ ฌตฺวาน ตถา กโรติ
 อตุถนฺตโร นาม ส โหติ ปณฺหิโต
 ฌตฺวา จ ฌมฺเมสฺสุ วิเสสิ อสฺสาติ.

โกสิโย เถโร.

ปญจกนิปาโต นิฏฺฐิตो.

ตสฺสุทฺธานํ

ราชทตฺโต	สุญฺโต จ	คิริมานนฺทสฺมน
วฑฺฒ	จ กสฺสโป เถโร	คยาภสฺสพวุกฺกลิ
วิชิโต	ยสทตฺโต จ	โสณ
สญฺจี	จ ปญจคาถาโย	เถรา จ เอตฺถ ทฺวาทสาติ.

๖. ฉกุกนิปาโต

๑. อรุเวลกสฺสปตฺเตรคาถา

- [๓๗๕] “ทิสฺวาน ปาฐิหิราณี โคตมสฺส ยสฺสสิโน
น ตาวาหํ ปณฺปิตี อิสฺสามาเนน วณฺจิโต.
- [๓๗๖] มม สงฺกปฺปมณฺเฑาย โจเทสิ นรสารถิ
ตโต เม อาสิ สํเวโค อพฺภูโต โลมหํสโน.
- [๓๗๗] ปุพฺเพ ชฏฺฐิลภฺตสฺส ยา เม สิหฺธิ^๑ ปรีตฺติกา
ตาทํ ตทา นินฺรฺกตฺวา^๒ ปพฺพชฺี ชินฺสาสนเ.
- [๓๗๘] ปุพฺเพ ยณฺเณน สนฺตฺตฺวจิ กามชาตฺถํ ปุรฺกฺขโต
ปจฺฉา ราคณฺจ โทสณฺจ โมหณฺจปิ สมฺมหนิ.
- [๓๗๙] ปุพฺเพนิวาสํ ชานามิ ทิพฺพจกฺขํ วิโลธิตํ
อิหฺริมา ปรีจิตฺตณฺณํ ทิพฺพโสตณฺจ ปาปฺณิ.
- [๓๘๐] ยสฺส จตฺถาย ปพฺพชฺิโต อคารสฺมา อนคาริยํ
โส เม อตฺถเ อนฺนปฺปตฺโต สพฺพสํโยชนกฺขโยติ.

อรุเวลกสฺสโป เถโร.

๒. เตกฺขณกานิตฺเตรคาถา

- [๓๘๑] “อติหิตา วิหิ ขลคฺตา สาลิ
น จ ลเภ ปิณฺฑํ กถมํ กสฺสํ.

^๑ อ. อิหฺริ

^๒ ฉ. เท. นินฺรฺกตฺวา

- [๓๘๒] “พุทฺธมปฺปเมยฺยํ อณฺสุสฺส ปสนฺโน
ปิตฺติยา ผุฏฺฐสฺสโร โหหิสิ สตฺตมฺหคฺโค.”^๑
- [๓๘๓] ฐมฺมมปฺปเมยฺยํ ๕เปย
- [๓๘๔] สงฺฆมปฺปเมยฺยํ ๕เปย
- [๓๘๕] อพฺโฆกาเส จ^๒ วิหฺรสิ
สีตา เหมนฺติกา อีมา รตฺติโย^๓
มา สีเตน ปเรโต วิหฺณฺณิตฺโถ
ปวิส ตวํ วิหารํ ผุสฺสิตคฺคฺลํ.
- [๓๘๖] ผุสฺสิสฺส จตฺสฺโส อปฺปมณฺณวโย
ตาทิ จ สุขีโต วิหฺรสิสฺสํ
นาหํ สีเตน วิหฺณฺณิสฺสํ
อนินฺนชิโต วิหฺรณฺโตติ.

เตกิจฺจนฺกานิ^๔ เถโร.

๓. มหานาคตฺเถรคาถา

- [๓๘๗] “ยสฺส สพฺรหฺมจาริสุ คารโว นฺุปลพฺภติ
ปรีหายติ สทฺธมฺมา มจฺฉเณ อปฺโปทเก ยถา.
- [๓๘๘] ยสฺส สพฺรหฺมจาริสุ คารโว นฺุปลพฺภติ
น วิรฺุหติ สทฺธมฺเม เขตฺเตเต พืชฺว ปฺปติกํ.

^๑ น.,เท.,อ. สตตมฺหคฺโค

^๓ น.,เท. รตโย

^๒ น.,เท.,อ. จสฺสโท น ทิสฺสติ.

^๔ น.,เท. เตกิจฺจนการ

- [๓๘๙] ยสฺส สพฺรหฺมจารีสุ การโว ญฺปลพฺภติ
 อารกา โหติ นิพฺพานา ฆมฺมราชสฺส สาสเน.
- [๓๙๐] ยสฺส สพฺรหฺมจารีสุ การโว อุปลพฺภติ
 น วิหายติ สทฺธมฺมา มจฺจุโน พโหทเก^๑ ยถา.
- [๓๙๑] ยสฺส สพฺรหฺมจารีสุ การโว อุปลพฺภติ
 โส วิรฺรหติ สทฺธมฺเม เขตฺเตเต พีชว ภาททกั.
- [๓๙๒] ยสฺส สพฺรหฺมจารีสุ การโว อุปลพฺภติ
 สนฺติเก โหติ นิพฺพานํ ฆมฺมราชสฺส สาสเนติ.

มหานาโค เถโร.

๔. กุลลตุเถรคาถา

- [๓๙๓] “กุลฺโล สิวถิกํ คนฺตฺวา อทฺทสํ อิตฺถิมุชฺฉิตํ
 อปริทฺธํ สุสานสฺมี ขชฺชนฺตี กิมิหิ ญฺภู^๑.
- [๓๙๔] อาตุรํ อสุจี ปฺปตี ปสฺส กุลฺล สมุสฺสยํ
 อุคฺขรณฺตํ ปคฺขรณฺตํ พาลานํ อภินนฺทิตํ.
- [๓๙๕] ฆมฺมาทาสํ คเหตุวาน ฌาณทสฺสนปตฺติยา
 ปจฺจเวกฺขี อิมํ กายํ ตฺถุจฺฉํ สนฺตรพาหิรํ.
- [๓๙๖] ยถา อิทํ ตถา เอตํ ยถา เอตํ ตถา อิทํ
 ยถา อโธ ตถา อุทฺธํ ยถา อุทฺธํ ตถา อโธ.
- [๓๙๗] ยถา ทิวา ตถา รตฺติ^๒ ยถา รตฺติ ตถา ทิวา
 ยถา ปุเร ตถา ปจฺฉา ยถา ปจฺฉา ตถา ปุเร.

^๑ ส. พหุโวกเก

^๒ ฉ., เท., อ. รตฺติ

[๓๙๘] ปณฺจกฺกิเณ ตฺริเยน น รติ โหติ ตาทิสี
 ยถา เอกกฺกจิตฺตสฺส สมฺมา ฆมฺมํ วิปสฺสโตติ.

กฺกุลโล เถโร.

๕. มาลุงฺกยปฺตฺตฺเถรคาถา

- [๓๙๙] “มนุชฺสส ปมตฺตจาริโน ตณฺหา วทฺธติ มาลูวา วีย
 โส ปริปลวตี^๑ หุราหุรี ผลมิจฺฉว วณฺสมิ วานโร.
- [๔๐๐] ยํ เอสา สหเต^๒ ฆมฺมิ ตณฺหา โลเก วิสตฺติกา
 โสกา ตสฺส ปวทฺธนฺติ อภิวุฏฺฐว^๓ วีรณฺ.
- [๔๐๑] โย เจตฺ^๔ สหเต^๒ ฆมฺมิ ตณฺหํ โลเก ทฺรจฺจยํ
 โสกา ตมฺหา ปปตฺนฺติ อุกฺกพิณฺทว ปกฺขรา.
- [๔๐๒] ตํ โว วทามิ ภทฺทํ โว ยาวนฺเตตฺถ สมากตา
 ตณฺหาเย มฺลํ ขณฺธ อุกฺสิรฺตฺถาว วีรณฺ
 มา โว นพฺว โสโตว มาโร ภณฺชิ ปฺนปฺปฺน.
- [๔๐๓] กโรธ พุทฺธวจนฺ ขโน โว มา อฺปฺจจฺจา
 ขณฺาตีตา หิ โสจฺนฺติ นิรยฺมฺหิ สมปฺปิตา.
- [๔๐๔] ปมาโท รโห ปมาโท ปมาทานุปฺติโต รโห
 อปฺปมาเทน วิชฺชาเย อพฺพเพ^๔ สลฺลมตฺตโนติ.

มालุงฺกยปฺตฺตฺโต เถโร.

^๑ ฉ., เท. ปลวตี อ. ปลวติ

^๒ ฉ., เท., อ. อภิวุฏฺฐว

^๓ ฉ., เท., อ. อพฺพเพ, “อพฺพพฺเพหิตีปิ ปาโล.

^๔ อ. สหติ

^๕ อ. โย เวต

๖. สปปทาสดุเถรคาถา

- [๔๐๕] “ปณฺณวีสตีวสุสานิ ยโต ปพฺพชิตो อหํ
อจฺจนฺราสงฺฆาตมตฺตมปี เจโตสนฺติมนชฺฌคํ.
- [๔๐๖] อลทฺฐา จิตฺตสฺเสกคฺคํ กามราเคน อทฺทิตो^๑
พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนฺโต วิหารานุปนิภขมี.^๒
- [๔๐๗] สตถํ วา อหริสฺสามิ โก อตฺถโก ชีวิตฺน เม
กถํ หิ ลิกขํ ปจฺจกขํ กาลํ กุพฺพเพถ มาทิสฺโส.
- [๔๐๘] ตทาหํ ชุรมาทาย มณฺจกมฺหิ อุปาวิสี
ปริณีโต ชุโร อาสิ ฆมนี เจตฺตุมตฺตโน.
- [๔๐๙] ตโต เม มนสิกาโร โยนิโส อุปปชฺชถ
อาทินโว ปาตฺรหุ นิพฺพิทา สมตฺติฏฺจถ.
- [๔๑๐] ตโต จิตฺตํ วิมฺบุจฺจิ เม ปสฺส ฆมฺมสฺส ฆมฺมตํ
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กถํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.

สปปทาโส เถโร.

๗. กาคิยานตุเถรคาถา

- [๔๑๑] “อฺภูจฺจาหิ นิสีท กาคิยาน
มา นิทฺทาพหฺุโล อหุ ชาครสฺสุ
มา ตํ อลลํ ปมตฺตพนฺธุ
กฺุณฺเณว ชินาตุ มจฺจุราชา.

^๑ ฉ., เท. อฏฺฐิตโต

^๒ ฉ., เท. วิหารา อุปนิภขมี.

- [๔๑๒] เสยฺยถาปิ^๑ มหาสมุทฺทเวโค
 เอวํ ชาตฺติชราตฺวตฺตเต ตํ
 โส กโรหิ สุกฺกัปปมตฺตโน ตวํ
 น หิ ตาณํ ตว วิชฺชเตธ^๒ อณฺณ.
- [๔๑๓] สตฺถา หิ วิเชสิ มคฺคเมตํ
 สงฺคา ชาตฺติชราภยา อตฺตีตํ
 ปุพฺพปาปรรตฺตมปฺปมตฺโต
 อณฺญชฺชสฺส ทพฺพํ กโรหิ โยคํ.
- [๔๑๔] ปริมานิ ปมฺฤจ พนฺธนาหิ
 สงฺฆาภีขรฺมณฺทภิกฺขโกหิ
 มา ขิณฑารตฺติจ มา นินฺทํ
 อณฺญชฺชิตฺถ ฌิยา^๓ กาทิยาน.
- [๔๑๕] ฌายาหิ ชินาหิ กาทิยาน
 โยคกฺขเมปเถ สุกฺโกวิโทสิ
 ปปฺปยุย อณฺตตรํ วิสฺสุทฺธิ
 ปรินิพฺพาหิสิ วารินาว ชิตฺติ.
- [๔๑๖] ปชฺโชตกโร ปริตฺตรํโส
 วาเตน วินมฺยเต ลตาว
 เอวมปิ ตวํ อนาทิยาโน^๔
 มารํ อินฺทสโคตตํ นินฺทฺตนาหิ

^๑ สี่,อี. สยถาปิ^๓ จ.,เท. ฌาย^๒ จ.,เท.,อี. ว^๔ จ.,เท.,อี. อนาทิยาโน

โส เวทยิตาสู วิตราโค
 กาลัง กงฺข อีเชว สิตฺติภูโตติ.
 กาทิยาโน เถโร.

๘. มิคชาลตุเถรคาถา

[๔๑๗]	“สุเทสิตโต จกฺขุมตา
สพฺพสํโยชนาติโต	พทุเรนหาทิจฺจพฺพนฺธนา
สพฺพพวณฺณวินาสโน.
[๔๑๘]	นียยานิโก อุตฺตรโณ
วิสम्मลํ อาฆาตนํ	ตณฺหามูลวิโสสนโน
เกตฺวา ^๑ ปาเปติ นิพฺพตฺตี.
[๔๑๙]	อณฺณมณฺณมฺลภาทาย
วิณฺณมณฺณนํ ปริคฺคเห	กมฺมยนฺตวิฆาณโน
ฆาณวชฺชโรนิปาตโน.
[๔๒๐]	เวทนานํ วิณฺญาปโน
ภวํ องฺคารกาสุว	อุปาทานปฺปโมจโน
ฆาณนํ อณฺุปสฺสโน. ^๒
[๔๒๑]	มหารโส สุกฺคมภีโร
อริโย อภฺยจฺจติโก มคฺโค	ชรามจฺจุณิวารโณ
ทุกฺขุปสมโน สีโว.
[๔๒๒]	‘กมฺมํ กมฺมมฺนฺติ ฌตฺวาน
ปฏฺิจจูปปฺพนนฺธมฺมานํ
มหาเขมมฺจโม สนฺโต	วิปากณฺจ วิปากโต
ยถาวาโลกทสฺสโน
ปรีโยसानภาทุทโกติ.

มิดชาโล เถโร.

^๑ น.,เท.,อ. เณตฺวา

^๒ ส.,น.,เท.,อ. อณฺุปสฺสโก

๕. เชนตปุโรหิตปุตตตุเถรคาถา^๑

- [๔๒๓] “ชาติมเทน มตฺโตหํ โภคอิสฺสรียเณ จ
 สณฺจานวณฺณรูปเณ มทมตฺโต อจาริหํ.
- [๔๒๔] นาทตโน สมกํ กณฺจิ อติเรกณฺจ มณฺณสิ
 อติมานหโต พาลो ปตฺถทฺโธ อุตฺติตทฺธโ.
- [๔๒๕] มาตรํ ปิตฺรํ วาปิ^๒ อโถปิ^๓ ครุสมฺมเต
 น กิณฺจิ อภิวาเทสิ มานตฺถทฺโธ อนาทโร.
- [๔๒๖] ทิสฺวา วินายกํ อคฺคํ สารถินํ วรุตฺตมํ
 ตปนฺตมิว อาทิจจํ ภิกฺขุสงฺฆปฺรภฺขตํ.
- [๔๒๗] มานํ มทณฺจ จทฺเทตฺวา วิปฺปสฺสนเณ เจตฺสา
 สิริสา อภิวาเทสิ สพฺพสฺสตุตฺตานมุตฺตมํ.
- [๔๒๘] อติมานो จ โอมานो ปหีนา สฺสสมฺมุตฺตา
 อสฺมิมานो สมฺมจฺฉินฺโน สพฺเพ มานวิธา หตฺตาติ.

เชนโต ปุโรหิตปุตฺโต เถโร.

๑๐. สุมณตฺเถรคาถา

- [๔๒๙] “ยทา นโว ปพฺพชฺชิตो ชาติยา สตฺตวสฺสโก
 อิทฺธิยา อภิโภตฺวาน ปนฺนคินฺหํ มหิตฺธิกํ
- [๔๓๐] อุปชฺฌายสฺส อุทกํ อโนตฺตฺตา มหาสรา
 อาหฺรามิ ตโต ทิสฺวา มํ สตฺถา เอตฺทพฺพริ.

^๑ จ.,เท. ปุโรหิตปุตฺตเชนตฺตฺเถรคาถา

^๒ จ.,เท.,อิ. จาปิ

^๓ จ.,เท.,อิ. อญฺเฌปี

- [๔๓๑] สารีปุตฺต อิมํ ปสฺส อาคจฺจนฺตํ กุมารกํ
 อุกกมฺภกมาทาย อชฺฌตฺตํ สฺสมาหิตํ.
- [๔๓๒] ปาสาทิเกน วตฺเตน กลฺยาณอิริยาปโถ
 สามณฺเหรนฺรุทฺธสฺส อิทธิยา จ วิสารถ.
- [๔๓๓] อาชานีเยน อาชณฺโณ สาธุนา สาธุการิโต
 วินิโต อนฺรุทฺธเชน กตกิจฺเจน ลิกฺขิโต.
- [๔๓๔] โส ปตฺวา ปรมํ สนฺตี สจฺจิกตฺวา อกฺุปฺปตํ
 สามณฺเหร ส สฺสมโน มา มํ ชณฺณาติ อิจฺจตีติ.
 สฺสมโน เถโร.

๑๑. นุหัตถกมุนิตุเถรคาถา

- [๔๓๕] “วาทโรคาภินิโต ตวํ วิหริํ กานฺเน วเน
 ปวิฏฺฐโคจเร” ลฺลฺลฺล กถํ ภิกฺขุ กริสฺสสิ.
- [๔๓๖] ปิติสฺสฺเชน วิปฺปลเนน ฝริตฺวาน สมฺมสฺสยํ
 ลฺลฺลฺลปิ อภิสฺสมโณโต วิหริสฺสามิ กานฺเน.
- [๔๓๗] ภาเวนฺโต สตฺต โพชฺฌนฺเต อินฺทฺริยานิ พฺลานิ จ
 ฌานสฺสขมสมฺปนฺโน^๒ วิหริสฺสํ อนาสโว.
- [๔๓๘] วิปฺปมฺตฺตํ กิเลเสหิ สฺสทฺธจิตฺตํ อนาวิลํ
 อภิญฺหํ ปจฺจเวกฺขนฺโต วิหริสฺสํ อนาสโว.
- [๔๓๙] อชฺฌตฺตตฺตจ พหิทฺธา จ เย เม วิชฺฌีสุ^๓ อาสวา
 สพฺเพ อเสสา อจฺฉินฺนา น จ อุปฺปชฺชเร ปฺน.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปวิฏฺฐโคจเร ^๒ ฉ.,เท.,อิ. ฌานสฺสขมสมฺปนฺโน ^๓ ฉ.,เท.,อิ. วิชฺชสุ

- [๔๔๐] ปณจกขนฺธา ปริณฺณตาทา ติฏฺฐจฺนฺติ จินฺนํมฺลกา
 ทุกฺขกฺขโย อนฺนปฺตโต นตฺถิทานิ ปฺนพฺภาโวติ.
 นฺหาตกมฺนิ เถโร.

๑๒. พุรหมทตฺตตฺเถรคาถา

- [๔๔๑] “อฺกโกธสฺส กุโต โกโธ ทนฺตสฺส สมชีวิโน
 สมฺมทณฺณมา วิมุตฺตสฺส อฺปสฺนตสฺส ตาทิโน.
 [๔๔๒] ตสฺเสว เตน ปาปิโย โย กุทฺธํ ปฏิกุชฺฌติ
 กุทฺธํ อปฺปฏิกุชฺฌนฺโต สงฺคามํ เซติ ทฺชชยฺ.
 [๔๔๓] อฺภินฺนํมตฺถํ จรติ อตฺตโน จ ปรสฺส จ
 ปรํ สงฺกุปิตํ ยตฺวา โย สโต อฺปสมฺมติ.
 [๔๔๔] อฺภินฺนํ ติกิจฺจนฺตานํ^๑ อตฺตโน จ ปรสฺส จ
 ชนา มณฺณนฺติ พาลาติ^๒ เย ฆมฺมสฺส อโกวิทฺทา.
 [๔๔๕] อฺปฺปชฺชเต^๓ สเจ โกโธ อวาชฺชํ กกฺกฺจฺปมํ
 อฺปฺปชฺชเช เจ รเส ตณฺหา ปฺจตฺตมํสฺสฺปมํ สรฺ^๔.
 [๔๔๖] สเจ ฐาติ จิตฺตํ^๕ เต กาเมสฺสุ จ ภเวสฺสุ จ
 ขิปปํ นิคฺคยฺห สติยา กิฏฺฐาทำ วิย ทฺชปฺปสฺสฺนติ.

พุรหมทตฺโต เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ติกิจฺจนฺตฺนํ

^๓ ฉ.,เท. อฺปฺปชฺชเต

^๕ อิ. สเจ ฐาติ เต จิตฺตํ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. พาลิติ

^๔ ฉ.,เท. สร

๑๓. สิริมณฑตฺตเถรคาถา

- [๔๔๗] “ฉนฺนมหตฺตวสฺสตี วิวฏฺฐํ นาทิวสฺสตี
 ตสฺมา ฉนฺนํ วิวเรถ เอวณฺตํ นาทิวสฺสตี.
- [๔๔๘] มจฺจุณพฺภากโต โลโก ชราย ปริวาริโต
 ตณฺหาสสฺสเลน โอตินฺนํ อิจฺฉาฐฺปายิโต สทา.
- [๔๔๙] มจฺจุณพฺภากโต^๑ โลโก ปริกฺขิตโต ชราย จ
 หญฺญติ นิจฺจมตฺตาณํ ปตฺตทณฺโฑว ตกฺกโร.
- [๔๕๐] อาคจฺฉนตฺตคฺคิกฺขณฺชาว มจฺจุพฺยาชิชรา ตโย
 ปจฺจุคฺคณฺตํ พลํ นตฺถิ ชโว นตฺถิ ปลายิตฺตํ.
- [๔๕๑] อโมฆํ ทิวสํ กยิรา อปฺเปน พหุเกน วา
 ยํ ยํ วิวहे^๒ รตฺถิ ตทฺถนตฺสส ชีวิตํ.
- [๔๕๒] จรโต ติฏฺฐโต วาปี อาสีนสยนสฺส วา
 อุเปติ จริมา รตฺถิ น เต กาโล ปมชฺชิตฺตุนฺติ.
- สิริมณฑโต เถโร.

๑๔. สัพพกามิตฺตเถรคาถา

- [๔๕๓] “ทิปาทโกยํ อสุจิ หุคฺคณฺโธ ปริหีรติ
 นานากุณฺปปริปฺปโร วิสฺสวณฺโต ตโต ตโต.
- [๔๕๔] มิคํ นิลินํ กุญฺเณ พลิสฺเสนว อมฺพุชฺชํ
 วานฺริ วิย เลเปน พาชยนฺติ ปุณฺณชฺชนํ.

^๑ ฉ., เท. มจฺจุณพฺภากโต^๒ ส. วิวहे วตฺถิ ฉ., เท., อ. วิวहे รตฺถิ

- [๔๕๕] รุปา สหทา รสา คนธา โผฏฐพพา จ มโนรมา
ปญจ กามคุณา เอเต อิตถิฐุปสมี ทิสฺสเร.
- [๔๕๖] เย เอตา อุปเสวนติ รตฺตจิตฺตา ปุณฺณชฺชา
วทุณฺเณติ กญฺสี โฆรฺ อาจินฺนติ ปุณฺณภวํ.
- [๔๕๗] โย เจตา^๑ ปรีวชฺเชติ สปปสฺเสว ปทา สีโร
โสมนํ วิสฺตติกํ โลเก สโต สมตฺตวตฺตติ.
- [๔๕๘] กาเมสฺวาทีนํ ทิสฺวา เนกขมมํ ทญฺจุ เขมโต
นิสฺสโฆ สพฺพกามาเหิ ปตฺโต เม อาสวกฺขโยติ.
- สพฺพกาโม^๒ เถโร.

จกนิปาโต นิฏฺฐิตो.

ตตฺตทฺธานํ

- อฺรุเวลกสฺสโป จ เถโร ติกิจฺจนานิ^๓ จ
มหานาโค จ กุลฺโล จ มาลฺลโกย^๔ สปปทาโสโก
กาตียาโน จ^๕ มิคชาโล เซนโต สุมฺนสฺวหโย
นุหตมฺุณิ พุรฺหมทตฺโต สิริมณฺฺโต สพฺพกามโก^๖
คาถาโย จตุราสีติ เถรา เจตฺถ จตฺตทฺทสาติ.

^๑ อี. โย เอเต

^๓ ฉ., เท. เถโร เต กิจฺจนาริ อี. เถโร เต

^๕ ฉ., เท. จสฺสโท น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. สพฺพกามี

^๔ สี., อี. มาลฺโต ฉ., เท. มาลฺโกย

^๖ ฉ., เท. สพฺพกามี จ

๗. สัตตกนิปาโต

๑. สุนทรสมุทฺตตฺเถรคาถา

[๔๕๙]	“อลงกตา สุวสนา
อลตตกกตา ปาทา	มาลมารี ^๑ วิภูสิตา
ปาทุการุญห เวสิกา. ^๒
[๔๖๐]	ปาทุกา ไอรุหิตวาน
สา มํ สณฺเฬน มุฑฺณา	ปุโรโต ปณฺชลิกตา
มิตปฺพุพฺพมภาสธ. ^๓
[๔๖๑]	ยุวาสี ตฺวํ ปพฺพชิตโต
ภุญฺช มาณฺสเก กาเม	ติฏฺฐาหิ มม สาสเน
อหํ วิตุตํ ททามิ เต
	สจฺจนฺเต ปฏฺฐานามิ	อคฺคิ วา เต หรามหิ.
[๔๖๒]	ยทา ชินฺธุนา ภวิสฺสาม
อุภปิ ปพฺพชิสฺสาม	อุภอ ทณฺฑปฺปายนา
อุภยตฺถ กฏฺฏคฺโคโห.
[๔๖๓]	ตณฺจ ทิสฺวาน อายนฺตี ^๔
อลงฺกตํ สุวสนํ	เวสิกํ ปณฺชลิกตํ
มจฺจุปาสวํ โอยฺยทิตํ.
[๔๖๔]	ตโต เม มนสิกาโร
อาทินโว ปาตุรหุ	โยนิโส อุปฺปชฺชถ
นิพฺพิทา สมติฏฺฐถ.
[๔๖๕]	ตโต ^๕ จิตฺตํ วิมฺจุจิจิ เม ยเปย
กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺนติ. ^๕	
- ยเปย^๖

สุนทรสมุทโท เกโร.

^๑ จ.,เท.,อ. มาลhari

^๓ จ.,เท.,อิ. มหิตปฺพุพํ อพฺภาสธ

๕-๕ สยา. อิมะ ปาจา น ทิสสนติ.

^๒ “เวสียาติปิ ปาโจ.

๔ จ.,เท. ยาจนุติ

๖ จตุกกนิปาเต

๒. ลกฺขณฺณภทฺทิตฺยตุเถรคาถา

- [๔๖๖] “ปเร อมฺพาวุฏฺฐการาเม วณฺสณฺฑมฺหิ ภทฺทิตฺโย
สมฺมุลฺลํ ตณฺหิ อพฺพุยฺห ตตฺถ ภทฺโท ฌิยาติ.”^๑
- [๔๖๗] รมนฺเตเก มุทฺติงฺเคหิ^๒ วิณฺหาติ ปณฺเวหิ จ
อหฺนฺจ รุกฺขมฺมูลสฺมี รโต พุทฺธสฺส สาสน.
- [๔๖๘] พุทฺโธ จ^๓ เม วรํ ทชฺชา โส จ ลพฺภเก เม วโร^๔
คณฺเหหิ สพฺพโลกสฺส นิจฺจํ กายคตาสตี.^๕
- [๔๖๙] เย มํ รูปเณ ปามีสุ เย จ โฆเสน อนฺวคฺค
ฉนฺทราควสฺสเปตา น มํ ชานนฺติ เต ชนา.
- [๔๗๐] อชฺฌตฺตญฺจ น ชานาติ พหิทฺธา จ น ปสฺสตี
สมนฺตาวรเณ พาโล ส เว โฆเสน วุญฺหตี.
- [๔๗๑] อชฺฌตฺตญฺจ น ชานาติ พหิทฺธา จ วิปสฺสตี
พหิทฺธาผลทสฺสาวิ โสปิ โฆเสน วุญฺหตี.
- [๔๗๒] อชฺฌตฺตญฺจ ปชานาติ พหิทฺธา จ วิปสฺสตี
อนาวรณทสฺสาวิ น โส โฆเสน วุญฺหตีติ.

ลกฺขณฺณภทฺทิตฺโย เถโร.

๓. ภทฺทตฺตเถรคาถา

- [๔๗๓] “เอกปฺตุโต อหิ อาสี ปิโย มาตุ ปิโย ปิตุ
พฺพุหิ วตจฺริยาหิ ลทฺโธ อายาจนฺนาหิ จ.

^๑ น., เท. ภทฺโรว ฌายติ

^๔ อี. วรํ

^๒ ส., อี. มุติงเคหิ

^๕ น., เท. กายคตํ สตี

^๓ น., เท. พุทฺโธ เจ

- [๔๗๔] เต จ มํ อนุกรมฺปาย อตฺถกามา หิเตสิโน
อุโภ ปิตา จ มาตา จ พุทฺธสฺส อุปนามยฺ.
- [๔๗๕] 'กิจฺฉา ลทฺโธ อยํ ปุตฺโต สุขุมาลो สุขเขติโต
อิมํ ททาม เต นาถ ชินสฺส ปริจารกํ.
- [๔๗๖] สตุถา จ มํ ปฏฺฐิคุคฺคห อานนฺทํ เอตทพฺรวิ
ปพฺพาเซหิ อิมํ ชิปป เหลสฺสตุยาชานิโย อยํ.
- [๔๗๗] ปพฺพาเซตฺวาน มํ สตุถา วิหารํ ปาวีสี ชิโน
อโนคฺคตสฺมี สฺริยสฺมี ตโต จิตฺตํ วิมฺจุจิ เม.
- [๔๗๘] ตโต สตุถา นินฺรฺกตฺวา ปฏฺฐิสฺสลาณวฺภูจิตโต
'เอหิ ภทฺทาติ มํ อาห สา เม อาสุปสมฺปทา.
- [๔๗๙] ชาติยา สตุตฺวสฺเสน ลทฺธา เม อุปสมฺปทา
ติสุโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา อโห ฌมฺมสฺสฌมฺมตาติ.
- ภทฺโท เถโร.

๔. โสปากตเถรคาถา

- [๔๘๐] "ทิสฺวา ปาสาทฉายาํ จงฺกมนฺตํ นรุตฺตมํ
ตตฺถ นํ อุปสงฺกมม วนฺทิสฺสํ ปุริสฺสุตฺตมํ.
- [๔๘๑] เอกํสํ จีวรํ กตฺวา สงฺฆริตฺวาน^๑ ปาณิโย^๒
อนฺจงฺกมิสฺสํ วิรชํ สพฺพสตุตานมุตฺตมํ.
- [๔๘๒] ตโต ปญฺहे อาปุจฺฉิ มํ ปญฺหานํ โกวิโท วิฑู
อจฺฉมฺภี จ อภีโต จ พฺยาการี สตุถุโน อหํ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. สหริตฺวาน

^๒ ฉ.,เท. ปาณโย

กกุสนฺธโกนาคมโน จ กสฺสโป
เตนณฺชเสน อคมาสิ โคตโม.

[๔๙๑] วิตตณฺหา อนาทานา สตฺต พุทฺธา ขโยคธา
เยหยัง เทสิโต ฐมฺโม ฐมฺมภูเตหิ ตาทิหิ.

[๔๙๒] จตฺตาริ อริยสจฺจานิ อนุกมฺปาย ปาณินิ
ทุกฺขํ สมฺมทโย มคฺโค นิโรธํ ทุกฺขสงฺขโย.

[๔๙๓] ยสฺมี นีวตฺตเต^๑ ทุกฺขํ สํสารสฺมี อนนฺตํ
ภทฺทา อิมสฺส กายสฺส ชีวิตสฺส จ สงฺขยา
อณฺโณ ปุณฺณภาโว นตฺถิ สุวิมฺตโตมฺหิ สพฺพพริตฺติ.

สรภงฺโค เถโร.

สตฺตกนิปาโต นิฏฺฐิต.

ตสฺสุทฺตหานํ

สฺนฺทรมฺมทฺโท	เถโร	เถโร	ลกุณฺณภทฺทโย
ภทฺทโท	เถโร จ	โสปาโก	สรภงฺโค มหาอิสิ
สตฺตเก	ปณฺจกา	เถรา	คาถาโย ปณฺจติสฺสตีติ.

^๑ อี. นิพฺพตฺตเต

๘. อฏฺฐกนิปาโต

๑. มหากัจจายนตฺเถรคาถา

- [๔๙๔] “กมฺมํ พหุํ น การเย ปริวชเชยฺย ชนํ น อุกฺกมเม
โส อุกฺกมโก รสํ นคฺคิโก อตฺถํ ริมฺมจติ โย สุขาธิวาโห.
- [๔๙๕] ‘ปญฺโกติ หิ นํ อเวทญฺํ ยายํ วนฺทนปฺปชฺชา กุเลสุ
สุขํ สลฺลํ ทฺรพฺพหํ สกฺกาโร กาปริเสน ทฺรชฺชโห.
- [๔๙๖] น ปฺรสุสฺสปณฺิธาย กมฺมํ มจฺจุสฺส ปาปกํ
อตฺตนา ตํ น เสเวยฺย กมฺมพฺนฺธํ หิ มาติยา.
- [๔๙๗] น ปเร วจฺนา โจโร น ปเร วจฺนา มฺนิ
อตฺตนาณจ^๑ ยถา เวทิ เทวาปิ นํ ตถา วิทฺ.
- [๔๙๘] ปเร จ น วิชานนฺติ มยเมตฺถ ยมามฺหเส^๒
เย จ ตตฺถ วิชานนฺติ ตโต สมฺมมฺนฺติ เมธคา.
- [๔๙๙] ชีวเตวาปิ สปฺปญฺโถ อปิ วิตฺตปริกฺษา
ปญฺญาย จ อลาเภน วิตฺตวาปิ น ชีวติ.
- [๕๐๐] สพฺพํ สุณฺาติ โสเตน สพฺพํ ปสฺสติ จกฺขุณา
น จ ทิฏฺฐํ สุตํ ชีโร สพฺพํ อุกฺกมิตฺมรหติ.
- [๕๐๑] จกฺขุมสฺส ยถา อนฺโธ โสตฺวา พริโร ยถา
ปญฺญาวสฺส ยถา มฺโค พลฺวา ทฺรพฺพลโร
อถ อตฺถสฺส สมฺปฺปนฺเน สเยถ มตฺตสาณิกนฺติ.

มหากัจจายโน เถโร.

^๑ ฉ.,เท. อตฺตา จ นํ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. ยมามเส

๒. สิริมิตฺตตฺเถรคาถา

- [๕๐๒] “อกุโฆรโน อนุปนาหี อมาโย รัตตเปสฺสโน
ส เว ตาทิสโก ภิกขุ เอวํ เปจฺจ น โสจติ.
- [๕๐๓] อกุโฆรโน อนุปนาหี อมาโย รัตตเปสฺสโน
คฺคตฺตทฺวารो สทา ภิกขุ เอวํ เปจฺจ น โสจติ.
- [๕๐๔] อกุโฆรโน อนุปนาหี อมาโย รัตตเปสฺสโน
กลฺยาณสีโล โย ภิกขุ เอวํ เปจฺจ น โสจติ.
- [๕๐๕] อกุโฆรโน อนุปนาหี อมาโย รัตตเปสฺสโน
กลฺยาณมิตฺโต โย^๑ ภิกขุ เอวํ เปจฺจ น โสจติ.
- [๕๐๖] อกุโฆรโน อนุปนาหี อมาโย รัตตเปสฺสโน
กลฺยาณปณฺโณ โย ภิกขุ เอวํ เปจฺจ น โสจติ.
- [๕๐๗] ยสฺส สทฺธา ตถาคเต อจลา สฺปตฺติจฺจิตา
สีลณฺจ ยสฺส กลฺยาณํ อริยกนฺตํ ปสฺสํตี.
- [๕๐๘] สงฺฆे ปสาโท ยสฺสตฺถิ อฺชฺชฏฺตณฺจ ทสฺสนํ
‘อทฺลิตฺโตติ ตํ อาหุ อโมฆนฺตสฺส ชีวิตํ.
- [๕๐๙] ตสฺมา สทฺธณฺจ สีลณฺจ ปสาทํ ฆมฺมทสฺสนํ
อนฺุญฺเชถ เมธาวิ สรํ พุทฺธาน สาสนนฺติ.

สิริมิตฺโต เถโร.

๓. มหาปณฺถกตฺเถรคาถา

- [๕๑๐] “ยทา ปจฺจมทฺทกฺขี สตฺถารมฺกฺโตภยํ
ตโต เม อหุ สํเวโค ปสฺสิตฺวา ปุริสฺสุตฺตมํ.

^๑ ฉ.เท. โส, เอวมฺปริปี.

- [๕๑๑] สิริ หตฺเถหิ ปาเทหิ โย ปณฺณเมยฺย อาคตํ
เอตาทิสํ โส สตุถารํ อาราเชตฺวา วิราชเย.
- [๕๑๒] ตทาหํ ปุตฺตทารณฺจ ธนธณฺณณฺจ จตฺตทียํ
เกสมสฺสฺสนิ เจเทตฺวา ปพฺพชฺชํ อนุคาริยํ.
- [๕๑๓] สิग्ฆาสาชฺวสมฺปนฺโน อินฺทริเยสฺสุ สุตฺตฺวโต
นมสฺสมาโน สมฺพุทฺธํ วิหาสิ อปฺราชิโต.
- [๕๑๔] ตโต เม ปณฺธิ อาสิ เจตโส อภิปตฺติโต
น นิสิเท มุหุตฺตมปิ ตณฺหาสฺสฺสเล อนุหเต.
- [๕๑๕] ตสฺส เมว วิหฺรโต ปสฺส วิริยปรกฺกมํ
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๕๑๖] ปุพฺเพนิวาสํ ชานามิ ทิพฺพจกฺขุ^๑ วิโสธิตํ
อรหา ทกฺขิณฺเอยมฺหิ วิปฺปมุตฺโต นิรุปฺปิ.
- [๕๑๗] ตโต รตฺยา วิวสเน^๒ สุริยสฺสฺสคฺคมนํ ปติ
สพฺพํ ตณฺหํ วิสเสตฺวา ปลฺลลงฺเกน อุปาวิสินฺติ.

มหาปฺนุถโก เถโร.

อฏฺฐกนิปาโต นิฏฺฐิตो.

ตสฺสทุทฺธานํ

มหากจฺจายโน เถโร สิริมิตฺโต มหาปฺนุถโก
ตโย^๓ อฏฺฐกนิปาตมฺหิ คาถาโย จตฺตฺวิสตีติ.

^๑ ฉ.,เท. ทิพฺพจกฺขุ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. วิวसानะ

^๓ อ. เอเต

๕. นวกนิปาโต

๑. ภูตตเถรคาถา

- [๕๑๘] “ยถา ทุกขํ ชรามรณนฺติ ปณฺหติโต
อวิทุทฺธํ ยตถ สิตา ปุณฺณชฺชา
ทุกขํ ปริณํยาย สโตว ฌายติ
ตโต รตฺติ ปรมตรํ น วินฺหติ.
- [๕๑๙] ยทา ทุกฺขสฺสวหาณี วิสตุตฺติกํ
ปปญฺจสงฺฆาฏทุกฺขาธิวหาณี
ตณฺหํ ปหตฺวาน สโตว ฌายติ
ตโต รตฺติ ปรมตรํ น วินฺหติ.
- [๕๒๐] ยทา สิวํ เทวจตุรงฺคคามินี
มคฺคตุตฺตมํ สพฺพกิเลสโสธนํ
ปณํยาย พุสฺสิตฺวา* สโตว ฌายติ
ตโต รตฺติ ปรมตรํ น วินฺหติ.
- [๕๒๑] ยทา อโสภํ วิรชํ อสงฺขตํ
สนฺตํ ปทํ สพฺพกิเลสโสธนํ
ภาเวติ สยฺมโฆชนพฺพนจฺฉินฺทํ
ตโต รตฺติ ปรมตรํ น วินฺหติ.
- [๕๒๒] ยทา นภะ คชฺชติ เมฆทฺนทฺฎิ
ธารากุลา วิหฺงคปเถ สมนฺตโต
ภิกฺขุ จ ปพฺพการคโตว ฌายติ
ตโต รตฺติ ปรมตรํ น วินฺหติ.

* ฉ., เท. ปสฺสิตฺวา อี. ปสฺสิตฺวา

- [๕๒๓] ยทา นทีนํ กุสุมากุลานํ
 วิจิตตวาเนยวภูสกัน
 ตีเร นิสินโน สุมโน ฌายติ
 ตโต รตฺถี ปรมตรํ น วินฺหติ.
- [๕๒๔] ยทา นิสีเว^๑ รหิตมฺหิ กานเน
 เทเว คพฺพนตมฺหิ นทนฺติ ทาจิโน
 ภิกฺขุ จ ปพฺพการคโตว ฌายติ
 ตโต รตฺถี ปรมตรํ น วินฺหติ.
- [๕๒๕] ยทา วิตกฺเก อุปรนฺธิยตฺตโน
 นคนฺตเร นควิวรํ สมสฺสโต
 วีตทฺทโร วิคตฺธิโลว^๒ ฌายติ
 ตโต รตฺถี ปรมตรํ น วินฺหติ.
- [๕๒๖] ยทา สุขี มลฺขิลโสภณาสโน
 นีรคฺคโล นิพฺพนโถ วิสฺลฺโล
 สพฺพาสเว พฺยนฺติกโตว ฌายติ
 ตโต รตฺถี ปรมตรํ น วินฺหตฺติ.

ภูโต เถโร.

นวกนิปาโต นิฏฺฐิต.

ตสฺสขุทฺทกานํ

ภูโต ตถทฺทโส เถโร เอโก ขคฺควิสาณวา
 นวกมฺหิ นิปาตมฺหิ คาถาโยปิ อีมา นวาติ.

^๑ ฉ.,เท.,อี. นิสีเ

^๒ ฉ.,เท. วิตฺธิโลว

๑๐. ทสกนิปาโต

๑. กาพุทายิตุเถรคาถา

- [๕๒๗] “อุงคาริโนทานิ ทูมา ภทฺนเต
ผลลสิโน จทน์ วิปฺปหาย
เต อจฺจิมนฺโตว ปภาสยนฺติ
สมโย มหาวีร ภาที^๑ รสํ.
- [๕๒๘] ทูมานิ ผลุลานิ มโนรมานิ
สมนฺตโต สพุพทิสสา ปวฺนฺติ
ปตฺตํ ปหาย ผลมาสสํ
กาโล อิตฺโต ปกุกมฺนาย วีร.
- [๕๒๙] เหวตีสิตํ น ปนาติอุนฺหํ
สุขา อุตฺตํ อทฺธนิยา ภทฺนเต
ปสฺสนฺตุ ตํ สากิยา โกพิยา จ
ปจฺฉามฺขํ โรหิณียํ ตรณฺตํ.
- [๕๓๐] อาสาย กสฺเต เขตฺตํ พืชํ อาสาย วปฺปติ
อาสาย วาณิชา ยนฺติ สมฺมทํ ฆนฺหารกา.
ยาย อาสาย ติฏฺฐามิ สํ เม อาสา วิปฺจุจฺจุ.^๒
- [๕๓๑] ปฺนปฺนญฺเจว วปฺนฺติ พืชํ
ปฺนปฺปํ วสฺสติ เทวราชา
ปฺนปฺปํ เขตฺตํ กสฺนฺติ กสฺสกา
ปฺนปฺปํ ฆณฺณมฺเปติ รฏฺฐํ.

^๑ ฉ., เท. ภาที

^๒ ฉ., เท., อ. สมฺมุจฺจุ

- [๕๓๒] ปุณฺณปุณฺณํ ยาจนกา จรฺนุติ
 ปุณฺณปุณฺณํ ทานปตี ททฺนุติ
 ปุณฺณปุณฺณํ ทานปตี ททิตฺวา
 ปุณฺณปุณฺณํ สกฺคฺมุเปณฺติ จานํ.
- [๕๓๓] ธีโร^๑ หเว สตฺตยฺคํ ปุณฺณติ
 ยสฺมี กุเล ชายติ ฐุริปณฺโณ
 มณฺณามหํ สกฺกติ เทวเทโว
 ตยา ทิ ชาโต มฺหิ สจฺจนาโม.
- [๕๓๔] สุทฺธโรทโน นาม ปิตา มหฺสิโน
 พุทฺธสฺส มาตา ปน มายา^๒ มหฺสิ
 ยา โพรสฺสตุตํ ปริหริย กุจฺจินา
 กายสฺส เกทา ติทฺถสฺมิ โมทติ.
- [๕๓๕] สา โคตมี กาลกตา อิตฺโต จูตา
 ทิพฺเพหิ กาเมหิ สมงฺคิภูตา
 สา โมทติ กามคฺเณหิ ปณฺจหิ
 ปริวาริตา เทวคเณหิ เตหิ.
- [๕๓๖] พุทฺธสฺส ปุตุโตมฺหิ อสฺยหฺสาหิโน
 องฺคีรสฺสสปปญฺมสฺส ตาทิโน
 ปิตุ ปิตา มยฺหํ ตฺวํสิ สกฺก
 ฆมฺเมน เม โคตม อยฺยโกสฺสีติ.

กาพฺพทายี เถโร.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วีโร

^๒ ฉ.,เท.,อิ. มายานามา

[๕๔๖] โสหํ ปรีปัญฺณสงฺกปโป จนฺโท ปณฺณรโส ยถา
สพฺพาสวปรีกฺขิโน นตฺถิทานิ ปุณฺณพวฺติ.

เอกวิหาริโย เถโร.

๓. มหากปฺปินฺตฺเถรคาถา

[๕๔๗] “อนาคตํ โย ปฏิกจฺจ ปสฺสตี
หิตญฺจ อตฺถํ อหิตญฺจ ตํ ทวํ
วิทฺเทสิโน ตสฺส หิตฺเทสิโน วา
รณฺธี น ปสฺสนตี สเมกฺขมานา.

[๕๔๘] อานาปานสตี ยสฺส ปรีปัญฺณา สุภาวิตา
อนุปฺพุฬํ ปรีจิตา ยถา พุทฺเธน เทสิตา
โสมนํ โลกํ ปภาเสตี อพฺภา มุตฺโตว จนฺทิมหา.

[๕๔๙] โอทาตํ วต เม จิตฺตํ อปฺปมาณํ สุภาวิทํ
นิพทุฏฺฐํ ปคฺคหิตญฺจ สพฺพหา โอภาสเต ทิสสา.

[๕๕๐] ชีวเตวาปี สบฺปญฺโฆ อปิ วิตฺตปรีกฺขยา^๒
ปญฺญาย จ อลาเภน วิตฺตวาปี น ชีวตี.

[๕๕๑] ปญฺญา สุตฺตวินิจฺฉินี ปญฺญา กิตฺติสิโลกวฑฺฒนี
ปญฺญาสทฺธิโต นโร อีร อปิ ทุกฺเขสุ สุขานิ วินฺทตี.

[๕๕๒] นಾಯํ อชฺชตโน รมฺโม นจฺเจโร นปิ อพฺภุโต
ยตฺถ ชาเยถ มียฺเยถ ตตฺถ กิํ วีย อพฺภุตํ.

^๑ ฉ.,เท.,อ. นิพพิทุฏฺฐํ

^๒ ฉ.,เท.,มหา. วิตฺตปรีกฺขโย

[๕๕๓] อนนุตรํ ฬิ ชาตสฺส ชีวิตา มรณํ ฐวํ
ชาตา ชาตา มรณตีร เอรุมา ฬิ ปาณินโน.

[๕๕๔] น เอตตถาย มตสฺส โหติ
ยํ ชีวิตตถํ ปโรปริสาณํ
มตมฬิ รุณณํ น ยโส น โสภยํ^๑
น วณณิตํ สมณพราหมณเฬิ.

[๕๕๕] จกขุํ สรริ อูปหนฺติ โรณณํ^๒
นิหิยติ วณณพลํ มตี จ
อานนฺทีโน ตสฺส ทิสสา ภวนฺติ
หิเตสิโน จสฺส^๓ สฺปิ ภวนฺติ.

[๕๕๖] ตสฺมา ฬิ อิจฺเจยฺย กุเล วสนเต
เมธาวิโน เจว พหุสฺสฺเต จ
เยสํ ฬิ ปณฺณาวีภาเวน กิจจํ
ตรนฺติ นาวาย นทิว ปณฺณนฺติ.

มหากปฺปิโน เถโร.

๔. จุพปนุถกตุเถรคาถา

[๕๕๗] “ทนฺธา มยฺหํ คตี อาสิ ปริฏฺเฑโต ปุเร อหํ
ภาตา จ มํ ปณฺณเมสิ คจฺจนานิ ฐวํ ฆริ.

[๕๕๘] โสฬํ ปณฺณามิโต สนฺโต สงฺฆารามสฺส โกฏฺฐเก
ทุมฺมโน ตตถ อฏฺฐาสี สาสนสฺมี อเปกฺขวา.

^๑ ฉ., เท., อี. โลกย

^๒ ฉ., เท. เตน

^๓ ฉ., เท., อี. นาสส

- [๕๕๙] ภควา ตตถ อากัจฉิ สีสัมมยหิ ปรามสิ
พาหายัม มํ คเหตวาน สงฆารามํ ปเวสยิ.
- [๕๖๐] อนุกมฺปาย เม สตถา ปาทาสิ ปาทปุณฺณํ
เอตํ สุทฺธํ อธิฏฺเฐจิ เอกมนฺตํ สุวธิฏฺฐิตํ.
- [๕๖๑] ตสฺสาทํ วจันํ สุทฺวา วิหาสิ สาสเน รโต
สมาธิํ ปฏิปาเทสิ อุตฺตมตฺถสฺส ปตฺติยา.
- [๕๖๒] ปุพฺเพนิวาสํ ชานามิ ทิพฺพจกฺขุํ วิโสธิตํ
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๕๖๓] สหสฺสทฺขตฺตํ อตฺตานํ นิมฺมินิตฺวาน ปนฺถโก
นีสิติ อมฺพวเน^๑ รุมฺเม ยาว กาลปฺปเวทนํ.
- [๕๖๔] ตโต เม สตถา ปาเทสิ ทฺวตํ กาลปฺปเวทกํ
ปเวทิตมฺหิ กาลมฺหิ เวหาसानุปสงฺกมํ.
- [๕๖๕] วนฺทิตฺวา สตฺถุโน ปาเท เอกมนฺตํ นีสิตหิ
นินฺนํ มํ วิทิตฺวาน อถ สตถา ปฏิคฺคหิ.
- [๕๖๖] อายาโค สพฺพโลกสฺส อาหุตีณํ ปฏิคฺคโห
ปุณฺณกฺเขตตํ มนุสฺसानํ ปฏิคฺคณฺหิตถ ทกฺขิณฺนติ.
จฺฐปนฺถโก เถโร.

๕. กปฺปตฺเถรคาถา

- [๕๖๗] “นानากุลมลสมฺปฺณฺโณ มหาอุกฺการสมฺภโว
จนฺทนิกัว ปริปกํ มหาคณฺโฑ มหาวโน

^๑ ฉ., เท., อ. นีสิตมฺพวเน

๖. อุปเสนวงคนตปุตตตเถรคาถา^๑

- [๕๗๗] “วิวิตตัม อปฺปนิกโมสํ วาพมิกนิเสวิตํ
 เสเว เสนาสนํ ภิกขุ ปฏิสลุลานการณา.
- [๕๗๘] สงฺการปฺปญฺชา อาหตฺวา สฺสุหนา รติยาหิ จ
 ตโต สงฺฆาฏิกํ กตฺวา ลฺลํ ฐาเรยฺย จีวรํ.
- [๕๗๙] นิจํ มนํ กริตฺวาน สปรทานํ กุลา กุลํ
 ปิณฑิกาย จเร ภิกขุ คุตตทฺวาโร สฺสํวโต.
- [๕๘๐] ลฺลฺเขนปี จ^๒ สนฺตฺสเส นาณญํ ปตฺเถ รสํ พหุ
 รเสสฺส อนฺนคิทฺตสฺส ฌาเน น รมติ มโน.
- [๕๘๑] อปฺปิจฺจเ จเว สนฺตฺตฺสจฺจเ ปวิวิตโต วเส มุณี
 อสฺสํจฺจเ คหฺนฺนเจหิ อนาคาเรหิ จฺญาย.
- [๕๘๒] ยถา ชโผ จ มฺุโค จ อตฺตานํ ทสฺสเย ตถา
 นาติเวลํ ปภาเสยฺย^๓ สงฺฆมฺมชฺฌมฺหิ ปณฺหิตโต.
- [๕๘๓] น โส อฺปวเท กณฺจิ อฺปฺพชาติํ วิวชฺชเย
 สํวโต ปาติโมกฺขสฺมี มตฺตตณฺณ จสฺส โภชเน.
- [๕๘๔] สฺกคฺคหิตนิมิตฺตสฺส จิตฺตสฺสปรปาทโกวิโท
 สมถํ อนฺนญฺเยยฺย กาเลน จ วิปสฺสนํ.
- [๕๘๕] วิริยสาตจฺจสมฺปนฺโน ยุตฺตโยโค สทา ลียา
 น จ อปฺปตฺวา ทฺกฺขณฺตํ^๔ วิสฺสาสํ เอยฺย ปณฺหิตโต.

^๑ ฉ., เท. วงคนตปุตตอุปเสนตเถรคาถา

^๓ ฉ., เท. สมภาเสยฺย

^๒ ฉ., เท. ลฺลฺเขนปีวา

^๔ อี. ทฺกฺขณฺตํ

- [๕๘๖] เอวํ วิหรมานสฺส สุกุฏิกามสฺส ภิกขุโน
 ขิยฺยนฺติ อาสวา สพฺเพ นิพฺพุตฺติจจาตฺถจฺจนฺตํ.
 อุปฺเสโน วรฺกนฺตปฺตฺโต เถโร.

๗. โคตมตฺเถรคาถา*

- [๕๘๗] “วิชาเนยฺย สกํ อตุํ อวโลเกยฺยาถ ปาวจณํ
 ยณฺเฑตถ อสฺส ปฏฺฐีรูปํ สามณฺณํ อชฺฌุปคตสฺส.
 [๕๘๘] มิตฺตํ อิธฺว^๒ กลฺยาณํ สิग्ขา วิปฺลํ สมาทานํ
 สุกฺกุสฺสา จ คุรุณํ เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐีรูปํ.
 [๕๘๙] พุทฺธสฺส สคารวตา ฅมฺเม อปจิติ ยถาภุตํ
 สงฺฆे จ จิตฺติกาโร เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐีรูปํ.
 [๕๙๐] อาจารโคจเร ยุตฺโต อาซีโว โสธิตฺโต อคารยฺโห
 จิตฺตสฺส จ สณฺจปนํ เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐีรูปํ.
 [๕๙๑] จาริตฺตํ อถ วาริตฺตํ อิริยาปถิยํ ปสาทนิยํ
 อธิจิตฺเต จ อาโยโค เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐีรูปํ.
 [๕๙๒] อารณฺยกาณิ เสนาสนาณิ ปนฺตานิ อปฺปสทฺทาณิ
 ภาตฺตพฺพาณิ มุณินา เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐีรูปํ.
 [๕๙๓] สีสณฺจ พาทุสจฺจณฺจ ฅมฺมานํ ปวิจโย ยถาภุตํ
 สจฺจานํ อภิสมโย เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐีรูปํ.

* อปรโคตมตฺเถรคาถา

^๒ ฉ., เท. อิธ จ อิ. อิธ

- [๕๙๔] ภาเวยฺย จ อนิจฺจนฺติ อนตฺตสณฺณํ อสฺสสณฺณญจ
 โลกมฺหิ จ อนภิริตี เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐป.
- [๕๙๕] ภาเวยฺย จ โพชฌงฺเค อิทฺธิปาทานิ อินฺทฺริยพลานิ^๑
 อฏฺฐจฺจนคฺคณฺณริยํ เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐป.
- [๕๙๖] ตณฺหํ ปชฺเหยยฺ มํนี สมฺมุลเก อาสเว ปทาเลยฺย
 วิหเรยฺย วิปฺปมฺตโต เอตํ สมณสฺส ปฏฺฐปนฺติ.

โคตโม เถโร.

ทสกนิปาโต นิฏฺฐิตो.

ตสฺสทฺททานํ

กาพฺพทายี จ โส เถโร	เอกวิหารี จ กปฺปิโน
จฺจุพฺพนฺถโก กปฺโป จ	อุปเสนโน จ โคตโม
สตุตฺติเม ทสเก เถรา	คาถาโย เจตฺถ สตุตฺตตีติ.

^๑ ฉ., เท. อินฺทฺริยานิ พลานิ

๑๑. เอกาทสกนิปาโต

๑. สงกิจจตุเถรคาถา

- [๕๙๗] “กีนฺตวตฺถุโธ วเน ตาต อุชฺชหาโนว ปาธุเส
เวรมฺพา^๑ รณณียา เต ปวีเวโก หิ ฌายินฺ.
- [๕๙๘] ยถา อพฺภานิ เวรมฺโพ วาโต นฺทติ ปาธุเส
สณฺญา เม อภิกีรณฺติ วิเวกปฏิสณฺญตา.
- [๕๙๙] อปณฺทโร อณฺทสมฺภโว สีวธิกาย นิเกตจาริโก
อุปฺปาทยเตว เม สตี สนฺเทหสฺมี วิราคนิสฺสิตํ.
- [๖๐๐] ยญฺจ อญฺเณ น รกฺขณฺติ โย จ อญฺเณ น รกฺขติ
ส เว ภิกฺขุ สฺขํ เสติ กาเมสุ อนเปกฺขวา.
- [๖๐๑] อจฺจุทิกกา ปุณฺณสิลา โคณฺจคฺคฺลมิคายฺตา
อมฺพุเสวาลสณฺจนฺนา เต เสลา รณณฺติ มํ.
- [๖๐๒] วสฺสํ เม อรณฺเณสุ กนฺทราสุ คฺหาสุ จ
เสนาสเนสุ ปนฺเตสุ วาพมิกนิเสวิเต.
- [๖๐๓] อิเม หณฺณนฺตุ วชฺฌนฺตุ ทุกฺขํ ปปฺโปนฺตุ ปาณินฺ
สงฺกปฺปี นาภิชานามิ อนริยํ โทสสํหิตํ.
- [๖๐๔] ปริจฺฉินฺโณ มยา สตุถา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ
โอหิตอ คฺรโก ภาโร ภวเนตฺติ สมุทฺตา.
- [๖๐๕] ยสฺสสตุถาย^๒ ปพฺพชฺชิตอ อคารสฺมา อนคาริยํ
โส เม อตฺถุโธ อนฺนุปฺตฺโต สพฺพสํโยชนกฺขโย.

^๑ ฉ.,เท. เวรมฺพา

^๒ ฉ.,เท.,อ. ยสฺส จตฺถาย

- [๖๐๖] นากินนุทามิ มรณํ นากินนุทามิ ชีวิตํ
 กาลญจ ปฏิกงฺขามิ นิพฺพิสํ ภตโก ยถา.
- [๖๐๗] นากินนุทามิ มรณํ นากินนุทามิ ชีวิตํ
 กาลญจ ปฏิกงฺขามิ สมฺปชาโน ปติสฺสโตติ.

สงฺกิจฺโจ เถโร.

เอกาทสกนิปาโต นิฏฺฐิต.

ตตฺตฺตฺตฺต

สงฺกิจฺจตฺเถโร เอโกว กตฺกิจฺโจ อนาสโว
 เอกาทสนิปาตมฺหิ คาถา เอกาทสฺสว ตาติ.*

* น.เท. จาติ.

๑๒. ทวาทสกนิปาโต

๑. สัตตตฺเถรคาถา

[๖๐๘]	“สีลเมวริช ลิกฺขเขต สีลํ หิ สพฺพสมปตฺตี	อสมึ โลเก สฺสลิขิตํ อุปฺนಾಮติ เสวิตํ.
[๖๐๙]	สีลํ รกฺขะยฺย เมธาวี ปัสสํ วิตฺติลาภญจ	ปตฺตยาโน ตโย สุขะ เปจฺจ สกฺเค ^๑ ปโมทณํ.
[๖๑๐]	สีลวา หิ พหุ มิตฺเต ทฺสุสีโล ปน มิตฺเตหิ	สญฺญเมนาธิคฺคจฺจติ ธฺสเต ปาปมาจฺร.
[๖๑๑]	อวณฺณณฺจ อภิตฺติญจ วณฺณํ กิตฺตี ปัสสณฺจ	ทฺสุสีโล ลภเต นโร สทา ลภติ สีลวา.
[๖๑๒]	อาทิ สีลํ ปตฺติจฺจา จ ปมฺขํ สพฺพพรมฺมานํ	กลฺยาณานญจ มาตุกํ ตสฺมา สีลํ วิโสชเย.
[๖๑๓]	เวลา จ สํวร ^๒ สีลํ ติตฺถณฺจ สพฺพพทุธานํ	จิตฺตสฺส อภิหาสน ^๓ ตสฺมา สีลํ วิโสชเย.
[๖๑๔]	สีลํ พลํ อปฺปฏิมํ สีลํ อามารณ ^๔ เสฏฺฐจํ	สีลํ อาวุชฺมุตฺตมํ สีลํ กวจฺมพฺภุต ^๕ .
[๖๑๕]	สีลํ เสตฺถ มหะสฺสโก สีลํ วิเลปนํ เสฏฺฐจํ	สีลํ คนฺโห อนุตฺตโร เยน วาติ ทิโส ทิส.

^๑ สี., อี. เปจฺจ สกฺเค จ

^๓ อี. อภิภาสน มหา. อภิภาสน

^๕ อี. กวจํ อพฺภุตํ

^๒ สี. สํวร

^๔ ฉ., เท., อี. สีสมาภารณ

- [๖๑๖] สีสํ สมุพลเมวคํ สีสํ ปาเถยยมุตตมํ
 สีสํ เสฏฺโฐ อติวาโห เยน วาติ^๑ ทิโส ทิสํ.
- [๖๑๗] อิธว นินฺทํ ลภติ เปจฺจาปาเย จ ทุมฺมโน
 สพฺพตฺถ ทุมฺมโน พาโล สีเลสุ อสมาทิโต.
- [๖๑๘] อิธว กิตฺติ ลภติ เปจฺจ สกฺเค จ สุมฺมโน^๒
 สพฺพตฺถ สุมฺโน ธีโร สีเลสุ สุมฺมาทิโต.
- [๖๑๙] สีลเมว อิธ อคฺคํ ปญฺญวา ปน อุตฺตโม
 มนุสฺเสสุ จ เทเวสุ สีลปญฺญาณโต ชยฺนติ.

สีลวตฺเตโร.

๒. สุนีตฺตเถรคาถา

- [๖๒๐] “นีเจ กุลมฺหิ ชาโตหํ ทลิตฺวา อปฺปโมชโน
 หีนํ กมฺมํ มมํ อาสิ อโหสิ ปุพฺผจฺจทุกฺโก.
- [๖๒๑] ชิกฺขจฺฉิโต มนุสฺसानํ ปริญฺโตะ จ วมฺภิโต
 นีจํ มนํ กริตฺวาน วนฺทิสฺสํ พหุํ ชนํ.
- [๖๒๒] อถทฺทสาสี สมฺพุทฺธํ ภิกฺขุสงฺฆปุรฺกฺขตํ
 ปวิสนฺตํ มหาวีรํ มคฺชานํ ปุรฺตตฺตมํ.
- [๖๒๓] นิภฺชิปีตฺวาน พฺยาภงฺคิ วนฺทิตุํ อุปฺสงฺกมํ
 มเมว อนุกมฺปาย อญฺจาสิ ปุริสฺสฺสฺสฺสโม.
- [๖๒๔] วนฺทิตฺวา สตฺถุโน ปาเท เอกมนฺตํ จิโต ตทา
 ปพฺพชฺชํ อหฺมายาจี สพฺพสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสโม.

^๑ ฉ., เท. ยาทิ.

^๒ สยา., มหา. สุมโน

๑๓. เतरสกนิปาโต

๑. โสณโกฬวิสตุเถรคาถา

- [๖๓๒] “ยาหุ รฏฺเฐ สมนุกกฏฺโจะ รณเณ องคสฺส ปตฺถคฺค^๑
สฺวาชฺช ธมฺเมสฺสุ อุกกฏฺโจะ โสโณ ทุกฺขสฺส ปารคฺค.
- [๖๓๓] ปณฺจ จินฺเต ปณฺจ ชฺเห ปณฺจ จุตฺตริ ภาวเย
ปณฺจสงฺคาติโค ภิกฺขุ ‘โอฆตฺติณฺโณติ วุจฺจติ.
- [๖๓๔] อุณฺณพฺสฺส ปมตฺตสฺส พาหิราสฺส ภิกฺขุโน
สีลํ สมาริ ปณฺญา จ ปาริปุรี น คจฺจติ.
- [๖๓๕] ยณฺหิ กิจฺจํ ตทปวิทุรํ อกิจฺจํ ปน กยฺรติ
อุณฺณพานํ ปมตฺตานํ เตสํ วฑฺฒนฺติ อาสวา.
- [๖๓๖] เยสณฺจ สฺสมารทฺธา นิจฺจํ กายคตา สติ
อกิจฺจนฺเต น เสวนฺติ กิจฺเจ สาตจฺจการิโน
สฺตานํ สมฺปชานานํ อตฺถํ คจฺจนฺติ อาสวา.
- [๖๓๗] อุชฺฐมคฺคฺมฺหิ อกฺขาเต คจฺจถ มา นีวตฺตถ
อตฺตนา โจทยตฺตานํ นิพฺพานมภiharเย.
- [๖๓๘] อจฺจารทฺธมฺหิ วิริยมฺหิ สตฺถา โลเก อนตฺตโร
วิโนปมํ กริตฺวาน ธมฺมํ เทเสสิ จกฺขมา
ตสฺสาคํ วณฺํ สุตฺวา วิหาสิ สาสเน รโต.

^๑ ฉ.,เท. ปตฺถคฺค อ. ปทฺทคฺค

- [๖๓๙] สมถิ^๑ ปฏิปาเทสี อุตตมตถสฺส ปตฺติยา
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๖๔๐] เนกขมเม อธิมุตฺตสฺส ปวิเวกญจ เจตฺโส
 อพฺยาปชฺฌาธิมุตฺตสฺส อูปาทานกฺขยสฺส จ.
- [๖๔๑] ตณฺหกฺขยาธิมุตฺตสฺส อสมฺโมหญจ เจตฺโส
 ทิสฺวา อายตฺนุปฺปาทํ สมฺมา จิตฺตํ วิมฺจุจฺติ.
- [๖๔๒] ตสฺส สมฺมา วิมุตฺตสฺส สนฺตจิตฺตสฺส ภิกฺขุโน
 กตสฺส ปฏิจโย นตฺถิ กรณียํ น วิชฺชติ.
- [๖๔๓] เสโล ยถา เอกขมโน วาเตน น สมีรติ
 เอวํ ฐปา รสา สทฺทา คนฺธา ผสฺสา จ เกวลา.
- [๖๔๔] อิกฺกจา ฐมฺมา อนิกฺกจา จ นปฺปเวเชนฺติ ตาทิโน
 จิตฺตํ จิตฺตํ วิสณฺณตฺตํ วยฺยจฺจุสฺसानุสฺสตีติ.

โสณเณ โกฬวิสเณ เถโร.

เตรสกนิปาโต นิฏฺฐิต.

ตสฺสทฺททานํ

โสณเณ โกฬวิสเณ เถโร เอโกเยว มหิทฺธิโก
 เตรสมฺมहि นิปาตมฺหิ คาถาโย เจตฺถ เตรสาทิ.

^๑ อ. สมถิ

๑๔. จุฑทสกนิปาโต

๑. ขทรวนียเรวตตุเถรคาถา

- [๖๔๕] “ยथा ओहं पपुष्विโต อकारสุमा อนคาริยं
 นาगिखानामि संगुप्प अनरियं तोससंहितं.
- [๖๔๖] ‘อิเม ह्यनुत्तु वचननु तृगुं पपुष्विโต पाणिโน,
 संगुप्प नागिखानामि अिमस्मिं तिममनुत्तरे.
- [๖๔๗] मेतुत्तज्ज ओगिखानामि अप्पमानं सुภาविदं
 अनुप्पप्प परिजितं यथा पृथगेन तेसितं.
- [๖๔๘] सपुष्पमितโต सपुष्पसो सपुष्पगतानुगम्पโก
 मेतुत्तं जितुत्तज्ज गावामि अपुष्पापचुम्भतो सता.
- [๖๔๙] असंहिं असंगुप्प जितुत्तं आमतयामहं
 पुरम्भविहारं गावामि अगापुरिससेवितं.
- [๖๕๐] अवित्तुगं समापनुโน सम्मासम्पुत्तसวโก
 अरियेन तुत्तहिगावेन अुपेतो होति तावते.
- [๖๕๑] यथाปิ पपुष्विโต सेलो अजलो सुप्पतिฏ्ठितो
 เอว โมหกขยา ภิกขุ ปพุष्वิโต น เวรติ.
- [๖๕๒] อนนฺถณฺนสฺส ปุสฺสส นิจฺจํ สฺสจฺฉิเวสฺสิโน
 วาลคฺคฺมตฺตํ ปาปสฺส अपग्गมตฺตวํ ขายติ.
- [๖๕๓] นครं यथा पजฺจนत्तं कुत्तुत्तं สन्ตรพาทิรं
 เอว โคเปถ อตฺตानํ ขโณ वो मा อปฺपจฺจคา.

- [๖๕๔] นากินนุทามิ มรณํ นากินนุทามิ ชีวีตํ
กาลณฺจ ปฏิกงฺขามิ นิพฺพิสํ ภตโก ยถา.
- [๖๕๕] นากินนุทามิ มรณํ นากินนุทามิ ชีวีตํ
กาลณฺจ ปฏิกงฺขามิ สมฺปชาโน ปติสฺสโต.
- [๖๕๖] ปริจิตฺตโน มยา สตุถา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ
โอหิตो ครุโก ภาโร ภวเนตฺติ สมฺมทตา.
- [๖๕๗] ยสฺส จตุถาย ปพฺพชิตो อคารสฺมา อนคาริยํ
โส เม อตฺถโ อณฺุปฺปตฺโต สพฺพสํโยชนกฺขโย.
- [๖๕๘] สมฺปาเทถปฺปมาเทน เอสา เม อนฺุสาสนี
หนฺทาหํ ปรินิพฺพิสฺสํ วิปฺปมฺตฺโตมฺหิ สพฺพชิตี.

ขทิวณฺิยเรวโต^๑ เถโร.

๒. โศทตตตฤทธกาถา

- [๖๕๙] “ยถาปี ภทฺโท อาชณฺโณ ชุเร ยุตฺโต ชุรสฺสโห
มถิตो อติภาเรน สํยุตฺตํ^๒ นาติวตฺตติ.
- [๖๖๐] เอวํ ปณฺณาย เย ติตฺตทา สมฺมทฺโท วารินา ยถา
น ปเร อติมณฺณนฺติ อริยธฺมโมว ปาณิน.
- [๖๖๑] กาเล กาลวสมฺปตฺตทา ภวามวสํ คตา
นรา ทฺวํ นิคจฺจนฺติ เต จ^๓ โสจฺนติ มาณวา.

^๑ สฺยา. เรวโต

^๒ ฉ.,เท.,อิ. สํยุตํ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. เต

- [๖๖๒] อุณหตา สุขธมฺเมน ทุกฺขธมฺเมน โวณตา
 ทฺวเยน พาลา หณฺณนฺติ ยถาภูตํ อทสฺสีโน.
- [๖๖๓] เย จ ทุกฺเข สุขมฺหิ จ มชฺฌเณ สิปฺพนิมฺมจฺจุ^๑
 จิตฺตา เต อิทฺทปฺปัลโลว น เต อุณหตโณนตา.
- [๖๖๔] น เหว ลาเภ นาลาเภ น ยเส น จ กิตฺติยา
 น นินฺทาย ปสฺสํสา น เต ทุกฺเข สุขมฺหิ จ.
- [๖๖๕] สพฺพตฺถ เต น ลิปฺปนฺติ อุทฺทพิณฺทว โปทฺทเร
 สพฺพตฺถ สฺสิตฺตา ธีรา^๒ สพฺพตฺถ อปฺราชิตา.
- [๖๖๖] ธมฺเมน จ อลาโภ โย โย จ ลาโภ อธมฺมิโก
 อลาโภ ธมฺมิโก เสยฺโย ยถฺเจ ลาโภ อธมฺมิโก.
- [๖๖๗] ยโส จ อปฺปพฺพุตฺธินํ วิญญฺณํ อยโส จ โย
 อยโส จ^๓ เสยฺโย วิญญฺณํ น ยโส อปฺปพฺพุตฺธินํ.
- [๖๖๘] ทุมฺเมเวหิ ปสฺสํสา จ วิญญฺหิ ครหา จ ยา
 ครหา เสยฺโย วิญญฺหิ ยถฺเจ พาลปฺปสฺสนา.
- [๖๖๙] สุขญฺจ กามมยิกํ ทุกฺขญฺจ ปวิเวกียํ
 ปวิเวกีย^๔ ทุกฺขํ เสยฺโย ยถฺเจ กามมยํ สฺขํ.
- [๖๗๐] ชีวิตญฺจ อธมฺเมน ธมฺเมน มรณญฺจ ยํ
 มรณํ ธมฺมิกํ เสยฺโย ยถฺเจ ชีเว อธมฺมิกํ.

^๑ ฉ.,เท. สิปฺพนิมฺมจฺจุ อ. สิปฺพนิมฺมจฺจุ

^๓ ฉ.,เท. ว

^๒ อ. ธีรา

^๔ ฉ.,เท. ปวิเวกทฺท

- [๖๗๑] กามโกธปปหีนา^๑ เย สนฺตจิตฺตา ภวามเว
 จรฺนฺติ โลเก อสิตา นตฺถิ เตสํ ปิยาปิยํ.
- [๖๗๒] ภาวยิตฺวาน โพชฺฌนฺเค อินฺทริยานิ พลานิ จ
 ปปฺปยุยฺย ปรมํ สนฺตี ปรินิพฺพนฺติ อนาสวาทิ.

โคทตฺโต เถโร.

อุทฺทสกนิปาโต นิฏฺฐิต.

ตตฺถอุทฺธานํ

เรวโต เจว โคทตฺโต เถรา เทวเต มหิทธิกา
 อุทฺทสมฺหิ นิปาตมฺหิ คาถาโย อฏฺฐวีสตีติ.

^๑ จ.,เท. กามโกปปปหีนา อ. กามโกปปหีนา

๑๕. โสฬสกนิปาโต

๑. อัญญาโกณฑลยฺหตฺตเถรคาถา

[๖๗๓]	“เอส ภียโย ปสืทามิ
วิราโค เทสิโต ฐมโม	สุตฺวา ฐมมํ มหารสํ
อนฺุปาทาย สพฺพโส.
[๖๗๔]	พฺพฺนิ โลเก จิตฺรานิ
มณฺเฑติ มณฺเฑ สงฺกปฺเป	อสุมี ปจฺวิมณฺฑลํ
สุภํ รากฺขปสํหิตํ.
[๖๗๕]	รชฺมุหตํ วาเตน
เอวํ สมฺมณฺติ สงฺกปฺปา	ยถา เมโฆปสฺสามเย
ยทา ปณฺณาย ปสฺสติ.
[๖๗๖]	‘สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ
อถ นิพฺพินฺหติ ทฺวเก	ยทา ปณฺณาย ปสฺสติ
เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา.
[๖๗๗]	‘สพฺเพ สงฺขารา ทฺวขาติ
อถ นิพฺพินฺหติ ทฺวเก	ยทา ปณฺณาย ปสฺสติ
เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา.
[๖๗๘]	‘สพฺเพ ฐมฺมา อนตฺตาติ
อถ นิพฺพินฺหติ ทฺวเก	ยทา ปณฺณาย ปสฺสติ
เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา.
[๖๗๙]	พฺพุทฺธานุพฺพุโธ โย เถโร
ปหีนฺชาติมรณํ	โกณฺฑณฺโณ ติพฺพนิฏฺกมฺ
พฺรหฺมจฺริยสฺส เกวลี.
[๖๘๐]	โอชฺปาโส ทพฺุโห ชีโล
เจตฺวา ชีลญฺจ ปาสญฺจ
ติณฺโณ ปารํจฺโต ฉายี	ปพฺพโต ทฺุปปทาลิโย
เสลฺลํ เจตฺวานํ” ทฺุพฺพิทํ
มตฺโต โส มารพฺนฺธนา.

^๑ จ.,เท.,อ. ปุณณิมิตฺตเส

๓ จ.,เท. เกตุวาน

๒ อ. ตินนนิทกขโม

- [๖๙๐] ยัม มนุสฺสา นมฺมสฺสนฺติ สพฺพธมฺมาน ปารคฺคํ
เทวาปิ นํ นมฺมสฺสนฺติ อิติ เม อรหโต สุตํ.
- [๖๙๑] สพฺพสํโยชนาตีตํ วนา นิพฺพานมาคตํ^๑
กาเมหิ เนกขมฺมรตํ มุตตํ^๒ เสลาว กณฺจนํ.
- [๖๙๒] ส เว อจฺจุจฺจิ^๓ นาโค หิมวาวณฺเณ สิฉฺจุจเย
สพฺเพสํ นาคนามานํ สจฺจนาโม อนุตฺตโร.
- [๖๙๓] นาคํ वो กิตฺตยิสฺสามิ น หิ อาคํ กโรติ โส
โสฺรจฺจํ อวิหีสํ จ ปาทา นาคสฺส เต ทฺวเว.
- [๖๙๔] สติ จ สมฺปชฺฌณฺณจ จรณา นาคสฺส เต^๔ ปเร
สทฺธาหตฺโต มหานาโค อุกฺกขาเสตทฺนฺตวา.
- [๖๙๕] สติ คีวา สีโร ปญฺญา วีรมฺสา ธมฺมจินฺตนา
ธมฺมกฺกุจฺจิสมาวาโส^๔ วิเวโก ตสฺส วาลฺลฺลํ.
- [๖๙๖] โส ฌายี อสฺสาสรโต อชฺฌตฺตํ สฺสมาหิโต
คจฺจํ สมาหิโต นาโค จิโต นาโค สมาหิโต.
- [๖๙๗] สยํ สมาหิโต นาโค นิสฺสินฺโนปิ สมาหิโต
สพฺพตฺถ สํวโต นาโค เอสา นาคสฺส สมฺปทา.
- [๖๙๘] ภูฏชฺติ อนวชฺชานิ สาวชฺชานิ น ภูฏชฺติ
ฆาสิ อจฺจุจฺจํ ลทฺธา สนฺนิธี ปริวชฺชยํ.

^๑ ฉ., เท., อ. นิพพานมาคตํ^๒ อ. อจฺจุจฺจํ^๔ “ธมฺมกฺกุจฺจิสมาตโปติปิ ปาโธ.^๒ อ. มุตตเสลาว.^๔ “ตฺยาปเรติปิ ปาโธ.

- อุทากิ เกโระ.

โศภณกนิปาโต นิฏฐิตโต.

๒๒. ตสุตฺตทานํ

โกณฑนญโณ จ อุทายี จ เถธา เทว เต มหิทธิกา
โสฬสมหิ นิปาทมหิ คาถาโย เทว จ ตีส จาติ.

^๑ จ.,เท.,อ. มหาคินิ

๒. สุยา. ตตุรุททานัน

๑๖. วีตตินิปาโต

๑. อธิมุตตตุเถรกาถา

- [๗๐๕] “ยถฺยตฺถ วา ธนตฺถ วา เย หนาม มยํ ปุเร
 อวเสส^๑ ภายํ โหติ เวธนฺติ วิลปนฺติ จ.
- [๗๐๖] ตสฺส เต นตฺถิ ภีตตฺตํ ภิชฺชโย วณฺโณ ปสฺสิตติ
 กสฺมา น ปริเทเวสิ เอวรูปे มหฺพภายะ.
- [๗๐๗] นตฺถิ เจตสิกํ ทุกฺขํ อนเปกฺขสฺส คามณิ
 อติกฺกนฺตา ภายา สพฺเพ ขีณสํโยชนสฺส เว.
- [๗๐๘] ขีณาย ภวเนตฺติยา ทิฏฺฐเจ ฐมฺเม ยถาตถ^๒
 น ภายํ มรณเณ โหติ ภาวนิกฺเขปนเณ ยถา.
- [๗๐๙] สฺสจฺฉนฺตํ พุรหฺมจริยํ เม มคฺโค จาปิ สุภาวิโต
 มรณเณ เม ภายํ นตฺถิ โรคาณมिव สงฺขเย.
- [๗๑๐] สฺสจฺฉนฺตํ พุรหฺมจริยํ เม มคฺโค จาปิ สุภาวิโต
 นिरสฺสาทา ภวา ทิฏฺฐา วิสํ ปิตฺวาน^๓ ฉทฺทิตฺ.
- [๗๑๑] ปารคฺคฺช อนุปาทาโน กตกิจฺจเณ อนาสโว
 ตฺถฺวโจ อายุกฺขยา โหติ มุตฺโต อาฆาตนา ยถา.
- [๗๑๒] อุตฺตมํ ฐมฺมตํ ปตฺโต สพฺพโลเก อนตฺถิโก
 อาทิตฺตาว ฆรา มุตฺโต มรณสฺสมี น โสจติ.
- [๗๑๓] ยทตฺถิ สงฺขตํ กิณฺชิ ภโว จ ยตฺถ ลพฺภาติ
 สพฺพํ อนิสฺสรํ เอตํ อิทํ^๔ วุตฺตํ มหะสินา.

^๑ สี.,ฉ. อวเส ตํ

^๓ ฉ.,เท. ปิตฺวา

^๒ สฺยา. ยถาตถา

^๔ ฉ.,เท.,อิ. อิติ

[๗๑๔] โย ตํ ตถา ปชานาติ
น คณฺหาติ ภวํ กิณฺจ

[๗๑๕] น เม โหติ 'อโหสินฺติ
สงฺขารา วิภวิสฺสนฺติ

[๗๑๖] สุกฺขํ ฆมฺมสมุปฺปาตํ
ปสฺสนฺตสฺส ยถาภูตํ

[๗๑๗] ตินฺนภฺภูจฺจสมํ โลกํ
มมตํ สอ อสํวินํ

[๗๑๘] อุกฺกณฺจามิ สรีเรน
โสยํ ภิชฺชิสฺสติ กาโย

[๗๑๙] ยํ โว กิจฺจํ สรีเรน
น เม ตปฺปจฺจยา ตตฺถ

[๗๒๐] ตสฺส ตํ วจฺนํ สุตฺวา
สตฺถาณิ นิภฺชิปิตฺวาน

[๗๒๑] กิํ ภทฺนฺเต กริตฺวาน
กสฺส สาสนมาคฺคม

[๗๒๒] สพฺพพณฺญํ สพฺพทสฺสาวิ
มหาการุณิโก สตฺถา

[๗๒๓] เตนายํ เทสิโต ฆมฺโม
ตสฺส สาสนมาคฺคม

ยถา พุทฺเธน เทสิตํ
สฺตตฺตํว อโยคฺคหิ.

'ภวิสฺสนฺติ น โหติ เม
ตตฺถ กา ปริเทวนา.

สูกฺขํ สงฺขารสฺสนฺตํ
น ภยํ โหติ คามณิ.

ยทา ปณฺญาย ปสฺสติ
'นตฺถิ เมติ น โสจติ.

ภเวณฺมุหิ อนตฺถิโก
อณฺโณ จ น ภวิสฺสติ.

ตํ กโรถ ยทิจฺจน
โทโส เปมํ จ เหติติ.

อพฺภูตํ โลมหํสนํ
มาณฺวา เอตทพฺรหฺม.

โก วา อจฺริโย ตว
ลพฺภเต ตํ อโสภตา.

ชิโน อจฺริโย มม
สพฺพโลกติกิจฺจนโก.

ขยคามิ อนฺตฺตโร
ลพฺภเต ตํ อโสภตา.

[๗๒๔] สตุวาน โจรา อีสโน สุภาสิตัง
 นิกุขิปป สตุถานิ จ อาวุธานิ จ
 ตมฺหา จ กมฺมา วิรมีสฺส เอเก
 เอเก จ ปพฺพชฺชมโรจยีสฺส.

[๗๒๕] เต ปพฺพชิตฺวา สุกตสฺส สาสเน
 ภาเวตฺวา^๑ โพชฌงฺคพลานิ ปณฺทิตา
 อุทฺตจจิตฺตา สุมนา กตินฺทริยา
 ผุสฺสํ นิพฺพานปํ อสงฺขตฺตนิ.

 อธมฺมุตโต เถโร.

๒. ปาราสริยตุเถรคาถา

[๗๒๖] “สมณสฺส อหฺม จินฺตา ปาราสริยสฺส^๒ ภิกฺขุโน
 เอกกสฺส นิสินฺนสฺส ปวิวิตฺตสฺส ฌายีโน.

[๗๒๗] กิมานุพฺพํ ปุริโส กํ วตฺตํ กํ สมาจารี^๓
 อตฺตโน กิจฺจการิสฺส น จ กิณฺจิ วิเหจฺเย.

[๗๒๘] อินฺทริยานิ มนุสฺसानํ หิตาย อหิตาย จ
 อรกฺขิตานิ อหิตาย รกฺขิตานิ หิตาย จ.

[๗๒๙] อินฺทริยาเนว สารกฺขํ อินฺทริยานิ จ โคปยํ
 อตฺตโน กิจฺจการิสฺส น จ กิณฺจิ วิเหจฺเย.

[๗๓๐] จกฺขุณฺทริยญฺจ ฐเปสฺส คจฺจนฺตํ อนิวารยํ
 อนาทินวทสฺสาวี โส ทฺกฺขา น ทิ มุจฺจติ.

^๑ ฉ., เท. ภาเวตฺวา

^๒ ฉ., เท., อ. ปาราสริยสฺส

^๓ อ. สมาจารี

- [๗๓๑] โสติन्हุริยญจ^๑ สหุเทสุ คจจนฺตํ อนินวาร์ย
อนาทีนทสฺสาวี โส ทุกฺขา น หิ มุจฺจติ.
- [๗๓๒] อนิสฺสรณทสฺสาวี คนฺธเ เจ ปฏฺฐิเสวติ
น โส มุจฺจติ ทุกฺขมฺหา คนฺธेषุ อธิมุจฺจติโต.
- [๗๓๓] อมฺพิลมฐฺรคฺคณฺจ ติตฺตทกคฺคณฺนุสฺสรํ
รสตณฺหาเย คธิตโต หทยํ นาวพฺพชฺฌติ.
- [๗๓๔] สุภานยปฺปฏฺฐิภูลานิ โผฏฺฐพฺพานิ อนุสฺสรํ
รตฺโต ราคาริกรณํ วิวัธํ วัณฺทเต ทุกฺขํ.^๒
- [๗๓๕] มนญฺเจเตหิ ธมฺเมหิ โย น สกฺโกติ รกฺขิตุํ
ตโต น ทุกฺขมนฺเวติ สพฺพโสเตหิ ปญฺจหิ.
- [๗๓๖] ปฺพพโลหิตสมฺปยุณฺณํ พหุสฺส กุณฺปสฺส จ
นรวิรกตํ วคฺคํ สมฺคคฺคมิว จิตฺติตํ.
- [๗๓๗] กญฺจํ มฐฺรสุสํทำ ปิยนินฺพนฺธนํ ทุกฺขํ
ขุรฺว มฐฺนาลิตตํ อุลลิตตํ นาวพฺพชฺฌติ.
- [๗๓๘] อิตฺติธฺมฺเป อิตฺติธฺมฺเส โผฏฺฐพฺเพปิ จ อิตฺติยา
อิตฺติคนฺธेषุ สารตฺโต วิวัธํ วัณฺทเต ทุกฺขํ.
- [๗๓๙] อิตฺติโสทานิ สพฺพานิ สนฺทนฺติ ปญฺจปญฺจสุ
เตสฺมาวณฺณ กาคํ โย สกฺโกติ วิริยวา.
- [๗๔๐] โส อตฺถวา โส ธมฺมญฺโจะ โส ทกฺโข โส วิจกฺขณฺ
กเรยฺย รมมาโน หิ กิจฺจํ ธมฺมตฺถสํหิตํ.

^๑ ฉ., เท. เจ^๒ ฉ., เท., อ. ทุขํ, เอมบุปฺริป.

- [๗๔๙] อนุโตวรงกโต^๑ อาสี มจฺโนว ชสมามิสั
พทุโธ มหินฺทปาเสน เวปจิตฺตยาสุโร ยถา.
- [๗๕๐] อณฺณามิ นํ น มุณฺณจามิ อสฺมา โสภปริทฺทวา
โก เม พนฺธุ มุณฺณจํ โลเก สมฺโพธิ เวทยิสฺสติ.
- [๗๕๑] สมณํ พุราหมณํ วา กํ อาทิสนฺตํ ปภงฺกุนํ
กสฺส ฐมมํ ปฏฺิจจามิ ชรามจฺจุปวาหนํ.
- [๗๕๒] วิจิกิจฺจนาถาคนฺธิตํ^๒ สารมฺภพลสณฺณุตํ
โกธปฺปตฺตตฺตมณฺตถทฺธํ อภิชปฺปพารณํ.
- [๗๕๓] ตณฺหาธนฺนสมฺมุจฺจัน เทว จ ปนฺนรสายุตํ
ปสฺส โอโรสิกํ พาลํ^๓ เกตฺวาน ยทิ ติฏฺฐติ.
- [๗๕๔] อนุทิกฺกุจฺจํ อปฺปหานํ สงฺกปฺปสรเตชิตํ
เตน วิทุโธ ปเวชามิ ปตฺตํว มาลฺลเตริตํ.
- [๗๕๕] อชฺฌตฺตํ เม สมฺมุจฺจาย ชิปฺปํ ปจฺเจติ^๔ ปาปํ
ฉผสฺสสายตนิ กายโย ยตฺถ สรติ สพฺพพา.
- [๗๕๖] ตํ น ปสฺสามิ เตกฺิจจํ โย เม ตํ สลฺลมุทฺตรเว
นानารชฺเชน สตฺถเนน นาทฺตเยน วิจิกิจฺจิตํ.
- [๗๕๗] โก เม อสฺตโก อวโณ สลฺลมพฺภนฺตรปสฺสยํ
อหีสํ สพฺพคตฺตทานิ สลฺลํ เม อุทฺทริสฺสติ.
- [๗๕๘] ฐมมปฺปติ หิ โส เสฏฺโฐ วิสโทสปวาทโก
คฺมภีเร ปติตฺตสฺส เม ถลํ ปาณิ^๕ ทสฺสเย.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปารุงฺกโต

^๒ ฉ.,เท. วิจิกิจฺจนาถาคนฺธิตํ อิ. -คณฺธิ

^๓ ฉ.,เท. พาทฺหํ

^๔ ฉ.,เท.,อิ. ปจฺจติ มามํ

^๕ ฉ.,เท. จ

- [๗๕๙] รหเทหสมิ โอคาพฺโห อหาริยรชมนฺติเก^๑
 มายาอุสสุยสارมภา- ถีนมิทุชฌปตฺตญฺเ.
- [๗๖๐] อุทฺธจฺเจมฺเมถนิตํ สํโยชนวลาหกํ
 วาหา วหนฺติ กุทฺทิกฺขี^๒ สงฺกปฺปา รากนิสฺสิตา.
- [๗๖๑] สวณฺติ สพฺพธี โสตา ลตา อุพฺภิชฺช ติกฺขจฺติ
 เต โสเต โก นิวาเรยฺย ตํ ลตํ โก หิ เฉจฺจติ.
- [๗๖๒] เวลํ กโรถ ภาทฺเต โสตานํ สนฺนิวารณํ
 มา เต มโนมโย โสโต รุกฺขํ สหสา ลฺเว.
- [๗๖๓] เอวํ เม ภาชฺชาตฺตสฺส อปารํ ปารเมสฺโต
 ตาณํ ปญฺฉาวัชฺช สตุถา อีสฺสจฺจนิสฺสโร.
- [๗๖๔] โสปาณํ สุกตํ สุกฺขํ ฐมฺมสารมยํ ทพฺพํ
 ปาทาสี วุญฺหามานสฺส มา ภายิตี จ มพฺพริ.
- [๗๖๕] สติปฺปจฺจานปาสาทํ อารุญฺห ปจฺจเวกฺขิสฺส
 ยนฺตํ ปุพฺเพ อมณฺณิสฺส สกฺกาเยวํ ปชฺ.
- [๗๖๖] ยทา จ มคฺคมทฺทกฺขี นาเวย อภิรฺฐหนํ
 อนนฺทิจฺจาย อตฺตทานํ ติตฺถมทฺทกฺขิมุตฺตมํ.
- [๗๖๗] สลฺลํ อตฺตสมฺมจฺจานํ ภาวเนตฺติปภาวิทํ
 เอเตสํ อปฺปวตฺตาย เทเสสิ มคฺคมุตฺตมํ.
- [๗๖๘] ทิฆรตฺตานุสยิตํ จิรฺรตฺตปติฏฺฐิตํ
 พุทฺโธ เม ปาณฺที ฌนฺธี วิสโทสปวาทโนติ.
- เตลฺลกาณิ^๒ เถโร.

^๑ ฉ., เท. อหาริยรชมนฺติเก^๒ ฉ., เท., อ. เตลลกาณิ

๔. รุจपालตฺเถรคาถา

- [๗๖๙] “ปสฺส จิตฺตกตํ พิมพ์ อรฺกายํ สมฺมสฺสิตํ
 อาตุรํ พหุสํกปฺปํ ยสฺส นตฺถิ ชฺวํ จิตฺติ.
- [๗๗๐] ปสฺส จิตฺตกตํ ฐปํ มณินา กุณฺฑทฺเลน จ
 อฏฺฐจิตฺเตน^๑ โอนทฺธํ สห วตฺถเอหิ โสภติ.
- [๗๗๑] อลตฺตกกตา ปาทา มุขํ จุณฺณกมฺภีตํ
 อลํ พาลสฺส โมหาย โน จ ปารคเวสิโน.
- [๗๗๒] อฏฺฐปทกตา^๒ เกสา เนตฺตา อมฺชนฺมกฺขิตา
 อลํ พาลสฺส โมหาย โน จ ปารคเวสิโน.
- [๗๗๓] อมฺชนีว นวา จิตฺตา ปุตฺติกาโย อลงฺกโต
 อลํ พาลสฺส โมหาย โน จ ปารคเวสิโน.
- [๗๗๔] โอทฺถิ มิคโว ปาสํ นาสาทา^๓ วาгурิ มิโค
 ภุตฺวา นีวาปี คจฺฉาม กนฺทนฺเต มิคพฺนฺทเก.
- [๗๗๕] จินฺนา^๔ ปาสา มิควสฺส นาสาทา วาгурิ มิโค
 ภุตฺวา นีวาปี คจฺฉาม โสจฺนฺเต มิคลฺลทฺทเก.
- [๗๗๖] ปสฺสสามิ โลเก สทฺธเน มนุสฺสเส
 ลทฺธาน วิตฺตํ น ททฺหนฺติ โมหา
 ลทฺธา^๕ ฐนํ สนฺนิจยํ กโรนฺติ
 ภียโย จ^๖ กาเม อภิปตฺถยฺหนฺติ.

^๑ น.,เท. อฏฺฐี ตเจน

^๓ น.,เท. นาสทา วาгурิ, เอวมุปริปิ.

^๕ น.,เท.,อิ. ลุทฺธา

^๒ น.,เท. อฏฺฐาปทกตา

^๔ น.,เท. จินฺโน ปาส

^๖ น.,เท. ว

- [๗๗๗] ราชา ปสยหปปจวี วิเชตวา
 สสาครนฺตํ มหิมาวสนฺโต
 โอริํ สมฺพุทฺทสฺส อติตฺตฺรโป
 ปาริํ สมฺพุทฺทสฺสปี ปตฺถเยถ.
- [๗๗๘] ราชา จ อญฺเฆ จ พหุ มนุสฺสา
 อวิตตณฺหา มรณํ อุเปนฺติ
 อุณาว หุตฺวาน ชนฺตํ เทหิ
 กาเมหิ โลกมฺหิ น หตฺถิ ติตฺติ.
- [๗๗๙] กนฺทนต์ํ น ฌาตี ปกิริย เกเส
 'อโห วตา โน อมราติ จาหุ
 วตฺถเณ น ปารุตํ นีหริตฺวา
 จิตฺํ สโมชาย ตโต ทนฺตํ.
- [๗๘๐] โส ทยฺยหติ สฺสเลหิ ตฺชชฺมาโน
 เอเกณ วตฺถเณ ปหาย โภเค,
 น มียฺยมานสฺส ภวนฺติ ตาณา
 ฌาตี จ มิตฺตา อถ วา สหายา.
- [๗๘๑] ทายาทกา ตสฺส ธนํ หรณฺติ
 สตฺโต ปน จจฺจติ เยน กมฺมํ
 น มียฺยมานํ ธนมนฺเวติ กิณฺจ
 ปตฺตฺตา จ ทารา จ ธนญฺจ รฏฺฐจํ.

- [๗๘๒] น ที่มมาญ์ ลภเต ชเนน
 น จาปี วิตุเตน ชร วิหนติ
 อปปญหิ^๑ น ชีวิตมาหุ ชีรา
 อสสสत्ตัม วิปปริณามชมมัม.
- [๗๘๓] อทุธา^๒ ทลิตุทา จ ผุสฺสนฺติ ผุสฺสํ
 พาโล จ ชีโร จ ตเถว ผุสฺสโ
 พาโล หิ พาลยา วชิตฺว เสติ
 ชีโร จ น เวชติ ผุสฺสผุสฺสโ.
- [๗๘๔] ตสฺมา หิ ปญญาว ชเนน เสยฺโย
 ยาย โวसानมิตฺตจจฺจติ
 อพฺปิยสิตตตฺตา หิ ภวามเวสฺสุ
 ปาปานิ กมฺมานิ กโรนฺติ^๓ โมหา.
- [๗๘๕] อุเปติ คพฺภณจ ปรมฺจ โลกํ
 สํสารมาปชฺช ปรมฺปราย
 ตสฺสปปปญฺญเ อภิสทฺทหนฺโต
 อุเปติ คพฺภณจ ปรมฺจ โลกํ.
- [๗๘๖] โจโร ยถา สนฺธิมุเข คหิโต
 สกมฺมฺนา หณฺณติ ปาปชฺชโม
 เอวํ ปชา เปจฺจ ปรมฺหิ โลเก
 สกมฺมฺนา หณฺณติ ปาปชฺชโม.

^๑ ฉ., เท. อปปปฺป หิ. อทุธมาติปิ

^๒ ฉ. อทุธมา

^๓ ฉ., เท. กโรติ

[๗๘๗] กามา หิ จิตฺรา มธุรา มโนรมา
 วิรูปฺฐเปณ มเถนฺติ จิตฺตํ
 อาทึนํว กามคฺเณสุ ทิสฺวา
 ตสฺมา อหํ ปพฺพชิตฺมฺหิ ราช.

[๗๘๘] ทุมปฺผลาเนว ปตฺนฺติ มาณฺวา
 ทหฺรา จ วุฑฺฒา จ สรีรเกพา
 เอตมฺปิ ทิสฺวา ปพฺพชิตฺมฺหิ ราช
 อปณฺณกํ สามณฺณเมว เสยฺโย.

[๗๘๙] สทฺธายาหํ ปพฺพชิตฺ อูเปโต ชินฺสาสนเ
 อวชฺชา^๑ มยฺหํ ปพฺพชฺชา อนโณ ภุญฺชามิ โภชนํ.

[๗๙๐] กาเม อาทิตฺตโต ทิสฺวา ชาตฺรฺฐปานิ สตฺถโต
 คพฺเภ วอฺกนฺตฺติโต ทุกฺขํ นิริเยสุ มหฺพภยํ.

[๗๙๑] เอตมาทึนํว ทิสฺวา^๒ สํเวคํ อลภี ตทา
 โสหํ วิทฺโช ตทา สนฺโต สมฺปตฺโต อาสวกฺขยํ.

[๗๙๒] ปริจิตฺตโณ มยา สตฺถา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ
 โอหิตฺโต ครุโก ภาโร ภวเนตฺติ สมฺมุตฺตา.

[๗๙๓] ยสฺส จตฺถาย ปพฺพชิตฺ อคารสฺมา อนคาริยํ
 โส เม อตฺถโธ อนุปตฺโต สพฺพสํโยชนกฺขโยติ.

รณฺจปาโล เถโร.

^๑ ฉ., เท. อวณฺณา

^๒ ฉ., เท. ฌตฺวา

๕. มาลากยปุตตตฤทธา

- [๗๙๔] “รูป ภิสุวา สติ มุฏจา ปิยนิมิตต์ มนสิกโรโต
 สารตตจิตโต เวเทติ ตณจ อชฺโฌส ติฏฺฐติ.
- [๗๙๕] ตสฺส วฑฺฒนฺติ เวทนา อเนกา รูปสมภาวา
 อภิขุฌา จ วิหเสสา จ จิตฺตมสฺสูปหณฺณติ
 เอวมาจฺฉินโต ทุกฺขํ อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๗๙๖] สทฺทํ สุตฺวา สติ มุฏจา ปิยนิมิตต์ มนสิกโรโต
 สารตตจิตโต เวเทติ ตณจ อชฺโฌส ติฏฺฐติ.
- [๗๙๗] ตสฺส วฑฺฒนฺติ เวทนา อเนกา สทฺทสมภาวา
 อภิขุฌา จ วิหเสสา จ จิตฺตมสฺสูปหณฺณติ
 เอวมาจฺฉินโต ทุกฺขํ อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๗๙๘] คนฺธี ฌตฺวา สติ มุฏจา ปิยนิมิตต์ มนสิกโรโต
 สารตตจิตโต เวเทติ ตณจ อชฺโฌส ติฏฺฐติ.
- [๗๙๙] ตสฺส วฑฺฒนฺติ เวทนา อเนกา คนฺธสมภาวา
 อภิขุฌา จ วิหเสสา จ จิตฺตมสฺสูปหณฺณติ
 เอวมาจฺฉินโต ทุกฺขํ อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๘๐๐] รสํ โภตฺวา สติ มุฏจา ปิยนิมิตต์ มนสิกโรโต
 สารตตจิตโต เวเทติ ตณจ อชฺโฌส ติฏฺฐติ.
- [๘๐๑] ตสฺส วฑฺฒนฺติ เวทนา อเนกา รสสมภาวา
 อภิขุฌา จ วิหเสสา จ จิตฺตมสฺสูปหณฺณติ
 เอวมาจฺฉินโต ทุกฺขํ อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.

- [๘๐๒] ผสฺสํ ผุสฺส สติ มุฏฺฐา ปิยนิมิตฺตํ มนสิกรโรโต
 สารตฺตจิตฺโต เวเทติ ตมฺจ อชฺโฌส ติฏฺฐจติ.
- [๘๐๓] ตสฺส วฑฺฒนฺติ เวทนา อเนกา ผสฺสสมุทฺทา
 อภิขุตฺตา จ วิหเสสา จ จิตฺตมสฺสูปฺพหฺมณฺติ
 เอวมาจินฺโต ทุกฺขํ อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๘๐๔] ฐมฺมํ ฌตฺวา สติ มุฏฺฐา ปิยนิมิตฺตํ มนสิกรโรโต
 สารตฺตจิตฺโต เวเทติ ตมฺจ อชฺโฌส ติฏฺฐจติ.
- [๘๐๕] ตสฺส วฑฺฒนฺติ เวทนา อเนกา ฐมฺมสมุทฺทา
 อภิขุตฺตา จ วิหเสสา จ จิตฺตมสฺสูปฺพหฺมณฺติ
 เอวมาจินฺโต ทุกฺขํ อารา นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๘๐๖] น โส รชฺชติ รุเปสฺส รูปํ ทิสฺวา ปติสฺสโต
 วัริตฺตจิตฺโต เวเทติ ตมฺจ นาชฺโฌส* ติฏฺฐจติ.
- [๘๐๗] ยถาสฺส ปสฺสโต รูปํ เสวโต วาปี^๒ เวทณํ
 ขิยฺยติ โนปจฺยติ เหวํ โส จรตี สโต
 สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๘๐๘] น โส รชฺชติ สทฺทฺสฺส สทฺทํ สุตฺวา ปติสฺสโต
 วัริตฺตจิตฺโต เวเทติ ตมฺจ นาชฺโฌส ติฏฺฐจติ.
- [๘๐๙] ยถาสฺส สฺสณฺโต สทฺทํ เสวโต วาปี เวทณํ
 ขิยฺยติ โนปจฺยติ เหวํ โส จรตี สโต
 สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.

* อ. นชฺโฌส ฉ. นาชฺโฌส, เอวมุปริปิ.

^๒ ฉ., เท., อ. จาปี

- [๘๑๐] น โส รชชติ คนฺธเสสุ คนฺธี ฆตฺวา ปติสฺสโต
 วิตฺตจิตฺโต เวเทติ ตณฺจ นาชฺโณส ติฏฺฐติ.
- [๘๑๑] ยถาสฺส ฆายโต คนฺธี เสวโต วาปี เวทนี
 ขียฺยติ โนปจียฺยติ เอรํ โส จรตี สโต
 เอรํ อปจินโต ทุกฺขํ สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๘๑๒] น โส รชชติ รเสสุ รสํ โภตฺวา ปติสฺสโต
 วิตฺตจิตฺโต เวเทติ ตณฺจ นาชฺโณส ติฏฺฐติ.
- [๘๑๓] ยถาสฺส สายโต รสํ เสวโต วาปี เวทนี
 ขียฺยติ โนปจียฺยติ เอรํ โส จรตี สโต
 เอรํ อปจินโต ทุกฺขํ สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๘๑๔] น โส รชชติ ผสฺเสสุ ผสฺสํ ผุสฺส ปติสฺสโต
 วิตฺตจิตฺโต เวเทติ ตณฺจ นาชฺโณส ติฏฺฐติ.
- [๘๑๕] ยถาสฺส ผุสโต ผสฺสํ เสวโต วาปี เวทนี
 ขียฺยติ โนปจียฺยติ เอรํ โส จรตี สโต
 เอรํ อปจินโต ทุกฺขํ สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.
- [๘๑๖] น โส รชชติ ฆมฺเมสุ ฆมฺมํ ฆตฺวา ปติสฺสโต
 วิตฺตจิตฺโต เวเทติ ตณฺจ นาชฺโณส ติฏฺฐติ.
- [๘๑๗] ยถาสฺส วิชานโต ฆมฺมํ เสวโต วาปี เวทนี
 ขียฺยติ โนปจียฺยติ เอรํ โส จรตี สโต
 เอรํ อปจินโต ทุกฺขํ สนฺติเก นิพฺพาน วุจฺจติ.

มาลูงกยปุตฺโต* เถโร.

* น.,เท. มาลูงกยปุตฺโต

๖. เสดตฺเถรคาถา

- [๘๑๘] “ปริปัญณกาโย สุรุจิ สุชาโต จารุทสฺสนโน
 สุวณฺณวณฺโณสิ ภควา สฺสกุททาโจสิ วีริยวา.
- [๘๑๙] นรสฺส หิ สุชาตสฺส เย ภวนฺติ วิยญฺชนา
 สพฺเพ เต ตว กายสฺมี มหาปฺริสลกฺขณา.
- [๘๒๐] ปสนฺนเนตฺโต สุมฺโข พุรหา อฺชฺช ปตาปวา
 มชฺเฌ สมณสงฺฆสฺส อาทิจฺโจว วิโรจสิ.
- [๘๒๑] กลฺยาณทสฺสนโน ภิกฺขุ กณฺจนสนฺนิภตฺตโจ
 กิ เต สมณภาเวน เอวํ อุตฺตมวณฺณิโน.
- [๘๒๒] ราชา อรหฺสิ ภวิตุํ จกฺกวตฺติ รเถสโภ
 จาตุรฺนโต วิชิตาวี ชมฺพฺสณฺทสฺส^๑ อิสฺสโร.
- [๘๒๓] ขตฺติยา โภคิ^๒ ราชาโน อนฺยุนฺตา ภวนฺติ เต
 ราชาภิราชา^๓ มนฺชินฺโท รชฺชํ กาเรหิ โคตม.
- [๘๒๔] ราชาหฺมสฺมิ เสลาติ (ภควา^๔) ฌมฺมราชา อนฺุตฺตโร
 ฌมฺเมน จกฺกํ วตฺเตมิ จกฺกํ อปฺปฏฺวิตฺติยํ.
- [๘๒๕] สมฺพุทฺโธ ปฏฺิขานาสิ ฌมฺมราชา อนฺุตฺตโร
 (อิติ เสโล พุราหฺมโณ) ฌมฺมราชา อนฺุตฺตโร
 ฌมฺเมน จกฺกํ วตฺเตมิ อิติ ภาสสิ^๕ โคตม.

^๑ อ. ชมฺพฺสณฺทสฺส^๒ สฺยา. โภชราชาโน^๓ น. ราชาภิราชา^๔ น.,เท. ราชาหฺมสฺมิ เสล (เสลาติ ภควา)^๕ น. ภาสณ

- [๘๒๖] โก หนู เสนาปติ โภโต สาวโก สตุฏฐนวย^๑
โก อิมํ อนุวตฺเตติ^๒ ฌมฺมจกุกํ ปวตฺตติ.
- [๘๒๗] มยา ปวตฺตติจํ จกุกํ (เสลาติ ภควา) ฌมฺมจกุกมนฺตฺตฺร
สารีปฺตฺโตอนุวตฺเตติ อนุชาโต ตถาคตํ.
- [๘๒๘] อภิญฺเญยฺยํ อภิญฺญาตํ ภาเวตพฺพญจ ภาวิตํ
ปหาตพฺพํ ปหีนํ เม ตสฺมา พุทฺโธสมิ พุราหฺมณ.
- [๘๒๙] วินยสฺส^๓ มยิ กงฺขํ อธิมฺจุจฺจสฺส พุราหฺมณ
ทูลลภํ ทสฺสนํ โหติ สมฺพุทฺธานํ อภินฺทโส.
- [๘๓๐] เยสํ เว ทูลลโก โลเก ปาตุภาโว อภินฺทโส
โสหํ พุราหฺมณ พุทฺโธสมิ สลฺลกตฺโต^๔ อนุตฺตโร.
- [๘๓๑] พุรหฺมญฺโต อติตุโล มารเสนปฺปมทฺทโน
สพฺพามิตฺเต วสีกตฺวา^๕ โมทามิ อุกฺโตภโย.
- [๘๓๒] อิทํ โภนฺโต นิสาเมถ ยถา ภาสติ จกฺขุมา
สลฺลกตฺโต มหาวิโร สีโหว นทตี วเน.
- [๘๓๓] พุรหฺมญฺตํ อติตุลํ มารเสนปฺปมทฺทนํ
โก ทิสฺวา นปฺปสีเทยฺย อปิ กณฺหาภิชาติโก.
- [๘๓๔] โย มํ อิจฺฉติ อนุเวตฺตํ โย วา นิฉฺฉติ คจฺฉตฺตํ
อิธํ ปพฺพชิสฺสามิ วรปญฺญสฺส สนฺติเก.

^๑ สී. สตุฏฺถนวย

^๓ มหา. วินยสส

^๕ ฉ., เท. วเส ภควา

^๒ ฉ. โก เตตฺขอนุวตฺเตติ.

^๔ สී. สลฺลกนฺโต

- [๘๓๕] เอตถเจ รุจจตี^๑ โภโต สมมาสมพุทฺธสาสนํ
มยมุปี ปพฺพชิสฺสาม วรปณฺณสุส สนฺติเก.
- [๘๓๖] พุราหฺมณา ติสตา อิเม ยาจนฺติ ปณฺชลิกตา
พุรหฺมจริยํ จริสฺสาม ภควา ตว สนฺติเก.
- [๘๓๗] สุวาทา^๒ พุรหฺมจริยํ (เสลาติ ภควา) สนฺทิกฺกมกาลีกำ
ยตฺถ อโมฆา ปพฺพชฺชา อปฺปมตฺตสุส ลิกฺขโต.
- [๘๓๘] ยนฺตํ สรณฺมาคฺคม^๓ อิตฺโ อฏฺฐมิ^๔ จกฺขุม
สตุตฺรตฺเตน ภควา ทนฺตมฺห ตว สาสนे.
- [๘๓๙] ตฺวํ พุทฺโธ ตฺวํ สตุถา ตฺวํ มาราภิญฺ มุณี
ตฺวํ อนุสเย เจตฺวา ตินฺโน ตาเรสิมฺ ปชฺ.
- [๘๔๐] อุปฺปึ เต สมตฺติกฺกนฺตา อาสวา เต ปทาลิตา
สีโหว อนฺปาทาโน ปหิณฺนภยเภาโว.
- [๘๔๑] ภิกฺขโว ติสตา อิเม ตินฺนจฺนฺตี ปณฺชลิกตา
ปาเท วีร ปสาเรหิ นาคา วนฺทนฺตฺ สตุถฺโนติ.
- เสโล เถโร.

^๑ ฉ.,ท. เอตฺ เจ รุจฺจติ^๓ ฉ. สรณฺมาคฺคม^๒ ฉ.,ท. สุวาทา^๔ ฉ.,ท. อฏฺฐเม

- [๘๖๗] จิโต อหิ องคุลิมาล สพพพา
 สพเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺฑํ
 ตุวณฺจ ปาณฺณสุ อสณฺณโตสิ
 ตสฺมา จิโตหิ ตฺวมณฺเฑจิโตสิ.
- [๘๖๘] จิรสุลฺลํ วต เม มหิโต มเหสิ
 มหาวนํ สมณฺเฑ ปจฺจุปาที^๑
 โสหิ จชิสฺสามิ สหสฺสปาปี
 สุตฺวาน คาลํ ทว ฆมฺมยุตฺตํ.
- [๘๖๙] อิจฺเจว โจโร อสิมาวฺรณฺจ
 โสพฺพะ ปปาเต นรเก อนฺวกาสิ
 อวฺนํหิ โจโร สุตตสฺส ปาเท
 ตตฺถเวว ปพฺพชฺชมยาจิ พุทฺธํ.
- [๘๗๐] พุทฺธโร จ โข การุณิกो มเหสิ
 โย สตุถา โลกสฺส สเทวกสฺส
 ‘ตเมหิ ภิกฺขุติ ตทา อโวจ
 เอเสว ตสฺส อหุ ภิกฺขุภาโว.
- [๘๗๑] โย จ ปุพฺเพ ปมชฺชิตฺวา^๒ ปจฺฉา โส นปฺปมชฺชติ
 โสมนํ โลกํ ปภาเสติ อพฺภา มุตฺโตว จนฺทิมะ.
- [๘๗๒] ยสฺส ปาปี กตํ กมฺมํ กุสเลน ปิถียติ^๓
 โสมนํ โลกํ ปภาเสติ อพฺภา มุตฺโตว จนฺทิมะ.

^๑ น.,เท. ปจฺจาที

^๓ น.,เท. ปิธียติ

^๒ อ. โย ปุพฺเพ ปมชฺชิตฺวา

[๘๗๓] โย หเว ททโร ภิกขุ ยฺยชติ พุทฺธสาสนเ
 โสมี โลกํ ปภาเสติ อพฺภา มุตฺโตว จนฺทิมมา.

[๘๗๔] ทิสสา หิ^๑ เม ฐมฺมกถํ สฺสณฺณตฺถ
 ทิสสา หิ เม ยฺยชฺชนตฺถ พุทฺธสาสนเ จ^๒
 ทิสสา หิ เม เต มนฺุสฺสเส^๓ ภาชนตฺถ
 เย ฐมฺมเมวาทปยฺนตฺติ สฺนโต.

[๘๗๕] ทิสสา หิ เม ขนฺติวาทานํ อวิโรธปฺปสฺสสินํ
 สฺสณฺณตฺถ ฐมฺมํ กาเลน ตณฺจ อนฺุวิธียนตฺถ.

[๘๗๖] น หิ ชาตฺถ โส มมํ หีเส อณฺเณ วา ปน กณฺจิน^๔
 ปปฺปยุยฺย ปรมํ สนฺตํ รกฺเขยฺย ตสฺสวเร.

[๘๗๗] อุทกํ หิ นยฺนตฺติ เนตฺติกา
 อสฺสการา นมยฺนตฺติ เตชนํ
 ทารุํ นมยฺนตฺติ ตจฺจกา
 อตฺตตานํ ทมยฺนตฺติ ปณฺทิตา.

[๘๗๘] ทณฺเฑเนเก ทมยฺนตฺติ องฺกุเสหิ กสาหิ จ
 อทณฺเฑเน อสฺตถฺเณ อหํ ทนฺโตมฺหิ ตาทินา.

[๘๗๙] 'อหีสโกติ เม นามํ หีสกสฺส ปุเร สโต
 อชฺชาหํ สจฺจนาโมมฺหิ น นํ หีสามิ กณฺจิน.

[๘๘๐] โจโร อหํ ปุเร อาสี 'องฺคฺลิมาลอติ วิสฺสุโต
 วุยฺหมานอ มโหเมน พุทฺธํ สรณฺมาคมี.

^๑ ฉ.,เท. ปี, เอวมฺปิริ.

^๓ ฉ.,เท. มนฺุส

^๒ ฉ.,เท.,อิ. จสทโท น ทิสฺสติ.

^๔ ฉ.,เท. กิณฺจณ, เอวมฺปิริ.

- [๘๘๑] โลหิตปาณี ปุเร อาสี 'องคุลิมาโลติ วิสสุโต
 สรรณาคมนิ ปสฺส ภวเนตฺติ สมุหตา.
- [๘๘๒] ตาทิสํ กมฺมํ กตฺวาน พหุํ ทฺวคฺคิตามินํ
 ญฺญูโจ กมฺมวิปาเกน อนโณ ภูณฺชามิ โภชนํ.
- [๘๘๓] ปมาทมนุญฺญชฺชุตฺติ พาลา ทุมฺเมชิโน ชนา
 อปฺปมาทญฺจ เมธาวิ ธนํ เสฏฺฐจํ รกฺขติ.
- [๘๘๔] มา ปมาทมนุญฺญเชถ มา กามรตฺติสนฺถวํ
 อปฺปมตฺโตติ หิ ฌายนฺโต ปปโปติ ปรมํ สุขํ.
- [๘๘๕] สุวาคตํ นาปคตํ เนตํ ทุมฺมนฺติตํ มม
 สํวิภตฺเตสฺ^๑ ฆมฺเมสฺ ยํ เสฏฺฐจํ ตทฺฐปาคมํ.
- [๘๘๖] สุวาคตํ นาปคตํ เนตํ ทุมฺมนฺติตํ มม
 ติสฺโส วิชฺชา อนฺนปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๘๘๗] อรณฺเณ รุกฺขมฺเเล วา ปพฺพเตสฺสุ คฺุหาสุ วา
 ตตฺถ ตตฺถเภา อญฺจาสิ อุกฺกฬิกุมฺนโส ตทา.
- [๘๘๘] สุขํ สยามิ จายามิ สุขํ กปฺเปมิ ชีวิตํ
 อหตฺถปาโส มารสฺส อโห สตฺถานุกุมฺปิโต.
- [๘๘๙] พุรหฺมชฺชโจ ปุเร อาสี อุกฺกโจ อุกฺโต อหุ^๒
 โสชฺช ปฺตฺโต สุกตสฺส ฆมฺมราชสฺส สตฺถโน.
- [๘๙๐] วีตตณฺโห อนาทาโน คฺุตฺตทฺวารो สฺสํวโต
 อฆมฺมลํ วตฺติวาน^๓ ปตฺโต เม อาสวกฺขโย.

^๑ ฉ., เท. สวิภตฺเตสฺ

^๒ ฉ., เท. อหุ

^๓ อ. วมิตฺวาน

- [๙๐๙] ยสุส มุหุตเตน สหสฺสชา
 โลโก สัวิทีโต สพุรหมกปโป
 วสี อิทฺธิคุณฺเณ จุตฺตปปาเต
 กาเล ปสฺสติ เทวตา ส ภิกฺขุ.
- [๙๑๐] อนฺนภาโร ปุเร อาสี ทลิตฺตโก ฆาสหารโก
 สมณฺ ปฏฺฐิปาเทสี อุปริฎฺฐจํ ยสฺสสินฺ.
- [๙๑๑] โสเมหิ สกฺขยกุลฺเล ชาโต 'อนฺรุทฺโธติ มํ วิทฺ
 อุเปโต นจฺจตีเตหิ สมฺมตฺตพปโปทฺธโน.
- [๙๑๒] อถทฺทสาสี สมฺพุทฺธํ สตฺถารํ อุกฺโขมยํ
 ตสฺมี จิตฺตํ ปสาเทตฺวา ปพฺพชียํ อนคาริยํ.
- [๙๑๓] ปุพฺพเพนิวาสํ ชานามิ ยตฺถ เม วุสฺสิตํ ปุเร
 ตาวตฺธีเสสุ เทเวสุ อฏฺฐจาสิ สกฺกชาตียา.
- [๙๑๔] สตฺตตฺกขตฺตํ มนุสฺสสินฺโท อหํ รชฺชชมการียี
 จาตุรฺนโต วิชิตาวี ชมฺพุสฺสณฺทสฺส อิสฺสโร
 อทณฺเฑน อสฺตฺเถน ชมฺเมเน อนุสาสียี.
- [๙๑๕] อีโต สตฺต อีโต^๑ สตฺต สํสารานิ จตฺตทฺทส
 นิवासมฺภิกฺขานิสฺสํ เทวโลเก จีโต ตทา.
- [๙๑๖] ปญฺจกฺกิกเก สมาริหมฺหิ สนฺเต เอโกทิกาวีเต
 ปฏฺฐิปปสฺสทฺทิลทฺทมฺหิ ทิพฺพจกฺขุ^๒ วิสฺขุณฺณิ เม.
- [๙๑๗] จุตฺตปปาตํ ชานามิ สตฺตตานํ อาคตฺธี คตฺธี
 อิตฺถภาวณฺณถาภาวํ ฌาเน ปญฺจกฺกิกเก จีโต.

^๑ ฉ., เท. ตโต^๒ ฉ., เท. ทิพฺพจกฺขุ

- [๙๑๘] ปริจิณโณ มยา สตุถาฯเปฯ ภวเนตติ สมุหตา.
 [๙๑๙] วชฺชีน เวพฺพคาเม อหิ ชีวิตสงฺขยา
 เหฏฺฐโต เวพฺพคฺมฺพสมิ นิพฺพายิสฺส อนาสไวติ.
 อนุรฺกฺโข เถโร.

๑๐. ปาราสริยตุเถรคาถา

- [๙๒๐] “สมณฺสฺส อหฺ” จินฺตา ปุปฺปิตมฺหิ มหาวเน
 เอกคฺคสฺส นิสินฺนสฺส ปวีตฺตสฺส ฌายิโน.
 [๙๒๑] อญฺญตา โลกนาถมฺหิ ติฏฺฐนฺเต ปุริสฺสฺสุตเม
 อิริยํ อาสิ ภิกฺขุณฺโณ อญฺญตา ทานิ ทิสฺสเต.^๒
 [๙๒๒] สิตฺวาตปริตฺตานํ หิริโกปปีนฉาทนํ
 มตฺตญฺจิชฺชํ อภฺยชฺชิสฺส สนฺตญฺจา อิตฺริตเร.
 [๙๒๓] ปณฺธิํ ยถิ วา ลฺลํ อปฺป วา ยถิ วา พหุ
 ยาปนตฺถํ อภฺยชฺชิสฺส อคิพุทฺธา นาธิมฺจุจฺจिता.
 [๙๒๔] ชีวิตานํ ปริกฺขารเ ภสฺสชฺเช อถ ปจฺจเย
 น พาทฺหิ อฺสฺสกา อาสํ ยถา เต อาสวภฺชเย.
 [๙๒๕] อรญฺเณ รุกฺขมฺลเสฺส กนฺทราสฺส คฺหาสฺส จ
 วิเวกมณฺพฺรหฺนตา วิหฺสฺส^๓ ตปฺปฺรายนนา.
 [๙๒๖] นิจฺฉินฺวิจฺจา^๔ สุภรา มุทฺธ อตฺถทฺทฺมานสา
 อพฺยาเสกา อมฺขรา อตฺถจินฺตาวसानฺคา.

^๑ ฉ., เท. มหา. อหฺ

^๓ ฉ., เท. วิหฺสฺ

^๒ ฉ., เท. ทิสฺสติ.

^๔ ฉ., เท. นิจา นิวิจฺจา

- [๙๒๗] ตโต ปาสาทิกิ อาสิ คตัม ภุตตัม นิเสวิตัม
 สินิทุธา เตลธาราว อโหสิ อิริยาปโถ.
- [๙๒๘] สพฺพาสวปริกฺขีณา มหาฌายี มหาหิตา
 นิพฺพุตา ทานิ เต เถรา ปริตฺตา ทานิ ตาทิสา.
- [๙๒๙] กุสฺสานญจ ฐมฺมานิ ปญฺณาย จ ปริกฺขยา
 สพฺพการวรูปตัม ลุชฺชเต ชินฺสาสนัม.
- [๙๓๐] ปาปกาณญจ ฐมฺมานิ กิเลसानญจ โย อุตฺตุ
 อูปฺภูจिता วิเวกาย เป จ สทฺฐมฺมเสสกา.
- [๙๓๑] เต กิเลสา ปวตฺตมนฺตา อาริสฺสนฺติ พหุํ ชนํ
 กีฬนฺติ มณฺเฒ พาลेहि อุมฺมตฺเตหิ วรฺกขสา.
- [๙๓๒] กิเลเสหาภิกฺขูตา เต เตเน เตเน วิธาวิตา
 นรา กิเลสวตฺถุสุ สยํคาเหว^๑ โฆสิเต.
- [๙๓๓] ปริจฺจชิตฺวา สทฺฐมมํ อณฺณมณฺเฒเห ภณฺฑเร
 ทิกฺขุจิตฺตานิ อนนฺเวตา อิทํ เสยฺโยติ มณฺณเร.
- [๙๓๔] ฐนญจ ปุตฺตกริยญจ จทฺทยิตฺวาน นิคฺคตา
 กญฺจจุภิกฺขเวตฺถปิ อกิจฺจานิ นิเสวเร.
- [๙๓๕] อุกฺกราวเทหํ ภุตฺวา สยนฺตตฺตฺตานเสยฺยกา
 กถํ วตฺเตนฺติ^๒ ปฏฺวิพฺพุธา ยา กถา สตฺถุครหิตา.
- [๙๓๖] สพฺพการุกลิปฺปานิ จิตฺตํ กตฺวาน^๓ ลิกฺขเร
 อวฺวปสนฺตา อชฺฌตฺตํ “สามณฺณตฺถโถติ อจฺจติ.

^๑ ฉ., เท. สสงฺกาเมว^๒ อ. กถา วเทนฺติ^๓ ฉ., เท. จิตฺตํ กตฺวาน อ. จิตฺติกตฺวาน

- [๙๓๗] มตฺตํ เทลจฺจนฺณจ อุกกาสนโกชนํ
คิหิํ อุปฺนาเมนฺติ อากขฺนตา พหุตฺตรํ.
- [๙๓๘] ทนฺตโปณํ กปิฏจณฺจ ปุปฺผาทนิยานิ จ
ปิณฺฑปาเต จ สมฺปนฺเน อมฺเพ อามลกาณิ จ.
- [๙๓๙] เกสขฺเขสุ ยถา เวชฺชา กิจฺจากิจฺเจ ยถา คิหิ
คณิกาว วิญฺญายํ อิสฺสเร ขตฺติยา ยถา.
- [๙๔๐] เนกติกา วณฺจนิกา กุฏฺฐกฺขี อวากฺกา^๑
พหุหิ ปริกฺปเปหิ อามิสํ ปริกฺกฺขเร.
- [๙๔๑] เลสกปฺเป ปรียาเย ปริกฺปเปฺนฺชาวิตา
ชีวิกตฺตา อุปาเยน สงฺกทฺฒนฺติ พหุ ฐนํ.
- [๙๔๒] อุปฺภูจเปนฺติ ปุริสํ กมฺมโต โน จ ฐมฺมโต
ฐมํ ปเรสํ เทเสนฺติ ลามโต โน จ อตฺถโต.
- [๙๔๓] สงฺฆลภสฺส ภาณฺทนฺติ สงฺฆโต ปรีพาหิรา
ปรลาภปชีวนฺตา อหิริกา น ลชฺชเร.
- [๙๔๔] นานฺยุตฺตา ตถา เอเก มุณฺหา สงฺฆาฏีปารฺฐา
สมฺภาวนํเยวิจฺจนฺติ ลภสฺสการมฺจฺจิตา.
- [๙๔๕] เอวํ นานปฺปยาตมฺหิ น ทานิ สุกฺรํ ตถา
อสุตฺตํ วา สุตฺตํ สุตฺตํ วานฺรกฺขิตุํ.
- [๙๔๖] ยถา กณฺฐกฺกฺขานมฺหิ จเรยฺย อนฺุปาหโน
สตี อุปฺภูจเปตฺวาน เอวํ คาเม มฺนี จเร.

^๑ จ.,เท. อปากฺกา

[๙๔๗] สริตฺวา ปุพฺพเก โยคิ เตสํ วตฺตมนุสฺสรํ
 กิณฺจปิ ปจฺฉิโม กาโล มุเสยฺย อมตํปทํ.

[๙๔๘] อิทํ วตฺวา สาลวเน สมฺโณ ภาวิตินุทฺติโย
 พุราหฺมโณ ปรีนิพฺพายิ อิสฺสิ ขีณฺปนฺนพฺภโวติ.

ปาราสริโย* เถโร.

วิสตินิปาโต นิฏฺฐิตो.

ตสฺสทฺททานํ

อริมฺตฺโต ปาราสริโย เตลูกานิ^๒ รณฺฑปาโล
 มาลฺลํกุยฺสโล จ ภทฺธิโย อังคฺลึ ทิพฺพจกฺขุโก.
 ปาราสริโย จ ทเสเต วิสมฺหิ สฺสปรีกิตฺติตา^๓
 คาถาโย เทว สตา โหนฺติ ปณฺจตาฬิสฺสอฺตฺตฺรินฺติ.

* ฉ.,เท.,อิ. ปาราสริโย

^๓ ฉ.,เท. ปรีกิตฺติตา

^๒ ฉ.,เท.,อิ. เตลูกานิ

๑๗. ตีสนิปาโต

๑. ปุสฺสตุเถรคาถา

- [๙๔๙] “ปาสาทิกเก พหุ ทิสฺวา ภาวิตตฺเต สฺสํวเต
 อิสฺสิ ปณฺฑรสโคตฺโต อปฺจุฉิ ปุสฺสสวหฺย^๑”
- [๙๕๐] กีนฺหา กิมธิปฺปายา กิมากปฺปา ภวิสฺสเร
 อนาคตมฺหิ กาลมฺหิ ตํ เม อกฺขาหิ ปฺจุฉิโต.
- [๙๕๑] สฺสฺโณหิ วจัน มยฺหํ อิสฺสิ ปณฺฑรสวหฺย
 สกกจฺจํ อุปฺชาเรหิ อากฺกขิสฺสสามยนาคตํ.
- [๙๕๒] โกธนา อุปฺนาหิ จ มกฺขี ฌมฺภี สจฺา พหุ
 อิสฺสุกฺกิ นานาวาทา จ ภวิสฺสนฺติ อนาคเต.
- [๙๕๓] อญฺญาตมานิโน ฌมฺเม คมฺภีเร ตีรโคจฺรา
 ลหฺกกา อคฺฐ ฌมฺเม อญฺญมญฺญมคฺคารา.
- [๙๕๔] พหุ อาทึนฺวา โลเก อุปฺปชฺชิสฺสนฺตฺยนาคเต
 สฺสฺเทสฺสิตํ อิมํ ฌมฺมํ กิลิสฺสฺสนฺติ^๒ ทุมมตี.
- [๙๕๕] คฺคณฺหีนํปิ สงฺฆมฺหิ โวหรนฺตา วิสารถา
 พลวฺนโต ภวิสฺสนฺติ มฺขรา อสฺสฺตาวิน.
- [๙๕๖] คฺคณวฺนโตปิ สงฺฆมฺหิ โวหรนฺตา ยถตฺถโต
 ทฺพฺพลา เต ภวิสฺสนฺติ หิริมนฺา อนตฺถิกา.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. ปุสฺสสวหฺย

^๓ ฉ.,เท.,อิ. วตฺถุอเชพฺพ

^๒ ฉ.,เท. กิลิสฺสฺสนฺติ

^๔ ฉ.,เท. เตลสฺสณฺเจหิ

- [๙๕๗] รชตัม ชาทรุปญจ เขตตัม วตตัม^๑ อเชพกัม
ทาสีทาสญจ ทุมเมธา สาทิยิสฺสนุตฺตยนาคเต.
- [๙๕๘] อุชฺฌมานสญฺญิโน พาลา สีเลสุ อสมาหิตา
อุนฺนพา วิจริสฺสนุตฺติ กลหาภิริตา มคา.
- [๙๕๙] อุทฺธตา จ ภวิสฺสนุตฺติ นีลจิวรปารุตา
กุกฺขา ททฺธา ลปา สิงฺคิ จริสฺสนุตฺตยริยา วีย.
- [๙๖๐] เตลสณฺเฑหิ^๒ เกเสหิ จปลา อณฺชนกฺขิกา
รติยาย คมิสฺสนุตฺติ ทนฺตวณฺณกปารุตา.^๓
- [๙๖๑] อเชคุจฺจํ วิมฺตเตหิ สุรตตัม อรหทฺธชัม
ชิกฺขุจฺฉิสฺสนุตฺติ กาสาวัง โอทาเตสุ สมฺมจฺฉิตา.
- [๙๖๒] ลาภกามา ภวิสฺสนุตฺติ กุสึตา หีนวีริยา
กิจฺจนฺตา วณฺตถานิ คามนฺเตสุ วสิสฺสเร.
- [๙๖๓] เย เย ลาภํ ลภิสฺสนุตฺติ มิจฺฉาชีวรตา สทา
เต เต ว อนฺนสิกฺขนฺตา คมิสฺสนุตฺติ^๔ อสณฺณตา.
- [๙๖๔] เย เย อลาภิโน ลาภัง น เต ปุชฺชา ภวิสฺสเร
สุเปสเลปี เต ชีเร เสวิสฺสนุตฺติ น เต ตทา.
- [๙๖๕] มิลกฺขรชฺชนํ รตตัม ครหนฺตา สกัม ฐชัม
ติตฺถิยานํ ฐชัม เกจิ ฐาเรสฺสนุตฺตยวาทกัม.^๕

^๑ ฉ.,เท.,อี. วตฺตอเชพกัม^๓ ฉ.,เท. ทนฺตวณฺณกปารุตา^๔ ฉ.,เท. ฐาวิสฺสนุตฺตยวาทกัม^๒ ฉ.,เท. เตลสณฺเฑหิ^๕ ฉ.,เท.,อี. ภวิสฺสนุตฺติ อสฺยตา

- [๔๖๖] อคารโว จ กาสาเว ตทา เตสํ ภวิสฺสติ
 ปฏิสงฺขา จ กาสาเว ภิกฺขุณฺ น ภวิสฺสติ.
- [๔๖๗] อภิกฺขตสฺส ทฺวเขน สลฺลวาทสฺส รุปฺปโต
 ปฏิสงฺขา มหาโมรา นาคสฺสาสิ อจินฺติยา.
- [๔๖๘] ฉทฺทนต์โต หิ ตทา ทิสฺวา สฺรุตํ อรหทฺธํ
 ตาวเทว ภณิ คาคา คไซ อตฺถโปกฺสยฺหิตา.
- [๔๖๙] อนิกฺกสาโว กาสาวํ โย วตฺถํ ปรีทเหสฺสติ^๑
 อเปโต ทมสจฺเจน น โส กาสาวมรหติ.
- [๔๗๐] โย จ วนฺตกสาวสฺส สีเลสุ สฺสุมahiโต
 อฺเปโต ทมสจฺเจน ส เว กาสาวมรหติ.
- [๔๗๑] วิปฺนฺนสีโล ทุมเมโห ปากโฏ กามการิโย
 วิพฺภนฺตจิตฺโต นิสฺสุกโก น โส กาสาวมรหติ.
- [๔๗๒] โย จ สีเลน สมฺปนฺโน วิตราคี สฺมาหิโต
 โอทาทมนสงฺกปโป ส เว กาสาวมรหติ.
- [๔๗๓] อฺทฺทโต อฺนฺนโฬ พาลो สีลํ ยสฺส น วิชฺชติ
 โอทาทกํ อรหติ กาสาวํ กิ ภิรฺสฺสติ.
- [๔๗๔] ภิกฺขุ จ ภิกฺขุณิโย จ ทฺวจฺจิตฺตา อนาทรา
 ตาทินํ เมตฺตจิตฺตานํ นิคฺคณฺหิสฺสนฺตฺยนาคเต.
- [๔๗๕] ลิกฺขาเปนฺตปิ เถเรหิ พาลา จีวรธารณํ
 น สฺกนฺตฺยนฺติ ทุมเมธา ปากฺกฺวา กามการิยา.

^๑ ฉ., เท. ปรีทสฺสติ อ. ปรีทหิสฺสติ

- [๙๗๖] เต ตถา สิกฺขิตา พาลา อญฺญมญฺญํ อการววา
 นาทียิสฺสนฺตฺปชฺชมาเย ขลฺลโก วิวี สारถी.
 [๙๗๗] เอวํ อนาคตฺตฺธานํ ปฏิปตฺติ ภาวิสฺสติ
 ภิกฺขุํ ภิกฺขุํ นินฺนจ ปตฺเต กาลมฺหิ ปจฺฉิเม.
 [๙๗๘] ปุรา อากจฺฉเต เอตํ อนาคตํ มหฺพภยํ
 สุพฺพจา โหถ สขีลา อญฺญมญฺญํ สการววา.
 [๙๗๙] เมตฺตจิตฺตฺตา การุณิกา โหถ สีเลสุ สํวฺตา
 อารทฺธวิริยา ปหิตตฺตฺตา นิจฺจํ ทพฺพปรกฺกมา.
 [๙๘๐] ปมาทํ ภาโยโต ทิสฺวา อปฺปมาทญฺจ เขมโต
 ภาเวถญฺจจฺจํ มคฺคํ ผุสฺสนฺติ* อมตฺปทฺนติ.

ปฺปฺสฺสเถโร.^๒

๒. สารีปุตฺตตฺตฺเถรคาถา

- [๙๘๑] “ยถาจารี ยถาสโต สติมา
 ยถา สงฺกปฺปจฺริยาเย^๓ อปฺปมตฺโต
 อชฺฉตฺตรโต สฺสมาหิตตฺโต^๔
 เอโก สนฺตฺตฺสโต ตมาหุ ภิกฺขุ.
 [๙๘๒] อลฺลํ สุกฺขํ ว^๕ ภูณฺชนฺโต น พาวพํ สฺหิตโต สียา
 อฺนฺนุทโร มิตาหาโร สโต ภิกฺขุ ปรีพฺพเช.

^๑ ฉ., เท. ผุสฺสนฺตา

^๓ ฉ., เท. ยตฺตฺสงฺกปฺปชฺชมาเย

^๕ อี. จ

^๒ ฉ., เท., อี. ผุสฺสเถโร

^๔ ฉ., เท. สสมาหิตตฺโต

- [๙๘๓] จตุตทาโร ปญจ อาโลเป มฤตฺวา อุทกํ ปิเว
 อลํ ฆาสฺวหาราย ปหิตตฺตสฺส ภิกฺขุโน.
- [๙๘๔] กปฺปิยตฺตญฺจ อาเทติ^๑ จีวรํ อิทมตฺถิกํ
 อลํ ฆาสฺวหาราย ปหิตตฺตสฺส ภิกฺขุโน.
- [๙๘๕] ปลฺลงฺเกน นิสินฺนสฺส ชณฺณเก นาภิวสฺสติ
 อลํ ฆาสฺวหาราย ปหิตตฺตสฺส ภิกฺขุโน.
- [๙๘๖] โย สุขํ ทฺวขโต อทฺททฺขิ^๒ ทฺวขํ อทฺททฺขิ สลฺลโต
 อุภยนฺตรเณ นาโหสิ เกน โลกสฺมิ กิํ สียา.
- [๙๘๗] มา เม กทาจิ ปาปิจฺโณ กุสฺสีโต หินฺวีโร
 อปฺปสฺสุโต อนาทโร เกน โลกสฺมิ กิํ สียา.
- [๙๘๘] พหุสฺสุโต จ เมธาวิ สีเลสุ สฺสมาหิตो
 เจโตสมมตฺตมฺนุยฺตุโต อปิ มฺพทฺธนิ ติฏฺฐตฺ.
- [๙๘๙] โย ปปญฺจมฺนุยฺตุโต ปปญฺจาทิรโต มโน^๓
 วิราธยิํ โส นิพฺพานํ โยคกฺเขมํ อนุตฺตรํ.
- [๙๙๐] โย จ ปปญฺจํ หิตฺวาน นิปฺปปญฺจปเถ รโต
 อารายิํ โส นิพฺพานํ โยคกฺเขมํ อนุตฺตรํ.
- [๙๙๑] คาเม วา ยทิ วารญฺเณ นิหฺนฺเน วา ยทิ วา ธเล
 ยตฺถ อรหฺนฺโต วิหรนฺติ ตํ ภูมिरามเณยฺยํ.
- [๙๙๒] รตนฺนิยานิ อรญฺณานิ ยตฺถ น รตฺตี ชโน
 วีตฺราคา รมิสฺสนฺติ น เต กามคเวสีโน.

^๑ ฉ.,เท. กปฺปิยํ ตตฺตญฺจ ฉาเทติ.

^๒ อ. อทฺท

^๓ ฉ.,เท.,อ. มโค

- [๙๙๔] นิธีนํว ปวตตารํ ยํ ปสฺเส วชฺชทสฺสินํ
 นิคฺคยฺหวาทิ เมธาวี ตาทิสํ ปณฺทิตํ ภเช
 ตาทิสํ ภชฺमानสุส เสยฺโย โหติ น ปาปิโย.
- [๙๙๕] โอวทฺเขยฺยานุสาเสยฺย อสพฺภา จ นินวาระย
 สत्ํ หิ โส ปิโย โหติ อสत्ํ โหติ อปฺปิโย.
- [๙๙๕] อณฺณสุส ภควา พุทฺโธ ฆมฺมํ เทเสสิ จกฺขุมา
 ฆมฺเม เทสิยมา นมฺหิ โสตโมเชสิมตฺติโก
 ตํ เม อโมฆํ สวณํ วิมฺบุตฺโตมฺหิ อนาสโว.
- [๙๙๖] เนว ปุพฺพเพนิวาสาย นปิ ทิพฺพสุส จกฺขุโน
 เจโตปริยายอิทฺฐิยา จุตฺติยา อุปฺปตฺติยา
 โสตธฺราตฺตวิสฺฐิยา ปณฺธิ เม น วิชฺชติ.
- [๙๙๗] รุกฺขขมฺลํ ว นิสฺสาย มุณฺโฑ สงฺฆาภูปารุโต
 ปณฺณาย อุตฺตโม เถโร อุปฺติสฺสว^๑ ฉายติ.
- [๙๙๘] อวิตกกํ สฺมาปฺนโน สมฺมาสมฺพุทฺธสวโก
 อริเยน ตฺถนฺทิกาวเณ อุเปโต โหติ ตาวเท.
- [๙๙๙] ยถาปิ ปพฺพโต เสโล อจฺโล สฺปตฺติภูจฺโต
 เอวํ โมหกฺขยา ภิกฺขุ ปพฺพโตว น เวรติ.
- [๑๐๐๐] อนนฺถกณฺสุส โปสฺสุส นิจฺจํ สุจิจเวสินโน
 วาลคฺคมตฺตํ ปาปสุส อพฺภมฺมตฺตํ^๒ ขายติ.
- [๑๐๐๑] นาทินนฺทามิ มรณํ นาทินนฺทามิ ชีวิตํ
 นิกฺขิปปิสฺสํ อิมํ กายํ สมฺปชาโน ปตฺติสฺสโต.

^๑ สี่,อี. อุปติสฺส จ^๒ ฉ.,เท. อพฺภมฺมตฺตํ ว, อี. อพฺภมฺมตฺตํ ว

- [๑๐๐๒] นากินนุทามิ มรณํ ๕เปย นิพพิสํ ภตโก ยถา.
- [๑๐๐๓] อุภเยนมิทํ มรณเมว นามรณํ ปจฺจนา วา ปุเร วา
ปฏฺฐิปชฺชถ มา วินสฺสถ ขโณ โว มา อุปจฺจนา.
- [๑๐๐๔] นครํ ยถา ปจฺจนฺตํ คฺคฺคฺตํ สนฺตฺรพาหิรํ
เอวํ โคเปถ อตฺตนาํ ขโณ โว มา อุปจฺจนา
ขณฺดาตีตา หิ โสจฺจนฺติ นิริยมฺหิ สมปฺปิตา.
- [๑๐๐๕] อุปสนฺโต อุปฺรโต มนฺตภาณิ อนุทฺธโต
ฐนาติ ปาปเก ฐมฺเม ทุมปตฺตํว มาลฺลโต.
- [๑๐๐๖] อุปสนฺโต อุปฺรโต มนฺตภาณิ อนุทฺธโต
อพฺพหิ* ปาปเก ฐมฺเม ทุมปตฺตํว มาลฺลโต.
- [๑๐๐๗] อุปสนฺโต อนายาโส วิปฺปสนฺนมนาวิลो^๒
กลฺยาณสีโล เมธาวี ทุกฺขสฺสหนฺตโกโร ลียา.
- [๑๐๐๘] น วิสฺสเส เอกติเยสฺส เอวํ
อการิสฺส ปพฺพชฺชิตฺเตสฺส จาปิ
สาธฺวปี หุตฺวาน อสาธฺว โหนฺติ
อสาธฺว หุตฺวา ปฺน สาธฺว โหนฺติ.
- [๑๐๐๙] กามจฺจนฺโท จ พฺยาปาโท ถีนมิทฺธมฺจ ภิกฺขุโน
อุทฺธจฺจํ วิจิกิจฺจนา จ ปญฺจ เต จิตฺตเกลลิสฺสา.
- [๑๐๑๐] ยสฺส สกฺกริยมาณสฺส อสฺกฺกาเรน จฺญายํ
สมาธิ น วิกมฺปติ อปฺปมาทวิหาริโน.

* ฉ.,เท. อปฺปาสิ

^๒ ฉ.,เท. วิปฺปสนฺโน อนาวิลो

- [๑๐๑๑] ตํ ฌายินี สาทติกํ สุขุมทิกฺขจิวิปสฺสํ
อุปาทานกฺขยารามํ อาหุ สปริโส อิติ.
- [๑๐๑๒] มหาสมุทโท ปจวี ปพฺพโต อนิลोปี จ
อุปมาย น ยฺยชฺชนฺติ^๑ สตถุ วรวิมุตติยา.
- [๑๐๑๓] จกฺกานวุตฺตโก เถโร มหาฌานี สมหิโต
ปถวาปคฺคิ สมาน น รชชติ น ทุสฺสติ.
- [๑๐๑๔] ปณฺณปาารมิตํ ปตฺโต มหาพฺพุทธิ มหามฺนิ^๒
อชโฬ ชพสมาน สทา จรติ นิพฺพุโต.
- [๑๐๑๕] ปริจิตฺโณ มยา สตถา ๙เปยฺ ภวเนตฺติ สมฺมุตตา.
- [๑๐๑๖] สมฺปาเทถปฺปมาเทน เอสา เม อนฺุสาสนี
หนฺทาหํ ปรินิพฺพิสฺสํ วิปฺปมฺตฺโตมฺหิ สพฺพชฺฉิติ.
- สารีปฺตฺโต เถโร.

๓. อานนฺทตฺถเธรคาถา

- [๑๐๑๗] “ปิสุณฺณ จ โกธณฺณ” มจฺจรีนา จ วิภูตินฺนทินา
สขิตํ น กเรยฺย ปณฺทิตฺโต ปาโป กามฺปรีเสน สงฺคโม.
- [๑๐๑๘] สทฺธเชน จ เปสเลน จ ปณฺณวตา พหุสฺสฺสฺเตน จ
สขิตํ หิ กเรยฺย ปณฺทิตฺโต ภทฺโท สปริเสหิ สงฺคโม.

^๑ จ.,เท.,อิ. ยฺยชฺชนฺติ

^๒ จ.,เท. มหามติ

^๓ จ.,เท. โกธณฺณ จ

- [๑๐๑๙] ปสฺส จิตฺตกตํ พิมพ์ อรฺกายํ สมฺมสฺสิตํ
อาตุรํ พหุสงฺกปฺปํ ยสฺส นตฺติ ฐวํ จิตฺติ.
- [๑๐๒๐] ปสฺส จิตฺตกํ พิมพ์ ยเปยฺย อตฺเตหิ โสภติ.
- [๑๐๒๑] อลตฺตกกตา ยเปยฺย โน จ ปารคเวสินโน.
- [๑๐๒๒] อฏฺฐปทกตา ยเปยฺย โน จ ปารคเวสินโน.
- [๑๐๒๓] อณฺชนิว นวา ยเปยฺย โน จ ปารคเวสินโน.
- [๑๐๒๔] พหุสฺสโต จิตฺตกถิ พุทฺธสฺส ปริจารโก
ปนฺนภาโร วิสณฺณตฺโต เสยฺยํ กปฺเปติ โคตโม.
- [๑๐๒๕] ขีณาสโว วิสณฺณตฺโต สงฺกาคีโต สุนิพฺพุโต
ธารติ อนฺติมํ เทหิ ชาติมรณปารคฺค.
- [๑๐๒๖] ยสฺมี ปติฏฺฐิตา ฐมฺมา พุทฺธสฺสทิจฺจพฺพนฺธโน
นิพฺพานคฺคเน มคฺเค โสยํ ติฏฺฐติ โคตโม.
- [๑๐๒๗] ทฺวาสิตฺติ พุทฺธโต คณฺหิ^๑ เทวสทฺสฺसानิ ภิกฺขุโต
จตฺราสิตฺติสทฺสฺसानิ เป เม ฐมฺมา ปวตฺติโน.
- [๑๐๒๘] อปฺปสฺสโตยํ^๒ ปุริโส พลิวทฺโทว ธีรติ
มํสานิ ตสฺส วฑฺฒนฺติ ปญฺญา ตสฺส น วฑฺฒติ.
- [๑๐๒๙] พหุสฺสโต อปฺปสฺสํ โย สุตฺตนาติมณฺณติ
อนฺโธ ปทีปชาโรว ตเถว ปฏฺฐิภาติ มํ.
- [๑๐๓๐] พหุสฺสํ อฺปาเสยฺย สุตฺตณฺจ น วินาสเย
ตํ มฺลํ พุรฺหมจฺริยสฺส ตสฺมา ฐมฺมธโร ลียา.

^๑ น., เท. คณฺหิ

^๒ น., เท. อปฺปสฺสโตยํ ปุริโส

- [๑๐๓๑] ปุพฺพาปรณญฺ อตฺถณญฺ นิรุตฺติปทโกวิโท
 สุกฺคหิตญจ คณฺหาติ อตฺถณฺโจปปริกฺขติ.
- [๑๐๓๒] ขนฺตุยา จนนฺทิกโต โหติ อุตฺตหิตฺวา ตฺลลิตฺติ ตํ
 สมเย โส ปทหติ อชฺฌตฺตํ สฺสมาหิตो.
- [๑๐๓๓] พหุสฺสํ ฐมมธโร สปปณฺณํ พุทฺธสวากํ
 ฐมมวิญญาณมากงฺขํ ตํ ภาเชถ ตถาวีรํ.
- [๑๐๓๔] พหุสฺสโต ฐมมธโร โกสารถฺโข มหลฺสิโน
 จกฺขุ สพฺพสฺส โลกสฺส ปุชฺชนฺเยโย พหุสฺสโต.
- [๑๐๓๕] ฐมมาราโม ฐมมโร ฐมมํ อนฺวิจฺจฺนตฺยํ
 ฐมมํ อนฺนสฺสรํ ภิกฺขุ สทฺฐมา น ปริหาติ.
- [๑๐๓๖] กายมจฺเชรฺครุโน หิยฺยมาเน อนฺนจฺเจ
 สรีรฺสฺสชฺชิตฺตสฺส กุโต สมณฺณสาสุตา.
- [๑๐๓๗] น ปกฺขนฺติ ทิสฺสา สพฺพา ฐมมา น ปฏฺิภานฺติ มํ
 คเต กลฺยาณมิตฺตมฺหิ อนฺนการวํ ขายติ.
- [๑๐๓๘] อพฺภตฺตีสหายสฺส อตฺตคตฺตสฺสตุโน
 นตฺถิ เอตาทิสํ มิตฺตํ ยถา กายคตา สติ.
- [๑๐๓๙] เย ปฺราณา อตฺติตา เต นเวหิ น สเมติ เม
 สุวชฺช เอโกว ฌายามิ วสฺสเปโตว ปกฺขิมา.
- [๑๐๔๐] ทสฺสนาย อตฺติกฺกนฺเต นานาเวรฺชฺชเก พหุ
 มา วารยิตฺถ โสตาโร ปสฺสนตฺถ สมโย มม.

- [๑๐๔๑] ทสฺสนาย อติฏฺกนฺเต นานาเวรชฺชเก ปุณฺณ^๑
 กโรติ สตุถา โอภาสํ น นินวาเรติ จกฺขมา.
- [๑๐๔๒] ปณฺณวีสติ วสฺसानิ เสขภฺตสฺส เม สโต
 น กามสญฺญา อปฺปชฺชิ ปสฺส ฌมฺมสฺส ฌมฺมตํ.
- [๑๐๔๓] ปณฺณวีสติ วสฺसानิ เสขภฺตสฺส เม สโต
 น โทสสญฺญา อปฺปชฺชิ ปสฺส ฌมฺมสฺส ฌมฺมตํ.
- [๑๐๔๔] ปณฺณวีสติ วสฺसानิ ภควนฺตํ อฺปฺภุจฺหี
 เมตฺเตน กายกมฺเมน ฉายาว อนุปายินี.^๒
- [๑๐๔๕] ปณฺณวีสติ วสฺसानิ ภควนฺตํ อฺปฺภุจฺหี
 เมตฺเตน วจีกมฺเมน ฉายาว อนุปายินี.^๒
- [๑๐๔๖] ปณฺณวีสติ วสฺसानิ ภควนฺตํ อฺปฺภุจฺหี
 เมตฺเตน มโนกมฺเมน ฉายาว อนุปายินี.^๒
- [๑๐๔๗] พุทฺธสฺส จงฺกมฺนตสฺส ปิณฺณจิตฺโต อนุจงฺกมึ
 ฌมฺเม เทสิยมานมฺหิ ฌาณํ เม อฺปฺปชฺชถ.
- [๑๐๔๘] อหิ สกรณียมฺหิ เสโข อปฺปตฺตมานโส
 สตุถุ จ ปรีนิพฺพานํ โย อมฺหิ อนุกมฺปโก.
- [๑๐๔๙] ตทาสิ ยํ ภีสนกํ ตทาสิ โลมหํสนํ
 สพฺพการารูเปเต สมฺพุทฺเธ ปรีนิพฺพุเต.
- [๑๐๕๐] พหุสฺสุโต ฌมฺมชโร โกสารถฺโย มहेสิโน
 จกฺขุ สพฺพสฺส โลกสฺส อานนฺโท ปรีนิพฺพุโต.

^๑ ฉ., เท. ปุณ

^๒ ฉ., เท. อนุปายินี, เอวมฺปริปิ,

- [๑๐๕๑] พหุสฺสโต ฐมฺมธโร โกสารถุโข มหะสิโน
 จกฺขุ สพฺพสฺส โลกสฺส อนฺธกาเร ตมฺนุโท.
 [๑๐๕๒] คติมนฺโต สติมนฺโต ฐติมนฺโต จ โย อีสึ
 สทฺธมฺมาธารโก เถโร อานนฺโท รตนากโร.
 [๑๐๕๓] ปริจิตฺตโน มยา สตุถา ๔เปฯ ภาวนะตติ สมฺมุตตติ.^๑
 อานนฺโท เถโร.

คัสสิปาโต นิฏฺฐิต.

ตสฺสทฺธานํ

ปุสฺสโ อุตฺติสฺส อานนฺโท ตโยติเม ปกิตฺติตา
 คาถาโย ตตฺถ สงฺฆาตา สํ ปณฺจ จ อุตฺตริตี.

^๑ ฉ., เท., อ. นตฺถิทานิ ปนฺนพฺภโว

๑๘. จตุตทาฬีสนิปาโต

๑. มหากัสสปปุณณาคคา

- [๑๐๕๔] “น คณน ปุรุษโต จเร วิมโน โหติ สมาธิ ทูลลโก
นानาชนสงคโห ทุกโข^๑ อิติ ทิสวาน คณ น โรจเย.
- [๑๐๕๕] น กุลานิ อุปพพเช มุนิ วิมโน โหติ สมาธิ ทูลลโก
โส อัสสุโก รसानุกิโธ อตถัม ธิมจติ โย สุขาธิวาโ.
- [๑๐๕๖] ปงโกติ หิ น อเวทญ์ ยาย วทนพฺชนา กุเลสุ
สขมํ สลลํ ทุรจย^๒ สกกาโร กาปริเสน ทุชฺชโ.
- [๑๐๕๗] เสนาสนมหา โอริยุห นครํ ปิณฺฑาย ปาวีสี.
ภุชฺชนตํ ปริสํ กุญฺจี สกุกจฺจนตํ อุปญฺจหี.
- [๑๐๕๘] โส เม^๓ ปกฺเคน ทตฺเถน อาโลปี อุปนามยิ
อาโลปี ปกฺชิปนฺตสฺส องฺคุลี เจตฺถ จิตฺตติ.^๔
- [๑๐๕๙] กุทฺทมูลญจ นิสฺสาย อาโลปนตํ อภฺยวชิสํ
ภุชฺชมาเน วา^๕ ภุตเต วา เชคฺจจํ เม น วิชฺชติ.
- [๑๐๖๐] อุตฺติฏฺจปิณฺโท อาหาโร ปฺติมุตฺตญจ โอสถ^๖
เสนาสนํ รุกฺขมูลํ ปัสสฺสญจ จีวรํ
ยสฺเสเต อภิสฺสมภุตฺวา ส เว จาตุทฺทิสํ นโร.

^๑ ฉ., เท. ทุโข

^๒ อ. ตี

^๓ สย. จ

^๔ ฉ., เท., อ. ทุรพพหิ

^๕ ฉ., เท. จิตฺต

^๖ ฉ., เท., อ. โอสร

- [๑๐๖๑] ยตถ เอเก วิหณฺณนฺติ อารุหนฺตา^๑ สิลฺลจฺจุยํ
 ตตถ^๒ พุทฺธสฺส ทายาทิ สมฺปชาโน ปติสฺสโต
 อิทฺธิพลฺนุปตฺถทฺโธ กสฺสโป อภิรุหฺติ.
- [๑๐๖๒] ปิณฺธุปาทปฏิกฺกนฺโต เสลมารุยฺห กสฺสโป
 ฌายติ อนุปาทาโน ปหีนฺนภยเมรโว.
- [๑๐๖๓] ปิณฺธุปาทปฏิกฺกนฺโต เสลมารุยฺห กสฺสโป
 ฌายติ อนุปาทาโน ทยฺหมาเนสฺสุ นิพฺพุโต.
- [๑๐๖๔] ปิณฺธุปาทปฏิกฺกนฺโต เสลมารุยฺห กสฺสโป
 ฌายติ อนุปาทาโน กตทิจฺจุจ อนาคตโว.
- [๑๐๖๕] กเรริมลลวิตตา ภูมิกาคา มโนรมา
 กุณฺนชราภิรุทา รมฺมา เต เสลา รมยฺนฺติ มํ.
- [๑๐๖๖] นีลพฺภวณฺณนา รุจิรา วาริสีตา สฺสจินฺธรา
 อินฺทโคปกสณฺณนา เต เสลา รมยฺนฺติ มํ.
- [๑๐๖๗] นีลพฺภกฺกุสฺสทิสสา ภูฏาคารารูปมา
 วารณาภิรุทา รมฺมา เต เสลา รมยฺนฺติ มํ.
- [๑๐๖๘] อภิวิฏฺฐจา รมฺมตลลา นคา อีสิภี^๓ เสวิตา
 อพฺภนฺนทิตา ลีขีภี^๔ เต เสลา รมยฺนฺติ มํ.
- [๑๐๖๙] อลํ ฌายิตฺถกามสฺส ปหิตตฺตสฺส เม สโต
 อลํ เม อตฺถกามสฺส ปหิตตฺตสฺส ภิกฺขุโน.

^๑ อ. อารุหนฺโต

^๓ ฉ., เท., อ. อีสิภี

^๒ อ. ตสฺส

^๔ ฉ., เท. ลีขี

- [๑๐๗๐] อลัม เม ฆาสุกามสฺส ปหิตตตสฺส ลิกฺขโต^๑
 อลัม เม โยคกามสฺส ปหิตตตสฺส ตาทิโน.
- [๑๐๗๑] อุมมาปฺปฺเพน สมานา คคณาวพฺภณาทิตา
 นานาทิชคณากิณฺณา เต เสลา รมยนฺติ มํ.
- [๑๐๗๒] อนากิณฺณา คหฺภูเจหิ มิคสงฺฆนิเสวิตา
 นานาทิชคณากิณฺณา เต เสลา รมยนฺติ มํ.
- [๑๐๗๓] อจฺโฆทิกกา ปุณฺณสิลา โคนงฺกุลมิกายุตฺตา
 อมพฺุเสวาลสณฺณนา เต เสลา รมยนฺติ มํ.
- [๑๐๗๔] น ปญฺจจฺฉิเกน ตฺริเยน รติ เม โหติ ตาทิสี
 ยถา เอกคฺคจิตฺตสฺส สมฺมา ฆมมํ วิปสฺสโต.
- [๑๐๗๕] กมฺมํ พหุํ น การเย ปริวชฺเชยฺย ชนํ น อฺยุยเม
 โส อฺสุสฺสโก รสฺซานุคิทุโร อตฺถํ ริณฺจติ โย สุขาธิวาทิ.^๒
- [๑๐๗๖] กมฺมํ พหุํ น การเย ปริวชฺเชยฺย อนตฺถเมตฺถ^๓
 กิจฺจติ กาโย กิลมติ ทฺวฺกฺขิตฺโต โส สมถํ น วินฺหติ.
- [๑๐๗๗] โอฏฺฐจปฺหตฺมตฺเตน อตฺตานํปิ น ปสฺสติ
 ปตฺถทฺทตฺติ^๔ จรติ “อหํ เสยฺโยติ มณฺณติ.
- [๑๐๗๘] อเสยฺโย เสยฺยสมานํ พาลो มณฺณติ อตฺตานํ
 น ตํ วิณฺญฺ ปสฺสณฺติ ปตฺถทฺทมานสํ นรํ.
- [๑๐๗๙] โย จ เสยฺโยหฺมสมฺมิติ นาทํ เสยฺโยติ วา ปฺน^๕
 หิโนหิ^๖ สทิสฺโส วาติ วิชาสฺ น วิกมฺปติ.

^๑ ฉ., เท., อ. ภิกฺขโต

^๒ ฉ., เท., อ. สุขาวโ

^๓ ฉ., เท., อ. อนตฺถนฺนฺยเมตฺ

^๔ ฉ., เท., อ. ปตฺถทฺทตฺติ

^๕ ฉ., เท. ปน

^๖ ฉ., เท. หิโน

- [๑๐๘๐] ปณฺณวณฺโถ ตถาวาที สีเลสุ สฺสมาหิตํ
 เจโตสมถมนฺยุตฺตํ ตํ เว วิญญู ปสฺสเร.
- [๑๐๘๑] ยสฺส สพฺรหฺมจารีสุ คารโว นฺุปลพฺภติ
 อารกา โหติ สทฺธมฺมา นภโส ปุณฺณวิ^๒ ยถา.
- [๑๐๘๒] เยสญฺจ หิริโอยตฺตปฺป สทา สมฺมา อุปฺภจฺจิตํ
 วิรฺุพฺพหฺรหฺมจริยา เต^๓ เตสํ ขีณา ปฺนพฺภวา.
- [๑๐๘๓] อุทฺธโต จปโล ภิกฺขุ ปสฺสุเลน ปารุโต
 กปิว สีหจฺมเมเน น โส เตนฺุปลโสภติ.
- [๑๐๘๔] อนฺุทฺธโต อจปโล นิปโก สํวตฺตินฺุทริโย
 โสภติ ปสฺสุเลน สีโหว คิริคพฺภเว.
- [๑๐๘๕] เอเต สมฺพหฺลลา เทวา อิทฺธิมนฺุโต ยสฺสสิโน
 ทส เทวสทฺธสฺสานิ สพฺเพ เต พฺรหฺมกายิกา.
- [๑๐๘๖] ฐมฺมเสนาปตี วิริ^๔ มหาณฺาเยี สฺมาหิตํ
 สารีปฺตํ นมสฺสนฺตา ติฏฺฐนฺติ^๕ ปณฺชลิกตา.
- [๑๐๘๗] นโม เต ปุริสาชณฺณ^๖ นโม เต ปุริสฺสุตฺตม
 ยสฺส เต นาภิชานาม ยํปี นิสฺสาเย ฌายติ.^๗
- [๑๐๘๘] อจฺเณรี วต พุทฺธานํ คมฺภีโร โคจโร สโก
 เย มยํ นาภิชานาม พาลเวธี สฺมาคตา.

^๑ ฉ., เท., อี. ตณฺเจ

^๓ สยา. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๕ อี. ติฏฺฐนฺตี

^๗ สี. ฌายสิ

^๒ ฉ. นนาโต ปุณฺณวิ, เท. นนาโต ปณฺณ

^๔ สยา., มหา. วิริ

^๖ สยา. ปุริสาชณฺณ

- [๑๐๘๙] ตํ ตถา เทวกาเยหิ ปุชิตํ ปุชณารหํ
 สารีปุตฺตํ ตทา ทิสฺวา กปฺปินสฺส สิตํ อุหุ.^๑
- [๑๐๙๐] ยาวตา พุทฺธเขตฺตมฺหิ จปยิตฺวา มหามุณี
 ฐตฺตฺถเน วิสิฏฺฐโจหํ สทิสฺโส เม น วิชฺชติ.
- [๑๐๙๑] ปริจิตฺตโน มยา สตฺถา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ
 โอหิตโต ครุโก ภาโร ภาวนตฺติ สฺมูหตา.^๒
- [๑๐๙๒] น จีวเร น สยเน โภชนเน นฺุปลิปปติ^๓
 โคตโม อนปฺปเมยโย มุพาลิปปุผฺ^๔ วิมลํ
 อมฺพุณา นิกฺขมฺมณินฺโน^๕ ติภาวภินิสฺสโฏ.
- [๑๐๙๓] สติปฏฺจานคฺชีโว โส สทฺธาหตฺโต มหามุณี
 ปญฺญาสฺสโส มหาณานิ สทา จรติ นิพฺพุตฺติ.

มหากสฺสโป เถโร.

จตุตทาฬฺสนิปาโต นิฏฺฐจิตฺ.

ตสฺสอุทฺตทานํ

จตุตทาฬฺสนิปาตมฺหิ มหากสฺสปสฺสวหโย
เอโกว เถโร คาถาโย จตุตทาฬฺส ทฺวเอปี จาติ.

^๑ ฉ. อุหุ

^๓ ฉ., เท. นฺุปลิปปติ

^๕ ฉ. เนกฺขมฺมณินฺโน

^๒ ฉ., เท. นตฺติ ทานิ ปุณฺพุกโว

^๔ ฉ., เท. มุพาลิปปุผฺ

๑๕. ปณณาสนินิปาโต

๑. คาสปฏกเถรคาถา

[๑๐๙๔] “กทา นุหิ ปพพตกนฺทราสุ
เอกาภิโย อทุทฺติโย วิหสฺสํ
อนิจฺจโต สพฺพภาวํ วิปสฺสํ
ตํ เม อิทนฺตํ นุ กทา ภวิสฺสติ.

[๑๐๙๕] กทา นุหิ ภินฺนปฏฺนฺธโร มุณี
กาสาววตฺโต อมโม นีราสโย^๑
ราคญจ โทสญจ ตเถว โมหํ
หิตฺวา^๒ สฺสึ ปวนคโต วิหสฺสํ.

[๑๐๙๖] กทา อนิจฺจํ วรโรคนิหิ^๓
กายํ อิมํ มจฺจุราชสฺส^๔ ปทุตํ
วิปสฺสมานโน วิตภโย วิหสฺสํ
เอโก วเน ตํ นุ กทา ภวิสฺสติ.

[๑๐๙๗] กทา นุหิ ภายชนนี ทุกฺขาวหิ
ตณฺหาถตํ พหุวิธานุวตฺตนี
ปณฺณามยํ ติชิณฺมสึ คเหตฺวา
เจตฺวา วเส ตมปิ กทา ภวิสฺสติ.

[๑๐๙๘] กทา นุ ปณฺณามยมุกฺคเตชํ
สตุถิ อีสึนํ อหฺมาทิตฺวา^๕

^๑ ฉ., เท. นีราโส

^๒ ฉ., เท., อ. หนฺตฺวา

^๓ ฉ., เท., อ. วรโรคนีหิ

^๔ ฉ., เท., อ. มจฺจุชรายุปทุตํ

^๕ ฉ., เท., อ. สหสชาติยิตฺวา

มารี สเสนํ สหสา ภณฺชิสุสํ
สีหาสเน ตนฺนุ กทา ภวิสฺสติ.

[๑๐๙๙] กทา นฺหํ สพุภิ สมาคเมสุ
ทิกฺกุโจ ภเว ฐมฺมครุหิ ตาทิหิ
ยถาวทสฺสีหิ ชิตินฺทริเยหิ
ปธานิโย ตนฺนุ กทา ภวิสฺสติ.

[๑๑๐๐] กทา นฺ มํ ตนฺทิกฺขทาปิปาสา
วาตาทปา กิฏฺฐีรีสปา^๑ วา
นิพาธยิสฺสนฺติ^๒ น ตํ คิริพฺพเช
อตตตฺถิยํ ตนฺนุ กทา ภวิสฺสติ.

[๑๑๐๑] กทา นฺ โข ยํ วิทิตํ มเหสินา
จตฺตาริ สจฺจานิ สุกฺกทฺททานิ
สมาหิตตฺโต สติมา อคฺจํ
ปญฺญา ย ตํ ตนฺนุ กทา ภวิสฺสติ.

[๑๑๐๒] กทา นฺ รุเป อมิเต จ สทฺเท
คนฺเช รเส ผุสิตพฺเพ จ ฐมฺเม
อาทิตฺตโตหํ สมเถหิ ยุตฺโต
ปญฺญา ย ทกฺข^๓ ตทฺธิ กทา เม.

[๑๑๐๓] กทา นฺหํ ทุพฺพจเนน วุตฺโต
ตโตนิมิตฺตํ วิมโน น เหลสฺส
อโถ ปสฺสฺวโจปี ตโตนิมิตฺตํ
ตุฏฺฐโจ น เหลสฺส, ตทฺธิ กทา เม.

^๑ ฉ.,เท. กิฏฺฐีรีสปา

^๒ ฉ.,เท. น พาธยิสฺสนฺติ

^๓ ฉ.,เท. ทกฺข

- [๑๑๐๔] กทา หนู กฏฺเจ จ ติเณ ลตา จ
 ขนฺธเ อิเมหิ อมิเต จ ฐมฺเม
 อชฺชตติกาเนา^๑ จ พาหิราณี จ
 สมํ ตุเลยฺยํ ตทิกํ กทา เม.
- [๑๑๐๕] กทา หนู มํ ปาวุสกาลเมโฆ
 นเวน โตเยน สจฺจิวํ วเน
 อีสิปฺปยาตมฺหิ ปเถ วชนฺตํ
 โอวสฺสเต ตนฺนุ กทา ภวิสฺสติ.
- [๑๑๐๖] กทา มยฺยรสฺส สีขณฺทีโน วเน
 ทิชฺสสฺส สฺตฺวา คิริคพฺภเร รุตํ
 ปจฺจุฏฺฐหิตฺวา อมตสฺส ปตฺติยา
 สณฺจินฺตเย ตนฺนุ กทา ภวิสฺสติ.
- [๑๑๐๗] กทา หนู คงคํ ยมฺภูนํ สรสฺสตี
 ปาตาลขิตฺตํ วพฺพามุขญจ
 อสชฺชมาโน ปตฺเรยฺยมิทฺฐิยา
 วิภีสนํ ตํ หนู กทา ภวิสฺสติ.
- [๑๑๐๘] กทา หนู นาโคว สงฺคามจารี^๒
 ปทาลเย กามคฺุณฺณสฺส จฺนุหิ
 นิพฺพชฺชยํ สพฺพสฺสภํ นิमितฺตํ
 ฌาเน ยุตฺโต^๓ ตนฺนุ กทา ภวิสฺสติ.
- [๑๑๐๙] กทา อិณฺณโฏว ทลิตฺทโก นิธี
 อารารขิตฺวา ธนิกะหิ ปิฬิต

^๑ ฉ.,เท.,มหา. อชฺชตติกาเนา^๒ ฉ.,เท. อสงฺคจารี^๓ ฉ.,เท.,อ. ยุต

ตุมฺหิ ภาวิสฺสํ อธิคมฺม สาสนํ
มเหสีโน ตนฺนํ กทา ภาวิสฺสติ.

[๑๑๑๐] พหฺนุ วัสฺसानิ ตยามฺหิ ยาจิโต
อคารวาเสน อลํ นุ เต อิหํ
ตํ ทานิ มํ ปพฺพชิตํ สมานํ
กึการณํ^๑ จิตฺตํ ตวํ น ยฺยชฺชสิ.

[๑๑๑๑] นนฺ อหํ จิตฺตํ ตยามฺหิ ยาจิโต
คิริพฺพเช จิตฺตจทา วิหงฺคมา
มหิณฺทโฆสฺสตุณฺนิตาภิกฺขชฺชิโน
เต ตํ รเมสฺสนฺติ^๒ วณฺมุหิ ฌายินํ.

[๑๑๑๒] กุลมฺหิ มิตุเต จ ปิเย จ ฌาตเก
ขีฑุฑารตี กามคฺคณฺณจ โลก
สพฺพํ ปหาย อิทมฺมชฺฌปาคโต^๓
อโถปิ ตวํ จิตฺตํ น มยฺห ตสฺสสิ.

[๑๑๑๓] มเมว เอตํ น หิ^๔ ปเรสฺส
สนฺนาหกาเล ปรีเทวิตฺเตน กิ
สพฺพํ อิหํ จลฺมิตี^๕ เปกฺขมาโน
อภินิฏฺขมึ อมตํ ปทํ ชิตฺตํ.

[๑๑๑๔] สฺวตฺตวาที^๖ ทวิปทานมฺตฺตโม
มหาภิสกฺโก นรทมฺมสารถิย

^๑ ฉ., เท. กึการณ

^๓ ฉ., เท. อิมมชฺฌปาคโต

^๔ สฺยา. จลํ อิติ

^๒ ฉ., เท. รเมสฺสนฺติ

^๕ ฉ., เท. หิ ตวํ

^๖ สฺยา. สฺวตฺตวาที

จิตฺตํ จลํ มกฺกภูสฺสนิภํ อิติ
อวิตฺราเคน สฺสทฺธนิวารียํ.

[๑๑๑๕] กามา หิ จิตฺรา มธฺรา มโนรมา
อวิทฺทสฺส ยตฺถ สิตา ปุณฺณชฺชนา
เต ทฺวขมิจฺฉนฺติ ปุณฺณพเวสินโน
จิตฺเตน นีตา นีรเย นีรฺงกตา.^๑

[๑๑๑๖] มยฺรโกณฺจาภีรฺทมฺหิ กานเน
ทีปฺปิหิ พฺยคฺฆเมหิ ปุรฺกขโต วสํ
กาเย อเปกฺขํ ชห มา ปชารย^๒
อิติสฺส มํ จิตฺต ปุเร นียฺญชฺสิ.

[๑๑๑๗] ภาเวหิ ฌานานิ จ อินฺทฺริยานิ จ
พลานิ โปชฺฌนฺคสฺมาธิภาวนา
ติสฺโส จ วิชฺชา ผุส พุทฺธสาสเน
อิติสฺส มํ จิตฺต ปุเร นียฺญชฺสิ.

[๑๑๑๘] ภาเวหิ มคฺคํ อมตสฺส ปตฺติยา
นียฺยานิกํ สพฺพทฺวขฺกฺขโยคธัม^๓
อฏฺฐจฺงคิกํ สพฺพกิเลสโสธนํ
อิติสฺส มํ จิตฺต ปุเร นียฺญชฺสิ.

[๑๑๑๙] ทฺวขนฺติ ขนฺธเ ปฏฺวิปสฺส โยนิโส
ยโต จ ทฺวขํ สมฺมเทติ ตํ ชห
อิธเว ทฺวขสฺส กโรหิ อนฺตํ

^๑ ฉ., เท. นีรกกตา

^๒ ฉ., เท. วิราชย อิ. วิราเย

^๓ สย. สพฺพทฺวขฺกฺขโยคธัม

- [๑๑๒๐] อิติสฺส มํ จิตฺต ปุเร นียฺยชฺชสิ.
อนิจฺจํ ทุกฺขนฺติ วิปสฺส โยนิโส
สฺสญฺญํ อนตฺตาติ อหํ วรฺนฺติ จ
มโนวิจาเร อุปฺปนฺน เจตโส
อิติสฺส มํ จิตฺต ปุเร นียฺยชฺชสิ.
- [๑๑๒๑] มุณฺโฑ วิฐโป อภิสายมาคโต
กपालหตฺถโถว กุเลสฺส ภิกฺขสฺส^๑
ยฺยชฺชสฺส สตฺถุ วจฺเณ มเหสิโน
อิติสฺส มํ จิตฺต ปุเร นียฺยชฺชสิ.
- [๑๑๒๒] สํสํวตฺตโต วิสิขฺนตฺร^๒ จํ
กุเลสฺส กาเมสฺส อสงฺคมานโส
จนฺโท ยถา โทสินปฺปณฺณมาสิยา
อิติสฺส มํ จิตฺต ปุเร นียฺยชฺชสิ.
- [๑๑๒๓] อารณฺณโก โหติ^๓ จ ปิณฺฑปาติโก
โสธานโก โหติ จ ปัสสฺสกุณฺโณ
เนสชฺชโก โหติ สทา ชฺชเต รโต
อิติสฺส มํ จิตฺต ปุเร นียฺยชฺชสิ.
- [๑๑๒๔] โรเปตฺวา^๔ รุกฺขานิ ยถา ผลสิ
มฺเเล ตํ ฌตฺตํ ตเมว อิจฺฉสิ
ตถูปมํ จิตฺต อิทํ^๕ กโรสิ
ยมมํ อนิจฺจมฺหิ จเล นียฺยชฺชสิ.

^๑ น.,เท.,อิ. ภิกฺขสฺ

^๓ น.,เท. โหติ, เอวมฺปปริ.

^๕ น.,เท. จิตฺตมฺหิ

^๒ น.,เท. วิสิขฺนตฺเร

^๔ น.,เท. โรเปตฺวา

- [๑๑๒๕] อรูป ทุรํคม เอกจาริ
 น เต กริสฺสํ วจัน อิทานิหํ
 ทุกฺขา หิ กามา กญฺเฏกา มหพฺภยา
 นิพฺพานเมวากิมโน จริสฺสํ.
- [๑๑๒๖] นานํ อลฺกขฺยา อหิริกตฺยา^๑ วา
 น จิตฺตเหตุ น จ ทุรกนฺตนา
 อาชีวเหตุ จ อหํ น นิภฺขมี
 กโต จ เต จิตฺต ปฏิสฺสโว มยา.
- [๑๑๒๗] อปฺปิจฺจตา สปฺปริเสหิ วณฺณิตา
 มกฺขปฺปหานํ ฐปฺสโม ทุกฺขสฺส^๒
 อิติสฺส มํ จิตฺต ตทา นิยุตฺตสิ
 อิทานิ ตวํ คจฺจนฺสิ ปุพฺพจิณฺณ.
- [๑๑๒๘] ตณฺหํ วิรชฺชณฺจ^๓ ปิยาปิยณฺจ
 สฺสฺยานิ ฐฺปานิ สฺสา จ เวทนา
 มโนปิยา^๔ กามคฺคณา จ วนฺตา
 วนฺเต อหํ อาวสิตฺถ^๕ น อสฺสเห.
- [๑๑๒๙] สพฺพตฺถ เต จิตฺต วโจ กตํ มยา
 พหุสฺส ชาติสฺส น เมสิ โกปิโต
 อชฺฌตฺตสมฺภโว กตณฺฏตฺยา เต
 ทุกฺเข จิรํ สํสริตํ ตยา กเต.

^๑ ฉ., เท. อหิริกตฺยา^๒ ฉ., เท. ทุกฺขสฺส^๓ ฉ., เท. ตณฺหา อวิชฺชา จ อ. ตณฺหา อวิชฺชณฺจ^๔ ฉ., เท., อ. มนาปิยา^๕ ฉ., เท. อาวสิตฺถ อ. อาคมิตฺถ

- [๑๑๓๐] ตวณฺเณว โน จิตฺต กโรสิ พฺราหฺมณเณ
 ตวํ ขตฺติโย ราชาทิสี กโรสิ
 เวสฺสา จ สุทฺทา จ ภวาม เอกทา
 เทวตฺตํ วาปี ตเวว วาหสา.
- [๑๑๓๑] ตเวว เหตุ อสุรา ภวามเส
 ตวํ มฺลกํ เหนฺรยิกา ภวามเส
 อโถ ติรจฺฉานคตาปี เอกทา
 เปตตฺตํ วาปี ตเวว วาหสา.
- [๑๑๓๒] น^๑ นฺน ทฺพภิสฺสสิ มํ ปฺนปฺปฺนํ
 มุหํ มุหํ วารณิกํ ทสฺส^๒
 อุมมตฺตเกเนว มยา ปโลภสิ
 กิณฺจาปี เต จิตฺต วิราธิตํ มยา.
- [๑๑๓๓] อิหํ ปุเร จิตฺตมจาริ จาริกํ
 เยนิจจํ ยตฺถกามํ ยถาสุขํ
 ตทชฺชหํ นิคฺคหิสฺสามิ โยนิโส
 หตฺถิ ปภินฺนํ วีย องฺกุสคฺคโ.
- [๑๑๓๔] สตฺถา จ เม โลกมิมํ อธิจฺจุหิ
 อนิจฺจโต อทฺฐโต อสารถโต
 ปกฺขนท มํ จิตฺต ชินสฺส สาสเน
 ตาเรหิ โอฆา มหตา สุทฺตฺตรา.
- [๑๑๓๕] น เต อิหํ จิตฺต ยถาปฺปราณํ
 นาหํ อลํ ตฺยห วเส นิวตฺติตุํ

^๑ น.,เท. นนุ

^๒ น.,เท. จารณิกํ ทสฺสยํ อ. ทสฺสหํ

มเหสีโน ปพฺพชิตมฺหิ สาสเน
น มาทิสา โหนฺติ วินาสธาริโน.

[๑๑๓๖] นคา สมุทฺทา สริตา วสุทฺธรา
ทิสา จตฺสโส วิทิสา อโหทิสา
สพฺเพ อนิจฺจา ติฏวา อุปทฺตทา
กฺขี คโต จิตฺต สฺขํ รมิสฺสสิ.

[๑๑๓๗] ธี ธี ปรี^๑ กิ มม จิตฺต กาหสิ
น เต อลํ จิตฺต วसानุตฺตโก
น ชาตุ ภสฺสํ อุมโตมฺขํ จุเป
ธิรตฺถุ ปฺปรี นวโสตสนฺทนี.^๒

[๑๑๓๘] วราหเอณฺเอยยวิคาพฺพเสวิตะ
ปพฺพการุกฺกุเฏ ปกฺกฺเวย^๓ สฺนุทเร
นวมฺพฺนา ปาวุสฺสิตฺตกานเน
ตฺถิ คฺหาเคหคโต รมิสฺสสิ.

[๑๑๓๙] สฺนึลคฺวีวา สฺสิขา สฺเปชฺฌา
สฺจิจิตฺตปตฺตจฺจนนา วิหฺงคฺมา
สฺมณฺชฺโฆสฺตถฺนิตาภิกชฺชิโน
เต ตํ รมิสฺสสนฺติ วนฺมฺหิ ฌายิน.

[๑๑๔๐] วุฏฺฐมฺหิ เทเว จตุรํงฺกุลเ ติเณ
สมฺปฺปํผิตะ เมฆนิมฺมฺหิ กานเน

^๑ ฉ.,เท. ธิติปรี

^๒ อ. นวโสตสนฺทนี

^๓ ฉ.,เท. ปพฺพการุกฺกุเฏ ปกฺกเตว

นคนตเร วิภูปีสโม สยิสฺสํ
 ตํ เม มุฑุ โหหิติ ตูลสนฺนิภํ.

[๑๑๔๑] ตถา ตู กริสฺสามิ^๑ ยถาปี อิสฺสโร
 ยํ ลพฺภติ เตนปี โหตุ เม อลํ
 ตํ ตํ^๒ กริสฺสามิ ยถา อตฺนฺทิตโต
 พิพารภสฺสํ ตว ยถา สุมทฺทิตํ.

[๑๑๔๒] ตถา ตู กริสฺสามิ ยถาปี อิสฺสโร
 ยํ ลพฺภติ เตนปี โหติ เม อลํ
 วิริเยน ตํ มยฺห วสํณยิสฺสํ
 คชว มตฺตํ กุสลํกุสคฺคโ.

[๑๑๔๓] ตยา สฺทฺนฺเตน อวตฺติเตน^๓ หิ
 หเยน โยคฺคาจริโยว อฺชฺชชฺนา
 ปโหมิ มคฺคํ ปฏฺธิปชฺชิตฺตํ สิวํ
 จิตฺตานํรกฺขีหิ สทา นิเสวิตํ.

[๑๑๔๔] อารมฺมเณ ตํ พลสา นิพนฺธิสฺสํ
 นาคํ ฌมฺภมฺหิ ทพฺพหยา รชฺชชฺยา
 ตมฺเม สุกฺคตํ สติยา สฺภาวิทํ
 อนิสฺสิตํ สพฺพภเวสฺส เหหิสิ.

[๑๑๔๕] ปญฺณาย เจตฺวา วิปถานุสารินํ
 โยเคน นิคฺคยฺห ปเถ นิเวสีย
 ทิสฺวา สมฺมทํ วิภาวญฺจ สมฺมวํ
 ทายาทโก เหหิสิ อคฺควาทิน.

^๑ ฉ., เท., อ. กสฺสามิ, เอวมฺปริปิ

^๒ ฉ., เท. น ตาท

^๓ อ. อวฏฺฐิตาน

- [๑๑๔๖] จตุพพิปลลสาवस्सं อธิฏฐจิต्तं
 कामณทล्व परिเนสิ จิตต มं
 นนุ สยโฆชนพนนจฉิทำ
 สัเสวเส การุณิกัม महामนี.
- [๑๑๔๗] มิโค ยถา เสริ สัจจิตตกานเน
 รम्मัม คิริ ปาวิสิ อพภมาลินี^๑
 อนากุเล ตตถ นเค รมิสฺสสิ^๒
 อัสสยัม จิตต ปราภวิสฺสสิ.
- [๑๑๔๘] เย ตุยฺห จนุแทน วเสน วตฺติโน
 นรา จ นาริ จ อนฺโณนฺติ ยัม สุขัม
 อวิทฺทสุ มารวसानฺวตฺติโน
 ภวามินนํที ทว จิตต เสวกาติ.^๓
- तालपुण्ड्रे गेहो.

ปญญาสนิปาโต นิฏฐิติโต.

ตสฺสุทฺททานัม^๔

ปญญาสมฺหิ นิปาตมฺหิ เอโก ตาลปुण्ड्रे สฺจ
 คาถาโย ตตถ ปญญาส ปุณฺ ปณฺจ จ อุตฺตริตี.

^๑ ฉ., เท. ปาฐอพภมาลินี

^๓ ฉ., เท. สวากาติ

^๒ ฉ., เท. รมิสฺส

^๔ สฺยา. อุทฺททานัม

- [๑๑๕๗] เอวเมตํ มหาวีร ยถา สมณ ภาสสิ
เอตถ เจเก วิสีทนต์ติ ปงฺกมฺหิว ชรคฺคโว.
- [๑๑๕๘] อากาสมฺหิ หลิฑฺทหาย^๑ โย มณฺเฑธ รเชตเว
อณฺเณน วาปี รงฺเคน วิฆาตุพฺยเมว ตํ.
- [๑๑๕๙] ตทากาสสมํ จิตฺตํ อชฺฌตฺตํ สฺสมาหิตํ
มา ปาปจิตฺเต อาสาทิ อคฺคิกฺขณฺธวํ ปกฺขิมา.
- [๑๑๖๐] ปสฺส จิตฺตกตํ พิมฺพํ อรฺกายํ สมฺมสฺสิตํ
อาตุรํ พหุสงฺกปฺปํ ยสฺส นตฺถิ ฐวํ จิตฺติ.
- [๑๑๖๑] ^๒ปสฺส จิตฺตกตํ รุปํ มณฺนินา กุณฺฑลเณ จ
อฏฺฐจี ตเจน โอนทฺธํ สห วตฺเตหิ โสภติ.
- [๑๑๖๒] อลตฺตกกตา เกสา มุขํ จุณฺณกมฺกฺขิตํ
อลํ พาลสฺส โมหาย โน จ ปารคเวสินโน.
- [๑๑๖๓] อฏฺฐปทกตา เกสา เนตฺตา อณฺชนมฺกฺขิตา
อลํ พาลสฺส โมหาย โน จ ปารคเวสินโน.
- [๑๑๖๔] อณฺชนีว นวา จิตฺตา ปุตฺติกาโย อลงฺกโต
อลํ พาลสฺส โมหาย โน จ ปารคเวสินโน.
- [๑๑๖๕] โอทฺธิ มิคโว ปาสํ นาสทา วาคฺุรํ มิโค
ภฺตฺวา นีวาปี คจฺฉาม กทฺทนฺเต มิคพฺนฺธเก.
- [๑๑๖๖] ฉินฺโน ปาโส มิควสฺส นาสทา วาคฺุรํ มิโค
ภฺตฺวา นีวาปี คจฺฉาม โสจฺนฺเต มิคลฺลทฺทเก.^๒

^๑ ฉ., เท. หลิฑฺทหาย^{๒-๒} สฺยา. อิมะ ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

- [๑๑๖๗] ตทาสี ยํ ภีสนกํ ตทาสี โลมหัสสนํ
อเนกาการสมปนฺเน สารีปุตฺตมฺหิ นิพฺพุเต.
- [๑๑๖๘] อนิจฺจา วต สงฺขารา อูปาทวยธมฺมิโน
อูปฺปชฺชิตฺวา นิชฺชณฺติ เตสํ วุပ္สโม สฺสฺโย.
- [๑๑๖๙] สุขุมํ เต ปฏฺวิวิธณฺติ วาลคฺคํ อฺสุนา ยถา
เย ปณฺจกฺขณฺเต ปสฺสนฺติ พรโต โน จ อตฺตโต.
- [๑๑๗๐] เย จ ปสฺสนฺติ สงฺขारे พรโต โน จ อตฺตโต
ปจฺจุพฺยาธึสฺส นิปฺถํ วาลคฺคํ อฺสุนา ยถา.
- [๑๑๗๑] สตฺติยา วีย โอมฺภฺโจ ทฺยหฺมาเนว^๑ มตฺถเก
กามราคปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเช.
- [๑๑๗๒] สตฺติยา วีย โอมฺภฺโจ ทฺยหฺมาเนว มตฺถเก
ภวราคปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเช.
- [๑๑๗๓] โจทิตฺโต ภาวิตฺตเตน สรรณฺติมธารินา
มิกฺการมาตฺถ ปาสาทํ ปาทงฺคฺกุญฺเณ กมฺปยฺยิ.
- [๑๑๗๔] น ยิทํ สิทฺถิมารพฺภา น ยิทํ อปฺเปน ฅามสา
นิพฺพานมฺริคฺคณฺตพฺพํ สพฺพคณฺธปโมจนํ.
- [๑๑๗๕] อยฺมฺจ ททโร ภิกฺขุ อยฺมตฺตมโปริโส
ธเรติ อนฺติมํ เทหํ เชตฺวา มารํ สวาหนํ.
- [๑๑๗๖] วิวรมนฺตฺปนฺติ วิชฺชุตฺตา เวการสฺส จ ปณฺทวสฺส จ
นคฺคิวรคฺคโต จ ฅายติ ปุตฺโต อปฺปฏฺิมสฺส ตาทิโน.

^๑ ฉ.,เท. ทฺยหฺมาโนว

- [๑๑๗๗] อุปสนโต อุปฺรโต ปนฺตเสนาสนโน มฺหิ
 ทายาโท พุทฺธเสฎฺฐจสฺส พุรหฺมณา อภิวณฺทิตฺโต.
- [๑๑๗๘] อุปสนตํ อุปฺรตํ ปนฺตเสนาสนํ มฺหิ
 ทายาทำ พุทฺธเสฎฺฐจสฺส วนฺท พุราหฺมณ กสฺสเป.
- [๑๑๗๙] โย จ ชาติสตํ คจฺเณ สพฺพา พุราหฺมณชาตโย
 โสตถิโย เวทสมฺปนโน มนุสฺเสสุ ปฺนปฺปนํ.
- [๑๑๘๐] อชฺฌายโกปิ เจ อสฺส ตินฺณํ เวทาน ปารคฺค
 เอตสฺส วนฺทนาเยกํ^๑ กลํ นาคฆตฺติ โสฬสึ.
- [๑๑๘๑] โย โส อญฺจ วิโมกฺขานิ ปุเรภตฺตํ อมุสฺสยิ^๒
 อนฺโลมํ ปฏฺฐิโลมํ ตโต ปิณฺฑาทาย คจฺจติ.
- [๑๑๘๒] ตาทิสํ ภิกฺขุ มาสาทิ มาตฺตานํ ขณิ พุราหฺมณ
 อภิปฺปสาเทหิ มนํ อรหฺนตมฺหิ ตาทิเน
 ชิปฺป ปณฺชลิโก วนฺท มา เต วิชฺฐิ มตฺถกํ.
- [๑๑๘๓] น โส^๓ ปสฺสติ สทฺธมฺมํ สํสาเรณ ปุรฺกขโต
 อจฺจกมํ^๔ ชิมฺหปถํ กุมฺภคฺคมนุชฺชาวติ.
- [๑๑๘๔] กิมิว มียฺพหฺสฺสลิตฺโต^๕ สงฺขารे อธิมฺจฺจติโต
 ปคาพฺโห ลามสฺสกาเร ตฺวจฺเณ คจฺจติ โปฏฺฐิจฺฉิโ.
- [๑๑๘๕] อิมญฺจ ปสฺส อายนฺตํ สารีปฺตํ สฺทสฺสนํ
 วิมฺตํ อุกาโตภาเค อชฺฌตฺตํ สฺสมาหิตํ.

^๑ ฉ., เท. วนฺทนาเยกํ

^๓ ฉ., เท. เนโส

^๔ ฉ., เท., อ. มียฺพหฺสฺสลิตฺโต

^๒ ฉ., เท. อมุสฺสยิ อ. อปสฺสยิ

^๕ ฉ., เท. อโศคม

- [๑๑๘๖] วิสลลํ ชีณสํโยคํ เตวิชชํ มจจุหาयิโน
 ทกฺขิณเณยฺยํ มนุสฺसानํ ปุณฺณกฺเขตฺตมนุตฺตรํ.
 [๑๑๘๗] เอเต สมฺพหุลา เทวา อิทฺธิมนุโต ยสฺสสินโน
 ทสฺ เทวสฺหสฺसानิ สพฺเพ พุรหฺมปฺโรหิตา
 โมคฺคัลลानํ นมสฺสนตา ติฏฺฐจฺนติ ปณฺชลิกฺตา.
 [๑๑๘๘] นโม เต ปุริสาชณฺณ นโม เต ปุริสฺสุตฺตม
 ยสฺส เต อาสวา ชีณา ทกฺขิณเณยฺโยสิ มาริสา.
 [๑๑๘๙] ปุชฺชิตो นรเทเวณ อุปฺปนฺโน มรณาภิกฺข
 ปุณฺฑริกํ โตเยณ สงฺขาราเนปฺลิมปติ.*
 [๑๑๙๐] ยสฺส มุหุตฺเตน สหสฺสธา
 โลโก สํวิตฺโต สพุรหฺมกปโป
 วสี อิทฺธิคฺุณฺเณ จุตฺตปฺปาเต
 กาเล ปสฺสติ เทวตา ส ภิกฺขุ.
 [๑๑๙๑] สารีปฺตฺโตว ปณฺณาย สีเลน อุปฺสเมน จ
 โยปิ ปารํจโต ภิกฺขุ เอตาวปรโม ลียา.
 [๑๑๙๒] โกฏฺฐิสฺตสฺหสฺสสฺส อตฺตภาวํ ขณฺเณ นิมฺมิเน
 อหํ วิกฺกพฺพนาสุ กุสโล วสีฏฺโถมฺหิ อิทฺธิยา.
 [๑๑๙๓] สมาริวิชฺชาวสี ปารมิตโต
 โมคฺคัลลานโคตฺโต อสิตฺตสฺส สาสเน
 ธีโร สมฺจุฉินฺทิ สมาหิตฺนุทฺริโย
 นาโค ยถา ปุตฺติลตฺว พนฺธนํ.

* ฉ.,เท.,อ. -ปฺลิมฺปติ

- [๑๑๙๔] ปริจิณฺโณ มยา สตุถา ๕เปฯ ภวเนตฺติ สมฺมุตตา.
 [๑๑๙๕] ยสฺส จตฺถาย ปพฺพชิตฺโต อคารสมฺมา อนคาริยํ
 โส เม อตฺถโธ อนุปฺปตฺโต สพฺพสํโยชนกฺขโย.
 [๑๑๙๖] กิฺติโส นิริโย อาสิ ยตฺถ ทสฺสี อปฺจจถ
 วิธูํ สาวกมาสชฺช กกฺขนฺธมฺจ พุราหมณฺ.
 [๑๑๙๗] สตํ อาสิ อโยสงฺกุ สพฺเพ ปจฺจตฺตเวทนา
 อิติโส นิริโย อาสิ ยตฺถ ทสฺสี อปฺจจถ
 วิธูํ สาวกมาสชฺช กกฺขนฺธมฺจ พุราหมณฺ.
 [๑๑๙๘] โย เอตมภิขานาติ ภิกฺขุ พุทฺธสฺส สาวโก
 ตาหิสํ ภิกฺขุมาสชฺช กณฺห ทุกฺขํ นิคฺจจฺสิ.
 [๑๑๙๙] มชฺฌเม สาคฺรสมิํ ติฏฺฐจฺนติ วิมานา กปฺปฏฺฐายิโน
 เวฬุริยวณฺณา รุจิรา อจฺจนฺตา ปภสฺสรา
 อจฺจนฺตา ตตฺถ นจฺจจฺนติ ปุณฺณ นานตฺตวณฺณิโย.
 [๑๒๐๐] โย เอตมภิขานาติ ๕เปฯ กณฺห ทุกฺขํ นิคฺจจฺสิ.
 [๑๒๐๑] โย จ^๑ พุทฺเธน จิตฺโต ภิกฺขุสงฺฆสฺส เปกฺขโต
 มิตฺตารมาตุ ปาสาหํ ปาทงคฺคฺกุเจน กมฺปยิ.
 [๑๒๐๒] โย เอตมภิขานาติ ๕เปฯ กณฺห ทุกฺขํ นิคฺจจฺสิ.
 [๑๒๐๓] โย เวชยนฺตปาสาหํ ปาทงคฺคฺกุเจน กมฺปยิ
 อิทฺธิพลนฺตตฺถทฺโร สํเวเชสิ จ เทวตา.
 [๑๒๐๔] โย เอตมภิขานาติ ๕เปฯ กณฺห ทุกฺขํ นิคฺจจฺสิ.

^๑ ฉ., เท., อ. เว

- [๑๒๐๕] โย เวชยนุตปาสาเท สกุกัม โส ปริปัจจติ
 อปี อาวุโส ชานาสี ตณฺหกฺขยวิมุตติโย
 ตสฺส สกุกโก วียากาสี ปณฺหํ ปุณฺโณ ยถาทถ.
- [๑๒๐๖] โย เอตมภิชานาติ ๕เปย กณฺห ทุกฺขํ นิคจฺจสิ.
- [๑๒๐๗] โย พุรุหฺมานํ ปริปัจจติ สฺขมฺมายํ อภิตฺสภ^๑
 อชฺชาปี เต อาวุโส สาทิฏฺฐิ
 ปสฺสสิ วิตฺตตฺตุนตํ ยา เต ทิฏฺฐิ ปุเร อหุ
 พุรุหฺมโลเก ปกสฺสร.
- [๑๒๐๘] ตสฺส พุรุหฺมา วียากาสี ปณฺหํ ปุณฺโณ ยถาทถ
 น เม มาริส สาทิฏฺฐิ ยา เม ทิฏฺฐิ ปุเร อหุ.
- [๑๒๐๙] ปสฺสามิ วิตฺตตฺตุนตํ พุรุหฺมโลเก ปกสฺสร
 โสหฺมชฺช กถํ วชฺช อหํ นิจฺจเมหิ ปสฺสโต.^๒
- [๑๒๑๐] โย เอตมภิชานาติ ๕เปย กณฺห ทุกฺขํ นิคจฺจสิ.
- [๑๒๑๑] โย มหาเนรฺุโน ภูมฺมิ วิโมกฺเขน อปสฺสยิ^๓
 วนํ ปุพฺพวิเทหํ เย จ ภูมฺิสยา นรา.
- [๑๒๑๒] โย เอตมภิชานาติ ๕เปย กณฺห ทุกฺขํ นิคจฺจสิ.
- [๑๒๑๓] น เว อคฺคิ เจตยติ 'อหํ พาลํ ทฬามิติ
 พาลो จ^๔ ชลิตมคฺคิ อาสชฺช นํ ปทายฺหติ.
- [๑๒๑๔] เอวเมว ตูวํ มาร อาสชฺช นํ ตถาคตํ
 สยํ ทฬิสฺสติ อตฺตํ พาลो อคฺคิวิ สมฺมุส.

^๑ ฉ.,เท. จิตฺสภ

^๓ ฉ.,เท. อปสฺสยิ

^๒ ฉ.,เท.,อิ. สสฺสโต

^๔ ฉ.,เท. ว.

- [๑๒๑๕] อปฺปญฺญํ ปสฺวี มาโร อาสซชฺช นํ ตถาคตํ
 กินฺนุ มณฺณสิ ปาปิม น เม ปาปํ วิปจฺจติ.
- [๑๒๑๖] กรโต เต มียฺยเต^๑ ปาปํ จิรรตฺตาย อนฺตก
 มาร นิพฺพินฺท พุทฺธมฺหา อาสํ มากาสิ ภิกฺขุสุ.
- [๑๒๑๗] อิติ มารํ อตฺตชฺเชสิ ภิกฺขุ เภสกพาวเน
 ตโต โส ทมฺมโน ยกฺโข ตตฺถewnฺตรชายตีติ.^๒

อิตุถํ สุทํ อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาโน เถโร คาทาโย
อภาสิตฺถาติ.

สฏฺฐิกนิปาโต^๓ นิฏฺฐิโต.

ตตฺถสุทฺธานํ

สฏฺฐิกมฺหิ นิปาตมฺหิ โมคฺคัลลาโน มหิทธิโก
เอโกว เถโร คาทาโย อฏฺฐสฏฺฐิจิ ภวนฺติ ตาติ.

^๑ ฉ., เท. จียเต

^๓ สยา. สฏฺฐิโก นิปาโต

^๒ ฉ., เท. ตตฺถewnฺตรชายตาติ

๒๑. มหานิပါတ

๑. วงศ์ตฤณเรคาถา

- [๑๒๑๘] “นิกฺขนํ^๑ วต มํ สนฺตํ อการสฺมา อนคาริยํ
 วิตกฺกา อุปภวนฺติ” ปคพฺภา กณฺหโต อิมะ.
- [๑๒๑๙] อุกฺคปฺตฺตา มหิสฺสาสา ลิกฺขิตา ทพฺพหฺมมโน
 สมนฺตา ปริกิเรยฺยํ สหสฺสํ อปฺลายนํ.
- [๑๒๒๐] สเจปิ เอตฺตกา ภิชฺชโย อาคมิสฺสนฺติ อิตฺถิโย
 เนว มํ พฺยาธยิสฺสนฺติ ฆมฺเม สมฺหิ^๒ ปตฺติฏฺฐิตो.
- [๑๒๒๑] สกฺขิ^๓ หิ เม สฺตํ เอตํ พุทฺธสฺสาทิจฺจพฺนฺธุโน
 นิพฺพานคฺมณํ มคฺคํ ตตฺถ เม นโรโต มโน.
- [๑๒๒๒] เอวญฺเจ มํ วิหรนฺตํ ปาปิเม อุปคฺจฉลสิ
 ตถา มจฺจุ กริสฺสามิ น เม มคฺคํ อุกฺกิชฺสิ.^๔
- [๑๒๒๓] อรตี รติญฺจ ปหาย สพฺพโส เคหสิตญฺจ วิตกฺกํ
 วนถํ น กรายฺย กุหิณฺจิ นิพฺพนฺโต อนโต ส หิ ภิกฺขุ.^๕
- [๑๒๒๔] ยมิธ ปจฺวิญฺจ เวหาสํ รุปคตํ ชคโตคธํ ภินฺจิ
 ปรีชียติ สพฺพมณฺิจํ เอวํ สเมวฺจ จรณฺติ มุตตฺตา.
- [๑๒๒๕] อุปรีสฺส ชนา คธิตาเส ทิฏฺฐสฺส เต ปฏฺฐิเม จ มฺเต จ
 เอตฺถ วินาย ฌนฺทมเนโช โย เหตุถ น ลิปฺปติ มฺนิ ตมาหุ.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อุปภวานฺติ

^๓ อิ. สขิมฺหิ

^๕ ฉ.,เท. อวนฺโต ส ภิกฺขุ

^๒ อิ. ฆมฺเมสฺวมฺหิ

^๔ ฉ.,เท. มคฺคมฺปิ ทกฺขสิ

- [๑๒๒๖] อถ สญฺจิสิตา สวิตกฺกา ปุณฺณชฺชนตาย อธมฺมนิวิฏฺฐา
น จ วฏฺฏกตสฺส กุหิณฺจิ โน ปน พุฏฺฐุลลภาณิ^๑ส ภิกฺขุ.
- [๑๒๒๗] ทพฺโพ จิรฺรตตํ สมหิโต อกฺขโก นิปโก อปีหาลุ
สนตํ ปทฺมชฺฌคมา มฺนี ปฏฺิจจ ปรีนินฺพุโต กงฺขติ กาลํ.
- [๑๒๒๘] มานํ ปชฺหสฺสุ โคตม มาณปถณฺจ ปชฺหสฺสุ^๒ อเสสํ
มานปถสฺมี ส มฺจุณฺโต วิปฺปฏิสาร์หฺวา จิรฺรตตํ.
- [๑๒๒๙] มกฺเขน มกฺขิตา ปชา มานหตา นีรยํ ปตฺนฺติ^๓
โสจฺนฺติ ชนา จิรฺรตตํ มานหตา นีรยํ อุปปฺนฺนา.
- [๑๒๓๐] น หิ โสจฺติ ภิกฺขุ กทาจิ มคฺคฺชินโน สมฺมา ปฏฺิปปนฺโน
กิตฺติณฺจ สฺขณฺจานุโมติ “ธมฺมทโสติ ตมาหุ ตถตตํ.
- [๑๒๓๑] ตสฺมา อขิโล อีธ ปชานวา นีวรณานิ ปหาย วิสฺสุทฺโธ
มานณฺจ ปหาย อเสสํ วิชฺชายนตฺกโร สมิตาวี.
- [๑๒๓๒] กามราเคน ทยฺหามิ จิตฺตํ เม ปรีทยฺหติ
สาธุ นิพฺพาปนํ พฺรหฺมิ อนุกมฺปาย โคตม.
- [๑๒๓๓] สณฺณาย วิปริเยสา จิตฺตนฺเต ปรีทยฺหติ
นิมิตฺตํ ปรีวชฺเชหิ สฺภํ ราชูปสณฺหิตํ.
- [๑๒๓๔] อสุภาย จิตฺตํ ภาเวหิ เอกคฺคํ สฺสมาหิตํ
สตี กายคตา ตยฺตถุ นิพฺพิทาพฺหุโล ภว.
- [๑๒๓๕] อนิมิตฺตตณฺจ ภาเวหิ มานานุสยมฺุชฺชห
ตโต มานาภิสมฺยา อุปฺสนฺโต จริสฺสสิ.

^๑ ฉ., เท. พุฏฺฐุลลภาณิ อ. ปทุลลภาณิ^๓ ฉ., เท. ปตฺนฺติ^๒ ฉ., เท. ชหสฺสุต

- [๑๒๓๖] ตเมว วาจํ ภาเสยฺย ยายตฺตานํ น ตาปเย
ปเร จ น วิหีเสยฺย सा वे वाजा सुभासिता.
- [๑๒๓๗] ปิยวาจเมว ภาเสยฺย ยา วาจา ปฏินนุทิตา
ยํ อนาทาย ปาปานิ ปเรสํ ภาสเต ปิย.
- [๑๒๓๘] สจฺจํ เว อมตา วาจา เอส ฆมฺโม สนนฺตโน
สจฺजे อตฺเถ จ ฆมฺเม จ อหุ^๑ สนฺโต ปติฏฺฐिता.
- [๑๒๓๙] ยํ พุทฺโธ ภาสตี วาจํ เขมํ นิพฺพานปตฺติยา
ทุกฺขสฺส นฺตกิริยาย सा वे वाจานมุตตมา.
- [๑๒๔๐] คมภีรปญฺโณ เมธาวิ มคฺคามคฺคสฺส โกวิโท
สารีปฺตฺโต มหาปญฺโณ ฆมฺมํ เทเสติ ภิกฺขุณฺ.
- [๑๒๔๑] สงฺขิตฺเตนปิ เทเสติ วิตฺถาเรนปิ ภาสติ
สาธิกายะว^๒ นิคฺโขโส ปฏฺฐิภาณํ อุทฺธิยติ.
- [๑๒๔๒] ตสฺส ตํ เทสยนฺตสฺส สุณฺนตา^๓ มธฺวํ คิรํ
สเรน รชนีเยน สวนีเยน วคฺคุนา
อุทฺถคฺคจิตฺตา มุทิตา โสตํ โอเชนฺติ ภิกฺขโว.
- [๑๒๔๓] อชฺช ปณฺณรเส วิสุทฺธิยา ภิกฺขู ปญฺจสตา สมากตา
สํโยชนพฺพนจฺฉิทฺทา อนีฆา ขีณปฺนพฺภาวา อีสี.
- [๑๒๔๔] จกฺกวตฺตี ยถา ราชา อมจฺจปรีวาริโต
สมนฺตา อนุปฺริเยติ สาครนฺตํ มहीं อิม.

^๑ น.,เท. อาหุ

^๓ น.,เท. สุณฺนติ

^๒ น.,เท. สาธิกายิ

[๑๒๕๕]	พุทธานุพุทโธ โย เถโร
ลาภี สุขวิหารานัน	โกณฑญโฆ ตีพพนิกกโม
วิเวกานัน อภินุหโส.
[๑๒๕๖]	ยํ สาวเกน ปตตพพํ
สพพสฺส ตํ อนุปตตํ	สตฺถุสาสนการินา
อปฺปมตฺตสฺส ลิกฺขโต.
[๑๒๕๗]	มหานุกาโว เตวิชฺโช
โกณฑญโฆ พุทฺธทายาโท	เจโตปริยโกวิทो
ปาเท วนฺทติ สตฺถุโน.
[๑๒๕๘]	นคสฺส ปสฺเส อาสีนํ
สาวกา ปยฺริปาสนฺติ	มุนี ทฺวขสฺส ปารคํ
เตวิชฺชา มจฺจุหยาโย.
[๑๒๕๙]	เจตสฺสา อนุปริเยติ
จิตฺตํ เนสํ สมนฺเวสํ	โมคฺคผลลาโน มหิทฺธิโก
วิปฺปมฺตตํ นิรุปฺปิ.
[๑๒๖๐]	เอวํ สพฺพพญฺคสมฺปนฺนํ
อนเภาการสมฺปนฺนํ	มุนี ทฺวขสฺส ปารคํ
ปยฺริปาสนฺติ โคตม.
[๑๒๖๑]	จฺนุโท ยถา วิคฺตวลาหเก นเภา
วิโรจติ วีตมโลว ภาณฺมา
เอวํปิ อญฺคิรสฺส ตวํ มหามุนิ
อติโรจสี ยสฺสา สพฺพโลก.	
[๑๒๖๒]	กาเวยยมตฺตา วิจฺจิมฺห
อถทฺทสामी สมฺพุทฺธ	ปฺพุเพ คามา คามํ ปฺุรา ปฺุริ
สพฺพพมฺมาน ปารค.
[๑๒๖๓]	โส เม ฐมฺมมเทเสสิ
ฐมฺมํ สุตฺวา ปสฺสีทิมฺห	มุนิ ทฺวขสฺส ปารค
สทฺธา โน อฺุปปชฺชถ.

- [๑๒๖๔] ตสฺสหาหิ วจันหิ สุตฺวา ขนฺธเ อายตนาหิ จ
 ชาติโย จ วิทิตฺวาน ปพฺพชชี อนคาริยํ.
- [๑๒๖๕] พหุหนํ วต อตฺถาย อุปฺปชฺชนฺติ ตถาคตา
 อิตฺถินํ ปุริสานญจ เย เต สาสนการกา.
- [๑๒๖๖] เตสํ โข วต อตฺถาย โพธิมชฺฌคมา มุณี
 ภิกฺขุณํ ภิกฺขุณินญจ เย นิยามคตํทสา.
- [๑๒๖๗] สุตฺเทสิตา จกฺขมฺตา พุทฺธนาทิจจพฺพชฺชานา
 จตฺตาริ อริยสจฺจานิ อนุกมฺปาย ปาณินํ.
- [๑๒๖๘] ทุกฺขํ ทุกฺขสมฺปปาหิ ทุกฺขสฺส จ อติกุกฺกมํ
 อริยญฺจญฺจจฺจิกํ มคฺคํ ทุกฺขุปสมคามินํ.
- [๑๒๖๙] เอวเมเต ตถา วุตฺตา ทิฏฺฐา เม เต ยถาตถา
 สทฺตโต เม อนุปฺปตฺโต กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๑๒๗๐] สุวาคตํ วต เม อาสิ มม พุทฺธสฺส สนฺติเก
 สฺวิภตฺเตสฺส^๑ ฐมฺเมสุ ยํ เสฏฺฐจํ ตทฺฐปาคมํ.
- [๑๒๗๑] อภิณฺเฎาปารมฺปิปฺตฺโต โสตธาตฺตวิโสธิต^๒
 เตวิชฺโช อิทฺธิปฺตฺโตมฺหิ เจโตปริยโกวิทฺ.
- [๑๒๗๒] ปุจฺฉามิ สตฺถการมโนมฺปณฺณํ
 ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม โย วิจิกิจฺฉานํ เณตฺตา^๓
 อคฺคาพเว กาลมกาสิ ภิกฺขุ
 ณาโต ยสฺสสี อภินิพฺพุตฺตโต.

^๑ อ. สัตตเตส^๓ อ. เณตฺวา^๒ ฉ., เท. โสตธาตฺต วิโสธิตา

- [๑๒๗๓] นิโครธกปโป อิติ ตสฺส นามํ
 ตยา กตํ ภควา พุราหฺมณสฺส
 โส ตํ นมสฺสํ อจริ มุตฺตยเปกฺโข^๑
 อารทฺธวิริโย ทพฺพหฺมมทสฺสี.
- [๑๒๗๔] ตํ สวากํ สกฺก มยฺมปิ สพฺเพ
 อญฺเฏตฺตมิจฺฉาม สมฺมุตฺตจกฺขุ
 สมวฏฺฐิตา โน สวณาย โสตา^๒
 ตฺวํ โน^๓ สตฺถา ตวมนฺตฺตโรสี.
- [๑๒๗๕] ฉินฺทเทว^๔ โน วิจิกิञฺจํ พฺรหฺมิ เมตํ
 ปรินิพฺพุตํ เวทย ภฺริปณฺณ
 มชฺเฌว โน ภาส สมฺมุตฺตจกฺขุ
 สกฺโกว เทวาน สหสฺสเนตฺโต.
- [๑๒๗๖] เย เกจิ คนฺธา^๕ อิทฺ โมหฺมคฺคา
 อญฺเฏณปฺกฺขา วิจิกิञฺจจนา
 ตถาคตํ ปตฺวา น เต ภวฺนฺติ
 จกฺขุํ หิ เอตํ ปรมํ นรานํ.
- [๑๒๗๗] โน เจ หิ ชาตุ ปฺริโส กิเลเส
 วาโต ยถา อพฺภวฺนํ วิหาเน
 ตโมวสฺส นินฺวโต^๖ สพฺพโลโก
 โชติมนฺโตปิ น ปภาเสยฺยํ.

^๑ ฉ., เท. มุตฺตยเปกฺโข

^๓ อ. นุ

^๕ ฉ., เท. คนฺธา

^๒ อ. โสตํ

^๔ ฉ., เท. ฉินฺท โน

^๖ อ. นินฺพฺพุโต

- [๑๒๗๘] ธีรรา จ ปชฺชิตกรรา ภวนฺติ
 ตนฺตํ อหํ ธีร^๑ ตเถว มณฺเณ
 วิปสฺสสินํ ชานมฺพาคมิมุห
 ปริสาสุ โน อวิกโรหิ กปฺเป.
- [๑๒๗๙] ขิปฺเป คิริ เอเรย วคฺคํ วคฺคํ
 หํโสว ปคฺคยฺห สณฺฑิํ นิฏฺฐ^๒
 พินฺทุสฺสเรณ สุวิกปฺปิเตน
 สพฺเพว เต อชฺชชฺคตา สุโณม.
- [๑๒๘๐] ปหีนชาติมรณํ อเสสํ
 นิคฺคยฺห โธนํ วเทสฺสามิ ฐมฺมํ
 น กามกาโร หิ ปุณฺณชนานํ
 สงฺเขยฺยกาโร^๓ ตถาคตานํ.
- [๑๒๘๑] สมฺปนฺนเวยฺยาकरणํ ตเวทํ
 สมฺชชฺชปญฺญสฺส สมฺมคฺคหิตํ
 อยฺมณฺชลิ ปจฺฉิโม สุปฺปณฺนามิโต
 มา โมหยิ ชานมโนมปญฺญ.
- [๑๒๘๒] ปโรวรี^๔ อริยธมฺมํ วิทิตฺวา
 มา โมหยิ ชานมโนมวิริย
 วาริ ยถา ฆมฺมนิ ฆมฺมตตฺโต
 วาจาภิกงฺขามิ สุตํ ปวสฺส.

^๑ ฉ.,เท. วีร^๓ ฉ.,เท. สงฺเขยฺยกาโร จ^๒ ฉ.,เท. ภูช, “นิฏฺฐชาติปิ ปาโร.^๔ ฉ.,เท. ปโรปร

[๑๒๘๓]

ยทตฺถิกิ^๑ พุรหุมาจริยํ อจาริ^๒
 กปฺปายโน กจฺจิสฺส ตํ อโมหํ
 นิพฺพายิ โส อาหุ สอุปาทิสฺสโ
 ยถา วิมุตฺโต อหุ ตํ สุโณม.

[๑๒๘๔]

อจฺเจจฺฉิ ตณฺหํ อิธ นามรูปเ (ติ ภควา)
 ตณฺหาเย^๓ โส ตํ ทิฆมรตฺตานุสยิตํ
 อตาริ ชาติมรณํ อเสสํ
 อิจฺฉาพฺพวี^๔ ภควา ปญฺจเสฏฺฐโ.

[๑๒๘๕]

เอส สุตฺวา ปสฺสีทามิ วโจ เต อิสฺสิตฺตม
 อโมหํ กิร เม ปุณฺณํ น มํ วณฺเจสิ พุราหุมนเ.

[๑๒๘๖]

ยถาวาทิ ตถาการิ อหุ พุทฺธสฺส สาวโก
 ปจฺฉินฺท^๕ มจฺจุโน ชาลํ ตตํ มายาวินอ ทพฺพหิ.

[๑๒๘๗]

อทฺทส ภควา อาที อุปาทานสฺส กปฺปิโย
 อจฺจคา วต กปฺปายโน มจฺจุเชยฺยํ สุกฺกตฺตริ.

[๑๒๘๘]

ตํ เทวเทวํ วนฺทามิ ปุตฺตณฺเต ทวิปทฺตม
 อนุชาตํ มหาวีริ นาคํ นาคสฺส โอรสฺสนฺติ.^๖

อิตฺถํ สุทํ อายสฺมา วงฺคิโส เถโร คาถาโย อภาสิตฺถาติ.

มหานิปาโต นิฏฺฐิตเ.

^๑ อ. ยทตฺถิกิ

^๓ ฉ., เท. กณฺหสฺส

^๔ ฉ., เท., อ. อจฺเจจฺฉิ

^๒ ฉ., เท. อจริ

^๕ ฉ., เท. อิจฺฉาพฺพวี

^๖ ฉ., เท., อ. โอรสฺสนฺติ.

ตสฺสุทฺททานํ

สตฺตติมฺหิ นิปาตมฺหิ วงศ์โส ปฏฺิภาณวา
เอโกว เถโร นตฺถมฺโฌ คาถาโย เอกสตฺตติ.^๑

เถรคาถา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺททานํ

สทฺสฺสํ โหณฺติ ตา คาถา ตีณิ สฏฺฐิสฺตานิ จ
เถรา จ เทว สตา สฏฺฐิ จตฺตาโร จ ปกาสิตา
สีหนาทํ นทิตฺวาน พุทฺธปฺตฺตา อนาสวา
เขมฺนตํ ปาปฺณิตฺวาน อคฺคิกฺขณฺชาว นิพฺพุตฺตาติ.

เถรคาถาปาติ นิฏฺฐิตา.

^๑ น.,เท. เอกสตฺตติ.

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต เถรีคาถาปาติ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

๑. เอกกนิปาโต

๑. อณฺณตฺราเถรีคาถา

[๑] “สุขํ สุปาहि เถรีเก กตฺวา โจเพน ปารุตา
อุปสนฺโต หิ เต ราโค สุขุขทากวํ กุมฺภินฺติ.”
อิตถํ สุทํ อณฺณตฺรา เถรี อปณฺณตฺตา ภิกฺขุณี คามํ อภาสิตฺถาติ.

๒. มุตฺตาเถรีคาถา

[๒] “มุตฺเต มุจฺจสุ” โยเคหิ จนฺโท ราชุคฺโค อิว
วิปฺปมุตฺเตน จิตฺเตน อนนฺนา ภุจฺจาหิ ปิณฺฑนฺติ.
อิตถํ สุทํ ภควา มุตฺตํ สิขฺขมานํ อิมาย คายา อภินฺทํ โอวทติ.”

๓. ปุณฺณเถรีคาถา

[๓] “ปุณฺณเณ ปุรฺสสุ ฆมฺเมหิ จนฺโท ปุณฺณเรสิรว
ปริปุณฺณาย ปณฺณาย ตโมกฺขนฺธํ ปทาลยาติ.
ปุณฺณา.”

^๑ สฺยา. อิตฺติสฺสโท น ทิสฺสติ, เอวฺมฺปริปิ.

^๒ ฉ., เท., อ. มุจฺจสุ

^๓ ฉ., เท. โอวทิตฺติ.

^๔ ฉ., เท. อิตถํ สุทํ ปุณฺณเถรี คามํ อภาสิตฺถาติ.

๔. ติสฺสาเถรีคาถา

- [๔] “ติสฺเส ลิกฺขสฺสุ ลิกฺขาย มา ตํ โยคา อุปจฺจุคฺคํ
สพฺพโยควิสํยุตฺตา จร โลเก อนาสวาทิ.
ติสฺสา.^๑

๕. อญฺญตฺราติสฺสาเถรีคาถา

- [๕] “ติสฺเส ยฺยชสฺสุ ฌมฺเมหิ ขโณ ตํ มา อุปจฺจคา
ขณาทิสฺสา หิ โสจฺนติ นิริยมฺหิ สมปฺปิตาติ.
อญฺญตฺรา ติสฺสา เถรี.

๖. ธีราเถรีคาถา

- [๖] “ธีเร นิโรธํ ผุสฺเสหิ” สญฺญาวุปสํ สฺขํ
อาราธเยหิ” นิพฺพานํ โยคกฺเขมํ อนุตฺตรนฺติ.
ธีรา เถรี.

๗. อญฺญตฺราธีราเถรีคาถา

- [๗] “ธีรา ธีเรหิ^๔ ฌมฺเมหิ ภิกฺขุณี ภาวิตินฺทฺริยา
ธาวะหิ อนฺติมํ เทหํ เชตฺวา มารี สวาหนนฺติ.
อญฺญตฺรา ธีรา.

๘. มิตฺตาเถรีคาถา

- [๘] “สทฺธาย ปพฺพชิตฺวาน มิตฺเต มิตฺตรตา ภว
ภาเวหิ กุสฺเส ฌมฺเม โยคกฺเขมสฺส ปตฺติยาติ.
มิตฺตา เถรี.

^๑ น.,เท. ติสฺสาเถรี.

^๓ น.,เท.,อิ. อารายาหิ

^๒ ส. ผุสฺเสหิ

^๔ น.,เท. ธีรา ธีเรหิ

๕. ภทฺรเถรคาถา

- [๙] “สทฺธาย ปพฺพชิตฺวาน ภทฺเร ภทฺรรตา ภว
ภาเวหิ กุสเล ชมฺเม โยคกฺเขมํ อนุตฺตรนฺติ.
ภทฺรา เถรี.

๑๐. อุปสมาเถรคาถา

- [๑๐] “อุปสเม ตเร โอหํ มจฺจุเขยฺยํ สุกฺกตฺตํ
ธาวะหิ อนฺติมํ เทหํ เขตฺวา มารํ สวาหนนฺติ.
อุปสมา เถรี.

๑๑. มุตฺตาเถรคาถา

- [๑๑] “สุมุตฺตา สารุมุตฺตมฺหิ ตีหิ ขุขฺเขหิ มุตฺติยา
อุกฺกขเลน มุสเลน ปตินา ขุขฺเขน จ
มุตฺตมฺหิ ชาติมรณา ภวเนตฺติ สมฺมุตฺตาติ.
มุตฺตา เถรี.

๑๒. ธรรมทินฺนาเถรคาถา

- [๑๒] “ฉนฺทชาตา อวสา^๑ มนสา จ ญฺญา^๒ สียา
กาเมสุ อปฺปฏฺวิพฺพชิตฺตา^๓ ‘อุทฺธโสตาติ วุจฺจตีติ.
ธรรมทินฺนา เถรี.

^๑ อี. อวสาเย

^๒ ฉ., เท., อี. ญฺญา

^๓ ฉ., เท., อี. ทณฺทโมลฺลพฺภา

๑๓. วิสาขาเถรีคาถา

- [๑๓] “กโรธ พุทฺธสาสนํ ยํ กตฺวา นานุตฺตปฺปติ
 ขิปปํ ปาทานิ โหวิตฺวา เอกมฺนฺเต นิสิตฺถาติ.
 วิสาขา เถรี.

๑๔. สุมณาเถรีคาถา

- [๑๔] “ธาทุโย ทุกฺขโต ทิสฺวา มา ชาติ ปุณฺราคมิ
 ภเว ฉนฺทํ วิราเชตฺวา อุปฺสนฺตา จริสฺสสึติ.
 สุมณา เถรี.

๑๕. อุตุตฺตราเถรีคาถา

- [๑๕] “กาเยน สํวฺตา อาสี วาจาย อุกฺ เจตฺสา
 สมุลํ ตณฺหํ อพฺพยุห สึติญฺจตฺมहि นิพฺพุตาติ.
 อุตุตฺตรา เถรี.

๑๖. วุฑฺฒปฺพพฺพิชิตสุมณาเถรีคาถา

- [๑๖] “สุขํ ตฺวํ วุฑฺฒิกเก เสหิ กตฺวา โจเพน ปารุตา
 อุปฺสนฺโต หิ เต ราโค สึติญฺจตาสิ นิพฺพุตาติ.
 สุมณา วุฑฺฒปฺพพฺพิชิตาเถรี.

๑๗. ฌมฺมาเถรีคาถา

- [๑๗] “ปิณฺทปาตํ จริตฺวาน ทณฺฑมาทาย^๑ ทฺพฺพลา
 เวธฺมานะหิ คตฺเตหิ ตตฺถเว นิปฺตี ฉมา
 ทิสฺวา อาทึนํว กายเ อถ จิตฺตํ วิมฺจุจิ เมติ.
 ฌมฺมา เถรี.

^๑ ฉ., เท., อ. ทณฺฑโมลฺลพฺภ

๑๘. สงฆาเถรีคาถา

[๑๘] “หิตฺวา ฆเร ปพฺพชิตฺวา หิตฺวา ปฺตฺตํ ปสฺสุ ปิยํ
หิตฺวา รากณฺจ โทสณฺจ อวิชฺชณฺจ วิราชียํ
สมฺมุลํ ตณฺหํ อพฺพยุหํ อฺปสฺนตมฺหิ นิพฺพุตาติ.

สงฆาเถรี.

เอกกนิปาโต นิฏฺฐิติโต.

๒. ทุกนิปาโต

๑. อภิรूपนันทาเถรีคาถา

[๑๙] “อาตุรํ อสฺสจี ปฺตฺติํ ปสฺส นนฺเต สมฺมุสฺสยํ
อสุภาย จิตฺตํ ภาเวหิ เอกคฺคํ สฺสมาหิตํ.

[๒๐] อนิมิตฺตณฺจ ภาเวหิ มานานุสยมฺชฺชห
ตโต มานาภิสมยา อฺปสฺนตา จริสฺสสีติ.

อิตฺถํ สุทํ ภควา นนฺทํ สิฏฺฐมานํ อิมานิ คาถาหิ อภินฺทํ โอวาทติ.

๒. ชนดาเถรีคาถา

[๒๑] “เย อิเม สตฺต โพชฺฌงฺกา มคฺคา นิพฺพานปฺตฺติยา
ภาวิตา เต มยา สพฺเพ ยถา พุทฺเธน เทสิตา.

[๒๒] ทิฏฺฐโจ หิ เม โส ภควา อนฺตโมยํ สมฺมุสฺสโย
วิกฺขิโณ ชาติสฺสาโร นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ.

ชนดา^๑ เถรี.

^๑ อี เซนตี.

๓. อณฺณตราเถรีคาถา

- [๒๓] “สมฺมุตฺติเก สมฺมุตฺติกา” สารมฺมุตฺติกมฺหิ มุสสสฺส
 อหิริโก เม จตฺตกํ วาปี อุกฺขลิกา เม ทลิตฺทภาวาทิ.^๒
- [๒๔] รากณฺจ อหํ โทสณฺจ วิจฺฉินฺทนฺตี วิหรามิ
 สา รุกฺขมฺมูลมฺปกมฺม ‘อโห สุขนฺติ สุขโต ฌายามิติ.
 อณฺณตรา เถรีภิกฺขุณี อปณฺณตา.^๓

๔. อทฺธกาสีเถรีคาถา

- [๒๕] “ยาว กาสิชนปโท สงฺโก เม ตตฺตโก อหุ
 ตํ กตฺวา นิคโม^๔ อคฺฆ อคฺฆเณคฺฆํ จเปสิ มํ.
- [๒๖] อถ นิพฺพินฺทหํ รุเป นิพฺพินฺทณฺจ วิรชฺชหํ
 มา ปุณฺ ชาติสํสาร์ สนฺธาเวยฺยํ ปุณฺปปุณฺ
 ติสฺโส วิชฺชา สจฺฉนิกตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
 อทฺธกาสี^๕ เถรี.

๕. จิตฺตาเถรีคาถา

- [๒๗] “กิญฺจาปี โขมฺหิ กิสิกา คิลานา พาพฺพหฺพฺพลา
 ทนฺทโมลฺลพฺภ คจฺฉามิ ปพฺพตํ อภิรุหิย.
- [๒๘] สงฺฆาฏี นิกฺขิปิตฺวาน ปตฺตกณฺจ นิกฺขชฺช
 เสเล ขมฺเภสี อตฺตานิ ตโมกฺขนฺธํ ปทาลิยาติ.
 จิตฺตา เถรี.

^๑ ฉ.,เท.,อ. สมฺมุตฺติกา สมฺมุตฺติกา

^๒ ฉ.,เท. เททฺทกํ วาติ.

^๓ ฉ. สมฺมจลมาตา เถรี.

^๔ ฉ.,เท. เนคโม ^๕ ฉ.,เท. อทฺธกาสี

๖. เมตติกาเถรีคาถา

- [๒๙] “กิญจาปี โขมहि ทุกุชิตา ทุพฺพลา คตโยพฺพนา
ทณฺฑโมลฺลพฺภ คจฺฉามิ ปพฺพตํ อภิรุหิย.
- [๓๐] นิกุชิตฺวาน สงฺฆาฏี ปตฺตกณฺจ นิกุชฺชีย
นิสินฺหา จมฺหิ เสลมฺหิ อถ จิตฺตํ วิมฺบุจฺจิ เม
ติสฺโส วิชฺชา อนฺุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
เมตติกา เถรี.

๗. มิตฺตาเถรีคาถา

- [๓๑] “จาตุทฺทสี ปณฺจทฺสี” ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมี
ปาฏิหาริกปกฺขณฺจ อฏฺฐจฺจคฺคสฺสภาคํ.
- [๓๒] อุโปสถํ อุปคจฺฉี ทเวกกายาภินนฺหิณี
สาชฺช เอเกน ภตฺเตน มุณฺฑทา สงฺฆาฏีปารุตา
ทเวกายํ น ปตฺเถหิ วิเนยฺย หทฺเย ทรฺนฺติ.
มิตฺตา เถรี.

๘. อภยมาตุเถรีคาถา

- [๓๓] “อุทฺธํ ปาทตลา อมฺม อโห เจ” เกสมตฺถกา
ปจฺจเวกฺขสฺสํ กายํ อสฺสจี ปฺปติคฺคณฺทิกํ.
- [๓๔] เอวํ วิหรมานาย สพฺโพ ราโค สมฺภูโต
ปริพาโห สมฺบุจฺฉินฺโน สิตฺถุตมฺหิ นิพฺพุตฺตาติ.
อภยมาตา เถรี.

^๑ ฉ.,เท. จาตุทฺทสี ปณฺจทฺสี

^๒ ฉ.,เท. อโห เว

๕. อภยาเถรีคาถา

[๓๕] “อภเย ภิกุโร กาโย ยตุถ สตุตา ปุถุชชนา
 นิคุชิปิสสามิมิ เทหิ สมุปชานา ปฏิสตา.”^๑

[๓๖] พหุหิ ทุกุชฌเมหิ อปุปมาทรตาย เม
 ตณฺหกุชโย อนุปฺปตฺโต กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
 อภยา เถรี.

๑๐. สามาเถรีคาถา

[๓๗] “จตุกฺขตฺตํ ปญฺจกฺขตฺตํ วิหารา อุปนิกฺขมึ
 อลทฺธา เจตโส สนฺตี จิตฺเต อวสวตฺติเน.
 ตสฺสา เม อฏฺฐมึ รตฺติ ยโต ตณฺหา สมฺมุตตา

[๓๘] พหุหิ ทุกุชฌเมหิ อปุปมาทรตาย เม
 ตณฺหกุชโย อนุปฺปตฺโต กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
 สามา เถรี.

ทุกนิปาโต นิฏฺฐิตो.

^๑ ฉ., เท., อ. สติมตี

๓. ติกนิปาโต

๑. อณฺณตราสามาเถรีคาถา

- [๓๙] “ปณฺณวีสติ วสุธานี ยโต ปพฺพชิตาย เม
นาภิชานามิ จิตฺตสฺส สมํ ลทฺธํ กุทาจนฺ.
- [๔๐] อลทฺธา เจตโส สนนฺตี จิตฺเต อวสวตฺตินิ
ตโต สํเวคมาปาที สริตฺวา ชินสาสนํ.
- [๔๑] พหุหิ ทฺวํภทฺธเมหิ อปฺปมาทฺรตฺตาย เม
ตณฺหทฺวโย อนฺนุปฺปตฺโต กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ
อชฺช เม สตฺตมฺมี รตฺติ ยโต ตณฺหา วิโสสิตฺตาติ.

อณฺณตรา สามา.^๑

๒. อุตฺตมาเถรีคาถา

- [๔๒] “จตฺตทฺวตฺตํ ปณฺจกฺขตฺตํ วิหารา อฺปนิกฺขมฺมี
อลทฺธา เจตโส สนนฺตี จิตฺเต อวสวตฺตินิ.
- [๔๓] สา ภิกฺขุณี อฺปาคจฺฉิ ยา เม สทฺธาภิกฺกา อหุ
สา เม ฆมฺมมเทสฺสิ ขนฺธายตฺนธาทฺวโย.
- [๔๔] ตสฺสา ฆมฺมํ สฺสณฺิตฺวาน ยถา มํ อนฺนุสาสิ สา
สตฺตทาหํ เอกปฺลลฺงเก^๒ นิสฺสีตี ปิตฺติสฺขมปฺปิตฺตา^๓
อฏฺฐมิยา ปาเท ปสาเรสิ ตโมกฺขนฺธํ ปทาลียาติ.

อุตฺตมา เถรี.

^๑ ฉ.,เท. อปราสามา

^๒ ฉ.,เท. เอกปฺลลฺงเกน

^๓ อ. ปิตฺติสฺขสมปฺปิตฺตา

๓. อญฺญตฺราอุตฺตมาเถรีคาถา

- [๔๕] “เย อิมะ สุตฺต โพชฺฌนํคฺคา นิพฺพานปฺตติยา
ภาวิตา เต มยา สพฺเพ ยถา พุทฺเธน เทสิตา.
[๔๖] สุญฺญตฺตสฺซานิมิตฺตสฺส ลากินีหํ ยทิจฺฉิตํ
โอรสา ธีตา พุทฺธสฺส นิพฺพานาภิริตา สทา.
[๔๗] สพฺเพ กามา สมฺมจฺฉินฺหา เย ทิพฺพา เย จ มานุสา
วิกฺขีเณ ชาตีสฺสโร นตฺถิทานิ ปฺนพฺภโวติ.

อญฺญตฺรา อุตฺตมา เถรี.

๔. ทนฺติกาเถรีคาถา

- [๔๘] “ทิวาวิหารา นิภขมฺม คิซฺฌกฺกุณฺณํหิ ปพฺพเต
นาคํ โอคาหมตฺตติณฺณํ นทิตีรมฺหิ อทฺทสํ.
[๔๙] ปุริโส องฺกุสมาทาย เทหิ ปาทนฺติ ยาจติ
นาโค ปสารถิ^๑ ปาทํ ปุริโส นาคมารุหิ.
[๕๐] ทิสฺวา อทฺทํ ทมิตํ มนุสฺसानํ วสํ คตํ
ตโต จิตฺตํ สมารเมหิ^๒ ขลฺล ตาย วณํ คตาติ.

ทนฺติกา เถรี.

๕. อุพฺพิรีเถรีคาถา

- [๕๑] “อมฺม ชีวาติ วณฺณํหิ กนฺทสิ อตฺตานํ อธิคจฺฉ อุพฺพิริ
จฺฐาสีตีสหสฺसानิ สพฺพา ชีวสนามิกา
เอตมฺหาพาหเน ททฺธมา ตาสํ กมนุโสจสิ.

^๑ ฉ., เท. ปสารถิ

^๒ ฉ., เท. สมารเมสิ

- [๕๒] อพพุท^๑ วัต เม สลล^๒ ทุทุทส^๓ หทยนิสสิต^๔
 ย^๕ เม โสภปรตตาย ชิตุ^๖ โสภ^๗ พุยปานุ^๘ทิ.
- [๕๓] สาชช อพพุพหสสูลา^๙ นิจจนาตา ปรีนิพพุตา
 พุท^{๑๐} ฐมมมจ สจจมจ อุเปมิ สรณ^{๑๑} มุนิน^{๑๒}ติ.
 อุพุพิ^{๑๓}รี เถรี.

๖. สุกกาเถรีคาถา

- [๕๔] “ก^๑ี เม กตา ราชค^๒เห มณ^๓สสา ม^๔ฐ^๕ ปิตา^๖ว อจ^๗จเร
 เย สุก^๘ก^๙ น อุ^{๑๐}ปาสน^{๑๑}ติ เท^{๑๒}เสน^{๑๓}ดี พุ^{๑๔}ท^{๑๕}ธ^{๑๖}สา^{๑๗}สน^{๑๘}.
- [๕๕] ต^๑ณ^๒จ อ^๓ป^๔ป^๕ฏ^๖ิ^๗วา^๘นี^๙ย^{๑๐} อ^{๑๑}เส^{๑๒}จ^{๑๓}น^{๑๔}ก^{๑๕}โม^{๑๖}ช^{๑๗}ว^{๑๘}
 ปี^{๑๙}ว^{๒๐}น^{๒๑}ติ ม^{๒๒}ณ^{๒๓}เ^{๒๔}เย ส^{๒๕}ป^{๒๖}ป^{๒๗}ณ^{๒๘}ณ^{๒๙}า ว^{๓๐}ลา^{๓๑}ห^{๓๒}ก^{๓๓}มิ^{๓๔}ว^{๓๕}ท^{๓๖}ธ^{๓๗}ค^{๓๘}ุ.
- [๕๖] สุ^๑ก^๒กา สุ^๓ก^๔เก^๕หิ ฐ^๖ม^๗เม^๘หิ ว^๙ี^{๑๐}ต^{๑๑}รา^{๑๒}คา ส^{๑๓}มา^{๑๔}หิ^{๑๕}ตา
 ธ^{๑๖}า^{๑๗}เร^{๑๘}หิ อ^{๑๙}น^{๒๐}ติ^{๒๑}ม^{๒๒} เท^{๒๓}ห^{๒๔} เช^{๒๕}ต^{๒๖}วา มา^{๒๗}ริ^{๒๘} ส^{๒๙}วา^{๓๐}ห^{๓๑}น^{๓๒}น^{๓๓}ติ.
 สุ^{๓๔}ก^{๓๕}กา เ^{๓๖}ถ^{๓๗}รี.

๗. เสลาเถรีคาถา

- [๕๗] “น^๑ต^๒ถิ นิ^๓ส^๔สร^๕ณ^๖ โล^๗เก ก^๘ี วิ^๙เว^{๑๐}เก^{๑๑}น กา^{๑๒}ห^{๑๓}สิ
 ภ^{๑๔}ุ^{๑๕}จ^{๑๖}า^{๑๗}หิ กา^{๑๘}ม^{๑๙}ร^{๒๐}ติ^{๒๑}โย มา^{๒๒}หุ ป^{๒๓}จ^{๒๔}จ^{๒๕}า^{๒๖}น^{๒๗}ตา^{๒๘}ปิ^{๒๙}นี.
- [๕๘] ส^๑ต^๒ติ^๓ส^๔ฐ^๕ป^๖มา กา^๗มา ข^๘น^๙ธ^{๑๐}า^{๑๑}ส^{๑๒} อ^{๑๓}ธิ^{๑๔}ก^{๑๕}ฎ^{๑๖}ฎ^{๑๗}า^{๑๘}
 ย^{๑๙} ต^{๒๐}ว^{๒๑} กา^{๒๒}ม^{๒๓}ร^{๒๔}ตี^{๒๕} พ^{๒๖}รุ^{๒๗}สิ อ^{๒๘}ร^{๒๙}ติ ทา^{๓๐}นิ สา^{๓๑} ม^{๓๒}ม^{๓๓}.^{๓๔}

^๑ น.,เท. อพพุท

^๒ น.,เท. หทยนิสสิต

^๓ น.,เท. มม

- [๕๙] สพฺพตฺถ วิหตา นนฺทิ ตโมกฺขนุโธ ปทาลิโต
 เอวํ ชานาหิ ปาปิม นินฺโหโต ตวมสึ อนฺตกาติ.
 เสลา เถรี.

๘. โสมาเถรีคาถา

- [๖๐] “ยฺนตํ อีสึหิ ปตฺตพฺพํ จานํ ทุรภิสฺมภวํ
 น ตํ ทวํจุลฺปิณฺณาย สกฺกา ปปโปตฺตมิตฺติยา.
 [๖๑] อิตฺติภาโว โน ก็ กยิรา จิตฺตมฺหิ สฺสมาหิเต
 ฌาณมฺหิ วตฺตมานมฺหิ สมฺมา ฆมฺมํ วิปสฺสโต.
 [๖๒] สพฺพตฺถ วิหตา นนฺทิ ตโมกฺขนุโธ ปทาลิโต
 เอวํ ชานาหิ ปาปิม นินฺโหโต ตวมสึ อนฺตกาติ.
 โสมา เถรี.

ติกนิปาโต นิฏฺฐิตो.

๔. จตุกกนิปาโต

๑. ภททกกาปิลานีเถรีคาถา

- [๖๓] “ปุตโต พุทฺธสฺส ทายาโท กสฺสโป สฺสมาหิตโต
 ปฺพเพณิवासํ โส^๑ เวทิตฺวา สคฺคาปายณฺจ ปสฺสตี.
- [๖๔] อโถ ชาตีกุขยํ ปตฺโต อภินฺนวาโสโต มุนิ
 เอตาคฺชี ติสฺส วิชฺชาหิ เตวิชฺโช โหติ พุราหฺมणे.
- [๖๕] ตเถว ภททกกาปิลานี^๒ เตวิชฺชา มจฺจุหายินี
 ธเรติ อนฺติมํ เทหํ เชตฺวา มารํ สวาหน.
- [๖๖] ทิสฺวา อาทึนํ โลเก อโภ ปพฺพชิตา มยํ
 ตฺยเมห ขีณาสวา ทนฺตา สิตฺตมฺหา นินฺนพฺพชิตา.

ภททกกาปิลานี เถรี.

จตุกกนิปาโต นิฏฺฐิตโต.

^๑ ฉ.,เท.,อ. โย

^๒ ฉ.,เท. ภททกกาปิลานี อ. ภททกกาปิลานี

๕. ปญจกนิปาโต

๑. อญยตราเถรีคาถา

- [๖๗] “ปณณวีสติ วสฺसानิ ยโต ปพฺพชิตา อหํ
อจฺจนฺตสฺมาตมตฺตมปี^๑ จิตฺตสฺสอุปสมชฺชคํ.
- [๖๘] อลฺหฺชา เจตฺโส สนฺตึ กามราเคนวสฺสตา
พาหา ปคฺคยฺห กนฺทนต์ วิหารํ ปาวีสี อหํ.
- [๖๙] สภา ภิกฺขุณี อฺปาคจฺฉี ยา เม สหฺชายิกา อหุ
สภา เม ฆมฺมเทเสสิ ขนฺธายตนธาดุโย.
- [๗๐] ตสฺสา ฆมฺมํ สฺสณฺฑิวนํ เอกมฺนฺเต อฺปาวีสี
ปฺพเพณิवासํ ชานามิ ทิพฺพจกฺขุ วิโสธิตํ.
- [๗๑] เจโต ปริจฺจณฺณญจ โสตธาดุ วิโสธิตา
อิทฺธิป เม สจฺฉิกตา ปตฺโต เม อาสวกฺขโย
ฉ เมภิญญา^๒ สจฺฉิกตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
- อญยตรา ภิกฺขุณี อปญฺญาตา.

๒. วิมลาเถรีคาถา

- [๗๒] “มตฺตา วณฺณน รุเปน โสภคฺเคน ยเสน จ
โยพฺพเนน จฺปตฺถทฺธา อญฺญา สมติมญฺหิ.
- [๗๓] วิภูเสตฺวา อิมํ กายํ สจฺจิตํ พาลลาปนํ^๓
อฏฺฐาสี เวสิทฺวารมฺหิ ลุทฺโท ปาสมิโวฏฺฐิยา.^๔

^๑ฉ.,เท. นาจฺจนฺตา.

^๓อิ. พาลาลปนํ

^๒ฉ.,เท. จภิญญา

^๔ฉ.,เท.,อิ. โวฏฺฐิยา

- [๗๔] ปิลนุชนัน วิทสุเสนุตี^๑ คุษุหิ ปกาสิตัม พหุ
 อากาสี วิวัธิ มายั อุชฺชคฺชนุตติ พหุ ชนั.
- [๗๕] สาชฺช ปิณฺฑมํ จริตฺวาน มุณฺดา สงฺฆาภูิปารุตา
 นิสินฺหา รุกฺขมฺลุมฺหิ อวิตกฺกสฺส ลามินี.
- [๗๖] สพฺเพ โยคา สมฺจุจฺฉินฺหา เย ทิพฺพา เย จ มานสา
 เขเปตฺวา อาสเว สพฺเพ สิตฺติภูตมฺหิ นิพฺพุตาติ.
- วิมลา ปฺราณคณิกาเถรี.

๓. สี่หาเถรีคาถา

- [๗๗] “อโยนิโสมนสิการา กามราเคน อทฺธิตา”^๒
 อโหสิ อุกฺกุฏา ปุพฺเพ จิตฺเต อวสวตฺติเน.
- [๗๘] ปรีญฺญจिता กิเลเสหิ สุขสญฺญานวตฺติเน^๓
 สมํ จิตฺตสฺส นาลภี ราคจิตฺตวसानฺคา.
- [๗๙] กิสา ปณฺฑุ วีนฺณฺณา จ สตฺต วสุสาณี จาริหิ
 นาหิ ทิवा วา รตฺตี วา สุขํ วินฺทึ สุกฺกุชิตา.
- [๘๐] ตโต รชฺชํ คเหตฺวาน ปาวีสี วณฺมมฺตรํ
 “วรมเม อิตฺถ อพฺพนฺธ” ยณฺจ หินํ ปฺนาจเร.
- [๘๑] ทพฺหปาสํ กริตฺวาน รุกฺขสาขาย พนฺธิย
 ปกฺขิปี ปาสํ ตีวายั อถ จิตฺตํ วิมฺจุจิ เมติ.

สี่หาเถรี.

^๑ อ. วิทฺเสนุตติ

^๒ ฉ., เท. อญฺญิตา อ. อทฺธิตา

^๓ ฉ., เท. สุขสญฺญา-

๔. นนทาเถรีคาถา

- [๘๒] “อาตุรํ อสุจี ปูตี ปสฺส นนฺเท สมฺมสุสํ
 อสุกาย จิตฺตํ ภาเวหิ เอกคฺคํ สฺสมาหิตํ.
- [๘๓] ยถา อิทํ ตถา เอตํ ยถา เอตํ ตถา อิทํ
 ทฺวคฺคณฺหํ ปูตีกํ วาติ พาลานํ อภินนฺทิตํ.
- [๘๔] เอวเมตํ อเวกฺขนฺตี รตฺตินฺทิวมตฺตนฺทิตา
 ตโต สกาย ปณฺณาย อภินิพฺพิชฺช ทกฺขิสํ.
- [๘๕] ตสฺสา เม อปฺปมตฺตาย วิจินฺนุตฺติยา โยนิโส
 ยถาภฺตํ อยํ กาโย ทิฏฺฐโจ สนฺตรพาหิโร.
- [๘๖] อถ นิพฺพินฺทหํ กาเย อชฺฌตฺตมฺจ วิรชฺชหํ
 อปฺปมตฺตา วิสํยตฺตา อฺปฺสนฺตมฺหิ นิพฺพุตฺตาติ.

นนทา เถรี.^๑

๕. นนทุตตราเถรีคาถา

- [๘๗] “อคฺคิ จนฺทญฺจ สุริยญฺจ ทเวตา จ นมฺมสฺสึหํ
 นทีตฺติตฺถานิ คนฺตฺวาน อุกํ โอรุหามิหํ.
- [๘๘] พหฺวตฺสมาทานา อทฺธํ สีสฺสสฺส โอลิขี
 ฉมาย เสยฺยํ กปฺเปมิ รตฺตภิภตฺตํ น ภูณฺชิหํ.
- [๘๙] วิภูสฺมณฺชนรตา^๒ นฺหาปนฺจฉาตฺตเนหิ^๓ จ
 อฺปกาสี อิมํ กายํ กามราเคน อทฺธิตา.^๔

^๑ ฉ.,เท. สุนทรีนนทา

^๓ ฉ.,เท.,อ. นฺหาปนฺจฉาตฺตเนหิ จ

^๒ ฉ.,เท. วิภูสฺมณฺชนรตา.

^๔ ฉ.,เท. อมฺมิตา อ. อทฺธิตา

- [๙๐] ตโต สหุํ ลมิตวาน ปพฺพชึ อนาคติยํ
 ทิสฺวา กายํ ยถาภูตํ กามราโค สมฺภูโต.
- [๙๑] สพฺเพ ภวา สมฺจุฉินฺหา อิจฺฉา จ ปตฺถนาปิ จ
 สพฺพโยควิสยฺมุตฺตา สนฺตึ ปาปฺณิ^๑ เจตโสติ.

นนฺตฺตฺตรา เถรี.

๖. มิตตาทากาลีเถรีคาถา

- [๙๒] “สทฺธาย ปพฺพชิตฺวาน อคารสฺมา อนาคติยํ
 วิจริหิ^๒ เตเน เตเน ลาภสฺสการอุสฺสุกา.
- [๙๓] ริณฺจิตฺวา ปรมํ อตฺถํ หีนมตฺถํ อเสวิหิ
 กิลีสานํ วสํ คนฺตฺวา สามณฺณตฺถํ นิรชฺชหิ.^๓
- [๙๔] ตสฺสา เม อหุ สํเวโค นิสินฺนาย วิหารเก
 อุมฺมคฺคปฏฺธิปนฺนมหิ ตณฺหาเย วสฺมาคตา.
- [๙๕] อปฺปํกํ ชีวิตํ มยฺหํ ชรา พฺยาธิ จ มทฺทติ
 ปฺรายนํ ภิชฺชติ กาโย น เม กาโล ปมชฺชติตุ.
- [๙๖] ยถาภูตมเวกฺขนฺตึ ขนฺธานํ อุทฺยพฺพยํ
 วิมฺตฺตจิตฺตา อุฏฺฐาสึ กตํ พุทฺธสฺส สาสนฺตติ.

มิตตาทากาลี เถรี.^๔

^๑ ฉ.,เท. ปาปฺณิ

^๓ ฉ.,เท. น พุทฺธมฺหิ

^๒ ฉ. วิจริหิ

^๔ ฉ.,เท. มิตตาทากาลี

๗. สกฺลาเถรีคาถา

- [๙๗] “อการสฺมี วสนฺตีหํ ฌมมํ สุตฺวาน ภิกฺขุโน
อทุทสํ วิรชํ ฌมมํ นิพฺพานํ ปทมจฺจุตํ.
- [๙๘] สาทํ ปฺตุตํ ธีตรณฺจ ธนธณฺณณฺจ จตฺตํ
เกสเส เจทาปยิตฺวาน ปพฺพชฺชํ อนคาริยํ.
- [๙๙] ลิกฺขมานา อหํ สนฺตี ปหาสี ราคโทสณฺจ
ภาเวนฺตี มคฺคณฺชสํ ตเทกณฺจ จ อาสเว.
- [๑๐๐] ภิกฺขุณี อฺปสมฺปชฺช ทิพฺพจกฺขุํ วิโสธิตํ
ปฺพพฺพาติมนฺนุสฺสี วิมลํ สาธุกาวิตํ.
- [๑๐๑] สงฺขารे ปโรเต ทิสฺวา เหตุชาเต ปโลกิเน
ปหาสี อาสเว สพฺเพ สีตฺถิฏฺฐมฺหิ นิพฺพุตาติ.

สกฺลาเถรี.

๘. โสณฺาเถรีคาถา

- [๑๐๒] “ทส ปฺตุเต วิชายิตฺวา อสฺมี รฺูปสมฺมสฺสเย
ตโตหํ ทฺพพลา ชินฺณา ภิกฺขุณี อฺปสงฺกมฺมี.
- [๑๐๓] สา เม ฌมมมเทเสสิ ขนฺธายตนธาทโย
ตสฺสา ฌมมํ สฺนิตฺวาน เกสเส เจตฺวาน ปพฺพชฺชํ.
- [๑๐๔] ตสฺสา เม ลิกฺขมานาย ทิพฺพจกฺขุํ วิโสธิตํ
ปฺพเพนิวาสํ ชานามิ ยตถ เม วฺุสิตํ ปฺเร.
- [๑๐๕] อนิมีตฺตณฺจ ภาเวมิ เอกคฺคา สฺสมาหิตา
อนนฺตฺราวิโมกฺขาสี อนฺนปาทาย นิพฺพุตา.

- [๑๐๖] ปณฺจกฺขนฺธา ปรีณฺณตา ติฏฺฐนฺติ จินฺนํมฺลกา
 ธิ ตวตฺถุ ชเร ชมฺเม นตฺถิทานิ ปุณฺณโกวติ.
 โสณฺหา เถรี.

๕. ภทฺทากุณฺฑลเถรคาถา

- [๑๐๗] “ลฺลนฺเกสิ ปงฺกธรี เอกสาลฺลํ ปุเร จรี
 อวชฺเช วชฺชมฺติเน วชฺเช จาวชฺชทสฺสินี.
 [๑๐๘] ทิวาวิหารา นิภฺขมฺม คิซฺชณฺณมฺหิ ปพฺพเต
 อทฺทสํ วิรชํ พุทฺธํ ภิกฺขุสงฺฆปฺรภวตํ.
 [๑๐๙] นิหจฺจ ชานํ วนฺทิตฺวา สมฺมุขา อณฺชลิ^๑ อหํ
 เอहि ภทฺทเทติ อวจ สฺมา เม อาสุปฺสมปทา.
 [๑๑๐] จินฺณา องฺคา จ มคฺชา วชฺชี กาสี จ โกสลา
 อนฺณา ปณฺณาสวสฺसानิ รณฺจปฺปนํ อภฺยชิหํ.
 [๑๑๑] ปุณฺณํ จ ปสฺวิ^๒ พหุํ สปฺปณฺโณ ยํ อฺปาสโก^๓
 โย ภทฺทาย จีวรฺมทาสี มตฺตตาย^๔ สพฺพคนฺเถหิตี.
 ภทฺทากุณฺฑลเถรี.”

๑๐. ปุจฉาจารย์เถรคาถา

- [๑๑๒] “นงฺคเลหิ กสํ เขตฺตํ ฬีชานิ ปวปี ฉมา
 ปุตฺตทธารานิ โปเสนฺดา ธนํ วินฺทนฺติ มาณวา.

^๑ ฉ., เท. อณฺชลิ อ. ปณฺชลิ

^๓ ฉ., เท. วตฺถุ อ. สปฺปณฺโณ วตฺถุ อปาสโก

^๔ ฉ., เท. ภทฺทา กุณฺฑลเถรี.

^๒ อ. ปสฺวิ

^๔ ฉ., เท. วิปฺมตฺตตาย

- [๑๑๓] กิมหิ สีสสมฺปนฺนา สตฺถุ สาสนการิกา
 นิพฺพานํ นาริศจฺฉามิ อภฺยัสสิดา อนฺนทฺตฺตา.
- [๑๑๔] ปาเท ปกฺขาลยิตฺวาน อุกฺเกสฺส กโรมฺหิ
 ปาโททกญฺจ ทิสฺวาน ถลโต นิมนฺนมาคตํ.
- [๑๑๕] ตโต จิตฺตํ สฺมาเชสี^๑ อสฺโส ภทฺโรว ชาณีโย^๒
 ตโต ทิปิ คเหตุวาน วิหารํ ปาวีสี อหํ
 เสยฺยํ โอลฺลภยิตฺวาน มณฺจกมฺหิ อฺปาวิสี.
- [๑๑๖] ตโต สฺวจี คเหตุวาน วฏฺฐี โอลฺลสฺสยามหํ
 ปชฺชฺชิตฺสเสว^๓ นิพฺพานํ วิโมกฺโข อหํ เจตฺโสติ.

ปฏฺฐาจาราเถรี.

๑๑. ตีสมตฺตาเถรีคาถา

- [๑๑๗] “มฺุสฺสลาณี คเหตุวาน ฌณฺณํ โกฏฺฏณฺเณติ มาณฺวา
 ปฺตฺตฺตทธาราณี โปเสนฺตา ฌนํ วินฺทฺนติ มาณฺวา.
- [๑๑๘] กโรถ พุทฺธสาสนํ ยํ กตฺวา นานตฺตปฺปติ
 ขิปปํ ปาทาณี โหวิตฺวา เอกมฺนฺเต นิสิตฺถ
 เจโตสมณฺมณฺญตฺตา กโรถ พุทฺธสาสนํ.
- [๑๑๙] ตสฺสา ตา วจัน สุตฺวา ปฏฺฐาจาราย สาสนํ
 ปาเท ปกฺขาลยิตฺวาน เอกมฺนฺตํ อฺปาวิสฺสุ
 เจโตสมณฺมณฺญตฺตา อภฺยัสฺส พุทฺธสาสนํ.
- [๑๒๐] รตฺติยา ปฺริเม ยามะ ปุพฺพชาติมฺนฺสฺสรุ
 รตฺติยา มชฺฌิมะ ยามะ ทิพฺพจกฺขํ วิโสธฺยุ

^๑ อี. สฺมาเชมิ

^๒ ฉ.,เท.,อี. อสฺส ภทฺรํ ชาณียํ

^๓ ฉ.,เท.,อี. ปทฺธิสฺเสว

รตุติยา ปจฺฉิเม ยามะ ตโมกฺขนฺธํ ปทาลยฺมฺ.

[๑๒๑] อุกฺกจาย ปาทะ วณฺหิสุ ‘กตา เต อนุสาสนี
อินฺทว เทวา ติทสา สงฺคาเม อปฺราชิตํ
ปฺรกุชิตฺวา วิหริสสาม^๑ เตวิชฺชมฺหา อนาสวาทิ.

อิถถํ สุทํ ตีสมตฺตา เถรี ภิกฺขุณีโย ปฏฺฐาจาราย สนฺติเก
อณฺณํ พยากริสุ.

๑๒. จันทาเถรีคาถา

[๑๒๒] “ทุคฺคตาหํ ปฺเร อาสี วิธวา จ อปฺตติกา
วินา มิตฺเตหิ ฌาตีหิ ภตฺตโจลสฺส นาชิตํ.

[๑๒๓] ปตฺตํ ทณฺทํ จ คณฺหิตฺวา ภิกฺขมานา กุลา กุลํ
สีตฺถนฺนํ จ ทายหนฺติ สตฺต วสฺसानิ จาริหํ.

[๑๒๔] ภิกฺขุณี ปุณ ทิสฺวาน อนนฺปานสฺส ลาภินี
อุปสงฺกมฺม อโวจํ ปพฺพชีย^๒ อนคาริยํ.

[๑๒๕] สา จ มํ อนุกมฺปาย ปพฺพชาเชสิ ปฏฺฐาจารา
ตโต มํ โอวาทิตฺวาน ปรมตฺเต นิโยชยิ.

[๑๒๖] ตสฺสสาหํ วจันํ สุตฺวา อกาสิ อนุสาสนี
อโมโฆ อยฺยาย โอวาโท เตวิชฺชมฺหิ อนาสวาทิ.

จันทา เถรี.

ปญฺจกนิปาโต นิฏฺฐิต.

^๑ ฉ.,เท. ปฺรกุชิตฺวา วิหริสสาม, อ. วิหริสสาม

^๒ ฉ.,เท. ปพฺพช.

๖. นกุกนิปาโต

๑. ปณจสตาปฏาจารย์เถรคาถา

- [๑๒๗] “ยสุส มคฺคํ น ชานาสี อาคตสุส คตสุส วา
 ตํ กุโต อาคตํ ปุตุตํ มม ปุตุโตติ โรทสิ.
- [๑๒๘] มคฺคณฺจ ขุสฺส ชานาสี อาคตสุส คตสุส วา
 น นํ สมณฺโสเจสิ เอวํ ฆมฺมา หิ ปาณินโน.
- [๑๒๙] อยาจิตฺโต ตโตคจฺฉิ อนนฺณณฺณาโต* อิตฺโต คโต
 กุโตปิ นฺน อาคณฺตฺวา วสิตฺวา กติปาหํ
 อิตฺโตปิ อญฺเณนาคโต ตโต อญฺเณน คจฺฉติ.
- [๑๓๐] เปโต มนุสฺสสุเปน สัสนฺโต คมิสฺสติ
 ยถาคโต ตถา คโต กา ตตฺถ ปรีเทวนา.
- [๑๓๑] อพฺพุยฺหิ^๒ วต เม สลฺลํ ทฺวทฺทสํ หทยนิสฺสิตํ
 ยา เม โสภปเรตาย ปุตุตโสภํ พฺยปानฺทิ.
- [๑๓๒] สาชฺช อพฺพุพฺพหสลฺลาหํ นิจฺจนาตา ปรีนิพฺพุตา
 พฺพุทฺธํ ฆมฺมณฺจ สงฺฆณฺจ อุเปมิ สรรณํ มุนีติ.

ปณจสตาปฏาจารย์.^๓

๒. วาสักกิเถรคาถา

- [๑๓๓] “ปุตุตโสเกนหํ อญฺเฐ ขิตฺตจิตฺตฺตา วิสณฺณินิ
 นคฺคา ปกิณฺณเกสิ จ โรท^๔ เตน วิจารินิ.

^๑ ฉ., เท. นานนฺณาโต

^๓ ฉ., เท. ปณจสตมตฺตาเถรี

^๒ อ. อพฺพุทฺธิ

^๔ ฉ., เท. เตน

- [๑๔๓] นกฺขตฺตานิ นมฺสฺสนฺตา อคฺคิ ปริจฺจํ วเน
 ยถาภุจฺจมนฺนํตา พาลา สุทฺธิ อมฺฤตฺถ.
 [๑๔๔] อหฺมจ โข นมฺสฺสนฺตี สมฺพุทฺธํ ปริสุตฺตมํ
 ปริมุตฺตา^๑ สพฺพทฺกฺเขหิ สตฺถุสฺสาณการิกาติ.

เขมาเถรี.

๔. สุชาตาเถรีคาถา

- [๑๔๕] “อลงฺกตา สุสฺสนา มาลินี จนฺทโนกฺขิตา
 สพฺพปารณสญฺจนฺนา ทาสีคณปรุกฺขตา.
 [๑๔๖] อนฺนํ ปาณํ จ อาทาย ขชฺชํ โภชฺชํ อนปฺปกํ
 เคหโต นิกฺขมิตฺวาน อุตฺถยานมภิหารยี.
 [๑๔๗] ตตฺถ รมิตฺวา กิฬิตฺวา อากฺขณฺตี สกํ ชฺร
 วิหารํ ทกฺขี^๒ ปาวีสี สาเกเต อมฺขนํ วณฺ.
 [๑๔๘] ทิสฺวาน โลกปฺทฺโชตํ วนฺทิตฺวาน อุปาวีสี
 โส เม ฌมฺมมเทเสสิ อนุกมฺปาย จกฺขมา.
 [๑๔๙] สุตฺวา จ โข มहेสิสฺส สจฺจํ สมฺปฏฺวิฑฺฒหํ
 ตตฺถเวย วิรชํ ฌมฺมํ ผุสยิ อมตํ ปทํ.
 [๑๕๐] ตโต วิณฺณตสทฺธมฺมา ปพฺพชฺชํ อนคาริยํ
 ทิสฺโส วิชฺชา อนปฺปตฺตา อโมฆํ พุทฺธสฺสาณนฺติ.

สุชาตาเถรี.

^๑ ฉ., เท. ปมุตตา

^๒ ฉ., เท. ทกฺขุ

๕. อโนปมาเถรีคาถา

- [๑๕๑] “อุจฺเจ กุเล อหิ ชาตา พหุวิตฺเต มหทฺทเน
วณฺณรูปเณ สมปฺนฺนา ชีตา เมฆิสฺส” อตฺตฺรา.
- [๑๕๒] ปตฺติตา ราชปฺตฺเตหิ เสฏฺฐิปฺตฺเตหิ คิชฺฌิตา^๑
ปิตุ เม เปสฺยิ ทฺตํ เทถ มยฺหิ อโนปมฺ.
- [๑๕๓] ยตฺตํ ทฺลิตา เอสา ตฺยหิ ชีตา อโนปมา
ตโต อฏฺฐจฺจุณํ ทสฺส หิรัณฺยํ รตนานิ จ.
- [๑๕๔] สาทิ ทิสฺวาน สมพฺพุทฺธิ โลกเชฏฺฐํ อนุตฺตรํ
ตสฺส ปาทานิ วนฺทิตฺวา เอกมฺนตํ อุปาวิสี.
- [๑๕๕] โส เม ฆมฺมเทเสสิ อนุกมฺปาย โคตโม
นิสินฺนา อาสเน ตสฺมี ผุสฺยิ ตติยํ ผลํ.
- [๑๕๖] ตโต เกสานิ เจตฺวาน ปพฺพชฺชี่ อนคาริยํ
สาชฺช^๒ เม สตฺตมฺมี รตฺติ ยโต ตณฺหา วิโสสีตาติ.
อโนปมาเถรี.

๖. มหาปชาตโคตมีเถรีคาถา

- [๑๕๗] “พฺพุทฺธ วิร นโม ตยตฺถ สพฺพสฺสตาณมฺมุตฺตม
โย มํ ทฺกฺขา ปโมเจสิ อญฺญจ พฺภกํ ชนํ.
- [๑๕๘] สพฺพทฺกฺขํ ปริณฺญาตํ เหตุตณฺหา วิโสสีตา
ภาวิตฺถจฺจุณโก^๓ มคฺโค นิโรธํ ผุสฺสิต มยา.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. มชฺฌิสฺส

^๒ ฉ.,เท. อชฺช เม

^๓ ฉ.,เท. ชิคฺชีตฺตา

^๔ ฉ.,เท. ภาวิตฺถ อฏฺฐจฺจุณโก อิ. อริยฏฺฐจฺจุณโก

- [๑๕๙] มาตา ปุตโต ปิตา ภาตา อัยยิกา จ ปุเร อหุ
ยถาภุจํ อชานนุติ สัสรีหิ^๑ อนิพพิส.
- [๑๖๐] ทิฏฺฐโห หิ เม โส ภควา อนุตฺติโมยํ สมฺมุตฺตโย
วิกฺขิโณ ชาตีสัสโร นตฺถิทานิ ปุณฺณโก.
- [๑๖๑] อารทฺธวิริเย ปหิตตเต นิจจํ ทพฺพปรกฺกเม
สมคฺเค สาวเก ปสฺส^๒ เอลา พุทฺธาน วนฺทนา.
- [๑๖๒] พหฺนํ วต อตฺถาย มาया ชนฺยิ โคตมํ
พฺยาธิมรณตฺถนํ ทุกฺขกฺขนฺธํ พฺยปानฺนํทิติ.

มหาปชาปตีโคตมีเถรี.

๗. กุตุตาเถรีคาถา

- [๑๖๓] “คุตฺเต ยทตฺถํ ปพฺพชฺชา หิตฺวา ปุตฺตํ สมฺมุตฺตยํ”
ตเมว อนฺุพฺรหฺเหหิ มา จิตฺตสฺส วสํ คมิ.
- [๑๖๔] จิตฺเตน วณฺจิตา สตฺตา มารสฺส วิสเย รตา
อเนกชาตีสัสโร สนฺธาวนฺติ อวิทฺทสฺสุ.
- [๑๖๕] กามจฺจนฺทญฺจ พฺยาปาหํ สกฺกายทิฏฺฐิเมว จ
สีลพฺพตปฺรามาสํ วิจิกิจฺจญฺจ ปญฺจมํ.
- [๑๖๖] สํโยชนานิ เอตานิ ปชฺหิตฺวาน ภิกฺขุณี
โอรัมภาคมณียานิ นยิทํ ปุณฺเรหิสฺส.
- [๑๖๗] ราคํ มานํ อวิชฺชญฺจ อุทฺทจฺจญฺจ วิวชฺชีย
สํโยชนานิ เจตฺวาน ทุกฺขสฺสन्दํ กริสฺสสิ.

^๑ ฉ.,เท. สัสรีหิ

^๓ ฉ.,เท. หิตฺวา ปุตฺตํ วิสํ ปิย

^๒ ฉ.,เท. ปสฺเส

๗. สัตตกนิปาโต

๑. อุตุนิราเณรคาถา

[๑๗๕] “มุสสลานิ คเหตุวาน
ปุตฺตทวารานิ ไปเสนฺดา	ธณฺณํ โกลฺลฺเกนฺติ มาณวา
ธนํ วินุทฺตํ มาณวา.
[๑๗๖] ขมฺภฺเณ พุทฺธสาสเน
ขิปฺปํ ปาทานิ โรหิตฺวา	ยํ กตฺวา นานุตฺตปฺปติ
เอกมนฺตํ นิสิตถ.
[๑๗๗] จิตฺตํ อุปฏฺฐเปตฺวาน
ปจฺจเวกฺขถ สงฺขารे	เอกคฺคํ สฺสมาหิตํ
ปรโต โน จ อตฺตโต.
[๑๗๘] ตสฺสสํหํ วณฺโณ สุตฺวา
ปาเท ปกฺขาลยิตฺวาน	ปฏฺฐาจารานุสาสนี
เอกมนฺเต อุปาวิสี.
[๑๗๙] รตฺติยา ปุริเม ยามे
รตฺติยา มชฺฌิเม ยามे	ปุพฺพชาติมฺหุสฺสรี
ทิพฺพจกฺขุํ วิโสธยี.
[๑๘๐] รตฺติยา ปจฺฉิเม ยามे
เตวิชฺชา อถ วุฏฺฐจามิ”	ตโมกฺขนฺธํ ปทาลยี
กตา เต อนฺนุสาสนี.
[๑๘๑] สกฺกัว เทวา ติทฺธา
ปุรฺกฺขิตฺวา วิหฺรามิ”	สงฺคามे อปฺราชิตํ
เตวิชฺชมฺหิ อนาสวาติ.

อุตุตราเถรี.

๑. ฉ.,เท. วุฒจาสิ

๒ จ.,เท. วิหสสามิ อ. วิหสสามิ

๒. จาลาเถรีคาถา

- [๑๘๒] “สตี อุปฺภจเปตฺวาน ภิกฺขุณี ภาวิตินุทฺริยา
ปฏฺวิวิฑฺฒี” ปทํ สนฺตํ สงฺขารูปสมํ สฺขํ.
- [๑๘๓] กิ^๒ นุ อุกฺกิสฺส มฺณฺฑาสิ สมณี วีย ทิสฺสสิ
น จ โรเจสิ ปาสณฺเต กิมิํ จรสิ โมมุหา.
- [๑๘๔] อิตฺ พหิทฺธา ปาสณฺทา ทิกฺกุโย อุปนิสฺสิตา
น เต ฌมฺมํ วิชานนฺติ น เต ฌมฺมสฺส โกวิทา.
- [๑๘๕] อตฺถิ สกฺยกุลฺเล ชาโต พุทฺโธ อปฺปฏฺิพฺคฺคโล
โส เม ฌมฺมมเทเสสิ ทิกฺกุจฺฉิํ สมตฺติกมํ.
- [๑๘๖] ทุกฺขํ ทุกฺขสมฺปฺปาทํ ทุกฺขสฺส จ อตฺติกมํ
อริยญฺจกฺคิํ มคฺคํ ทุกฺขุปสมคามิณํ.
- [๑๘๗] ตสฺสาหํ วจฺนํ สุตฺวา วิหรี สาสเน รตา
ติสฺโส วิชฺชา อนฺุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๑๘๘] สพฺพตฺถ วิหตา นนฺทิ ตโมกฺขนุโธ ปทาลิโต
เอวํ ชานาหิ ปาปิเม นิหโต ตฺวมสิ อนฺุตกาติ.

จาลาเถรี.

๓. อุปจาลาเถรีคาถา

- [๑๘๙] “สตีมตี จกฺขมตี ภิกฺขุณี ภาวิตินุทฺริยา
ปฏฺวิวิฑฺฒี” ปทํ สนฺตํ อกาปฺริสเสวิตํ.

^๑ ฉ.,เท. ปฏฺวิวิฑฺฒิ, เอมฺบุปริปี.

^๒ ฉ.,เท. กิ

^๓ ฉ. ปฏฺวิวิฑฺฒิ

- [๑๙๐] กิ นุ ชาตี น โรเจสิ ชาโต กามานิ ภูณชติ
 ภุณฺชาหิ กามรติโย มาหุ ปจฺจนาหุตาปิณี.
- [๑๙๑] ชาตสุส มรณํ โหติ หตฺถปาทาน เณทํ
 วธพฺพชฺชปริกฺเขป^๑ ชาโต ทุกฺขํ นิคจฺจติ.
- [๑๙๒] อตฺถิ สกฺขยฺกุเล ชาโต สมฺพุทฺโธ อปฺราชิโต
 โส เม ฌมฺมมเทเสสิ ชาติยา สมตฺติกฺกมํ.
- [๑๙๓] ทุกฺขํ ทุกฺขสมุปฺปาทำ ทุกฺขสุส จ อตฺติกฺกมํ
 อริยญฺจจฺติกํ มคฺคํ ทุกฺขุปสมคามินิ.
- [๑๙๔] ตสฺสาคฺคิ วจณํ สุตฺวา วิหรี สาสเน รตา
 ติสฺโส วิชฺชา อนฺุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๑๙๕] สพฺพตฺถ วิหตา นนฺทิ ตโมกฺขนฺุโธ ปทาลิโต
 เอวํ ชานาหิ ปาปิม นิหโต ตวมฺสิ อนฺุตกาติ.

อุปจาลาเถรี.

สตุตกนิปาโต นิฏฺฐิต.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. วธพฺพชฺชปริกฺเขลสํ

๕. นวกนิปาโต

๑. วฑฒมาตาเถรีคาถา

- [๒๐๔] “มา สุ เต วฑฒโลกมฺหิ วนโถ อหุ กุทาจนํ
มา ปุตตก ปุณฺณปุณฺ อหุ กุทฺขสุส ภาคีมา.
- [๒๐๕] สุขํ หิ วฑฒ มุนโย อเนชา ฉินฺนสํสยา
สีติญฺจตา ทมปฺปตฺตา วิหรนฺติ อนาสวา.
- [๒๐๖] เตหานฺจิจฺฉณํ อีสึภิ มคฺคํ ทสฺสนปตฺติยา
กุทฺขสุสนฺตกิริยาย ตวํ วฑฒ อนุปฺรุหฺย.
- [๒๐๗] วิสารทาว ภณฺสี เอตมตฺถํ ชเนตฺติ เม
มณฺเฑมํ ญฺหน มามิเก วนโถ เต น วิชฺชติ.
- [๒๐๘] เย เกจิ วฑฒ สงฺขารา หีนอกฺกกุจฺจมชฺฉิมา^๑
อณฺปิ อณฺมตฺโตปิ วนโถ เม น วิชฺชติ.
- [๒๐๙] สพุเพ เม อาสวา ขีณฺา อปฺปมตฺตสฺส ฉายโต
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๒๑๐] อุพารํ วต เม มาตา ปโตทํ สมวสฺสริ
ปรมตฺถสญฺหิตา คาถา ยถาปิ อนุกมฺปิกา.
- [๒๑๑] ตสฺสํหาญํ วจฺนํ สุตฺวา อนุสิญฺจํ ชเนตฺติยา
ชมฺมสํเวคมาปาที โยคกฺเขมสฺส ปตฺติยา.
- [๒๑๒] โสหํ ปธานปฺหิตตฺโต รตฺติณฺทิวมตฺนํหิโต
มาตฺรา โจทิตฺโต สนฺโต อมุสฺสี สนฺติมตฺตมณฺติ.

วฑฒมาตาเถรี.

นวกนิปาโต นิฏฺฐิตฺโต.

^๑ น. หีนา อุกฺกกุจฺจมชฺฉิมา

๑๐. เอกาทสกนิปาโต

๑. กิสาโคตมีเถรีคาถา

- [๒๑๓] “กลุยาณมิตตตทา มุณีนา โลกํ อาทิสฺส วณฺณิตา
 กลุยาณมิตฺเต ภาชมาโน อปิ พาโล ปณฺหิตโต อสฺส.
- [๒๑๔] ภาชิตพฺพา สปปุริสา ปญฺญา ตถาปิ วฑฺฒติ^๑
 ภาชนฺตานํ ภาชมาโน โย^๒ โกจิ ขตฺติยาทิโก
 สปปุริเส สพฺเพหิปี ทุกฺเขหิ เจว โมจเย.
- [๒๑๕] ทุกฺขญฺเจว วิชานเญย ทุกฺขสฺส จ สมฺภุญํ
 นิโรธฏฺฐจฺฉติกมคฺคํ จตฺตาริ อริยสจฺจานิ จ.”^๓
- [๒๑๖] ทุกฺโข อิตฺถิภาโว อกฺขาโต ปุริสทมฺมसारธินา
 สปรตฺติกมฺปิ หิ ทุกฺขํ อปฺเปกจฺจา สกํ วิชิตาโย.
- [๒๑๗] คลเก^๔ อปฺกนฺตฺนติ^๕ สฺสุมาลินีโย วิสานิ ขาทฺนติ
 ชนมฺารกมฺชฺฉคตฺตา อุมฺปิ พฺยสนานิ อนฺนฺโณนฺติ.
- [๒๑๘] อฺปฺริชฌญฺา คจฺฉนฺตี อทฺทสาหํ ปตี มตํ
 ปฺนฺเถ วิชายิตฺวาน อปฺปตฺตาทํ สกํ เคหํ.
- [๒๑๙] เทว ปฺตฺตา กาลกตฺตา ปติ จ ปฺนฺเถ มโต กปณฺิกาย
 มาตา ปิตา จ ภาตา จ ทยฺหฺนติ เอกจิตกายํ.
- [๒๒๐] ชีณฺกุลมฺหิ^๖ กปฺเณ อนฺนฺภูตํ เต ทุกฺขํ อปริมาณํ
 อสฺส จ เต ปวตฺตํ หิ^๗ พฺหุณี ชาตีสหสฺसानิ.

^๑ ฉ.,เท. ตถา วฑฺฒติ อี. ตถา ปวฑฺฒติ ^๒ ฉ.,เท.,อี. อโย คธาปาโท น ทิสฺสติ.

^๓ ฉ.,เท.,อี. จสฺสโท น ทิสฺสติ. ^๔ อี. คเล ^๕ ฉ.,เท. อปิ กนฺตฺนติ

^๖ ฉ.,เท.,อี. ชีณฺกุลเณ ^๗ ฉ.,เท.,อี. ทิสฺสโท น ทิสฺสติ.

๑๑. ทวาทสกนิปาโต

๑. อุปปลวณฺณาเถรีคาถา

- [๒๒๔] “อุโหม มาตา จ ชีตา จ มยฺ อาสํ สปัตติโย
ตสฺสา เม อหุ สํเวโค อพฺภูโต^๑ โลมหสโน.
- [๒๒๕] ชิริตฺถ กามา อสุจี ทุคฺคนฺธา พหุคฺคณฺฏกา
ยตฺถ มาตา จ ชีตา จ สมรียา มยฺ อหํ.
- [๒๒๖] กาเมสฺวาทีนํ ทิสฺวา เนกขมมํ ทฏฺฐุ เขมโต
สา ปพฺพชียี ราชคฺเห อคารสฺมา อนคารียิ.
- [๒๒๗] ปุพฺพเพนิวาสํ ชานามิ ทิพฺพจกฺขุ วิโสธิตํ
เจโตปริยญาณญจ^๒ โสตธาตฺว วิโสธิตา.
- [๒๒๘] อิทธิปิ เม สจฺฉิกตา ปตฺโต เม อาสวภโย
จ เม^๓ อภิญฺญา สจฺฉิกตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๒๒๙] อิทธิยา อภินิมฺมิตฺวา จตฺรสฺสํ รถํ อหํ
พุทฺธสฺส ปาเท วหนฺติตฺวา โลกนาถสฺส สิริมโต.^๔
- [๒๓๐] สุปฺปิตฺตคฺคํ อุปคมฺม ปาทป
เอกา ตฺวํ ติฏฺฐสิ รุกฺขมฺมูเล^๕
น จาปิ เต ทฺติโย อตฺถิ โกจิ
น ตฺวํ พาเล ภายสิ ฐตฺตกาณํ.
- [๒๓๑] สตํ สหสฺसानิ^๖ ฐตฺตกาณํ
สมาคตา เอทิสฺกา ภเวยฺยํ

^๑ ฉ.,เท.,อิ. อพฺภูโต

^๔ ฉ.,เท. ตาทิโน

^๒ ฉ.,เท. เจโต ปริจฺจญาณญจ

^๕ ฉ.,เท. สาลมฺมูเล

^๓ ฉ.,เท. ฉภิญฺญา, เอวฺมุปริปิ.

^๖ ฉ.,เท. สหสฺसानิ

โลมํ น อิญฺเช นปิ สมฺปเวเช

กึ เม ตวํ มาร กริสฺสเสโก.

- [๒๓๒] เอสา อนฺตรธายามิ กุจฺจึ วา ปวิสํมิ เต
ภมฺกนฺตเรปิ ติฏฺฐจํมิ ติฏฺฐนฺตึ มํ น ทกฺขสิ.
- [๒๓๓] จิตฺตมฺหิ วสึฏฺฐตาหํ อิทฺธิปาทา สุภาวิตา
จ เมภิญฺญา สจฺจจิกตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๒๓๔] สตฺติสฺสุลฺลปมา กามา ขนฺธาสํ อธิกุฏฺฏนา
ยํ ตวํ กามรตี พุรฺุสสิ อรติ ทานิ सा मम.
- [๒๓๕] สพฺพตฺถ วิหตา นนฺทิ ตโมกฺขนฺโธ ปทาลิโต
เอวํ ชานาหิ ปาปิม นิหโต ตวมฺสิ อนฺตกาติ.

อุปลลวณฺณา เถรี.

ทฺวาทสกนิปาโต นิฏฺฐิโต.

๑๒. โสฬสกนิปาโต

๑. ปุณณิกาเถรีคาถา

- [๒๓๖] “อุทกหารี”^๑ อหิ สีเต สทา อุทกโมตริ
อยยานัน ทณฺทภยภิตา วาจาโทสมยญฺญิตา.
- [๒๓๗] กสฺส พุราหุมน ตุวํ ภีโต สทา อุทกโมตริ
เวธมานะหิ คตเตหิ สีตํ เวทยเส ภูสํ.
- [๒๓๘] ชานนฺตี จ ตุวํ โภติ ปุณฺณิกะ ปริปุจฺจสิ
กโรนฺตํ กุสฺลํ กมมํ รุณฺณนฺตํ กมมปาปกํ.^๒
- [๒๓๙] โย จ วุฑฺโฒ [๓] ททโร วา ปาปกมมํ ปกุกฺกตติ
อุทกภาสิเจนา^๔ โสปี ปาปกมมา ปมฺจุจฺจติ.
- [๒๔๐] โก ญฺ เต อิทมกฺขาสิ อชานนฺตสฺส อชานโก
อุทกภาสิเจนา นาม ปาปกมมา ปมฺจุจฺจติ.
- [๒๔๑] สคคํ ญฺน คมิสฺสนฺติ สพฺเพ มณฺฑุกกจฺจปา
นาคา จ สํสุมารา จ เย จญฺเณ อุทเก จรา.
- [๒๔๒] โอรพฺภิกา สุกฺริกา มจฺฉิกา มิคพฺนฺธกา
โจรา จ วชฺชฆาตา จ เย จญฺเณ ปาปกมฺมิโน
อุทกภาสิเจนา เตปี ปาปกมมา ปมฺจุจฺจเร.
- [๒๔๓] สเจ อีมา นทียो เต ปาปํ ปุกฺกเพ กตํ วเหยฺยํ^๕
ปฺญญปีมา วเหยฺยํ เต^๖ เตน ตวํ ปริพาหิโร อสฺส.^๗

^๑ ฉ., เท. อุทหารี

^๔ ฉ., เท. ทกภาสิเจนา, เอวมุปริปี.

^๖ อี. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. กตปาปกํ

^๕ ฉ., เท. วหุ

^๗ ฉ., เท. อัย ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๓ อี. วา

- [๒๔๔] ยสุส พุราหมณ ตวํ ภีโต สทา อุทกโมตริ
ตเมว พุรุหมะ มากาสี มา เต สีสํ จวี หเน.
- [๒๔๕] กุมคคปฏีปนํ มํ อริยมคคํ สมานยิ
อุทกาภีเสจํ โภติ อิมํ สาฏกํ ททามิ เต.
- [๒๔๖] ตุยฺหเว สาฏโก โหตุ นาคหิมิจฺฉามิ สาฏกํ.
สเจ ภายสี ทุกฺขสฺส สเจ เต ทุกฺขมปฺปิยํ.
- [๒๔๗] มากาสี ปาปํ กมฺมํ อาริ วา ยถิ วา รโห
สเจ จ ปาปํ กมฺมํ กริสฺสสสิ กโรสิ วา.
- [๒๔๘] น เต ทุกฺขา ปมุตฺยตฺถิ อุเปจฺจาปิ ปลายโต
สเจ ภายสี ทุกฺขสฺส สเจ เต ทุกฺขมปฺปิยํ.
- [๒๔๙] อุเปหิ พุทฺธํ สรณํ ฆมมํ สงฺฆณฺจ ตาทินํ
สมาทียาหิ สีลานิ ตนฺเต โมกฺขาย หะสฺสตี.*
- [๒๕๐] อุเปมิ พุทฺธํ สรณํ ฆมมํ สงฺฆณฺจ ตาทินํ
สมาทียามิ สีลานิ ตํ เม อตฺถาย เหหิตฺติ.
- [๒๕๑] พุรุหมพฺนฺธุ ปุเร อาสี อชฺชมฺหิ สจฺจ พุราหมโณ
เตวิชฺโช เวทสมฺปนฺโน โสตฺถิโย จมฺหิ นฺหาตโกติ.

ปฺนฺธฺนิกาเถรี.

โสฬสกนิปาโต นิฏฺฐิต.

* จ.,ท.,อ. อตฺถาย เหหิตฺติ.

๑๓. วีตตินิปาโต

๑. อมพปาลีเถรคาถา

- [๒๕๒] “กาพกา ฆมรรวณฺณสทิสสา
เวลฺลิตตคฺคา มม มุทฺทชา อหํ
เต ชราย สาณฺวากสทิสสา
สจฺจวาทิวจฺฉํ อนนฺถณฺดา.
- [๒๕๓] วาสิตฺว สุรภิกฺรณฺตโก
ปฺปฬปฺปรี มม อุตฺตมจฺกฏโต^๑
ตํ ชรายถ สโลมคฺคณฺธิกํ
สจฺจวาทิวจฺฉํ อนนฺถณฺดา.
- [๒๕๔] กานนฺว สหิตํ สุโรปิํ
โกจฺฉนฺตฺตฺตฺตคฺคสโสมิตํ
ตํ ชราย วิรพฺ ติหิ ติหิ
สจฺจวาทิวจฺฉํ อนนฺถณฺดา.
- [๒๕๕] สณฺหคฺคณฺตฺตฺตฺตคฺคณฺตฺตํ^๒
โสภเต สฺว เวณฺตี อลฺกตํ
ตํ ชราย ขลิตํ สิริํ กตํ
สจฺจวาทิวจฺฉํ อนนฺถณฺดา.
- [๒๕๖] จิตฺตการสฺสกาตาว เลขิตา
โสภเต^๓ สฺว ฆมฺภา ปุเร มม

^๑ ฉ.,เท. อุตฺตมจฺกฏอิ. อ. อุตฺตมจฺกฏ

^๒ ฉ.,เท. กณฺทขณฺต-

^๓ ฉ.,เท. โสภเร, เอวมฺปรี.

ตา ชราย วลีหิ ปลมพิตา^๑
 สจจวาทิวจัน อณณณธา.

[๒๕๗] ภสฺสรา สุรจฺจรา ยถา มณิ
 เนตฺตาเหสฺสุ^๒ อภินิลมายตา
 เต ชรายภิตา น โสภเต
 สจจวาทิวจัน อณณณธา.

[๒๕๘] สณฺหตฺตุงคสทิสี จ นาสิกา
 โสภเต สุ อภิปุพฺพนํ ปติ
 सा ชราย อุปฺภูติตา วีย
 สจจวาทิวจัน อณณณธา.

[๒๕๙] กงฺกณวํ สุกตํ สุนิภูจิตํ
 โสภเต สุ มม กณฺณปาพิโย ปุเร^๓
 ตา ชราย วลีหิ ปลมพิตา
 สจจวาทิวจัน อณณณธา.

[๒๖๐] ปตฺตลิมกฺขลวณฺณสทิสา
 โสภเต สุ ทนฺตา ปุเร มม
 เต ชราย ขณฺหา ยวปีตกา
 สจจวาทิวจัน อณณณธา.

[๒๖๑] กานนสฺมี วณฺสณฺทจาริณี
 โกกิลาว มธฺรํ นิภูชิตํ^๔

^๑ ฉ. วลีปลมภิตา, เหวมฺปิริ.

^๓ ฉ., เท. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ.

^๒ ฉ., เท. เนตฺตาเหสฺสุ

^๔ ฉ., เท. นิภูชิตํ

ตํ ชราย ฬลิตํ ตํหิ ตํหิ
สจจวาทิวจัน อณญณตา.

[๒๖๒] สณฺจกมฺมุทิว^๑ สุปฺปมชฺชิตา
โสภเต สฺ สุ คีวา ปุเร มม
สา ชราย ภคฺคา วินามิตา^๒
สจจวาทิวจัน อณญณตา.

[๒๖๓] วฏฺฐปฺปสิทฺธิโสปมา อุโภ
โสภเต สฺ พาทา ปุเร มม
ตา ชราย ยถา ปาฏฺฐลิปฺปิตา^๓
สจจวาทิวจัน อณญณตา.

[๒๖๔] สณฺหมุทฺทิกาสฺวณฺณมณฺฑิตา
โสภเต สฺ หตฺถา ปุเร มม
เต ชราย ยถา มฺลุมฺลิกา
สจจวาทิวจัน อณญณตา.

[๒๖๕] ปีนวฏฺฐสทฺธิตฺถคฺคตา อุโภป^๔
โสภเต สฺ ธนกา ปุเร มม
เถรีติ ว ลมฺพนฺเตโนทกา^๕
สจจวาทิวจัน อณญณตา.

[๒๖๖] กณฺจนสฺส ผลกํว สุมฺมจฺิ^๖
โสภเต สฺ กาโย ปุเร มม

^๑ ฉ.,เท. สณฺหมมุทิว

^๓ ฉ.,เท. ยถาปาฏฺฐลิพฺพิตา

^๔ ฉ.,เท. เถวีถิว ลพฺพนฺติโนทกา

^๒ อ. วินาสิตา

^๕ ฉ.,เท.,อ. ปิสฺสทฺโท น ทิสฺสติ.

^๖ ฉ.,เท. สมมจฺิ

โส วลีหิ สุขุม่าหิ โอตโต
สจฺจวาทิวจฺฉิ อนนฺณณฺธา.

[๒๖๗] นาคโมคสฺสทิสฺสปมา อุโก
โสภเต สฺ สุ อูธฺ ปุเร มม
ตา^๑ ชราย ยถา เวพฺพนาฬิโย
สจฺจวาทิวจฺฉิ อนนฺณณฺธา.

[๒๖๘] สณฺหณฺฐปฺรสุวณฺณมณฺธิตา
โสภเต สฺ ชงฺฆมา ปุเร มม
ตา ชราย ติลทณฺฑทการิว
สจฺจวาทิวจฺฉิ อนนฺณณฺธา.

[๒๖๙] ตูลปฺปณฺณสฺสทิสฺสปมา อุโก
โสภเต สฺ ปาทา ปุเร มม
เต ชราย ผุฏฺฐิกา วลีมตา
สจฺจวาทิวจฺฉิ อนนฺณณฺธา.

[๒๗๐] เอทิสฺโส อหุ อยฺ สมนฺนสฺสโย
ชชฺชโร พหุทฺถุขานมัลโย
โสปลเลปฺปติโต ชราฆโร
สจฺจวาทิวจฺฉิ อนนฺณณฺธาติ.

อมฺพปาฬิเถรี.

^๑ ฉ., อี. เต

๒. โรหิณีเถรีคาถา

- [๒๗๑] “สมณาคี โภติ ม^๑ วิปสฺสึ สมณาคี ปฏฺวิพฺพชฺชสฺส^๒
สมณานเมว กิตฺเตสฺส สมณี ญฺหฺน ภวิสฺสสฺส.
- [๒๗๒] วิปุลํ อนฺนญจ ปาณญจ สมณานํ ปเวจฺจนฺสึ
โรหิณี ทานี ปุจฺจามิ เกน เต สมณา ปิยา.
- [๒๗๓] อกมฺมกามา อลสา ปรทตฺตูปชีวิน^๓
อาสํสูกา สาธุกามา เกน เต สมณา ปิยา.
- [๒๗๔] จิรสฺสํ วต มํ ตาต สมณานํ ปริปุจฺจนฺสึ
เตสฺสนฺเต กิตฺตยิสฺสคามิ ปญฺญาสึลปรกมํ.
- [๒๗๕] กมฺมกามา อนลสา กมฺมเสฏฺฐจฺจสฺส การกา
ราคะทิสํ ปชฺชนฺติ เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๗๖] ตีณิ ปาปสฺส มุลาณี ชฺชนฺติ สฺสจฺจการิโน
สพฺพปาปํ ปหีนฺสํ เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๗๗] กายกมฺมํ สฺสจฺจ เนสํ วจฺจิกมฺมญจ ตาทิสํ
มโนกมฺมํ สฺสจฺจ เนสํ เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๗๘] วิมลา สงฺขมฺมุตฺตาว สฺสทฺธา สนฺตรพาหิรา
ปุณฺณา สุกฺเกหิ ฐมฺเมหิ^๔ เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๗๙] พหุสฺสุตฺตา ฐมฺมธฺรา อริยา ฐมฺมชีวิน
อตฺถํ ฐมฺมญจ เทเสณฺติ เตน เม สมณา ปิยา.

^๑ จ.,เท. โภติ สฺสปี

^๓ อ. ปรทโต-

^๒ จ.,เท. ปพฺพชฺชสฺส

^๔ จ.,เท.,อ. สุกฺกาน ฐมฺมานํ

- [๒๘๐] พหุสสุตา ฐมมธรา อริยา ฐมมชีวินो
เอกกัจจิตตา สติมนุโต เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๘๑] ทูรุงคมา สติมนุโต มนุตภาณิ อนุทฐตา
ทุกุขสฺสนฺตํ ปชานนฺติ เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๘๒] ยมฺหา คามา ปกฺกมฺนฺติ น วิโลเกนฺติ กิณฺจณิ
อนเปกฺขาว คจฺจนฺติ เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๘๓] น เตสํ โกฏฺเฐ โอสเนติ^๑ น กุมฺภี น กโฬปิยํ
ปรีณฺโณจิตเมसानา เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๘๔] น เต หิริณฺณ คณฺหนฺติ น สุวณฺณํ น ฐปิยํ
ปจฺจุปปนฺเนน ยาเปนฺติ เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๘๕] นานากุลา ปพฺพชิตา นานาชนปเทหิ จ
อณฺณมณฺณํ ปิยาณฺติ เตน เม สมณา ปิยา.
- [๒๘๖] อตฺถาย วต โน โภติ กุเล ชาตาสิ โรหิณิ^๒
สทฺธา พุทฺธเ จ ฐมฺเม จ สงฺฆเ จ ตีพฺพการว.
- [๒๘๗] ตุํ เหนํ ปชานาสิ ปุณฺณกฺเขตฺตํ อนุตฺตรํ
อมฺหํปิ เอเต สมณา ปฏฺิคคณฺหนฺติ ทกฺขิณ.
- [๒๘๘] ปตฺติฏฺิโต เหตุถ ยณฺโณ วิบุโล โน ภวิสฺสติ
สเจ ภายสิ ทุกุขสฺส สเจ เต ทุกุขมปฺปิย.
- [๒๘๙] อุเปหิ พุทฺธํ สรณํ^๓ ฐมฺมํ สงฺฆณฺจ ตาทินํ
สมาทียาหิ สีลานิ ตนฺเต อตฺถาย เหหิติ.

^๑ ฉ. โอสเนติ^๓ ฉ., เท. อุเปหิ สรณํ พุทฺธํ^๒ ฉ., เท. โรหิณิ

- [๒๙๐] อุเปมิ พุทุชฺช สรณํ ฌมมํ สงฺฆณฺจ ตาทินํ
 สมากิยามิ สีลานิ ตํ เม อตฺถาย เหหิตฺติ.
- [๒๙๑] พุรหมพฺพนุ ปุเร อาสี โส อิทานิมฺหิ พุราหมโน
 เตวิชฺโช โสตฺถิโย จมฺหิ เวทฺถุ จมฺหิ นฺหาตโกติ.
 โรหิณเณรี.

๓. จาปาเถรีคาถา

- [๒๙๒] “ลภฺจิทฺตํ ปุเร อาสี” โส ทานิ มิคฺคหุทโก
 อาสาย ปลิปา โฆรา นาสกฺขี ปารเมตเส.”
- [๒๙๓] สุมตฺตํ มํ มณฺณมานา จาปา ปตฺตมโตสยิ
 จาปาย พฺนฺชนํ เจตฺวา ปพฺพชิสฺสํ ปุเร อหิ.”
- [๒๙๔] มา เม กุชฺฌ^๔ มหาวีร มา เม กุชฺฌ มหามุณี
 น หิ โกธปรตฺตสฺส สฺสฺสฺส อตฺถิ กุโต ตโป.
- [๒๙๕] ปกฺกมิสฺสณฺจ นาลาโต โกธ นาลาย วจฺจติ
 พฺนฺชนํ อิตฺถิรฺูปเน สมณฺเณ ฌมฺมชีวิน.
- [๒๙๖] เอหิ กภาพ นีวตฺตสฺส ภาวฺช กามะ ยถา ปุเร
 อหํ จ เต วสีกตา เย จ เม สนฺติ ฌาตกา.
- [๒๙๗] เอตฺโต เจว^๕ จตฺตพฺภาคํ ยถา ภาสสิ ตํ จาเป^๖
 ตยิ รตฺตสฺส โปสสฺส อุพาริ วต ตํ ลียา.

^๑ เท. อาสี

^๓ อ. ปโน มหิ ฉ., เท. ปโน ปหิ

^๔ ฉ., เท. จาเป

^๒ ฉ., เท. ปารเมตเว

^๕ ฉ., เท. กุชฺฌิ

^๖ ฉ., เท. ตฺวํ จ เม

- [๒๙๘] กาฬงคินีว ตกการี ปุปฺผิตํ คิริมฺพุทฺธิ
 ฌลลํ ทาลิมลฺลจิว อนฺโตทียเปว ปาฏลีส.
- [๒๙๙] หริจฺจนฺตลิตฺตงคี กาสิกุตฺตมธารินี
 ตํ มํ ฐปวตี สนฺตีส กสฺส โอหาย คจฺจลิส.
- [๓๐๐] สากุณฺโถว สกุณฺโ
- อาหริเมณ ฐเปณ ยถา พนฺธิตุมิจฺจติ
 น มํ ตฺวํ พาทยิสฺสลิส.
- [๓๐๑] อิมญจ เม ปุตฺตผลํ กาฬ อุปฺปาทิตํ ตยา
 ตํ มํ ปุตฺตวตี สนฺตีส กสฺส โอหาย คจฺจลิส.
- [๓๐๒] ชนฺตติ ปุตฺเต สปฺปญฺญา
 ปพฺพชนฺติ มหาวีรธา ตโต ฌาตี ตโต ธนํ
 นาโค เจตฺตวาว พนฺธนํ.
- [๓๐๓] อิทานิ เต อิมํ ปุตฺตํ
 ภูมียํ วา นิสฺสมญฺเยยฺ^๑ ทณฺฑเนน จูริกาย วา
 ปุตฺตโสกา น คจฺจลิส.
- [๓๐๔] สเจ ปุตฺตํปิ ลิกาณํ
 น มํ ปุตฺตกเต ชมฺมิ กุกฺกุรานํ ปทาหิส
 ปฺนราวตฺตยิสฺสลิส.
- [๓๐๕] หนฺท โข ทานิ ภทฺตเต
 กตมํ คามํ นิคมํ กุหี กาฬ คมิสฺสลิส
 นครํ ราชธานีโย.
- [๓๐๖] อหฺมฺห ปฺพเพ คณฺโณ
 คาเมน คามํ วิจริมฺห อสมณฺหา สมณฺมานิโน
 นครา ราชธานีโย.
- [๓๐๗] เอโส หิ ภควา พุทฺโธ
 สพฺพทฺฤชปฺปหานาย นที เนรณฺชริ ปติ
 ตสฺสหา สนฺตติเก^๒ คจฺจํ ชมฺมํ เทเสสิ ปาณินํ
 โส เม สดฺธธา ภวิสฺสติ.

^๑ ฉ., เท., อ. สากุณฺตโกว สกุณฺธี ^๒ ฉ., เท. ภูมียํ วา นิสฺสมภิสลํ ^๓ ฉ., เท. สนฺติกํ

- [๓๐๘] วนฺทํ ทานิ วชฺชาสี^๑ โลกนาถํ อนุตฺตรํ
 ปทกฺขิณญจ กตฺวาน อาทิสฺสยาสี ทกฺขิณํ.
- [๓๐๙] เอตํ โข ลพฺภมฺมเหหิ ยถา ภาสสิ ตํ จาเป^๒
 วนฺทํ ทานิ เต วชฺชํ โลกนาถํ อนุตฺตรํ
 ปทกฺขิณญจ กตฺวาน อาทิสฺสสามิ ทกฺขิณํ.
- [๓๑๐] ตโต จ กาโฬ ปกฺกามิ นที เนรณฺชร์ ปติ
 โส อทฺทสาสี สมฺพุทฺธํ เทเสนฺตํ อมตํ ปทํ.
- [๓๑๑] ทุกฺขํ ทุกฺขสมฺปปฺปาทํ ทุกฺขสฺส จ อติกฺกมํ
 อริยมฺมจฺจุคิกํ มคฺคํ ทุกฺขุปสมคามินํ.
- [๓๑๒] ตสฺส ปาทานิ วนฺทิตฺวา กตฺวาน นํ ปทกฺขิณํ
 จาปาย อาทิสฺสิตฺวาน ปพฺพชฺช^๓ อนคาริยํ
 ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนนฺติ.
- จาปาเถรี.

๔. สุนทรีเถรีคาถา

- [๓๑๓] “เปตานิ โภติ ปฺตฺตานิ ขาทมานา ตฺวํ ปุเร
 ตฺวํ ทิवा จ รตฺโต จ อตีว ปริตปฺปสิ.
- [๓๑๔] สาชฺช สพฺพานิ ขาทิตฺวา สตฺต ปฺตฺตานิ พฺราหฺมณิ
 วาสินฺน^๔ เกน วณฺณเณน น พาพฺพํ ปริตปฺปสิ.

^๑ อ. วนฺทํ ทานิ เม วชฺชาสี

^๒ จ.,เท. ปพฺพชฺช

^๓ จ.,เท. ภาสสิ ตฺวณฺจ เม

^๔ จ.,เท.,อ. วาสินฺน

- [๓๑๕] พหุณี เม^๑ ปุตฺตสตานิ ฌาติสงฺฆสตานิ จ
 ขาทิตานิ อตีตฺเส มม ตฺยฺหณฺจ พุราหฺมณ.
- [๓๑๖] สาทํ นิสฺสรณํ ฌตฺวา ชาติยา มรณสฺส จ
 น โสจามิ น โรทามิ น จาหํ ปรีตปฺปามิ.^๒
- [๓๑๗] อพฺภูตํ วต วาสินฺนิจิ^๓ วาจํ ภาสสิ เอทิสฺสี
 กสฺส ตฺวํ ฌมฺมมณฺเฑนายน คิริ ภาสสิ เอทิสฺสี.
- [๓๑๘] เอส พุราหฺมณ สมฺพุทฺโธ นครํ มิถิลํ ปติ
 สพุพพุทฺทขปฺปหานาย ฌมํ เทเสสิ ปาณิน.
- [๓๑๙] ตสฺสสาทํ พุราหฺมณ อรหโต^๔ ฌมํ สุตฺวา นิรุปรี
 ตตฺถ วิญญาตสทฺธมา ปุตฺตโลกํ พฺยปฺนุทฺตี.
- [๓๒๐] โส อหํปิ คมิสฺสามิ นครํ มิถิลํ ปติ
 อปฺเปว มํ โส ภควา สพุพพุทฺทขา ปโมจเย.
- [๓๒๑] อทฺทส พุราหฺมณฺเฑ พุทฺธํ วิปฺปมุตฺตํ นิรุปรี
 ตสฺส ฌมฺมมเทเสสิ มุนิ ทฺกฺขสฺส ปารคฺค.
- [๓๒๒] ทฺกฺขํ ทฺกฺขสมฺปปฺปาทํ ทฺกฺขสฺส จ อติฏกมํ
 อริยญฺจจิกิํ มคฺคํ ทฺกฺขูปสมคามิน.
- [๓๒๓] ตตฺถ วิญญาตสทฺธมโฆ ปพุพพุทฺธํ สมโรจยิ
 สฺสาโต ตีหิ รตฺตตีหิ ติสฺโส วิชฺชา อผสฺสยิ.
- [๓๒๔] เอहि สารถิ คจฺฉาหิ รถํ นียาทยาหิม
 อาโรคฺยํ พุราหฺมณิ วชฺช ปพุพพุทฺธโต ทานิ พุราหฺมณ^๕
 สฺสาโต ตีหิ รตฺตตีหิ ติสฺโส วิชฺชา อผสฺสยิ.

^๑ ฉ., เท. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ. ^๒ ฉ., เท. นจาปิ ปรีตปฺปายี ^๓ อ. วาเสนฺนิจิ

^๔ ฉ., เท. ตสฺส พุราหฺมณ อรหโต ^๕ ฉ., เท. ปพุพพุทฺธ ทานิ พุราหฺมณ

- [๓๓๒] ตูว์ นิสฺสาย กลฺยาณิ^๑ เถรี สงฺฆสฺส โสภณ
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺตตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
- [๓๓๓] อนฺชานาหิ เม อยฺเย
สีหนาทํ นทิสฺสามิ อิจฺเฌ สาวตฺถิ คณฺตเว
พุทฺธเสฏฺฐสฺส สนฺติเก.
- [๓๓๔] ปสฺส สุนฺทริ สตุถาริ
อทฺนตานิ ทเมตาริ เหมวณฺณํ หริตฺตจํ
สมพุทฺธมกุโตนํ.
- [๓๓๕] ปสฺส สุนฺทริมายนฺติ
วิตฺราลํ วิสํยตฺตํ วิปฺปมุตฺตํ นิรุปฺปิ
กตกิจจมนาสวํ.
- [๓๓๖] พาราณสีโต นิคุขมฺม
สาวิกา เต มหาวีร ตว สนฺติกมาคตา
ปาเท วนฺทติ สุนฺทริ.
- [๓๓๗] ตูว์ พุทฺโธ ตูว์ สตุถา
โอโรสา มุขโต ชาตา ตูยฺหิ ธีตมฺหิ พุราหมณ
กตกิจจา อนาสวา.
- [๓๓๘] ตสฺสา เต สุวาคตํ ภาทฺเต
เอวํ หิ ทนฺตา อายนฺติ
วิตฺราคา วิสํยตฺตา ตโต เต อทฺราคตํ
สตุถุ ปาทานิ วนฺทิกา
กตกิจจา อนาสวาติ.
- สุนฺทริเถรี.

๕. สุกากมฺมารีตฺตเถรีคาถา

- [๓๓๙] “ทหฺราหํ สุทฺทวสนา ยํ ปุเร ฆมฺมมสฺสณฺนิ
ตสฺสา เม อปฺปมตฺตตาย สจฺจจาภิสมโย อหุ.

^๑ น.,เท.,อิ. กลฺยาณิ

- [๓๕๙] อุมมาทนา อุลลปนา กามา จิตตปปมาทีโน^๑
 สตุตานัน สงฺกิเลสาย ขิปปี มาเรน โอหุติตัม.
- [๓๖๐] อนนฺตาทินฺวา กามา พหุทฺทฺชา มหาวิสา
 อปฺปสฺสาทา รณกรร สุกฺกปฺกฺขวิโสสนา.
- [๓๖๑] สาทํ เอตาทิสํ หิตฺวา^๒ พยฺสนํ กามเหตุกํ
 น ตํ ปจฺจาคมิสฺสามิ นิพฺพานาภิริตา สทา.
- [๓๖๒] รณํ กริตฺวา กามานํ สีตฺติภาววิกฺกขณํ
 อปฺปมตฺตา วิหริสฺสามิ^๓ รตา สํโยชนกฺขเย.^๔
- [๓๖๓] อโสํกํ วิรชํ เขมํ อริยญฺจณฺคิกํ อุชฺฐํ
 ตํ มคฺคํ อนฺนคฺจณฺจมิ เยน ตินฺนฺนา มเหสิโน.
- [๓๖๔] อิมํ ปสฺสสฺส ฐมฺมญฺจํ สุภํ กมฺมารีตํ
 อเนช อฺปสมฺปชฺช รุกฺขมฺมูลมฺหิ ฌายติ.
- [๓๖๕] อชฺชญฺจํ ปพฺพชิตา สทฺธา สทฺฐมฺมโสภณา
 วินิตา อฺปฺปลวณฺณาย เตวิชฺชา มจฺจุหาณิ.
- [๓๖๖] สายํ ภุชิสฺสา อนฺนนา ภิกฺขุณี ภาวิตินฺทฺริยา
 สพฺพโยควิสํยตฺตา กตฺติจฺจา อนาสวา.
- [๓๖๗] ตํ สกฺโก เทวสงฺเมน อฺปสงฺคมฺม^๕ อิทฺธิยา
 นมสฺสตี ภูตปติ สุภํ กมฺมารีตฺรนฺติ.

สุภากมมารีตฤทธา เถรี.

วิสตินิปาโต นิฉฺจโธ.

^๑ ฉ., เท. -ปมททีโน อ. ปมาทีโน

^๓ ฉ., เท. วิหริสสามิ อ. วิหริสสามิ

^๕ ฉ., เท., อ. อฺปสงฺกมฺม

^๒ ฉ., เท., อ. กตฺวา

^๔ ฉ., เท. สพฺพสํโยชนกฺขเย

๑๔. ตีสนิปาโต

๑. สุภาชีวกมพวนิกาเถรีคาถา

- [๓๖๘] “ชีวกมพวนํ รุมํ คจฺจนฺตํ ภาิกฺขุณฺโณ สุภํ
 ธฺตฺตโก สนฺนิวาเรสิ ตเมณํ อพฺรวิ สุภา.
- [๓๖๙] กิ เต อปฺราจิตํ มยา ยํ มํ โอวทียานฺตฺติฏฺฐสิ^๑
 น หิ พุพฺพชิตาย อาวุโส ปุริโส สมฺมุสฺสนาย กปฺปติ.
- [๓๗๐] ครุเก มม สตฺถุ สาสเน ยา สิภา สุกฺเตน เทสิตา
 ปฺริสฺสทฺธปํ อนนฺดณํ กิ มํ โอวทียานฺตฺติฏฺฐสิ.
- [๓๗๑] อาวิลจิตฺโต อนาวิลํ สรโซ วิตรชํ อนนฺดณํ
 สพฺพตฺถ วิมุตฺตมานสํ กิ มํ โอวทียานฺตฺติฏฺฐสิ.
- [๓๗๒] ทหฺรา จ อปาปิกา จาสิ กิเเต ปพฺพชฺชา กริสฺสติ
 นิกฺขิปป กาสายจิวํ เอหิ รมามเส^๒ สุปฺปมิตฺเต วเน.
- [๓๗๓] มธฺรณฺจ ปวนฺติ สพฺพโส กุสุมฺรเชน สมฺภูจิตา ทฺมา
 ปจฺมวลสฺสโต สุโข อุตฺตฺ เอหิ รมามเส สุปฺปมิตฺเต วเน.
- [๓๗๔] กุสุมิตฺตฺติชฺรา จ ปาทปา อภิกฺขชฺชนฺตฺวิ มาลฺลเตริตา
 กา ตฺยํ รติ ภาวิสฺสติ ยถิ เอกา วณฺโณคาหิสฺสสิ.
- [๓๗๕] วาพมิกสงฺฆมฺเสวิตํ กุณฺดฺรตฺตกเรณฺฺโลฬิตํ
 อสฺหายิกา คนฺตุมิจฺฉสิ รหิตํ ภิสฺนํ มหาวณํ.
- [๓๗๖] ตปฺนียกตาว ธีติกา วิจฺรสิ จิตฺตฺรเถว^๓ อจฺฉรา
 กาลิกฺสฺซเมหิ วคฺคฺหิ โสภสิ นิสฺเสนฺหิโนปเม.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. โอวทียาน ตฺติฏฺฐสิ, เอวมฺปฺริปิ.

^๒ ฉ.,เท. รมาม

^๓ ฉ.,เท. จิตฺตฺลเถว

- [๓๗๗] อหิ ตว วसानโค สียํ ยทิ วิหเรมเส กานนฺตเร
น หิ มตฺถิ ตยา ปิยตโร ปาโณ กิณฺณริมฺหฺนฺทโลจเน.
- [๓๗๘] ยทิ เม วจันํ กริสฺสสฺสิ สุขิตา เอหิ อคารมาวส
ปาสาทนินฺวตวาสิเนํ ปริภุมฺมฺนฺเต กโรนฺตุ นาริโย.
- [๓๗๙] กาสิกสฺสขุมาณี ธารสฺสสุ^๑ อภิโรเปหิ จ มาลวณฺณกํ
กณฺจณมณฺนิมฺุตตํ พหุํ วิวัธํ อารณํ กโรมิ เต.
- [๓๘๐] สุโธตรชฺชจฺจนํ สุภํ โคณกตฺตลิกสฺนฺถตํ นวํ
อภีรฺุหิ^๒ สยนํ มหารหํ จนฺทณมณฺจิตํ สารคณฺธิกํ.
- [๓๘๑] อุปฺปลํ จ อุทกโต^๓ อุพฺภตํ ยถา ยํ อมฺนุสฺสเสวิตํ
เอวํ ตวํ พุทฺธมจารินี สเกสฺส องฺเคสฺส ชริ คมิสฺสสฺสิ.
- [๓๘๒] กิณฺเต อิตฺถ สारสมฺมตํ กุณฺดปฺปฺรมฺหิ สฺसानวทฺธเน
เภทนธฺมเม กเพวเร ยํ ทิสฺวา วิมโน อุทิกฺขสฺสิ.
- [๓๘๓] อกฺขีนิ จ ตฺริยาริว กิณฺณริยาริว ปพฺพตฺนฺตเร
ตว เม นยนาณี ทกฺขิย ภิโย กามรติ ปวทฺธติ.
- [๓๘๔] อุปฺปลสฺสิชโรปฺมานิ เต วิมเล หาฏฺฐกสฺนฺนิเก มุখে
ตว เม นยนาณี ทกฺขิย ภิโย กามคฺุณฺ ปวทฺธติ.
- [๓๘๕] อปิ ทูรคตา สเรมฺหเส^๔ อายตปฺมเห วิสุทฺททสฺสเน
น หิ มตฺถิ ตยา ปิยตรา นยนา กิณฺณริมฺหฺนฺทโลจเน.
- [๓๘๖] อปฺเถน ปยาตฺตมิจฺจนสิ จนฺทํ กิพฺนํ คเวสสิ
สิเนรุ^๕ ลงฺฆेतฺตมิจฺจนสิ โย ตวํ พุทฺธสฺสํ ปตฺถสฺสิ.^๖

^๑ ฉ., เท. ธารย

^๓ ฉ., เท. อุปฺปลํ จุกกา สมฺมคฺคตํ ยถาตํ

^๕ ฉ., เท., อ. เมรุ

^๒ ฉ., เท. อภิรฺุห

^๔ ฉ., เท. สเรมฺหเส

^๖ ฉ., เท., อ. มคฺคยสิ

- [๓๘๗] นตฺถิ हि โลके सत्त्वगे राโค यत्तुपि तानि मे सिया
नपि नं चानामि गिरिโส ओ मकुเคน हโต सम्भुलो.
- [๓๘๘] อิงฺฆาพฺพชฺยาว^๑ อุชฺฌโต วิสप्तโตริว อคฺคโต^๒ กโต
นปि नं पस्सामि गिरिโส ओ मकुเคน हतो सम्भुलो.
- [๓๘๙] ยสฺสา สिया อปจฺจเวกฺขิตํ สตุถา वा อนุสาสิตो^๓ สिया
ตฺวํ ताทิสिํ ปโลภย चानนฺदी โส อิมं วิหณฺณสิ.
- [๓๙๐] มยฺหิ हि अकुण्डजनฺतिเต สุขทุกฺเข ज सति उपगฺจिता
สงฺขตมสฺसानฺति चานिय सप्पत्तเถว มโน न लिप्पति.
- [๓๙๑] สาหิ सुคตสฺส साวิกา मकुण्डजङ्घिकयानयायिनी
อุทฺทฆสฺสลา อนาสวา सुणฺณาการคता रमामिहि.
- [๓๙๒] ทิฏฺฐา हि मया सจฺจิตฺติตา โสमฺภา ทารุกจิลฺลकानि वा
ตฺนฺตีहि ज चीलगेहि ज विनिपฺพุचा विविञ्चि पฺนจฺจิตา.^๔
- [๓๙๓] ตมฺหุทฺทฆे तนฺติชิลเก วิสฺสग्गजे विकले परिपฺกฺกเต^๕
อวิเนทฺ ขณฺทโส กเต กิมฺहि ตตฺถ มนํ นิเวสเย.
- [๓๙๔] ตถฺอุปมํ เทหकานิ มํ เตहि ฐมฺเมहि วินา น วตฺตนฺติ
ฐมฺเมहि วินา น วตฺตนฺติ^๖ กิมฺहि ตตฺถ มนํ นิเวสเย.
- [๓๙๕] ยถา หริตาเลน มกฺขิตํ อทฺทส จิตฺติกํ ภิตฺติยา กตํ
ตมฺहि เต วิปรีตทสฺสนํ ปญฺญา^๗ มานุสิกา นีรตฺติกา.

^๑ ฉ., เท. อิงฺคาลกฺยาว^๓ ฉ., เท. อนุสาสิต^๔ ฉ., เท. ปริกฺขิต^๗ ฉ., เท. สญฺญา^๒ ฉ., เท. อคฺคโต^๕ ฉ., เท. ปนจฺจกา^๖ ฉ., เท. วตฺตติ

- [๓๙๖] มายํ วีย อคฺคโต กตํ สุปฺนินฺนเตว สุวณฺณปาทปํ
 อุปฺชาวสี^๑ อนฺธ ริดฺดกํ ชนฺมชฺชเมวริว รูปฺปรูปกํ.
- [๓๙๗] วฏฺฏนิริว โกฏฺโรวโรหิตา มชฺชเม พุพฺพุพฺพกา สอสงฺสุกา
 ปิพโกพิกา เจตฺถ ชายติ วิวิธา จกฺขุวิธา^๒ มณฺฑิตา.
- [๓๙๘] อุปาทีย^๓ จารุทสฺสนา น จ ปชฺชิตฺถ อลฺลคมานสา^๔
 หนฺท เต จกฺขุํ หรฺสสุ ตํ ตสฺส นรฺสส อทาสี ตาวเท.
- [๓๙๙] ตสฺส จ วิรฺมาสี ตาวเท ราโค ตตฺถ ขมาปยิ จ นํ
 โสฺตติ ลียา พุรหฺมจารินี น ปุโน เอทิสํ ภวิสฺสติ.
- [๔๐๐] อาหฺนีย^๕ เอทิสํ ชนํ อคฺคิ ปชฺชลิทํ ลิงฺคย
 คณฺหิสฺสํ อาสีวิสฺ^๖ วีย อปิ นฺ โสฺตติ ลียา ขเมหิ โน.
- [๔๐๑] มุตฺตา จ ตโต सा ภิกฺขุณี อคฺมี พุทฺธวรสฺส สนฺติกํ
 ปสฺสีย วรฺปญฺญลกฺขณํ จกฺขุ อาสี ยถาปุราณกนฺติ.

สุภา ซึกมพวนิกา เถรี.

ทีสนิปาโต นิฏฺฐิตो.

^๑ น.,เท. อุปคจฺจสิ

^๓ น.,เท.,อิ. อุปปาฏย

^๕ น.,เท. อาสาทีย

^๒ น.,เท.,อิ. จ ปณฺฑิตา

^๔ น.,เท.,อิ. อสงฺกมานสา

^๖ น.,เท. คณฺหีย อาสีวิสํ

๑๕. จตุตาฬีสนิปาโต

๑. อิติทาสีเถรีคาถา

- [๔๐๒] “นครมฺหิ กุสฺมฺนาเม ปาณฺณิปฺตฺตมฺหิ ปจฺวิยา
มณฺเฑ สกฺยกุลฺลีนํโย เทว ภิกฺขุณีโย^๑ คณฺวติโย.
- [๔๐๓] อิติทาสี ตตฺถ เอกา ทุตฺติยา โพธิตฺติ สีสฺสมฺปนฺนา จ
ฌานชฺฌายนรตาโย พหุสฺสฺสตฺตาโย ชฺชตฺติเลสาโย.
- [๔๐๔] ตา ปิณฺฑทฺาย จริตฺวาน^๒ ภตฺตตตฺถํ กรีย โชตาปตฺตาโย
รหิตมฺหิ สฺขนิสินฺนา อิมํ คิรา อพฺภวเทสฺสุ^๓.
- [๔๐๕] ปาสาทิกาสี อยุเย อิติทาสี วโยปิ เต อปฺริหิโน
กี ทิสฺวาน วลิกํ^๔ อถาสี เนกขมฺมมณฺญตฺตา.
- [๔๐๖] เอวมนุญฺชียมานา सा रहिते ऋमतेऽनाकुसला
अितिहासीं ओतं वज्रमपूरवि^๕ सुणं पोथि यถामहि पपुष्विता.

อิโต^๖ ปรี วิสทฺชนกถา^๗

- [๔๐๗] อุชฺเชนียา ปุรวเร มยุหํ ปีตา สีสํสุโต เสฏฺฐี
ตสฺสสมฺหิ เอกา ธีตา^๘ ปิยา มนาปา ทยิตา จ.
- [๔๐๘] อถ เม साकेततो वरगे^๙ आकञ्चि उदुत्तमकुलिना
सेष्ठिं पृथुतरतनो तसฺส मं सुण्हं अथासि तातो.^{๑๐}

^๑ ฉ., เท. ภิกฺขุณีโย หิ

^๒ ฉ., เท., อ. จริตฺวา

^๓ ฉ., เท., อ. อพฺภุทฺธีเรสฺสุ

^๔ ฉ., เท. พยาลิกํ

^๕ ฉ., เท. อิติทาสี วจฺรณมปूरวิ

^{๖-๖} ฉ., เท., อ. อิมํ ปาสา น ทิสฺสนฺติ.

^๗ ฉ., เท. เอกธีตา

^{๘-๘} ฉ., เท., อ.

อถ เม สาเกตโต วรกา

आकञ्चुत्तमकुलिना

सेष्ठिं पृथुतरतनो तसฺส

मं सुण्हमथासि तातो

[๔๑๙] ตสฺส วจันํ สุนิตฺวา
กิสฺส ตยา อปรทฺธํ ภณ

ສສສ ສສສໂຣ ຈ ມໍ ອປຈຈິສ
ກຕໍ ວິສສມຸຈາ ຍຕາມຸຕໍ.

[๔๒๐] นปหิ อปรชณฺ กิณฺจ
 กิ สกฺกา กาดุเย

หนี หีสว น คณามิ^๑ ทุพพจน์
 ยี่ มี่ วิเทศสเต ภาตตะ.

[๔๒๑] เต มํ ปิตุ ฌรํ ปฏฺฐิ
 ปุตฺตมฺนุรทฺขมาณา

นยีส วิมนา ทุกเขน อธิฏฐา
ชินามุหเส รุปินี ลจฉี.^๒

[๔๒๒] อถ มํ อทาสี จาโต อทฺตมฺมสฺส
ตโต อูปทฺตมฺมสฺสฺสฺสฺสฺส

ฅรມุหิ ทุติยภุคิภสุส
 เยน มั วัณทุถ สลลลจ.

[๔๒๓] ตสฺสปี ขรมฺหิ มาสํ อวสี
ทาสีว อุปฺภูจหนฺติ

๑๓. โสปี มํ ปฏิจจติ^๓
 อทฺฐิกํ สีลสมฺปนฺนํ.

[๔๒๔] ภิกขุขาย จ วิจรณตัม ทมกัม
โส สหิ เม ชามาตา

ทนุํ ํ เม ปิตา ภาณติ
 นิยุปิ โปนุติญจ^๕ ฅฎิกญจ.

[๔๒๕] โสปี วสิตฺวา ปกฺขํ
โปนฺตี ฌฏฺฐิกถจ กปฺลลกถจ^๖

อถ ตาตํ ภณติ เทหิ เม
 ปฺนปิ ภิกฺขุ จริสฺสามิ.

[๔๒๖] อถ นํ ภณติ ตาโต อมฺมา
กิณเต น กิรติ อิท

สพ.โพ จ เม ญาติคณวโค
ภณ ขิปป์ ยนเต^๗ กริหิติ.

[๔๒๗] เอวํ ภณิตํ ภณติ ยถิ เม
 อิติทาสิยา น สห วจจํ

อตฺตา สกฺโกติ อลํ มยฺหํ
 เอกมฺเวหํ สห วตฺถุ.

^๑ จ.,เท. นปี หีเสมิ น ภณามิ

๓ จ.,ท. ปฏิจุจรรติ

๔๕ จ.,เท. ไปนทิลยจ

๗ จ.,ท. ต้ม เต

๒ จ.,เท. ลกขี

๔ จ.,เท. โหหิส

๖ จ.,ท.,อ. มลลภพจ

- [๔๒๘] วิสฺสชฺชิตฺโต คโต โส อหํปิ เอกากินี วิจินฺตมิ
 อาปฺจุจิตฺวาน^๑ คจฺฉามิ มริตฺตํ วา ปพฺพชิตฺตํ^๒
- [๔๒๙] อถ อยฺยา ชินฺหตฺตา อาคจฺฉิ โคจฺราย จรฺมานา
 ตาตกฺลํ วินยธฺรึ พหุสฺสฺสตฺตา สึลสฺมปฺนฺนา.
- [๔๓๐] ตํ ทิสฺวาน อมฺหากํ อฏฺฐายาสนํ ตสฺสา ปณฺญาปยึ
 นิสินฺนาย จ ปาเท วนฺทิตฺวา โภชนมฺหาสิ.
- [๔๓๑] อนฺนปฺปาเนน^๓ ขชฺเชน จ^๔ ยมฺจ ตตฺถ สนฺนิหิตํ
 สนฺตปฺปยิตฺวาน^๕ อวจํ อยฺเย อิจฺฉามิ ปพฺพชิตฺตํ.
- [๔๓๒] อถ มํ ภณฺติ ตาโต อีเชว ปฺตฺตติเก^๖ จราหิ ตํ^๗ ฐมฺมํ
 อนฺเนน จ ปาเนน จ สนฺตปฺปย^๘ สมนฺเน ทฺวิชาติ จ.
- [๔๓๓] อถาหิ ภณฺนามิ ตาตํ โรทนฺตึ อณฺชลี ปณฺนาเมตฺวา
 อนฺุชานาหิ มํ ตาต มยา ปกตํ^๙ กมฺมํ ตํ นิชฺชเรสฺสสามิ.
- [๔๓๔] อถ มํ ภณฺติ ตาโต ปาปฺปนฺโพธิมฺจ อคฺคตฺฐมฺมมฺจ
 นิพฺพานมฺจ ลภสฺสฺสุ ยํ สจฺฉิกิริ ทฺวิปทสฺสฺมฺโจ.
- [๔๓๕] มาตาปิตู อภิวาทยิตฺวา สพฺพมฺจ ฌาติคณฺวคฺคํ
 สตฺตฺตาหิ ปพฺพชิตา ติสฺโส วิชฺชา อผุสฺสยิ^{๑๐}.
- [๔๓๖] ชานามิ อตฺตโน สตฺตฺต ชาติโย ยสฺสา ยํ ผลํ วิปาโก

^{๑-๑} ฉ.,เท.,อิ. อาปฺจุจิตฺวาน คจฺฉํ มริตฺเต ปพฺพชิตฺตํ วา

^{๒-๒} ฉ.,เท.,อิ. อนฺเนน จ ปาเนน จ ขชฺเชน จ

^๓ ฉ.,เท.,อิ. สนฺตปฺปยิตฺวา

^๔ ฉ.,เท. ตฺวํ ฐมฺมํ

^๕ ฉ.,เท.,อิ. ปาปํ ทิ มยา ปกตํ

^๖ ฉ.,เท.,อิ. ปฺตฺตต

^๗ ฉ.,เท. ตปฺปย

^๘ ฉ.,เท.,อิ. อผุสฺสยิ

ตํ ทว อาจิกฺขิสฺสํ ตํ เอกมฺนา นิสฺสามฺหิ.

[๔๓๗] นคฺรมฺหิ เอรกกจฺเจ สุวณฺณกาโร อหํ ปหฺมุตฺตโน
โยพพฺพนมฺเทน มตฺโต โส ปรทาร์ อเสวิหํ.

[๔๓๘] โสหํ ตโต จวิตฺวา นิรยฺมฺหิ อปฺจจิสฺสํ จิรํ
ปฏโก ตโต จ อญฺจหิตฺวา มกฺกฏฺภิยา กุจฺฉิโมกฺกมฺหิ.

[๔๓๙] สุตฺตาทิ ชาตกมฺมํ^๑ มหกกปิ ยฺยโต นิลฺลจฺเจสิ
ตสฺสเสตํ กมฺมผลํ ยถาปี คนฺตฺวาน ปรทาร์.

[๔๔๐] โสหํ ตโต จวิตฺวา กาลํ กริตฺวา สินฺชวารณฺเย
กาณาย จ ขณฺชาย จ เอพฺภิยา กุจฺฉิโมกฺกมฺหิ.

[๔๔๑] ทฺวาทสวสฺสานิ อหํ นิลฺลจฺฉิโต ทารเก ปรีวหิตฺวา
กิมินาวญฺโฆ อกฺลโล ยถาปี คนฺตฺวาน ปรทาร์.

[๔๔๒] โสหํ ตโต จวิตฺวา โควณฺชกสฺส คาวิยา ชาโต
วจฺเณ ลาชาตมฺโพ นิลฺลจฺฉิโต ทฺวาทเส มาเส.

[๔๔๓] เต ปุณฺ^๒ นนฺดลมฺหํ สกมฺมํ จ ธารยามี
อนฺธวญฺโฆ อกฺลโล ยถาปี คนฺตฺวาน ปรทาร์.

[๔๔๔] โสหํ ตโต จวิตฺวา วิธิยา ทาสิยา ฆเร ชาโต
เนว มหิลา น ปุริโส ยถาปี คนฺตฺวาน ปรทาร์.

[๔๔๕] ตีสฺสตีวสฺสมฺหิ มโต สากฺกิกฺกุลมฺหิ ทาริกา ชาตา
กปณฺมฺหิ อปฺปโมเค ธนิกปฺริสฺปาตพฺพุลมฺหิ.

^๑ ฉ., เท. สุตตาทชาตกํ มํ

^๒ ฉ., เท. โมณฺ

- [๔๔๖] ตํ มํ ตโต สตุถวาโห อสุสนนํนาย วิปุลาย วฑฺฒินิยา
โอกกัฏฺฐติ วิลปนฺนํ อจฺฉินฺนํทิตฺวา กุลฆรสุส.^๑
- [๔๔๗] อถ โสฬสเม วสุเส ทิสฺวาน^๒ มํ ปตฺตโยพฺพนํ กณฺณํ
โอรุทฺธตฺสส ปุตฺโต คิริทาสี นาม นามเน.
- [๔๔๘] ตสฺสปี อญฺญา ภริยา สีลวดี คุณฺหวดี ยสวดี จ
อนฺรตฺตา ภตฺตารํ ตสฺสํ วิทฺเทสนมกาสี.
- [๔๔๙] ตสฺสํทํ กมฺมผลํ ยํ มํ อปฺกิริตฺตุน คจฺฉนฺติ
ทาสีว อปฺภุจหนฺตี ตสฺสปี อนฺโต กโต มยาติ.

อธิทาสีเถรี.

จตุตทาฬิสนิปาโต นิฏฺฐิต.

^๑ฉ.,เท. กุลฆรสุมา

^๒ฉ.,เท. ทิสฺวา

๑๖. มหานิปาโต

๑. สุมณฑาเถรีคาถา

- [๔๕๐] “มนฺตาวตฺติยา นคเร รณโม โภณจสฺส อคฺคมหเสฺยยา
 ฐิตา อาสิ^๑ สุมณฑา ปาสาทิกา สาสนกรเห.
- [๔๕๑] สิลวตี จิตฺตกถิกา พหุสฺสฺสา พุทฺธสาสนเ วิเนตา
 มาตาปิตโร อุปคมฺม ภณฺติ อภโย นิสาเมถ.
- [๔๕๒] นิพฺพานาภิรตา อหํ อสฺสสฺสํ ภาวคํ ยทิปิ ทิพฺพํ
 กิเมจํ ปน ตฺจุจฺจา กามา อปฺปสฺสาทา พหุวิฆาตา.
- [๔๕๓] กามา กมฺมกา อาสิวิสฺสุปฺมา เยสุ มุจฺฉิตา พาลา
 เต ทิฆมรตํ นิริเย สมปฺปิตา หนฺนเต^๒ ทฺวชิตา.
- [๔๕๔] โสจฺจนฺติ ปาปกมฺมา วินิปาเต ปาปพุทฺธิโน สทา
 กาเยน จ วาจา ย จ มนสา จ อสํวฺตา พาลา.
- [๔๕๕] พาลา เต ทฺวปฺปญฺญา น พุทฺธมเร อริยสจฺจานิ.
 เทเสนฺเต อชานนฺตา
- [๔๕๖] สจฺจานิ อมฺม พุทฺธวเรสฺสิตานิ เต พุทฺธรา อชานนฺตา เย
 อภินนฺทนฺติ ภาวคํ ปิหนฺติ เทเวสุ อุปปตฺตี.
- [๔๕๗] เทเวสุปิ อุปปตฺติ อสฺสสฺสา ภาวคเต อนิจฺจมฺหิ
 น จ อุตฺตตฺสนฺติ^๓ พาลา ปฺนปฺปฺนํ ชายิตพุพฺพสฺ.
- [๔๕๘] จตฺตาโร วินิปาตา เทว จ คติโย กถญฺจิ ลพฺภนฺติ
 น จ วินิปาตคตฺตานํ ปพฺพทฺชชา อตฺถิ นิริเยสุ.

^๑ สยา. อาสิ^๒ ฉ. หนฺนเต^๓ ฉ., เท., อ. สนตฺสนฺติ

- [๔๕๙] อนุชานาถ มํ อุกโย ปพฺพชิตุํ ทสพลสฺส ปาวจเน
 อปโปสฺสกุภา ฃฏิสฺส ชาติมรณปฺปหานาย.
- [๔๖๐] ก็ ภวคเตน^๑ อภินนฺทิตฺเตน กายกलिณา อสारेณ
 ภวตณฺหาเย นิโรธา อนุชานาถ ปพฺพชิตฺตสํ.
- [๔๖๑] พุทฺธานํ อุปฺปาโท วิวชฺชิตฺโต อกฺขโณ ชโณ ลทฺโธ
 สีลานิ พุรฺหมจฺริยํ ยาวชฺชิวํ น ทฺวเสยฺยํ.
- [๔๖๒] เอวํ ภณฺติ สุเมธา อถ^๒ นํ มาตาปิตโร อหํสุ
 น มยฺ^๓ คหฺมฺจฺจา มรณวสํ คตาว ชฺเชสฺสํ.^๔
- [๔๖๓] มาตา พุทฺธิตา โรหิติ ปิตา จ พุทฺธิโต^๕ ตถา โสภสมภิกฺขุโต
 ฃณฺเณติ ตํ^๖ สญฺญาเปตฺตุํ ปาสาทตฺเต จมา ปตฺติตํ.
- [๔๖๔] อุกฺกุเจหิ ปุตฺติเก ก็ โสจิตฺเตน ทินฺนาสิ วารณฺวติมฺหิ
 ราชา อนิกรตฺโต อภิรุโป ตสฺส ตวํ ทินฺนา.
- [๔๖๕] อคฺคฺมเหสี ภวิสฺสสิ อนิกรตฺตสฺส ราชนิ ภริยา
 สีลานิ พุรฺหมจฺริยํ ปพฺพชฺชา ทุกฺกรา ปุตฺติเก.^๗
- [๔๖๖] รชฺเช อาณนา ธนมิสฺสรียํ โภคา สุขา ทหฺริกาปิ^๘
 ตสฺมา ภูณฺชาหิ กามโภเค วาเรยฺยํ โหตุ เต ปุตฺต.
- [๔๖๗] อถ เน ภณฺติ สุเมธา มา เอทิสฺกานิ^๙ ภวคตํ อสาร์
 ปพฺพชฺชา วา โหตุ^{๑๐} มรณํ วา เม น เจว วาเรยฺยํ.

^๑ ฉ.,เท. ภวคเต ^๒ ฉ.,เท. มาตาปิตโร น ตาว อ. มาตาปิตโร น ตาว อาหารํ

^๓ ฉ.,เท. อาหารํ อหริสฺส อ. อหริย ^๔ ฉ.,เท.,อ. เหลสฺสํ

^๕ ฉ.,เท. อสฺสา สพฺพโส สมภินโต อ. อสฺสา สพฺพโส สมภิสฺสโต

^๖ ฉ.,เท.,อ. อยู่ ปาโจ น ทิสฺสติ. ^๗ ฉ.,เท.,อ. ปุตฺตก ^๘ ฉ.,เท. ทหฺริกาสิ

^๙ ฉ.,เท. เอทิสฺกานิ ^{๑๐} ฉ.,เท.,อ. โหหิติ

- [๔๖๘] กิมิ ว ปุตติกา ย อสุจี สวณคณัฏ ภายานกัม ภูณเป
อภิสัวิเสยยัง ฆสตุ สกิปคุฆริต อสุจิปัญณ.
- [๔๖๙] กิมิ ว ตาหิ ชานนตี วิภูลกัม มัสโสหิตูปลิตต^๑
กิมิกุลาลยัง สกุกณตตัม กเพวริ กิสส ทิยยตีติ.^๒
- [๔๗๐] นิพพุยหติ สฺसानํ อจิรํ กาโย อเปตวิญญาโณ
จตฺตํโต^๓ กลิงฺครํ วิย ชิคฺคจฺจมาเนหิ ฌาตีหิ.
- [๔๗๑] จตฺตุน^๔ นํ สฺसानเ ปรมตตํ นุหายนนฺติ ชิคฺคจฺจนฺตา
นียกา มาตาปิตโร กิ ปน สาธารณา ชนตา.
- [๔๗๒] อชฺโฆสิตา อสारे กเพวเร อญฺจินหารุสงฺฆาเต
เขพสฺสจฺจจารสฺสว ปริปัญณเ ปุตติกา ยมฺหิ.
- [๔๗๓] โย นํ วินิพฺพุชิตฺวา อพฺภนฺตรมสฺส พาหิรํ
กยิรา คณฺธสฺส อสหมานา สกาปิ มาตา ชิคฺคจฺเจยฺย.
- [๔๗๔] ขนฺธธาตฺถายตณํ สงฺขตํ ชาติมฺลกํ ทุกฺขํ
โยนิโส อรุจี^๕ ภณนฺติ วาเรยยัง กิสส อิจฺเจยฺย.
- [๔๗๕] ทิวเส ทิวเส ติสฺสตฺติสฺตานิ นวนฺวา ปาเตยฺยํ กายมฺหิ
วสฺสสฺสตมฺปิ ปมาโต^๖ เสยโย ทุกฺขสฺส เจว ขโย.
- [๔๗๖] อชฺฌมฺปคจฺเจ ฌาตํ โย วิญญาเยวํ สตฺถุโน วจณํ
ทีโฆ จ^๗ เตสํ สฺสาโร ปุณฺนปุณํ หณฺณมฺมานนํ.

^๑ จ., เท. มัสโสณิตูปลิตตํ อ. มัสโสณิตูปลิตตํ^๓ จ., เท. จุกฺโข^๔ จ., เท. อนุวิจฺจินนฺตี^๗ จ., เท., อ. จสฺสทโท น ทิสฺสตี.^๒ จ., เท. อิตฺสทโท น ทิสฺสตี.^๕ จ., เท. จุกฺฐน^๖ จ., อ. จ ฌาโต

- [๔๗๗] เทเวสุ มนุสเสสุ จ ตีรจฺจนโยนียา อสุรกายเ
เปเตสุ จ นีรเยสุ จ อปริมีตา ทิสฺสเร^๑ ฆาตา.
- [๔๗๘] นีรเยสุ พหุ วิnipาต- คตฺตสฺส กิลิสฺสมานสฺส
เทเวสุปิ อตฺตตาณิ นิพฺพพานสุขา ปรี นตฺถิ.
- [๔๗๙] ปตฺตาเต นิพฺพานํ เย ยุตฺตา ทสฺพลสฺส ปาวจเน
อโปสฺสสุกกา ฆณฺเณติ ชาติมรณปฺปหานาย.
- [๔๘๐] อชฺชเว ตาต อภินิฏฺขมิสฺสํ โภเคหิ กิ อสฺสारेหิ
นิพฺพิณฺนา เม กามา วนฺตสฺมา ตาลวตฺตูกตา.
- [๔๘๑] สฺวา เจวํ ภณฺติ ปิตโร อนิกรตฺโต จ ยสฺส ทินฺนา
อุปฺยาสิปิ^๒ ตฺรฺณาวุโต วาเรยํ อุปฺภุจฺจิตฺเต กาเล.
- [๔๘๒] อถ อสฺสิตนิจิตฺตมฺหุเก เกเส ขคฺเคน ฉินฺทีย
สุเมธา ปาสาทญจ ปิเชตฺวา^๓ ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปชฺชิ.
- [๔๘๓] สฺมาปตฺตึ^๔ สฺมาปนฺนา อนิกรตฺโต จ อาคโต นครํ
ปาสาทเว^๕ สุเมธา อนิจฺจสญฺเฆมา สุภาเวติ.
- [๔๘๔] สฺวา จ มนฺสิ กโรติ อนิกรตฺโต จ อารุหิ ตฺริตี
มณิกนภฺภูตฺตงฺโก กตญฺชลิ ยาจติ สุเมธํ.
- [๔๘๕] รชฺเช อาณํ ฐนมิสฺสริยํ โภคา สุขา ทหริกาปิ^๖
ภุญฺชาหิ กามโภเค กามสุขา พุทฺธลภา โลเก.
- [๔๘๖] นิสฺสฏฺฐจํ เต รชฺชํ โภเคว ภุญฺชสฺส เทหิ ทานานิ
มา พุมฺมนา อโหสิ มาตาปิตโร เต พุทฺธิตา.

^๑ สฺยา. ทียนฺเต

^๒ ฉ.,เท. ปิณฑิตฺวา

^๓ ฉ.,เท. ปาสาทเว จ

^๔ ฉ.,เท. อุปฺยาสิ วารณฺวเต อ. อุปฺยาสิ ปิตฺรณาวุโต

^๕ อ. สฺวา จ ตฺถิ

^๖ ฉ.,เท. ทหริกาสิ

- [๔๘๗] ตนฺตํ ภณฺติ สุเมธา กามะหิ อนตฺติกา วิคตโมหา
 มา กามะ อภินฺนํ กามะสฺวาทีนํ ปสฺส.
- [๔๘๘] จาตุทฺทีโป ราชา มนฺธาทา อาสิ กามโมคฺชินํ อคฺโค
 อตฺติโต กาลกโต น จสฺส ปรีปรีตา อิจฺฉา.
- [๔๘๙] สตฺต รตนานิ วสฺเสยฺย วุฏฺฐิมา ทสฺสีสา สมฺนฺเตน
 น จตฺถิ ติตฺติ กามานํ อตฺติตาว มรณฺติ นรา.
- [๔๙๐] อสิสฺสนฺูปมา กามา กามา สปปสิโรปมา
 อุกโกปมา อนุทฺทนต์ิ อฏฺฐิจงฺกกลสนฺนิมา.
- [๔๙๑] อนิจฺจา อทฺฐวา กามา พหุทฺฐา มหาวิสา
 อโยคฺไพว สนฺตตฺโต อมฺมลา ทฺฐขปฺผลา.
- [๔๙๒] รุกฺขปฺพลฺูปมา กามา มํสเปสฺสฺอุปมา ทฺฐา
 สฺปิโนปมา วณฺจณียา กามา ยาจิตฺกฺอุปมา.
- [๔๙๓] สตฺติสฺสฺอุปมา กามา โรโค คณฺโฑ อมฺํ นิมฺ
 องฺการกาสุสฺสีสา อมฺมลํ ภยํ วโธ.
- [๔๙๔] เอวํ พหุทฺฐา กามา อกฺขาตา อนฺตรายิกา
 คจฺฉณ น เม ภวคเต วิสฺสาโส อตฺถิ อตฺตโน.
- [๔๙๕] กิํ มม ปโร กริสฺสฺติ อตฺตโน สีสฺมฺหิ ทฺยหฺมานมฺหิ
 อนุพฺนฺเช ชรามรณเ ตสฺส ฆาตาย ฆฏฺติพฺพ.
- [๔๙๖] ทฺวารํ อปาปฺณิตฺวานายํ^๑ มาตาปิตโร อนิกรตฺตมฺจ
 ทิสฺวาน จมํ นิสินฺเน โรทฺหเต อิทมโวจ.

^๑ จ.,เท. อปาปิตฺวานํ ๕เปฯ อิทมโวจ.

- [๔๙๗] ทีโฆ พาลานํ สํสારโ ปฺนปฺปณฺณจ โรทตํ
อนมตฺตคฺเค ปิตุ มรณเ ภาตฺถ วธเ อตฺตโน จ วธเ.
- [๔๙๘] อสฺสฺส ญญณํ รุธิรํ สํสาร์ อนมตฺตคฺคโต สรณ
สตฺตานํ สํสเรตํ สราหิ อญฺจิณฺณจ สนฺนิจยํ.
- [๔๙๙] สร จตุโรทฺธิ อฺปนฺนํเต อสฺสฺสญฺญจฺจ รุธิรมฺหิ
สร เอกกปฺปมญฺจิณํ สณฺจยํ วิปฺเลน สมํ.
- [๕๐๐] อนมตฺตคฺเค สํสโรโต มหิ ชมฺพุทฺธิปมฺปนฺนํ
โกลญฺจิมตฺตคฺคพิกา มาตาปิตุเสวว^๑ นปฺโปโหนติ.
- [๕๐๑] สร ตินกญฺจสาขาปลาสํ อฺปนฺนํ อนมตฺตคฺคโต
ปิตุสฺส จตฺตจฺจคฺคิภา ชฺฌิกภา ปิตุปิตุเสวว นปฺโปโหนติ.
- [๕๐๒] สร กาณกจฺจปํ ปุพฺเพ สมฺพุทฺธเ อปรโต จ ยฺยจฺจจิทฺทํ
สิร^๒ ตสฺส จ ปญฺนิมฺภกํ มนุสฺสสลาภมฺหิ โอปมมํ.
- [๕๐๓] สร รุปํ เณณปิณฺโฑปมสฺส กายกสิโน อสสารสฺส
ชนฺธเ ปสฺส อนิจฺเจ สราหิ นิริเย พหฺวิฆาเต.
- [๕๐๔] สร กญฺจสิ วทฺธเณนเต ปฺนปฺปนํ ตาสฺ ตาสฺ ชาตีสฺ
สร กุมฺภิลภยานิ จ สราหิ จตฺตาริ สจฺจานิ.
- [๕๐๕] อมตฺมहि วิชฺชมาเน กิ ทว ปญฺจกญฺเณน ปิเตน
สพฺพา หิ กามรติโย กญฺจกตรา ปญฺจกญฺเณน.
- [๕๐๖] อมตฺมहि วิชฺชมาเน กิ ทว กาเมหิ เย ปริพาหา
สพฺพา หิ กามรติโย ชลิตา จ กุติตา กุปิตา^๓ สนฺตปาปิตา.

^๑ น.,เท. มาตามาตุเสวว

^๒ ส.,น. สร

^๓ น. กมฺปิตา

- [๕๐๗] อสฺปตฺตมฺหิ สฺมาเน ก็ ตว กาเมหิ เย พหุสฺปตฺตา
 ราชคฺคิโจรอุทกปฺปิเยหิ สาธารณา กามา พหุสฺปตฺตา.
- [๕๐๘] โมกฺขมฺหิ วิชฺชมาเน ก็ ตว กาเมหิ เยสุ วรพฺนุโร
 กาเมสุ หิ วรพฺนุโร กามกามา ทุกฺขานิ อนฺนุโณนฺติ.
- [๕๐๙] อาทีปิตา ติณฺณุกา คณฺหนตฺ ทหนฺติ เหนว มุณฺณจฺนติ^๑
 อุทฺโทปมา หิ กามา ทหนฺติ เย เต น มุณฺณจฺนติ.
- [๕๑๐] มา อปฺปกสฺส เหตุ กาม- สุขสฺส วิปฺลํ ชหิ สุขํ
 มา ปุณฺณโลไมว พลิสฺ คิลิตฺวา ปจฺจนา วิหณฺณสิ.
- [๕๑๑] กาเมหิ^๒ มา ปริพฺภมฺสิ สฺนฺไขว สงฺขลพฺพุโร
 กาหนฺติ^๓ ขุ ตํ กามา
- [๕๑๒] อปริมิตญฺจ ทุกฺขํ พหฺนุ นิ จ จิตฺตโทมนสฺसानิ
 อนฺนุโภหิสิ กามยฺตุโต^๔ ปฏฺินิสฺสช อทฺธเว กาเม.
- [๕๑๓] อชรฺมฺหิ วิชฺชมาเน ก็ ตว กาเมหิ เยสุ ชรา
 มรณพฺยาริทธิคฺคิตา สพฺพปา สพฺพตฺถ ชาติโย.
- [๕๑๔] อิทฺมชฺรมิทฺมรณํ อิทฺมชฺรามรณปทฺมโสภํ^๕
 อสฺปตฺตมสมฺพาริ อขลิตมภยํ นิรฺูปตาป.
- [๕๑๕] อธิคตฺมิทํ พหฺนุหิ อมตํ อชฺชาปิ จ ลภานียํ อิทํ
 โย โยนิโส ปยุณฺขติ น จ สกฺกา อมฺภฺมาเนน.
- [๕๑๖] เอวํ ภณฺติ สุเมธา สงฺขารคเต รตฺตี อลฺภมานา
 อนฺนุเนนฺตึ อนิกรตฺตํ เกสว^๖ ฉมํ ขิปปิ สุเมธา.

^๑ ฉ.,อิ. มุณฺณจฺนตํ^๓ ฉ.,อิ. กาหนฺติ^๕ ฉ.,เท. อิทฺมชฺรมิทฺมมรํ อิทฺมชฺรามรํ ปทฺมโสภํ^๒ ฉ.,เท.,อิ. กามํ กาเมสุ หมฺมสฺส ตาว^๔ อ. กาเมสุ ยฺตุโต^๖ ฉ.,เท. เกสว จ

- [๕๑๗] อัญญา อเนกรตโต ปณฺชลิโก ยาจิ^๑ ตสฺสา ปิตโร โส
 วิสฺสชฺเชถ สุเมธํ ปพฺพชิตุํ วิโมกฺขสจฺจทสฺสาวิ.^๒
- [๕๑๘] สา^๓ วิสฺสชฺชิตา มาตาปิตุหิ ปพฺพชิ โสภณภิตา
 ฉ อภิญญา สจฺฉนิกตา อคฺคผลํ สิग्ghมานาย.
- [๕๑๙] อจฺฉริยมพฺภตฺตํ นิพฺพานํ อาสิ ราชกณฺณาย
 ปพฺพเพนิวาสจริตํ ยถา พฺยากริ ปจฺฉิเม กาเล.
- [๕๒๐] ภควติ โภนาคมเน สงฺฆารามมฺหิ นวณิเวสมฺหิ
 สหิโย ติสฺโส^๔ ชนฺธิโย วิหารทานํ อทาสิมฺหา.^๕
- [๕๒๑] ทสฺสทฺภตฺตํ สตฺภทฺภตฺตํ ทสฺสทฺภตฺตํ สตฺภนํ จ สตฺภทฺภตฺตํ
 เทเวสุ อปฺปชฺชิมฺหา โก ปน วาโท มานุสฺสเกสุ.^๖
- [๕๒๒] เทเวสุ มหิทฺธิกา อหุมฺหา มานุสฺสมฺหิ โก ปน วาโท
 สตฺตฺรตนฺตสฺส มहेสิ อิตฺถิรตนํ อหํ อาสิ.
- [๕๒๓] โส เหตุ โส ปภาโว ตํ มฺลํ จ สาสเน ขมฺ^๗
 ตํ ปจฺมสโมธานํ ตํ ฆมฺมรตฺตาย นิพฺพานํ.
- [๕๒๔] เอวํ กเถณฺติ^๘ เย สทฺททฺหนฺติ วจฺนํ อโนมปญฺญตฺส
 นิพฺพิณฺทฺหนฺติ ภวคเต นิพฺพิณฺทิตฺวา วิรชฺชนฺตฺติ.

สุเมธาเถรี.

มหานิปาโต นิฏฺฐิตो.

^๑ ฉ., เท. ยาจ

^๒ ฉ., เท., อ. ... ทสฺสา

^๓ ฉ., เท., อ. อยํ ปาโง น ทิสฺสติ.

^๔ อ. ตีณิ

^๕ ฉ., เท. อทาสิมฺหา

^๖ อ. มนุสฺสเสสุ

^๗ ฉ. ตํ มฺลํ ตาว สาสเน ขนฺติ เท. ตํ มฺลํ สาวาสาสเน ขนฺติ อ. ตํ มฺลํ สตฺถุ สาสเน

^๘ ฉ., เท., อ. เอวํ กโรนฺติ

เถรีคาถาโย สมตฺตา.

คาถาสตานิ จตฺตาริ

อสีติ ปุณ จุทฺทส

เถรีเยกุตฺตรสตฺตา^๑

สพฺพา ตา อาสวภฺขยาติ.

เถรีคาถาปาติ นิฏฺฐิตา.

^๑ ฉ.,เท.,อิ. เถรีเยกุตฺตรสตา ตีสมตฺตาปิ ปณฺจสสมตฺตาปิ เถรีโย เอกโต อากตา
มนสิกาตพฺพา

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต

วิมานวตฺถุ เปตวตฺถุ

เถรคาถา เถรีคาถาปาติยา

ปทานุกฺกโม

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
[๑]		อสิสฺฐูปมา กามา	๔๙๐/๕๔๘
อกาจัน	๙๖๑/๑๑๔	อชฺโฆสิโต	๗๗๗/๒๖๙
อกุชต์	๑๒๗๙/๑๖๖	อภูจฺโส คุพฺปริมณฑโล (ซีโว)	
อกุขินี จ ตูริยาริว	๓๘๓/๕๓๕		๖๘๕/๒๖๐
อฆสิ คมา	๑๓๗/๒๔	อภูจฺภูจกา	๑๑๐๒/๑๓๖
อริจฺจลทฺธ	๑๒๔๙/๑๕๙	อปปตฺตมานโส	๒๒๒/๓๓๔
อนาวรณทสฺสาวี	๔๗๒/๓๗๒	อปปายุกี	๗๑๐/๘๑
อนิเกตวิหาโร	๓๖/๒๘๗	อพฺภทฺตุนฺนตา	๑๐๒๓/๑๒๓
อนุกุฆาติ	๓๓/๖		
อนุปฺพพตา	๑๐๓๐/๑๒๕	[๑๐]	
อภิณฺเฆยฺย อภิณฺเฆตํ	๘๒๘/๔๒๑	อากิณฺจณฺณ	๓๔๓/๕๓๑
อภิโยพฺพนํ ปติ	๒๕๘/๕๒๐	อจฺมยิตฺวา	๕๖๙/๒๔๙
อภิลตฺตฺรโป	๑๒๓๒/๑๕๖	อามนฺตนิกา	๑๖๕/๓๐
อภิสฺสี	๑๑๘๘/๑๔๙	อามิสฺกิณฺจิเหตฺ	๒๔๘/๒๐๐
อภิสฺสนาย	๑๐๒๔/๑๒๓	อายสฺกย	๒๙๒/๓๔๕
อรณฺวิหารี	๕๔๙/๒๔๕	อาโรหณฺพ	๑๐๒๑/๑๒๓
อวสฺสิตา (อปสฺสิตาติปิ)	๑๘๗/๓๒	อาหฺรณฺจิติโก สมฺมสฺสโย	๑๒๓/๓๑๓
อวากิ	๓๐๐/๔๗	อาพารปฺมา	๑๐๒๕/๑๒๔

ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก	ปทานุกรโม	ปพเพ/องฺก
[อิ]		[โอ]	
อิสินิสโก	๑๔๓/๒๕	โอปธิกํ ปุณฺณํ	๖๓๙/๖๙
อิสิสตฺตโม	๑๙๕/๓๓	โอมฺภุโจ	๓๙/๒๘๘
อิงฆาพฺพยา	๓๘๘/๕๓๖	โอรุพฺภา ติฏฺฐสิ	๙๘๑/๑๑๗
อิหุธี วิภฺพพฺพติ	๙๔/๑๗	โอสฺสี วิย ตารกา	๗๕/๑๔
[อุ]		[ก]	
อุทกาภิเสจนา	๒๓๙/๕๑๗	กฺกุคฺคโห	๔๖๒/๓๗๑
อุทราวเทหํ ภูตฺวา	๙๓๕/๔๓๒	กฺกฺวสี โฆรํ	๔๕๖/๓๗๐
อุทฺธิรํ	๖๔๓/๖๙	กนฺกสฺส สนฺนิโก	๔๔๐/๒๕๐
อุปฺกุลิตา	๒๕๘/๕๒๐	กสฺสีกโต	๑๒๕๘/๑๖๑
อุปวิชฌนา	๒๑๘/๕๑๓	กาโกลคณนา	๘๗๖/๑๐๓
อุรฺพฺพหฺวา	๑๙๓/๓๓๓	กามา กฺกฺวกา อาสีวิสุปฺมา	๔๕๓/๕๔๔
อุกฺกฺจ ขาหฺสิ	๕๐๑/๒๓๖	กฺกฺสมิตฺติขรา	๓๗๔/๕๓๔
อุกฺกณฺจามิ สรีเรน	๗๑๘/๔๐๗	โกปฺปํ	๑๔๖/๑๙๑
อุคฺขรณฺตํ ปคฺขรณฺตํ	๓๙๔/๓๖๑	กณฺณปาปิโย	๒๕๙/๕๒๐
อุชฺชฺรจฺจํ	๑๒๓๒/๑๕๖	กมฺมยฺนฺเตน ยนฺติโต	๑๒๔๘/๓๘๗
อุตฺตาสิตํ	๕๒๒/๒๔๐	กิตฺติสิโลกทฺตฺวํ (ปญฺญา)	๕๕๑/๓๘๔
อุตฺตติฏฺฐปิณฺโฑ	๑๐๖๐/๔๔๗	กฺกณฺทลิกตํ	๒๘๖/๒๐๖
อุปฺผาสฺสโก กิสิโก	๒๒๗/๑๙๗	โกจฺจนฺณชฺชฺวรี	๑๒๗/๓/๑๖๔
อุยฺยานภฺมึ อภิโต	๑๐๑๕/๑๒๒		
[เอ]		[ข]	
เอกากิณี	๔๒๘/๕๔๑	ขุทฺาย ตณฺหฺวาย จ ขชฺชฺมานา	๙๙/๑๘๔
เอกากิโย	๕๕๑/๓๘๓	ขนฺธาสํ อธิกฺกฺกฺกฺกนา	๕๘/๔๙๑
เอตาวปรโม	๑๑๙๑/๔๖๗	เขตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต	๑/๑๖๙

ปทานุกรกโม

ปพเพ/องเก

ปทานุกรกโม

ปพเพ/องเก

[ก]

คตสตุต

๔๖/๑๗๕

โคสีส

๕๓๒/๒๔๒

คพภปาตโน

๓๑/๑๗๓

ชมรมสินโน

๒๘๔/๒๐๕

[จ]

จตุกฤษโก

๔๑๑/๒๒๑

จนุทนิทว ปริปก

๕๖๗/๓๘๖

จิตตเกลิส

๑๐๐๙/๔๔๑

[ฉ]

ฉพงค์ พุทหมจินุติต (มนุ)๙๙๖/๑๑๙

[ช]

ชามาตา

๔๒๔/๕๔๐

ชมพุสณทส อีสโร

๘๒๒/๔๒๐

[ต]

ติณภฏจสม โลก

๗๑๗/๔๐๗

ตจจนโต อาณียา อาณิ

๗๔๔/๔๑๐

ตณตวาโย

๒๗๐/๒๐๔

[ถ]

ถณทิล

๗๕๗/๒๖๗

[ท]

ทารุกจิลลิกานิ

๓๙๒/๕๓๖

[ป]

ปาสณทา

๑๘๔/๕๐๙

ปณิตา

๑๔๙/๒๖

ปณามฐสทิตุกคตา(กนก)๒๖๕/๕๒๑

ปฏุโลมเสวิตา (ไปกขรณโย)๗๓๙/๘๕

ปฏุโลมว พลิส

๕๑๐/๕๕๐

ปณณว ฐเนน เสยโย

๗๘๔/๔๑๕

ปุปผ อุมพริ ยถา

๘๔๑/๙๗

โปนตี

๔๒๔/๕๔๐

[พ]

พิพารภสตัว ยถา สุมทิต

๑๑๔๑/๔๖๑

โพนที นีวีสติ

๖๘๘/๒๖๐

พยมห

๖๔๖/๗๐

พยามจตี

๖๒๓/๓๙๔

พยารุทรา

๓๔๖/๕๓๑

พรมจยิสส เกวลี

๖๗๙/๔๐๒

[ภ]

ภิทโร กาโย

๓๕/๔๘๘

ปทานุยกโม	ปทุเพ/องเก	ปทานุยกโม	ปทุเพ/องเก
กุสโลภมานัน	๕๐/๙	[ว]	
[ม]		วฏฺฐิกา	๖๘๔/๗๖
มโนภาวนีโย	๖๓๑/๖๘	วณฺฑิตานัน	๑๑๙/๑๘๗
มสกุภสาร์ วีย วาสวสุส มหิสฺสาสา		วราโรโห	๓๑/๖
	๑๒๗๖/๑๖๕	วาฬี	๑๐๒๑/๑๒๓
มหายมาโน วชิรารุโรวี	๑๐๓๖/๑๒๖	วิภูพพนาสุ กุสโล	๑๑๙๒/๔๖๗
มิกมนุทโลจนา	๗๗/๑๘๐	วิธา	๓๐๙/๒๐๘
มุสตีว นยน์	๖๔๘/๗๐	วินพิกตา	๒๑๖/๓๓๓
เมฆวณฺณสิรฺนุโก	๖๖๗/๒๕๘	วิปเถ	๘๓๕/๙๗
โมสวชฺช	๙๘/๑๗	วิสาณเนตฺตา อภิตตฺตโลจนา	
มคโค โสวตฺติโก สีโว	๑๖๓/๒๙		๑๐๒๖/๑๒๔
มจฺจุปาสิว โอยฺหิตฺ	๔๖๓/๓๗๑	วีชิตฺตกา โมรหตฺเถหิ	๔๐๓/๒๒๐
มณฺชฺฐโก (รฺกฺโข)	๖๘๕/๗๖	เวทชาตา	๖๔๕/๗๐
มฺหุชฺชา	๒๕๒/๕๑๖	เวฏฺฐิกิ	๑๒๖๗/๑๖๓
		วคฺคณฺติ	๑๐๒๓/๑๒๓
[ย]		วคฺคสุสฺรา	๙๓/๑๖
ยถาวาที ตถาการิ	๑๒๘๖/๔๗๙	วฏฺฐงฺกุสิโย	๑๐๒๗/๑๒๔
ยมโลกิกา	๒๗/๑๗๓	วฏฺฐปฺลิขสฺทิสฺปมา (พาหา)	
ยุโป	๑๖๓/๓๒๑		๒๖๓/๕๒๑
		วิปฺโผฏฺโธ	๓๐๖/๓๔๗
[ร]		เวลฺลิตฺตกา	๒๕๒/๕๑๙
รติสฺสรา	๓๔/๖	[ส]	
รตฺถพฺพรา	๑๐๑๖/๑๒๒	สํวิภาครตา	๒๐๙/๓๕
ริตฺตเปสฺสฺโณ	๕๐๕/๓๗๗	สตปฺปณฺณลฺกขณํ	๑๐๔๑/๑๒๗
[ล]		สตราริโก	๙๗/๓๐๕
ลามชฺชเกน	๗๒๔/๘๓		

ปทานุกรโม	ปพฺพ/อฺงก	ปทานุกรโม	ปพฺพ/อฺงก
สเทริตา วิชฺชริว	๑๐๑๘/๑๒๒	สุจิกาย กิลมิโต	๒๔๘/๒๐๐
สมตฺตฺยานิ ภูตานิ	๖๘๑/๒๕๙	โสวณฺณกํสา	๓๔/๖
สมนฺตาวโรณ พาลो	๔๗๐/๓๗๒	โสวณฺณโย	๗๘๔/๙๐
สมํหติ	๓๑/๖	สกุการโ การปริเสน ทุชฺชโ	
สาลิตฺตกปฺปหารณ	๘๑๒/๒๗๔		๑๒๔/๓๑๓
สาหุณฺวาสิโน	๓๙๒/๒๑๙	สณฺหณฺฐปฺรสุวณฺณมณฺฑิตา	๒๖๘/๕๒๒
สิปาฏิกา	๑๒๖๐/๑๖๒	สพฺพาทฺตฺโต มหاناโค	๖๙๔/๔๐๔
สีลํ พลํ อปฺปฏิมํ	๖๑๔/๓๙๓	สพฺพณฺณํ สพฺพทสฺสาวี	๗๒๒/๔๐๗
สีสเร	๑๐๒๑/๑๒๓	สพฺพโตนํ	๗๙๗/๒๗๒
สุเขริตา	๑๔๐/๒๔	สพฺพโลกตฺติกิจฺจโก	๗๒๒/๔๐๗
สุคตา ทฺฤคตา วา	๕๕๒/๒๔๔	สมปตฺนติ	๙๓/๖
สุตฺวินิจฺฉินิ (ปญฺญา)	๕๕๑/๓๘๔	สมปตฺตติ จ วิปตฺตยนฺตา	๕๗๔/๓๘๗
สุเปชฺฌา	๒๑๑/๓๓๒	สุทฺธิ ฐมฺมสมฺบุปฺปาทำ	๗๑๖/๔๐๗
สวณฺณสิงฺคินทพฺพิมพสฺสิสํ		โสสมภา	๓๙๒/๕๓๖
	๑๐๔๒/๑๒๗		
สุวิมฺหิตา	๑๐๒๖/๑๒๔	[ห]	
สุจิกฺกุฏา	๔๑๐/๒๒๑	หาฏฺกสนฺนิเก (มฺุเข)	๓๘๔/๕๓๕

สุตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต

วิมานวัตถุ เปตวัตถุ

เถรคาถา เถรีคาถาปาติยา

อสาธารณนามานิ

อสาธารณนามานิ	ปพเพ/อุงเก	อสาธารณนามานิ	ปพเพ/อุงเก
อคาริยวิมานิ	๑๐๕๔/๑๓๐	คฤตติลวิมานิ	๓๒๗/๕๓
อนเนกวรรณวิมานิ	๑๑๙๙/๑๕๐	โคปาลวิมานิ	๑๑๕๙/๑๔๕
อมพวิมานิ	๗๘๓/๙๐	จณฺหาสิวิมานิ	๑๙๕/๓๓
อโลมวิมานิ	๗๑๑/๘๒	จตุรติถิวิมานิ	๗๕๕/๘๘
อาจามทายิกาวิมานิ	๓/๓๒	จิตตลตาวิมานิ	๑๑๑๔/๑๓๙
อุจฺจุวิมานิ	๒๙๖/๔๖	จุพรถวิมานิ	๙๘๑/๑๑๗
อุจฺจุวิมานิ	๘๐๘/๙๓	ฉตฺตมาณวกวิมานิ	๘๘๖/๑๐๕
อุตฺตริวิมานิ	๑๑๐๘/๑๓๗	ตติยนาควิมานิ	๙๗๖/๑๑๖
อุตฺตริวิมานิ	๑๒๔/๒๒	ติลทกฺขิณวิมานิ	๘๕/๑๕
อุปฺสุสยทายกวิมานิ	๑๐๖๙/๑๓๒	ททฺทลวิมานิ	๖๑๙/๖๗
อุโปสถวิมานิ	๒๒๙/๓๘	ทวารปาลกวิมานิ	๙๑๘/๑๑๑
อุพารวิมานิ	๒๘๖/๔๕	ทาสีวิมานิ	๑๕๗/๒๙
กุกกฏฺรทายกวิมานิ	๙๑๐/๑๑๐	ทฺฤติยอุปฺสุสยทายกวิมานิ	
กณฺธิกทายิกาวิมานิ	๗๑๙/๘๒		๑๐๗๕-๑๐๗๘/๑๓๓
กณฺฐกวิมานิ	๑๑๗๑/๑๔๗	ทฺฤติยกรณียวิมานิ	๙๓๕/๑๑๒
กรณียวิมานิ	๙๒๖/๑๑๒	ทฺฤติยกฺกุณฺทสิวิมานิ	๑๑๐๑/๑๓๖
กฺกุณฺธวิมานิ	๓๑/๖	ทฺฤติยนาควิมานิ	๙๖๘/๑๑๕
กฺกุณฺธสิวิมานิ	๑๐๙๔/๑๓๕	ทฺฤติยปติพพตาวิมานิ	๑๐๑/๑๘

อสาธารถณนามานี	ปพฺพ/องฺก	อสาธารถณนามานี	ปพฺพ/องฺก
ทุดิยภิกฺขาทายิกาวีมานํ	๒๗๘/๔๓	มณีนุณวีมานํ	๑๑๒๖/๑๔๑
ทุดิยสุจิวีมานํ	๙๕๒/๑๑๔	มลฺลิกาวีมานํ	๖๕๘/๗๓
นนฺทนีวีมานํ	๑๑๒๐/๑๔๐	มหารถวีมานํ	๑๐๑๕/๑๒๒
นาควีมานํ	๗๐๕/๘๐	ยวปาลกวีมานํ	๑๐๘๗-๑๐๘๘/๑๓๔
นาควีมานํ	๙๖๑/๑๑๔	รชฺชุมาลาวีมานํ	๘๒๖/๙๖
นาวาวีมานํ	๕๓/๘	เวรตีวีมานํ	๘๖๑/๑๐๐
นาวาวีมานํ	๕๓/๑๐	ลขุมาวีมานํ	๑๗๓/๓๑
นาวาวีมานํ	๖๓/๑๒	ลตาวีมานํ	๓๑๖/๕๑
ปติพฺพตาวีมานํ	๙๓/๑๖	วณฺทนีวีมานํ	๘๑๙/๙๕
ปทีปวีมานํ	๗๕/๑๔	วิสาลกฺขีวีมานํ	๖๖๖/๗๔
ปภสฺสรวีมานํ	๖๙๗/๗๙	วิหารวีมานํ	๗๒๙/๘๔
ปลฺลงฺกวีมานํ	๓๐๗/๔๙	สิริมาวีมานํ	๑๓๗/๒๔
ปาริจตฺตกวีมานํ	๖๘๐/๗๖	สุณฺนิสาวีมานํ	๑๐๘/๑๙
ปีจวีมานํ	๑/๑	สุณฺนิสาวีมานํ	๑๑๖/๒๑
ปีจวีมานํ	๘/๒	สุทฺธิณฺทนีวีมานํ	๒๕๘/๔๑
ปีจวีมานํ	๑๕/๓	สุณฺนิกฺขิตฺตวีมานํ	๑๒๘๒/๑๖๗
ปีจวีมานํ	๒๓/๕	สุณฺนิทฺทาวีมานํ	๒๔๖/๔๐
ปีตวีมานํ	๗๙๕/๙๑	สุวณฺณวีมานํ	๑๑๓๔/๑๔๒
เปสการิยวีมานํ	๑๕๐/๒๗	สุจิวีมานํ	๙๔๔/๑๑๓
ผลทายกวีมานํ	๑๐๖๐/๑๓๑	เสริสฺสกวีมานํ	๑๒๒๘/๑๕๕
ภทฺทิตฺติกาวีมานํ	๒๐๖/๓๕	เสสวตีวีมานํ	๖๔๖/๗๐
ภิกฺขาทายกวีมานํ	๑๐๘๑/๑๓๓	โสณทฺธิณฺทนีวีมานํ	๒๑๗/๓๗
ภิกฺขาทายกวีมานํ	๒๗๐/๔๒	อกฺขรกฺขเปต	๘๐๐/๒๗๓
มณฺชิฏฺฐกวีมานํ	๖๘๙/๗๘	องฺกฺรเปต	๒๕๗/๒๐๐
มณฺญจฺกฺกฺขลิวีมานํ	๑๒๐๗/๑๕๒	อภิรชฺชมานเปต	๓๗๘/๒๑๙
มณฺฑกฺกฺทวปตฺตวีมานํ	๘๕๗/๑๐๐	อมฺพวนเปต	๗๙๖/๒๗๒

๕๖๐ สุตตนต์ปิฎก ขุททกนิกายสุส วิมานเปตวตถุเถรเถรีคาถาปาเลีย

อสาธารณนามานิ	ปพเพ/องเก	อสาธารณนามานิ	ปพเพ/องเก
อมพสกุขรเปต	๕๑๗/๒๓๙	ปิฎจรีตลิกเปต	๑๐/๑๗๑
อุจฺจุเปต	๗๓๗/๒๖๓	ปุตฺติมุขเปต	๗/๑๗๐
อุตฺตรมาตุเปต	๓๓๑/๒๑๑	ภุสเปต	๔๔๗/๒๒๗
อุพฺพรีเปต	๓๖๘/๒๑๖	โภกสัหฺรเปต	๘๐๑/๒๗๓
อุรคเปต	๘๕/๑๘๒	มตฺตาเปต	๑๓๔/๑๙๕
กณฺณมฺณฺหเปต	๓๔๘/๒๑๔	มหาเปสการเปต	๕๔/๑๗๖
กณฺหเปต	๒๐๗/๑๙๕	มิลลฺหุทฺทเปต	๔๗๘/๒๓๒
กุมารเปต	๔๕๓/๒๒๘	รทการีเปต	๔๓๙/๒๒๕
กุมารเปต	๗๔๖/๒๖๕	ราชปุตฺตเปต	๗๕๓/๒๖๖
กุฏฺวินิจฺจนฺทเปต	๔๙๙/๒๓๕	เรวตีเปต	๗๑๔/๒๖๓
ขลาตฺยเปต	๕๘/๑๑๗	สภูจิกฺกุสฺสทสฺสเปต	๘๐๖/๒๗๔
ขตฺตฺตฺปมาเปต	๑/๑๖๙	สตุตฺตปุตฺตขาทิกเปต	๓๔/๑๗๔
คณเปต	๗๘๒/๒๗	สัสมารโมจกเปต	๙๕/๑๘๔
คฺฤทฺขาทกเปต	๗๖๖/๒๖๘	सानฺวาสิตฺตเถโรเปต	๔๐๘/๒๒๑
คฺฤทฺขาทกเปต	๗๗๔/๒๖๙	สารีปุตฺตตฺตเถโรสฺส มาตุเปต	
โคณเปต	๔๖/๑๕๗		๑๑๖/๑๘๖
จุพฺเสฏฺฐีเปต	๒๔๖/๒๐๐	สตุตฺตเปต	๓๔๑/๑๑๒
ติโรกุทฺทฺทเปต	๑๔/๑๗๑	สฺฐกรเปต	๔/๑๖๙
ทฺตฺติยมิลลฺหุทฺทเปต	๔๘๘/๒๓๔	สภูจิปุตฺตเปต	๘๐๒/๒๗๓
ทฺชนปาลเปต	๒๒๗/๑๙๗	เสรีนีนเปต	๔๖๔/๒๓๐
ทฺธาตฺตวิณฺณเปต	๕๐๗/๒๓๗	เสรีสฺสกเปต	๖๐๔/๒๕๖
นนฺทาทเปต	๑๖๘/๑๙๓	องฺคณิกการทฺวาทฺตเถโร	
นนฺทิกาทเปต	๖๕๘/๒๕๗		๒๑๙/๓๓๔
นาคเปต	๗๓/๑๗๙	องฺคฺลิมาลตฺตเถโร	๘๖๖/๔๒๔
ปณฺจปุตฺตขาทิกเปต	๒๖/๑๗๓	อชฺชุนตฺตเถโร	๘๘/๓๐๒
ปาฏฺลิตฺตเปต	๗๙๓/๒๗๑	อชิตตฺตเถโร	๒๐/๒๘๒

อสาธารณนามานี	ปพเพ/องฺเก	อสาธารณนามานี	ปพเพ/องฺเก
อชินตฺเถโร	๑๒๙/๓๑๔	อุปเสนวณฺณตปฺตตฺเถโร	
อณฺชานาวนียตฺเถโร	๕๕/๒๙๓		๕๗๗/๓๘๘
อณฺณาโกณฺทณฺณตฺเถโร		อุปาลิตฺเถโร	๒๔๙/๓๓๘
	๖๗๓/๔๐๒	อุลฺลวณฺณสฺสสฺสทฺเถโร	๓๗๕/๓๕๙
อริมฺตตฺเถโร	๑๑๔/๓๑๐	อุสฺสทฺเถโร	๑๑๐/๓๐๙
อริมฺตตฺเถโร	๗๐๕/๔๐๖	อุสฺสทฺเถโร	๑๙๗/๓๒๘
อนฺรุทฺตตฺเถโร	๘๙๒/๔๒๘	เอกธมฺมสวณียตฺเถโร	๖๗/๒๙๖
อนฺฐปมตฺเถโร	๒๑๓/๓๓๒	เอกวิหารียตฺเถโร	๕๓๗/๓๘๓
อภยตฺเถโร	๒๖/๒๘๔	เอกุตฺถนียตฺเถโร	๖๘/๒๙๖
อภยตฺเถโร	๙๘/๓๐๕	เอรทตฺเถโร	๙๓/๓๐๔
อภิชฺชตฺเถโร	๒๕๕/๓๓๙	กนฺชาเรวตตฺเถโร	๓/๒๗๗
อาตุมตฺเถโร	๗๒/๒๙๘	กณฺหทินฺนตฺเถโร	๑๗๙/๓๒๔
อานนฺทตฺเถโร	๑๐๑๗/๔๔๒	กปฺปตฺเถโร	๕๖๗/๓๘๖
อิสฺสิทตฺเถโร	๑๒๐/๓๑๒	กปฺปฏฺฐกฺรตฺเถโร	๑๙๙/๓๒๘
อิสฺสิทินฺนตฺเถโร	๑๘๗/๓๒๖	กสฺสสฺสทฺเถโร	๘๒/๓๐๑
อุกฺกเชปกฏฺฐจฺจนตฺเถโร	๖๕/๒๙๖	กาตียานตฺเถโร	๔๑๑/๓๖๓
อุคฺคตฺเถโร	๘๐/๓๐๐	กาฬุทายิตฺเถโร	๕๒๗/๓๘๑
อุทฺทชฺยตฺเถโร	๔๗/๒๙๐	กิมฺพิลตฺเถโร	๑๑๕/๓๑๑
อุตฺตรตฺเถโร	๑๒๑/๓๑๓	กุฎฺฐิวิหาริตฺเถโร	๕๖/๒๙๓
อุตฺตรตฺเถโร	๑๖๑/๓๒๑	กุนฺททฺธานตฺเถโร	๑๕/๒๘๑
อุตฺตรปาลตฺเถโร	๒๕๒/๓๓๘	กุมารปฺตตฺเถโร	๓๖/๒๘๗
อุตฺตติยตฺเถโร	๓๐/๒๘๕	กุมารปฺตตฺสหายกตฺเถโร	๓๗/๒๘๗
อุตฺตติยตฺเถโร	๕๔/๒๙๒	กุมารกสฺสสฺสทฺเถโร	๒๐๑/๓๓๐
อุตฺตติยตฺเถโร	๙๙/๓๐๖	กุลฺลตฺเถโร	๓๙๓/๓๖๑
อุทฺทายิตฺเถโร	๖๘๙/๔๐๓	กุกฺกตฺเถโร	๑๙/๒๘๒
อุปวาทตฺเถโร	๑๘๕/๓๒๕	โกสฺสณฺณวิหาริตฺเถโร	๕๙/๒๙๔

๕๖๒ สุตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุส วิมานเปตวตฺถุเถรเถรีคาถาปาลิยา

อสาธารณนามานิ	ปพฺพเพ/องฺเก	อสาธารณนามานิ	ปพฺพเพ/องฺเก
โกสิยตฺถุเถโร	๓๗๐/๓๕๗	เชนุตตฺถุเถโร	๑๑๑/๓๑๐
ขณฺฑุสฺสมนตฺถุเถโร	๙๖/๓๐๕	เชนุตปฺปโรหิตปฺปุตตฺถุเถโร	
ขทิวรณิยตฺถุเถโร	๔๒/๒๘๙		๔๒๓/๓๖๖
ชิตกตฺถุเถโร	๑๐๔/๓๐๗	โชติทาสตฺถุเถโร	๑๔๓/๓๑๗
ชิตกตฺถุเถโร	๑๙๑/๓๒๗	เตกิจฺจนกานิตฺถุเถโร	๓๘๑/๓๕๙
ขุขฺขุสโสมิตตฺถุเถโร	๒๓๔/๓๓๖	เตลฺลुकานิตฺถุเถโร	๗๔๗/๔๑๐
คงคาตีริยตฺถุเถโร	๑๒๗/๓๑๔	ทพฺพตฺถุเถโร	๕/๒๗๗
คยาณสฺสปตฺถุเถโร	๓๔๕/๓๕๓	ทาสกตฺถุเถโร	๑๗/๒๘๑
ควมฺปติตฺถุเถโร	๓๘/๒๘๘	เทวสภตฺถุเถโร	๘๙/๓๐๓
คหฺรุตีริยตฺถุเถโร	๓๑/๒๘๖	ธนิยตฺถุเถโร	๒๒๘/๓๓๕
คิริมานนุทตฺถุเถโร	๓๒๕/๓๕๐	ธมฺมปาลตฺถุเถโร	๒๐๓/๓๓๐
โคตมตฺถุเถโร	๑๓๗/๓๑๕	ธมฺมสญฺญิตตฺถุเถโร	๑๐๘/๓๐๘
โคตมตฺถุเถโร	๒๕๘/๓๓๙	ธมฺมสัวรตฺถุเถโร	๑๐๗/๓๐๘
โคตมตฺถุเถโร	๕๘๗/๓๘๙	ธมฺมิกตฺถุเถโร	๓๐๓/๓๔๖
โคทตตฺถุเถโร	๖๕๙/๓๙๙	นทีกสฺสปตฺถุเถโร	๓๔๐/๓๕๒
โคธิกตฺถุเถโร	๕๑/๒๙๒	นนุทตฺถุเถโร	๑๕๗/๓๒๐
โคธาลตฺถุเถโร	๒๓/๒๘๓	นนุทกตฺถุเถโร	๑๗/๓/๓๒๓
จกฺขุपालตฺถุเถโร	๙๕/๓๐๕	นนุทกตฺถุเถโร	๒๗๙/๓๔๓
จหนฺนตฺถุเถโร	๒๙๙/๓๔๖	นนุทียตฺถุเถโร	๒๕/๒๘๔
จิตตกตฺถุเถโร	๒๒/๒๘๓	นุหาคกมฺมนิตฺถุเถโร	๔๓๕/๓๖๗
จุพฺพตฺถุเถโร	๒๑๑/๓๓๒	นาคสฺมालตฺถุเถโร	๒๖๗/๓๔๒
จุพฺพนุถกตฺถุเถโร	๕๕๗/๓๘๕	นาคิตตฺถุเถโร	๘๖/๓๐๒
จุพฺพจฺจนตฺถุเถโร	๑๑/๒๘๐	นิโครธตฺถุเถโร	๒๑/๒๘๓
จหนฺนตฺถุเถโร	๖๙/๒๙๗	นิสภตฺถุเถโร	๑๙๕/๓๒๘
ชมฺพุกตฺถุเถโร	๒๘๓/๓๔๔	นิตตฺถุเถโร	๘๔/๓๐๑
ชมฺพุกามิกปฺปุตตตฺถุเถโร	๒๘/๒๘๔	ปกฺขตฺถุเถโร	๖๓/๒๙๕

อสาธารณนามานี	ปพเพ/องฺเก	อสาธารณนามานี	ปพเพ/องฺเก
ตาลปฏฺฐตฺเถโร	๑๐๙๔/๔๕๒	พากุลตฺเถโร	๒๒๕/๓๓๕
ติสฺสตฺเถโร	๓๙/๒๘๘	เพลภูจฺจกานิตฺเถโร	๑๐๑/๓๐๗
นุหตฺถกมฺมิตฺเถโร	๔๓๕/๓๖๗	เพลภูจฺจสีสฺสตฺเถโร	๑๖/๒๘๑
นาคสมาลตฺเถโร	๒๖๗/๓๔๒	ภคฺคตฺเถโร	๒๗๑/๓๔๒
นาคิตตฺเถโร	๘๖/๓๐๒	ภทฺทตฺเถโร	๔๗๓/๓๗๒
นิโครธตฺเถโร	๒๑/๒๘๓	ภทฺทชิตฺเถโร	๑๖๓/๓๒๑
นิสฺสทตฺเถโร	๑๙๕/๓๒๘	ภาลีโคธปาปฺตฺตภทฺทียตฺเถโร	
นิตฺตตฺเถโร	๘๔/๓๐๑		๘๔๒/๔๒๓
ปภฺษตฺเถโร	๖๓/๒๙๕	ภลฺลียตฺเถโร	๗/๒๗๘
ปจฺจยตฺเถโร	๒๒๒/๓๓๔	ภารตตฺเถโร	๑๗๕/๓๒๓
ปรีปฺพณฺณกตฺเถโร	๙๑/๓๐๔	ภารทฺวาชตฺเถโร	๑๗๗/๓๒๓
ปรีภูจฺจตฺเถโร	๘๗/๓๐๒	ภูตตฺเถโร	๕๑๘/๓๗๙
ปสฺสสิกตฺเถโร	๒๔๐/๓๓๗	มลิตวมฺภตฺเถโร	๑๐๕/๓๐๘
ปาราสริยตฺเถโร	๙๒๐/๔๓๑	มหากจฺจายนตฺเถโร	๔๙๔/๓๗๖
ปิณฺโฑลภารทฺวาชตฺเถโร		มหากปฺปิตตฺเถโร	๕๔๗/๓๘๔
	๑๒๓/๓๑๓	มหากสฺสปตฺเถโร	๑๐๕๔/๔๔๗
ปิยฉฺชทตฺเถโร	๗๖/๒๙๙	มหากาลตฺเถโร	๑๕๑/๓๑๙
ปิลินฺทวจฺจนตฺเถโร	๙/๒๗๙	มหาโกฏฺฐิตตฺเถโร	๒/๒๗๗
ปฺพณฺณตฺเถโร	๗๐/๒๙๗	มหาจฺจนทตฺเถโร	๑๔๑/๓๑๗
ปฺพณฺณมนฺตานิปฺตฺตตฺเถโร	๔/๒๗๗	มหานาคตฺเถโร	๓๘๗/๓๖๐
ปฺพณฺณมาสตฺเถโร	๑๐/๒๗๙	มหานามตฺเถโร	๑๑๕/๓๑๑
ปฺสฺสตฺเถโร	๙๔๙/๔๓๕	มหาปนฺณกตฺเถโร	๕๑๐/๓๗๗
โปสฺสียตฺเถโร	๓๔/๒๘๖	มหาโมคคฺคฺลฺลนตฺเถโร	
พนฺธุรตฺเถโร	๑๐๓/๓๐๗		๑๑๔๙/๔๖๓
พฺรหฺมทตฺตตฺเถโร	๔๔๑/๓๖๘	มหาวจฺจนตฺเถโร	๑๒/๒๘๐
พฺรหฺมาลิตฺเถโร	๒๐๕/๓๓๐	มาณวตฺเถโร	๗๓/๒๙๘

๕๖๔ สุตตหนตปิฎก ชุททกนิกายสุส วิมานเปตวตฺถเถรเถรีคาถาปาลิยา

อสาธารณนามานิ	ปพฺพเหตุ/อญฺเก	อสาธารณนามานิ	ปพฺพเหตุ/อญฺเก
มาตงฺคปุตฺตตฺถเถโร	๒๓๑/๓๓๕	วจฺจนปาลตฺถเถโร	๗๑/๒๙๘
มาลฺงฺกยปุตฺตตฺถเถโร	๓๙๙/๓๖๒	วชฺชิตตฺถเถโร	๒๑๕/๓๓๒
มิคฺชวลตฺถเถโร	๔๑๗/๓๖๕	วชฺชิปุตฺตตฺถเถโร	๑๑๙/๓๑๒
มิกฺสิรตฺถเถโร	๑๘๑/๓๒๕	วทฺธมตฺถเถโร	๓๓๕/๓๕๒
มุกฺกิตตฺถเถโร	๓๑๒/๓๔๘	วทฺธมมานตฺถเถโร	๔๐/๒๘๘
เมฆียตฺถเถโร	๖๖/๒๙๖	วนวจฺจนตฺถเถโร	๑๓/๒๘๐
เมณฺฑสิรตฺถเถโร	๗๘/๓๐๐	วนวจฺจนตฺถเถโร	๑๔/๒๘๑
เมตฺตชิตฺตเถโร	๙๔/๓๐๔	วปฺปตฺถเถโร	๖๑/๒๙๕
เมพฺพชินตฺถเถโร	๑๓๑/๓๑๔	วสุลฺลิตตฺถเถโร	๑๒๕/๓๑๓
โมฆราชตฺถเถโร	๒๐๗/๓๓๑	วสภตฺถเถโร	๑๓๙/๓๑๖
ยสฺสตฺถเถโร	๑๑๕/๓๑๑	วารณตฺถเถโร	๒๓๗/๓๓๖
ยสฺสทตฺตตฺถเถโร	๓๖๐/๓๕๕	วิษยตฺถเถโร	๙๒/๓๐๔
ยโสชทตฺถเถโร	๒๔๓/๓๓๗	วิชิตฺเสนตฺถเถโร	๓๕๕/๓๕๔
รกฺขิตตฺถเถโร	๗๙/๓๐๐	วิมลตฺถเถโร	๕๐/๒๙๑
รฆฺจปาลตฺถเถโร	๗๖๙/๔๑๓	วิมลโกณฺฑมณฺณตฺถเถโร	๖๔/๒๙๕
รมณียกุกฺกิตตฺถเถโร	๕๘/๒๙๓	วิสาขปมฺจาลีปุตฺตตฺถเถโร	
รมณียวิหาริตตฺถเถโร	๔๕/๒๙๐		๒๐๙/๓๓๑
ราชทตฺตตฺถเถโร	๓๑๕/๓๔๙	วีสกตฺถเถโร	๑๗๐/๓๒๒
ราชตฺถเถโร	๑๓๓/๓๑๕	วีสตฺถเถโร	๘/๒๗๘
รามณฺเอยยทตฺถเถโร	๔๙/๒๙๑	สงฺกิจฺจตฺถเถโร	๕๙๗/๓๙๑
ราหุลตฺถเถโร	๒๙๕/๓๔๕	สงฺฆมรกฺขิตตฺถเถโร	๑๐๙/๓๐๙
ลกฺขณฺณทตฺถเถโร	๔๖๖/๓๗๒	สณฺฑชยตฺถเถโร	๔๘/๒๙๑
โลมสกกฺขิตตฺถเถโร	๒๗/๒๘๔	สนฺธิตตฺถเถโร	๒๑๗/๓๓๓
วฏฺกทิตตฺถเถโร	๓๕๐/๓๕๔	สปปกตฺถเถโร	๓๐๗/๓๔๗
วฏฺกีสตฺถเถโร	๑๒๑๘/๔๗๑	สปปทาสตฺถเถโร	๔๐๕/๓๖๓
วจฺจนโคตตตฺถเถโร	๑๑๒/๓๑๐	สพฺพกามตฺถเถโร	๔๕๓/๓๖๙

อสาธารณนามานี	ปพฺพ/อญฺเ	อสาธารณนามานี	ปพฺพ/อญฺเ
สพฺพมิตฺตตฺเถโร	๑๔๙/๓๑๘	สุนีตตฺเถโร	๖๒๐/๓๙๔
สภียตฺเถโร	๒๗๕/๓๔๓	สุปฺปิยตฺเถโร	๓๒/๒๘๖
สมฺพหุลกจฺจานตฺเถโร		สุพาหุตฺเถโร	๕๒/๒๙๒
	๑๘๙/๓๒๖	สุภุตตฺเถโร	๓๒๐/๓๔๙
สมฺภูตตฺเถโร	๒๙๑/๓๔๕	สุภุจิตฺเถโร	๑/๒๗๖
สมิตฺติคฺคตฺเถโร	๘๑/๓๐๑	สุมฺจกฺลตฺเถโร	๔๓/๒๘๙
สมิทฺธิตฺเถโร	๔๖/๒๙๐	สุมนตฺเถโร	๓๓๐/๓๕๑
สรภงฺคตฺเถโร	๔๘๗/๓๗๔	สุมนตฺเถโร	๔๒๙/๓๖๖
สาณฺณมตฺตยตฺเถโร	๔๒๖/๒๒๘	สุยามนตฺเถโร	๗๔/๒๙๙
सानฺตฺเถโร	๔๔/๒๙๐	สุรราชตฺเถโร	๑๓๕/๓๑๕
สามณฺณกานิตฺเถโร	๓๕/๒๘๗	สุสารถตฺเถโร	๗๕/๒๙๙
สามิทตฺตตฺเถโร	๙๐/๓๐๓	สุหเมนนตฺเถโร	๑๐๖/๓๐๘
สารีปฺตตฺเถโร	๙๘๑/๔๓๘	เสตฺตจฺจนตฺเถโร	๑๐๒/๓๐๗
สิงฺคาลปิตาตฺเถโร	๑๘/๒๘๒	เสนกตฺเถโร	๒๘๗/๓๔๔
สิริมณฺฑตฺเถโร	๔๔๗/๓๖๙	เสลตฺเถโร	๘๑๘/๔๒๐
สิริมิตฺตตฺเถโร	๑๕๙/๓๒๐	โสณกฺกุฏิกณฺฑนตฺเถโร	๓๖๕/๓๕๖
สิริมิตฺตตฺเถโร	๕๐๒/๓๗๗	โสณโกปิวิสตฺเถโร	๖๓๒/๓๙๖
สิริวฑฺฒตฺเถโร	๔๑/๒๘๙	โสณโปฏฺฐิริยปฺตตฺเถโร	
สิวกตฺเถโร	๑๘๓/๓๒๕		๑๙๓/๓๒๗
สีตวนิยตฺเถโร	๖/๒๗๘	โสปากตฺเถโร	๓๓/๒๘๖
สีลวตฺเถโร	๖๐๘/๓๙๓	โสภิตตฺเถโร	๑๖๕/๓๒๑
สีวลิตฺเถโร	๖๐/๒๙๔	โสสมมิตฺตตฺเถโร	๑๔๗/๓๑๘
สีหตฺเถโร	๘๓/๓๐๑	หตฺถาโรหปฺตตฺเถโร	๗๗/๒๙๙
สุคนฺธตฺเถโร	๒๔/๒๘๓	หาริตตฺเถโร	๒๙/๒๘๕
สุนฺทรสมฺพุทฺธตฺเถโร	๔๕๙/๓๗๑	หาริตตฺเถโร	๒๖๑/๓๔๐
สุนาคตฺเถโร	๘๕/๓๐๒	หเรณฺณกานิตฺเถโร	๑๔๕/๓๑๘

อสาธารณนามานิ	ปพฺเพ/องฺก	อสาธารณนามานิ	ปพฺเพ/องฺก
อณฺณตฺราอฺตฺตมาเถรี	๔๗/๔๙๐	ทนต์ิกาเถรี	๔๘/๔๙๐
อณฺณตฺราติสฺสาเถรี	๕/๔๘๒	ธมฺมทินฺนาเถรี	๑๒/๔๘๓
อณฺณตฺราเถรี อปฺปณฺดาตา	๑/๔๘๑	ธมฺมาเถรี	๑๗/๔๘๔
อณฺณตฺราธีราเถรี	๗/๔๘๒	ธีราเถรี	๖/๔๘๒
อณฺณตฺรา	๗๑/๔๙๔	นันทาเถรี	๘๒/๔๙๖
อณฺณตฺรา สามาเถรี	๓๙/๔๘๙	นนฺทตฺตฺราเถรี	๘๗/๔๙๖
อหุฏฺหมกาสีเถรี	๒๖/๒๘๔	ปณฺจสฺสตาปฏฺญาจาราเถรี	๑๒๗/๕๐๒
อโนปมาเถรี	๑๕๑/๕๐๕	ปฏฺญาจาราเถรี	๑๑๒/๔๙๙
อมฺพปาลีเถรี	๒๕๒/๕๑๙	ปุณฺณเถรี	๓/๔๘๑
อิสิทาสีเถรี	๔๐๒/๕๓๘	ปุณฺณนิกาเถรี	๒๓๖/๕๑๗
อฺตฺตมาเถรี	๔๒/๔๘๙	ภทฺทกาศิลาณีเถรี	๖๓/๔๙๓
อฺตฺตฺราเถรี	๑๕/๔๘๔	ภทฺทากุณฺดฺทลาเถรี	๑๐๗/๔๙๙
อฺปจาลาเถรี	๑๘๙/๕๐๙	ภทฺตราเถรี	๙/๔๘๓
อฺปปลวณฺณเถรี	๒๔๔/๕๑๕	มหาปชฺชาปตีโคตมีเถรี	๑๕๗/๕๐๕
อฺปสฺมาเถรี	๑๐/๔๘๓	มิตฺตกาลีเถรี	๙๒/๔๙๗
กิสฺสาคอตฺมีเถรี	๒๑๓/๕๑๓	มิตฺตฺตาเถรี	๓๑/๔๘๗
เขมาเถรี	๑๓๙/๕๐๓	มฺตฺตฺตาเถรี	๒/๔๘๑
คฺตฺตฺตาเถรี	๑๖๓/๕๐๖	เมตฺตฺติกาเถรี	๒๙/๔๘๗
จันทาเถรี	๑๒๒/๕๐๑	โรหิณีเถรี	๒๗๑/๕๒๓
จาปาเถรี	๒๙๒/๕๒๕	วชฺชมาตาเถรี	๒๐๔/๕๑๒
จาลาเถรี	๑๘๒/๕๐๙	วาสฺสิฏฺฐีเถรี	๑๓๓/๕๐๒
จิตฺตฺตาเถรี	๒๗/๔๘๖	วิชฺชาเถรี	๑๖๙/๕๐๗
ชนฺดฺตาเถรี	๒๑/๔๘๕	วิมล ปุณฺณคณฺนิกาเถรี	
ทีสฺมตฺตฺตาเถรี	๑๑๗/๕๐๐		
ติสฺสาเถรี	๔/๔๘๒		๗๒/๔๙๔

อสาธารถณนามานี	ปพฺพ/องฺเก	อสาธารถณนามานี	ปพฺพ/องฺเก
วิสาขาทเถรี	๑๓/๔๘๔	สุภา ชีวภุมพวนิกาเถรี	
สกุลาทเถรี	๙๗/๔๙๔		๓๖๘/๕๓๔
สงฆาทเถรี	๑๘/๔๘๕	สุนาเถรี	๑๔/๔๘๔
สามาทเถรี	๓๗/๔๘๘	สุนา วุฑฺฒปพฺพชิตาเถรี	
สีสุปปจาลาทเถรี	๑๙๖/๕๑๑		๑๖/๔๘๔
สีหาเถรี	๗๗/๔๙๕	สุเมธาเถรี	๔๕๐/๕๔๔
สุกุกาทเถรี	๕๔/๔๙๑	เสลาเถรี	๕๗/๔๙๑
สุชาตาทเถรี	๑๔๕/๕๐๔	โสณาเถรี	๑๐๒/๔๙๘
สุนทรีเถรี	๓๑๓/๕๒๗	โสมาเถรี	๖๐/๔๙๒
สุภา ภุมมารถิตาเถรี	๓๓๙/๕๓๐		

สุตตตันตปิฎก ขุททกนิกายสุต

วิมานวตถุ เปตวตถุ

เถรคาถา เถรีคาถาปาติยา

กาถานํ ปรมปาथा

กาถานํ ปรมปาथा	ปพฺเพ/องฺเก	กาถานํ ปรมปาथा	ปพฺเพ/องฺเก
อนเนกาวณฺณํ ทรโสกนาสนํ ๑๑๙๙/๑๕๐		อจฺเจรรูปํ สุตตสฺส ฅาณํ ๔๕๓/๒๒๘	
อปี สกฺโกว เทวีนฺโท ๑๕๗/๒๙		อนฺตลิกฺขสฺมี ติฏฺฐจฺนฺโต ๕๐๗/๒๓๗	
อภิกฺกนฺเตน วณฺณเณ ๗๕/๑๔		อิทํ วิมานํ รุจิริํ ปภสฺสํ ๑๕๐/๒๗	
อลงฺกตา กนกกณฺจนาจิตํ ๗๐๕/๘๐		อิทํ มม อจฺจุจฺฉนํ มหนตํ ๗๓๗/๒๖๓	
อลงฺกโต มฏฺฐกฺกณฺฑลํ ๑๒๐๗/๑๕๒		อจฺจุเจหิ กณฺหํ กิํ เสสิ ๒๐๗/๑๙๕	
อลงฺกโต มาลยฺชโร สุวตฺโถ		อจฺจุเจหิ เรวเต สฺสุปาปฺรมเม	
	๑๑๐๑/๑๓๖		๗/๑๔-๗/๓๖/๒๖๓
อหํ ปุเร ปพฺพชิตสฺส ภิกฺขุโน สุตฺตํ		อฺรโคว ตจํ ชินฺณํ ๘๕/๑๘๒	
	๓๔๑/๒๑๒	อภฺโกโรนํ อนฺุปนาหิ ๕๐๒/๓๗๗	
อหุ ราชฯ พุรหฺมทตฺโต ๓๖๘/๒๑๖		อภฺโกโรสฺส กุโต โภโร ๔๔๑/๓๖๘	
อภิชฺชมาเน วาริมฺหิ ๓๘๗/๒๑๙		อํคาริโนทานิ ทุมฯ ภทฺเต	
อยมฺจ เต ปฺกฺขรณํ สฺรมมา			๕๒๗/๓๘๑
	๗/๙๖/๒๗๒	อจฺจุยฺนฺติ อโหโรตฺตา ๑๔๕/๓๑๘	
อลงฺกโต มฏฺฐกฺกณฺฑลํ		อจฺจุโณทิกฯ ปฏฺฐสิลา ๑๑๓/๓๑๐	
	๑๘๖-๒๐๖/๑๙๕	อรรชํ ชีรมาเนน ๓๒/๒๘๖	
อจฺจุมิทํ มณฺธิณฺณํ วิมานํ ๙๑๐/๑๑๐		อตฺถาย วต เม พุทฺโธ ๓๔๐/๓๕๒	
อฺพาโร เต ยโส วณฺโณ ๒๘๖/๔๕		อติสํติ อติอฺณฺหํ ๒๓๑/๓๓๕	
โอมาสยิตฺวา ปจฺวี สเทวํ ๒๙๖/๔๖		อริเจตโส อปฺปมชฺชโต ๖๘/๒๙๖	

กาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺพเพ/องฺเก	กาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺพเพ/องฺเก
อนฺโหหํ หตฺเตนฺโตสฺมิ	๙๕/๓๐๕	อโห พุทฺธา อโห ฐมฺมา	๒๐๑/๓๓๐
อนาคตํ โย ปฏิกจฺจ ปสฺสติ		อาพาธ เม สมฺปฺปนฺเน	๓๐/๒๙๕
	๕๔๗/๓๙๔	อารณฺณิกา ปิณฺฑปาตिका	
อนาสนฺนวรา เอตา	๓๔/๒๙๖		๑๑๔๙/๔๖๓
อนิจฺจานิ คหฺกานิ	๑๙๓/๓๒๕	อาสนฺทิกุฏฺฐิกํ กตฺวา	๕๕/๒๙๓
อนฺวสฺสโก ปพฺพชฺโช	๒๔/๒๙๓	อิโต พหิทฺธา ปุณฺณณฺวาทินํ	
อนุสาสี มหาวีโร	๖๖/๒๙๖		๙๖/๓๐๒
อเนกชาติสํสาร์	๗๙/๓๐๐	อิทํ ปุเร จิตฺตมจฺจริ จาริกํ	๗๗/๒๙๙
อปิ เจ โหติ เตวิชฺโช	๑๒๙/๓๑๔	อุกฺกณฺธิโตปิ น วเส	๑๐๕/๓๐๙
อภิสตฺถว นิปตฺติ วโย	๑๑๕/๓๑๑	อุกฺเขปกฏฺวจฺจนฺตสฺส	๖๕/๒๙๖
อมพปลฺลวสฺงกาสํ	๑๙๗/๓๒๙	อุฏฺฐาหิ นิสิตฺท กาทิยาน	๔๑๑/๓๖๓
อยมาหุ ปฺราณิยา กุฏฺฐิมา	๕๗/๒๙๕	อุตฺตติณฺณา ปงฺกา ปลิปา	๙๙/๓๐๓
อยมิตฺติ กปฺปโณ กปฺปฏฺฐุโร		อุทกํ หิ นยฺนติ เนตฺติกา	๑๙/๒๙๒
	๑๙๙/๓๒๙	อุปฺทฺธมาโย มํ อวจาสิ	๑๔/๒๙๑
อโยเค ยฺยณฺชมตฺตานํ	๓๒๐/๓๔๙	อุปฺปตฺตเตสฺสุ นิปเต	๗๖/๒๙๙
อโยนิสฺสุทฺธิเมวสํ	๒๑๙/๓๓๔	อุปฺสนฺโต อุปรโต	๒/๒๗๗
อโยนิโสมนสํสํการา	๑๕๗/๓๒๐	อุปฺสมฺปาทา จ เม ลทฺธา	๓๖๕/๓๕๖
อรหํ สฺสคฺโต โลเก	๑๙๕/๓๒๕	อุปารมฺภจิตฺโต ทุมฺเมโธ	๓๖๐/๓๕๕
อลงฺกตา สฺวสนา	๒๖๗/๓๔๒	อุปาสิตา สปฺปริสา	๑๗๙/๓๒๔
อลงฺกตา สฺวสนา	๔๕๙/๓๗๑	อุภเยเนว สมฺปนฺโน	๒๙๕/๓๔๕
อสฺสขี วต อตฺตานํ	๙๙/๓๐๒	เอกกา มยํ อรณฺเณ วิหฺราม	
อสฺสชฺเต หริโตภาเส	๒๑๗/๓๓๓		๖๒/๒๙๕
อหํ โข เวพฺพคฺคฺมพสฺมํ	๒๓/๒๙๓	เอกปฺตฺโต อหํ ภาสี	๔๗๓/๓๗๒
อหํ มิทฺเธน ปกฺโต	๒๗๑/๓๔๒	เอกํ ปุปฺผํ จจิตฺวาน	๙๖/๓๐๕
อหุ ตฺยหํ สทฺธา	๒๔๖/๓๓๙	เอโกปิ สทฺโธ เมธาวี	๒๔๐/๓๓๗
อหุ พุทฺธสฺส ทายาโท	๑๙/๒๙๒	เอส ภิกฺขุโย ปลีทามิ	๖๗๓/๔๐๒

กาลานัน ปจฺมปาทา	ปพฺพเพ/อฺงฺเก	กาลานัน ปจฺมปาทา	ปพฺพเพ/อฺงฺเก
กึ เม กตา ราชคเห	๕๕/๔๙๑	ชาติเมเทน มตฺโตหิ	๔๒๓/๓๖๖
เขตฺตูปมา อรหนโธ	๑/๑๖๙	ชินฺณณฺจ ทิสฺวา ทฺกฺขิตฺตณฺจ พฺยาธิตํ	
ขนฺธา ทิฏฺฐา ยถาภูตํ	๙๗/๓๐๒		๗๓/๒๙๙
ขนฺธา มยา ปริณฺญาตา	๑๖๑/๓๒๑	ติโร กุทฺเตสฺส ติฏฺฐนฺติ	๑๔/๑๗๑
ชีณฺหา หิ มยํ ชาติ	๑๓๕/๓๑๕	ติสฺเส ยฺญชฺชสฺส ธมฺเมหิ	๕/๔๙๒
คจฺฉํ วเทสิ สมณ จิโตมฺหิ		ติสฺเส สิณฑสฺส สิณฑาย	๔/๔๙๒
	๙๖๖/๔๒๔	ททฺทลฺลมาณา วณฺณเน	๖๑๙/๖๗
คฺฤทฺธปโต อุกฺคณฺตฺวา	๗๖๖/๒๖๙	ทพฺพหฺมณฺนิสํสาธสฺส	๙๙๑/๑๑๗
คฺฤทฺธจ มุตฺตํ รุทฺธิณฺจ ปุพฺพํ		ทพฺพนฺเตน อมฺพวนํ รมํ	๗๙๓/๙๐
	๕๕/๑๗๖	ทิสฺวาน เทวํ ปฏฺฐิจฺฉนิ ภิกฺขุ	
จตฺกฺขตฺตํ ปณฺจกฺขตฺตํ	๓๗/๔๙๙		๑๑๕๙/๑๔๕
จาดฺดทฺทสิ ปณฺจทฺทสิ	๓๑/๔๙๗	ทิฏฺฐา ตยา นรียา ติรจฺจานโยนี	
จณฺทาลิ วนฺท ปาทานิ	๑๙๕/๓๓		๗๙๓/๒๗๑
จนฺโท ยถา วิคฺคตฺวลาหเก นนฺ		ทพฺพํ สฺมา ธารสิ วณฺณธํ	
	๑๐๖๙/๑๓๒		๗/๑๗๐
จิรปฺปาวสี ปุริสํ	๙๖๑/๑๐๐	ทิวาวิหารคตํ ภิกฺขุ	๓๓๑/๒๑๑
จิตฺตนิมิตฺตสฺส โกวิท	๙๕/๓๐๒	ทส ปฺตเต วิชฺชาติวฺวา	๑๐๒/๔๙๙
จิรตฺตํ วตาทาปี	๗๔๗/๔๑๐	ทหฺรา ตํ รุปวดี	๑๓๙/๕๐๓
จฺจตา ปตฺนติ ปติตา	๖๓/๒๙๕	ทหฺราหิ สฺสทฺทวสนา	๓๓๙/๕๓๐
จฺจนฺทชาตา อวสาयी	๑๒/๔๙๓	ทิวาวิหารา นิภฺขมม	๔๙/๔๙๐
จฺจนฺมตฺตวสฺสติ	๔๔๗/๓๖๙	ทฺกฺคตฺตาหิ ปฺเร อาสิ	๑๒๒/๕๐๑
จ ผสฺสาชฺชเน หิตฺวา	๑๑๕/๓๑๑	ทนฺธา มยํ คตฺติ อาสิ	๕๕๗/๓๙๕
จวิปาปก จิตฺตภทฺทก	๒๐๗/๓๓๑	ทพฺพํ กุสํ ปิณฺณกิลํ	๒๗/๒๙๔
ชีวกมฺพวนํ รมํ	๓๖๙/๕๓๔	ทิฏฺฐา มยา ธมฺมธฺรา อฺปาสกา	
ชโน ชนฺสฺมี สมฺพนฺโร	๑๔๙/๓๑๙		๑๙๗/๓๒๖
ชาตฺรฺเปน สมฺมณฺนา	๒๙๙/๓๔๖	ทปาทโกยํ อสุจิ	๔๕๓/๓๖๙

คาถานํ ปฐมปาठा	ปพฺพេ/องฺก	คาถานํ ปฐมปาठा	ปพฺพេ/องฺก
ทิสฺวาน ปาฐิหิราณี	๓๗๕/๓๕๙	น ตาว สุปิตํ โหติ	๑๙๓/๓๒๗
ทิสฺวา ปาสาทนํายา	๔๘๐/๓๗๓	นทนต์ เหวํ สปปญฺญา	๗/๓๒๗
ทุกฺขา กามา เอรก	๙๓/๓๐๔	นทฺทมานาคตํ จิตฺตํ	๒๑๓/๓๓๒
ทูปฺปพฺพชฺชํ เว ทฺรวิสาสา เกหา		น นฺุณายํ ปรมฺหิตานุกมฺปิโน	
	๑๑๑/๓๑๐		๑๐๙/๓๐๙
ทุมฺวหฺยาย อุปปนฺโน	๖๔/๒๙๕	นโม เต พุทฺธวีรตฺถุ	๔๗/๒๙๐
ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี		นโม หิ ตสฺส ภควโต	๙๔/๓๐๔
	๓๐๓/๓๔๖	นยิทํ อนเยน ชฺวิตํ	๑๒๓/๓๑๓
ธณฺเฑวํ สิจฺจติ วาติ	๕๐/๒๙๑	นทานากุลมลสมฺปฺญโน	๕๖๗/๓๘๖
ธิตฺตํ ปฺปูเร ทฺถกนฺธ	๒๗๙/๓๔๓	นทานาชนปทํ ยนฺติ	๓๗/๒๙๗
ธาทูโย ทฺถกฺขโต ทิสฺวา	๑๔/๔๘๔	นาหํ เอเตน อตฺถิโก	๑๐๓/๓๐๗
ธีรา ธีเรหิ ธมฺเมหิ	๗/๔๘๒	นาหํ ภาสฺส ภายามิ	๒๑/๒๘๓
ธีเร นิโรธํ ฝุเสหิ	๖/๔๘๒	นิกฺขนฺติ วต มํ สนฺตํ	๑๒๑๘/๔๗๑
นคฺคา ทฺถพฺพณฺณรูปาถ	๗๘๒/๒๗๐	นีเจ กุลมฺหิ ชาโตหํ	๖๒๐/๓๙๔
นคฺโค กิโส ปพฺพชฺชิตฺติ ภนฺเต		นีลพฺภาวณฺณา รุจิรา	๑๓/๒๘๐
	๒๔๖/๒๐๐	นีลา สุคฺคิวา สฺสิโน	๒๒/๒๘๓
นคฺโค ทฺถพฺพณฺณรूपิสิ	๒๒๗/๑๙๗	นกรรมฺหิ กุสุมนาเม	๔๐๒/๕๓๘
นรนาเรปฺปรกฺขโต ยฺวรา	๔๗๘/๒๓๒	นงฺคเลหิ กสํ เขตฺตํ	๑๑๒/๔๙๙
นีลา ปิตา จ กาพา จ	๒๐๖/๓๕	นตฺถิ นิสฺสรณํ โลเก	๕๗/๔๙๑
น อุกฺขิเป โน จ ปรีกฺขิเป ปเร		ปณฺณวิสฺตฺวาสุสานิ	๓๙/๔๘๙
	๒๐๙/๓๓๑	ปิณฺฑปาตํ จริตฺวาน	๑๗/๔๘๔
น ถณฺเณ ปฺปรกฺขโต จเร		ปฺณณเณ ปฺปรสฺสุ ธมฺเมหิ	๓/๔๘๑
	๑๐๕๔/๔๔๗	ปฺตฺตโตโสเกนาหํ อฆฺฏา	๑๓๓/๕๐๒
นคา นคฺคเคสฺสุ สฺสํวิรูปฺพา	๑๑๐/๓๐๙	ปฺตฺโต พุทฺธสฺส ทายาโท	๖๓/๔๙๓
น ตถามตํ สตรสํ สฺสนฺนํ	๙๑/๓๐๔	เปตานิ โภติ ปฺตฺตานิ	๓๑๓/๕๒๗
นตฺถิ โกจิ ภโว นิจฺจ	๑๒๑/๓๑๓	ปณฺจกฺขนฺธา ปริณฺญาตา	๙๐/๓๐๓

กาลานัน ปจฺมปาทา	ปพฺพเพ/อฺงฺเก	กาลานัน ปจฺมปาทา	ปพฺพเพ/อฺงฺเก
ปญฺจ กามกฺุณฺเ หิตฺวา	๑๙๕/๓๒๘	ปฺพเพ หนฺติ อตฺตทานัน	๑๓๙/๓๑๖
ปญฺจ จินฺนฺเท ปญฺจชฺเห	๑๕/๒๘๑	ปฺรโต ปจฺจนฺโต วาปี	๕๓๗/๓๘๓
ปญฺจ นีวรณฺเ หิตฺวา	๑๗/๑/๓๒๒	ปฺพเพ กตฺตานํ กมฺมานํ	๗๕๓/๒๖๖
ปญฺจปณฺณาส วสฺसानิ	๒๘๓/๓๔๔	ปฺรโต จ เสเตนฺ ปเลติ หตฺถิยา	
ปญฺจาทาหํ ปพฺพชฺชิตฺ	๒๒๒/๓๓๔		๗๓/๑๗๙
ปญฺญํ อิมํ ปสฺส ตถาคตฺตานํ	๓/๒๗๗	ปภสฺสรวรรณฺณนิภ	๖๙๗/๗๙
ปญฺญาพลี สีสฺวตฺตปฺนโน	๑๒/๒๘๐	ปฺลลฺงฺกเสฏฺฐเจ มณฺโฬสวณฺณจิตฺเต	
ปณฺฑิตํ วต มํ สนฺตํ	๒๕๒/๓๓๘		๓๐๗/๔๙
ปณฺณวีสฺตวสฺसानิ	๔๐๕/๓๖๓	ปาริฉตฺตเก โกวิพาเร	๖๘๐/๗๖
ปนาโท นาม โส ราช	๑๖๓/๓๒๑	ปิณฺฑทาย เต จรณฺตสฺส	๑๘๕/๓๒
ปพฺพชฺช ชฺชิวิกตฺโตหํ	๓๑๑/๓๔๘	ปีจฺนฺเต เวฬุริยมยํ อุพาริ	๘/๒
ปพฺพชฺช ตฺถยิตฺวาน	๑๐๗/๓๐๘	ปีจฺนฺเต โสวณฺณมยํ อุพาริ	๑/๑
ปรีตํ ทารุมารุยฺห	๑๔๗/๓๑๘	ปีตวตฺถे ปีตฺตเช	๖๕๘/๗๓
ปรีปฺนฺณกาโย สฺสรุจิ	๘๑๘/๔๒๐	ปฺนฺณมาเย ยถา จนฺโท	๑๑๗/๑/๑๔๗
ปเร อมฺพาฏการาเม	๔๖๖/๓๗๒	พฺภุจํ ชํเสหิ มกฺเสหิ	๓๑/๒๘๖
ปเร จ น วิชานนฺติ	๒๗๕/๓๔๓	ผลิกฺรชฺตเหมฆาลจณฺณํ	๖๔๖/๗๐
ปเร จ นํ ปสฺสณฺติ	๑๕๙/๓๒๐	พฺพุทฺธ วีร นโม ตยตฺถุ	๑๕๗/๕๐๕
ปสฺส จิตฺตกตํ พิมฺพํ	๗๖๙/๔๑๓	พฺพุ สปตฺเต ลภติ	๑๕๓/๓๑๙
ปสฺสติ ปสฺโส ปสฺสณฺตํ	๖๑/๒๙๕	ภิกฺขุณี สีสฺสมปฺนนา	๑๙๖/๕๑๑
ปทาย มาตา ปิตโร	๘๙๒/๔๒๘	ภิกฺขุ สิวํถิกํ กนฺตฺวา	๓๑๕/๓๔๙
ปาจันวิสฺทายมฺหิ	๑๕๕/๓๑๙	มตฺตา วณฺณเณ รุเปณ	๗๒/๔๙๔
ปาโต มชฺฌนฺตํ สํ	๓๔๕/๓๕๓	มกฺกโฏ ปญฺจทวารายํ	๑๒๕/๓๑๓
ปาปมิตฺเต วิวชฺเชตฺวา	๒๖๔/๓๔๐	มตํ วา อมฺม โรทนฺติ	๔๔/๒๙๐
ปามุชฺชพฺพุโล ภิกฺขุ	๑๑/๒๘๐	มณฺธิฏฺฐเก วิมานสฺมี	๖๘๙/๗๘
ปาสาทิเก พฺพุ ทิสฺวา	๙๔๙/๔๓๕	มหนฺตํ นาคํ อภิรฺยุห	๙๖๘/๑๑๕
ปิสฺสณฺน จ โกชนเณ	๑๐๑๗/๔๔๒	มยํ โภเก สํหริมฺห	๘๐๑/๒๗๓

คาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺเพ/องฺเก	คาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺเพ/องฺเก
มาลี กิริฎี กาญฐี	๔๙๙/๒๓๕	ยถา อการํ ทูจฺจนฺนํ	๑๓๓/๓๑๕
มนฺตาวตฺติยา นคเร รณฺโณ	๔๕๐/๕๔๔	ยถา กลีโร สฺสุ วฑฺฒิตคฺโค	
มา สฺสุ เต วฑฺฒโลกมฺหิ	๒๐๔/๕๑๒		๗๒/๒๙๘
มุตฺเต มุณฺจสฺสุ โยเคหิ	๒/๔๘๑	ยถาจารย์ ยถาสโต สติมา	๙๘๑/๔๓๘
มุสลานิ คเหตฺวา	๑๑๗/๕๐๐	ยถาปิ เอกปฺตฺตสฺมี	๓๓/๒๘๖
มุสลานิ คเหตฺวาน	๑๗๕/๕๐๘	ยถาปิ ภทฺโท อาชฺณโณ	๑๖/๒๘๑
ยฺนตํ อีสึหิ ปตฺตพฺพิ	๖๐/๔๙๒	ยทา อหํ ปพฺพชฺชิต	๖๔๕/๓๙๘
ยสฺส มคฺคํ น ชานาสิ	๑๒๗/๕๐๒	ยถา ทุกฺขํ ชรามรณนฺติ	ปณฺทิต
ยาว กาสิชนปโท	๒๕/๔๘๖		๕๑๘/๓๗๙
เย อิเม สตฺตโปชฺฌมฺภา	๒๑/๔๘๕	ยทา นโว ปพฺพชฺชิต	๔๒๙/๓๖๖
ลฺภฺจิทฺถํ ปุเร อาสี	๒๙๒/๕๒๕	ยทา ปจฺมมทฺทกฺขิ	๕๑๐/๓๗๗
ลฺปนเกสี ปงฺกธรี	๑๐๗/๔๙๙	ยทา พลาภา สฺจิปณฺทรจฺจทา	
ยถา วนํ จิตฺตตลํ ปภาสติ			๓๐๗/๓๔๗
	๑๐๕๔/๑๓๐	ยทาหํ ฐมฺมมสฺโสสี	๑๓๑/๓๑๔
ยา เทวราชสฺส สภา สฺฐมฺมา		ยสฺส สพฺรหฺมจารีสุ	๓๘๗/๓๖๐
	๑๑๐๘/๑๓๗	ยสฺสาสวา ปริกฺขิณา	๙๒/๓๐๔
ยฺตุตา จ เต ปรมอลงฺกตา หยา		ยํ กิจฺจํ ทพฺพหิริเยน	๑๖๗/๓๒๒
	๑๓๗/๒๔	ยํ ปตฺถยมาโน ฐมฺเมสฺสุ	๓๓๐/๓๕๑
โย วทตํ ปวโร มนุเชสฺสุ	๘๘๖/๑๐๕	ยํ มยา ปกตํ กมฺมํ	๘๐/๓๐๐
ยงฺกิณฺจารมฺมณํ กตฺวา	๑๐/๑๗๑	ยํ มยา ปกตํ ปาปํ	๘๑/๓๐๑
ยํ ททาติ น ตํ โหติ	๘๐๐/๒๗๓	ยา ตํ เม หตฺถิถึวาย	๘๔๒/๔๒๓
ยสฺส อตฺถาย กจฺจาม	๒๕๗/๒๐๒	ยาหุ รุณฺเณ สมฺกุกฺกุโจ	๖๓๒/๓๙๖
ยณฺณตตฺถํ วา ธนตฺถํ วา	๗๐๕/๔๐๖	เย โข เต เวณฺมิสฺเสน	๑๔๓/๓๑๗
ยโต อหํ ปพฺพชฺชิตฺวา	๑๘๑/๓๒๕	เย จิตฺตกถี พหุสฺสุตา	๒๓๔/๓๓๖
ยโต อหํ ปพฺพชฺชิต	๔๘/๒๙๑	เยน เยน สฺสุภิกฺขานิ	๘๒/๓๐๑

คาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺเพ/อฺงฺเก	คาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺเพ/อฺงฺเก
โย อิทฺธิยา สรภํ อฏฺฐเปสิ ๓๘/๒๘๘		เวพฺพริยตฺถมภํ ฐจิริ ปภสฺสํ	
โย ทนฺธกาเล ตฺรติ ๒๙๑/๓๔๕			๔๓๙/๒๒๕
โย ทฺพุทฺทมโย ทเมเน ทนฺโต ๕/๒๗๗		เวพฺพริยตฺถมภํ ฐจิริ ปภสฺสํ ๑๐๑/๑๘	
โยธ โกจิ มนุสฺเสสุ ๒๓๗/๓๓๖		สจฺจตตฺตํ สุมทฺธิ	๓๒๗/๕๓
โย ปาณฺทิ มจฺจุราชสฺส เสนํ		สทฺสสยฺยตฺตํ หยวาทนํ สุมํ	
	๗/๒๗๘		๑๐๑๕/๑๑๒
โย ปุพฺเพ กรณียานิ ๒๒๕/๓๓๘		สุโณถ ยกฺขสฺส จ วาณิชาเน จ	
โย เว คุรุณํ วจฺนณฺณ ธีโร			๑๒๒๘/๑๕๕
	๓๗๐/๓๕๗	สุริโย ยถา วิคฺคตวาลาหเก นเม	
โย สีตวณํ อุปาคา ภิกฺขุ ๖/๒๗๘			๑๐๗๕-๑๐๗๘/๑๓๓
โย หเว ททโร ภิกฺขุ ๒๐๓/๓๓๐		สุวณฺณจฺจนฺทํ นาวํ	๔๓/๘
รมณียา เม กุฎฺฐิกา ๕๘/๒๙๓		สุสฺสูกฺขนฺธํ อภิรฺยฺห นาคํ ๙๖๑/๑๑๔	
รฺกฺขมฺลคฺคหํ ปสฺสขิย ๑๑๙/๓๑๒		โสวณฺณมเย ปพฺพตฺสมี ๑๑๓๔/๑๔๒	
รูปํ ทิสฺวา สติ มุญฺจา ๙๘/๓๐๕		สฺฐิจิ วสฺสสทฺสสฺสานิ ๘๐๒/๒๗๓	
ราชา ปิณฺดโก นาม ๖๕๘/๒๕๗		สวตฺถิ นาม นคฺริ ๗๔๖/๒๖๕	
ลตา จ สขฺชา ปวรา จ เทวตา		สุโณถ ยกฺขสฺส จ วาณิชาเน จ	
	๓๑๖/๕๑		๖๐๔-๖๕๗/๒๕๖
วาทโรคาภินิโต ตฺวํ ๓๕๐/๓๕๔		โสวณฺณโสปาณผลกา	๓๔๘/๒๑๔
วิชาเนยฺย สกํ อตฺถํ ๕๘๗/๓๘๙		สจฺจติยา วีย โอมฺภูโจ	๓๙/๒๘๘
วิวรมนฺอุปตฺตํ วิชฺชุตฺตา ๔๑/๒๘๙		สจฺจลิงฺคสฺส อจฺจสฺส	๑๐๖/๓๐๘
วิริตฺตํ อปฺปนิกฺโขสํ ๕๗๗/๓๘๘		สตีมา ปณฺณวา ภิกฺขุ ๑๖๕/๓๒๑	
วิหริ อเปกฺขิ อิทฺ วา หุํ วา		สตี อฺปฏฺฐเปตฺวาน	๑๘๒/๕๐๙
	๑๐/๒๗๙	สตีมตี จกฺขุมตี	๑๘๙/๕๐๙
วิหวิหาภินิเท ๔๙/๒๙๑		สทฺทาย ปพฺพชิตฺวาน	๘/๔๘๒
เวสาลี นาม นคฺรตฺถิ วฐฺชีเน		สมณาทิ โภติ มํ วิปฺสฺสิ ๒๗๑/๕๒๓	
	๕๑๗/๒๓๙	สฺมํ ตฺวํ วุฑฺฒิกเก เสหิ ๑๖/๔๘๔	

คาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺเพ/องฺก	คาถานํ ปจฺมปาทา	ปพฺเพ/องฺก
สฺขํ สฺปาหิ เถริเก	๑/๔๘๑	สีลเมว อิธ อคฺคํ	๗๐/๒๙๗
สมฺมุตฺตา สาธุ มุตฺตมฺหิ	๑๑/๔๘๓	สีลเมวอิธ สีฏฺเขถ	๖๐๘/๓๙๓
สมฺมุตฺติเก สมฺมุตฺติกา	๒๓/๔๘๖	สีหปฺปมตฺโต วิหเร	๘๓/๓๐๑
สทฺทํ สุตฺวา สติมฺมฺจฺา	๙๙/๓๐๖	สีหानว นทฺนทานํ	๑/๒๗๖
สทฺธาย อภินิภฺขมฺม	๒๔๙/๓๓๘	สฺขญฺเจ ชีวิตํ อิจฺฉเ	๒๒๘/๓๓๕
สทฺธายาหํ ปพฺพชิตฺโต	๔๖/๒๙๐	สฺขํ สฺขตฺโต ลภเต ตทาจรํ	
สพฺพพรตฺตํ สฺปิตฺวาน	๘๔/๓๐๑		๓๕/๒๘๗
สพฺโพ ราโค ปหีนฺ เม	๗๙/๓๐๐	สฺขํ สปนฺติ มฺนโย	๑๓๗/๓๑๕
สพฺภิเรว สมาเสถ	๔/๒๗๗	สฺถนาถ ฌาตโย สพฺเพ	๒๕๕/๓๓๙
สมณฺสฺส อหฺน จินฺตา	๗๒๖/๔๐๘	สฺตฺวาน ฆมฺมํ มหิตฺ มหารสํ	
สมฺมปฺปชานสมฺปนฺโน	๑๐๐/๓๐๖		๖๙/๒๙๗
สมฺนฺนมยมตฺตานํ	๒๙/๒๘๕	สฺตฺวา สฺภาสิตํ วาจํ	๒๖/๒๘๔
สเร หตฺถเกหิ ภณฺชิตฺวา	๔๘๗/๓๗๔	สฺเทสิโต จกฺขมฺตา	๔๑๗/๓๖๕
สฺวาคตํ นาปคตํ	๙/๒๗๙	สมฺมตฺติโก สมฺมตฺติโก สาธุ	๔๓/๒๘๙
สฺวาคตํ วต เม อาสิ	๒๘๗/๓๔๔	สฺสฺสฺสา สฺตวทฺธมนํ	๑๔๑/๓๑๗
สวีสํสฺสสฺสติโก	๑๐๘/๓๐๘	สฺสฺขมฺนิปฺนตฺถทสฺสินา	๒๑๐/๓๓๑
สํสรํ ทิฆมทฺธานํ	๒๑๕/๓๓๒	หเล อุปฺหเล สีสุปฺหเล	๔๒/๔๘๙
สํสรํ หิ นิริยํ อคฺคจิสํ	๒๕๘/๓๓๙	หิตฺวา คิหิตฺวํ อนวโรตฺตตฺโต	
สาธุ สฺตํ สาธุ จริตํ	๓๖/๒๘๗		๑๐๑/๓๐๗
สาธุ สฺวหิตานํ ทสฺสนํ	๗๕/๒๙๙	หิตฺวา สตปัลลํ กํสํ	๙๗/๓๐๕
สาธุ หิ กิร เม มาตา	๓๓๕/๓๕๒	หิตฺวา ฆเร ปพฺพชิตฺวา	๑๘/๔๘๕

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎก*

๑. สมเด็จพระพุฒาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	กรรมการ
๕. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	กรรมการ
๖. พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙. พระธรรมปัญญารักษ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐. พระธรรมคุณากรณ์	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	กรรมการ
๑๒. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	กรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๓/๒๕๔๘ มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนาม คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๕ มติที่ ๓๕๗/๒๕๔๕ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทน กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง

๒๑.	พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	กรรมการ
๒๒.	พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	กรรมการ
๒๓.	พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	กรรมการ
๒๔.	พระราชเมธี	วัดราชนัดดาราม	กรรมการ
๒๕.	พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	กรรมการ
๒๖.	พระราชวรมนี	วัดดุสิดาราม	กรรมการ
๒๗.	พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	กรรมการ
๒๘.	พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	กรรมการ
๒๙.	พระราชสุธี	วัดเทวราชกุญชร	กรรมการและเลขานุการ
๓๐.	พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	กรรมการ
๓๑.	พระราชปฏิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๓๒.	พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศน์เทพวราราม	กรรมการ
๓๓.	พระศรีวังมงคลเมธี	วัดอาวุธวิกสิตาราม	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔.	พระปริยัติกวี	วัดปากน้ำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕.	พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	กรรมการ
๓๖.	พระศรีวิสุทธิภรณ์	วัดบรมนิวาส	กรรมการ
๓๗.	พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๓๘.	พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	กรรมการ
๓๙.	พระมหาโจน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	กรรมการ
๔๐.	พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	กรรมการ
๔๑.	พระมหาวินัย ธีรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	กรรมการ
๔๒.	นายวิชัย ธรรมเจริญ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓.	นายบุญสืบ อินสาร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔.	นายบุญเชิด กิตติธรางกูร	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕.	นายแก้ว ชิตตะขบ	ป.ธ. ๙	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง
พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎก*

๑. พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒. พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓. พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔. พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕. พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖. พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗. พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘. พระศรีวิสุทธิธารภรณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙. พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐. พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑. พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒. พระมหาวินัย ถิรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓. พระมหาไฉน จิตตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธจาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตยาราม	ที่ปรึกษา
๒. พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะทำงาน
๓. พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะทำงาน
๔. พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะทำงาน
๕. พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะทำงาน
๖. พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะทำงาน
๗. พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะทำงาน
๘. พระราชเมธี	วัดราชนัสดาราม	คณะทำงาน
๙. พระราชวรมนี	วัดดุสิตาราม	คณะทำงาน
๑๐. พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะทำงาน
๑๑. พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะทำงาน
๑๒. พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะทำงาน
๑๓. พระเมธีธรรมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะทำงาน
๑๔. พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะทำงาน
๑๕. พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะทำงาน
๑๖. พระสุธีรัตนภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะทำงาน
๑๗. พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัสดาราม	คณะทำงาน
๑๘. พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะทำงานและเลขานุการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวัธ ธีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชโล ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิตาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๔ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรียน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑.	พระวิสุทฐิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	ประธานคณะกรรมการ	
๒.	พระธรรมปัญญารักษ์	วัดปากน้ำ	รองประธานคณะกรรมการ	
๓.	พระราชวริยาลังการ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๔.	พระราชสุตถาภรณ์	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๕.	พระปริยัติกิจ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๖.	พระปิฎกโกศล	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๗.	พระวิเชียรกรวิ	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ	
๘.	พระมหามนตรี	ชนติสโร ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๙.	พระมหาประนอม	กิตติปัญโญ ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๐.	พระมหาสมจินต์	สมุมาปญโญ ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๑.	พระมหาบุญชู	กิตติโชติโก ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๒.	พระมหาจรัญ	วิจารณ์เมธี ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๓.	พระมหาทองดี	ปญญาวิชโร ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๔.	พระมหาเสนาะ	กิตติเสโน ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๕.	พระมหาครรชิต	สุจิตคนฺโธ ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๖.	พระมหาวัฒน์พร	อภิวฑฒโน ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๗.	พระมหาชำนาญ	มหาชาโน ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๘.	พระมหาหวน	ยสาโส ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ
๑๙.	พระมหาสมาน	มโนพนฺโธ ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๕ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะกรรมการตรวจค้นับพระอภิธรรมปิฎก*

๑. พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	ประธานคณะกรรมการ	
๒. พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะกรรมการ	
๓. พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะกรรมการ	
๔. พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	คณะกรรมการ	
๕. พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะกรรมการ	
๖. พระเทพโสภณ	วัดราชบูรณะ	คณะกรรมการ	
๗. พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการ	
๘. พระราชปริยัติดิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะกรรมการ	
๙. พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๐. พระราชปฏิภาณโสมภณ	วัดราชโอรสาราม	คณะกรรมการและเลขานุการ	
๑๑. พระราชสิทธิมุนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะกรรมการ	
๑๒. พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะกรรมการ	
๑๓. พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุท	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๔. พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชยญาติการาม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๕. พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๖. พระมหาบุญเทียม	ภาณินโท ป.ธ. ๘	วัดพิชยญาติการาม คณะกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	
๑๗. พระมหาสมลักษณ์	คณธสาโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะกรรมการ
๑๘. พระมหาประนอม	ธมฺมาลงกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๑๙. พระครูธรรมธรรสมนต์	นนทิกโก	วัดจากแดง	คณะกรรมการ
๒๐. นายนิมิตร	โพธิพัฒน์		คณะกรรมการ
๒๑. ผศ. เวทย์	บรรณกรกุล		คณะกรรมการ

* มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕ มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๕ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจค้นับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุทธปาพจนจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๕

เจ้าของ	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	
ผู้จัดทำ	คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์ คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก คณะกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง	
ที่ปรึกษา	พระพรหมสุธี	วัดสระเกศ
	พระธรรมกิตติเมธี	วัดสัมพันธวงศาราม
	พระธรรมวรเมธี	วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน

พระศรีรัชมงคลเมธี (ประนต กิตติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)

พระปริยัติกวี (สุบิน ธีรวโร ป.ธ. ๙)

นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙

นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙

นายบุญเชิด กิตติธรางกูร ป.ธ. ๙

นายแก้ว ชิตตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๑๖ ถนนรัชฎาภิบาล เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๓๐
โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐
โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๔๕